هەرێمی کوردستان - عێراق
پەرلەمانی
کوردستان - عێراق

پرۆتۆکۆلەکان

١٠٩

سالٰی/ ٢٠١٨ — بەرگی سەدو نۆ

چاپی یەکەم/ سالٰی ٢٠٢٠

له بلاوكراوەكانی پەرلەمانی كوردستان - عێراق

ناوی كتێب: پرۆتۆكۆلەكانی ساڵی(٢٠١٨)ی پەرلەمانی كوردستان - عێراق
بەرگی: ١٠٩
چاپی یەكەم: ٢٠٢٠
تیراژ: ٢٥٠
پێداچوونەوەو نەخشەسازی: سنوبر صابر حسن
ئینصات كردن: نەورۆز شێرزاد، دلێر اكرم، شوان محمد، كۆڤان خسرو، تارا رشاد، رێبین رشاد، ارام كمال
ژمارەی سپاردنی بە كتێبخانەی نیشتمانیی هەرێمی كوردستان:

پێرست

پرۆتۆكۆلی دانیشتنی ژمارە (٥) خولی چوارەمی هەڵبژاردن — سێ شەممە ٢٠١٨/٧/١٠ ل ٥

پرۆتۆكۆلی دانیشتنی ژمارە (٦) خولی چوارەمی هەڵبژاردن — چوار شەممە ٢٠١٨/٧/١١ ل ١٠٣

پرۆتۆكۆلی دانیشتنی ژمارە (٧) خولی چوارەمی هەڵبژاردن — یەك شەممە ٢٠١٨/٧/١٥ ل ١٧٥

پرۆتۆكۆلی دانیشتنی ژمارە (٨) خولی چوارەمی هەڵبژاردن — پێنج شەممە ٢٠١٨/٧/١٧ ل ٣٠٣

پەرلەمانی کوردستان - عێراق

پرۆتۆکۆلی دانیشتنی ژمارە (٥)ی

سێ شەممە ڕێکەوتی ١٠\٧\٢٠١٨

خولی چوارەمی هەڵبژاردن

پرۆتۆكۆلی دانیشتنی ژمارە (٥)

سێ شەممە ڕێكەوتی ٢٠١٨/٧/١٠

كاتژمێر (١١)ی پێش نیوەڕۆی ڕۆژی سێ شەممە ڕێكەوتی ٢٠١٨/٧/١٠ پەرلەمانی كوردستان - عێراق بە سەرۆكایەتی بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینكی جێگری سەرۆكی پەرلەمانی كوردستان و، بەڕێز بێگەرد دلشاد تالەبانی سكرتێری پەرلەمان، دانیشتنی ژمارە (٥)ی خولی چوارەمی، ساڵی (٢٠١٨) ی خۆی بەست.

بەرنامەی كار:

بەپێی حوكمەكانی بڕگە (١)ی مادده (٢٠) لە پەیڕەوی ناوخۆی ژمارە (١)ی هەمواركراوی ساڵی (١٩٩٢)ی پەرلەمانی كوردستان — عێراق، دەستەی سەرۆكایەتی پەرلەمان بڕیاری دا دانیشتنی ژمارەی (٢)ی خولی گرێدانی دووەمی ساڵی یەكەم لە خولی چوارەمی هەڵبژاردن لە كات (١١)ی پێش نیوەڕۆی ڕۆژی سێ شەممە ڕێكەوتی ٢٠١٨/٧/١٠ دا بەم شێوەیە بێت:

١- دەست لە كاركێشانەوەی ئەندامی پەرلەمان بەڕێز (رابوون توفیق معروف) لە ئەندامیەتی پەرلەمان بە پێی خاڵی (١) بڕگەی (١٠) ی ماددەی (٣٠)ی لە پەیڕەوی ناوخۆی پەرلەمانی كوردستان ژمارە (١) ی ساڵی (١٩٩٢)ی هەموار كراو، كە بە نووسراوی فەرمی پێشنیاری دەستەی سەرۆكایەتی پەرلەمانی كردووە.

٢- خوێندنەوەی یەكەمی ئەم پرۆژە یاسایانەی خوارەوە بە پێی ماددەی (٧١) لە پەیڕەوی ناوخۆی پەرلەمانی كوردستان ژمارە (١)ی ساڵی ١٩٩٢ ی هەموار كراو بكرێت.

١- پرۆژە یاسای هەموار سێیەمی یاسای بەكرێدانی خانووبەرە ژمارە (٨٧) ی ساڵی (١٩٧٩) ی هەموار كراو لە هەرێمی كوردستانی عیراق.

٢- پرۆژە یاسای هەڵپەساردنی دامەزراوەی سەرۆكایەتی هەرێم.

٣- گفتوگۆ كردنی پەیڕەوی ناوخۆی پەرلەمانی كوردستان كە لەلایەن لیژنەی كاتی بۆ پێداچوونەوەی پەیڕەوی ناوخۆ ئامادە كراوە بە پێی بڕیاری ژمارە (٢٦) ی ساڵی ٢٠١٤ بڕگەی (٨) لە ماددەی (٥٦)ەمی یاسای هەڵبژاردنی پەرلەمانی كوردستان ژمارە (١)ی ساڵی (١٩٩٢)ی هەموار كراو، پاڵپشت بە ماددەی (٩٤) ی پەیڕەوی ناوخۆی پەرلەمانی كوردستان ژمارە (١)ی ساڵی ١٩٩٢ ی هەموار كراو.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینكی/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

بەناوی خودای بەخشندەی میهرەبان

دانیشتنەكەمان بە ناوی گەلی كوردستان دەست پێ ئەكەین، خولی چوارەمی هەڵبژاردن، ساڵی دووەم، دانیشتنی ژمارە (٥)، ڕۆژی دانیشتن (٢٠١٨/٧/١٠)، بەرنامەی كار، بەپێی حوكمەكانی بڕگە (١) ماددەی (٢٠) لە پەیڕەوی ناوخۆی پەرلەمانی كوردستانی عێراق، ژمارە (١) ی ساڵی (١٩٩٢)ی هەموار كراو، دەستەی سەرۆكایەتی پەرلەمان بڕیاریدا كاتی دانیشتنی ژمارە (٥) ی خولی بەهارە لە خولی هەڵبژاردنی چوارەمی

پەرلەمان لە کاتژمێر (١١) ی پێش نیوەڕۆی ڕۆژی سێ شەمە، ڕێکەوتی (٢٠١٨/٧/١٠) بێت، بەرنامەی کاری دانیشتنەکەش بەم شێوەیە بێت:

١/ دەست لە کارکێشانەوەی ئەندامی پەرلەمان بەڕێز (رابوون توفیق معروف) لە ئەندامیەتی پەرلەمان بە پێی خاڵی (١) بڕگەی (١٠) ی ماددەی (٣٠)ی لە پەیڕەوی ناوخۆی پەرلەمانی کوردستان ژمارە (١) ی ساڵی (١٩٩٢)ی هەموار کراو، کە بە نووسراوی فەرمی پێشنیاری دەستەی سەرۆکایەتی پەرلەمانی کردووە.

٢/ خوێندنەوەی یەکەمی ئەم پرۆژە یاسایانەی خوارەوە بە پێی ماددەی (٧١) لە پەیڕەوی ناوخۆی پەرلەمانی کوردستان ژمارە (١)ی ساڵی (١٩٩٢)ی هەموار کراو بکرێت.

١/ پرۆژە یاسای هەموار سێیەمی یاسای بەکرێدانی خانووبەرە ژمارە (٨٧) ی ساڵی (١٩٧٩) ی هەموار کراو لە هەرێمی کوردستانی عیراق.

٢/ پرۆژە یاسای هەڵپەساردنی دامەزراوەی سەرۆکایەتی هەرێم.

٣/ گفتوگۆ کردنی پەیڕەوی ناوخۆی پەرلەمانی کوردستان کە لەلایەن لیژنەی کاتی بۆ پێداچوونەوەی پەیڕەوی ناوخۆ ئامادە کراوە بە پێی بڕیاری ژمارە (٢٦) ی ساڵی ٢٠١٤ بڕگەی (٨) لە ماددەی (٥٦)ەمی یاسای هەڵبژاردنی پەرلەمانی کوردستان ژمارە (١)ی ساڵی (١٩٩٢)ی هەموار کراو، پاڵپشت بە ماددەی (٩٤) ی پەیڕەوی ناوخۆی پەرلەمانی کوردستان ژمارە (١)ی ساڵی (١٩٩٢) ی هەموار کراو.

بەڕێزان ئێستا دەرفەت بە بەڕێز سکرتێری پەرلەمان بەڕێز بێگەرد تاڵەبانی دەدەین بۆ ئەوەی ئامادەبووان ئەوەی بە هۆ و بێ هۆ و لەگەڵ پوختەی دانیشتنی پێشتر پێشکەش بە دانیشتنەکە بکات، فەرموو.

بەڕێز بێگەرد دڵشاد شکراللە/ سکرتێری پەرلەمان:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەناوی خوای گەورە و میهرەبان.

پوختەی دانیشتنی ژمارە (٤) ئاسایی رۆژی دوو شەممە ریککەوتی (٢٠١٨/٧/٩) بەم شێوەیەی خوارەوە بوو:

١/ دەست پێکردنی دانیشتن لەلایەن بەڕێز جێگری سەرۆکی پەرلەمان.

٢/ خوێندنەوەی ناوی ئەندامانی ئامادەبوو و ئامادەنەبوو، هەروەها خوێندنەوەی پوختەی دانیشتنی پێشوو لەلایەن سکرتێری پەرلەمان.

٣/ خوێندنەوەی بیرۆکەیەك سەبارەت بە کێشەی بە بازاڕکردنی بەرهەمی جوتیاران لەلایەن ئەندامی پەرلەمان بەڕێز مەلا غریب جێگری سەرۆکی لیژنەی کشتوکاڵ.

٤/خوێندنەوەی یەکەم بۆ دوو پرۆژە یاسا و پرۆژە بڕیارێك لەلایەن لیژنەی یاساییەوە.

٥/ گفتوگۆیەکی کراوە سەبارەت بە هەڵبژاردنەکانی هەرێمی کوردستان بە ئامادەبوونی بەڕێزان ئەندامانی دەستەی کۆمسیۆنی سەربەخۆی هەڵبژاردن و راپرسی.

٦/ دواخستنی دانیشتنی پەرلەمان.

ناوی ئەندامانی پەرلەمان کە لە دانیشتنی ژمارە (٤) ئاسایی بەرواری (٢٠١٨/٧/٩) مۆڵەت پێدراون یان بە بێ مۆڵەت ئامادە نەبوون، ئەمانەن:

دانیشتنی بەیانی

سالار محمود مراد (مۆڵەت)، سەرکەوت سەرحەد (مۆڵەت)، سعید محمد سعید (مۆڵەت)، عزت صابر اسماعیل (مۆڵەت)، ئیدریس علی اسلام (مۆڵەت)، انس محمد شریف (مۆڵەت)، بشار مشیر اسماعیل (مۆڵەت)، جمال عثمان کارسول (ئامادەنەبوو)، زیاد حسین عبدالکریم (مۆڵەت)، سراج احمد محمد (ئامادەنەبوو)، عبداللە جاسم رجب (مۆڵەت)، علی علی هالۆ (مۆڵەت)، محمد سادق سعید (مۆڵەت)، محمد علی یاسین (مۆڵەت)، هێڤا حاجی میرخان (مۆڵەت) ایوب عبدالل رسول (مۆڵەت)، ئێڤار ابراهیم حسین (مۆڵەت)، بەهار محمود فتاح (مۆڵەت)، ڕابوون تۆفیق معروف (ئامادەنەبوو)، عمر صالح عمر (مۆڵەت)، فایق مصطفی رسول (مۆڵەت) ئاری محمد عبدالرحیم (ئامادەنەبوو)، عبداللە محمود محمد (مۆڵەت).

ناوی ئەندامانی پەرلەمان کە لە دانیشتنی ژمارە (٤) ئاسایی لە بەرواری (٢٠١٨/٧/٩) مۆڵەت پێدراون یان بە بێ مۆڵەت ئامادە نەبوون بۆ دانیشتنی دوای نیوەڕۆ ئەمانەن:

زانا عبدالرحمن عبداللە (مۆڵەت)، گۆران محمود اسماعیل (مۆڵەت)، ابراهیم احمد سمۆ (مۆڵەت)، شوان شێخ احمد(مۆڵەت)، فیروز طه (مۆڵەت)، ئایدن معروف (مۆڵەت)، باپیر کاملا سلیمان (مۆڵەت)، یعقوب گورگیس (مۆڵەت).

ئەو بەڕێزانەی کە بۆ دانیشتنی ئەمرۆ داوای مۆڵەتیان کردووە:

(انس محمد شریف، علی علی هالۆ، محمد صادق سعید، ئێڤار ابراهیم، ادریس علی اسلام، زیاد حسین، بشار مشیر، هێڤا حاجی میرخان، د.محمد علی، باپیر کاملا، سەرکەوت سەرحەد، فایق مصطفی، ئومێد حمه علی، د.عزت صابر، سعید مصیفی، رۆزا محمود، عمر صالح، یعقوب گۆرگیس).

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی / جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەڕێز بێگەرد تاڵەبانی سکرتێری پەرلەمان، بەڕێزان دەست بە ماددەکانی بەرنامەی کار دەکەین و لە خاڵی یەکەم دەست پێ دەکەین، ئەویش دەست لە کار کێشانەوەی ئەندامی پەرلەمان بەڕێز (رابوون توفیق معروف) لە ئەندامیەتی پەرلەمان بە پێی خاڵی (١) بڕگەی (ب) ماددەی (٣٠) لە پەیڕەوی ناوخۆی

پەرلەمانی کوردستان ژمارە (١)ی ساڵی (١٩٩٢) ی هەموار کراو کە بە نووسراوی فەرمی پێشکەشی دەستەی سەرۆکایەتی پەرلەمانی کردووە، دەقی نامەکە ﴿بەڕێز سەرۆکایەتی پەرلەمانی کوردستان ئێوە ئاگادارن من چەند مانگێك پێش ئێستا داواکاری وازهێنانم لە پەرلەمانی کوردستان خستۆتە بەردەستی ئێوە، لە نامەیەك دا بۆ سەرۆکایەتی پەرلەمان و هۆکارەکانی وازهێنانم باس کردووە، ئێستا جارێکی تر داواکاری وازهێنانەکەم لە پەرلەمانی کوردستان پەسەند بکەن و ڕێکارەکانی وازهێنانم لە پەرلەمانی کوردستان دەست پێ بکەن، لەگەڵ ڕێزدا، (رابوون تۆفیق معروف) (٩حزیران/٢٠١٨) پێش ئەوەی ئەم دەست لە کارکێشانەوەیە بخەمە دەنگدان، خاڵێکی نیزامی کاك د.شێرکۆ حمە امین فەرمووو.

بەڕێز د.شێرکۆ حمە امین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێمە چەندین جار لە ماوەی ڕابردوو داوامان کردووە بە پێی پەیڕەوی ناوخۆی پەرلەمانی کوردستان حکومەت ئامادە بێ لە پەرلەمان لەسەر ژیانی خەڵك، مووچە، ئەوەی کە پەیوەندارە بە ئێستاوە، پەیوەندارە بە مەسەلەی پاشەکەوتی نا یاساییەوە، هیچ یەکێك لەمانە ناخرێتە بەرنامەی کارەوە، نیزامیە، لەبەرئەوەی لەم پەیڕەوە داوامان کردووە، لەڕاستی دا دە ئەندامی پەرلەمان بۆی هەیە بە پێی ئەم پەیڕەوە داوا بکات، ئێستا بابەتی خەڵك بابەتێکە سەکۆی جەماوەر بۆ خۆشتانی ناردووە، کە داوا دەکات کۆمەڵێك بابەت کە پەیوەندارە بە ژیانی ئاسایی خەڵکەوە بخرێتە بەرنامەی کارەوە، ناکرێت ئەم پەرلەمانە ئەوەندە لاواز و بێ دەسەلات بێ لەبەرامبەر دەسەلاتی جێ بەجێ کردن.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی / جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

بێ ئیجازە کەس ناتوانێ قسە بکات، ئەو خاڵە نیزامیە کاك د.شێرکۆ حمە امین، خاڵی نیزامی نەبوو، بژێوی خەڵك خەمی هەموو پەرلەمانتارانە، لەوبارەوە وابزانم باشتر وایە کە پەرلەمانتاران واز لە زمانی موزایەدە بێنن، واز بێنن، ئەوە ڕەئی خۆتە و ڕەئی خۆت بۆ خۆت هەڵگرە، ئەگەر بەردەوام بی ئیجرائات وەردەگرم، ئەوە دەزانی چۆنە، ئەوە شکاندنی شکۆی پەرلەمانە، شکاندنی بێ ڕێزیە، پەرلەمانی کوردستان بە پێی توانا چاودێری دەکات، بە پێی کەشوهەوای سیاسی، ئەوەی لە سیاسەت دەزانن، دەزانن چاودێری ڕێکاری خۆی هەیە، چاودێری هەر قسە نیە، هەر میدیا نییە، هەر سۆشیال میدیا نییە، چاودێری کردن یەك لە ئەرکە گرنگەکانی پەرلەمانی کوردستانە، ئەوەی بایەخی بزانێت دەزانی چۆن چاودێری دەکات، چاودێری ئەوەیە دەزانی چۆن داتا وەربگری، چاودێری ئەوەیە کە هەماهەنگ بی لەگەڵ حکومەت، خاڵێکی نیزامی هەیە کاك علی فەرمووو.

بەڕێز علی حمە صالح:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

به پێی ئەم پەیڕەوی ناوخۆیەی کە لەبەردەستی ئێمەدایە لە ماددەی (٢٥) فەقەرەی (٦) ئەگەر ئامادە نەبوونی ئەندام زیاتر لە مانگێك بە بێ مۆڵەت سەرۆکی پەرلەمان بەردەوام بێت ئەوا هیچ مووچە و دەرماڵەکانی لە ماوەی ئامادەنەبووندا وەرناگرێ، کاتێك کە پەرلەمانتارێك (٨) مانگ دەست لەکارکێشانەوەی یان (٤) مانگ دەست لە کارکێشانەوەی تەقدیم کردووە، سێ دانیشتنی زیاتر ئامادەنەبووە، ئێوە لادانی پەیڕەویتان کردووە کە مووچەی بۆ سەرف دەکەی و دەرماڵەی بۆ سەرف دەکەی وەك پەرلەمانتار دەمێنێتەوە تا دەست لە کاربکێشێتەوە، ئەمە کاتێکی تەواو پەیڕەوییە، دوو/بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان، بەدەر لە هەموو تەعەسوبێك بە شێوەیەکی مەنتقی و عەقلانی، ناکرێت ئێمەی ئەندامی پەرلەمان شەو و ڕۆژ بەدوای ڕەقەمی نەوت دا راکەین، پرسیارەکانمان ئاراستەی لایەنی مەعنی بکەین و جوابمان نەدرێتەوە، بەڕێزان لە (١١/٦) ئەوە داوامان کردووە، ئەوە خەریکە مووچەی تر ناتوانرێ مانگێکی تر بدرێتەوە، گریمان عیراق (٣١٧) ملیارەکەی نەنارد، ئەزانی ئێستا نەوت (٧٨$)، (٣٢$) دەگەڕێتەوە، کە (٣٧٥) ملیاری مانگانەیە، ئەی ئەگەر هەرنەیدەن و پەرلەمانەکە تەواو بێ و جوابیشمان نەدەنەوە، بۆ کوێ و چۆن، پەرلەمانتاریش ڕەنگە انفعال بکات، خەمیەتی زەختی لەسەرە و فشاری لەسەرە، عەفو سەرۆکی پەرلەمان، خاڵی سێیەمی پەیڕەویم سەرۆکی پەرلەمان د.یوسف بە پێی پەیڕەوی ناوخۆ داوای دەست لە کارکێشانەوەی کردووە، نایخەنە بەرنامەی کار، کاك رابوون خراوەتە بەرنامەی کارەوە، ئەمە جیاوازیەکە و سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی / جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، ئەوەی من ئاگادارم بەڕێز رابوون معروف خۆی داوای کردووە، لەبەرئەوە دانراوە لە بەرنامەی کاردا، ئەوەی کاك د.یوسف حاڵەتێکی ئیستسنائیە، ڕێزمان بۆ بەڕێزیان هەیە، دەبێ بە پەیڕەو ئیش بکەی، دەبێ لە ئاییندەیەکی نزیك دا دەیخەینە بەرنامەی کار، دواخستنەکە لەبەر ئەو هۆیە بوو کە لە پەیڕەو دا هاتووە، کە دەبێ دواتر هەڵبژاردنی سەرۆکی پەرلەمان بکرێت، کە ئەوەش پێویستی بە دروست کردنی تەوافوقێکی سیاسیە ڕەنگە ئاسان نەبێت، هۆکارەکان شاراوە نین و ئەوەی تر کە ئەوەی جەنابت باست کرد، مەسەلەی نەوت و ئەوانە لە چەندین دانیشتن ئەوەتان باسکردووە، ئەوە مەسەلەیەکی ئەوە نییە بڵێی ژیانی خەڵك و نەوت و ئەوانە، ئێوە ئەندام پەرلەمانن، هەماهەنگی دروست بکەن لەگەڵ دامودەزگای تری حکومەتی هەرێم، بۆ ئەوەی لە کاتێکی نزیك دا بانگی ئەنجومەنی وەزیران بکەین بۆ پەرلەمانی کوردستان و دانیشتنێکی بەرهەمدار ئەنجام بدەین، بەڕێزان ئەوەی یوسف محمد لە ئاییندەیەکی نزیك دا دەیخەینە بەرنامەی کار، مافی خۆیەتی، بەڵام ئەوە بەسترابوو بەوەی کە پەرلەمان لەم ماوەیە سەرقاڵی ئەوە بوو پرۆژەی چاکسازی ئەوەی کە پرۆژەیەکی گرنگە و خەڵکی کوردستان بەدواداچوونی بۆ دەکرد، لە کاتێکی وا دا پەرلەمان پەك بکەویت و نەتوانی تەوافوقی سیاسی دروست بکەی، ئەوەش بووە گرفتێکی تر لەبەدەم

پەرلەمانی کوردستان، دوو خاڵی تری نیزامی وەردەگرم و ئومێدەوارم زۆر درێژ نەبن و پرسی تر نەوروژێنن، بەڕێز خلف فەرمووو.

بەڕێز خلف احمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەکرێ جیاوازی هەبێ لە نێوان پەرلەمانتارێك و پەرلەمانتارێکی تر، لە فراکسیۆنێ بۆ فراکسیۆنی تر، نەوعیەتی چاودێری کردنی پەرلەمان، من هەم وەك خۆم وەکو پەرلەمانتار و وەکو فراکسیۆنەکەشم چیمان پێ کرابێ لە چاودێری کردن لە ئیش و کارەکانی خۆمان کە واجبێکی خۆمان بووە، کەم تەرخەم نەبووین و کردوومانە، شەو و رۆژمان خستۆتە سەر یەك بە پێی داتاو بە ژمارە نەتیجەکانی زۆربەی هەرە زۆری ئیشەکانیشمان دیارە، بۆیە ناکرێ پەرلەمانتارێکی بەڕێز لەناو پەرلەمانەوە پرۆسەی چاودێری کردنی پەرلەمان کە لە ماوەی چوار ساڵی رابردوومان کە چوار ساڵ زیاترە زۆر بە باشی بەڕێوەمان بردووە، لە سەرەتاوە ئێمە شانازیمان بەوە کرد کە ئەو پەرلەمانە ئەکتیف ترین پەرلەمان بووە لەرووی چاودێری کردنەوە، ئێستا ئەم بابەتە نادیدە بگیرێ، ناکرێ دیوە رەشەکانی ژیانی خەڵکی کوردستان ببینی، ئەگەر بە پێی قسەی هەندێ پەرلەمانتار بوایە ئێستا ئەم وڵاتە تەواو وێران ببوو، نوقمی زەوی ببوو، وا نییە و وا دەرنەچوو، ناکرێ لەسەر ئەم نمەتە بەردەوام بین، بۆیە داوا دەکەم بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان، هەر قسەیەك تۆمەتە و هەوڵی پەرلەمانتار نادیدە دەگیرێ لە پرۆتۆکۆڵی پەرلەمان بسڕێتەوە، تکایە ئێمە شانازی بەو پەرلەمانەوە دەکەین کە لەو پەرلەمانە کردوومانە لە ئیش و لە کارولە چالاکی بە پێی راپۆرتەکانی پەرلەمان و بە پێی داتاو ژمارەکان و بە پێی ئەرکەکان، ئەوە ئەرشیفە و ماوەتەوە من شانازی پێوە دەکەم، رازی نابم هیچ پەرلەمانتارێك سووکایەتی بەو مێژووەی ئێمە بکات.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی /جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، یەك خاڵی تری نیزامی وەردەگرم، کاك عمر فەرمووو.

بەڕێز عمر عینایەت حمە سعید:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بڕگەی (٧) لە ماددەی (٢٥) ئەمە دەقەکەیەتی، لە حاڵەتی ئامادەنەبوونی ئەندام لە کۆبوونەوەکانی پەرلەمان یان لیژنەکانی بە بێ پاساوی رەوای بۆ سێ جاری جیا لە ماوەی خولی گرێدراو ئەوا سەرۆك بۆی هەیە، ئەو ئەندامە لیستەکەی لەم بارەیەوە ئاگادار بکاتەوە، مافی ئەندامیەتی نامێنێ هەر بە پێی ئەم پەیڕەوە، بەڵام چەند ئەندام پەرلەمانێك لەناو ئەم پەرلەمانی کوردستانە هەیە، ئەم ئیجرائاتەی لەگەڵ نەکراوە، ئێمە داوا دەکەین بۆ لەگەڵی نەکراوە؟؟ بمبورە توخوا سەرباری ئەوەش من پشتگیری قسەکانی

د.شێركۆ دەكەم هەرچەند تۆزێ عەسەبی بوو د.شێركۆ، بەڵام ئێوە هەست ناكەن پەرلەمانی كوردستان نەك لەلایەن ئەنجومەنی وەزیرانەوە، لەلایەن وەزارەتی داراییەوە بودجەكەی تەحەكومی پێوە دەكرێ، لەلایەن وەزارەتی داراییەوە راگیراوە، وەك پێویست بودجە نادرێت بەم پەرلەمانە.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینكی /جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

سوپاس، هەندێك پرس هەنە لەروانگەی كەسی تەماشایان دەكرێت، ئەمە وەزارەتی دارایی هەژموونی خۆی فەرز نەكردووە لەسەر پەرلەمانی كوردستان، حاڵەتێك دروست بووە، ئەوە هەماهەنگیەكی باش هەیە لە نێوان پەرلەمانی كوردستان و وەزارەتی دارایی كە ئەمە دەتوانێ لە دیوانی پەرلەمانی كوردستان بپرسن، كە بودجەی پەرلەمانی كوردستان و دارایی پەرلەمانی كوردستان بە تەواوی سەربەخۆیە هیچ پەیوەستیەك و پەیوەندیەكی بە وەزارەتی داراییەوە وەنیە، بەڵام سیولەی نەقدی بابەتێكە و ئەوە گرفتێكە پرسێكە لە هەرێمی كوردستانن، ئەوەی پەیڕەوی ناوخۆ بەڕێزان با بۆ زیاترتەئكید كردن، سەرۆكایەتی پەرلەمان موراعاتی زۆربەی ئەندامانی پەرلەمانی كردووە، هەبووە لە لیژنەكاندا ئامادە نەبووە، چەندین كۆبوونەوەی لیژنە كراوە ئامادە نەبووە، ئەندامی پەرلەمان هەبووە لە مانگ زیاتر حازر نەبووە، موراعات كراون، ئەوە حاڵەتێكە بەدەر لە پەیڕەوە، حاڵەتێكی تری كۆمەڵایەتی، بەهەر شێوازێك تەقیمی بكەن، ئێمە ئەوەی كردوومانە، ئەوەی كاك ڕابوون بەڕاستی حاڵەتێكی ئیستسنائی بوو، كاك رابوون كە لێرە بوو حاڵەتێك دروست بوو نەدەتوانرا بە ئاسانی ئەو بابەتە بخەیە بەر دەست لەكاركێشانەوەكەی بخەینە بەرنامەی كار، بۆ ئەوەی لێكدانەوەی تری بۆ نەكرێت، یەعنی خۆی حاڵەتێك بوو نەخوازراو بوو و روویدا و كۆتایی پێ هاتووە، بەڕێزان ئەوەی من باسم كرد دەست لەكاركێشانەوەی بەڕێز رابوون معروف دەخەینە دەنگدان، لەماوەیەكی نزیك دا دەست لەكاركێشانەوەی بەڕێز یوسف محمد دەخەینە دەنگدانن و دەیخەینە بەرنامەی كار، یەكەم/ دەست لەكاركێشانەوەی بەڕێز رابوون معروف لە ئەندامیەتی پەرلەمانی كوردستان دەخەینە دەنگدان، كێ لەگەڵ دایە؟ (٥٥) كەس لەگەڵی دایە، كێ دژە؟ كەس نییە، دەست لەكاركێشانەوەكەی پەسەند كرا، دووەم/ خوێندنەوەی یەكەمی ئەم پرۆژە یاسایانەی خوارەوە بە پێی ماددەی ٧١ لە پەیڕەوی ناوخۆی پەلەمانی كوردستان، ژمارە (١) ی ساڵی (١٩٩٢) ی هەموار كراو، خوێندنەوەی یەكەم بكرێت، داوا لە بەڕێزان لیژنەی یاسایی دەكەین، كە فەرموون بێنە سەكۆی تایبەت بە لیژنەكان، د.ڤالا فەرموو.

بەڕێز د.ڤالا فرید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

پرۆژە یاسای یەکەم، پرۆژە یاسای هەڵپەساردنی دامەزراوەی سەرۆکایەتی هەرێمە کە لە (٥) مادده و هۆیەکانی دەرچوواندن پێکهاتووە لەلایەن ئەم ئەندام پەرلەمانە بەڕێزانە واژوو کراوە کە ناوەکانیان دەخوێنینەوە، (١/برزۆ مجید،٢/محمود حاجی عمر،٣/حسن صالح،٤/عادل عزیز،٥/ زولفا محمود، ٦/علی حمە صالح،٧/ د.جوان اسماعیل،٨/ بیستون فایق،٩/ ایوب عبداللە، ١٠/ پەری صالح،١١/رۆزا محمود، ١٢/ ئێڤار ابراهیم،١٣/ منیرە عوسمان،١٤/ د.بەهار محمود،١٥/ قارەمان قادر،١٦/عبدالرحمن علی،١٧/انور قادر، ١٨/ابوبکرعبداللە،١٩/بەهار عبدالرحمن، ٢٠/ ئومێد حمەعلی،٢١/فایق مصطفی) داوا لەبەڕێزتان دەکەم کە ئاراستەی لیژنەی پەیوەنداری بکەن.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی /جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، ئەم پرۆژە یاسایە ئاراستەی لیژنەی یاسایی دەکەین، لەبەرئەوەی پەیوەستە بە ئامادەکاری کۆمسیۆن بۆ هەڵبژاردنی سەرۆکایەتی هەرێم، لەبەرئەوە سیفەتی ئیستعجالی پێ دەدەین، تەلار خان فەرموو.

بەڕێز تەلار لطیف:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پرۆژەی دووەم/ پرۆژە یاسای هەمواری سێیەمی پیادەکردنی یاسای بەکرێدانی خانووبەر ژمارە (٨٧)ی ساڵی (١٩٧٩) ی هەموار کراو، کە لە (١٢) مادده و هۆیەکانی دەرچوواندن پێکهاتووە، لەلایەن ژمارەیەك پەرلەمانتاران پێشکەش کراوە (عمر عینایەت، شێرکۆ حمە امین، برزۆ مجید، عادل عزیز، بەهزاد دەرویش، شێرکۆ جودت، ابوبکر عمر، عبدالرحمن علی، غریب مصگفی، بەهار عبدالرحمن، پەری صالح، زولفا محمود، جوان اسماعیل، حاجی کاروان، بیستون فایق)، داوا لە سەرۆکایەتی پەرلەمان دەکەم، ئاراستەی لیژنە پەیوەندارەکانی بکات.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی /جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، ئەم پرۆژە یاسایە ئاراستەی لیژنە پەیوەندارەکان دەکەین، لیژنەی یاسایی و لیژنەی شارەوانیەکان و گشت ئەندامانی پەرلەمان، سوپاس بۆ بەڕێزان، تەلار خان فەرموو.

بەڕێز تەلار لطیف:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لەبەر گرنگی یاسای بەکرێدان و لەبەرئەوەی کۆمەڵێك کێشەی زۆر زۆر دروست بووە بە تایبەتی بۆ بازار و بۆ کرێچیەکان، داواکارم ئەم پرۆژەیە کە سیفەی ئیستعجالی پێ بدرێت بۆ ئەوەی بە زووترین کات کار لەسەر پرۆژەکەی ئەمرۆ و دوێنێ بکەین کە خوێندنەوەی یەکەمیان بۆ کراوە، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، ئەو هۆیانەی کە سیفەتی ئیستعجالی پێ بدرێت ئەوانە بە پەسەند دەزانین، بۆیە سیفەتی ئیستعجالی دەدەینە ئەو پرۆژەیە داواش دەکەین بۆ هەردوو پرۆژە راپۆرتەکان ئامادە بکرێن بۆ ئەوەی بەزووترین کات بخەینە بەرنامەی کار، د.رێواز فەرموو.

بەڕێز د.رێواز فائق:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بە گوێرەی ماددەی (٧٣) لە پەیڕەوی ناوخۆ پێدانی سیفەی ئیستعجال لەهەر بابەتێك جگە لە بودجەکە خۆی لە ئەسڵدا سیفەی موستەعجەلی هەیە دەبێ پەرلەمان بیکات، فەرموون ئەگەر سەیری ماددەی (٧٣) ی پەیڕەو بکەن، دەبێ بیخەنە دەنگدان، سیفەی ئیستعجال دەبێ بخریتە دەنگدان.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی /جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، هەردووکیان دەخەینە دەنگدان، سیفەتی ئیستعجال دەدەینە پرۆژە یاسای هەڵپەساردنی دامەزراوەی سەرۆکایەتی هەرێم سیفەتی ئیستعجال بۆ ئەوەی بدەینە ئەم پرۆژەیە دەخەینە دەنگدان، سیفەتی ئیستعجال دەدەینە پرۆژەی یەکەم، کێ لەگەڵە؟ (٤١) کەس بە پەسەندی دەزانن، کێ دژە؟ (١٢) کەس دژن، بە زۆرینەی دەنگ پەسەند کرا، دووەم/ پرۆژە یاسای هەمواری سێیەمی یاسای بەکرێدانی خانووبەرە ئەوەی ئاماژە پێکرا، ئەوەش داواکرا کە سیفەتی ئیستعجالی پێ بدرێت، دەیخەینە دەنگدان، کێ لەگەڵ دایە؟ کێ دژە؟ کەس نییە، بە کۆی دەنگ پەسەند کرا، سوپاس بۆ بەڕێزان سەرۆك و ئەندامانی لیژنەی یاسایی، سوپاس بۆ ئێوەی بەڕێز، سوپاس بۆ بەڕێز د.ڕێواز بۆ بەبیرهێنانەوەکەیان، بەڕێزان بڕگەی (٣) لە بەرنامەی کار، گفتوگۆ کردنی پەیڕەوی ناوخۆی پەرلەمانی کوردستان کە لەلایەن لیژنەی کاتی بۆ پێداچوونەوەی پەیڕەوی ناوخۆ ئامادەکراوە بە پێی بڕیاری ژمارە (٢٦)ی ساڵی (٢٠١٤) بڕگەی (٨) ماددەی (٥٦) یاسای هەڵبژاردنی پەرلەمانی کوردستان ژمارە (١) ی ساڵی (١٩٩٢)ی هەموارکراو، پاڵپشت بە ماددەی (٩٤)ی پەیڕەوی ناوخۆی پەرلەمانی کوردستان ژمارە (١)ی ساڵی (١٩٩٢)ی هەموار کراو، داوا لە بەڕێزان دەکەین لە لیژنەی کاتی فەرموون بۆ سەکۆی تایبەت بە لیژنەکان، داوا لە بەڕێز سەرۆکی لیژنەی کاتی دەکەین ئەو ماددانەی موناقەشەی لەسەر تەواو بووە کۆتایی پێهاتووە دەخەینە دەنگدان، فەرموو.

بەڕێز فرست صۆفی علی:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

لە بەشی حەوتەم لە بەشی چاودێری لەلایەن ئەندامانی بەڕێزی پەرلەمان گفتوگۆی لەسەر كرابوو وەكو ئەو سیستەمەی كە پەسەندمان كردبوو لە پەرلەمان ئێستا مادده بە ماددەی دەخوێنینەوە ئەوەی سێ را زیاتر پشتگیری كردووە دیخەینە دەنگدان ئەوەی تر تەنیا سیاغییە، ئەو سیاغانەی كە كردوومانە تەنیا دەیخوێنینەوە دەیخەینە دەنگدان، بەشی حەوتەم چاودێریكردن یەكەم پرسیار دەكاتە ماددەی (٥٩) وە لە رەشنووسەكەی بەردەستتان ماددەی (٦٤)ە تەنیا سیاغەیە بەم شێوەیە سیاغە كراوەتەوە.

ماددەی (٥٩):

ئەندام بۆی هەیە پرسیاری نووسراو یان زارەكی لە رێگای سەرۆكایەتی بۆ سەرۆك وەزیران یان ئەندامانی ئەنجومەنی وەزیران بنرێت بۆ روونكردنەوەی بابەتێك كە دەكەوێتە چوارچێوەی پسپۆریەكەیان یان بابەتێك كە ئەندام زانیاری لە بارەوەیە نییە یان دەیەوێت بەدواداچوونی لە بارەوە بكات، یان دەیەوێت رای حكومەت لە بارەی بابەتەكەوە بزانێت، ئەمە تەنیا سیاغە كراوەتەوە داوا لە بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان دەكەین بەم شێوەیەی خوێندمەوە بیخاتە دەنگدان.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینكی / جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

بەڕێزان ئەو ماددەیە ماددەی (٥٩) بەو شێوازەی خوێنرایەوە دەیخەینە دەنگدان كێ لە گەڵ دایە؟ (٦٠) كەس بە پەسەند دەزانن، ئەوەی دژە؟ كەس نییە بە كۆی دەنگ پەسەند كرا، ماددەی دواتر، فەرموو.

بەڕێز فرست صۆفی علی:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

ماددەی (٦٠) تەنیا سیاغەیە ئیزافە كردنی یەك دەستەواژەیە دەیخوێنمەوە، داوا لە جەنابتان دەكەم بیخەیە دەنگدان، ماددەی (٦٠) كە دەكاتە (٦٥)ی پرۆژەی بەردەستتان، مەرجەكانی پرسیاری نووسراو.

ماددەی (٦٠)

١-دەبێت پرسیاری لە لایەن یەك ئەندام یان زیاتر پێشكەش كرابێت و بەروار و واژوی لەسەر بێت لە رێگای سەرۆك ئاراستە كرابێت.

٢- دەبێت پرسیار روون و پوخت بێت و مەبەستەكەی دیاریكراو بێت، توانج و رای تێدا نەبێت لەكەداری كەسیەتیەكان و دەستە و دامەزراوەكانی هەرێم نەكات.

٣- نابێت بابەتی پرسیارەكە لەبەردەم دادگا بێت.

٤- دەبێت پرسیارەكە لە تایبەتمەندی ئەو وەزارەتە بێت كە پرسیارەكەی ئاراستە كراوە.

٥- نابێت پرسیارەکە پێچەوانەی دەستوور و یاسا و بەرژەوەندی گشتی بێت و ناشبێت پێشتر وەڵام درابێتەوە.

٦- ئەو بابەتەی ئاراستەی لیژنەی پەیوەندیدارەکانی پەرلەمان کراون پرسیاریان لە بارەوە ناکرێت تا لیژنە راپۆرتی خۆی پێشکەش دەکات، ئەو دەستەواژە ئیزافەکراوە (بە مەرجێك لە ماوەی کە لە پازدە رۆژ تێپەر نەکات راپۆرتەکە ئامادە بکات).

٧- ئەو پرسیارانەی دەنێردرێن بۆ سەرۆکی حکومەت و جێگرەکەی دەبێت پەیوەست بن بە کارنامە و سیاسەتی گشتی حکومەت و ئەو دەستەواژەش ئیزافەکرا، (جێبەجێکردنی یاسا بەرکارەکان)، داوا لە بەرێزتان دەکەین بیخەنە دەنگدان.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی / جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

ئەو ماددەیە پێشتر موناقەشە کرابوو بەو شێوازەی خوێنرایەوە دەخەینە دەنگدان؟ ماددەی (٦٠) کە دەکاتە ماددەی (٦٥)ی ئەوەی کە لەبەر دەستی ئێوەی بەرێز دایە کێ لە گەڵ دایە؟ (٦٣) کەس لەگەلیدان، ئەوەی دژە؟ کەس نییە، بە کۆی دەنگ پەسەند کرا، ماددەی (٦١) فەرموو.

بەڕێز فرست صۆفی علی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی (٦١) تەنیا سیاغەیە بەو شێوەی دەیخوێنمەوە داوا لە بەرێزتان دەکەم بیخەیە دەنگدان.

ماددەی (٦١)

١- دەستەی سەرۆکایەتی بۆی هەیە ئەو پرسیارانە رەت بکەنەوە کە هەر مەرجێك لەو مەرجانەیان تێدا نەبێت کە لە ماددەی (٦٥) ئەو پەیرەوە ئاماژەیان پێکدراوە.

٢- ئەوەی ئەندامەی کە پرسارەکەی رەت کراوەتەوە ئەگەر بە بڕیاری سەرۆکایەتی رازی نەبوو بۆی هەیە داوا بکات بابەتەکە بخرێتە بەردەم دەستەی گشتی.

بەرێز سەرۆکی پەرلەمان پێشوەختە ئەوە دەخەینە دەنگدان ئایا لەگەل ئەوەی ماددەی (٦٧) و (٦٨) پرۆژەکە کە دەکاتە ماددەی (٦٢) ، (٦٣) لەگەل ماددەی (٦١) دەمج بکرێت، بکرێتە برگەی سێ و چوار، ماددەی (٦٦) و (٦٧) ، (٦٨)، پرۆژەکە لەبەر دەستتانە دەکاتە (٦١) و (٦٢) و (٦٣) بکرێنە ماددەی (٦١) سێ ماددە دەمج بکرێن.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی / جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

ئەوە دەخەینە دەنگدان دەمج کردنی سێ مادده کێ لە گەڵ دایە؟ (٦٨) کەس بە پەسەند دەزانن، ئەوەی دژە؟ کەس نییە، بە کۆی دەنگ پەسەند کرا، هەر سێ مادده دەمج کرا، فەرموو.

بەڕێز فرست صۆفی علی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەو سێ مادده دەمج کراوانە لە چوارچێوەی چوار برگەدا دارێژراونەتەوە تەنیا سیاغەیە دیانخوێنمەوە بۆ ئەوەی ئامادده بێت بۆ دەنگدان.

ماددەی (٦١):

١-دەستەی سەرۆکایەتی بۆی هەیە هەموو ئەو ماددانە رەت بکەنەوە کە هەر مەرجێك لەو مەرجانەیان تێدا نەبێت کە لە ماددەی (٦٥) ی ئەم پەیرەوە ئاماژەیان پێدراوە.

٢- ئەو ئەندامەی کە پرسیارەکەی رەتکراوەتەوە ئەگەر بەبڕیاری سەرۆکایەتی رازی نەبوو بۆی هەیە داوا بکات بابەتەکە بخرێتە بەردەم دەستەی گشتی.

٣- لە ماوەیەك کە لە (٧) رۆژ تێپەر نەکات لە بەرواری گەیشتنی پرسیارەکە سەرۆك پرسیارەکە دەنێرێت بۆ سەرۆك وەزیران، یان ئەو وەزیرەی پرسیارەکەی ئاراستە کراوە.

٤- دەبێت ئەو لایەنانەی پرسیارەکەی ئاراستە کراوە لەو ماوەی (٧) رۆژ وەڵامی پرسیارەکە بدەنەوە، لە هەموو حاڵەتێك نابێت وەڵامی پرسارەکان نابێت لە (٢١) رۆژ زیاتردوابخرێت.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینیکی / جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

ئەو (٦٥)ە هاتووە ئەویش بکەن بە (٦٠)، ئەو ماددەیە بەو شێوازەی خوێنرایەوە دەیخەینە دەنگدان؟ مناقەشە کۆتایی پێهاتووە لە دانیشتنی پێشتر کێ لە گەڵ دایە؟ ، (٦١) کەس بە پەسەند دەزانن، ئەوەی دژە؟ (١) کەس دژە، بە زۆرینەی دەنگ پەسەند کرا، ماددەی (٦٢) کە دەکاتە (٦٩)، فەرموو.

بەڕێز فرست صۆفی علی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی (٦٢) تەنیا سیاغەی لەسەر برگەی (٣) پێم وایە (٣) کەس زیاتر داوایان کردبوو دەستکاری بکرێت ئێمە سەرەتا سیاغەکە دەخوێنینەوە، ئەگەر ئەوە پەسەند کرا ئەگینا پاشان ئەوەی برگەی سێیەکە ئەو خیلافە دەخەینە روو.

ماددەی(٦٢)

١-بە کۆتایی هاتنی وەرزی گرێدان پرسیار کۆتایی نایێت تەنها ئەو ماوەیە بۆ وەڵامی پرسیار دیاریکراوە نامێنێت لەسەرەتای وەرزی گرێدان سەر لە نوێ ماوەکە دەست پێدەکاتەوە.

٢- ئەندام بۆی هەیە پرسارەکەی بکێشێتەوە.

٣- ئەگەر زیاتر لە یەك ئەندام هەمان پرسیاری ئاراستە کرد ئەوە پرسیارەکە بە ناوی ئەو ئەندامە ئاراستە دەکرێت کە پێشتر پێشکەشی دەستەی سەرۆکایەتی کردووە، بەلاًم دەبێت وێنەیەکی وەلاًمەکە ئاراستەی ئەو ئەندامانەش بکرێتەوە کە هەمان پرسیاریان کردووە.

ئێمە بەو شێوەیە ساغەمان کردۆتەوە، بەلاًم لەسەر بڕگەی (٣) رایەك جیاواز هەبووە، کە پرسیارەکە تەنها ئاراستەی ئەو ئەندامە نەکرێت، ئاراستەی یەك ئەندام نەکرێت ئاراستەی هەموو ئەندامەکان بکرێت، بەلاًم ئێمە وەکو لێژنە، ئێمە باش دەزانین سەرەتا ماددەکە بەم شێوەیە ئەو برگەی بەم سیاغە بخرێتە دەنگدان، ئەگەر پەسەند کرا، ئەوە دەبێتە ماددەی (٦٢) ئەگەر نا بڕگەی (٣) سیاغە دەکەینەوە.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی / جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

تێبینیە، فەرموو.

بەڕێز عمر عینایەت حمە سعید:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پێمان باشە بڕگەی (٣) جەنابی کاك د.فرست بیخوێنێتەوە بۆ ئەوەی لەبەر چاوی ئەندامان روون بێت ئایا دەنگ بە کامیان دەدەن ، بیخوێنێتەوە ئەو سیاغە تازەکە.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی / جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سیاغەی تازە، بەو شێوازەی کە داتان رشتووە، فەرموو.

بەڕێز فرست صۆفی علی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لەسەر برگەی (٣) مولاحەزەیەك هەیە، کە لێرە ئەوەی کە ئێمە دامان رشتووە وەکو لیژنەی کاتی پەیرەو، ئەڵێین پرسیارەکە ئەگەر لەسەر هەمان بابەت یەك کەس هەمان پرسیاری کردبوو، کێ پێشتر پرسیارەکەی بردبوو بۆ دەستەی سەرۆکایەتی بەناوی ئەو ئاراستەی حکومەت دەکرێت وەلاًمەکەی ئاراستەی ئەو دەکرێت، بەلاًم وێنەیەك دەدرێتە ئەو ئەندامانەی تریش کە پرسیارەکەیان ئاراستە کردووە، دیارە (٣) کەس زیاتر لە ئەندامانی پەرلەمان داوایان کردبوو، نەخێر پرسیارەکە بە ناوی هەموو ئەندامان ئاراستە بکرێت کە وەلاًمەکەش هاتەوە وەلاًمەکە ئاراستەی هەموو ئەندامان بکرێت، ئیستا ئێمە بیخەینە دەنگدان بەناوی هەموو ئەندامان بکرێ ئاڕاستەی هەموو ئەندامان بکرێت ئێمە موناقەشەکمان کرد، پێمان وابوو ئەوە کە هەیە کێشەی تێدا نییە، بۆیە پێمان باشە وەکو خۆی بیخەینە دەنگدان، چونکە ئەگەر چوار کەس لە کاتی جیاواز جیاواز ئەوە ئەمڕۆ چووە ئەو دوو بەیانی چووە ئەو سێ رۆژی تر چوو سەرۆکایەتی

پەرلەمان ئەوەی یەکەم کەس چووە پرسیارەکە بە ناوی وی ئاراستە دەکات، بەڵام دواتر کە وەڵامەکەی هاتەوە بۆ (اطلاع) وێنەیەکیش دەداتە ئەوانەی تر کە پرسیارەکەیان ئاراستە کردووە.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی / جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز (قارەمان) روونکردنەوەی ئیزافی، فەرموو.

بەڕێز قارەمان قادر فەتاح:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

زیاتر لە (٣) کەس داوای کرد ئەو بڕیارە هەڵبگیرێت، بەڵام ئەوەی کە زیاتر جێی گفتوگۆیە لێرە ئەوە بوو کە چەند ئەندامێك پێشکەشی دەکەن، بەڵام ئەگەر سەیری وەقت بکەین ئەوڕۆ من پرسیارێك پێشکەش دەکەم چوار ڕۆژی تر پەرلەمانتارێکی تر پرسیارێك ئاڕاستە دەکات، مەعقول نییە لە ماوەی چوار ڕۆژ یان شەش ڕۆژ لە نێوان من و پەرلەمانتارێك بێت پرسیارێك ئاڕاستە کردبێت هێڵرابیتەوە تا ئەو کاتە، لۆیە من پێم وایە کە یەکەم جار سیاغەمان کردۆتەوە بە ناوی هەموو ئەندامان ئاڕاستە بکرێت کە هاتیش نووسخە بدرێت بە هەموو ئەندامان، لە سێ کەس زیاتر داوای کردووە، سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی / جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەڕێز (قارەمان)، ئەو ڕوونکردنەوەی ئیزافی، وا پێدەچی ئەو نووقتەی خیلافی (٣) کەس پشتوانی لێکردووە بخەینە دەنگدان، ئەگەر دەنگی هێنا ماددەکە هەمووی کاك (د. فرست)، فەرموو.

بەڕێز فرست صۆفی علی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەوەی ئەندامان داوایان کردووە ئاوای لێدێت، سیاغەکە بۆیە من پێشنیاز دەکەم سەرەتا ئەوە بخەینە دەنگدان ئەو برگەیە وەکو خۆی بڕوات، سیاغەکە بەو شێوە لێدێت ئەگەر زیاتر لە یەك ئەندام هەمان پرسیاری ئاڕاستە کرد ئەوە پرسیارەکە بە ناوی هەموو ئەو ئەندامانە ئاڕاستە دەکرێت کە پێشکەشیان کردووە، وە وێنەیەکی وەڵامەکەش ئاڕاستەی هەموو ئەندامەکان دەکرێت، یەك پرسیارە، بەڵام چوار کەسی جیاواز پێشکەشیان کردووە، ئێمە تەفزیلی ئەوەمان کردووە لە کاتی جیاواز تەفزیلی ئەوەمان کردووە کە کێ یەکەم کەس پرسیارەکەی پێشکەش کردووە ئەو بچێت بۆ حکومەت، بەڵام وەڵامەکەی بۆ هەموو ئەو ئەندامانە بێتەوە کە هەیانە، ئێمە پێمان وایە ئەو ڕێگایە دروست ترە، بەڵام ئەگەر دەتانەوێ ئەوە بخەینە دەنگدان ئەو سیاغەی ئێوە پێشنیازتان کردووە سەرەتا ئەو سیاغە دەخەینە دەنگدان ئەگەر قبول کرا هەنگی هەموو ماددەکە دەخەینە دەنگدان.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی / جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

ئەو سیاغە ئەو دارشتنە ئەوە ئێستا ئاماژەتان پێکرد کاك (د.فرست) ئەوە بخە دەنگدان، روونکردنەوەیەکی تر کاك (علی حمە صالح)، فەرموو.

بەڕێز علی حمە صالح:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەوەی کە خوێنرایەوە ئەوەی ئەندامان کێشەیەکی تیایە، مەسەلەن کە تۆ چەند رۆژ چاوەرێی پرسیاری ئەو چەند ئەندامە ئەکەی (١٠،١٥،٢٠) یەعنی ئەو هەموو ئەندامە لە چەند رۆژا پرسیارەکە ئاراستە ئەکەن ئەگەر لە ماوەی سێ رۆژ دا بێت هیچ موشکیلە نییە، سێ رۆژ چاوەڕێ بکرێت یان هەمووی، بەڵام خۆ ناکرێت بیست رۆژ چاوەرێبکرێت تا هەموو ئەندامەکان پێکەوە پرسیارەکە ئەهێنن.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی / جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

بەرێز (ئامینە زکری) فەرموو.

بەڕێز امینە زکری سعید:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پەلەمانتار وەختی پرسیارەکی دەکاتن ئیحتمالە هاوشێوەی وێ پرسیارێ ژ ئەندامەکی بو ئەندامەکی تر وەکی یەك بیتن هاتە یەك بابەت هەمان پرسیار هەبیتن، وەختی توو پرسیار بۆ حکومەتی بەرێ ئەکەی سکرتێری پەرلەمانی کو پرسیارا بکاتن ئەویت کو پەرلەمانتار پێشکەش کا ئو دڤیت فلتەرەکی دەرباز بیت ژ بۆ حکومەتێ بۆژی موئەسەسەکی گرینگ ناچیتن پرسیارا ب شێوازەکی جوراو جۆر یان یەك پرسیار بە هەمان شێواز بۆ حکومەتی فرێ کەت کو تەنزیمەك و رێکخستنەك تێدا هەبیتن، بۆیە کاری سکرتێری پەرلەمانیا کو ئەو پرسیارا کو ئاڕاستەی حکومەتێ ئاراستە بکاتن بەرسڤێت بۆ پەرلەمانتارا ب شێوازەکی یەنی ئەو رێکبێخیتن بەرسڤا بۆ هەمی پەرلەمانتارا بچیتن، ئەگەر ئەو کو پەرلەمانتارەك پرسیارەك دکاتن پشتی دوو رۆژی تر پەرلەمانتارا هەما پرسیار دکات ئەو پرسیارا بۆ دیتە هەناردن پرسیارا دوێ ئەوە رۆژا پاشتر دێتە هەناردن سکرتێرێ پەرلەمان بیتن بەرسڤا ئامینە یان فرسەتە یان یی دییە ئەو کو ئەو پرسیار کری هەر پەرلەمانتارەك پرسیا کری بەرسڤا وی دێتە هەناردن بۆ هەمیا، واتە ئەڤە کاری سکرتێری پەرلەمانیا کو پولین بکات رێك بێخی.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی / جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ خاتوو (امینە زکری)، بەرێز (بێستون فایەق) فەرموو.

بەڕێز بێستون فایەق:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

من بیرمە لە دانیشتنەكەیا ئەو تەرحە هی من بوو ئەوە من پێموایە سەندنەوەی حەقە بۆ ئەندامێكی تر لەبەر ئەوەی من كە ئەندامێكم ئەندامێك پێش من پرسیارێكی كردووە، منیش ئەمەوێ هەمان پرسیار بكەمەوە تۆ چۆن ئەو حەقە لە من ئەسێنی لەبەر ئەوەی كەسێكی تر ئەو پرسیارەی كردووە، وەڵامی ئەوم بۆ ئەنێری ئەمە حالەتەكی زۆر تەبیعییە نە كێشە دروست ئەكا نە قورسایی بۆ حكومەت دروست ئەكا نە هیچی تێئەچێ، لەم خولە چەندسن حالەتی لەو شێوەیە هەبووە جاری پێشوو من باسم كرد، لەگەل كاك (سۆران) ئێمە پرسیارێكمان بە جیا ناردبوو بێ ئەوەی ئاگامانلێبوو وەڵامەكان كۆپی كرا بوو بۆ هەردووكمان هاتبۆوە، ئەمە حالەتێكی زۆر نۆرمال و تەبیعییە ئەگەر فەقەرەكەش لاببەین، پەرلەمانتارێك پێش من زەختی لەسەرە داوای لێئەكرێت بە ناوی ئەوەوە ئەو پرسیارە بكات ئێ وەزارەتەكە خۆ زۆر قورس لە سەری ناوەستێت كۆپی ئەكا بەس ناوەكان ئەگۆڕێت بۆ فلان ئەندام بۆ فلاَن ئەندام، ئەمە حالەتەكی زۆر تەبیعییە، سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینكی / جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەڕێز (بێستون فایەق)، بەڕێز (د.فرست)، فەرموو.

بەڕێز فرست صۆفی علی:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

پێموایە ئەو بابەتە زۆر موناقەشە هەڵناگرێت وە دەرگای موناقەشە با جارێكی تر نەكەیەوە، ئەو سیاغەی ئەندامانی بەرێزی پەرلەمان لە سێ كەس زیاتر پێشنیازیان كردووە دەیخوێنمەوە دەیخەمە دەنگدان قبوڵتان بوو دەچێتە شوێنی ئەو سیاغەوە، قبولتان نەبوو دەچێتە ئەوەی لیژنەی پەیرەو نووسراوە وەكو خۆی هەموو ماددەكە پێكەوە دەخەینە دەنگدان، بۆیە ئێستا ئەگەر جەنابت قبوڵ بكەی برگەی سێیەم بە سیاغەی ئەو بەڕێزانەی پێشكەشیان كرد دەیخوێنمەوە بیخە دەنگدان بەو شێوەیە.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینكی / جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

فەرموو بیخوێنەوە.

بەڕێز فرست صۆفی علی:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

ئەگەر زیاتر لەیەك ئەندام هەمان پرسیاری ئاڕاستە كرد ئەوە پرسیارەكە بەناوی ئەو ئەندامانە ئاراستە دەكرێت كە پێشكەشیان كردووە، وە وێنەیەكی وەڵامەكە ئاراستەی هەموو ئەو ئەندامانە ئەكرێت كە پرسیارەكەیان كردووە.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینكی / جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

بەرێز (ماجد) فەرموو.

بەڕێز ماجد عثمان توفیق:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

خۆ دەكرێت سیاغەكە بەو شێوازە بكرێت، چونكە سەرۆكایەتی پەرلەمان دەبێت ئیجرائاتی بە پەلە بكات بۆ هەر نووسراوێك كە ئەندام پێشكەشی ئەكا، نەك دوو رۆژ و سێ رۆژ و حەفتەیەك یان پازدە رۆژ ئینجا نووسراو بكات، لە هەمان رۆژ چەند ئەندام پەرلەمان لە نەفسی رۆژ هاتن پرسیاریان پێشكەش كرد بە ناوی هەموویانەوە بڕوات ئەگەر دوو رۆژ سێ رۆژی بەسەر داچوو ئەوە دەكرێ تەنها بۆ ئەو پەرلەمانتارە بێت كە یەكەم جار پێشكەشی كردووە، سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینیكی / جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

سەپاس بۆ بەرێز (ماجد)، موناقەشەكە كۆتایی پێهاتووە ئەوە لەسەر سیاغەیە سیاغەش خوێنرایەوە بەو شێوازەی خوێنرایەوە كاك (د. فرست)، ئەوە دەخەینە دەنگدان؟ ئەگەر دەنگی هێنا ئەوە ماددەكە هەموو دوای پێكەوە دەخەینە دەنگدان ئەوەی یەكەم ئەوەی كاك (فرست) خوێندیەوە بۆ ئێوە، بڕگەی سێیەم، جارێكی تر بیخوێنەوە.

بەڕێز فرست صۆفی علی:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

برگەی سێیەم لە ماددەی (٦٢) بەو شێوەیە لەسەر داوای (٣) ئەندام كە داوایان كردووە سیاغەمان كردووە داوای ئەوانە واتە ئەو رەئیە دەدەینە دەنگدان ئەگەر زیاتر لە یەك ئەندام هەمان پرسیاری ئاراستە كرد ئەوە پرسیارەكە بە ناوی هەموو ئەو ئەندامانە ئاراستە دەكرێت وە وێنەیەكی وەڵامەكەشی ئاراستەی ئەو ئەندامانە دەكرێتەوە.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینكی / جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

بەو شێوازەی خوێنرایەوە دەیخەینە دەنگدان برگەی (٣) کێ لە گەڵ دایە؟ (٢٩) کەس دیارە پەسەند دەکەن، ئەوەی دژە؟ (٢٣) دوا دەکەن وەکو خۆی بمینێ، واتە بە زۆرینەی دەنگ پەسەند کرا، واتە ئەوەی پێشنیارەکە گۆرانکاری تیا بکرێت ئەوە پەسەند کرا.

بەڕێز فرست صۆفی علی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەو ماددەیەی کە دەستکاری کرا دەیخەینەوە دەنگدان بۆ ئەوەی هەموو پێکەوە بخەینە دەنگدان ماددەی (٦٢)

١- بە کۆتایی هاتنی وەرزی گرێدان پرسیار کۆتایی نایێت تەنها ئەو ماوەیە بۆ وەڵامی پرسیار دیاری کراوە نامێنێت لەسەرەتای وەرزی گرێدان سەر لە نوێ ماوەکە دەست پێدەکاتەوە.

٢- ئەندام بۆی هەیە پرسیارەکەی بکێشێتەوە.

٣- ئەگەر زیاتر لە سێ ئەندام هەمان پرسیاری ئاراستە کرد ئەوە پرسیارەکە بە ناوی هەموو ئەو ئەندامانە ئاراستە دەکرێت کە پێشکەشیان کردووە وێنەیەکی وەڵامەکەش ئاراستەی هەموو ئەو ئەندامانە ئەکرێت.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی / جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

ئەو ماددەیە بەو شێوازەی خوێنرایەوە دەیخەینە دەنگدان کێ لە گەڵ دایە؟ (٥٢) کەس لەگەڵیدان، ئەوەی دژە؟ کەس نییە، بە کۆی دەنگ پەسەند کرا. ماددەی دواتر، فەرموو.

بەڕێز فرست صۆفی علی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی (٦٣):

دوو را هەی رایەك زیاتر لە سێ کەس پشتگیری کردووە ، دەڵێ (ئەم ماددەیە هەڵبگیرێ پێویست ناکات) بۆیە سەرەتا ئەوە دەخەینە دەنگدان ئەو ماددەیە هەڵبگیرێت،

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی / جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

ماددەکە بخوێنەوە، فەرموو.

بەڕێز فرست صۆفی علی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

رۆژی پێنج شەمە تەرخان دەکرێت بۆ پرسیاری زارەکی ئەوە هەڵبگیرێ.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی / جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

بۆ هەڵگرتنی ئەو ماددەیە ئەوە دەخەینە دەنگدان کێ لە گەڵ دایە؟ (٥٣) کەس لەگەڵیدان، ئەوەی دژە؟ (٤) کەس دژن، بە زۆرینەی دەنگ پەسەند کرا، ماددەکە نامێنێت.

بەڕێز فرست صۆفی علی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لەبەر ئەوەی ماددەی (٦٢) نەما ماددەی دواتر دەبێتە ماددەی (٦٣) تەنیا سیاغەیە کە دەکاتە ماددەی (٧١) پرۆژەی بەردەستتان.

ماددەی (٦٣)

١- سەرۆك وەزیران یان ئەندامی ئەنجومەنی وەزیران بۆی هەیە راستەوخۆ وەڵامی پرسیاری زارەکی بداتەوە یان داوای دواخستنی بکات بۆ ماوەیەك کە لە (١٥) رۆژ تێپەر نەکات.

٢- دەکرێت پرسیاری زارەکی بە نووسین لە ماوەی دیاریکراو وەڵام بدرێتەوە.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی / جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

ئەو ماددەیە بەو شێوازەی خوێنرایەوە دەیخەینە دەنگدان کێ لە گەڵ دایە؟ (٥٦) کەس بە پەسەند دەزانێت، ئەوەی دژە؟ کەس نییە، بە کۆی دەنگ پەسەند کرا، ماددەی دواتر فەرموو.

بەڕێز فرست صۆفی علی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی (٦٤) تەنیا سیاغەیەو هیچ کەس لەسەر ئەو ماددەیە پێشنیاری نەکردووە بۆیە ئەو سیاغە نوێیەی کە ئەندامانی لیژنە ئەو بەیانیە دامان رشتووە دەیخوێنینەوە بۆ ئەوە جەنابت بیخەیە دەنگدان.

١-ئەندام بۆی هەیە لە هەر کۆبوونەویەك کە تەرخانکراوە بۆ پرسیاری زارەکی تەنها یەك جار پرسیار ئاراستە بکات، پێشتر وا بوو یەك پرسیار ئاراستە بکات لەسەر داوای ئێوە کردوومانە یەك جار پرسیار ئاراستە بکات، دەکرێت ئەو یەك جارە دوو پرسیاریش بێت.

٢- تەنها ئەو دوو پرسیاری ئاراستە کردووە یەك جار بە کورتی تەعقیبی (لەسەر چوون) لەسەر وەڵامی پرسیار لێکراو بکات.

٣-پرسیار لێکراو بۆی هەیە بۆ یەك جار لەسەر تەعقیبی ئەندامی پەرلەمان وەڵام بداتەوە.

٤-دەبێت ئەو کەسەی پرسیاری زارەکی دەکات (٤٨) کاژێر بەر لە دانیشتنی تایبەت بۆ پرسیاری زارەکی ناوی خۆی و پوختەیەکیش لەم پرسیارە بداتە سکرتێری پەرلەمان.

٥-ناکرێت لەکاتی پرسیاری زارەکی لە هەمان دانیشتن پرسیار بگۆردرێت بۆ پرساندن.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی / جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

ئەو ماددەیە بەو شێوازەی خوێنرایەوە دەیخەینە دەنگدان؟ (٤٢) کەس بە پەسەند دەزانن، ئەوەی دژە؟ کەس نییە ئەو ماددەیە بە کۆی دەنگ پەسەند کرا. دوو خالی نیزامەی هەنە، بەڕێز (عمر عینایەت) فەرموو.

بەڕێز عمر عینایەت حمە سعید:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

داوا لە لیژنەی بەڕێز ئەکەم ئایا لابردنی ماددەی (٦٣) کاریگەری نییە لەسەر ئەو ماددەیەی کە ئێستا هات.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی / جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

بەس رۆژی پێنج شەمەکە،؟ وەلاَم لیژنەی کاتی، بەڕێز کاك (فرست) فەرموو.

بەڕێز فرست صۆفی علی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لێرە دیاریکراوە دەکرێت رۆژی پێنج شەممە بۆ پرسیاری زارەکی بێت، بەلاَم کە رۆژی پێنج شەممەمان لابرد ئەکرێ یەك شەم دابنرێت، ئەکرێ چوار شەم دابنرێت، دەکرێت هەر رۆژەك دەستەی سەرۆکایەتی کە رێژەی یاسایی داوایان کردبوو پرسیاری زارەکی دیاری بکرێت، بەلاَم تەحدید نەکراوە لەبەر ئەوەی دەستەی سەرۆکایەتی کراوە بێت بۆ دیاری کردنی رۆژی پرسیاری زارەکی واتە هیچ تەئسیر لە ئەو پرۆسەیە ناکات کە پێی دەڵێن پرسیاری زارەکی.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی / جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ ئەو روونکردنەوەیە (د.فرست سۆفی)، بەڕێز (تحسین اسماعیل) فەرموو.

بەڕێز تحسین اسماعیل احمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من داوای لێبووردن دەکەم خراوەتەوە دەنگدان بەس تەعقیب لەسەر چوون نییە، بەدواداچوونە، سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینیکی / جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەڕێز (تحسین اسماعیل)، بۆ ئەو تێبینیە، خاتوو (منیرە عثمان) فەرموو.

بەڕێز منیرە عثمان:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لە موناقەشەی رابردوومان ئەو ماددەیە لە بڕگەی (٤) کە دەبێت ئەو کەسەی پرسیاری زارەکی دەکات (٤٨) کاتژمێر بەر لە دانیشتنی تایبەت پرسیارەکەی ئاڕاستە بکات، ئێمە موناقەشەی ئەوەمان کرد پێشنیاریش

کرا که ئەو (٤٨) کاتژمێرە لاببرێت، چونکە هەندێك جار لە ناو هۆڵی پەرلەمان لە نەتیجەی موناقەشەیا پرسیار دروست دەبێت.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی / جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

ئەوە کۆتایی هاتووە بە دەنگدان یەکلابۆتەوە، بەڕێز (د. جوان)، فەرموو.

بەڕێز جوان اسماعیل عزیز:

بەڕیز سەرۆکی پەرلەمان.

داوای لێبوردن دەکەم هەرچەندە دەنگی لەسەر درا، بەڵام دەستم بڵند کرد جەنابتان دیارە تەرکیزت نەبوو، بالفعل ماددەی چوار راستە خوشکە منیرەی بەڕێز باسی کرد، ماددەی چوار من لە تەنیشتی نووسیتم، (٦٤) فەقەرەی (٤)، چوار پێنج رەئی هەبوون کە ئەو فەقەرەیە هەڵبگیرێ لە جەلسەی رابردوو، پێویست ناکات ئەوەی پرسیاری شەفەهی پێشی (٤٨) سەعاتی بۆ لای سکرتێر بچێت، ئێمە لەگەڵی نەبووین، دەستخۆش.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی / جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

ئەوە پەسند بووە، سوپاس د.جوان، بەڵێ فەرموو بەردەوام بە، داوا دەکەین مایکەکە تۆزێك دوور بخەیەوە.

بەڕێز فرست صۆفی علی:

بەڕیز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەوەی کە پەیوەستە بە بەدواداچوونی زمانەوانی دەکرێ لە صیاغەدا چاکی بکەین، ئەگەر دەنگیشی لەسەر درابێ کام لە ئێمە راسترە ئەو هەڵدەبژێرین، سەبارەت بە ماددەی (٦٥) دەیخوێنمەوە.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی / جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

بەڵێ، فەرموو.

بەڕێز فرست صۆفی علی:

بەڕیز سەرۆکی پەرلەمان.

وەکو خۆی کە هەبووە هیچ تێبینییەکی لەسەر نیە، دەیخوێنینەوە بۆ ئەوەی جەنابت بیدەیە دەنگدان.

ماددەی (٦٥):

کاتی دیاریکراو بۆ پرسیار و وەڵامی زارەکی بەم شێوەیە دەبێت:

١-دوو خولەك بۆ پرسیار کردن.

٢-سێ خولەك بۆ وەڵامدانەوە.

٣-سێ خولەك بۆ (تعقیب) یەعنی بەدواداچوون، ئەو ئەندامەی پرسیاری کردووە.

٤-سێ خولەك بۆ وەڵامدانەوەی تەعقیبەکە.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی / جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

ئەو ماددەیە هیچ تێبینی لەسەر نیە، وەکو خۆی دەیخەینە دەنگدان، موناقەشە کۆتایی هاتووە، کێ لەگەڵە؟ (٥١) کەس بە پەسندی دەزانن، کێ دژیەتی؟ کەس نیە، بەکۆی دەنگ پەسند کرا، ماددەی (٦٦)، فەرموو.

بەڕێز فرست صوفی علی:

بەریز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی (٦٦) وەکو خۆی هیچ دەستکاری نەکراوە.

مەرجەکانی پرسیار کردن لە سەرۆك وەزیران و ئەندامانی ئەنجومەنی وەزیران لە کاتی گفتوگۆکردن لەسەر بودجەی گشتی پرۆژە یاساکان کە جێبەجێ ناکرێت.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی / جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

ئەو ماددەیە بەو شێوازەی خوێندرایەوە دەخەینە دەنگدان، تەنیا صیاغە بووە، کێ لەگەڵە؟ (٤٧) کەس بە پەسند دەزانن، ئەوەی دژە؟ کەس نیە، بە کۆی دەنگ پەسند کرا.

بەڕێز فرست صوفی علی:

بەریز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی (٦٧)

تەنها صیاغییە و دەمجی بڕگەی یەك و دوو کراوە، ئەگەر نا وەکو خۆی دەیخۆنینەوە بۆ ئەوەی بدرێتە دەنگدان بۆ پەسند کردن.

بڕگەی یەك و دوو لە ماددەی (٦٧) دەمج دەکرێت بەم شێوەی لێ دێت:

١-(١٠) ئەندامی پەرلەمان بۆیان هەیە داوایەك پێشکەشی دەستەی سەرۆکایەتی بکەن، بۆ ئەوەی بابەتێکی گشتی بخرێتەروو بۆ گفتوگۆ، لە نێوان پەرلەمان و حکومەت بۆ بەدیهێنانی بەرژەوەندی گشتی.

٢-سەرۆکی ئەنجومەنی وەزیران بۆی هەیە داوا لە پەرلەمان بکات بۆ ئەوەی بابەتێك بۆ گفتوگۆکردن بە ئامادەبوونی خۆی یان یەکێك لە ئەندامانی ئەنجومەنی وەزیران بخرێتەروو.

٣-دەستەی سەرۆکایەتی دەبێ لە ماوەیەك کە لە چواردە رۆژ تێپەڕ نەکات وادەی ئەو دانیشتنە دیاری بکات.

٤-لەو دانیشتنەی بابەتێکی گشتی دەخرێتەروو بۆ گفتوگۆ و پرساندن و لێسەندنەوەی متمانە بەخۆوە ناکرێت، واتا بەو شێوەیەیە، لەو دانیشتنەی بابەتێکی گشتی دەخرێتەروو بۆ گفتوگۆ، پرساندن و لێسەندنەوەی متمانە بەخۆوە ناکرێ.

٥-هەر ئەندامێك بۆی هەیە بەشداری لە گفتوگۆ بکات.

٦-حکومەت بۆی هەیە داوای دواخستنی ئەو دانیشتنە بکات بۆ ماوەیەك کە لە حەفت رۆژ زیاتر نەبێت بە هەماهەنگی لەگەڵ سەرۆکایەتی پەرلەمان رۆژێکی دی دیاری دەکرێت.

٧-پێویستە ئەو ئەندامانەی واژوویان کردووە ئامادەبن و دەستپێکی ئاخاوتنیان پێ بدرێت.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی / جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێزان دیارە ئەو ماددەیە پێشتر موناقەشە کراوە، بڕگەی یەك و دوو دەمج کراون، صیاغە بووە، داڕشتن بووە، ئەو ماددەیە بەو شێوازەی خوێندرایەوە دەخەینە دەنگدان، ماددەی (٦٧) کێ لەگەڵە؟ (٥١) کەس بە پەسەند دەزانن، ئەوەی دژە؟ کەس نیە، بەکۆی دەنگ پەسند کرا، ماددەی (٦٨).

بەڕێز فرست صۆفی علی:

بەریز سەرۆکی پەرلەمان.

سێ کەس زیاتر پێشنازیان کردووە ئەو سێ ماددەیەی لەدوای ئەوە دێن واتا ئەوەی پرۆژەکەی بەردەستتان ماددەی (٧٦)، (٧٧)، (٧٨) هەمووی بکرێتە ماددەی (٦٨) لە چوارچێوەی سێ بڕگە، ئێمە پشتگیری ئەو پێشنیازە دەکەین، داوا دەکەین بخرێتە دەنگدان.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی / جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

بۆ دەمج کردنی سێ ماددە دەبێتە ماددەی (٦٨)، ئەوە دەخەینە دەنگدان، کێ لەگەڵە؟ (٤٨) کەس بە پەسەند دەزانن، کێ دژە؟ کەس نیە، بەکۆی دەنگ پەسند کرا، سێ ماددە دەمج دەکرێن لە چوارچێوەی ماددەی (٦٨).

بەڕێز فرست صۆفی علی:

بەریز سەرۆکی پەرلەمان.

کەواتە ماددەی (٦٨) دەبێتە سێ بڕگە بەو شێوەیەی خوارەوە:

ماددەی (٦٨)

١-ئەگەر پێش دیاریکردنی کاتی دانیشتنەکە هەموو یان زۆرینەی ئەندامان داواکەیان کشاندەوە سەرۆك بەلاوەی دەنێت.

٢-ئەگەر دەستەی سەرۆکایەتی رازی نەبوو لە خستنەرووی ئەو بابەتە گشتی یە بۆ گفتوگۆ ئەو ئەندامانەش کە واژوویان کردووە پێداگیریان کرد بابەتەکە دەخرێتە بەردەم پەرلەمان بۆ یەکلاییکردنەوە.

٣-دەکرێت لە ئەنجامی خستنەرووی بابەتێکی گشتی بۆ گفتوگۆ دەستەی سەرۆکایەتی بابەتەکە ئاراستەی لیژنەی پەیوەندیدار بکات بۆ ئەوەی راپۆرتی تایبەت لە بارەوە ئامادە بکات دواتریش پەرلەمان رێ و شوێنی پێویست بگرێتە بەر یان دەکرێت لەو کۆبوونەوەیە پەرلەمان راسپاردەی پێویست دەربکات.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی / جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، ئەو سێ ماددەیە کە بووینە یەك، بەو شێوازەی خوێندرایەوە بە سێ بڕگە دەخەینە دەنگدان، کێ لەگەڵە؟ (٥٣) کەس بە پەسەند دەزانن، کێ دژە؟ کەس نیە، بەکۆی دەنگ پەسەند کرا.

بەڕێز فرست صۆفی علی:

بەریز سەرۆکی پەرلەمان.

سێیەم/ پرساندن

ماددەی (٦٩):

وەکو خۆی دەیخوێنینەوە بەو شێوەیە بۆ ئەوەی جەنابتان بیخەنە دەنگدان.

پرساندن بریتی یە لە داواکردن لە سەرۆك وەزیران یان یەکێك لە ئەندامانی ئەنجومەنی وەزیران بۆ ڕوونکردنەوەی کارنامەی حکومەت و هۆکارەکانی ئەو بڕیار و رەفتار و کارانەی کە دەکەوێتە بواری پسپۆرییەکەیان.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی / جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێزان ئەو ماددەیە بەو شێوازەی خوێندرایەوە دەخەینە دەنگدان، کێ لەگەڵ؟ (٤٩) بە پەسند دەزانن، کێ دژە؟ کەس نیە، بەکۆی دەنگ پەسند کرا، ماددەی (٧٠).

بەڕێز فرست صۆفی علی:

بەریز سەرۆکی پەرلەمان.

لەسەر ماددەی (٧٠) سێ کەس زیاتر داوایان کردووە ڕێژەی یەك لەسەر سێ و یەك لەسەر چوار کەمتر بکرێتەوە، سەرەتا ئایا کێ لەگەڵ ئەوەیە ڕێژەکان کەمتر بکرێتەوە؟ دەخەینە دەنگدان ئەگەر دەنگی نەهێنا ماددەکە وەکو خۆی دەخوێنینەوە بۆ ئەوەی پەسند بکرێت، سەرەتا بەس لەسەر ئەوە قسە دەکەین ئایا ڕێژەکە وەکو خۆی بێ یان کەم بکرێتەوە؟

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی / جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێزان ئەوە دەخەینە دەنگدان، ڕێژەکان یەك لەسەر سێ و یەك لەسەر چوار کەم دەکرێن، یەك لەسەر سێ و یەك لەسەر چوار کەم بکرێتەوە، کێ لەگەڵە؟ (٣١) کەس لەگەڵ ئەوەدان کەم بکرێتەوە، ئەوەی دژن کەم بکرێت؟ (٢٤) کەس لەگەڵ ئەوەنە وەکو خۆی بمێنێت، بە زۆرینەی دەنگ بڕیار درا کەم بکرێت، ئەوجا کۆی ماددەکە بە کەمکردنەوە.

بەڕێز فرست صۆفی علی:

بەریز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێمە پێشنیاز دەکەین وەکو لیژنە بۆ رەئیسی وزەرا (٢٥) کەس بێ، بۆ وەزیر (٢٠) کەس بێ، (٢٠) ئەندام پەرلەمان، بۆیە داوا لە جەنابتان دەکەین ئەوە بخەنە دەنگدان.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی / جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

دیارە دوو خاڵی نیزامی هەیە، کاك علی حەمە صالح، فەرموو.

بەڕێز علی حەمە صالح:

بەڕیز سەرۆکی پەرلەمان.

من دانیشتنی پێشوو زۆر قسەم لەسەر ئەم بابەتە کرد، ئیستیجواب زیاتر بابەتێکی شەخصی یە، بۆ نموونە من ساڵێك بەدوای دۆسیەیەك دا دەڕۆم، دەیان بەڵگەنامە کۆ دەکەمەوە، زانیاری کۆ دەکەمەوە، پرسیار دەکەم، پرسیارم بۆ دێتەوە، ئێستا من چۆن بێم (٢٥) کەسی تر دانیشم ئەوەی کردوومە لە ساڵێك دا یەکێك قەناعەتی پێ بکەم، ئیستیجواب شەخصی یە، تۆ لە دەنگدانەکە کە دەنگدانەکە وەڵامەکەی موقنیع بوو یان موقنیع نەبوو، ئەو کاتە فیلتەری دووەمت هەیە کە پەرلەمانتار دەنگ دەدا یان دەنگ نادا، یەعنی ئێستا تۆ من ناچار دەکەی بیست و پێنج کەس بڕۆم یەك یەك ئەوەی ساڵێك کردوومە بۆی شەرح بکەم، ئەوە چەندێکی دەوێ؟ بەڵام لە کاتێك دا کە تۆ پرسیار دەکەیت و وەڵام وەردەگریت و دەچێتە دۆخی پرساندن ئەو کاتە پەرلەمانتار قەناعەت دەکات کە دۆسیەکە ڕەوایە، یاخود دۆسیەکە ناڕەوایە، یان ئەگەر لیژنەیەك هەبێت تەحقیق بکات لەسەر ڕەوایەتی دۆسیەکە پێش پرساندن، نەك (٢٥) کەس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی / جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

یەعنی لەگەڵ (٢٥) نین، لەگەڵ (٢٠)یش نین، بەڕێز د.فرست ئەگەر ڕوونکردنەوەی زیاتر بدەیت.

بەڕێز فرست صۆفی علی:

بەڕیز سەرۆکی پەرلەمان.

دەمەوێ بۆ بەڕێز ئەندامانی پەرلەمان ڕوونکردنەوەیەکی گشتی بدەم ئینجا دێم لەسەر ئەوەش قسە دەکەم، ئێمە ئەندامانی ئەو لیژنەیە نوێنەری یەکە یەکەی فراکسیۆنەکانی تێدابووە، ئەو صیغەیەی کە لەسەری ڕێك کەوتووین دەرەنجامی ڕێککەوتنی نوێنەری هەموو فراکسیۆنەکان بووە، ئێمە پشت ئەستوور بەو ڕێککەوتنەی کە نوێنەرەکانی ئێوە لە ناو لیژنە کردوومانە، ئەوە مەشرووعەکان هێناوەتە ناو هۆڵی پەرلەمان، بۆیە (أضعف الإيمان) بەلایەنی کەم ئەندامانی لیژنەی کاتی کە ئەو صیغەیەمان لە داوی موناقەشە و تاوتوێی زۆر پەسەند کردووە، هیوادارم ئیلتیزام بەرێککەوتنەکەی خۆمانەوە بکەین، ئەوە خاڵی یەکەم، چونکە لەمەودوا بەو شێوەیە بڕوات لەسەر هەر ماددەیەك خودی ئەندامانی لیژنەی کاتی رای جیاوازییان هەبێ، یەعنی ئەو پەیڕەوە بەو شێوەیە ناڕوات، خاڵی دووەم/ ئێوە فەرموون لە هیچ پەیڕەوێکی وڵاتانی دونیا بە عێراقەکەی خۆشمانەوە بەو (٢٢) پەیڕەوەش کە ئێمە لە خیتابی یەکەمی دەستپێکردنی گفتوگۆی پەیڕەو گوتمان لە هیچ شوێنێك، لە هیچ پەیڕەوێکی دونیا نیە یەك ئەندام بە

تەنها بتوانی پرساندن بکات، لە هەموو پەیڕەوی دونیا، بە بێ ئیستیسنا، فەرموون ئێوە و پەیڕەوی هەموو وڵاتانی دونیا هەر (١٩٣)، ئەگەر لە هیچ شوێنێکی دونیا نموزەجێکتان دۆزیەوە تەنها تاکە ئەندام بەبێ پشتیوانی رێژەی یاسایی ئەندامانی پەرلەمان توانی پرساندن بکات دەبینە دووەم وڵات، بۆیە ناکرێ شتێك موتەبەع نەبێ لە هەموو دونیا، ئێمە بێین لێرە تەنها نموونە بین، بۆیە داواتان لێ دەکەم ئەو ئیتیفاقەی ئێمە وەکو لیژنەی پەیڕەو کردوومانە، دەکرێ دەستکاری بکەین، بەڵام ئەندامانی لیژنەی کاتی دەبێ پێیەوە پابەند بن.

بەرێز جعفر ابراهیم ئێمینکی / جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ ئەو روونکردنەوە، رەئی لیژنەی یاسایی وەردەگرین، سەرۆکی لیژنەی یاسایی، ئێستا وەکو ئەندام، فەرموو.

بەرێز ڤالا فرید إبراهیم:

بەریز سەرۆکی پەرلەمان.

من پشتگیری لە قسەکانی بەرێز سەرۆکی لیژنەی کاتی پێداچوونەوەی پەیڕەو دەکەم، بە پێی ئیختیصاصم کە دکتۆراکەم لەسەر ئیستیجوابی پەرلەمانیە، زیاتر لە نموزەجی نەوەد دەوڵەتم لایە کە ئیستیجوابی پەرلەمانی لە دەستوور عادەتەن ئیشارەتی پێ دەکرێ، بەڵام لەو هەرێمانە یان ئەو وڵاتانەی کە دەستووریان نیە لە پەیڕەوی ناوخۆش ئیشارەتی پێ دەکرێ، لە پەیڕەوی ناوخۆ عادەتەن نەفسی نەصی دەستووری دادەبەزێ بۆ ناو پەیڕەوی ناوخۆ، وەکو ئەوەی کە عیراق کردوویەتی، بۆیە هیچ نموزەجێکمان نیە کە یەك ئەندامی پەرلەمان بتوانێت ئیستیجوابی نە رەئیس وزەرا و نە ئەندامانی ئەنجومەنی وەزیرانیش بداتەوە، نموزەجی وا نیە لە ناو فقهی دەستووریدا، سوپاس.

بەرێز جعفر ابراهیم ئێمینکی / جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ ئەو روونکردنەوە، بەرێز عمر عینایەت، فەرموو.

بەرێز عمر عینایەت حمە سعید:

بەریز سەرۆکی پەرلەمان.

بۆ ئەوەی نەکەوینە هەڵەوە ئێمە داوای کەمکردنەوەی رێژەکەمان کردووە، کەواتە ئێمە قسە لەسەر رێژە دەکەین، دەبێ بڵێین یەك لەسەر پێنج ئێمە داوا دەکەین وەکو ئەوانەی کە ویستمان کەم بکرێتەوە، یەك لەسەر پێنج بۆ سەرۆکی ئەنجومەنی وەزیران، یەك لەسەر دە بۆ وەزیر، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەڕێز عمر عینایەت، بەڕێز د.شێرکۆ حەمە أمین، فەرموو.

بەڕێز شێرکۆ حەمە أمین:

بەریز سەرۆکی پەرلەمان.

خۆ ئەم پەیڕەوە کە لە ساڵی (١٩٩٢) دانراوە ئیستیجواب شەخصیەی تێدایە، کەواتە ئەوە تا ئێستا چۆن ئیشی پێ کراوە؟ سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی / جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ ئەو روونکردنەوە بەڕێز د.شێرکۆ، کاک عمر ئەوەی خۆت ئەگەر بنێری، بەڕێز محمود حاجی، فەرموو.

بەڕێز محمود عمر صالح:

بەریز سەرۆکی پەرلەمان.

من هەر وەکو روونکردنەوەیەك کە خۆم لەنزیکەوە ئاگادارم، هەم بۆ د.ڤالا و هەم بۆ د.فرسەتیش کە دەڵێ لە هیچ وڵاتێکی دونیا بە خۆشت ئاگاداری، یەك شت بەبیری جەنابت دێنمەوە، جەنابت لە سوید بووی دەزانی، ساڵی (٢٠٠٦-٢٠٠٧) وەزیری خاریجی سوید ناوی (لەیلا فریڤالدس) بوو، قەزییەیەك قەوما ئەو کاتە لە دانیمارك و سوید کە وێنەکانی پێغەمبەریان وەکو کاریکاتێر دەکرد، ئەو کاتە لەسەر داوای ئەندامێکی پەرلەمان، وەزیری خاریجی بانگ کرایە ناو پەرلەمانی سوید، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی / جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، ئەوە باسی مەبدەو دەکەن، کاك د.فرست دوایی تۆ وەڵام بدەوە، بەڕێز کاك سۆران عمر، فەرموو.

بەڕێز سۆران عمر سعید:

بەریز سەرۆکی پەرلەمان.

من پێشنیار دەکەم لەسەر عەدەد، نەك رێژەش، هەر عەدەد دیاری بکرێ، چونکە عەدەدەکە دەقیقترە، (١٠) ئەندام بۆ ئەندامانی ئەنجومەنی وەزیران، (١٥) ئەندام بۆ سەرۆکی وەزیران، چونکە هەر لەم پەرلەمانە پێشنیازی پرۆژە یاسا بە (١٠) ئەندام دەکرێ، ناکرێ ئیستیجواب بۆقورستر بکرێ.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی / جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەڕێز سۆران عمر، ئەگەر ژمارەی کورسی ئەندامانی پەرلەمان کەم بوو یان زیاد بوو بۆ ئەوە بابەتێکی رێژە، رەنگە زانستی تر بێ، بەڕێز قارەمان، فەرموو.

بەڕێز قارەمان قادر فتاح:

بەریز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێمە کە پێشنیارەکەمان خستەڕوو، بەڵێ من تەئیدی قسەکانی د.فرست دەکەم لە مەسەلەی ئەوەی کە ماندووبوونی ئێمە ساڵێك خەریکی ئەم پرۆژەیە بووین، بەڵام هەر لە میکانیزمەکە خۆی لە ماددەی (٤) دەڵێ (هەر رایەك بۆ ئەوەی بخرێتە دەنگدان دەبێ بەلایەنی کەم سێ ئەندام پشتیوانی بکەین)، پێنج ئەندام پشتیوانی کردووە، چوار ئەندامیان دەڵێن ئەو رێژەیان هەڵبگیرێ یەك ئەندام بی، یەك ئەندامیش کاك قادر وتمان دەڵێ (١٠) کەس بی، بۆیە ئێمە خستومانەتەوە دەنگدان و دڵنیاشم چارەسەرکردنەکەی تەنها بۆ ئەوە دەکرێ رێژەکەی کەم بکرێتەوە، پشتیوانی ئەو رایانە دەکەم کە رێژەکە کەم بکرێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی / جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەڕێز قارەمان، بەڕێز علی حەمە صالح شتێکی تازەیە؟

بەڕێز علی حەمە صالح:

بەڕیز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەوەی کاك عمر وتی دەقیقە، ئێمەش پشتیوانی دەکەین، بۆ نموونە سبەینێ پەرلەمان دەبێتە (٥٠) کورسی، ئۆتۆماتیکی لە (١٥٪)دەبێتە (٧٪)، لە (١٠٪) بۆ (٥٪)، بۆیە ئەو رێژە بکەینە لە (١٥٪) بە (١٠) شتێکی دەقیقە، سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی / جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەڕێز علی حەمە صالح، رەئی کۆتایی بۆ بەڕێز د.فرست، سەرۆکی لیژنەی کاتی، فەرموو بەڕێز.

بەڕێز فرست صۆفی علی:

بەڕیز سەرۆکی پەرلەمان.

من جارێکی تر ئەو قسەیەی کردم تەئکید دەکەمەوە، بانگهێشتکردن جیاوازە لەگەڵ مەسەلەی پرساندن، من باسی پرساندن دەکەم، دیسان تەئکید دەکەمەوە هەر ئەو سویدەی جەنابت باست کرد، ئێمە چووین لەوێ پێویستی بە دەعمی پەرلەمانتاران هەیە، پێویستە پشتیوانی بکرێ، واژووی لەگەڵ بکرێ، ئەو پێشنیازەی کاك عمر عینایەت بەیەك دەستکاری بچووکەوە گەر قبووڵی بێ، ئێمە ئەوە تەرح دەکەین، یەك/ ئەندام بە پشتیوانی واژووی یەك لەسەر پێنجی ئەندامان بۆی هەیە داوای پرساندنی سەرۆك وەزیران بکات، یەك لەسەر پێنج، ئەندام بە پشتیوانی واژووی یەك لەسەر شەش بۆی هەیە داوای پرساندنی وەزیر بکات.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی / جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

ئەو پێشنیارە ئەوەی بەڕێز کاك د.فرست کردی، سەرۆکی لیژنەی کاتی، من هیچ تێبینییەك لەسەری نابینم، بەو شێوازە دەیخەینە دەنگدان.

بەڕێز فرست صوفی علی:

بەریز سەرۆکی پەرلەمان.

بۆ سەرۆك وەزیران یەك لەسەر پێنج، بۆ وەزیر یەك لەسەر شەش، یەعنی (٢١) بە (١٥).

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی / جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

یەك لەسەر چوار دەبێتە یەك لەسەر پێنج، یەك لەسەر شەش، کێ لەگەڵە؟ (٥٤) کەس بە پەسەند دەزانن، کێ دژە؟ دوو کەس دژن، بەزۆرینەی دەنگ پەسند کرا.

بەڕێز فرست صوفی علی:

بەریز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەو ماددەیەی بەو گۆڕانکاریەی کە کرا دەیخوێنینەوە بۆ ئەوەی تەواوی ماددەکە بخەینە دەنگدان.

١-هەر ئەندامێك بەواژووی یەك لەسەر پێنجی ئەندامان بۆی هەیە داوای پرساندن لە سەرۆك وەزیران بکات.

٢-هەر ئەندامێك بۆی هەیە بە واژووی یەك لەسەر شەشی ئەندامان داوای پرساندنی ئەندامانی ئەنجومەنی وەزیران بکات.

٣-گفتوگۆکردن لەسەر پرساندن ئەنجام نادرێت تا حەفت رۆژ لەبەرواری گەیشتنی داواکارییەکە بۆ سەرۆکایەتی ئەنجومەنی وەزیران.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی / جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس بەڕێز کاك د.فرست، ئەو ماددەیە، ماددەی (٧٠) بەو شێوازەی خوێندرایەوە دەخەینە دەنگدان، کێ لەگەڵە؟ (٦٠) کەس بەپەسندی دەزانن، کێ دژە؟ یەك کەس دژە، ماددەکە بە زۆرینەی دەنگ پەسند کرا، ماددەی (٧١).

بەڕێز فرست صوفی علی:

بەریز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی (٧١) لەلای ئێمە هیچ تێبینییەکی لەسەر نەبووە، وەکو خۆی کە هەیە دەیخوێنمەوە بۆ ئەوەی بخرێتە دەنگدان.

ماددەی (٧١):

ئەو مەرجانەی لە پرساندن هەن، هەمان ئەو مەرجانەن کە لە پرسیاردا ئاماژەیان پێدراوە بەرەچاوکردنی ئەو خاڵانەی خوارەوە:

١-داواكاری پرساندنەكە بەنووسین هاوپێچ لەگەڵ بابەتی پرساندنەكە و بەڵگە و زانیاری و دۆكیومێنتەكان ئاراستەی سەرۆك دەكرێن.

٢-پێویستە ئەو كەسەی پرساندنی بۆ كراوە لە رۆژی گەیشتنی پرساندنەكە لە ماوەیەك كە لە چواردە رۆژ تێپەڕ نەكات وەڵام بداتەوە.

٣-ئەگەر پرساندنەكە پێویستی بە لێكۆڵینەوە و كۆكردنەوەی زانیاری هەبوو، پرسێندراویش نەیتوانی لە ماوەی دیاریكراو وەڵامی بداتەوە، داوا لە سەرۆكی پەرلەمان دەكات بەدواخستنی پرساندنەكە بۆ ماوەیەك كە لە حەفت رۆژ زیاتر نەبێت، دواخستنی پرساندن لەو ماوەیە زیاتر بە رەزامەندی پەرلەمان دەبێت.

٤-سەرۆكایەتی پەرلەمان پرساندن و وەڵامەكەی لە بەرنامەی كاری نزیكترین دانیشتن دادەنێت، ئەگەر وەڵامی پرساندنەكە لە كاتی دیاریكراو نەگەیشتە پەرلەمان، ئەوە تەنها پرساندنەكە دەكرێتە بابەتی گفتوگۆی دانیشتنی تەرخانكراو.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینكی / جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

سوپاس، دیارە تێبینییەكی زمانەوانی هەیە، فەرموو كاك عمر عینایەت.

بەڕێز عمر عینایەت حمە سعید:

بەڕیز سەرۆكی پەرلەمان.

پێویست ئەو كەسەی پرساندنی لێكراوە نەك بۆ كراوە.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینكی / جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

لێكراوە، سوپاس بۆ ئەو تێبینی یە، تێبینی یە كاك مستەفا؟ موناقەشەكە كۆتایی هاتووە، بەس ئەگەر تێبینیەكی زمانەوانی بێ، ئەو ماددەیە بەو شێوازەی خوێندرایەوە بەو تێبینیانەی كە ئاڕاستە كراون دەخەینە دەنگدان، كێ لەگەڵە؟ (٥٨)كەس بە پەسەندی دەزانن، ئەوەی دژە؟ كەس نیە، بەكۆی دەنگ پەسند كرا.

بەڕێز فرست صۆفی علی:

بەڕیز سەرۆكی پەرلەمان.

ماددەی (٧٢): ئەم ماددەیە لە دووەمی تێبینی لەسەرە ئێمە وەکو لیژنەی کاتی لە کۆبوونەوەی ئەمڕۆ بەیانی دامانڕشتۆتەوە، ئەو داڕشتنەی لیژنەی کاتی دەخوێنمەوە بەرەچاوکردنی تێبینی ئەندام پەرلەمانان و ئەو موداخەلاتانەی هەبووە، بۆ ئەوەی بیخەینە دەنگدان.

ماددەی (٧٢):

یەکەم/ دوای خوێندنەوەی پرساندنەکە و وەڵامەکەی پرۆسەی پرساندنەکە بەم شێوەیە دەبێت:

١- قسەکردن دەدرێتە ئەو ئەندامەی داوای پرساندنی کردووە بۆ ماوەیەك کە لە (١٥) خولەك زیاتر نەبێت، دواتر دەرفەت بۆ کەسی پرسێندراوە بە هەمان کاتی دیاریکراو.

٢- هەر یەکەیان بۆ یەك جار مافی وەڵامدانەوەیان هەیە لە ماوەی (٣) خولەك دا.

٣- دواتر دەرفەتی ئاخاوتن بۆ ماوەی (٢) خولەك دەدرێتە هەر یەك لەو ئەندامانەی کە پێشتر ناوی خۆیان تۆمارکردووە.

دووەم/

١-ئەگەر پرسێندراو بە بێ هۆ ئامادە نەبوو پرۆسەی پرساندنەکە بەبێ ئامادەبوونی پرسێندراو بەردەوام دەبێت.

٢-ئەگەر ئامادەنەبوونەکە بەپاساوێکی ڕەوا بوو، سەرۆکایەتی کاتێکی تر بۆ پرساندنەکە دیاری دەکات کە لە (٣٠) ڕۆژ تێپەڕ نەکات، ئەگەر لەو ماوەیەشدا ئامادە نەبوو ئەوە حوکمی بڕگەی یەکی بەسەردا جێبەجێ دەبێت.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی / جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەڕێز کاك د.فرست، دیارە خاڵێکی نیزامی هەیە؟ بەڕێز علی حەمە صالح، فەرموو.

بەڕێز علی حەمە صالح:

بەریز سەرۆکی پەرلەمان.

کاتی پێشووتریش ئێمە موناقەشەی ئەوانەمان کرد، حوکمی بڕگەی یەك دەڵێ پرساندنەکە بەردەوام دەبێت، ناڵێت ناگاتە کۆتایی، مەسەلەن پرسیار دەکەی لەوێ نیە، دانیشتنێکی تریش لەوێ نیە، ئایا حوکمی کۆتایی وەردەگرێت دەنگدان بکرێت بۆ ئیستیجواب؟ یاخود ناکرێت؟ ئەوە من دەزانم ئەوە دەکرێت لە ماددەکانی دواتریش دا حەل بکرێت، بەڵام لێرە کە دەووترێت ئەوەش ماددەیەکە تۆ دەڵێیت لێرە نیە بە هەر هۆکارێك بێت، کەواتە پرساندنەکە بەردەوام دەبێت، ناگات بە نەتیجە.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی / جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ ئەو تێبینیە، بەڕێز د.ڕێواز فایەق، فەرموو.

بەڕێز ڕێواز فائق حسین:

بەریز سەرۆکی پەرلەمان.

پرساندنەکە بەردەوام دەبێت بە بێ ئامادەبوونی پرسێندراو، پرۆسەکە بەڕێوە دەچێت پرسێندراو تەنها زەرەرێك دەیکات ئەوەیە کە لەوێ نیە دیفاع لەخۆی بکات، سەبارەت بەلێسەندنەوەی متمانە پێشتر لێرە تەرحمان کردبوو، بەڵام ئێمە وەکو لیژنەی کاتی بردوومانەتە لای ئەو ماددەیەی کە پەیوەندی بە لێسەندنەوەی متمانە هەیە، واتا پرۆسەی پرساندن بە گوێرەی ئەو صیاغەیە بەبێ ئامادەبوونی پرسێندراو بەردەوام دەبێ، زەرەرمەندی یەکەم خۆیەتی کە ئامادە نابێ بۆ ئەوەی وەڵام بداتەوە، دواتریش لێسەندنەوەی متمانەشی دەخرێتە دەنگدانەوە، بەڵام لەو ماددەیە موعالەجەی ئەو حاڵەتەمان کردووە کە پەیوەندی بە لێسەندنەوەی متمانەوە هەیە.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینیکی / جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ ئەو روونکردنەوەیە، بەڕێز د.ڕێواز فایەق،بەڕێز د.فرست، رەئی کۆتایی، فەرموو.

بەڕێز فرست صۆفی علی:

بەریز سەرۆکی پەرلەمان.

داوا دەکەم ئەوەی کە خوێندمانەوە بیخەیە دەنگدان، ئەوە بەرئەنجامی ئەو موعالەجەیە بووە کە ئەندامانی پەرلەمان پێشتر گفتوگۆیان لەسەر کردووە، هیچ تێبینیەکی ترمان نیە، داوا دەکەین بیخەیە دەنگدان.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی / جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، بەڕێز قارەمان تێبینیەکت هەبوو؟ ئەو ماددەیە بەو شێوازەی خوێندرایەوە دەخەینە دەنگدان، ماددەی (٧٢) کێ لەگەڵە؟ (٤٧) کەس بە پەسندی دەزانن، کێ دژە؟ (٣) کەس دژن، بەزۆرینەی دەنگ پەسند کرا، ماددەی (٧٣)، فەرموو.

بەڕێز فرست صۆفی علی:

ماددەی (٧٣)

هیچ دەستکاری نەکراوە و وەکو خۆی کە هەیە دەیخوێنینەوە بۆ دەنگدان.

ماددەی (٧٣):

ئەو پرساندنانەی لە وەرزی یاسادانانی پێشوو پێشکەش کراون دەخرێتە بەرنامەی کاری وەرزی یاسادانانی نوێ.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی / جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

ئەو ماددەیە بەو شێوازەی خوێندرایەوە دەخەینە دەنگدان، کێ لەگەڵە؟ (٦٢) کەس بە پەسند دەزانن، ئەوەی دژە؟ (١) کەس دژە، بەزۆرینەی دەنگ پەسند کرا، ماددەی (٧٤).

بەڕێز فرست صۆفی علی:

بەریز سەرۆکی پەرلەمان.

لەسەر ماددەی (٧٤) لەبڕگەی یەکەم کە دەڵێ ئەو ئەندامەی کە داوای پرساندنی کردووە بۆی هەیە لە قۆناغێك بۆ قۆناغێکی تری پرساندن داوای پرساندنەکە بکێشێتەوە، کە زیاتر داوایان کردووە بە رەزامەندی ئەو ئەندامانەی واژوویان کردووە، ئایا ئیزافە بکرێ یان نا؟ ئەو دەستەواژەیە بخرێتە دەنگدان ئینجا ئەگەر ئیزافە کرا ئەوە ئیزافە بکرێ، ئەگەر نا وەکو خۆی ئەوی تر دەخوێنینەوە، کەواتە ئەوە بخرێتە دەنگدان لە بڕگەی یەکەم (بەرەزامەندی ئەو ئەندامانەی واژوویان کردووە).

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی / جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

ئەوە دەخەینە دەنگدان، ئیزافەکە دەخەینە دەنگدان، کێ لەگەڵە؟ (٣٩) کەس ئەو ئیزافەیە بە پەسند دەزانن، ئەوەی دژە؟ (١٦) کەس داوا دەکەن وەکو خۆی بمینێت، واتا بەزۆرینەی دەنگ پێشنیاری ئیزافەکردن پەسند کرا.

بەڕێز فرست صۆفی علی:

بەریز سەرۆکی پەرلەمان.

کەواتە ماددەی (٧٤) بەو شێوەیەی لێ دێت.

لەو حاڵەتانەی خوارەوە پرساندن بە کۆتایی هاتوو هەژمار دەکرێت:

١-ئەو ئەندامەی داوای پرساندنی کردووە، بۆی هەیە لە هەر قۆناغێك لە قۆناغەکانی پرساندن داوای پرساندنەکەی بکێشێتەوە بە رەزامەندی ئەو ئەندامانەی واژوویان کردووە.

٢-دەست لە کارکێشانەوەی ئەو وەزیرەی پرساندنی بۆ کراوە.

٣-دەستلەکارکێشانەوەی ئەو ئەندامەی کە پرساندنی کردووە.

٤-ئەگەر وەڵامی پرساندنەکە باوەڕپێهێنەر بوو یان دەنگی پێویستی نەهێنا بۆ لێسەندنەوەی متمانە.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی / جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

ئەو ماددەیە بەو شێوازەی خوێندرایەوە دەخەیەنە دەنگدان، کۆی ماددەکە، ماددەی (٧٤) بەو شێوازەی خوێندرایەوە، کێ لەگەڵە؟ (٥٣) کەس بە پەسند دەزانن، ئەوەی دژە؟ (٢) کەس دژن، بەزۆرینەی دەنگ پەسند کرا، ماددەی (٧٥).

بەڕێز فرست صۆفی علی:

بەڕیز سەرۆكی پەرلەمان.

لێسەندنەوەی متمانە:

ماددەی (٧٥):

تەنها دەستەواژەیەك ئیزافە كراوە.

١-لێسەندنەوەی متمانە دروست نابێت بە بێ ئەنجامدانی پرۆسەی پرساندن چ بە ئامادەبوونی پرسێندراو بێت یان ئامادەنەبوونی.

٢-ئەگەر وەڵامی پرساندنەكە بڕوا پێ هێنەر نەبوو بۆ پرسێنەر، بۆی هەیە پێشنیازی لێسەندنەوەی متمانە بكات بەڕەزامەندی زۆرینەی ئامادەبووان.

٣-پێش دەنگدان لەسەر وەرگرتنەوەی متمانە سەرۆكی پەرلەمان ڕێگە دەدات بە قسەكردن لەسەر ئەم بابەتە بۆ دوو ئەندام لەوانەی داوای لێ وەرگرتنەوەی متمانە دەكەن و دوو ئەندامیش لەوانەی دژی لێسەندنەوەی متمانەن.

٤-سەرۆك وەزیران بە متمانە لێسەندراو هەژمار دەكرێت ئەگەر زۆرینەی دوو لەسەر سێی ئەندامانی پەرلەمان دەنگیان دا بۆ لێسەندنەوەی متمانە.

٥-ئەندامی ئەنجومەنی وەزیران بە متمانە لێسەندراو هەژمار دەكرێت ئەگەر زۆرینەی ڕەهای ئەندامان دەنگیان دا بۆ لێسەندنەوەی متمانە.

٦-بابەتی لێسەندنەوەی متمانە لە ماوەیەك دا كە لە پێنج ڕۆژ زیاتر نەبێت لە ڕۆژی پرساندنەوە ئەنجام دەدرێت.

داوا لە جەنابتان دەكەین ئەوە بخرێتە دەنگدان.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینكی / جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

موناقەشە كۆتایی هاتووە، سێ تێبینی وەردەگرم، بەڕێز د.ڤالا، فەرموو.

بەڕێز ڤالا فرید إبراهیم:

بەڕیز سەرۆكی پەرلەمان.

بۆ بڕگەی یەكەم ئێمە پێشنیارمان كردبوو لێكۆڵینەوەی پەرلەمانی ئیزافە بكرێت لەگەڵ پرۆسەی پرساندن، چونكە پرساندن بەبێ تەحقیقی پەرلەمانی ئەنجام نادرێت، ئەوە خاڵی یەكەم، خاڵی دووەمیشم/ پرساندن و لێسەندنەوەی متمانە كە بە غیابی ئەنجامی دەدەن، لەبەر ئەوەی پەرلەمان مەحكەمە نییە، نموزەجی یەك وڵاتم بدەنێ كە پرساندنی غیابی هەبێت، داوا لە لیژنە دەكەم نموزەجی وڵاتێكم بداتێ كە پرساندن بەبێ حزوور بدات.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینكی / جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

وەڵامەكە بەڕێز د.ڕێواز فایەق وەڵام دەداتەوە، فەرموو.

بەڕێز ڕێواز فائق حسین:

بەریز سەرۆكی پەرلەمان.

نموزەجی هیچ وڵاتێكم لە ئێستادا لەبەر دەست نیە، لەراستیدا، بەڵام ئێمە ئەو پەیڕەوە بۆ پەرلەمانی كوردستان دادەنێین و بۆ واقیعی پەرلەمانی كوردستان دادەنێین، لەبەڕێزتان دەپرسم لەم خولەی پەرلەمانی كوردستان كە خولی چوارەمی پەرلەمانی كوردستانە، چەند جار ئێمە بانگی وەزیرمان كردووە بە ئاشكرا پێیان وتووین نایەنێرین، هەر بۆ بانگ كردنی ئیعتیادی، ئەوە بۆ دروست كردنی پەیوەندیەكی تەندروستە لەگەڵ حكومەتی هەرێمی كوردستان، چونكە دەركەوت ئەم پەیوەندیە تەكامولیەی كە پێشتر ئێمە لەگەڵ حكومەت دا هەمانبووە پەیوەندیەكی سەركەوتوو نەبووە، وەزیر هەیە لە حیزبەكەی خۆم دا، لە یەكێتی نیشتیمانی كوردستانە دەڵێ بانگیشم بكەی نایەم، بە چ ئیجبارم دەكەی كە بێم بۆ پەرلەمانی كوردستان؟ هیچ نەصێك نیە ئیجباری بكات، لە حیزبەكانی تریش بەهەمان شێوە وایە، ئەنجومەنی وەزیران یان سەرۆكایەتی ئەنجومەنی وەزیران وەزیرەكان حەصانەیان بۆ دروست كردوون، ئێمەش بە پەیڕەو و بە قانوون دەسەڵاتی جێبەجێ كردنمان زاڵ كردووە بەسەر دەسەڵاتی یاسادانان دا، ئێمە ئەم پەیڕەوە بۆ واقیعی هەرێمی كوردستان دادەنێین.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینكی / جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەڕێز ڕێواز فائق، بەڕێز بێگەرد تاڵەبانی ڕوونكردنەوەیەكی ئیزافی هەیە لەسەر ئەم مەوزووعە.

بەڕێز بێگەرد دڵشاد شكرالله (بێگەرد تاڵەبانی):

بەریز سەرۆكی پەرلەمان.

بەڕێز ئەندامانی پەرلەمان.

من سكرتێری پەرلەمانم، زۆربەی بانگهێشتەكان لە ڕێگەی منەوە زیاتر ئاڕاستەی حكومەت دەكرێت، هیچ وەزیرێك، هیچ یەكێك لەوانەی كە بڵێین لە كابینەكانی پێشووتر و لەوەتەی من سكرتێرم بەتایبەتی ئێستا، كە تیمی حكومەت پێكهاتووە لە یەكێتی و پارتی هیچ وەزیرێك لە یەكێتی نیشتیمانی كوردستان ئیعتیرازی لەسەر ئامادەبوون لەبەردەم هۆڵی پەرلەمان نەبووە.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینكی / جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

سوپاس بۆ ئەو روونكردنەوەیە، من روونكردنەوەی ئیزافی بە كەس نادەم، تەواو ئەو مەوزووعە بەو شێوازە كۆتایی پێ دێنین، داوا لە د.فرست دەكەم رەئی كۆتایی لەسەر صیاغەی ئەم ماددەیە بخاتە دەنگدان، كۆتایی بەوە دێنم، موناقەشەی لابەلا هیچ سوودی نیە بۆ ئەم دانیشتنە.

بەڕێز فرست صۆفی علی:

بەڕیز سەرۆكی پەرلەمان.

سەبارەت بەوەی كە بەڕێز د.ڤالا باسی كرد لێكۆڵینەوەی پەرلەمانی ئێمە ئەمڕۆ بەیانی ئەوەمان موناقەشە كرد، من لەو كۆبوونەوەیە ئامادەنەبووم، وتیان تەنها یەك ئەندام هەبووە سێ كەس پشتیوانی نەبووە، بۆیە نایخەینە دەنگدان، سەبارەت بە ئامادەبوونی پرسێندراو یان ئامادەنەبوونی، تەبعەن ئێمە پێشتر بڕیارمان لەسەر ئەم بابەتە دا، بەڵام لەبەر ئەوەی ئیزافەیە و لەبەر ئەوەی موناقەشاتی جیاوازیشی لەسەرە، من داوا دەكەم لە دەستەی سەرۆكایەتی پەرلەمان زیادكردنی ئەم دەستەواژەیە بە ئامادەبوونی پرسێندراو یان نا بیخەینە دەنگدان، ئایا ئیزافە بكرێ یان ئیزافە نەكرێ.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینكی / جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

دوو كەس لەسەر ئەم ئیزافەیە، بەڕێز علی حەمە صالح، دواتر د.ڤالا، فەرموو.

بەڕێز علی حەمە صالح:

بەڕیز سەرۆكی پەرلەمان.

یەكەم/ خاڵی نیزامییە پێش ئەوەی ئیزافە.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینكی / جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

جارێ ئیزافەكە.

بەڕێز علی حەمە صالح:

بەڕیز سەرۆكی پەرلەمان.

رەئی هەبووە دانەڕێژراوەتەوە، بۆ نموونە چەندین كەس وتوویەتی بۆ سەرۆكی ئەنجومەنی وەزیران دوو لەسەر سێ زۆرە، چونكە ئەوە دروست نابێ و دەبێ بە مەحال، دوو لەسەر سێ دروست نابێ، من دەزانم دەبێ سەرۆكی ئەنجومەنی وەزیران جیاواز بێ لە وەزیر، جاری پێشووش وتمان دەكرێ سێ لەسەر پێنج بێ، نەك دوو لەسەر سێ، مەنتقێكی تێدایە بە دوو لەسەر سێش نیە، ئەوەكەی تریش وتمان زۆرینەی ئامادەبووان، نەكرێ بە زۆرینەی رەها، دیسان تەئكید دەكەمەوە، بەڵێ ئێمە لە (١١/٦)ەوە داوامان كردووە ئەنجومەنی باڵای هەرێمی نەوت و گاز بێتە پەرلەمان، نایێنە پەرلەمان، چ جای ئەوەی بانگیان بكەی بۆ ئیستیجواب؟ ئەوە هەر نەهاتن، ئەوە هەر ئیستیجواب روونادات، دڵنیابن بە جێگیركردنی ئەو بڕگەیە هەرگیز ئیستیجوابێك لە هەرێمی كوردستان روونادات.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینكی / جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

سوپاس بۆ ئەو ڕوونكردنەوەیە، د.ڤالا، فەرموو.

بەڕێز ڤالا فرید إبراهیم:

بەڕیز سەرۆكی پەرلەمان.

ئەمری واقیع واتای ئەوە نیە تۆ موخالەفەی مەبادیئ و قەواعیدی عامە بكەی، یەعنی من دامنەناوە لێكۆڵینەوەی پەرلەمانی پێویستە لەپێش پرسی پرساندن تەحقیقی پەرلەمانی هەبێت، فەرموو ئەوە دەستووری عیراقی بچنەوە سەری، ئەوە دەستووری وڵاتەكانی ترە بچنەوە سەری، یەعنی ئەوە مەبادیئە، مەبادیئ عامەیە دانراوە، ئینجا ئیستیجوابی غیابی نیە، من لە مەحكومەی حوكمی غیابیم بیستووە لەبەر ئەوەی مەحكەمە ئەدیلەی قەتعی بەدەستەوەیە، بەڵام ئیستیجوابی غیابی چۆن بە وەزیر و وەزارەت ئەوە هەمووی دەبێتە هۆی شێواندنی ئیستیقراری سیاسی بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان، ئەو بابەتانە زۆر پێش ئێمە داڕێژراون، زۆر پێش ئێمە مەبادیئ نەصی لەسەر كراوە، داوا لە بەڕێزتان دەكەم كە ڕێز لەوانەی ئیخیصاص و پسپۆرن لەو بوارە بگیرێ.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینكی / جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

سوپاس بۆ ئەو ڕوونكردنەوەیە، بەڕێز بەهزاد درویش، هەر لەسەر ئیزافە، فەرموو.

بەڕێز بەهزاد دەروێش دەروێش:

بەڕیز سەرۆكی پەرلەمان.

بۆ سەر ئیزافە ئێمە پێ باشە ئیزافە بكرێت و بخرێتە دەنگدانێ، ئەوە هەر بابەتەك كە لیژنێ نەهینابیتە ئێرە واتا دی زبری خاڵا ئێكی دەبێ ماف بدا هەر ئەندامەكی موناقەشە بكات بەڕاستی، ناكرێت ماف بدە هەندەك ئەندامان موناقەشە بكەن دوو جار و سێ جار هەندەكیدیش نەتوانی یەك جاریش موناقەشە بكات، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینكی / جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

وایە، دەستخۆش، بەڕێز منیرە عوسمان، لەسەر ئیزافە، فەرموو.

بەڕێز منیرە عثمان علی:

بەڕیز سەرۆكی پەرلەمان.

له ماددەكانی پێشووتریش كە جەنابت من قسەكانم كرد، وتت لەبەر ئەوەی دەنگی لەسەر دراوە بۆتان نیە قسەی لەسەر بكەن، بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان ئەم ماددەیە هێشتا دەنگی لەسەر نەدراوە، بۆیە تكات لێ دەكەم رێگەم پێ بدە قسەی لەسەر بكەم.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینكی/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

ئاخر موناقەشە كۆتایی پێهاتووە.

بەڕێز منیرە عثمان علی:

تكایە سەرۆكی پەرلەمان، ئێمە لە پێشووتردا موناقەشەمان كردووە ئیزافاتەكانمان نەخراوەتە ئێرەوە، بۆ نموونەی ئەوەی د.فرست خوێندیەوە تیای نەبوو، هەم لە بڕگەی پێنجەم، هەم لەسەر سێ لەسەر پێنجەكەدا موناقەشەمان كردووە، بەڵام نەخراوەتە ئێرەوە.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینكی / جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

دوو لەسەر سێ یەكە.

بەڕێز منیرە عثمان علی:

بەڵێ.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینكی / جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

بەڵێ، تەواو سوپاس، هەر روونكردنەوەیەكی ئیزافی، یەعنی بەڕاستی بەڕێزان لێ پرساندن و لێكۆڵینەوە و سەحبی متمانە و ئەم بابەتانە لە هەرێمی كوردستان یەعنی ئەگەر بڵێین وەكو پێویست پەیڕەو نەكراون، دەگەڕێتەوە بۆ بارودۆخی ئێمە لە هەرێمی كوردستان، ئەو سیستەمەی هەمانە، بەڵام پەیڕەو، داڕشتنی پەیڕەو دەبێ بەشێوازێكی وابێت تەنیا بۆ ئەم بارودۆخە نەبێت، بەشێوازێكی گشتگیر و بابەتی هەمەلایەن لەبەرچاوبگیرێ، لەبەر ئەوە پێم باشە رەئی پسپۆڕان لەم بارەوە بە هەند وەربگیرێت، بەڕێز د.فرست رەئی كۆتایی، دوایی دەیخەینە دەنگدان.

بەڕێز فرست صوفی علی:

بەڕیز سەرۆكی پەرلەمان.

من داوا لە دەستەی سەرۆكایەتی پەرلەمان و جەنابت دەكەم دەرگای موناقەشەكردن نەكرێتەوە لەسەری، ئێمە هەموو ئەوانەی رای سێ كەسی لەگەڵ بووە هینایتمان خستوومانەتە دەنگدان، بە هیچ شێوەیەك ئەوە هەموو ئەندامانی لیژنە لێرە بوون، من لێرە نەبووم، بەڵام لە ئینساتم وەرگرتووە، كەس داوای باسی دوو لەسەر سێ و شتی وای نەكردووە، ئەوە رەئی لێرەیە و تەسبیت كراوە، ئێمە وەرمانگرتووە، بۆیە نایخەینە دەنگدان، ئەو شتانەی سێ كەس زیاتر پشتگیری نەكردبێت موتڵەقەن ئەگەر وا بڕوات ئێمە ئەم

پەیڕەوەش بەدەردی ئیشەکانی ترمان دەبەین کە لەم پەرلەمانەوە معەتەڵی دەکەین، تکایە لێ گەڕێن با ئەو پەیڕەوە بڕوات، ببێتە دەستکەوتێکی ئەم پەرلەمانە، تکایە، ئیتیفاقمان لەسەری کردووە، بەرەنجامی کاری هەمووومان بووە، هەر کەسێ لێرە شتێکی بەبیردا بێ و ئیزافەی بکات، وای لێ دیچێت ئێمە بەو ئاراستەیە بڕۆین ئەم پەیڕەوەش رابگرین، ئەم بابەتەشمان لەدەست بمرێت، تکایە با ئەم پەیڕەوە بڕوات.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی / جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

ماددەکە بخوێنەوە، دەیخەینە دەنگدان.

بەڕێز فرست صۆفی علی:

بەڕیز سەرۆکی پەرلەمان.

لەبەر ئەوەی خیلاف لەسەری هەبوو، من پێشنیاز دەکەم برگەی یەکەم (لێسەندنەوەی متمانە دروست نابێت بە بێ ئەنجامدانی پرۆسەی پرساندن) بەم شێوەیە بڕوات یان ئەم دەستەواژەیەی بۆ ئیزافە بکرێت (چ بەئامادەبوونی پرسێندراو بێت یان بە ئامادەنەبوونی).

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی / جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

لەسەر ئیزافەکردنەکە دەخەینە دەنگدان، ئەوەی لەگەڵ ئەوەیە ئەوە ئیزافە بکرێت دەستی بەرز بکاتەوە؟ بە ئیزافەکردن، (٣٩) کەس داوا دەکەن ئیزافە بکرێت، ئەوەی دژی ئەوەیە کە ئیزافە بکرێت؟ دەیانەوێت وەکو خۆی بمێنێت، (٢٧) کەس دەیانەوێت وەکو خۆی بمینێت، ئیزافە بەزۆرینەی دەنگ پەسند کرا، کۆی ماددەکە، فەرموو.

بەڕێز فرست صۆفی علی:

بەڕیز سەرۆکی پەرلەمان.

کۆی ماددەکە دەخوێنمەوە وەکو ئەوەی کە ئیزافە کرا.

ماددەی (٧٥):

١-لێسەندنەوەی متمانە دروست نابێت بە بێ ئەنجامدانی پرۆسەی پرساندن چ بە ئامادەبوونی پرسێندراو بووبێت یان ئامادەنەبوون.

٢-ئەگەر وەڵامی پرساندنەکە بڕوا پێهێنەر نەبوو بۆ پرسێنەر بۆی هەیە پێشنیازی لێسەندنەوەی متمانە بکات بەڕەزامەندی زۆرینەی ئامادەبووان.

٣-پێش دەنگدان لەسەر وەرگرتنەوەی متمانە سەرۆکی پەرلەمان ڕێگە دەدات بە قسەکردن لەسەر ئەم بابەتە بۆ دوو ئەندام لەوانەی داوای لێ وەرگرتنەوەی متمانە دەکەن و دوو ئەندامیش لەوانەی دژی لێسەندنەوەی متمانەن.

٤-سەرۆك وەزیران بە متمانە لێسەندراو هەژمار دەكرێت ئەگەر زۆرینەی دوو لەسەر سێی ئەندامانی پەرلەمان دەنگیان دا بۆ لێسەندنەوەی متمانە.

٥-ئەندامی ئەنجومەنی وەزیران بە متمانە لێسەندراو هەژمار دەكرێت ئەگەر زۆرینەی رەهای ئەندامان دەنگیان دا بۆ لێسەندنەوەی متمانە.

٦-بابەتی لێسەندنەوەی متمانە لە ماوەیەك دا كە لە پێنج رۆژ زیاتر نەبێت لە رۆژی پرسانەوە ئەنجام دەدرێت.

داوا دەكەم ئەوە بیخەیتە دەنگدان.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینكی / جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

ئەو ماددەیە بەو شێوازەی خوێندرایەوە دەیخەینە دەنگدان، ماددەی (٧٥)، كێ لەگەڵە؟ (٥٢) كەس بە پەسەند دەزانن، ئەوەی دژن؟ (٦) كەس دژن، بە زۆرینەی دەنگ ماددەی (٧٥) پەسند كرا، ماددەی (٧٦).

بەڕێز فرست صۆفی علی:

بەڕیز سەرۆكی پەرلەمان.

ماددەی (٧٦) هیچ تێبینی لەسەر نیە، وەكو خۆی كە هەیە دەیخوێنینەوە.

ماددەی (٧٦):

ئەگەر پرساندن بە وەرگرتنەوەی متمانە لە سەرۆكی وەزیران كۆتایی پێ هات ئەوە كابینەی حكومەت بە دەست لەكاركێشاوە هەژمار دەكرێت و وەك حكومەتی كار بەڕێكەر بەردەوام دەبێت تا ئەو كاتەی بە پێی یاسا كارپێكراوەكان كابینەی نوێ پێك دەهێندرێت.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینكی / جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

ئەو ماددەیە بەو شێوازەی خوێندرایەوە دەخەینە دەنگدان، كێ لەگەڵە؟ (٥٧) كەس بە پەسەند دەزانن، ئەوەی دژە؟ كاك مامۆستا حسن؟ كەس دژ نیە، بە كۆی دەنگ پەسند كرا، ماددەی (٧٧).

بەڕێز فرست صۆفی علی:

بەڕیز سەرۆكی پەرلەمان.

ماددەی (٧٧) و كۆتایی.

هەموو رێكارەكانی چاودێری كردنی پەرلەمان بۆ سەرۆكی ئەنجومەنی وەزیران و ئەندامانی ئەنجومەنی وەزیران، سەرۆكی كۆمسیۆن و دەستە سەربەخۆكانیش دەگرێتەوە.

ئەوە وەكو خۆی كە هەیە بە بێ دەستكاری دەخرێنە دەنگدان.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینكی / جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

ئەو ماددەیە بەو شێوازەی خوێندرایەوە دەخەینە دەنگدان، ماددەی (٧٧)، کێ لەگەڵە؟ (٦٢) کەس بە پەسەند دەزانن، ئەوەی دژە؟ کەس نیە، بە کۆی دەنگ پەسند کرا، بەڕێزان پشوویێکی یەك چارەك وەردەگرین و دەگەڕێینەوە، کاك عمر ئەو تێبینیە بڵێ..

بەڕێز عمر عینایەت حمە سعید:

بەریز سەرۆکی پەرلەمان.

تەنها بەڕێز د.فرست هەمووەکە لابە.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

یەك چارەك، (١٥) دەقە.....

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینیکی / جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

بە ناوی خوای بەخشەندە و میهرەبان، بە ناوی گەلی کوردستان دەست پێ دەکەینەوە، بەردەوام دەبین لەسەر بڕگەی سێیەم، گفتوگۆ لەسەر پەیڕەوی ناوخۆی پەرلەمانی کوردستان دەکەین، داوا لە بەڕێزان دەکەین لە لیژنەی کاتی بفەرموون بۆ سەکۆی تایبەت بە لیژنەکان، نوقتەیەکەی نیزامی هەیەن بەڕێز کاك ئاری فەرموو.

بەڕێز ئاری محمد عبدالرحیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من دوو پێشنیارم هەیە، پێمباشە هەر ماددەیەك لە پەیڕەو کە گفتوگۆی لەسەر دەکرێ لەمەودوا راستەوخۆ بخرێتە دەنگدان، چونکە هەست دەکەم دووجار گفتوگۆ دەکرێتەوە، ئەمە یەك، دووەم: ماددەی پەیڕەو ئەگەر زۆر گرنگە، گرینگیشە بە دڵنیاییەوە، جار و بار لە بەرنامەی کاردا تەنها گفتوگۆی پەیڕەو هەبێت، پڕۆژەی تری لە پاڵدا نەبێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینیکی / جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێزان، دەست بە گفتوگۆ دەکەین، بەشی هەشتەم، یاسادانان، داوا لە بەڕێزان دەکەین لە لیژنەی کاتی دەست بە خوێندنەوەی بکەن، مادده بە مادده، فەرموو گەشە خان.

بەڕێز گەشە دارا جلال:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەشی هەشتەم

یاسادانان

ماددەی (٧٨):

١- مەبەسەت لە یاسا ڕێژی دەرکردنی یاسا و بڕیار.

٢- هەموارکردنی یاسا و بڕیارە کارپێکراوەکان.

٣- بەرکارکردن یان هەموارکردنی کارپێکردنی یاسا فیدرالیەکان.

ماددەی (٧٩):

پرۆسەی یاسادانان بریتیە لە گفتوگۆ و پەسەندکردنی:-

١- پرۆژەی یاسا یان پرۆژە بڕیار کە لەلایەن سەرۆکی هەرێم یان ئەنجومەنی وەزیران پێشکەش دەکرێت.

٢- پێشنیاری یاسا یان بڕیار کە بە لایەنی کەم لەلایەن (١٠) ئەندام پێشکەش دەکرێن.

٣- ئەو پرۆژە یاسا و بڕیارانەی کە لەلایەن دەسەڵاتی دادوەری پێشکەش دەکرێن لەو بابەتانەی پەیوەندیدارن.

٤- ئەو پێشنیار و یاسا و بڕیارانەی کە لەلایەن دامەزراوە فەرمیەکان بەپێی یاسا کارپێکراوەکان پێشکەش دەکرێن.

ماددەی (٨٠):

پێشنیاری یاسا و بڕیارەکان کە لەلایەن ژمارەی یاسایی ئەندامانی پەرلەمان پێشکەش دەکرێن لە ماوەی (١٤) رۆژ لە بەرواری گەیشتن یان لەلایەن لیژنەی یاسایی بە هەماهەنگی لەگەڵ دەستەی سەرۆکایەتی بڕیاری لەسەر دەدرێت لەسەر بنەمای یەك لەو پێوەرانەی خوارەوە:-

١- هەبوونی حاڵەتێکی گشتی کە پێویستی بە دەرکردنی یاسا یان بڕیارێك دەکات.

٢- هەبوونی بۆشاییەکی یاسایی.

٣- ئەگەر کێشە لە جێ بەجێ کردنی یاسا هەبێت و پێویستی بە هەموارکردنەوە بێت.

٤- توانای دابینکردنی بارگرانی دارایی لە ئەنجامی دەرکردنی ئەو یاسایە یان ئەو بڕیارە.

٥- مەرجی رواڵەتی شکلی یاسایی تێدابێت.

ماددەی (٨١):

دوای تێڕوانینی پرۆژە پێشنیارەکە لەلایەن سەرۆکایەتی پەرلەمان و لیژنەی یاسایی ئەگەر دەرکەوت یەکێك لەو پێوەرانەی تێدا نییە کە لە ماددەی (٩٠)ی ئەم پەیڕەوەدا هاتووە رەت دەکرێتەوە و خوێندنەوەی یەکەمی بۆ ناکرێت.

ماددەی (٨٢):

لە کاتێکدا ئەندامانی پەرلەمان کە پێشنیاری یاسا یان بڕیارەکەیان پێشکەشکردووە و رای سەرۆکایەتی پەرلەمان و لیژنەی یاسایی بۆیان بڕوا پێهێنەر نەبوو, بابەتەکە دەخرێتە بەردەم دەستەی گشتی بۆ یەکلاکردنەوەی، ئەگەر لەوێش رەتکرایەوە، ئەندامانی پەرلەمان هەر پێداگریان کرد لەسەر پێشنیارەکەیان ئەوە دەخرێتە بەردەم پەرلەمان بۆ بڕیاردان لەسەری.

ماددەی (٨٣):

ئەگەر پێشنیاری یاسا یان بڕیارەکە بە شێوەیەکی گشتی ڕەت نەکرایەوە، بەڵام سەرۆکایەتی پەرلەمان و لیژنەی یاسایی تێبینییان لەسەر پڕۆژە پێشنیارەکە هەبوو، ئەوە لەو حاڵەتەدا دەگەڕێنرێتەوە بۆ ئەو ئەندامانەی پێشکەشیان کردووە بۆ ڕەچاوکردنی تێبینیەکان و دووبارە پێشکەشکردنەوەی.

ماددەی (٨٤):

کاتێك پڕۆژەی پێشنیارەکە لەلایەن سەرۆکایەتی پەرلەمان و لیژنەی یاسایی ڕەزامەندی لەسەر دەدرێت دەخرێتە بەرنامەی کار بۆ ئەوەی خوێندنەوەی یەکەمی بۆ بکرێت.

ماددەی (٨٥):

١- هیچ پڕۆژە پێشنیارێك وەرناگیری ئەگەر هەمان ناوەرۆکی هەبێت لەگەڵ پڕۆژە پێشنیارێکی دی کە لەژێر دەستی لیژنەی تایبەتمەند دایە بۆ ڕاپۆرت نووسین.

٢- ئەگەر لیژنە بۆی دەرکەوت کە لە نێوان پڕۆژە یاسا و پێشنیاری یاسا دژ یەکی هەیە لە ڕووی پرەنسیپی بنەڕەتییەوە ئەو لیژنە بە ڕاپۆرتی تایبەت ڕای خۆی پێشکەشی پەرلەمان دەکات، ئەگەر هەر یەکێکیان لە ڕووی پرەنسیپەوە پەسەندکرا ئەوە مانای ڕەتکردنەوەی ئەوەی دیکەیە و دواتر لیژنە ڕێکاری یاسایی خۆی دەگرێتەبەر.

٣- پڕۆژە یاسا بە بنەما دادەنرێت ئەگەر پێشنیاری یاسای دی پێشکەشکرا لە ڕووی پرەنسیپەوە یەکبوون.

٤- ئەگەر پڕۆژە پێشنیارێك ڕەتکرایەوە لە هەمان وەرزی یاسادانان پێشکەش ناکرێتەوە.

ماددەی (٨٦):

١- لە هەر وەرزێکی یاسادانان تەنها لە مانگی یەکەمی وەرزی یاسادانان ئەندامانی پەرلەمان دەتوانن پێشنیاری یاسا پێشکەش بکەن.

٢- تەنها لەو حاڵەتە نەبێت کە دۆخێکی تێدا بێتە پێش و پێویستی بە یاسا یان بڕیارێکی بە پەلە هەبێت، لەو بارەیەش دەستەی گشتی هەڵسەنگاندنی بۆ پێویستی و بە پەلەیی یاسا یان بڕیارەکە دەکات.

ماددەی (٨٧):

١- ئەو پڕۆژە و بڕیارانەی لەلایەن حکومەت پێشکەش دەکرێن ڕاستەوخۆ لە یەکەمین کۆبوونەوەی دوای گەیشتنیان بۆ پەرلەمان خوێندنەوەی یەکەمیان بۆ دەکرێت.

٢- ئەگەر پڕۆژەکە یان پێشنیارەکە لە تایبەتمەندی زیاتر لە یەك لیژنە بوو سەرۆکایەتی پەرلەمان بە هەماهەنگی لەگەڵ لیژنەی یاسایی بڕیار دەدات بە بەشکردنی پڕۆژە یان پێشنیارەکە و ناردنی هەر بەشە بۆ لیژنەی تایبەتمەند، لیژنەش تەنها لەسەر ئەو بەشە ڕاپۆرت ئامادە دەکات کە ئاڕاستەی کراوە.

ماددەی (٨٨):

١- **دەبێت لیژنەی تایبەتمەند لە ماوەی (٢١) ڕۆژ ڕاپۆرتی خۆی لەسەر پڕۆژە یان پێشنیاری یاسا و بڕیارەکان ئامادە بکات.**

٢- **ئەگەر پڕۆژە یان پیشنیاری یاسا و بڕیارەکان بە شێوەیەکی بە پەلە ئاڕاستەی لیژنەی تایبەتمەندکرابێت، دەبێت لە ماوەی (٧) ڕۆژ ڕاپۆرتی خۆی پێشکەش بکات.**

٣- **لیژنەی تایبەتمەند بۆی هەیە هەماهەنگی لەگەڵ لایەنی پەیوەندیدار بکات بۆ ئامادەکردنی ڕاپۆرت لەسەر پڕۆژە یاسا یان پێشنیاری یاسا و بڕیارەکان.**

٤- **ئەگەر لە ماوەی دیاریکراو لیژنەی تایبەتمەند ڕاپۆرتی ئامادە نەکرد، جێگری سەرۆکی پەرلەمان سەرۆکی لیژنە ئاگادار دەکاتەوە، دەبێت لیژنە لە ماوەی (٤) ڕۆژ ڕاپۆرتی هۆداری خۆی پێشکەش بکات و بڕیاری دەستەی گشتی لەم بارەیەوە یەکلاکەرەوە دەبێت.**

ماددەی (٨٩):

لەسەر بڕگەی یەکەم لەو ماددەیە دوو ڕا هەیە ڕای، یەکەم پێیوایە: لیژنەی تایبەتمەند و لیژنەی یاسایی بە یەکەوە ڕاپۆرت دەنووسن لە کۆبوونەوەی هاوبەش، ڕای دووەم پێیوایە بەم شێوەیەبێت:-

١- **ڕاپۆرتی لیژنەی تایبەتمەند دەدرێتە لیژنەی یاسایی بۆ پێداچوونەوەی ڕاپۆرتەکە کە لە ماوەی (١٠) ڕۆژ لە بەرواری گەیشتنی، تەنها لە ڕووی داڕشتنی یاسایی دڵنیابوون لە دژ نەبوونی دەقەکان لەگەڵ دەستووری یاسا کارپێکراوەکان.**

٢- **ئەگەر پڕۆژە یان پێشنیاری یاسا و بڕیارەکە بە شێوەیەکی بە پەلە ئاڕاستەکرابێت دەبێت لێنەی یاسایی لە ماوەی (٥) ڕۆژ پێداچوونەوەی خۆی بکات.**

٣- **ڕاپۆرتی لیژنەی تایبەتمەند خوێندنەوەی دووەمی بۆ ناکرێت تا لە ڕووی دەستووی یاسا کارپێکراوەکان ڕاستێنراوی بۆ نەکرێت.**

ماددەی (٩٠):

دەبیت سکرتێری پەرلەمان (٤٨) کاتژمێر پێش خوێندنەوەی دووەم ڕاپۆرتی ڕاستێنراوی لیژنەی تایبەتمەند بگەیەنێتە دەست ئەندامانی پەرلەمان.

ماددەی (٩١):

١- **خوێندنەوەی دووەم بە خوێندنەوەی دەقی پڕۆژە یان پێشنیارەکە دەست پێ دەکات، ئینجا ڕاپۆرتی لیژنەی تایبەتمەند.**

٢- **ئەگەر ڕاپۆرتی لیژنەی تایبەتمەند داڕشتنێکی نوێی پێشنیارکردبێت بۆ پڕۆژە یان پێشنیارەکە ئەوە بە دەنگدان بڕیار دەدرێت لەسەر وەرگرتنی ئەو داڕشتنە بە بنەما بۆ گفتوگۆکردن.**

ماددەی (٩٢):

١- ئەو ئەندامەی ناوی تۆمارکراوە بۆی هەیە لەسەر هەر ماددەیەك تەنها یەك جار قسە بکات و نابێت لە (٢) خولەك تێپەڕ بکات.

٢- ئەگەر لە کاتی گفتوگۆکردنی پڕۆژە یان پێشنیارەکە وەزیری پەیوەندیدار ئامادەبوو بۆی هەیە لەسەر هەر ماددەیەك (٢) خولەك قسە بکات.

ماددەی (٩٣):

١- لەو دانیشتنەی کە تەرخانکراوە بۆ خوێندنەوەی دووەم دەنگدان لەسەر پڕۆژە یان پێشنیارەکە ناکرێت.

٢- لیژنەی تایبەتمەند بە هەماهەنگی لەگەڵ لیژنەی یاسایی سەرجەم پێشنیار و رایەکان بە هەند وەردەگرن، سەر لە نوێ دارشتنەوە بۆ ئەو ماددانە دەکەن کە پێویستە دابڕێژرێتەوە، ئەگەر پێویستی کرد روونکردنەوە دەدەن.

ماددەی (٩٤):

١- دانیشتنی دانگدان لەسەر پڕۆژە یان پێشنیارەکە نابێت لە حەفتەیەك زیاتر لە دوای دانیشتنی خوێندنەوەی دووەم تێپەڕ بکات.

٢- ئەندامی پەرلەمان لەو ماوەیە بۆ هەیە داوای بینینی دارشتنەوەی کۆتایی لە سکرتێری پەرلەمان و لیژنەی یاسایی و لیژنەی تایبەتمەند بکات.

٣- لە دانیشتنی دەنگدان رێگە بە گفتوگۆ یان پێشکەشکردنی پێشنیاری تازە نادرێت.

ماددەی (٩٥):

١- دەنگدان دەست پێ دەکات لەسەر ناوی یاسا یان بڕیارەکە، دواتر یەکە بە یەکەی ماددەکان کۆتایی دێت بە دەنگدان لەسەر هۆیەکانی دەرچوواندن، دواجار گشت یاسا یان بڕیارەکە.

٢- لە کاتی بوونی زیاتر لە یەك پێشنیار لەم بارەیەوە سێ را هەیە:-

أ- هەموو پێشنیارەکان دەخرێتە دەنگدان کامیان دەنگیان هێنا بە پەسەندکراو دادەنرێت.

ب- دوورترین پیشنیار لە ماددە بنەڕەتیەکە یەکەم جار دەخرێتە دەنگدان بەو شێوەیە تا دەگاتە ماددە بنەڕەتیەکە، ئەگەر بە دژە دەنگ بە دوای یەکدا رەتکرانەوە.

ت- پێشنیاری ماددە بنەڕەتیەکە کە یەکەم جار دەخرێتە دەنگدان بەو شێوەیە تا دەگاتە دوورترین پێشنیار، ئەگەر بە دژە دەنگ بە دوای یەکدا رەتکرانەوە.

٣- لە خستنە دەنگدانی رایەکان رەچاوی ژمارەی ئەو کەسانە ناکرێت کە رایەکەیان پێشکەشکردووە، دەشێت رای یەك ئەندام پەرلەمانیش بخرێتە دەنگدان.

ماددەی (٩٦):

پەرلەمان بە شێوەی پەلە دەڕوانێتە پڕۆژە و بڕیاری تایبەتە بە بودجە و ئیعتیماداتی زێدەگی و ژمێرەی کۆتایی، بۆی هەیە بڕیار بدات کەوا هەر بابەتێکی دی بە پەلەیە.

ماددەی (٩٧):

١- **یاسا و بڕیارەكان بە زۆرینەی ژمارەی ئامادەبووان پەسەند دەكرێت، جگەلە لەو حاڵەتانەی زۆرینەی تایبەتیان تێدا مەرجكراوە.**
٢- **سەرۆك بە پێی ئەنجامی دەنگدان بڕیاری پەرلەمان بە ڕەزامەندی یان ڕەتكردنەوە لەسەر یاسا و بڕیارەكان رادەگەیەنێت.**

ماددەی (٩٨):

پێویستە یاسا و بڕیارەكان لە ماوەی (١٥) رۆژ لە بەرواری پەسەندكردنیان بنێردرێن بۆ سەرۆكایەتی هەرێم.

ماددەی (٩٩):

١- **ئەگەر سەرۆكایەتی هەرێم لە ماوەی ئەو (١٥) رۆژە بە پێی یاسای سەرۆكایەتی هەرێم ژمارە (١)ی ساڵی (٢٠٠٥)ی هەمواركراو، یاسا یان بڕیارەكەی بە شێوەیەكی گشتی (كل)ی بەشێكی (جزئی) رەتكردەوە، ئەوە لەو كاتەدا دەبێ لیژنەی تایبەتمەند لەماوەی (١٥) رۆژ راپۆرتی خۆی بنووسێت، ئینجا لە یەكەمین دانیشتنی دوای تەواوكردنی راپۆرتەكە دێتە ناو پەرلەمان و بڕیاری پەرلەمانیش لەو بارەیەوە یەكلاكەرەوە دەبێت، یان بە رای سەرۆكی هەرێم وەردەگیرێت، راپۆرتی لیژنەی تایبەتمەند تاوتوێ دەكرێت، یان بە دەنگی رەهای ئەندامان پێداگیری لەسەر رای خۆی دەكات و ئەمجارە رای پەرلەمان رەت ناكرێتەوە.**
٢- **سەرۆكی دیوانی سەرۆكایەتی هەرێم بۆی هەیە ئامادەی دانیشتنەكە ببێت.**

ماددەی (١٠٠):

ئەگەر گومان لەسەر دەنگدان هەبوو بە لایەنی كەم (٥) كەس داوای دووبارەكردنەوەی دەنگدانیان كرد دەبێت دەنگدان دووبارە بكرێتەوە، ئەمجارەیان بە ڕێگای هەڵسان و دانیشتن یان بانگكردنی ناوەكان.

ماددەی (١٠١):

لە كاتی گفتوگۆكردن لەسەر هەر پرۆژە و پێشنیاری یاسا بڕیارێك ئەولەویەت لە دەنگدان بە پێی ئەو ریزبەندیەی خوارەوە دەبێت:-

١- **پێشنیاری رەتكردنەوەی پرۆژە یان پێشنیارەكە.**
٢- **پێشنیاری گەڕاندنەوەی پرۆژەكە بۆ حكومەت.**
٣- **گەڕانەوەی پرۆژە یان پێشنیارەكە بۆ لیژنەی تایبەتمەند كە راپۆرتی ئامادەكردووە.**
٤- **پێشنیاری دواخستنی گفتوگۆ بۆ دانیشتنێكی دی.**

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینكی / جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەڕێز گەشە دارا ئەندامی لیژنەی کاتی بۆ پێداچوونەوەی پەیڕەوی ناوخۆی پەرلەمانی کوردستان، بەڕێزان ئێستا دەست بە گفتوگۆ دەکەین لەسەر ماددەی (٧٨)، دەست بە ناو نووسین دەکەین، کێ دەیەوێت گفتوگۆ لەسەر ماددەی (٧٨) بکات؟ بێگەرد خان ناوەکان دەخوێنێتەوە.

بەڕێز بێگەرد دڵشاد تاڵەبانی/ سکرتێری پەرلەمان:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەو بەڕێزانەی دەیانەوێت موناقەشە بکەن (عمر عینایەت، د.جوان، قادر ئۆتمان، ئاری عبداللطیف، یروانت نیسان، مامۆستا ماجد، نەجیبە لطیف، شێرکۆ حەمە امین، مریم صمد، صالح فقی، علی عثمان).

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی / جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێزان دەست بە گفتوگۆ دەکەین، بەڕێز عمر عینایەت فەرموو.

بەڕێز عمر عینایەت حمە سعید:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پێشنیاری یاسا و بڕیار بڕگەی (٥) پێویستە لەگەڵ دیباجەی ماددەکە دەمج بکرێت، لەبەر ئەوەی بڕگەی (٥) بەسەر هەموو خاڵەکاندا فەرز دەکرێت، پێویستە لە هەموویاندا هەبێت، ناکرێ بە تەنها یەك، دوو، سێ، چوار، پێنج لابرێت بخرێتە ناو دیباجەکەوە بەم شێوەیە، پێشنیاری یاسا و بڕیارەکان کە لەلایەن ژمارەی یاسایی ئەندامانی پەرلەمان پێشکەش دەکرێت پێویستە شێوازی یاسادانان لەخۆ بگرێت، لەبەر ئەوەی هەموو ئەوانەی پێشکەش دەکرێت پێویستە شێوازی یاسادانانی تێدابێت، لە ماوەی (١٤) ڕۆژ لە بەرواری گەیشتنیان لەلایەن لیژنەی یاسایی بە هەماهەنگی لەگەڵ دەستەی سەرۆکایەتی بڕیاری لەسەر دەدرێت و لەسەر بنەمای یەك لەو پێوەرانەی خوارەوە، یەك و دوو و سێ وەکو خۆیان بمێنێتەوە، چوارەمیان بەم شێوەیەبێت: لە ئەنجامی دەرچوواندنی یاسا یان بڕیار بارگرانی دارایی لەسەر حکومەت ڕەچاو بکات، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی / جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

ئێستا وەڵامێکی بە پەلە لەلایەن بەڕێز د.فرست دەدرێتەوە.

بەڕێز د.فرست صۆفی علی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەوەی کاك عمر باسی کرد تاوەکو ئێستا نەگەیشتووینێ، لە ماددەی (٧٨)ین، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی / جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز د.جوان فەرموو.

بەڕێز د.جوان اسماعیل عزیز:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

مەبەست لە یاسا و وەرگرتنی یاسا و بڕیار هەموارکردن و بەرکارکردن، بەڵام ئەگەر ئەوەی بێنی ماددەی (٧٨) بەراورد بکەی لەگەڵ ماددەی (٨٠) خاڵی یەکەم و دووەم و سێیەم نەفسی مەزموونە، یەعنی یەکێك کاتێك ئیقتراحێکی پێشکەش دەکات دەیەوێت یاسا دەربێت، یاسا هەموار بکرێت ئەگەر بەراوردی بکەی لەگەڵ ماددەی (٧٨) یەك مەزموونە، ئەوە پێویست نییە، زیادەیە، هەدەف مەبەست لە یاسا، چونکە تۆ دووبارەت کردووە لەگەڵ ماددەی (٨٠)، ئەگەر مەزموونەکەی بخوێنیەوە یەك بابەتە، ئیقتراحم ئەوەیە ماددەی (٧٨) هەڵبگیرێت، چونکە تیکرار کراوە لە ماددەی (٨٠)، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی / جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز کاك قادر فەرموو.

بەڕێز قادر ئۆتمان رەسول:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

سەبارەت بە ماددەی (٧٨) خاڵی یەکەم، دەرکردنی یاسا و بڕیارەکان لە بڕی دەرکردن، دانان بێت، چونکە دەرکردن و دەرچوواندن هەر یەکە، دەرکردن و دەرچوواندن پێشتر دەسەڵاتی سەرۆکی هەرێم بوو، ئێستا لە دەستەی سەرۆکایەتی پەرلەمانە، بۆیە کۆی پەرلەمان دەرناکات و دەرناچووێنێ، یاسا دادەنێ یان دادەڕێژێت، بۆیە پێویستی بە پێداچوونەوە هەیە، باشکردنیەتی، ئەگەر بشکرێت پێش دەرکردنەکە بنووسرێت پەسەندکردنی پڕۆژە یاسا و بڕیارەکان، ئینجا ئەگەر بگوترێت پێشنیار و پڕۆژە یاسا و بڕیارەکان ئەمەیان باشترە، یەعنی پێش خاڵی یەکەم، هەروەها لەسەر کارپێکراوەکانیش لەوانەیە وشەی کارپێکراوەکان یان جێ بەجێ کردن هەر یەك مانای هەبێت، بەڵام لە خاڵی سێیەمدا ئەگەر بەرکارکردن یان هەموارکردنی کارپێکردنی یاسا فیدرالیەکان، هەموارکردنی جێ بەجێ کردن، یەعنی بەرکارکردن یاساکە راستە هەموارکردنی جێ بەجێ کردنی بەرکارکردنەکە بخرێتە دواوە، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی / جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز کاك ئاری فەرموو.

بەڕێز ئاری محمد عبدالرحیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی (٧٨) لەبەر ئەوەی کە نووسراوە بەشی هەشتەمی یاسادانان، لە خوارەوەش مەبەست لە یاسا رێژی، یاسا رێژی لاببرێت، بکرێت بە مەبەست لە یاسادانان بریتیە لە دوو خاڵ لەسەر یەك، خاڵی یەکەم دەرکردنەکە، لەگەڵ ئەو برا بەڕێزەم بکرێت بە دەرچوواندنی یاسا و بڕیار، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی / جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز یروانت نیسان فەرموو.

بەڕێز پروان نیسان مارکۆس:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

مەبەستم لە ماددەی (٧٩) بوو قسە بکەم، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی / جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز مامۆستا ماجد فەرمووو.

بەڕێز ماجد عثمان توفیق:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

سەبارەت بە بڕگەی سێیەم کە نووسراوە بەرکارکرن یان هەموارکردنی کارپێکردنی یاسا فیدرالیەکان، پێمباشە بکرێت بە بەرکاردن یان بەرکارکردن و هەموارکردنی یاسا فیدرالیەکان، چونکە پێموایە ئەگەر ئێمە قانوونێك ئینقاز نەکەین ناتوانین تەعدیلاتی لەسەر بکەین، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی / جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز نجیبە خان فەرموو.

بەڕێز نجیبە لطیف احمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من تێبینیم لەسەر ناونیشانی بەشەکە هەیە، بەشی هەشتەم، یاسادانان، پێشنیار دەکەم بەشی هەشتەم بکرێتە بەشی حەوتەم، یاسادانان، بەشی حەوتەم بکرێتە بەشی هەشتەم کە چاودێریکردنە، چونکە راستە هەردووکیان دوو ئەرکی گرنگ و سەرەکی پەرلەمانن، بەڵام وابزانم یاسادانان لە پێش چاودێریکردنەوەیە، من ئەو پێشنیارەم هەیە، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی / جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز کاك شێرکۆ فەرموو.

بەڕێز د.شێرکۆ حەمە امین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

خاڵی سێیەم منیش لەگەڵ ئەوەم کە بکرێ بە بەرکارکردن و هەموارکردن یان هەموارکردنی یاسا فیدرالیەکان، ئەوەی تریش پشتیوانی لە رەئیەکەی د.جوان دەکەم، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی / جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز مریم صمد فەرموو.

بەڕێز مریم صمد عبدی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەڕێزان ئەندامانی پەرلەمان، لە ماددەی (٧٨) لەگەڵ رای بەڕێز کاك قادر دام، لە بڕی دەرکردنی دانانی بێت، بەڵام دانانی یاسا و بڕیار و راسپاردە، نازانم راسپاردەی بۆ لەگەڵدا نییە، سێیەمیان بەرکارکردنیش

وەكو ئەوەی كاك قادر باسی كرد، بەڵام لەو ماددەیەدا چۆنە پرۆژە یاسای بودجە جێگای نەكراوەتەوە ئەو تێبینیەشم هەیە، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینكی / جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

بەڕێز صالح فەقێ فەرموو.

بەڕێز صالح فەقێ احمد:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

منیش تێبینیەكەم گوترا، هەمواری دووەم شێوەیەكە لە خاڵی سێیەم بەركارێكی بۆ بكرێت، وەكو برادەران ئاماژەیان پێدا، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینكی / جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

بەڕێز كاك علی فەرموو.

بەڕێز علی علی هالۆ:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

پێشنیار دكەم ماددەیا (٧٨) بەڤی شێوە بێتە داڕشتن، خالا ئێكێ دەركرنا یاسا و بڕیارین هەمواركرنا یاسا، دەركردنی یاسا یان بڕیاری هەمواركردنی یاسا و بڕیارەكارپێكراوەكان، دوو: بەركاربردن یان هەمواركردنی كارپێكردنی یاسا فیدرالیەكان، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینكی / جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

بەڕێز مصطفی سەكری فەرموو.

بەڕێز مصطفی احمد احمد:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

لەو ماددەیە من تێبینم لەسەر بڕگەی سێیەم هەیە، بەركاركردن یان هەمواركردنی كارپێكردنی یاسا فیدرالیەكان، یاساكە بە خۆی هەموار دەكرێت یان بەركار دەكرێت، كارپێكردنەكەی هەموار و بەركار ناكرێت، پێمباشە بكرێتە هەمواركردن و بەركاركردنی یاسا فیدرالیەكان، نەك كارپێكردنەكە، پێموایە زیادەیە، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمیكی/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

بەڕێزان، گفتوگۆ لەسەر ئەم ماددەیە كۆتایی هات، تێبینیەكان وەرگیران، گفتوگۆ لەسەر ماددەی (٧٩) دەكەین، فەرموو بەڕێز د.فرست.

بەڕێز د.فرست صۆفی علی:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

بەشێك لەو تێبینییانەی ئەندامانی بەڕێزی پەرلەمان باسیان کرد، ئێمە بە تەئکید پێی وەردەگرین، لە سیاغەی ئەو بەشە جێگایان دەکەینەوە، سەبارەت بە پێش و پاشکردنی ئەم بەشە لەگەڵ بەشەکەی تر پێشنیارێکی لە جێگای خۆیدایە، وەری دەگرین، سەبارەت بەوەی بودجە، بودجە بەشێکی تایبەتە لە دوای ئەو بەشە دێینە سەری، هەرچی پەیوەستی بە بودجە هەبێت لەوێدا جێی دەکەینەوە، ئەوانەی تریش بەشێکی سیاغەبوون، انشاالله لەوێدا لە کاتی داڕشتنەوەیان سیاغەکان هەمووی و ئەوەی جێ بەجێ کردنەکەش ئیزافە دەکەین، ئەوەی کاك قادر باسی کرد، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی / جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز د.ڕێواز فەرموو.

بەڕێز د.ڕێواز فائق حسین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەشێکی زۆر لە بەڕێزانی ئەندامانی پەرلەمان لەسەر بڕگەی سێ و ئەو وشانەی تێدا بەکار هاتووە تێبینییان هەبوو بۆ یاسا فیدرالیەکان، پەرلەمانی کوردستان بە گوێرەی دەستوور دوو دەسەڵاتی هەیە، یان دەتوانێ ئینفازی راستەوخۆی بکات، یەعنی بەرکارکردنی راستەوخۆ بەبێ هیچ دەستکاریەك، یان ئەگەر بڕیاریدا دەست کاری بکات دەبێت ناوێکی بۆ دانراوە لە دەستوور پێی دەوترێت (تعدیل تگبیق)، ناتوانێ یەکسەر تەعدیلی بکەی، یەعنی ئێمە بە ناچاری ئەوەمان بۆ داناوە، لەبەر ئەوە دەبێ بڵێین بەرکارکردن یان هەموارکردنی جێ بەجێ کردنی یاسا فیدرالیەکان، لەبەر ئەوەی لە دەستووردا بە دەق بەو شێوەیە هاتووە، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی / جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێزان ماددەی (٧٨) کۆتایی هات، دەست بە ماددەی (٧٩) دەکەین، وەکو باسمان کرد تێبینیەکان وەرگیرا، رەنگە حیکمەت لەوەدا ئەوەیە کە دەنگدان لەسەر ئەو ماددانە دوابخرێت بۆ داڕشتنەوەی، بۆ ئەوەی داڕشتنەوەیەکی گونجاوی بۆ بکرێت، هەمەلایەن بێت، فەرموو ماددەی دواتر بخوێننەوە.

بەڕێز قارەمان قادر فتاح:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی (٧٩):

پرۆسەی یاسادانان بریتیە لە گفتوگۆ و پەسەندکردنی:-

١- پرۆژەی یاسا یان پرۆژە بڕیار کە لەلایەن سەرۆکی هەرێم یان ئەنجومەنی وەزیران پێشکەش دەکرێت.

٢- پێشنیاری یاسا یان بڕیار کە بە لایەنی کەم لەلایەن (١٠) ئەندام پێشکەش دەکرێن.

٣- ئەو پرۆژە یاسا و بڕیارانەی کە لەلایەن دەسەڵاتی دادوەری پێشکەش دەکرێن لەو بابەتانەی پەیوەندیدارن.

٤- ئەو پێشنیار و یاسا و بڕیارانەی کە لەلایەن دامەزراوە فەرمیەکان بەپێی یاسا کارپێکراوەکان پێشکەش دەکرێن.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی / جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێزان دەرگای گفتوگۆ لەسەر ماددەی (٧٩) دەکەینەوە، بەڕێز قادر ئۆتمان فەرموو.

بەڕێز قادر ئۆتمان رەسول:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

سەبارەت بەو ماددەیە خاڵی یەکەم پێمباشە لە بڕی سەرۆکی هەرێم سەرۆکایەتی هەرێم بێت، مەعقولە ئەنجومەنی وەزیران، نەك بە تەنها سەرۆکایەتی، ئەنجومەنی وەزیرانیش ئەو حەقەیان هەیە نووسیوویانە مەعقولە سەرۆکایەتی، نەك بە تەنها سەرۆکایەتی هەموو ئەنجومەنی وەزیران ئەو حەقەی هەیە، ئەوەی سەرۆکی هەرێمیش وەك دامەزراوە ناوی ببرێ نەك وەکو شەخس، ئێمە بڵێین تەنها سەرۆکی هەرێم ئەو مافەی هەیە، لە هەمان کاتیشدا هەر سەبارەت بەو خاڵە هیچ کۆتوبەندێك دانەنراوە، واتا حوکمەت و سەرۆکایەتی هەرێم دەتوانن لە هەموو بابەتەکان پێشکەشی پڕۆژە یاسا بکەن، یان پڕۆژە بڕیار بکەن، ئەگەر تەنانەت پەیوەندیدار نەبێت بە ئەرك و دەسەڵاتەکانی خۆشیانەوە، بۆیە پێمباشە ئەو دەقە بەو شێوەیەبێت ئەوەی پەیوەندیدارە بەو دامەزراوانە، یاخود بە ئەرك بەرپرسیاریەتی ئەوان، یەعنی بەو شێوەیە بچەسپێنرێ تەجاوزی دەسەڵاتیشی لێ دەکەوێتەوە، رەنگ بێت ئەوان بەو دەقە مافیان هەیە ئەگەر پڕۆژەکە پەیوەندی بە میهنەی ئەوانیشەوە نەبێت، دەزگای ئەوانیشەوە نەبێت هەرچی پێیان خۆش بێت دەتوانن بیکەن بە پڕۆژە و بینێرن، رەنگ بێت پرسیار ئەوەبێت بڵێن ئینجا باشە ئەوە خراپ نییە، راستە خراپ نییە، بەڵام هەندێ جار کاری پەرلەمان خۆیەتی بۆ حکومەت بەسەرماندا فەرز بکات و بیکات بە پڕۆژە و ئەفزەلیەتیشی پێدراوە بە پێی دەقەکانی دواتر، جگەلەوەش لە راستیدا بابەتی تەعدیلی قانون بڕیارەکانیش هەر دەچێتە چوارچێوەی پڕۆسەی یاسادانان، لێرەدا بە دەق نەهاتووە، لەبەر ئەوە کە تۆ قانونێك یان بڕیارێك تەعدیل دەکەی دەقی تازە دێتەوە دوای گفتوگۆکردن و پەسەندکردنی دەقی تازە لە دایك دەبێت، بۆیە ئەوەش ئەگەر بڕگەیەك بێت ئەگەر تەنها یەك ماددەبێت هەر دەچێتە خانەی پڕۆسەی یاسادانانی تازە، بۆیە پێویستە ئەوەشی تێ بخرێت، یەعنی تەعدیل کردنی قانون و بڕیارەکانیش بە خاڵێك زیاد بکرێت، یان لە چوارچێوەی یەکێك لەو خاڵانەدا جێی بکرێتەوە، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینیکی / جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز کاك علی فەرموو.

بەڕێز علی علی هالۆ:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

پێشنیار دکەم ڤی رەنگی خارێ بێتە دارشتن، هەر پرۆژە یاسایەك یان هەر پرۆژە بریارێك کە لەلایەن سەرۆکایەتی هەرێم یان ئەنجومەنی وەزیران پێشکەش دەکرێن، دوو: پێشنیاری هەر یاسایەك یان بریارێك کە لەلایەن (١٠) ئەندامی پەرلەمان پێشکەش دەکرێن، سێ: هەر پرۆژە یاسایەك یان پرۆژە بریارێك کە لەلایەن دەسەڵاتی دادوەری پێشکەش دەکرێن و پەیوەندیدارن بەو بابەتانە، چوارەم: وەکو خۆی بێتە خارێ، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی / جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز کاك بێستون فەرمووو.

بەڕێز بێستون فائق محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

برگەی سێ ئەو پرۆژە و یاسا و بریارانەی کە لەلایەن دەسەڵاتی دادوەری پێشکەش دەکرێن لەو بابەتانەی پەیوەندیدارن، پەیوەندیدارن مەتاتیە، ئەگەر مەبستانە ئەوەیە سولتەی قەزائی دەسەڵاتی پێشکەشکردنی پرۆژەی هەبێت با هەر هەیبێت تا ئەو شوێنە ئاوای لێ بکرێت، پرۆژە یاسا و بریارانەی کە لەلایەن دەسەڵاتی دادوەری پیشکەش دەکرێن، یان دەتانەوێت ئەوە تایبەت بکەن ئەوە بڵێن تایبەت بە بابەتە قەزائیەکان، چوارەمیش من پێموایە یان زیادەیە یان روون نییە، لایەنی تر کێیە جگەلە سولتەی قەزائی و پەرلەمانتاران و سەرۆکایەتی هەرێم و ئەنجومەنی وەزیران کە ماڤ تەقدیم کردنی پرۆژەیان هەیە، چونکە ئێوە لەسەرەوە لە سێ خاڵەکەی پێشوودا ئەو لایەنانە گوتراون کە حەقیان هەیە، ئەمەی تر ئەو پێشنیار و بریارانەی کە لەلایەن دامەزراوە فەرمیەکان نازانم دامەزراوەی فەرمی کێی تر دەمێنێت؟ جگەلە لەو سێیانەی کە لەسەرەوە ناویان هاتووە، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی / جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

روونکردنەوەیەك هەیە، فەرمووو بەڕێز د.فرست.

بەڕێز د.فرست صوڤی علی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەوەی کاك بێستون باسیکرد تەبعەن بە قانوون دەسەڵات دراوەتە زۆر لەلایەنە پەیوەندیدارەکان کە لە بواری تایبەتمەندی خۆیان پرۆژەی قانون پێشکەش پەرلەمان بکەن، بۆ نموونە ئەگەر سەیری قانوونی کۆمسیۆنی باڵای سەربەخۆی هەڵبژاردن و راپرسی بکەی بۆیان هەیە لە بواری کۆمسیۆن پرۆژە پێشکەش بکەن، ئەگەر سەیری قانونی دەستەی نەزاهە بکەی، سەیری قانوونی دیوانی چاودێری دارایی بکەی، سەیری قانونی دەستەی مافەکانی مرۆڤ بکەی هەموو ئەو موئەسەساتانە بۆیان هەیە لە بواری دامەزراوەکەی خۆیان پرۆژە یاسا پێشکەشی پەرلەمان بکەن، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی / جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

تێبینی هەیە، فەرمووو مریم خان.

بەڕێز مریم صمد عبدی:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

هەر پرسیارێكم لەسەر ئەو خاڵە هەبوو ئەوەی رێكخراوەكانی كۆمەڵەی مەدەنی ئەوان ناتوانن پرۆژە تەقدیم بكەن، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینكی/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

بەڵێ، ئەوان ناتوانن راستەوخۆ، تەنها دەبێت لە رێگایەكی تربێت، د.فرست فەرموو.

بەڕێز د.فرست صۆفی علی:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

فەرمانگەی رێكخراوە نا حكومیەكان بە پێی قانوونی رێكخراوە نا حكومیەكانی ساڵی (٢٠١٠) یان (٢٠١١)، بەڵێ، بۆیان هەیە لە بواری كاری خۆیان فەرمانگەی رێكخراو بۆ تەعدیلی قانوونی خۆیان لە رێگای ئەنجومەنی وەزیران پێشكەشی بكەن، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینكی / جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

بەڕێز نجیبە خان فەرموو.

بەڕێز نجیبە لطیف احمد:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان:

خاڵی دوو كە باس لە رێژەی ئەندامانی پەرلەمان دەكات، من وەكو پرسیارێك ئەو (١٠) ئەندامە بنەمایەكی هەیە، یەعنی لەسەر چ بنەمایەك دانراوە، ئەگەر بنەمایەكی نەبێت یان شتێكی دیاریكراو نەبێت، من پێموایە زۆرە، (٥) ئەندام بەسە بۆ پێشكەشكردنی پرۆژە، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینكی / جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

بەڕێز كاك ئاری فەرموو.

بەڕێز ئاری محمد عبدالرحیم:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان:

چوار خاڵە، من پێمباشە خاڵی یەكەم و سێیەم تێكەڵ بكرێت بەم جۆرە، پرۆژە یاسا یان پرۆژە بڕیار كە لەلایەن سەرۆكی هەرێم یان ئەنجومەنی وەزیران، یان دەسەڵاتی دادوەرییەوە پێشكەش دەكرێت، خاڵی دووەم و چوارەمیش بكرێتە یەك، لەگەڵ ئەو خوشكە بەڕێزەم (١٠) ئەندام پەرلەمان زۆرە، بكرێتە (٥) ئەندام پەرلەمان، خاڵێك زیادبكرێ، پێشنیار دەكەم كە خاڵەكە بەم جۆرەی لێ بێت، پێشنیازی یاسا یان بڕیار لەلایەن هەر فراكسیۆنێكەوە پێشكەش بكرێت، واتە فراكسیۆنەكانیش ئەوەی كە یەك ئەندامی هەیە مافی خۆیان هەبێت وەكو چۆن (١٠) ئەندام پەرلەمان دەتوانن پرۆژە یاسا تەقدیم بكەن، ئەوها فراكسیۆنەكانیش مافیان هەبێت پرۆژە تەقدیم بكەن، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینكی / جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

بەڕێز كاك یروانت فەرموو.

بەڕێز یروانت نیسان ماركۆس:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان:

نەفسی پێشنیارم هەیە، هەر فراكسیۆنەكیش بشێت پڕۆژە یاسا یان پڕۆژە بریار تەقدیم بكەن، چونكە گەلەك حزب هەن كەمترن مەقعەدی وان، پێكەهاتەش كەمترن، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینكی / جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

بەڕێز مامۆستا مەلا غریب فەرموو.

بەڕێز غریب مصطفى حەمە:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان:

بە ناوی خوای پەخشەندە و میهرەبان، من سەبارەت بە خاڵی یەك ئەو تێبینیەم هەیە كە سەرۆكی هەرێم لەوێدا ئێستا بە پێی یاسا نەماوە، دەسەڵاتەكانی دابەشكراوە بەسەر سێ دامەزراوەكەی تردا، نازانین چارەنووسی ئەو بابەتە بە كوێ دەگات، ئایا تا دەستوور هەڵدەبژێرێت یان ئەو هەڵنابژێریتەوە، یان هەر نامێنێت، یان دەمێنێت، لە ئێستادا كە نییە من پێشنیار دەكەم سەرۆكی هەرێم لێرەدا لابرێت، خاڵی دووەم كە تێبینم هەیە لەسەری لە هەرچوار خاڵەكە پڕۆژە یاسا یان پڕۆژە بڕیار ئەوەشی بۆ زیاد بكرێت یان هەموار یان بەركاركردن، بۆ ئەوە باس نەكراوە، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینكی / جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

بەڕێز شێركۆ حەمە امین فەرموو.

بەڕێز د.شێركۆ حەمە امین:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

یەعنی كە مرۆڤ دەقەكە دەخوێنێتەوە لە راستیدا هەستی پێ دەكەی بە روونی كە جۆرێك لە تەفزیلی دەسەڵاتی جێ بەجێ كردن دراوە بەسەر دەسەڵاتی یاسادانانندا، هەر بۆ نموونە لەوەی خاڵی یەكەمیاندا بۆ ئەنجومەنی وەزیران و سەرۆكی هەرێم دەڵێ پێشكەشكردن، بەلأم بۆ خاڵی دووەم بۆ ئەندامانی پەرلەمان كە ئەسڵ كاری یەكێك لە ئەركەكانی پەرلەمان یاسادانانە دەڵێ پێشنیاز، بۆیە من پێشنیازەكەی من ئەوەیە خاڵی یەكەمیان بكرێت بە دەسەڵاتی جێ بەجێ كردن، تەبعەن دووەكەی تر دەسەڵاتی جێ بەجێ كردن هەردووكیان دەگرێتەوە هەم سەرۆكایەتی هەرێم و سەرۆكی هەرێم دەگرێتەوە، هەم سەرۆكایەتی ئەنجومەنی وەزیران و سەرۆكی ئەنجومەنی وەزیرانیش دەگرێتەوە و بە ئەندامەكانیشەوە، واتە پڕۆژە یاسا یان پڕۆژە بڕیار كە لەلایەن دەسەڵاتی جێ بەجێ كردنەوە پێشكەش دەكرێن، هەروەها بۆ ئەوەی ئەندامانی پەرلەمانیش هەر لە بڕی وشەی پێشنیاز بكرێت بە پێشكەشكردن، چونكە لە راستیدا ئینسان كە سەیری ماددەی دوای ئەوەش دەكات دەبینی بۆ ئەندامانی پەرلەمان فیلتەری زۆر دانراوە، بەلأم بۆ ئەوەی سەرۆكایەتی هەرێم یان ئەنجومەنی وەزیران هیچ فیلتەرێك دانەنراوە، بۆیە هەم لە پێناو

هاوسەنگکردنەوە و هەم لە پێناو ئەوەش کە ئێمە بە دەستی خۆمان سولتەیەك تەفزیل نەکەین بەسەر سولتەیەکی تردا، بۆ ئەوەی ئەو هاوسەنگیەش دروست بێت من ئەو دوو پێشنیارە کرد، ئەوەی یەکەمیان بکرێت بە دەسەڵاتی جێ بەجێ کردن، ئەوەی دووەمیانیش هاوشێوەی خاڵی یەکەم پێشکەشکردن بێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی / جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز عمر عینایەت فەرموو.

بەڕێز عمر عینایەت حمە سعید:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

سەبارەت بە بڕگەی یەکەم پڕۆژە یاسا یان پڕۆژە بڕیار پشتگیری لە قسەکەی د.شێرکۆ دەکەم، بکرێت بە دەسەڵاتی جێ بەجێ کردن، سەبارەت بە پێشنیاری یاسا یان بڕیار بەم شێوەیە بێت، پڕۆژە یاسا یان بڕیار لەلایەن (١٠) ئەندام یان زیاتر پێشکەش دەکرێت، سەبارەت بە بڕگەی سێیەم ئەو پڕۆژە یاسا و بڕیارانەی کە لەلایەن دەسەڵاتی دادوەرەی پێشکەش دەکرێت لەو بابەتانەی کە پەیوەندیدارن بە دەسەڵاتی دادوەریەوە، بڕگەی چوارەمیش وەکو خۆی بمێنێتەوە، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی / جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز علی حەمە صالح فەرموو.

بەڕێز علی حەمە صالح:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پشتیوانی لە بۆچوونەکانی بەڕێز کاك عمر و د.شێرکۆ دەکەم بەم شێوەیە دابڕێژرێتەوە، بەم موبەریراتانەی خوارەوە پڕۆژە یاسا یان پڕۆژە بڕیار لەلایەن سەرۆکایەتی دەسەڵاتی جێ بەجێ کردنەوە، چونکە مەفهومەکە ئەوەیە سەرۆکایەتی هەرێم نەمێنێت، مەسەلەن لەوانەیە هەندێ لایەن ویستیان ئەوەیان هەبێت یان کار بۆ ئەوە بکەن لە ئایندە ڕەنگە نیەتمان هەبێت ئەو دامەزراوە هەر هەڵوەشێتەوە، ئایا ئەو دامەزراوەیە ئەگەر نەمێنێت مەفروزە یان پێویستە ناوی هەبێت لە پەیڕەوەکەدا، بەڵام ئەگەر بۆ دەسەڵاتی جێ بەجێ کردن نەمێنێت هەر موشکیلە نییە، بمێنێتیش هەر موشکیلە نییە، تەئکید دەکەمەوە بۆ د.شێرکۆ، چونکە جوانی وەسفکرد، بۆ ئەنجومەنی وەزیران پڕۆژە یاسا بێت و بۆ پەرلەمانتاران پێشنیاری یاسا بێت، یەعنی ئەوە لە رووی لوغەویەوە قوەتێکی زۆری داوە بە ئەنجومەنی وەزیران، بۆ خاڵی سێیەم ئەوە ئیزافە بکرێت پەیوەست بن بەو بابەتانەی کە پەیوەستە بە دەسەڵاتی دادوەریەوە، ئەو پڕۆژە یاسا و بڕیارانەی کە لە ناو دەسەڵاتی دادوەریەوە پێشکەش دەکرێن لەو بابەتانەی پەیوەست بن بە بابەتی دەسەڵاتی دادوەری، خاڵی چوارەمیش مادام ئەمانیش تەنها بۆ ئیختیساسی خۆیان هەیانە بە روونی بگوترێ بە پێی تایبەتمەندی خۆیان، واتە وشەی بە پێی تایبەتمەندی خۆیان لە ئەخیرەکە ئیزافە بکرێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینكی / جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

بەڕێز د.پەری فەرموو.

بەڕێز د.پەری صالح حمید:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

من پشتیوانی لە قسەكانی د.شێركۆ و كاك عمر دەكەم، دارِشتنەوە و خاڵەبەندیەكانیشم نووسیووە و ناردومە بۆ لیژنەكە، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینكی / جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

رەئی كۆتایی بە لیژنەی كاتی دەدەین، بەڕێز د.فرست فەرموو.

بەڕێز د.فرست صۆفی علی:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

بە گونجاوی دەزانین لەسەر ئەو ماددەیە روونكردنەوەی پێویست پێشكەشی ئەندامانی بەڕێزی پەرلەمان بكەین، لەبەر ئەوەی ئەم ماددەیە بریتیە لە دانانی هەندەسەی هەموو بەشەكە، ئەگەر لێرەوە هەندەسەكە تێك بدەین و ئەو نەخشەیەی دامانناوە بۆ دارِشتنەوەی ئەم بەشە مانای وایە كێشە بۆ هەموو بەشەكە دروست دەبێت، بۆیە دەمەوێت خاڵی یەكەم ئەوە بڵێم ئەوەی ئێمە لەم نەخشەیەی كە بۆ ئەم بەشە دامانناوە بە هیچ شێوەیەك خاڵێك نییە لەم پەرلەمانە سەرچاوەی گرتبێت، ئەمە شتێكی پەیرِەوكراوە، دابەشكردنی موفتەرحی قانوون و مەشروعی قانوون، واتە پێشنیاری قانوون و پرِۆژە قانوون ئەمە شتێكی پەیرِەوكراوە لە پەیرِەوی ناوخۆی وڵاتانی دنیان بە عێراقەكەی خۆشمانەوە، ئەمە زۆر لە وڵاتە پێشكەوتووانەی كە ئێمە بۆ نووسینەوەی ئەم پەیرِەوە ئیعتیمادمان كردە سەری رێك وەكو ئەوەی كە ئێمە دامانرِشتووە، ئەوانیش وایان دارِشتووە، دڵنیاش بن لەوەی بەرجەستەكردن و رۆیشتنمان لەسەر ئەم رێكارە پرِۆسەی یاسادانان سەلیم تر دەبێت، بە هیچ شێوەیەك دارِشتنی ئەو شێوازە مەبەست ئەوە نییە كە خوا نەخواستە دەوری ئەفزلەیەت بدرێتە حكومەت لەسەر حیسابی پەرلەمان، نەخێر، بە هیچ شێوەیەك ئەمە نییە، جارێ ئەگەر ئێمە دەمانەوێ نیزامی پەرلەمانی لە كوردستان تەبەنی بكەین بە پێی نیزامی پەرلەمانی سەیری بەریتانیا بكەن، سەیری هەموو وڵاتان بكەن ئەولەویەت بۆ حكومەتە لە پێشكەشكردنی مەشروعی قانوون، ئەولەویەت دەدرێت حكومەت، ئێستیسنائەن پەرلەمان حەقی تەقدیمی موفتەرحی قانوونی هەیە، ناكرێت تۆ بێی بە نەسێك حكومەت كۆت و بەند بكەی بڵێی تەنها لەو بابەتانەی پەیوەندی بە خۆیەوە هەیە، نەخێر، شتێ وا لە هیچ شوێنێكی دنیادا نییە، سەبارە بە سەرۆكی هەرێم دەمەوێ روونكردنەوە پێویست لەسەر ئەم بابەتەش بدەین، بە پێی قانوونی ژمارە (١)ی ساڵی (٢٠٠٥) قانوونی سەرۆكایەتی هەرێم دەسەڵاتی داوەتە سەرۆكی هەرێم بۆ پێشكەشكردنی قانون نەك سەرۆكایەتی هەرێم، بۆیە ئێمە ئەمەمان نەقلكردووە، سەبارەت بە موستەقبەلی سەرۆكایەتی هەرێم ئەو رێكارانەی ئێستا گیراوەنتە بەر و داهاتووش دەیانگرینە بەر رێكاری كاتین، موئەسەسەی سەرۆكایەتی هەرێم وەكو

خۆی ماوە، ئیلا ئەگەر لە خولی داهاتوو پەرلەمان بێت قەرارێکی تر لەسەر سەرۆکایەتی هەرێم بدات، ئەگەر نا ئێستا ئێمە تەنها بە شێوازێکی کاتی هاتووین موئەسەسەی سەرۆکایەتی هەرێمان ڕاگرتووە، لەوانەیە لە خولی داهاتوو یەکسەر سەرۆکایەتی دەست بەکار بکاتەوە، یان هەر لەم خولە هەڵبژاردنی بۆ بکرێت، بۆیە ناکرێت تۆ پەیڕەوی ناوخۆ بۆ فەترەیەکی زەمنی کاتی دابڕێژی و بێی سەرۆکایەتی هەرێم هەڵبگری، ئەمە بە هیچ شێوەیەك نابێت، چونکە قانوونی سەرۆکایەتی هەرێم ژمارە (١)ی ساڵی (٢٠٠٥) ڕەت نەکراوەتەوە، دەبێت بێین پەیڕەوی ناوخۆ لەسەر بنەمای ئەو قانونە دابڕێژینەوە، بۆیە پێموایە ئێمە ئەوەی نووسیوومانە بە شێوازێکی زۆر دەقیق نووسراوە، پێمباشە ئێمە لەسەری بڕۆین، ئەوەی پەیوەندی بە خاڵبەندیەوە هەیە وەکو تێبینیەکی گشتی ئێمە بە سوپاسەوە سوپاسی تایبەت ئاراستەی د.پەری دەکەین، لە تەواوبوونی ئەم پەیڕەوە ئەگەر سەرۆکایەتی پەرلەمان و ئەندامانی لیژنەی کاتی و ئێوەی بەڕێز ڕەزامەندبوون ئێمە پەیڕەوەکە ڕادەستی د.پەری دەکەین خاڵبەندی و فاریزە و نوقتە و ئەوانە لە (ألف)ەوە تاوەکو (یاء)، با پێدابچێتەوە لەگەڵ کۆمەڵێك کۆمەڵێك پسپۆری تری زمانی کوردی کە پێموایە لەم قاعەیەش هەن، ببورن ئەگەر ناوەکانم لەبیر چووبن هەموو ئەوانەی کە پسپۆرن لە ماوەی جەلسەیەکی یەك حەفتەیی کاتیان پێ بدەین ئەم پەیڕەوە بە زمانێکی کوردی پەتی جوان بۆمان دابڕێژنەوە بۆ ئەوەی لە ناو هۆڵ کاتی ئێمە بە تێبینی و موناقەشاتی زمانەوانیەوە نەڕوات، ئەوە بکەینە بنەما، ئیتر ئەوەی تر سەبارەت بە پاش و پێش ماددەکان و خاڵبەندی ئەوانە هەمووی بە شێوازێکی باش دابڕێژینەوە، سەبارەت بە دەمج کردنی یان ئەم بابەتانە دەکرێ لە خیلالی جەلسەی داهاتوو کاریان لەسەر بکەین، بەڵێ، ئەوەی دادوەری ئەو بابەتانەی پەیوەندیداربن بە خۆیەوە، هەر وەکو چۆن کۆمسیۆن بۆی هەیە پڕۆژە بە تەنها پێشکەش بکات لەبەر ئەوەی پەیوەندیدارە بە هەڵبژاردن و ڕاپرسی، مەجلیسی قەزاش بۆی هەیە پڕۆژە پیشکەش بکات تەنها ئەوەی پەیوەستە بە سولتەی قەزائی، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز ابوبکر هەڵەدنی فەرمووو.

بەڕێز ابوبکر عمر عبدالله (ابوبکر هەڵەدنی):

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێمە لە کۆبوونەوەی لیژنەی یاسایی بووین بۆ حەلکردنی ئەو ئیشکالە، خاڵی یەکەم ئاوای لێ بکەین بە ڕای من، پڕۆژە یاسا یان پڕۆژە بڕیار کە لەلایەن دەسەڵاتی جێ بەجێ کردن پێشکەش دەکرێ، چونکە سەرۆکی هەرێم و ئەنجومەنی وەزیران هەردووکیان دووانەی سولتەی تەنفیزین، دووانەی دەسەڵاتی جێ بەجێ کردنن، ئیتر ئەوە لەو ئیشکالیەتە ڕزگارمان دەبێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی / جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

خاڵێکی نیزامی هەیە، بەڕێز نجیبە خان فەرمووو.

بەڕێز نجیبە لطیف احمد:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

وابزانم بەڕێز سەرۆكی لیژنە وەڵامی ئەو پرسیارەی منی نەدایەوە لەسەر (١٠) ئەندامەكە، یەعنی لەسەر چ بنەمایەك ئەو ژمارەیە دانراوە، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینكی / جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

بەڕێز د.فرست فەرموو.

بەڕێز د.فرست صوفی علی:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

ئەوەی ئێمە بە ئیستیناد كردن لەسەر پەیڕەوی وڵاتانی دونیا هاتوون ڕێژەی گشتییان وەرگرتووە، ڕێژەی گشتی ئەندامانی پەرلەمان دابەشیان كردووە، ئینجا لە عێراق ڕەقەمێكە لەبەر ئەوەی (٣٢٨) ئەندامن، لە كوردستان (١١١)یە دابەشمان كردووە ڕەقەمی شیاو (١٠) دەرچووە، وڵات هەیە ژمارەی ئەندامەكانی كەمترە، بۆ نموونە وەكو كوێت (٦٠)ە لەوانەیە (٥) ئەندامی ڕێگە دابێت، بەڵام ئەوە بەو مانایە نییە ئەمە ستاندارده، لە وڵاتیش هەیە (١) كەس بۆی هەیە، لە وڵاتیش هەیە نەخێر ڕێژەكەی زۆر بەرزكردۆتەوە، ئەم ڕێژەیە پێشتر هەبووە، پێمانوایە ڕێژەیەكی گونجاوە، لەبەر ئەوەی دوو كەسیش جەنابت و كەسێكی تر پشتگیری كردی، ئێمە ناتوانین پێشنیاری جەنابت بخەینە دەنگدان، بەڵام ڕێژەكەمان لەسەر ئەساسی ژمارەی گشتی ئەندامانی پەرلەمان وەرگرتووە، پێمانوایە ڕێژەیەكی گونجاوە، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینكی / جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

بەڕێز كاك قادر فەرموو.

بەڕێز قادر ئۆتمان رەسول:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

سەبارەت بەوەی سەرۆكی هەرێم ڕاستە ئێستا سەرۆكی هەرێم دەسەڵاتەكانی دابەشكراوە بە سەرۆكی باڵای دەسەڵاتی جێ بەجێ كردنە، بەڵام ئەگەر سیستەم بكەینە پەرلەمانی بۆی هەیە سەرۆكی دەسەڵاتی جێ بەجێ كردن نەمێنێت، بۆیە پێویستە بمێنێت، بەڵام سەرۆكایەتی هەرێم بێت، ئەوەی كاك دكتۆر دەڵێت قانوونی سەرۆكایەتی هەرێم كە ئێستا دابەشكراوە تەنها دەسەڵاتی داوە بە سەرۆكی هەرێم، یەعنی بمبوورە پاساو نییە دەكرێت بیكەی بە سەرۆكایەتی هەرێم ئەمەش دەبێت بە قانوون، كە دەشبێت بە قانوون تاریخەكەی تازەتر دەبێت و تەناقوزی قانوونیش دروست ناكات، ئەگەر كاك دكتۆر دەڵێ ئەمە تایبەتمەندی جێی نابێتەوە كە چوار كەس داوای كرد پەیوەندیدار بێت، ئێ خۆ هەر لە قانوونی سەرۆكایەتی هەرێمیش ئەوە هاتووە كە دەڵێ مافی پێشكەشكردنی پڕۆژە یاسا و بڕیاری هەیە بە پێی تایبەت، یەعنی تایبەت لە بواری دامەزراوەكەی خۆیدا، ئەی كەواتە بۆ ئەوەتان نەگواستۆتەوە، یەعنی ئەگەر تەنها وشەی سەرۆكی هەرێمتان هێناوە و دەڵێن ناكرێ بە سەرۆكایەتی هەرێم، ئەی وشە تایبەتیەكەتان بۆ نەهێناوە، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینكی / جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

ڕوونكردنەوەی زیاتر كاك د.فرست، فەرموو.

بەڕێز د.فرست صۆفی علی:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

ئەوەی كاك ابوبكر هەڵەدنی باسیكرد لە جێگای خۆیەتی، ئەو ئیشكالیەتە چارەسەر دەبێت، پێموانییە ئەوە موشكیلەیەكی گەروە بێت، بەڵام ئێمە لە پەیڕەو ناتوانین قانون رابگرین، بە تایبەتی قانوونی پەرلەمان، قانوون سەرۆكایەتی هەرێم، ئەم قانونانە تەبیعەتی دەستووریان هەیە، تۆ ناتوانی لە پەیڕەو شتێك دابڕێژی و موخالیف بێت یان لەگەڵ ئەو قانونە نەگونجێت، بەڵام ئەو پێشنیارەی كاك ابوبكر كردی دەكرێت بكەینە بنەما كە لەلایەن دەسەڵاتی جێ بەجێ كردنەوە پێشكەش دەكرێن كە هەردوو غورفەكەی هەم حكومەت و هەم سەرۆكایەتی هەرێمیش دەگرێتەوە، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینكی/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

بەڕێزان موناقەشە لەسەر ئەم ماددەیە كۆتایی پێهات، دانیشتنەكە هەڵدەگرین تاوەكو نیو كاتژمێر.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینیكی / جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

فەرموو دكتۆر فرست.

بەڕێز د.فرست صۆفی:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

لە ماددەی (٨٠) وەستا بووین، پێشنیازی یاسا و بڕیار، لەلایەن ژمارەی یاسایی ئەندامانی پەرلەمان پێشكەش ئەكرێ لە ماوەی (١٤) رۆژ لە بەرواری گەیشتنی لەلایەن لیژنەی یاسایی لەگەڵ دەستەی سەرۆكایەتی بڕیاری لەسەر ئەدرێ لەسەر بنەمای یەك لەو پێوەرانەی خوارەوە:

١ هەبوونی حاڵەتێكی گشتی كە پێویستی بە دەركردنی یاسا یان بڕیارێك بكات.

٢- هەبوونی بۆشایی یاسایی.

٣- ئەگەر كێشە لە جێ بەجێ كردنی یاسا هەبێ و پێویستی بە هەموار كردنەوە بێ.

٤- توانای دابین كردنی بارگرانی دارایی لە ئەنجامی دەركردنی ئەو بڕیارە یان یاسایە.

٥- مەرجی رواڵەتی شكلی یان یاسایی تێدا بێ.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینكی / جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

سوپاس، دەرگای گفتوگۆ لەسەر ئەو ماددەیە ئەكەینەوە بە ناونووسین، دیارە شەش بەڕێز داوای كردووە گفتوگۆ بكەن، فەرموو كاك عمر.

بەڕێز عمر عینایەت حمە سعید:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

من سیاغەی ئەو ماددەیەم كردۆتەوە، بەلای من مەرجی پێنجەم زیادەیە لە ناو دیباجەكە جێگەم كردۆتەوە (پێشنیازی یاسا و بڕیارەكان كە لە لایەن ژمارەی پێویست لە ئەندامانی پەرلەمانەوە پێشكەش ئەكرێ پێویستە شێوازی یاسا دانانی لە خۆ گرتبێت و لە ماوەی (١٤) رۆژ لە بەرواری پێشكەش كردنی لەلایەن لیژنەی یاسایی و بە هەماهەنگی لەگەل دەستەی سەرۆكایەتی بڕیاری لەسەر ئەدرێ لەسەر بنەمای گونجاندنی لەگەڵ یەكێ لەو پێوەرانەی خوارەوە:

١ هەبوونی حاڵەتێكی گشتی كە پێویستی بە دەركردنی یاسا یان بڕیارێك بكات.

٢- هەبوونی بۆشایی یاسایی.

٣- لێكەوتنەوەی كێشە لە ئەنجامی جێ بەجێ كردنی یاسا یان بڕیارێك.

٤- لە دەرچواندنی ئەو یاسایە یان بڕیارە رەچاوی بارگرانی لەسەر حكومەت بكرێ.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینكی / جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

سوپاس، ئەوە بنێرە كاك (عمر)، فەرموو دكتۆرە جوان.

بەڕێز د.جوان اسماعیل عزیز:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

پشتگیری كاك (عمر) ئەكەم لە تێبینیەكان، ئەوەی فەقەرەی پێنجەم لە ماددەی (٨) ئەگەر ماوە مەرجی رواڵەتی یاسایی تێدابی ئەوە ئیزافە بكرێ، بەپێی ماددەكان دارێژرابێ لەگەڵ هۆكارەكانی دەرچوونی.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینكی / جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو كاك قادر.

بەڕێز قادر ئوتمان رسول:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

پێم باشە جگە لە لیژنەی یاسایی بە هەماهەنگی لەگەڵ دەستەی سەرۆكایەتی لیژنەی یاسایی هەماهەنگی لەگەڵ لیژنەی تایبەتمەندیش هەبێ وەكو پرۆژەكە، بۆ نموونە ئێستا پرۆژەیەك كە رەهەندی مالی هەیە رەنگ بێ راستەوخۆ نەچێتە تایبەتمەندی لیژنەی یاسایی، پێویستی بە هەماهەنگی لەگەڵ لیژنەی مالی هەیە، ئەوە بۆ هەموو لیژنەكانی تریش راستە، بە تایبەتی لیژنە تایبەمەندەكان، سەبارەت بە خاڵی (٣) لێرە تەعدیل كردنی قانوون و بڕیارەكان تەنیا واباستەی گرفت كراوە ئەگەر گرفت لە جێ بەجێ كردن هەبوو، مەرج نیە قانوون یان بڕیار تەعدیل بكرێ تەنیا گرفت لە جێ بەجێ كردن هەبێ، هەندێ جار گرفت لە جێ بەجێ كردنی قانوونەكەش نیە، بەلاّم پێویستی بە تەعدیلە، جا بۆ كەم كردنە و زیاد كردنی ماف و ئیمتیازاتەكان بێ، بۆ كەم كردنەوەی بێ یان بۆ زیاد كردن، بە قەناعەتی من ئەو خاڵی سێیەمە هەر هەڵبگێرێ، پێویست ناكات هەبێ، قانونەكە هەیە پێشتر دەركراوەن ئەگەر تەعدیلی پێویست بێ ئیلا مەرجە گرفت لە جێ بەجێ كردن هەبێ ئینجا جێ بەجێ كردنیش لەلایەن دەسەلاّتی جێ بەجێ

کردنەوە، ئایا دەسەڵاتی جێ بەجێ کردن جێ بەجێ ناکات؟ یان گرفت لە خودی قانوونەکە هەیە؟ ئەگەر قانوونەکە جێ بەجێ بکرێ کێشە لە جێ بەجێ کردن چی لێ ئەکوێتەوە؟ یان دەسەڵاتی جێ بەجێ کردن خۆی جێ بەجێ ناکات، سەبارەت بە خاڵی چوارەمیش پێویستە هەماهەنگی لە نێوان پەرلەمان و حکومەت هەبێ ئەو پرۆژە و پێشنیاز و بڕیارانەی کە هەن بە هەماهەنگی بێ، نەك تەنیا لیژنە رەتی بکاتەوە بڵێ کاکە ئەوە بارگرانی دروست ئەکات، ئێ خۆ حکومەت زۆربەی کات ئەڵێ کاکە بارگرانییە، واتە پێویستە پەرلەمان بەبێ ئامادە نەبوونی حکومەت و بێ ئۆکەی حکومەت لە پرۆژەیەك کە بوعدی مالی هەبێ بە تەنیا دەرنەکات، بەلأم لە هەمان کاتیش ئەوەی لە خاڵی چوارەم هاتووە پێم وایە شتێکی مەتاتیە هەمیشە ئەتوانی هەر پرۆژەیەك بوعدی مالی هەبێ لە هەنگاوی یەکەم رەت بکرێتەوە، ئەگەر لە کاتێك ئەو پرۆژەیە رێکارەکانی تریشی بڕی هەر ئەتوانێ رەتی بکاتەوە، سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی / جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو شوکریە خان.

بەڕێز شوکریە سمایل مصطفى:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

دیارە ئێمە لەو خولەی پەرلەمان گیرمان خوارد بە دەست قەیرانی دارایی، چەندین پرۆژە پێشکەش کرا بە بیانوی قەیرانی دارایی و رەهەندی دارایی حکومەت ئامادە نەبوو بچێتە ژێرباری ئەوە، گرنگترین پرۆژەش کە ئێستا لە پەرلەمان ئامادە کراوە پرۆژەی سۆشیاڵە، پێم وایە خاڵی چوارەم ئەگەر بە شێوازێکی تر دانەرێژرێتەوە ئەوە لە خولی داهاتووش بە هەمان شێواز ئەکەوینە ژێر هەمان زەخت و پرۆژەکان پەسند ناکرێ، ئەکرێ بەو شێوازە دابڕێژرێتەوە (ئەگەر پەرلەمان دوای بەدواداچوونەکان و دەست کەوتنی داتای راست و دروست بۆی دەرکەوت حکومەت لە توانای دا هەیە ئەو پرۆژە پەسند بکرێ) ئەکرێ کاتی بۆ دیار بکرێ، بە نیسبەت خاڵی سێیەم وێرای پاڵپشتی کردنم بۆ قسەکانی کاك (عمر و قادر) پێم وایە خاڵی چوارەم ئەگەر بەو شێوازەی لێ بکرێ باش ئەبێ، (ئەگەر پێویستی بە هەموار کردنەوە هەبێ) ئەوەندەی تر لابرێ کێشە نامێنێ، سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی / جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو کاك علی.

بەڕێز علی علی هالۆ:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پێشنیار دکەم ڤێ شێوازێ بێتە نڤیسین، برگا ئێکێ و دوێ و سێ بێنە دەمج کرن (هەبوونی حاڵەتەکی گشتی پێویستی بە دەرکردنی یاسا یان بڕیار هەبێ یان بۆشایی یاسایی هەبێ یان کێشە لە جێ بەجێ

کردنی یاسا هەبێ و پێویستی بە هەموار کردن هەبێ)، خالآ چارا و پێنجێش بێنە دەمج کرن (رەچاوی باری دارایی حکومەت بکرێ لە دەرکردنی ئەو یاسا و بڕیارانە و مەرجی رواڵەتی شکلی یاسایی تێدا هەبێ)، سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی / جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو کاك علی.

بەڕێز علی حمە صالح:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من تێبینیم تەنیا لەسەر خاڵی چوارەمە، ئەیبەستمەوە لە دیباجەکەوە کە توانای دابین کردنی باری دارایی ئەوە نە لە ئیختیصاصی لیژنەی یاساییە، نە لە ئیختیصاصی دەستەی سەرۆکایەتی پەرلەمانە، رەنگە ئەرکی لیژنەی دارایی بێ لێکۆڵینەوە بکات، پاش لێکۆڵینەوە ئینجا بزانێ توانای باری دارایی هەیە یان نا، بۆیە ئەو خاڵە لە ئیختیصاصی ئەو دوو دەستەیە نیە، سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی / جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، بەڕێزان گفتوگۆ لەسەر ئەو ماددەیە کۆتایی هات، دەرفەت بە لیژنەی کاتی ئەدەین، فەرموو دکتۆر فرست ئەگەر روونکردنەوە هەیە.

بەڕێز د.فرست صۆفی علی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەوەی بەڕێز (عمر عینایەت) پێشکەشی کرد بەجێیە، لە کۆبوونەوەی لیژنە لێی وەرئەگرین، تێبینی کاك قادر لەبەر چاو ئەگرین، ئەوەی تر سیاغە بوو، بەلآم پێم خۆشە ڕوون کردنەوە بدەم لەسەر ئەوەی کە ئایا دەوری لیژنەی قانوونی لەگەل سەرۆکایەتی هەرێم چیە کە ئێمە مەشروعی قانوونی پێشکەش ئەکەین ئەبێ جیهەتێك هەبێ فەحسی بکات لە رووی سەلامەتی قانوونی، هەیکەلیەتی قانوونی، مەنهەجیەتی قانوونی، ئەسڵەن لەوانەیە قانوونێکی تر هەبێ هاوشێوەی ئەو قانوونەی ئەو هاوڕێیانە پێشکەشیان کردووە و ئەگادار نین، ئەوە پێویستی بە تەخەصوص و لیژنەی مالی نیە، هەر سەیری بکەی ئەزانی ئایا ئەوە پارە لەسەر حکومەت دروست ئەکات یان نا، یەکسەر ئەچێتەوە ئیختیصاصی حکومەت پێشکەشی بکات، بۆیە ئەوە تەنیا فەحس کردنە، ئایا سەلامەتی قانوونی هەیە لەگەڵ لیژنەی قانوونی یا نا، ئەگەر سەلامەتی قانوونی تێدا بوو ئەوکاتی خوێندنەوەی یەکەمی بۆ کرا لیژنەی پەیوەندیدار راپۆرتی لەسەر ئەنووسن و رێکارەکان بەردەوام ئەبێ.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی / جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، بەڕێزان کۆتایی بە گفتوگۆ دێنین لەسەر ئەو ماددەیە، ئەچینە ماددەی (٨١).

بەڕێز قارەمان قادر فتاح:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی (٨١):

دوایی تێڕوانینی پرۆژە پێشنیازەکەی کە لەلایەن سەرۆکایەتی پەرلەمان و لیژنەی یاسایی ئەگەر دەرکەوت یەکێ لەو پێوەرانەی تێدا نیە کە لە ماددەی (٨٠) ی ئەو پەیڕەوە هاتووە رەت ئەکرێتەوە و خوێندنەوەی یەکەمی بۆ ناکرێ.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی / جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، ئەوەی گفتوگۆ ئەکات (٤) کەس هەیە، فەرموو دکتۆرە بەهار.

بەڕێز دکتۆرە بەهار محمود فتاح:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

سەبارەت بە پێشنیازی یاسا و بڕیار لیژنەی یاسایی لەگەڵ سەرۆکایەتی زۆر ئەولەویەتی پێدراوە، لیژنەی تایبەتمەند رەچاو نەکراوە، خاڵەکانی تریش ئەخوێنیتەوە هیچ بە هەمان شێوە، بۆیە من پێشنیار ئەکەم لەو ماددەیە بە تایبەتی ڕەت کردنەوەی تێدایە، جگە لە سەرۆکایەتی پەرلەمان و لیژنەی یاسایی لیژنەی تایبەتمەند ئیزافە بکرێ، بۆ ئەوەی لەو ئیشکالانە نەجاتمان بێ، چونکە لە ماددەی دوای ئەویش هەرچەند باس کراوە ئەخرێتە بەردەم دەستەی گشتی، بەلاّم دەستەی گشتی تەنیا سەرۆك فراکسیۆنەکان ئیزافە ئەبێ لیژنەی تایبەتمەند هیچ ئیزافەیەکی نابێ لەوێ، بۆیە ئەو پێشنیارە ئەکەم هیوادارم لیژنەی تایبەتمەند ئیزافە بکرێ، سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی / جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو دکتۆرە جوان.

بەڕێز جوان اسماعیل عزیز:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەگەر فەقەرەیەك ئیزافە بکرێ لەلایەن لیژنەی قانوونی ئەویش لە ئاخیری بڵێین یاسایەك لە دەرەوەی پەرلەمان هات لۆ ناو لیژنەی کە رەتکرایەوە نابێ جیهەتی مەعنی لە دەرەوەی پەرلەمان بە نووسراوێك تەبلیغ بکرێ کەم وکورتییەکانی لە یاسای هەبووە ئەوەی ناردیتی هەتا راستی بکاتەوە و سەر لە نوێ دیسان بێتە ناو پەرلەمانی تا گفتوگۆی لەسەر بکرێ، سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی / جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو کاك ئاری.

بەڕێز ئاری عبداللطیف:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی (٨١) بەو جۆرەی لێ بکرێ (دوای تێڕوانین و لێ توێژینەوەی پرۆژە پێشنیازەکە) مادام بابەت رەت کردنەوەیە پێویستی بە لێ توێژینەوە سەرۆکایەتی پەرلەمان و لیژنە پەیوەندیدارەکانەوە هەیە، (دوای

تێڕوانین و لێ توێژینەوەی پێشنیازەکە لەلایەن سەرۆکایەتی پەرلەمان و لیژنە پەیوەندیدارەکانەوە ئەگەر دەرکەوت لەگەڵ ئەو پێوەرانە نایانەوە کە لە ماددەی (٨٠) ی ئەو پەیڕەوە هاتووە رەت ئەکرێتەوە، و لە کۆتایی خوێندنەوەی یەکەمی بۆ ناکرێ ئەوە لابرێ، چونکە کە رەت کرایەوە خوێندنەوەی بۆ ناکرێ، سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی / جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو کاك قادر.

بەڕێز قادر ئوتمان رسول:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

سەبارەت بە دەستەی گشتی ، دەستەی گشتی بە چ میکانیزمێك یەکلایی ئەکاتەوە، یەعنی ڕوونە دەستەی گشتی لە کێ پێك دێ، بەلأم بە چ میکانیزمێك لە گفتوگۆ کردنی ماددەکانی رابردوو پێشنیاری ئەوەمان کرد وتمان میکانیزمێك دیاری بکرێ، بە زۆرینەی سادە، بە زۆرینەی رەها، ئەخرێتە دەنگدانەوە بە چ میکانیزمێك یەکلایی پرۆژەکە ئەکاتەوە، لەگەڵ دایە یان رەتی پرۆژەکە ئەکاتەوە، سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی / جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو مامۆستا مەروان.

بەڕێز مەروان گەلاڵی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پێشنیارێك ئەکەم ئەگەر کاك دکتۆر (فرست) پێی باش بێ، چونکە ئەوان زۆر پێی ماندوو بوون ئەو ماددەی (٨١-٨٢-٨٣-٨٤) هەموو مەربووتە پێکەوە، یەعنی وای لێ بکرێ ماددەی (٨١) (١ -٢ -٣- ٤) یەعنی ئەو هەموو ماددانە بە تەسەوری من زیادە و بکرێتە خاڵی (١- ٢-٣-٤)، چونکە هەموو پێکەوە مەربووتن، سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی / جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو کاك عمر.

بەڕێز عمر عینایەت حمە سعید:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەگەر بە وردی ماددەی (٨١) بخوێنینەوە دوای تێڕوانینی پرۆژە پیشنیازەکە لەلایەن سەرۆکایەتی پەرلەمان و لیژنەی یاسایی ئەگەر دەرکەوت یەکێ لەو پێوەرانەی تێدا نیە لە ماددەی (٨٠) ی ئەو پەیڕەوە رەت ئەکرێتەوە، بە رەئی من ئەوە نالۆجیکە، ئەبێ بگونجێ لەگەل یەکیان، نەك یەکێکی تێدا نەبێ، کەوایە هەریەکێ لەوانەی تێدا نەبێ رەت ئەکرێتەوە، لەبەر ئەوە پێشنیار ئەکەم بەو شێوەیە بێ (پاش تێڕوانینی پرۆژە پێشنیار کراوەکە لەلایەن سەرۆکایەتی پەرلەمان و لیژنەی یاسایی ئەگەر دەرکەوت لەگەڵ یەکێ لەو

پێوەرانەدان کە لە ماددەی (٩٠) هاتووە ڕەت ئەکرێتەوە، ناکرێ هەر چواری تێدابێ، لەبەر ئەوەی یەك دانەشی تێدابێ ئەبێ وەرگیرێ)، سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی / جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، ئەوە بنێرە، بەڕێزان گفتوگۆ لەسەر ئەو ماددەیە کۆتایی هات، دەرفەت بە لیژنەی پەیڕەو ئەدەین.

بەڕێز فرست صۆفی علی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

تایبەت بەو ماددەیە ئێمە تێبینی ئەندامانی بەڕێزی پەرلەمان وەرئەگرین بە تایبەتی ئەوەی پەیوەست بوو بە دەمج کردنی، دواتر ئەیخەینە دەنگدان، چونکە ڕێگەی تێ ئەچێ تەبعەن لێرە تەنیا کە باسی پێشنیاز ئەکەین مەبەست ئەوانەن کە لەلایەن (١٠) ئەندامی پەرلەمانەوە پێشکەش کراوە، ئەوەی لە حکومەت پیشکەش ئەکرێ پێی ئەوترێ مەشروعی قانوون ئەوە یەکەمجار وەزارەتی پەیوەندیدار حازری ئەکات دوایی ئەچێتە مەجلیس وزەرا، دوایی ئەینێرێتە مەجلیس شورا، لەوێ پەسند ئەکرێ، دێتەوە کۆبوونەوەی مەجلیس وزەرا، لەوێ بە تەواوی پەسندی ئەکات ئینجا ئەینێرێتە حکومەت، واتە ئەوەی حکومەت خۆی لە خۆی بە سێ، چوار فلتەر تێپەڕ ئەبێ، مەعقول نیە ئەوەی پەرلەمانیش بە یەك فلتەر تێپەڕ نەبێ کە فلتەری لیژنەی یاسایی و سەرۆکایەتی پەرلەمانە، یەعنی فەرقی موقتەرەحی قانوون لەگەڵ مەشروعی قانوون خۆی لە خۆی سێ، چوار فلتەر ئەبڕێ، بەتایبەتی مەجلیسی شورا مە کۆمەڵێ خەبیر و حاکمی گەورە دانیشتوون لە ڕووی قانوونیەوە سیاغەی ئەکەنەوە، شکلی، ناوەڕۆك، مەزموون، هی پەرلەمان (١٠) کەس پێشکەشی ئەکات ڕێی تێ ئەچێت هەر (١٠) یان قانوونی نەبن، بۆیە زۆر تەبیعیە لێرە لەلایەن لیژنەی قانوونی و سەرۆکایەتی پەرلەمان پشکنینی قانوونی بۆ بکرێ ئایا لە ڕووی قانوونی سەلامەتە یان نا؟ ئەوان ناتوانن لە ڕووی ناوەڕۆکەوە هیچ ڕەت بکەنەوە، تەنیا شتەکان پەیوەستە بەو خاڵانەی لێرە باس کراوە.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی / جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، ئەچینە ماددەی (٨٢).

بەڕێز قارەمان قادر فتاح:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی (٨٢):

لە کاتێ پەرلەمان پێشنیازی یاسا یان بڕیارەکەی پێشکەش کردووە ڕای سەرۆکایەتی پەرلەمان و لیژنەی یاسایی بۆیان بڕوا پێهێنەر نەبوو بابەتەکە ئەخرێتە بەردەم دەستەی گشتی بۆ یەکلایی کردنەوەی، ئەگەر لەوێش ڕەت کرایەوە ئەندامانی پەرلەمان هەر پێداگیریان کرد لەسەر پێشنیازەکەیان ئەوا ئەخرێتە بەردەم پەرلەمان بۆ بڕیادان لەسەری.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی / جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، کێ قسەی هەیە لەسەری؟ تەنیا یەك کەس، فەرموو بەهار خان.

بەڕێز بەهار عبدالرحمن:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەوە پرسیارێکە ئاڕاستەی لیژنەی بەڕێزی ئەکەم ئەگەر وڵامم بداتەوە، ئەو ماددانە کە باس لە پێشنیاز کردنە، قبوڵ کردنە، ڕەت کردنەوەیە، ڕۆڵی لیژنە تایبەتمەندەکانن دیارە لە پەرلەمانی کوردستان کۆمەڵێ لیژنەی تایبەتمەند هەیە، ڕۆڵی ئەو لیژنانە نە لە قبوڵ کردن نە لە ڕەت کردنەوە هەیە، ئەگەر دیقەتی هەموو ماددەکان بدەین لیژنەی تایبەتمەند هیچ ڕۆڵی نیە، ئەی کەوایە نابێ لە مەسەلەی یاسایەك ئەو لیژنانە ئیشی سەرەکی ئەوەیە کە ڕاپۆرت ئەنووسن لەسەر ئەو پرۆژانەی کە ئاڕاستەیان ئەکرێ، تکایە وەڵامی ئەوەمان بدەنەوە ئەو فەراغە چۆن پڕ ئەکرێتەوە، سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی / جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، با تەواوی بکەین ئینجا دەرفەت بە کاك فرست ئەدەین بۆ وەڵام دانەوە ئەگەر پێویست بوو، فەرموو شوکریە خان.

بەڕێز شوکریە سمایل مصطفی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پێم وایە لە جیاتی ئەوەی ئەو پرۆژەیە کە ڕەت بکرێتەوە بۆ ئەو (١٠) ئەندامەی پێشکەشیان کردووە وەك دکتۆر وتی لەوانەیە ئەوانە بیرۆکەی زۆر باشیان پێیە، لەوانەیە کێشە و گرفتی گەورەی هەیە کە کردوویانە بە پرۆژە یاسا جا بۆ ئەوە بڕگەیەك زیاد نەکرێ و لیژنەی تایبەتمەند لە کەسە قانوونیەکانی ناو پەرلەمان دروست بکرێ و هەر پرۆژەیەك لەو بارەوە کەموکورتی هەبوو ئەوان ئەو کەموکورتیە چاك بکەنەوە، چونکە ڕەنگە چەندجارێك بگەڕێندرێتەوە بۆ ئەو ئەندامانە ئەوانیش وەکو پێویست نەتوانن ئەو کەموکوریانە پڕ بکەنەوە، بەڵام ئەو لیژنە ڕەنگە بتوانێ هەموو کەموکوریەکان بە سیغەیەکی قانوونی دابڕێژیتەوە، سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی / جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو کاك قادر.

بەڕێز قادر ئوتمان رسول:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پێشتریش بەڕێزان لە لیژنەی کاتی وەڵامیان دایەوە، کە وتمان پێویستە هەماهەنگی لەگەڵ لیژنەی تایبەتمەندیش بکرێ، لێرەش هەر پێویستە، هەرچەندە وتیان لەبەر چاو ئەگرین، کە ئەخرێتەوە بەردەم پەرلەمان ئەگەر پرسیار بێ لە لیژنەی کاتی ئایا پەرلەمان یەکسەر دەنگی لەسەر ئەدات بە زۆرینە و کەمینە تەبعەن یان دەرفەتی گفتوگۆ کردن و دەربڕینی ڕەئی ئەبێت بۆ ئەوانەی بەرگری ئەکەن لە مانەوەی پرۆژەکە و ئەوانەشی پێیان وایە پێویستە پرۆژەکە ڕەت بکرێتەوە، ئایا دەرفەتی گفتوگۆ ئەدرێ؟

نەك بە مانای پەسند كردنی پرۆژەكە بەڵكو بۆ ئەوانەی بەرگری لە پرۆژەكەی خۆیان ئەكەن یان ئەوانەی كە پێیان وایە پرۆژەكەیان پێویست نیە، ئەگەر دەرفەتی قسە كردن بدرێ پێویستە لێرە ئاماژە بەوە بكرێ گفتوگۆ كردنی لە پێناوی یەكلایی كردنەوەی پرۆژەكەن ئەگەر یەكسەریش بخرێتە دەنگدانەوە قەستی ئەوە بێ یەكسەر ئەخرێتە دەنگدانەوە ئەوە مەسەلەیەكی ترە، پێم وایە ئەوكات پێویست بەوە ئەكات یەكسەر نەخرێتە دەنگدانەوە بەڵكو چ ئەوانەی بەرگری ئەكەن و ئەوانەشی دژن هەردوو جیهەت پێویستی بە ڕوون كردنەوە و قسە لەسەر كردنی پرۆژەكە و یان پێویست بوون و پێویست نەبوونی هەیە، سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینكی / جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

سوپاس، گفتوگۆ لەسەر ئەو ماددەیە كۆتایی هات، فەرموو لیژنەی پەیڕەو.

بەڕێز د.فرست صۆفی:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

ئێمە ئەگەر ئەندامان سەیری ماددەی (٨٣) بكەن هەر لە دوای ئەو ماددەیە كە دێت موعالەجەی ئەوەمان كردووە ئەكرێ یاساكە هەمووی رەت نەكرێتەوە، ئەكرێ وەك ئەوەی (شوكریە) خان وتی هەندێ مولاحەزاتی لەسەر بێ بۆ ئەو بەڕێزانە ئەگەڕێندرێتەوە بۆ ئەوەی چاك بكرێ، خاڵی دووەمن دیسان دەرفەتمان داوە ئەگەر بێت و لیژنەی یاسایی لەگەڵ سەرۆكایەتی رەتیان كردووە ئەوانە بۆیان هەیە بە دوو مەرحەلەی تر، یەكیان دەستەی گشتی، پێك دێ لە سەرۆكی فراكسیۆنەكان لەگەڵ سەرۆكایەتی پەرلەمان، ئەگەر رەتی كردەوە بۆیان هەیە داوا بكەن لە پەرلەمان دەنگی لەسەر بدرێ، بەلاَم موناقەشە ناكرێ بە هیچ شێوەیەك ئەو (١٠) ئەندامەی پەرلەمان كە پرۆژەیان پێشكەش كردووە مەغدوور نین، چونكە چەندین جار دەرفەتیان پێدراوە، یەكەم جار لەوانەیە جوزئیەن رەت بكرێتەوە، ئەگەر هەمووی رەت كرایەوە ئەچنە دەستەی گشتی، ئەگەر رەت كرایەوە دێنە هۆڵی پەرلەمان لەوە زیاتر چ؟ سەبارەت بە لیژنەی پەیوەندیدار بۆ هەموو ئەو ماددانەی لە دوا دێت ئەمەوێ روون كردنەوەیەك بدەم، ئێمە سیستەمی یاسادانانمان لە پەرلەمانی كوردستان گۆڕیوە، لەمەودوا قانونێك بە هەموویەوە بۆ یەك لیژنە ناڕوات، ئەو قانوونە تەجزیئە ئەكرێ، لەوانەیە قانوونێك هاتبێ پەیوەندی بە لیژنەی كشتوكاڵ هەبێ یان شارەوانی، ئەو بەشەی پەیوەندی بە لیژنەی كشتوكاڵە بۆ ئەو ئەڕوات ئەوەی شارەوانی بۆ شارەوانی ئەڕوات دیسان ئەوە شتێك نیە ئێمە ئیبداعمان كردبێ ئەوە لە پەرلەماناتی دونیا وەرمان گرتووە بۆیە وامەینە بەرچاوی خۆتان قانوونەك وەكو جاری جاران لێرە سەرۆكایەتی بڕیار ئەدات ئەڵێ ئەوە بۆ لیژنەی قانوونی و لیژنەی شارەوانی نەخێر لەوانەیە یەك قانوون تەجزیئە بكرێ بۆ (٥) لیژنە، بۆ چوار لیژنە، هەر یەكە بۆ خۆی ئەڕوات و دواتر كۆ ئەكرێتەوە، بۆیە سیستەمی یاسا دانانی ئێمە لەو پەیڕەوە پەسندمان كردووە وەكو لیژنەی كاتی جیاوازە لەگەڵ سیستەمی ئێستا، بۆیە لە موناقەشە كردن ئەگەر بكرێ كاتێك بۆ نموونە بەیانی بەشی بودجە موناقەشە ئەكەین لە ئەلف تا یائی بەشی بودجە بخوێنەوە

بۆ ئەوەی مەنهەجیەتەك لە تەسەلسولی ئیش کردنی ئێمە دیار بێ لەبەر چاوتان تا بتوانین لەگەڵی بگونجێین و موناقەشەکانمان لەگەڵ ئەو مەنهەجیەتە بگونجێ کە ئێمە داماناوە.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی / جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، دیارە روونکردنەوەکی تر هەیە، فەرموو ئەبو بەکر هەڵەدنی.

بەڕێز ابو بەکر عمر عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەم سێ ماددەیە (٨١-٨٢-٨٣) بریتیە لەو فلتەرەی دائەنرێ بۆ ئەوەی ئەو پێشنیازی یاسا و بڕیارانە ئایا پێوەرە شکڵی و مەوزوعیەکانی تێدایە یان نا؟ ئایا پیشنیازە جەدوای هەیە یا نا؟ لێرە بە سێ فلتەر تێئەپەڕێ، هەم سەرۆکایەتی پەرلەمان، هەم دەستەی گشتی و لیژنەی یاسایی، پێم وایە بەو رێکارانە ئەرکی لیژنەی هێشتان نەچۆتە ناو لیژنە تایبەتمەندکان، ئەبێ ئەو پێورە ببڕێ ئینجا ئیحالە ئەکرێ بۆ لیژنەی تایبەت، پێم وایە ئەوە ئەرکی لیژنەی یاسایی لە خولی داهاتوو قورستر ئەکات، بۆیە پێم باشە سەنتەری توێژینەوەی یاسایی ئەوان بە جۆرێ لە جۆرەکان کە موئەسەسەیەکن سەر بە پەرلەمان سوود لە خیبرەکەیان وەرەگرین بۆ ئەوەی باری لیژنەی یاسایی سووك بکەین، لەلایەکی تر ئەو فلتەرە بۆ ئەوە دانراوە کە کەمکردنەوەی بارگرانییە لەسەر سەرۆکایەتی پەرلەمان بۆ ئەوەی ئێمە ئەو یاسا و بڕیارانەی دەریئەکەین جەدوای هەبێ، چونکە زۆر دەرکردنی یاسا نیشانەی فەعالیەت و ئەکتیف بوونی پەرلەمان نیە، بەڵکو گرنگی یاسا و ئەو زەرووریەتەی هەیەتی، سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی / جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو.

بەڕێز فرست صۆفی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێمە هەموو ئەو تێبینیانەی ئەندامان ئەیلێن نووسیومانە، کۆبوونەوەی لیژنە ئەکەین ئەوەی پێویست بێ وەریئەگرین، دەمجە، صیاغەیە، ئەوەی تایبەت سێ کەس پشتگیری کردبێ حەتمەن ئەیخەینە دەنگدان.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی / جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، ئەچینە ماددەی (٨٣) فەرموو.

بەڕێز قارەمان قادر فتاح:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی (٨٣):

ئەگەر پێشنیازی یاسا یان بڕیار بە شێوەیەکی گشتی رەت نەکرایەوە، بەلاّم سەرۆکایەتی پەرلەمان و لیژنەی یاسایی تێبینیان لەسەر پرۆژە پێشنیازەکە هەبوو ئەوا ئەگەڕێندرێتەوە بۆ ئەو ئەندامانەی پێشکەشیان کردووە بۆ رەچاو کردنی تێبینیەکان و دووبارە پێشکەش کردنەوەی.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی / جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، یەك كەس هەیە، فەرموو كاك ئاری.

بەڕێز ئاری عبداللطیف:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

تەنیا رێكخستنی لایەنی رێزمانییە، رستەی یەكەم لادرێ بەم چەشنەی لێ بكرێ، ئەگەر سەرۆكایەتی پەرلەمان و لیژنەی تایبەتمەندەكان تێبینیان هەبوو لەسەر پرۆژە پیشنیاز كراوەكە ئەگەڕێتەوە بۆ ئەو ئەندامانەی پێشكەشیان كردووە بۆ رەچاو كردنی تێبینیەكان و دووبارە پێشكەش كردنەوەی.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی / جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، ئەوە نووسیوتە ئەگەر بینێری، ئەچینە ماددەی (٨٤).

بەڕێز قارەمان قادر فتاح:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

ماددەی (٨٤):

كاتێ پرۆژە پێشنیازەكە لەلایەن سەرۆكایەتی پەرلەمان و لیژنەی یاسایی رەزامەندی لەسەر ئەدرێ ئەخرێتە بەرنامەی كار بۆ ئەوەی خویندنەوەی یەكەمی بۆ بكرێ.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی / جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو كاك عمر.

بەڕێز عمر عینایەت حمە سعید:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

تەنیا سەرنجێكم هەیە، كاتێ پرۆژە یاسای پرۆژە پێشنیازەكە لەلایەن سەرۆكایەتی پەرلەمان و لیژنەی یاسایی رەزامەندی لەسەر ئەدرێ، پێم باشە ئەو پەرەگرافە ئیزافە بكرێ (لەیەكەم دانیشتنی دوای رەزامەندیەكە ئەخرێتە بەرنامەی كار بۆ ئەوەی خوێندنەوەی یەكەمی بۆ بكرێ) نازانرێ كەی ئەخرێتە بەرنامەی كار؟ لەوانەیە زۆر بخایەنێ لەبەر ئەوە باشترە كاتەكە دیاری بكرێ، سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی / جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

ئەوەش بنێرە، فەرموو دكتۆرە جوان.

بەڕێز جوان اسماعیل عزیز:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

من ئەڵێم کاتێ لەلایەن سەرۆکایەتی پەرلەمان و لیژنەی یاسایی ئەگەر رەزامەندی لەسەر پرۆژەکە کرا ئەوە تەحسیلێ حاسڵە، حەتمەن ئەخرێتە بەرنامەی کار و خوێندنەوەی یەکەمی بۆ ئەکرێ بە بڕوای من ئەو ماددەیە زیادەیە، سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی / جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

گفتوگۆ کۆتایی هات، ئەچینە ماددەی (٨٥).

بەڕێز قارەمان قادر فتاح:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی (٨٥):

١ هیچ پرۆژە پێشنیازێك وەرناگیرێ ئەگەر هەمان ناوەڕۆکی هەبێ لەگەڵ پرۆژە پێشنیازێکی تر کە لە ژێر دەستی لیژنەی تایبەتمەند دایە بۆ راپۆرت نووسین.

٢- ئەگەر لیژنە بۆی دەرکەوت کە لە نێوان پرۆژە یاسا و پێشنیازی یاسا دژ یەکی هەیە لە رووی پرەنسیپی بنەڕەتیەوە ئەوا لیژنە بە راپۆرتی تایبەت رای خۆی پێشکەشی پەرلەمان ئەکات، ئەگەر هەریەکیان لە رووی پرەنسیپەوە پەسند کرا ئەوا مانای رەت کردنەوەی ئەوەی ترە و دواتر لیژنە رێکاری یاسایی خۆی ئەگرێتە بەر.

٣- پرۆژە یاسا بە بەبنەما دائەنرێ ئەگەر پێشنیازی یاسای دیکە پێشکەش کرا لە رووی پرەنسیپەوە یەك بوون.

٤- ئەگەر پرۆژە پێشنیازێك رەت کرایەوە لە هەمان وەرزی یاسا دانان پێشکەش ناکرێتەوە.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی / جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، کێ قسەی هەیە؟ فەرمووو دکتۆرە جوان.

بەڕێز جوان اسماعیل عزیز:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئاخیر فەقەرە لە ماددەی (٨٥) ئەڵێ (پێشنیازەکە رەت کرایەوە) بلێین یان ئەو ئەندامانەی پێشکەشیان کردبوو خۆیان پرۆژەکەیان بکێشنەوە، یەعنی سەحبی ئەکەن نەك بەس رەت کردنەوە.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینیکی / جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرمووو شوکریە خان.

بەڕێز شوکریە سمایل مصطفی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

تێبینیم لەسەر خاڵی سێیەم هەیە، بۆچی پرۆژە یاسا بە بنەما دابنرێ، بەڵام پێشنیازی یاسا نەکرێ، هێوام وایە سیغەیەکی وای بۆ دابنرێ بەلای کەمەوە لە یەك ئاست بن.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی / جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو کاك شێرکۆ.

بەڕێز شێرکۆ حمە امین قادر:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لە خاڵی یەکەم تەحسیلێ حاسڵە، تەنیا یەك کەس یان (١٠) ئەندام یا حکومەت ماڧ هەبێ، چونکە هەرکاتێ پرۆژەی تری هاوشێوە هەبوو ئەوەی دووەم رەت ئەکرێتەوە، وای لێدێ تەنیا لە یەك جیهەت پرۆژە یاسا پێشکەش ئەکرێ، لە کۆتایش بە رای من هیچ پرۆژە پێشنیازێك وەرناگیرێ ئەگەر هەمان ناوەڕۆکی هەبێ لەگەڵ پرۆژە یاسایەکی تر کە بۆ راپۆرت نووسین لە ژێر دەستی لیژنەی تایبەتمەند دایە، سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو کاك قادر.

بەڕێز قادرئوتمان رسول.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەوە پێویستە باش بکرێ پرۆژە پێشنیارێك، لەسەر ئەوە رێکەوتین کە پرۆژە یاسا یان پرۆژە بڕیار یا پێشنیاری یاسا یان بڕیار، پرۆژە پێشنیار مەعنای نیە، سەبارەت بە خاڵی سێیەم ئەوەش کە (شکریە) خان ئاماژەی پێدا لێرە حیساب بۆ ئەوە نەکراوە ئەگەر پرۆژە یاساکە کێ ئەڵێ پێشنیارە یاساکە یان بڕیارەکە پێش پرۆژەکە هاتووە و لەبەردەستی لیژنە دایە لێرە ئاماژەتان بەوە کردووە یانی پێویست بە خاڵی سێیەم ناکات، ئینجا کە باس ئەکرێ لە رووی پرەنسیپەوە واتە پێویستە نەمێنێ، ئەگەر بمێنێ لە رووی پرەنسیپ و ناوەڕۆکەوە نەك بە تەنیا لە رووی پرەنسیپەوە یەك بوو، چونکە پرەنسیپ مەعنای سیستەم، رێکوپێك، مەبادیئ، یەعنی شەرت نیە هەر لە هێڵە گشتیەکان پرۆژە یاساکە لەگەڵ پێشنیارە یاساکە و پێشنیارە بڕیارەکە یەك بێ، ئەبێ لە رووی ناوەڕۆکیش یەك بێ، بۆ ئەوەی ئەوە نەبێتە بەهانەیەك بۆ رەت کردنەوەی پرۆژە پێشنیارەکە، ئینجا کێ زووتر پێشکەشی کردووە بە بنەما بگیرێ، کێ ئەڵێ پرۆژەکە بریارەکە مانگێك پێش پرۆژە یاساکە پێشکەش نەکراوە؟ هەرچەندە ماوەی زەمەنی بۆ کارکردن لەسەر پرۆژەکان دیاری کراون، بەڵام کێ ئەڵێ وەختەکە با مانگێك نەبێ با دە رۆژ بێ، ئەوەش موعالەجە بکەن لیژنەی کاتی، سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، گفتوگۆ کۆتایی هات، فەرموو محمود حاجی.

بەڕێز محمود حاجی:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

مولاحەزیەك لەسەر داڕشتنەوە لە بڕگەی یەك هیچ پرۆژە پێشنیارێك وەرناگیرێ ئەگەر هەمان ناوەڕۆكی هەبێ لەگەڵ پرۆژە پێشنیازێكی دیكە، ئەوەی دیكە تۆزێ لەولاوە، هەر رێكە بەرای من.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینكی/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

سوپاس، هەرچی تێبینیەك هەبێ لەسەر داڕشتنەوە پێم وایە ئەكرێ بە نووسین بۆ لیژنە بۆ ئەوەی سوودی زیاتر لە كات ببینین، فەرموو دكتۆر فرست ئەگەر تێبینی هەیە.

بەڕێز د.فرست صۆفی علی:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

جارێكی تر ئەمەوێ ئەكید لەوە بكەینەوە لە خاڵی دووەم لە ماددەی (٨٥) بزەبت ئێمە یەكسانیمان داوەتە پرۆژەی قانوون لەگەڵ پێشنیازی قانوون، چونكە لە نەتیجە كامیان لیژنە بڕیار ئەدات كامیان بكاتە بنەما، لە یەك تای تەرازو دانراون، بەڵام لە بڕگەی تر كە ئەڵێین ئەگەر وەكو یەك بوون یەك ناوەڕۆكیان هەبوو پرۆژەی قانوون ئەكرێتە بنەما لەبەر ئەوە نیە تەفزیلی دەوری حكومەت بكرێ، لەبەر ئەوەیە ئەو پرۆژە قانوونەكە وەكو باسم كرد بە كۆمەڵێ فلتەر تێپەڕیوە لەوانەیە لە رووی قانوونی سەلامەتی زیاتر بێ چونكە بە مەجلیسی شورا تێپەڕیوە تەنیا ئەوەیە ئەگەرنا وەكی دی یەكسان كراوە لیژنە بڕیار ئەدات كەمیان بكرێتە بنەما.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینكی/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

سوپاس، ئەچینە ماددەی (٨٦).

بەڕێز قارەمان قادر:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

ماددەی (٨٦):

١- لە هەر وەرزێكی یاسا دانان تەنیا لە مانگی یەكەمی وەرزی یاسادانان ئەندامانی پەرلەمان ئەتوانن پێشنیازی یاسا پێشكەش بكەن.

٢- تەنیا لەو حاڵەتە نەبێ كە دۆخێكی تایبەت بێتە پێش و پێویستی بە یاسا یان بڕیارێكی بەپەلە هەبێ و لەو بارەش جەستەی گشتی هەڵسەنگاند بۆ پێویستی و بەپەلەی یاسایی یان بریارەكە ئەكات.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینكی/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

سوپاس، كێ قسەی هەیە سێ كەس، فەرموو كاك عومەر.

بەڕێز عمر عینایەت حمە سعید:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

پێشنیار ئەكەم هەردوو بڕگەكە بكرێ بە یەك.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو کاك قادر.

بەڕێو قادر وەتمان:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

خاڵی یەکەم هەر بۆ ئەوە نووسراوە بۆ ئەوەی لیژنەی یاسایی یان لیژنە تایبەتمەندەکان و سەرۆکایەتی پەرلەمان سەرقاڵ نەبێ، بەڵام پێم باش نیە تەنیا لە یەك وەرزی یەکەمی یاسا دانان ئەو مافە هەبێ پێشنیاری یاسا و بڕیار پێویستە لە کۆی وەرزەکە ئەو مافە هەبێ خاڵی دووەم هەر لابرێن لە کۆی وەرزەکە هەبێ بۆ تەنیا لە مانگی یەك بۆ کاری پەرلەمانی گونجاو نیە با لە هەرسێ مانگەکە هەبێ، سوپاس

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو شکریە خان.

بەڕێز شکریە اسماعیل:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پێم وایە رای یەکەم پەسند نیە، لەبەر ئەوەی لیژنە تایبەمەند جگە لەوەی کە ئەوان زۆربەیان ئیختصاصە و بە رەغبەت هەڵیان بژاردووە، ئینجا کە راپۆرت ئەنووسن ورك شۆپ ئەکەن کەسانی خەبیر ئەینن، بۆیە ئەوان کە دانیشتنی خۆیان ئەنجام ئەدەن و راپۆرتی تایبەتی خۆیان ئەنووسن ئینجا ئەیدەنە لیژنەی یاسایی، پێم وایە رای دووەم زۆر پەسندترە ئەو تەسبیت بکرێ، سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو کاك مصطفى.

بەڕێز مصطفى سەکری:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بە نیسبەت ماددەی (٨٦) لە هەر وەرزێکی یاسا دانان تا ئەخیری پێم وایە ئەو ماوە کەمە پشتیوانی بەڕێز کاك (قادر) ئەکەم بەلای کەم دوو مانگ ماوەی ئەوە هەبێ کە ئەندام پەرلەمان ئیش لەسەر یاسا بکاتن، دووەم باسی هەموار ناکات لێرە تەنیا بە نیسبەت پێشنیازی یاسایە یان هەمواری یاساش ئەگرێتەوە، سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، ئەوە بۆ هەمووانە ئەگەر تێبینی هەیە فەرموو یەکی تر ماوە، فەرموو کاك قادر.

بەڕێز انور قادر:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

منیش پشتگیری بەڕێز قادر وەتمان ئەکەم، سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو.

بەڕێز دکتۆر فرست صۆفی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێمە مەبەستی سەرەکیمان لەو ماددەیە رێکخستنی کاری تەشریعی ئەو پەرلەمانەیە، ناکرێ پەرلەمان لە ماوەی چوار مانگ لە وەرزی گرێدان هەر چوار مانگ هەمموو هەفتەیەك چوار پرۆژە یاسا بکات، (١٥٠) یاسا بچنە سەر رەفە و هیچیش خوێندنەوەی دووەمی بۆ نەکرێ موناقەشە نەکرێن راپۆرتی لەسەر نەنووسرێ خەڵکی خۆمان بە ئومێد بکەین و بڵێین وا قانوونێك پێشکەش کرا تەنیا لە پێناوی ئەوەی بڵێین قانوونمان پێشکەش کرد بۆیە ئەمانەوی لەمەودوا کە پرۆژەیەك خوێندنەوەی یەکەمی بۆ کرا ئیتر عەمەلیەی دووەم دەست پێ بکات کە خوێندنەوەی دووەمە و راپۆرت نووسینە خەڵك سیقە بکات ئەو پەرلەمانە راپۆرت دەرئەکات ئەوە گەڕانەوەی تایبەتمەندی و متمانەیە بۆ ئەو پەرلەمانە، ئێستا وای لێ هاتووە برۆ لیژنەی قانوونی برۆ لیژنەی پەیوەندیدارەکان هەر یەکە چەند قانوونی لایە ئەگەر (١٠٠) ی تێنەپەڕاندبێ بەلاَم چیمان کرد؟ بۆیە وەکو لیژنەی کاتی تکا ئەکەین ئەوە یەکێکە لە رێکخستنە هەرە گرنگەکانی کاری تەشریعی لەو پەرلەمانە، پێوە پابەند بین.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، ئەوەی کاك مصطفی سەکری پرسیاری کرد کە ئەوە شمولی هەموویان ئەکات بە پرۆژەی نوێ و هەموار هەموویان تەئکیدێکیش لەوە بکەن، فەرموو ماددەی (٨٧).

بەڕێز قارەمان قادر:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی (٨٧):

١ ئەو پرۆژە یاسا و بڕیارانەی لەلایەن حکومەت پێشکەش ئەکرێ راستەوخۆ لە یەکەمین کۆبوونەوەی دوای گەشتنیان بۆ پەرلەمان خوێندنەوەی یەکەمیان بۆ ئەکرێ.

٢- ئەگەر پرۆژەکە یان پێشنیازەکە لە تایبەتمەندی زیاتر لە یەك لیژنە بوو سەرۆکایەتی پەرلەمان بەهەماهەنگی لەگەڵ لیژنەی یاسایی بڕیار ئەدات بە بەش کردنی پرۆژە یان بە پێی پێشنیازەکە و ناردنی هەر بەشێك بۆ لیژنەی تایبەمەند لیژنەش تەنیا لەسەر ئەو بەشە راپۆرت ئامادە ئەکات کە ئاڕاستەی کراوە.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، یەك کەس هەیە، فەرموو کاك قادر.

بەڕێز قادر ئۆتمان:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

سەبارەت بە خاڵی دووەم با ڕاپۆرتی هاوبەش لە نێوانی لیژنەی یاسایی و لیژنەی تایبەتمەند بە یەكەوە، بەش بەش كردن و پچڕ پچڕ كردن مەعقوڵ نیە، ئەگەر كەسێك مەعلوماتی لەسەر مادده و بڕگەیەك نەبێ یان مەعلوماتی هەڵەشی هەبێ ئەگەر لە جێی خۆشی دا نەبێ با لێی وەرنەگیرێ لیژنەی یاسایی لەگەڵ لیژنەی تایبەمەند ڕاپۆرتی هاوبەش بنووسن، بۆ هەر یەكە لەسەر ماددەیەك و بڕگەیەك بنووسێ، سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینكی/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو كاك شێركۆ.

بەڕێز شێركۆ حمە امین:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

پرسیارێك، ئەگەر وەڵامی هەبوو پێشنیازەكە ناكەم، ئەوەی لە ماددەی (٨٤) كە پێشنیازی ئەوە كرا كە ئەو پرۆژە پێشنیاز كراوی كە (١٠) ئەندام پێشكەشی ئەكات و بە فیلتەرەكان ئەڕوات پێویستە لە یەكەم كۆبوونەوەی دوای پەسند كردنی ئەخرێتە بەرنامەی كارەوە، ئایا ئەوە جێگیر ئەكرێ لەو ماددەیە؟ چونكە ئەگەر وانەبێ پێویستە ئەوەش جێی بكرێتەوە، ئەوە تەنیا تایبەت نەبێ بەوەی حكومەت، بەڵكو ئەوەی تریش كە (١٠) ئەندامی پەرلەمان وەكو پرۆژەی پێشنیاز یان پرۆژە بڕیار هەموار پێشكەش ئەكات ئەوەیش لە یەكەم خوێندنەوەی دوای پەسند كردنی بخرێتە بەرنامەی كارەوە، سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینكی/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

سوپاس، وەڵام لەسەر ئەو پرسارە.

بەڕێز فرست صۆفی علی:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

ئەو پێشنیازانەی كراون ئەیانبەینەوە لیژنەی كاتی، بەڵام ئەو پێشنیازەی بەڕێزت باست كرد پێشنیازێكی مەقبولە، بەڵام لە لیژنەی كاتی گفتوگۆی لەسەر ئەكەین، ئەگەر ئەندامانی بەڕێز لیژنە بە باشی بزانن حەتمەن وەریئەگرین.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینكی/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو بۆ ماددەی (٨٨).

بەڕێز قارەمان قادر:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

ماددەی (٨٨):

١ ئەبێ لیژنەی تایبەتمەند لە ماددەی (٢١) رۆژ راپۆرتی خۆی لەسەر پرۆژە یان پێشنیازی یاسا و بڕیارەكان ئامادە بكات.

٢- ئەگەر پرۆژە یان پێشنیازی یاسا و بڕیارەكان بە شێوەی بەپەلە ئاڕاستەی لیژنەی تایبەتمەند كرابێ ئەبێ لە ماوەی (٧) رۆژ راپۆرتی خۆی پێشكەش بكات.

٣- لیژنەی تایبەتمەند بۆی هەیە هەماهەنگی لەگەڵ لایەنی پەیوەندیدار بكات بۆ ئامادە كردنی راپۆرت لەسەر پرۆژە یان پێشنیازی یاسا و بڕیارەكان.

٤- ئەگەر لە ماوەی دیاری كراو لیژنەی تایبەتمەند راپۆرتی خۆی ئامادە نەكرد جێگری سەرۆكی پەرلەمان سەرۆكی لیژنە ئاگادار ئەكاتەوە ئەبێ لیژنە لە ماوەی (٤) رۆژ راپۆرتی هۆداری خۆی پێشكەش بكات و بڕیاری دەستەی گشتی لەو بارەوە یەكلاكەرەوە ئەبێ.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینكی/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

سوپاس، كێ قسەی هەیە؟ فەرموو كاك عمر.

بەڕێز عمر عینایەت:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

لە بڕگەی یەكەم ئەبێ لیژنەی تایبەتمەند لە ماوەی (٢١) رۆژ لە گەیشتنی پرۆژەكە بە لیژنەكەیان لەو رۆژەی پێیان ئەگات حیساب بێ لەسەریان لە بڕگەی چواریش ئەگەر لەماوەی دیاری كراو لیژنەی تایبەتمەند راپۆرتی ئامادە نەكرد سەرۆكی پەرلەمان سەرۆكی لیژنە ئاگادار ئەكاتەوە ئەبێ لیژنە لە ماوەی چوار رۆژ لە ئاگادار كردنەوەی راپۆرتی هۆداری خۆی ئامادە بكات مەبەست ئەوەیە لەو رۆژەی ئاگادار ئەكرێتەوە.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینكی/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

سوپاس، گفتوگۆ كۆتایی هات، ماددەی (٨٩).

بەڕێز عبدالرحمن فارس (ئەبو كاروان):

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

ماددەی (٨٩):

لەسەر بڕگەی یەكەم لەو ماددەیە دوو را هەیە، رای یەكەم پێی وایە لیژنەی تایبەتمەند و لیژنەی یاسایی بە یەكەوە راپۆرت ئەنووسن لە كۆبوونەوەی هاوبەش، رای دووەم پێی وایە بەو شێوە بێ:

١- راپۆرتی لیژنەی تایبەتمەند ئەدرێتە لیژنەی یاسایی بۆ پێداچوونەوەی راپۆرتەكە لە ماددەی (١٠) لە بەرواری گەیشتنی تەنیا لە رووی داڕشتنەوەی یاسایی و دڵنیابوون لە دەقەكان لەگەڵ دەستوور و یاسا كارپێكراوەكان.

٢- ئەگەر پرۆژە یان پێشنازی یاسا و بڕیارەكە بە شێوەی بەپەلە ئاڕاستە كرابێ ئەبێ لیژنەی یاسایی (٥) رۆژ پێداچوونەوەی بكات.

٣- راپۆرتی لیژنیه تایبەتمەند خوێندنەوەی دووەمی بۆ ناکرێ تا لە رووی دەستووریش و یاسا کارپێکراوەکان راستاندنی بۆ نەکرێت.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، کێ قسەی هەیە؟ خاڵی نیزامی؟ فەرموو کاك عومەر.

بەڕێز عمر عینایەت حەمەسعید:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

دوو را هەیە، ئەبێ لیژنە بیخەنە دەنگدانەوە، موناقەشە لەسەر کامە بکەین؟

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

ئەوە بۆ دانیشتنی داهاتوو.

بەڕێز عمر عینایەت حمە سعید:

من بە رای خۆم رای یەکەم و بەو تەجروبەی هەمە لەگەڵ لیژنەی یاسایی ئەتوانم بڵێم سەرکەوتووش بووە، کۆبوونەوەی لیژنەی تایبەت و لیژنەی یاسایی پێکەوە باشتر دەرئەنجام و بەرهەمی هەبێ لەوەی لیژنە کاری خۆی بکات و بینێرێ بۆ لیژنەی یاسایی.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو کاك بێستون.

بەڕێز بێستون فائق:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من لەگەڵ رای دووەمم لە حەقیقەت ئێستا هەمووی نا، بەلاّم بەشێ لە هۆکاری درەنگ کەوتنی هاتنی راپۆرتەکان ئەوەیە کە کارێکی زۆر لەسەر لیژنەی یاسایی هەیە هەموو ئەو پرۆژانەی دێنە دەرێ ئەبێ بە فیلتەری لیژنەی یاسایی بڕۆن بۆ خێراکردن لە مەسەلەی تەشریع رای دووەم بە باش ئەزانم، کە لیژنەی تایبەتمەند راپۆرتی خۆی بنووسی دواتر ئیشی لیژنەی قانوونی تەنیا سیاغە بێ، هەموو ئەو بابەتانە بەسەر لیژنەی قانوونی نەڕۆن لە خاڵی سێیەمیش لەسەرەتای ئەو خولە بە معەدەلی تا ئێستا باس لە مەسەلەی زمانەوانییەوە ئەکرێ بۆیە پێشنیار ئەکەم وشەی زمانیشی بۆ زیاد بکرێ بەو جۆرە (راپۆرتی لیژنەی تایبەمەند خوێندنەوەی دووەمی بۆ ناکرێ تا لە رووی دەستووری و یاسایی و زمانەوانیەوە راستاندنی بۆ نەکرێ)، سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، رەنگە لەو کاتە ئەو روونکردنەوانەی زمانەوانی کۆتایی پێ بێ، فەرموو نەجیبە خان.

بەڕێز نەجیبە لطیف.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

منيش رای دووەمم پێ پەسندە، بەڵام خاڵی چوارەمی بۆ زیاد بکرێ (پێویستە پرۆسەی کۆتایی دارِشتنەوەی یاسایی دوای پەسند کردنی دستەیەك یان لیژنەیەك یان فلتەرێك هەبێ لە رووی یاسایش و زمانەوانیشەوە دارِشتنەوە بۆ پرۆژەکە بکات، سوپاس.

بەرێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو دکتۆرە جوان.

بەرێز د.جوان اسماعیل:

بەرێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەگەر رای دووەم دیقەتی بدەی یەکەم فەقەرە دارِشتنەوەی یاسایی و دڵنیا بوون لە دژ بوونی دەقەکان لەگەڵ دەستوور و یاسا کارپێکراوەکان، ئەو فەقەرەی یەکەم لەگەڵ فەقەرەی سێیەم خۆی ئەگرێتەوە، ناکرێ تا لە رووی دەستوور و یاسا کار پێکراوەکان راستاندنی بۆ نەکرێ یەعنی هەردوو فەقەرە یەك مەزموونە بێیە سەر فەقەرەی یەکەم کە ئەچیتە لیژنەی یاسایی هەتا لیژنەی یاسایی رۆڵی خۆیەتی کە فەقەرە و ماددەکان بخوێنێتەوە بزانێ موعارزە لەگەڵ دەستوور یان نا فەقەرەی دووەم کە سیفەی ئیستیعجالی ئەدەیێ حەتمەن رۆڵ و مەسئوولیەتی لیژنەی یاساییە ئەبێ سیفەی ئیستیعجالی بداتە یاساییەکە کە داوا کراوە لە پەرلەمان راپۆرتی لیژنە ئەکید ئەکات نارِوات و کۆبوونەوەی دووەمی بۆ ناکرێ تا لیژنەی یاسایی گرنتی نەدات کە موعارز نیە لەگەڵ فەقەراتی دەستوور، واتە هەرسێ خاڵ ئەکیدی لەسەر رۆڵی لیژنەی یاسایی ئەکاتن لەبەر ئەوە من لەگەڵ رەئی دووەمم، چونکە زۆر تەبسیت کراوە، زۆر مەفهومە، بەتایبەت ئیختیصاص، ئەگەر بخوێنیەوە و برِێك بزانێ پێویست ناکات ئەوەندە تەبسیت بکرێ واتە لەگەڵ رەئی یەکەممە، سوپاس.

بەرێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو کاك مەروان.

بەرێز مردان خضر:

بەرێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەگەر سەیر بکەین بەس لیژنەیەك نییە لە پەرلەمان جاری وا هەیە ئەبێ لە دوو سێ لیژنە راپۆرت ئامادە بکەن، ئەو دوو، سێ لیژنە ئەگەر بەراورد بکەین لەگەڵ لیژنەی یاسایی کاتێکی زۆری ئەوێ، لەبەر ئەوە من پشتگیری لە کاك (بێستون و نجیبە) خان ئەکەم کە رەئی دووەم تەسبیت بکرێ، سوپاس.

بەرێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، گفتوگۆ کۆتایی هات، ئەچینە ماددەی (٩٠).

بەرێز قارەمان قادر:

بەرێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی (٩٠):

ئەبێ سکرتێری پەرلەمان (٤٨) کاتژمێر پێش خوێندنەوەی دووەم راپۆرتی راستێندراوی لیژنەی تایبەتمەند بگەیەنێتە دەست ئەندامانی پەرلەمان.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو کاك عومەر.

بەڕێز عمر عینایەت حمە سعید:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بگەیەنێتە دەست ئەندامانی پەرلەمان پرۆسەیەکی گرانە، لەوانەیە سەرۆکایەتی پەرلەمان نەتوانێ ئەو کارە بکات، داوا ئەکەم سیغەیەکی تر بدۆزرێتەوە، ئایا لە بۆکسەکەی دائەنرێ، لە رێگەی تر، بۆ نموونە کەسێ لە دهۆکە چۆن ئەتوانی ئەو پرۆژە یاساییەی پێ بگەیەنی لە (٤٨) سەعات بە رای من بگاتە بۆکسەکانیان باشە.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو بۆ ماددەی (٩١).

بەڕێز قارەمان قادر:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی (٩١):

١ خوێندنەوەی دووەم بە خوێندنەوەی دەقی پرۆژە یان پێشنیازەکە دەست پێ ئەکات ئینجا راپۆرتی لیژنەی تایبەتمەند.

٢- ئەگەر راپۆرتی لیژنەی تایبەتمەند دارشتنێکی نوێی پیشنیاز کردبێ بۆ پرۆژە یان پێشنیازەکە ئەوا بە دەنگدان بڕیار ئەدرێ لەسەر وەرگرتنی و دارشتنەکە بە بنەما بۆ گفتوگۆ کردن.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، کێ قسەی هەیە؟ فەرموو کاك عومەر.

بەڕێز عمر عینایەت حەمەسعید:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پێشنیار ئەکەم وشەی (ئینجا) لابەرن، لە کوردیا نیە، یان دواتر.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، ئەچینە ماددەی (٩٢).

بەڕێز عبدالرحمن فارس (ئەبو کاروان):

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی (٩٢):

١ ئەو ئەندامەی ناوی تۆمار کراوە بۆی هەیە لەسەر هەر ماددەیەك تەنیا یەکجار قسە بکات نابێ لە (٢) خولەك تێپەڕ بکات.

٢- ئەگەر لەکاتی گفتوگۆ کردنی پرۆژە یان پێشنیازەکە وەزیری پەیوەندیدار ئامادە بوو بۆی هەیە لەسەر هەر ماددەیەك (٢) خولەك قسە بکات.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، سێ کەس قسەی هەیە، فەرموو دکتۆرە جوان.

بەڕێز د.جوان اسماعیل:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی (٩٢) دووبارەیە ئەگەر بەراورد بکرێ لەگەڵ ماددەی (٥٨)، ماددەی (٥٨) ئەڵێ پەیامەکە بگەیەنێ لە (٣) خولەك، لێرە ئەڵێین (٢) خولەك، دوایی لێرە ئەڵێین ئەگەر لە کاتی گفتوگۆ هەر ئەندامێك تەنیا یەکجار لەسەر هەر بابەتێك ئاخاوتن بکات، لێرە عەینی وتمان هەر ئەندامێك یەکجار قسە بکات، یەعنی دووبارەیە، حەزف بکرێ باشە.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو کاك عومەر.

بەڕێز عمر عینایەت حەمەسعید:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

هەمان سەرنجی بەڕێز دکتۆرە (جوان) م هەبوو، بەڕێزان لە لیژنەی کاتی پەیڕەو ڕەچاوی ئەوە بکەن، سەرنجێکی تریشم هەبوو ئەو ئەندامەی ناوی تۆمار کراوە، تۆمار کردنمان لای سکرتێری پەرلەمان ڕەت کردەوە ئەگەر لە یادتان بێ ئەو تۆمار کردنە ئەوەیە کە ئێستا لە ناو دانیشتنەکە تۆمار کراوە ئەوە تۆزێ روون تر بنووسن، سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو کاك شێرکۆ.

بەڕێز شێرکۆ حمە امین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پشتیوانی قسەکانی دکتۆرە (جوان و کاك عمر) ئەکەم هەرچەندە خۆم لەگەڵ دانانی ئەو دەقە نیم، بەڕای من پێویست ناکات ئەو دەقە بنووسرێ، سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینكی/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو دكتۆر فرست.

بەڕێز د.فرست صۆفی:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

ئەوەی لێرە لە ماددەی (٩٢) نووسراوە تایبەتە بە گفتوگۆ كردن لەسەر هەر ماددەیەكی ئەو قانوونەی كە موناقەشەی ئەكەین ئەوەی لە ماددەی (٥٨) باس كراوە مەوزووعێكی ترە بە شێوازێكی عام قسە كردنە، لەوانەیە لەسەر مەوزوعێكی سیاسی بێ، زراعی بێ، بەلاَم گفتوگۆ كردن لەسەر ماددەیەك (٢) خولەك زیادە كەم نیە، چونكە قانوونە تەنیا (٢) دەقە هەڵئەگرێ، بۆیە جیاوازە.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینكی/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

سوپاس، گفتوگۆ كۆتایی هات، فەرموو ماددەی (٩٣).

بەڕێز عبدالرحمن فارس (ئەبو كاروان):

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

ماددەی (٩٣):

١ ئەو دانیشتنەی تەرخان كراوە بۆ خوێندنەوەی دووەم دەنگدان لەسەر ئەو پرۆژە یان پێشنیازەكە ناكرێ.

٢- لیژنەی تایبەتمەند بە هەماهەنگی لەگەڵ لیژنەی یاسایی سەرجەم پێشنیار و رایەكان بە هەند وەرئەگرێ و سەر لە نوێ داڕشتنەوە بۆ ئەو ماددانە ئەكەن كە پێویستە دابڕێژرێنەوە، ئەگەر پێویستی كرد ڕوون كردنەوە ئەدەن.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینكی/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

سوپاس، كێ قسەی هەیە؟ یەك كەس، فەرموو كاك مردان.

بەڕێز مردان خضر:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

ئەو ماددەی (٩٣ و ٩٤ و ٩٥) هەمووی ئەتوانم بڵێم یەك ماددەیە، زیادە ئەو ماددەیە، هەمووی ڕێزبەند بكرێ (١-٢-٣-٤) تا كۆتایی.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینكی/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

سوپاس، روونكردنەوە هەیە، ماددەی دواتر.

بەڕێز عبدالرحمن فارس (ئەبو كاروان):

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

ماددەی (٩٤):

١- دانیشتنی دەنگدان لەسەر پرۆژە یان پێشنیازەكە نابێ لە هەفتەیەك زیاتر لە دوای دانیشتنی خوێندنەوەی دووەم تێپەر بكات.

٢- ئەندامانی پەرلەمان لەو ماوە بۆی هەیە داوای بینینی دارشتنەوەی کۆتایی لە سکرتێری پەرلەمان و لیژنەی یاسایی و لیژنەی تایبەتمەند بکات.

٣- لە دانیشتنی دەنگدان رێگە بە گفتوگۆ یان پێشکەش کردنی پێشنیازی تازە نادرێ.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، کێ قسەی هەیە؟ یەك کەس، فەرموو کاك عمر.

بەڕێز عمر عینایەت حەمەسعید:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

تەنیا ئەندامی پەرلەمان، ئەندامان تەعریف کردووە، ئەکرێ بلێی ئەندام، سکرتێر تەعریف کراوە ئەبێ بلێی سکرتێر، بۆ ئەوەی زیاتر موئمیل نەبێ خوێندنەوەکە.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، ئەچینە ماددەی (٩٥).

بەڕێز عبدالرحمن فارس (ئەبو کاروان):

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی (٩٥):

١ دەنگدان دەست پێئەکات لەسەر ناوی یاسا یان بڕیارەکە دواتر یەك بە یەکی ماددەکان و کۆتایی دێت بە دەنگدان لەسەر هۆیەکانی دەرچوواندن و دواجار گشت یاساکە یان بڕیارەکە.

٢- لە کاتی بوونی زیاتر لە یەك پێشنیار لەو بارەوە سێ را هەیە:

أ هەموو پێشنیازەکان ئەخرێنە دەنگدان ، کامیان دەنگی هێنا بە پەسند کراو دائەنرێ.

ب- دوورترین پێشنیار لە ماددە بنەرەتیەکە یەکەمجار ئەخرێتە دەنگدان بەو شێوەیە تا ئەگاتە ماددە بنەرەتیەکە ئەگەر بە دژە دەنگ بە دوای یەکدا رەتکرانەوە.

ج- پێشنیازی ماددە بنەڕەتیەکە یەکجار ئەخرێتە دەنگدان بەو شێوەیە تا ئەگاتە دوورترین پێشنیار، ئەگەر بە دژ بەدوای یەکەکان رەتکرانەوە.

٣- لە خستنە دەنگدانی رایەکان رەچاوی ژمارەی ئەو کەسانە ناکرێ کە رایەکەیان پێشکەش کردووە ئەشێ یەك ئەندامی پەرلەمانیش بخرێتە دەنگدان.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، کێ قسەی هەیە؟ فەرموو دکتۆرە پەری.

بەڕێز د.پەری صالح:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لە رای دووەم حەز ئەکەم روونکردنەوەك بدەن، دوورترین پێشنیاز.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینكی/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو كاك بێستوون.

بەڕێز بێستوون فائق:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

لە حەقیقەت لە زۆربەی جەلسەكانی ئەم خولەی پەرلەمان ئەو ئیشكالە دروست بووە و نیگەرانی ئەندامانی لێ كەوتۆتەوە، ئەندامێك لە ئەخیر پێشنیاری ئەكات ناخرێتە دەنگدانەوە، من رای یەكەم ئەوەی را جیاوازەكانی لەسەرە بە گونجاو ئەزانم، بەلاّم بە ئیزافەی دێڕێك لە فەقەرەی سێیەم ئەوەی كە هەموو پێشنیارەكان بخرێتە دەنگدان ئەگەر یەك ئەندامیش تەرحی كردبوو، ئەوكات كامیان زۆری هێنا ئەوە پەسند ئەكرێ، چەند را هەیە ئەوەی لە یەكەم وتراوە هەموو پێشنیازەكان ئەخرێتە دەنگدان كامیان زۆرتری هێنا بە پەسند كراو دائەنرێ دێڕێكیش بۆ زیاد ئەكرێ ئەگەر یەك ئەندامیش رایەكی هەبوو، سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینكی/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

سوپاس، جارێك هەر بەو شێوازە پەیرەو كراوە، فەرموو كاك شێركۆ.

بەڕێز شێركۆ حمە امین:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

پشتیوانی قسەكانی (بێستوون فائق) ئەكەم، سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینكی/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

سوپاس، هیچ تێبینی تر هەیە؟ فەرموو دكتۆر فرست.

بەڕێز د.فرست صۆفی علی:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

رای ئەندامانی لیژنە جیاواز بوو لەو كاتەی كە گفتوگۆی ئەو پەیڕەوەمان ئەكرد، وەكو كاك (بێستوون)یش باسی كرد لەو خولەی پەرلەمان ئەو كێشەیە هەبووە، ئێستا دوورترین را یان سێ رایە، رایەكیان هەموو رایەكان ئەخرێتە دەنگدان ئەو (٢٠)ی هێنا، ئەو (١٥) ی هێنا، ئەو (٢٥) ی هێنا ئەو پەسند ئەكرێ، ئەوەی دووەم لەسەر وەلاّمی دكتۆرە (پەری) دوورترین را ئینجا دێ تا ئەگەیە بنەڕەتیەكە، رای سێیەم نەخێر بنەڕەتیەكە ئینجا تا دوورترین را، عەكس ئەبێ جا لە هەفتەی داهاتوو هەر سێ را ئێستا رای نوێ نەبوو، تەنیا ئەو سێ رایە هەیە، هەرسێكی یەخەینە دەنگدان بە تەریقەی یەكەم، بۆ ئەوەی لێرە سابتی بكەین، بە تەریقەی یەكەم هەرسی را دەخەینە دەنگدان رای یەكەم بۆ نموونە (٢٠) دەنگی هێنا رای دووەم (١٥) ی هێنا رای سێیەم (١٠) هێنا یانی رای یەكەم ئەچێتە ناو پەیرەو، بۆ ئەوەی لە هەفتەی داهاتوو روون بێ لاتان هەرسێ را دەخەینە دەنگدان، كامیان دەنگی هێنا ئەو دەخرێتە دەنگدان، خۆتان یەكلایی بكەنەوە تا ئەوكات، سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهيم ئێمينكی/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو ماددەی (٩٦).

بەڕێز عبدالرحمن فارس (ئەبو كاروان):

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

ماددەی (٩٦):

پەرلەمان بە شێوەی بەپەلە ئەڕوانێتە پرۆژە و بڕیاری تايبەت بە بودجە و ئيعتيماداتی زێدەگی و ژمێرەی كۆتايی، بۆی هەيە بڕيار بدات كەوا هەر بابەتێكی تر بەپەلەيە.

بەڕێز جعفر ابراهيم ئێمينكی/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

سوپاس، كێ قسەی هەيە؟ فەرموو كاك مصطفى.

بەڕێز مصطفى قادر:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

پێشنيار ئەكەم ئەو ماددەيە بكرێتە دوو برگە، يەكەم بەشێوەی بەپەلە پەرلەمان ئەڕوانێتە پرۆژە و بريارى تايبەت يان ئيعتيماداتی زێدەگی و ژمێرەی كۆتايی، دوو پەرلەمان بۆی هەی بڕيار بدات كەوا هەر بابەتێكی تر بەپەلەيە، ئەوە ڕێكترە، سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهيم ئێمينكی/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو كاك علی.

بەڕێز علی عثمان.

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

پيشنيار دكەم ئەڤ ماددە بێتە ئيلغا كرن جهێ وی پشكا نهيدا بێتە كرن، سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهيم ئێمينكی/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو كاك عومەر.

بەڕێز عمر عينايەت حمە سعيد:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

كۆتايی ماددەكە زۆر ناڕێك نووسراوە، پەرلەمان بەشێوەی بەپەلە ئەروانێتە پرۆژە بريار و بابەت و بە بودجە و ئيعتيماداتی زێدەگی و ژمێرەی كۆتايی بۆی هەيە بڕيار بدات لەسەر هەر بابەتێكی ديكەی بەپەلە ئاوای لێ بكرێ باشترە، ئەو كەوايە لابەرن.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو پەروا خان.

بەڕێز پەروا علی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

منیش هەمان تێبینی کاك (عمر) م هەبوو، ئەکرێ بشلێین لەسەر هەر بابەتێکی تر، یان سەبارەت بە هەر بابەتێکی تر، سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو مامۆستا مەروان.

بەڕێز مەروان گەلاڵی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

قسەکەی من کاك (علی) کردی، منیش لەگەڵ ئەوەم ئەو ماددەیە لێرە زیادە، بهێنرێتە بەشی نۆیەم لە بەشی بودجە.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، ئەچینە ماددەی (٩٧).

بەڕێز عبدالرحمن فارس (ئەبو کاروان):

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی (٩٧):

یاسا و بڕیارەکان بە زۆرینەی ژمارەی ئامادە بووان پەسند ئەکرێن، جگە لەو حاڵەتانەی زۆرینەی تایبەتیان تیادە مەرج کراوە

٢- سەرۆك بەپێی ئەنجامی دەنگدان بڕیاری پەرلەمان بە ڕەزامەندی یان ڕەتکردنەوە لەسەر یاسا و بڕیارەکان رائەگەیەنێ.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، کێ قسەی هەیە؟ فەرموو مامۆستا مەروان.

بەڕێز مەروان گەلاڵی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لێرە نیسابی قانوونی ڕەچاو نەکراوە بۆ دەنگدان، پێویستە پاش نیسابی قانوونی بە زۆرینەی ئامادەبووان دەنگدان بکرێ.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو کاك قادر.

بەڕێز قادر رزگەیی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من لەگەڵ ئەوە نیم بە دەنگی رەها دوای ئەوەی ئەخرێتەوە دەنگدان باهەر بە زۆری نەبێ، یەعنی ئەو بڕگەیە دەستکاری بکرێ ئەبێ لیژنەی تایبەمەند لە ماوەی (١٥) رۆژ راپۆرتی خۆی بنووسێ ئینجا لە یەکەمین دانیشتن دوای تەواو کردنی......

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، جارێ نەگیشتینە ئەوە، دیارە کەس نیە، فەرموو کاك عومەر.

بەڕێز عمر عینایەت حمە سعید:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

یاسا و بڕیارەکان بە زۆرینەی ژمارەی ئامادە بووان پەسند ئەکرێن جگە لەو حاڵەتانەی کە پێویستی بە زۆرینەی دیاری کراو هەیە.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

یەعنی پێویستیەکە بێنێتە پێشەوە، سوپاس، دەرباز ئەبین بۆ ماددەی (٩٨).

بەڕێز عبدالرحمن فارس (ئەبو کاروان):

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی (٩٨):

پێویستە یاسا و بڕیارەکان لەوماوەی (١٥) رۆژ لە بەرواری پەسند کردنی بنێردرێن بۆ سەرۆکایەتی هەرێم.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، کێ قسەی هەیە؟ سێ کەس، فەرموو کاك عەلی.

بەڕێز علی حمە صالح:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەگەر دامەزراوەی سەرۆکایەتی هەرێم نیە، بینێرین بۆ کوێ؟ ئێستا قەزدم.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو کاك عومەر.

بەڕێز عمر عینایەت:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پێویستە یاسا و بڕیارەکان لە ماوەی (١٥) رۆژ لە بەرواری پەسند کردنی بنێردرێ بۆ سەرۆکایەتی هەرێم بە مەبەستی پەسند کردنی یان رتکردنەوەی.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو کاك ئاری.

بەڕێز ئاری عبداللطیف:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

وشەی (پێویستە) بکرێتە (دەبێت).

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، ڕوون کردنەوە لەلایەن بەڕێز دکتۆر فرست صۆفی.

بەڕێز د.فرست صۆفی علی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەوەی کاك (علی) باسی کرد ناچارین پابەند بین بەو قانوونەی هەیە، ئینجا قانوونێکی موئەقەت، بە فەترەی زەمەنی موحەدەد لە پەرلەمان دەرچووە بە شێوازی کاتی ئەو دەسەلاّتەی داوەتە سەرۆکایەتی پەرلەمان، مانای وایە ئێستا کە ئەلێین سەرۆکایەتی هەرێم مەعنای وایە قانوونێکی تر هەیە داویەتیە سەرۆکایەتی پەرلەمان جا بەیانی کە ئەو قانوونە کۆتایی پێ هات ئەگەڕێتەوە شوێنی خۆی یان هەر چارەسەرێکی تر لە پەرلەمان کرا، بۆیە ئەوەی نووسراوە دروستە.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ ئەو ڕوونکردنەوەیە بەڕێز د . فرست سۆفی، بەڕێزان ئەچینە ماددەی (٩٩).

بەڕێز عبدالرحمن فارس (ئەبو کاروان):

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی (٩٩):

١ ئەگەر سەرۆکایەتی هەرێم لە ماوەی ئەو (١٥) ڕۆژەی بە پێی یاسای سەرۆکایەتی هەرێم ژمارە (١) ی ساڵی (٢٠٠٥) ی هەموار کراو یاسا یان بڕیارەکەی بە شێوەیەکی گشتی یان بە جوزئی ڕەتکردەوە لەو کاتە.

٢- ئەبێ لیژنەی تایبەتمەند لە ماوەی (١٥) ڕۆژ ڕاپۆرتی هۆی بنووسێ ئینجا لە یەکەمین دانیشتنی دوای تەواو کردنی ڕاپۆرتەکە دێتە ناو پەرلەمان و بڕیاری پەرلەمانیش لەو بارەوە یەکلایی کەرەوە ئەبێ، یان ڕای سەرۆکی هەرێم وەرئەگرێ و ڕاپۆرتی لیژنەی تایبەمەند تاوتوێ ئەکرێ یان بە دەنگی ڕەهای ئەندامان پێداگری لەسەر ڕای خۆی ئەکات و ئەمجارەش ڕای پەرلەمان ڕەتناکرێتەوە.

٢- سەرۆکی دیوانی سەرۆکایەتی هەرێم بۆی هەی ئامادەی دانیشتنەکە ببێت.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، کێ قسەی هەیە؟ فەرموو دکتۆرە پەری.

بەڕێو د.پەری صالح:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

تێبینی من لەسەر بەشێك نییە لەسەر پاژەیە، هەرچەندە دوایی ئەینووسم، بەس هەندێ جار تەحەمول ناکەم قسە نەکەم پێداگیریش نیە، لە زۆربەی جێیەکان وایە، پێداگر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو دکتۆر شێرکۆ.

بەڕێز شێرکۆ حمە امین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من لە خاڵی یەکەم لە دێری کۆتایی کە ئەڵێ لیژنەی تایبەتمەند لە ماوەی (١٥) رۆژ راپۆرتی خۆی بنووسێ ئینجا لە یەکەمین دانیشتنی دوای تەواو کردنی راپۆرتەکە دێتە ناو پەرلەمان و بڕیاری پەرلەمانیش لەو بارەوە یەکلایی کرەوە ئەبێ، یان رای سەرۆکایەتی هەرێم وەرئەگیرێت و راپۆرتی لیژنەی تایبتمەند تاوتوێ ئەکرێ یان بە دەنگی رەهای ئەندامان پێداگیری لەسەر ئەکات، بە رای من ئەوە لابرێ، لەوێ کۆتایی پێ بێ کە ئەڵێ رای پەرلەمان لەو بارەوە یەکلای کەرەوە ئەبێ، سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو مامۆستا مەروان.

بەڕێز مەروان گەلاڵی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

قسەی من کرا، سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو کاك علی.

بەڕێز علی حمە صالح:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پشتیوانی قسەکانی دکتۆر (شێرکۆ) ئەکەم، ئینجا بکرێتە دواتر، هەر لەو بارەوە یەکلاکەرەوە ئەبێ، ئەگەر ئەوەش هەر نەڕۆیی زۆرینەی رەها پێویست نیە یاسا بە یاسایی پەسند ئەکرێ، بۆ دوایی دیسانەوە زۆرینەی رەهای بوێ، بەلاّم دیسانەوە تەئکیدی ئەکەمەوە ئەبێ کۆتایی پێ بێن لەو بارەوە یەکلایی کەرەوە ئەبێ، سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو کاك سۆران.

بەڕێز سۆران عمر:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

هەرچەند لە لیژنەی کاتیم، بەلاّم بەخوا ئەوەم نەدیوە یان نازانم، هاوڕام لەگەڵ دکتۆر شێرکۆ و کاك علی کە خاڵی یەکەم بڕگەی یەکەمیی ئەبێ لیژنەی تایبەمەند لە ماوەی (١٥) رۆژ راپۆرتی خۆی بنووسی پاشان

له یەکەمین دانیشتنی دوای تەواو کردنی راپۆرتەکە دێتە ناو پەرلەمان و بریاری پەرلەمانیش لەو بارەوە یەکلایی کەرەوە ئەبێ، لەوە زیاتری ناوێ، ئەو یان و یانەیە ئیشەکە قورس ئەکات، سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو کاك قادر.

بەڕێز قادر ئۆتمان:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پشتگیری رای ئەو برادەرانە ئەکەم کە داوای.....

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

کام برادەران؟

بەڕێز قادر ئۆتمان:

کاك دکتۆر (شێرکۆ ، کاك علی، کاك سۆران)، من لەگەڵ ئەوەم خاڵی دووەم هەرلابرێ، راستە بەپێی ئەو قانوونەی ئێستایە، بەرێز سەرۆکی هەرێم ئێستا نیە، لەبەردەم پەرلەمان بەرپرسیار نیە، بەڵام هەرکاتێ هەبوو سەرۆکی هەرێم بێتە پەرلەمان، سەرۆکی دیوانی سەرۆکایەتی هەرێمیش ئەتوانێ بێتە پەرلەمان، ئەو خاڵە بۆ ئەوەیە کە هەمیشە سەرۆکایەتی دیوانی سەرۆکی هەرێم هەمیشە لە جیاتی سەرۆکی هەرێم بێتە پەرلەمان یەعنی ئەو ماددەیە بە نەفەسی حیزبی دانراوە داوای لێبووردنم هەیە کە وا ئەلێم هەر بۆ ئەوەتان داناوە، سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو کاك ئاری.

بەرێز ئاری عبداللطیف:

بەرێز سەرۆکی پەرلەمان.

تێبینم هەبوو لەسەر وشەی (کولی) و (جوزئی) پێم وایە زەرور نیە بۆ دەرباز بوون لەو دوو وشەیە ئەتوانین بڵێین ئەگەر (هەموو) یان (بەشێك) لە یاسا یان بڕیارەکەی رەتکردەوە.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو کاك یروانت.

بەرێز یروانت نیسان:

بەرێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەگەر هەنارد بۆ سەرۆکایەتیا هەرێمێ ئان دێ پەسند دکەت ئان دێ رەت کەت، هەگەر خیلالی (١٥) رۆژا نە پەسند کرد نە رەت کرد هەندێ دیبیتە چ؟

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

پەسند ئەکرێ، گفتوگۆ کۆتایی هات، روونکردنەوە فەرموو.

بەڕێز د.فرست صۆفی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەوەی ئێمە دامانرشتووە بناغەیەکی زۆر زۆر پتەو و سەلیمە، ئەگەر سەیری دەستووری عێراقیش بکەی یەکەمجار کە پەرلەمان بە زۆرینەی ئامادەبووان قانوونێك تێئەپەڕێنێ، ئەو ڤیتۆیەی مە ئەیدا بە رەئیسی جمهوری کە ئەوکات هەبوو لە ساڵی (٢٠٠٥) تا (٢٠١٠) لەوی جارێ ئەیگەڕاندەوە، دواتر پەرلەمان لەوێ بە (٢) لەسەر (٣) تێیئەپەڕاند ئێمە رێژەیەکی زۆر کەمیشمان نووسیوە، ئەوە ئیسراری پەرلەمانە لەسەر راکەی خۆی بە زۆرینەیەکی زیاتر بۆ تێپەڕاندنی قانوونەکە بۆیە ئەگەر بە هەمان رێژە تێتپەراند هیچ عیبرەتەك بۆ ناردنی ئەو قانوونە بۆ سەرۆکایەتی هەرێم نامێنێ، مەعنای وایە نەنێری باشترە، بۆیە ئەو نیزامە قانوونیە لە هەموو شوێنی بەو شێوەیە بۆیە باشترە لە رووی قانوونی و تەشریعی وەکو ئەوەی ئێمە نووسیوومانە، بەڵام رێزیش لە رای ئێوە ئەگرین لەبەر ئەوە سێ کەس زیاتر بوون، بەڵام ئەگەر دەنگیش بێنێ دروست نییە لە رووی قانوونیەوە وەکو جیهەتێکی قانوونی پێتان رادەگەینم، سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، ماددەی دواتر.

بەڕێز عبدالرحمن فارس (ئەبو کاروان):

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی (١٠٠):

ئەگەر گومان لەسەر دەنگدان هەبوو بەلای کەم (٥) کەس داوای دووبارە کردنەوەی دەنگەکانیان کرد دەبێ دەنگدان دووبارە بکرێتەوە ئەمجارە بە رێگەی هەڵسان و دانیشتن یان بانگ کردنی ناوەکان.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

کێ قسەی هەیە؟ فەرمووو کاك تەحسین.

بەڕێز تحسین اسماعیل:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەو ماددەیە بە رای من هەر زیادەیە، ئەگەر هەر بمێنێ ئەوەی کۆتایی لابرێ بە رێگەی هەڵسان و دانیشتن و بانگ کرنی ناوەکان، گومان زۆر دروست ئەکات و شتێکی دروست نیە بە رای من.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو پەروا خان.

بەڕێز پەروا علی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پشتگیری قسەکەی کاك (تحسين) ئەکەم، لە هەمان کات ئەگەر بشمێنێ لای کەم (٣) کەس، (٥) کەس زۆرە، و ئەو هەڵسان و دانیشتنە نەمێنێ، سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهيم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو کاك قادر.

بەڕێز قادر ئۆتمان:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پشتگیری لە رای کاك (تحسين) ئەکەم، هەڵسان و دانیشتن لابرێ، بانگ کردنی ناوەکان بمێنێتەوە، سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهيم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو کاك بێستون.

بەڕێز بێستون فائق:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

منیش لەگەڵ لابردنی ئەو ماددەیەم بە لایەڤی پەرلەمانی نازانم تۆ گومان لەسەر دەنگی ئەندامی پەرلەمان بکەی یان (٣) ئەندامی دەستەی سەرۆکایەتی لە نێو (١٠٠) کەس ناتوانم (٢٠ یان ٣٠) دەنگی ئەولا و ئەولا بە دروست بژمێرن؟ سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهيم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، ئێستا بەتەمان بکەنە ئەلیکترۆنی، یەعنی لە ماوەی نزیك، فەرموو مامۆستا عبدالرحمن.

بەڕێز عبدالرحمن فارس:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من لەگەڵ (٥) کەس نیم بکرێ بە (٣) کەس، چۆن بۆ دەنگدان لەسەر ماددەیەك ئەگەر سێ کەس پشتیوانی بکات ئەخرێتە دەنگدانەوە ئەکرێ ئەوەش هەر سێ کەس بێ وشەی هەڵسان و دانیشتن زیادە، لابرێ باشە، سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهيم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو کاك مصطفى.

بەڕێز مصطفى سكرى:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من لەگەڵ ئەوەم ئەو ماددەیە بمێنێ، چونکە ئەو حاڵەتە دێتە پێش، ئەگەر ئەلیکترۆنیش بێ هەر کێشە دروست ئەکەن، بەلاّم پێم باشە وای لێ بێ (دەنگدان دووبارە ئەکرێتەوە ئەمجارە بە رێگەی بانگ کردنی ناوەکان یەکلایی ئەکرێتەوە)، یەکلایی کردنەوەی بۆ زیاد بکرێ، سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهيم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، ئەگەر روون کردنەوە هەیە فەرمووو.

بەڕێز فرست صۆفی علی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

هەڵسان و دانیشتنەکە هەڵدەگرین.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو گەشە خان.

بەڕێز گەشە دارا:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

هەر بۆ خۆشی ویستمان خاڵێکمان لە وڵاتی سوید بچێ، چونکە بینیمان ئەوان بەو شێوەیە دەنگیان ئەدا، هەڵئەسانەوە لەگەڵ هەر برگەیەگ، ئەبوایە ئێمەش لێرەی دابنێین، سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، ماددەی (١٠١).

بەڕێز عبدالرحمن فارس (ئەبو کاروان):

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی (١٠١):

لە کاتی گفتوگۆ کردن لەسەر هەر پرۆژە و پێشنیازی یاسا و بڕیارێك ئەولەویەتی دەنگدان بەپێی ئەو ریزبەندیەی خوارەوە ئەبێ:

١ پێشنیازی رەتکردنەوەی پرۆژە یان پێشنیازەکە.

٢- پێشنیازی گەراندنەوەی پرۆژەکە بۆ حکومەت.

٣- گەراندنەوەی پرۆژەکە یان پێشنیازەکە بۆ لیژنەی تایبەتمەند کە راپۆرتی ئامادە کردوە.

٤- پێشنیازی دواخستنی گفتوگۆ بۆ دانیشتنێکی تر.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو کێ قسەی هەیە؟ فەرموو کاك عومەر.

بەڕێز عمر عینایەت حمە سعید:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من لەو مەوزووعە تینەگەیشتم، بۆمان روون بکەنەوە، سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو دکتۆر فرست.

بەڕێز فرست صۆفی:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

ئەوە خولاسەی هەموو ئەو فەسلەیە، مەعنای وایە ئەگەر پرۆژە قانوونێك هات، ئەولەویەت پێش ئەوەی دەست بە موناقەشە بكەین بۆ ئەوەیە ئایا پرۆژەكە ئەكرێ یەكێك نوقتەی نیزام وەرگری، چونكە لەولای دیاری كراوە نوقتەی نیزام چیە، ئەڵێ ئێمە داوا ئەكەین بخرێتە دەنگدان كە ئەو پرۆژە موناقەشەی لەسەر نەكرا، ئەگەر خرایە دەنگدان و پشتگیری كرا و ڕەتكرایەوە مەعنای وایە پێویست ناكات ئێمە لە نیوەی ڕەتی بكەینەوە، یان پێشنیاز ئەكەین ئەو پرۆژەیە بگەرێتەوە چونكە تەواو نیە، یان بۆ لیژنەی تایبەتمەند، یان ئەو گفتوگۆیە ئەمڕۆ ئامادە نین بۆ كاتێكی تر، واتە ئەگەر سەرەتا ئەوە نەخەینە دەنگدان مەعنای وایە ئەچینە ناو موناقەشە بۆیە ئەولەویەت بۆ ئەم بابەتەیە، ئەوە شتێكی موتتبەعە، لە پەرلەمانی خۆشمان لێرە كردوومانە، زۆر جار بووە وتوومانە ئەمڕۆ حازر نین یان ئەو پرۆژەیە بگەرێتەوە حكومەت، پێم وایە چەند هەفتە پێشتر ئەوەی پارێزەران بوو وامان لێ كرد، پێش ئەوەی موناقەشە بكرێ تەئجیل كرا، ئەوە سیاغەی ئەو حاڵەتەیە كە لە پەرلەمانی خۆمان هەبووە.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینكی/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

فەرمووو كاك عومەر.

بەڕێز عمر عینایەت حمە سعید:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

ئەگەر وابێ باشترە پێشنیازی یاساكان لابرێ باشترە، چونكە پێشنیازی یاساكان فلتەری تەواوی خۆی بڕیوە تەنیا پرۆژەكان حكومەت ئەو پرۆسەی بەسەر جێ بەجێ بكرێ، ئەوەی پێشنیازی یاسا جارێكی تر ئەبێ بە فلتەر تێپەڕێ.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینكی/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

سوپاس، فەرمووو كام مروان.

بەڕێز مروان گەلاڵی:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

پێم باشە هەر چوار خاڵەكە بكرێتە یەك خاڵ، یەعنی بە داڕشتنەوەیەكی جوانتر قەناعەتم وایە هەم ئەو چوار خاڵە زۆر ڕەكیكن و دووبارەن، دووبارە بوونەوەی پێشنیازی ڕەت كردنەوە ئەوانەی لە هەر چوار خاڵ هاتۆتەوە، ئەتوانرێ یەكجار ئەو پێشنیازی ڕەت كردنەوە و خاڵەكانی تری بە فاریزەیەك لە دوای یەك بۆ ریز بكرێ، سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینكی/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

سوپاس، فەرمووو لیژنەی كاتی.

بەڕێز فرست صوٌفی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێمە لەسەر داوای ئەندامان پێداچوونەوەی پێدا ئەکەین سیاغەیەکی نوێی بۆ ئەکەین، بۆ بەیانی ئەیخەینە دەنگدان بە سیاغەیەکی نویٚ.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ د. فرست، سوپاس بۆ ئێوەی بەڕێز، دانیشتنی ئەمرۆ کۆتایی هات، بەیانی سەعات (١٢) دانیشتنە.

فخرالدین قادر	**جعفر ابراهیم ئێمینکی**	**د. یوسف محمد صادق**
سکرتێری پەرلەمانی	**جێگری سەرۆکی پەرلەمانی**	**سەرۆکی پەرلەمانی**
کوردستان – عێراق	**کوردستان – عێراق**	**کوردستان - عێراق**

پەرلەمانی کوردستان - عێراق

پرۆتۆکۆلی دانیشتنی ژمارە (٦)ی

چوار شەممە ڕێکەوتی ١١\٧\٢٠١٨

خولی چوارەمی هەڵبژاردن

پرۆتۆكۆلی دانیشتنی ژماره (٦)

چوار شەممە رێكەوتی ٢٠١٨/٧/١١

كاتژمێر (١١)ی پێش نیوەڕۆی رۆژی چوار شەممە رێكەوتی ٢٠١٨/٧/١١ پەرلەمانی كوردستان - عێراق بە سەرۆكایەتی بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینكی جێگری سەرۆك و، بەڕێز بێگەرد تاڵەبانی سكرتێری پەرلەمان، دانیشتنی ژماره (٦)ی خولی چوارەمی، ساڵی (٢٠١٨) ی خۆی بەست.

بەرنامەی كار:

بەپێی حوکمەکانی بڕگە (١)ی مادده (٢٠) لە پەیڕەوی ناوخۆی ژمارە (١)ی هەموارکراوی ساڵی (١٩٩٢)ی پەرلەمانی کوردستان – عێراق، دەستەی سەرۆکایەتی پەرلەمان بڕیاری دا کاتی دانیشتنی ژمارە (٧)ی خولی بەهارەی ساڵی پێنجەم لە خولی چوارەمی هەڵبژاردن لە کات (١١)ی پێش نیوەڕۆی ڕۆژی چوار شەممە ڕێکەوتی ٢٠١٨/٧/١١ دا بەم شێوەیە بێت::

١-خوێندنەوەی یەکەمی پڕۆژەیاسای هەمواری پەیمانگای دادوەری لە هەرێمی کوردستان بە پێی ماددەی (٧١) لە پەیرەوی ناوخۆی پەرلەمانی کوردستان ژمارە (١) ی ساڵی (١٩٩٢) ی هەموار کراو .

٢-گفتوگۆ کردنی پڕۆژەیاسای هەڵبژاردنی دامەزراوەیی سەرۆکایەتی هەرێم بە پێی مادەکانی (٧٢-٧٤-٧٥) لە پەیڕەوی ناوخۆی پەرلەمانی کوردستان ژمارە (١) ی ساڵی (١٩٩٢) هەموار کراو .

٣-گفتوگۆ کردنی پڕۆژە بڕیاری پێشوازی بە پێی پڕۆتۆکۆڵ لە فرۆکەخانەکان و خاڵە سنوریەکان تایبەت بە پێشوازی لە ئەندامانی پەرلەمانی کوردستان و ئەنجومەنی وەزیران وە هاوتا وەزیفیەکانیان بە پێی ماددەکانی (٧٢-٧٤-٧٥) لە پەیرەوی ناوخۆی پەرلەمانی کوردستان ژمارە (١) ی ساڵی (١٩٩٢) ی هەموار کراو.

٤-گفتوگۆ کردنی پەیڕەوی ناوخۆی پەرلەمانی کوردستان کە لە لایەن لیژنەی کاتی بۆ پێداچونەوەی پەیرەوی ناوخۆ ئامادە کراوە بە پێی بڕیاری ژمارە (٢٦) ی ساڵی (٢٠١٤) بڕگەی (٨) لە مادەی (٥٦) یاسای هەڵبژاردنی پەرلەمانی کوردستان ژمارە (١) ی ساڵی (١٩٩٢) هەموار کراو، پاڵپشت بە ماددەی (٩٤) ی پەیڕەوی ناوخۆی پەرلەمانی کوردستان ژمارە (١) ی ساڵی (١٩٩٢)ی هەموار کراو،

بەڕێز د. جعفر ابراهیم ئیمێنکی /جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

بەناوی خوای گەورەو میهرەبان.

بە ناوی خودای بەخشندەو میهرەبان دانیشتنەکەمان بە ناوی گەلی کوردستانەوە دەست پێ دەکەین خولی چوارەمی هەڵبژاردن ساڵی پێنجەم دانیشتنی ژمارە (٦) ی ڕۆژی دانیشتن (١١-٧-٢٠١٨) بەرنامەی کار بە پێی حوکمەکانی بڕگەی (١) ی ماددەی (٢٠) لە پەیڕەوی ناوخۆی پەرلەمانی کوردستان – عیراق، ژمارە (١) ی ساڵی (١٩٩٢) ی هەموار کراو دەستەی سەرۆکایەتی پەرلەمان بڕیاری دا کاتی دانیشتنی ژمارە (٦) خولی بەهارە ساڵی پێنجەم لە خولی هەڵبژاردنی چوارەمی پەرلەمان، کاتژمێر (١١) ی پێش نیوەڕۆ ڕۆژی چوارشەممە ڕێکەوتی (١١-٧-٢٠١٨) بێت وە بەرنامەی کاری دانیشتنەکە بەم شێوەیە .

١-خوێندنەوەی یەکەمی پڕۆژەیاسای هەمواری پەیمانگای دادوەری لە هەرێمی کوردستان بە پێی ماددەی (٧١) لە پەیرەوی ناوخۆی پەرلەمانی کوردستان ژمارە (١) ی ساڵی (١٩٩٢) ی هەموار کراو .

٢-گفتوگۆ کردنی پڕۆژەیاسای هەڵبژاردنی دامەزراوەیی سەرۆکایەتی هەرێم بە پێی ماددەکانی (٧٢-٧٤-٧٥) لە پەیڕەوی ناوخۆی پەرلەمانی کوردستان ژمارە (١) ی ساڵی (١٩٩٢) هەموار کراو .

٣-گفتوگۆ کردنی پڕۆژە بڕیاری پێشوازی بە پێی پڕۆتۆکۆڵ لە فرۆکەخانەکان و خاڵە سنووریەکان تایبەت بە پێشوازی لە ئەندامانی پەرلەمانی کوردستان و ئەنجومەنی وەزیران وە هاوتا وەزیفیەکانیان بە پێی ماددەکانی (٧٢-٧٤-٧٥) لە پەیرەوی ناوخۆی پەرلەمانی کوردستان ژمارە (١) ی ساڵی (١٩٩٢) ی هەموار کراو.

٤-گفتوگۆ کردنی پەیڕەوی ناوخۆی پەڕلەمانی کوردستان کە لە لایەن لیژنەی کاتی بۆ پێداچونەوەی پەیرەوی ناوخۆ ئامادە کراوە بە پێی بڕیاری ژمارە (٢٦) ی ساڵی (٢٠١٤) بڕگەی (٨) لە ماددەی (٥٦) یاسای هەڵبژاردنی پەرلەمانی کوردستان ژمارە (١) ی ساڵی (١٩٩٢)ی هەموار کراو، پاڵپشت بە ماددەی (٩٤)ی پەیڕەوی ناوخۆی پەڕلەمانی کوردستان ژمارە (١) ی ساڵی (١٩٩٢)ی هەموار کراو .بەڕێزان ئێستا داوا لە بەرێز بێگەرد تاڵەبانی دەکەین سکرتێری پەرلەمان بۆ خستنە رووی پوختەی دانیشتنی پێشتر، ئامادەنەبووانی بە هۆ و بێ هۆ فەرموو بەرێز.

بەرێز بێگەرد دڵشاد شکراللە – سکرتێری پەرلەمان:

بەناوی خوای گەورەو میهرەبان پوختەی دانیشتنی ژمارە (٥) ی ئاسایی رۆژی سێشەمە رێکەوتی (١٠-٧-٢٠١٨) بەم شێوەیەی خوارەوە بوو.

١-دەست پێکردنی دانیشتن لە لایەن جێگری سەرۆکی پەڕلەمان.

٢-خوێندنەوەی ناوی ئەندامانی ئامادە بوو ئامادە نەبوو هەروەها خوێندنەوەی پوختەی دانیشتنی پێشوو لە لایەن سکرتێری پەرلەمان.

٣-پەسەند کردنی دەست لە کار کێشانەوەی بەرێز (رابون تۆفیق معروف) لە ئەندامیەتی پەرلەمان.

٤-خوێندنەوەی یەکەم بۆ (٢) پرۆژەیاسا لە لایەن لیژنەی یاسایەوە .

٥-دەنگدان لەسەر بەشی حەوتەمی گفتوگۆ کردنی بەشی هەشتەمی پەیڕوی ناوخۆ ژمارە (١) ی ساڵی (١٩٩٢) ی هەموار کراو .

٦-دواخستنی دانیشتنی پەرلەمان.

ناوی ئەو بەرێزانەی ئەندامانی پەرلەمان کە لە دانیشتنی ژمارە (٥) ی ئاسایی لە بەرواری (١٠-٧-٢٠١٨) مۆڵەت پێدراون یان، بە بێ مۆڵەت ئامادە نەبون ئەمانەن، دانیشتنی بەیانی (سالار محمود/مۆڵەت، سەرکەوت سەرحەد خلیفە /مۆڵەت، سعید محمد سعید/مۆڵەت، عزت صابر اسماعیل/مۆڵەت، ادریس علی اسلام/مۆڵەت، ئەنەس محمد شریف/مۆڵەت، بەشار موشیر اسماعیل/مۆڵەت، جمال عثمان کارسول/ئامادەنەبوو، زیاد حسێن عبدالکریم/مۆڵەت، سیراج احمد محمد/ئامادە نەبوو، عبداللە جاسم رجب/مۆڵەت، علی علی هالۆ/مۆڵەت ، محمد صادق سعید/مۆڵەت ، محمد علی یاسین/مۆڵەت، هیڤا حاجی میرخان/مۆڵەت، ئەیوب عبداللە رسول/مۆڵەت، ئومێد حمە علی/مۆڵەت، ئێڤار ابراهیم/مۆڵەت، بەهار محمود فتاح/ئامادەنەبوو، رابون تۆفیق معروف/ئامادەنەبوو، رۆزا محمود/مۆڵەت، عمر صالح عمر/مۆڵەت، فایق مصطفی/مۆڵەت، ئاری محمد عبدالرحیم/ئامادەنەبوو، باپیر کاملا سلیمان/ مۆڵەت، عبداللە محمود محمد/مۆڵەت، محمد سعددین/مۆڵەت، یعقوب گورگیز/مۆڵەت).

ناوی ئەندامانی پەرلەمان کە لە دانیشتنی ژمارە (٥) ی ئاسایی لە بەرواری (١٠-٧-٢٠١٨) بۆ دانیشتنی دوای نیوەڕۆ مۆڵەت پێ دراون یان بە بێ مۆڵەت ئامادە نەبون ئەمانەن.

(خەلەف احمد معروف/مۆڵەت، ابراهیم احمد سمۆ/مۆڵەت، ئامینە زکری سعید/ئامادەنەبوو، جەودەت جەرجیس/مۆڵەت، ماجد عثمان/ئامادەنەبوو)

ئەو بەڕێزانەی کە بۆ دانیشتنی ئیمرۆ داوای مۆڵەتیان کردوە .

(جوان اسماعیل، فایق مصطفی، شێرکۆ جەودەت، سەهراب میکایل، عمر صالح، صالح بەشار ، ادریس علی ئیسلام، بەشار مشیر، زیاد حسێن عبدالکریم، هیڤا حاجی میرخان، علی علی هالۆ، محمد علی یاسین، د.عزت صابر، سعید مصیفی، سەرکەوت سەرحد، رۆزا محمود). ببورن پێم وایە هەڵەیەك لە خوێندنەوەی ناوێك هەبوو لەوانەی دوێنێ لە دانیشتنی دوای نیوەرۆ حزووریان نەبوو (امینە خان) خۆم بینیم بەلاًم دیارە لە کاروبار بە هەڵە نوسراوە و داوای لێبوردن دەکەم.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی /جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

دەست خۆش ئەوە راستکرایەوە سوپاس بۆ بەرێزتان بێگەرد تاڵەبانی، بەرێزان پێش ئەوەی دەست بە بەرنامەی کار بکەین دەمەوێت بە ناوی ئەم دانیشتنە بە خێرهاتنەکی گەرمی مێوانەکی تایبەت دەکەین میوانێکی خۆشەویست کە ئەمرۆ تەشریفی هەیە لە شوێنی میوانان ئەویش (مەلیکە مەزانە مەزیغی) کە ئافرەتێکی بوێر خاوەن هەڵوێست پشتیوانێکی سەرسەختە بۆ دۆزی رەوای خەلکی کوردستان دووبارە بە ناوی ئێوە بەخێر هاتنی بەرێزیان دەکەین ﴿ نرحب اجمل الترحیب بأسم هذه الجلسة بالضیف شرف في اقلیم الکوردستان السیدة ملکة (مزان مازیغي) ونعتز بمواقفها الأنسانیة المناسبة القضیة عادلة لشعب الکوردستانی اهلا وسهلا بکم﴾بەڕێزان دەست بە بەرنامەی کار دەکەین داوا لە بەڕێزان لیژنەی یاسایی دەکەین فەرموو تەشریف بێنە شوێنی تایبەت، لە لیژنەکان .

یەکەم/ خوێندنەوەی یەکەمی پڕۆژەیاسای هەمواری پەیمانگای دادوەری لە هەرێمی کوردستان بە پێی ماددەی (٧١) لە پەیرەوی ناوخۆی پەرلەمانی کوردستان ژمارە (١) ی ساڵی (١٩٩٢) ی هەموار کراو . فەرموو بەرێزان لیژنەی یاسایی، فەرموو کاك ڤەمان.

بەڕێز ڤەمان فیصل سلیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پڕۆژە یاسایەك هاتووە بە ناوی هەمواری یاسای پەیمانگای دادوەری لە هەرێمی کوردستان –عیراق، کە لەلایان رێژەی یاسایی ئەندامانی پەرلەمانەوە پێشکەش کراوە دەست پێ دەکات لە (مەدینە ئەیوب، د.زۆزان صادق، هیڤا حاجی، د.شرین، شیلان جعفر، علی عثمان، وحیدە یاقو، لینا عزریا، یروانیت نیسان، مونا نبی، فەیرۆز طە، حیات مجید، ڤیان عباس، دلشاد شعبان، تحسین اسماعیل، شیخ شامۆ، تەلار لطیف، گەشە دارا ، ئاواز شێخ جەنگی، صالح فەقێ، قادر ئوتمان، مریەم صمد، سۆران عمر، منیرە عثمان، زولفا محمود، عبدالرحمان فارس،ابو کاروان) داوا لە بەرێزتان دەکەین کە ئەم پرۆژە یاساییە رەوانەی لیژنە پەیوەندیدارەکان بکرێت.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی /جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

ئەم پڕۆژە یاساییە ئاراستە دەکرێت بۆ لیژنەی یاسایی و گشت ئەندامانی پەڕلەمان، دیارە ئەم پڕۆژە یاسایە پێویستی بە وەرگرتنی دەسەلأتی دادوەری دەکات ئەوکاتە لیژنەی یاسایی ئەو ڕێکارانە دەگرێتە بەر.

دووەم/گفتوگۆکردنی پڕۆژەیاسای هەڵبژاردنی دامەزراوەیی سەرۆکایەتی هەرێم بە پێی ماددەکانی (٧٢-٧٤-٧٥) لە پەیڕەوی ناوخۆی پەڕلەمانی کوردستان ژمارە (١) ی ساڵی (١٩٩٢) هەموارکراو . فەرموو بەڕێزان سەرۆکی لیژنەی یاسایی سەبارەت بەم پڕۆژەییە. فەرموو د.ڤالا.

بەڕێز د.ڤالا فرید ابراهیم.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

لیژنەی کاروباری یاسایی رۆژی سێ شەمە ڕێکەوتی(١٠-٧-٢٠١٨) کۆبوونەوەی ئەنجامدا بۆ تاوو توێکردنی پڕۆژە یاسای هەڵپەساردنی دامەزراوەیی سەرۆکایەتی هەرێم کە لە لایەن ژمارەی یاسایی ئەندامانی پەرلەمانەوە پێشکەش کراوە دوای خوێندنەوەی یەکەمی لە دانیشتنی ئاسایی ژمارە (٥) ی لە رۆژی سێ شەمە بەرواره (١٠-٧-٢٠١٨) رەوانەی لیژنەکەمان کراوە دوای گفتوگۆکردن و تاوتوێکردنی گەیشتە ئەم ئەنجامانەی خوارەوە.

یاسای هەڵپەساردنی دامەزراوەی سەرۆکایەتی هەرێم.

ماددەی (١) هەڵبژاردنی سەرۆکی هەرێم هاوکات لەگەڵ هەڵبژاردنی خولی پێنچەم ی پەرلەمانی کوردستان ئەنجام نادرێت.

ماددەی (٢) کارکردن بە یاسای دابەشکردنی دەسەلأتەکانی سەرۆکی هەرێم ژمارە (٢) ی ساڵی (٢٠١٧) بەردەوام دەبێت.

ماددەی (٣) پێویستە خولی پێنجەمی پەرلەمانی کوردستان لە ژێر رۆشنایی بنەما گشتیەکانی دەستووری هەرێمی کوردستان –عیراق بڕیار لەسەر چارەنووسی دامەزراوەیی سەرۆکایەتی هەرێم بدات .

ماددەی (٤) کار بەهیچ دەقێکی یاسایی ناکرێ پێچەوانەی حوکمەکانی ئەم یاسایە بێت .

ماددەی (٥) پێویستە لایەنە پەیوەندی دارەکان حوکمەکانی ئەم یاساییە جێبەجێ بکەن .

ماددەی (٦) ئەم یاسایە لە رۆژی دەرچوونیەوە کاری پێ دەکرێت و لە رۆژنامەی فەرمی وەقایعی کوردستان بلأو دەکرێتەوە .

هۆیەکانی دەرچوواندن، لە پێناو رەخساندنی زەمینە سازان و لێکتێگەیشتن لەسەر سیستەمی حوکمرانی لە هەرێمی کوردستان ئەم یاساییە دەرچووێندرا.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، بۆ د.ڤالا، سەرۆکی لیژنەی یاسایی. بەرێزان دەست بە گفتووگۆ دەکەین لەسەر ئەم پڕۆژەیە.

بەڕێز ڤالا فرید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

ماددەی (١) هەڵبژاردنی سەرۆكی هەرێم هاوكات لەگەڵ هەڵبژاردنی خولی پێنچەم ی پەرلەمانی كوردستان ئەنجام نادرێت.

بەڕێز جعفر ابراهيم ئێمينكی/جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

لەسەر ئەم ماددەیە، ماددەی (١) ئەوەی داوا دەكات گفتوگۆ بكا بەڕێزان بە ناو نووسين دەست پێ دەكەين.

بەڕێز بێگەرد دلشاد تاڵەبانی/ سكرتێری پەرلەمان:

ئەو بەرێزانەی داوایی گفتوگۆی ئەم ماددەیان كردووە (بەهزاد دەروێش، مامۆستا مەروان، ئەبوبكر هەلەدەنی، د.هەورامان، بەهار عبدالرحمان، شكريە شێخانی، علی حمە صالح، سۆران عمر، حاجی كاروان، ئاری عبداللطيف، مامۆستا غريب).

بەڕێز جعفر ابراهيم ئێمينكی/جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەرێز بێگەرد دلشاد تاڵەبانی، بەرێزان دەست بە گفتوگۆ دەكەين و وەكو پێشتر داوا دەكەين رەچاوی كات بكرێتن . فەرموو كاك بەهزاد .

بەڕێز بەهزاد دەروێش دەروێش:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان .

بە ناڤێ خودێ مەزن و دلۆڤان، مادەیا ئێكێ، خالا ئێكێ ديف ياسايا ژمارە (٢)ی سالێ (٢٠١٧)، دەبوايە هەڵبژاردنێ سەرۆكێ هەرێمێ دگەڵ هەڵبژاردنێت پەرلەمانێ كوردستانێ هاتبايە ئەنجامدان، ئەو ياسايە و دەقێكی ياسايی مە هەی، بۆ ڤێ گاڤێ پەرلەمانێ كوردستانێ دهێت ئەڤ ياسايە تەعديل دكەتن، پێشتر بەری چەند هەيڤەكە ئەڤ ياسايە لە پەرلەمانێ دەركەفت، ئەڤە خالێك، دوو: ئەم بێژين هەتا نەبينە خودان دەستوورەكی هەميشەيی، نەبيتە سيستەمەكی پەرلەمانی ئەڤ كێشە دێ يا بەردەوام دبيت، بۆيە هەتا نووكەش مە هيچ ئيرادەيەك نەديتيە ب راستی، ئيرادەيەكی سياسی كو ببينە خودان دەستوور، چونكە (٢٠٠٧/٦/٢٤) دەستوور لە پەرلەمانێ كوردستانێ دەرچووبوو، بەلأم جێی داخێيە هەتا نوكە ئەڤ دەستوورە پەسەند نەبووە، سيستەم نەبوويە پەرلەمانی، خالا سێيەم: دڤێت بێژم ئەڤ كێشە لە (٢٠١٣)ەوە سەری هەڵداوە، كێشەيا سەرۆكايەتيا هەرێمێ و پۆستێ سەرۆكێ هەرێمێ، كو لەوێ وەختيدا چەندين كێشەيا دی خۆدای، خولا سێی پەرلەمانێ كوردستانێ، خولا چارێی پەرلەمانێ كوردستانێ، ساڵەك و يازدە هەيڤە ئەڤ پەرلەمانە بەر ڤێ پۆستێ و ئەگەرا وی هاتە پەكخستن، كو راستی هەرێما كوردستانێ ئەزموون و حوكم رانی هاتە عەيبداركرن، پەرلەمانيش هاتە عەيبداركرن، خودی ئەندامی پەرلەمانيش هاتە عەيبداركرن، ڤێ گاڤێ ئەم هەمی هەست بە بەرپرسياريەتی دكەين بەرامبەر ڤێ چەندێ، بۆيە هەتا كەنگی ئەم ڤێ كێشەيا بەردەوام تەئجيل كەين، يەعنی ئەڤە دوو خولە كێشەكە بەردەوام بووە، نوكە ڤێرەدا هاتيە كو كێشە بەردەوام بيت تاوەكو خولا بێت، خولا پێنجێ، واتە ئەڤ كێشەيە كو ئەڤ كێشەيێت سياسينە، ئابووری هەرێما كوردستانێ زياتر رەنگە تەحمولێ نەكەت، ژبەر ڤێ چەندێ و لە ديف ئەڤ ياسايە مە ئاماژە پێ كر

ژماره (٢)ی ساڵی (٢٠١٧)، ئەڤ دەسەلاّتە هاتینە دابەشکرن سەر سێ دامەزراوە، دامەزراوەی تەشریعی کە پەرلەمانە، دامەزراوەی جێ بەجێ کردن بە دەسەلاّتی جێ بەجێ کردن، دەمەزراوەی دادوەری، بۆیە ئەم وەکو فراکسێۆنێ یەکگرتووی ئیسلامی کوردستان داخازا هەڵوەشادنەوەی دامەزراوەی سەرۆکایەتیا هەرێمێ دکەین بۆ ئەوەی کۆتایی بە ڤێ کیشەیێ بێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەڕێز بەهزاد دەروێش، دیارە هەڵوەشانەوەی ئەو دامەزراوەیە پێویستی بە پڕۆژە هەیە .
فەرموو مامۆستا ملا مەروان .

بەڕێز حسێن اسماعیل حسێن (مەلا مەروان):

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من لەگەڵ ئەو ماددەی یەکەمەدا نیم لەبەر ئەوەی ئەو ماددەیە بە پێچەوانەی ماددەی (٤) ی یاسای ژمارە (١)ی ساڵی (٢٠٠٥) کە دەڵێ هەڵبژاردنی سەرۆکایەتی هەرێم لەگەڵ هەڵبژاردنی پەڕلەمان پێکەوە ئەنجام بدرێتن خوازیارین ئێمە هەڵبژاردنی سەرۆکاتی هەرێم لەگەڵ هەڵبژاردنی پەرلەمان بەرێوە بجێتن، لەبەر ئەوەی سەرۆکاتی پۆستێکی سیادیە و ئێمە لەگەڵ تێبینیمان لە شێوازی بەڕێوەبردنی ئەو پۆستە، بەلاّم خوازیارین هەڵبژاردنی بۆ بکرێتن وە ئەو پۆستە شاغیر نەبێتن و لە ماددەی (٣) دێمە سەر ئەو پڕۆژانەی کە لە رابردوو پێشکەش کرابوو لەبەر ئەوەی ماددەی (٣) نابێ قسەی لەسەر بکەین لەوکاتە قسەی خۆم دەکەموو زۆر سوپاس .

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو ابو بکرهەڵەدنی.

بەڕێز ابو بکر عمر عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان .

من هەر لە ناو نیشانەکە لەگەڵ هەڵوەشاندنەوەی پۆستی دامەزراوەی سەرۆکایەتی هەرێم وسەرۆکی هەرێم نیم، و پرۆژەشی بۆ پێشکەش دەکەین لەبەر ئەوەی ئەم پۆستە پێداویستی زەرورەتی مێژووی نەی خولقاندوە بەرهەمی دوو ئیدارەیی وئەو دۆخە نا هەموارانەی کوردستان و حزبەکان نای بینەوە دواتر بەرهەمی رێکەوتنی دوو هێلی ستراتیجی دوو حزبی سەرەکی سیاسی بوە وە ئەم دامەزراوەیە بە داخەوە سازانی لەسر نەکرا هەم لەناو پەرلەمان هەم لەناو حزبەکان و هەم لە لیژنەی دەستووریش، و لە لایەکی تریشەوە ئەم دامەزراوەیە بۆتە بار گرانی بۆ سەر بودجەش بە سەدان فەرمانبەری هەیە لەکاتێکا دەسەلاّتەکانیشی دابەش کراوە وە ئێمەش سابیقەی واشمان هەیە (١٧) ولاّتی جیهان سیستەمیان

پەرلەمانیەو دووانەی دەسەلاتی جێبەجێکردنیش نیە، بۆ دەرباز بوون لە دووانەی ترسناکیەکی سوڵتەی تەنفیزی دوای هەڵوەشاندنەوەی ئەم پۆستە ئەکەین وە ئەم پۆستە رەمزی سەروەری هەرێمیش نەبووە، بە هیچ شێوەیەك بۆیە ئێمە ئەم پۆستە بە زیاد دەزانین وە لە پێناو سەقام گیری و سیاسی خولقاندنی ئاشتەوایی داوای هەڵوەشاندنەوەی دامەزراوەیی سەرۆکایەتی هەرێم دەکەین و پرۆژە یاساشی بۆ پێشکەش دەکەین .

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو مامۆستا ملا هەورامان .

بەڕێز هەورامان حەمە شەریف حەمە:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەناوی خوای بەخشندەی مهرەبان، منیش لە راستیدا پشتیوانی ئەکەم لە قسەکانی برای بەرێزم مامۆستا ملا مەروان کە ئەم مادده یەکە بەراستی رایە پڕ پێچەوانی یاساییە پێچەوانەی یاسای سەرۆکایەتی هەرێمە ماددەی (٤) کە لەوێدا وەك و مامۆستا ملا مەروان فەرمووی زۆر بەروونی هاتووە، کە دەبێ هەم پەرلەمانی کوردستان هەم سەرۆکی هەرێم پێکەوە هەڵبژاردن بکرێت، بەلام دەمەوێ ئەوەش بڵێم لە راستیدا بە راستی ئەسەف ئەخوازم کە ئەو پۆستە ئەگەر زۆر گرنگ و زۆر زۆر پێویست بوو بۆ ئەوهای لێ ئەکرێت بۆ ئەو پۆستە بەراستی هەمووجار ئەکرێتە ماددەیەك و ململانێی سیاسی و اختراعی سیاسی لەسەر درووست ئەکرێت، ئەو پۆستە ئەسەفی ئەوە ئەخوازم کە ئەسپێردرێ بەراستی بە مەجهولێ لە ماددەی (١) دەڵی لە خولی (٥) لەگەڵ خولی (٥) ی پەرلەمانی کوردستانا هەڵنابژێردرێت هاوکات لە ماددەی (٣) ی ئەم پرۆژە یاساییە دەڵێت لەبەر رۆشنایی بنەما گشتیەکانی دەستووری هەرێمی کوردستان لەکاتێکا ئێمە دەستوورمان نیە، هەرێمی کوردستان دەستووری نیە، وەناشزانرێت ئەم دەستوورە کەی لە دایك دەبێت کەواتە تۆ پۆستی سەرۆکایەتی هەرێمت بەراستی تەعلیق کردوە راتسپاردوە بە شتێکەوە مەجهولە، هێشتا هەر لە دایك نەبووە کە ئەمە جێگەی ئەسەفە بەراستی کە ئەو پۆستە ئەوەندە گەورە و گرنگ بوو نەدەبوو ئەوهای لێ بکرایە لەگەڵ رێزم.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو بەهار خان.

بەڕێز بەهار عبدالرحمن محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

خاڵی یەکەم: من لە عنواکەیدا پێشنیارێکم کرد بکرێ بە یاسای هەڵوەشاندنەوەی دامەزراوەی سەرۆکایەتی هەرێم.

خاڵی دووەم: لە کۆتایی برگەکەیا بنووسرێت ئەنجام نادریت و ئەو دامەزراوەیە هەڵوەشێندرێتەوە .

خاڵی سێیەم: دیارە ئێمە وەك فراكسیۆنی یەگرتووی كە لە بەرنامەی كاری خۆمانە و زۆرێكیش لە پەرلەمانتاران و زۆرێك لە خەڵكی كوردستان و حزبە سیاسیەكانیش سیستەمی پەرلەمانی بە سیستەمێكی گونجاو بۆ هەرێمی كوردستان ئەزانن، ئەگەر سیستەم ببێتە پەرلەمانی لە هەرێمی كوردستانا ئەوكاتە پێویست بە دوو دەسەڵاتی جێبە جێكردن ناكات ، تەنها یەك دەسەڵاتمان بەسە و ئێمە سابیقەیەكیشمان هەیە لە ساڵی (١٩٩٢ تا ٢٠٠٥) ئەو پۆستە نەبووە لە هەرێمی كوردستان كاروبارەكان رۆیشتون و ئیشكالیەتێكیش نەبووە.

خاڵی چوارەم: ئەوەندەی كە ئەم دامەزراوەیە لە هەرێمی كوردستان كێشەی خولقاندووە دەرهاویشتەی خراپی لێكەوتۆتەوە هێندە خزمەتی بە هەرێمی كوردستان نەكردووە بۆیە كۆتایی بەو كێشیە دێنین زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینكی/جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

فەرموو شكوریە خان.

بەڕێز شكوریە سمایل مصطفى:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

دیارە دامەزراوەی سەرۆكایەتی هەرێم لە رابردوودا كێشەو گرفتی زۆری بۆ هەرێمی كوردستان ناوە من پێم وایە یەكێك لەم دوو شتانە بكرێت، یا ئەوەتا ئەو دامەزراوەیە هەڵبوەشێندرێتەوە یا ئەوەتا هەڵبژاردن لەگەڵ پەرلەمانی كوردستان ئەنجام بدرێ، لەبەر ئەوەی ئەنجام نەدانی پەرلەمان پێچەوانەی هەموو پرانسیپێك و پرانسیپێكە، وە لە لایەكی تریش و پێچەوانەی یاسای ژمارە (٢٠٠٥) لە ماددەی (٤) تەواو پێچەوانەی ئەم ماددەیە بۆیە داوا دەكەین كە یا ئەوەتا هەڵبژاردن بكرێت یا ئەوەتا ئەو دامەزراوەیەی هەڵبوەشێندرێتەوە كۆتایی بەم كێشەیە بهێندرێت، نابێ بسپێردرێت بە خولەكانی داهاتوو سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینكی /جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

فەرموو كاك علی.

بەڕێز علی حمە صالح:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

بەناوی خوای گەورە، پشتیوانی ئەو بەشەی قسەكانی مامۆستا مەروان ، كاك ئەبو بكر، كاك بەهزاد، ئەو بەرێزانەی تر ئەكەم كە قەناعەتیان بە هەڵوەشاندنەوەی ئەم مووئەسەسە هەیە لە ئیستابێت یاخود لە ئایدەیەكی نزیكا بێت یاخود لە پرۆژەیەكی تر هەر كە ئەم پرۆژەیەیان هێنا من وەك خۆم واژووی لەسەر ئەكەم ئێمە نەتیجەی بزووتنەوەی گۆران وەك خۆمان ئەوانەی كە ئیشمان كردووە نەتیجەی فكری نەوشیروان مصطفى هەر لە سالی (٢٠٠٥) وە ئێمە قەناعەتمان وابوە كە سیستەمی پەرلەمانی بێ هەرگیز لەگەڵ ئەوەیا نەبووین سەرۆك لەناو خەڵكا هەڵبژێردرێت، لە (٢٠٠٩) كاندیدمان نەبووە و حەملەشمان بۆ هیچ كاندیدێك نەكردوە لە (٢٠١٣) بە هیچ شێوەیەك لەگەڵ درێژكردنەوەی ویلایەتی سەرۆكی هەرێم

نەبووین و لە (٢٠١٧) دا پرۆژەیەکی جدیمان هەبوو وە ئیشیشمان کرد تا دوا سات و ئیستاش ئیشمان تیا کرد کە سەرۆکی هەرێم لەناو خەڵکا هەڵنەبژێردرێت و ئێستاش پێمان وایە ئەمە درێژکراوەی ئەو پرۆسەیە کە لە (٢٠٠٥) وە باسم کرد ئێمە بە تەواوەتی قەناعەتمان بە هەڵبژاردنی سەرۆکی هەرێم نەبووە لەناو خەڵکدا، هەرچەندە لە مانگی (١١-٢٠١٧) وەك تاکە هێز کاندیدمان پێشکەش کرد بۆ سەرۆکی هەرێم هیچ هێزێکی دیکە کاندیدی پێشکەش نەکرد بۆ سەرۆکی هەرێم، بەلاّم لەبەر ئەو رێکارانەی کۆمسیۆن نەتیجەکەیمان بینی، بۆیە ئیستاش پێمان وایە هەڵبژاردنی سەرۆکی هەرێم لەناو خەڵکا گرفتەکان زیاتر ئەکا وە گرفتەکان ئالۆزتر ئەکا وەك و قەناعەت و مەبادئی سیاسیی خۆشمان هەرگیز قەناعەتمان بە هەڵبژاردنی سەرۆکی هەرێم نەبووە لەناو خەڵکا بەو دەسەڵاتانەی کە هەیەتی لەژێر لێپێچینەوە و لێپرسینەوە نەبوە ئەگەر لەم مەرحالەیا پێمان بکرێت کارمان بۆ هەڵوەشاندنەوەی دەکردوو ئێستاش دەنگدانی پرۆژە هەبێت دەیکەین، بەلاّم ئەگەر نەشکرێت ئەمە ستراتیژو سیاسەت و بەرنامەی ئێمەیە هەتا هەڵوەشاندنەوەشی، بۆیە من پێم وایە ئیستە سیستەمەکەی جاران ئەگەر سەرۆکێك هەبوو هەندێ لە دەسەڵاتی هەبوو موناقەشەمان لەسەر ئەکرد ئێستا سەرۆکی هەرێمیشمان نیە دەسەلاتەکانیشی دابەش کراوە ئەمە بەشێوەیك لە شێوەکان لە روی سیاسیەوە، نالێم لە رووی قانوونیەوە لە رووی سیاسیەوە ئەمە سیستەمێکی سەد لە سەدی پەرلەمانییە کە ئێمە تەمەنامان ئەکردوو سوپاس.

بەڕێزجعفر ابراهیم ئێمینکی/جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو کاك سۆران.

بەڕێز سۆران عمر سەعید:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لیژنەی یاسایی وەکو ئەوەی کە موتتەبەع بووە ناو نیشانی هەموو پرۆژەیاسایەکی خستۆتە گفتوگۆ، بەلاّم ناونیشانی ئەو پرۆژە یاساییە کە یاسای هەڵپەساردنی دامەزراوەی سەرۆکایەتی هەرێمە نەیخستە گفتوگۆ، بۆیە من قسە لە ناو نیشانەکەش دەکەم ، نووسراوە یاسای هەڵپەساردنی دامەزراوەی سەرۆکایەتی هەرێم ئێمە لە یاسای ژمارە (٢) ی ساڵی (٢٠١٧) کە دابەش کردنی دەسەلاّتەکانی سەرۆکی هەرێمە لەوێ وەکو دامەزراوە دیوانی سەرۆکایەتی هەرێم ماوەتەوە لێرە تەنها لە ناونیشانەکە وشەی هەڵپەساردن هاتووە، ئەم دامەزراوەیە بە ناو نیشان هەڵنەپەسێردراوە، بە ناو نیشان هەڵپەسێردراوە،لە هیچ ماددەیەك نیە کە دامەزراوەی سەرۆکایەتی هەرێم بە کاملی هەڵئەپەسێردرێ، هەڵئەپەسێردرێ یانی چی؟ یانی چارەنووسی سەرۆکی دیوان ئەو چەند بەڕێوەبەرایەتیەی کە هەیەتی هەموو ئەو دیوانەی سەرۆکایەتی هەرێم لەم پرۆژەیا بوونی نیە، دیاری کراو نیە، روون نیە، وە ناشزانرێت چی لێدەکرێت لە کاتێکا لە یاسای ژمارە (٢) ی ساڵی (٢٠١٧) دیوانی سەرۆکایەتی هەرێم بە سەرۆکی دیوان و موئەسەساتەکانی تریەوە ماوەتەوە، بۆیە ئەم ناو نیشانە لەگەڵ ناوەرۆکی ئەم ناوە ئەم یاساییە نایەتەوە ، تۆ ئەڵێی یاسای هەڵپەساردن، بەلاّم لە

ناوەوە ئەم مووئەسەسەیە هەڵنەپەسێردراوە، تەنها هەڵبژاردن بۆ سەرۆکی هەرێم لەگەڵ خولی پێنجا ناکرێ و چارە نووسیشی لە خولی پێنجا دیاری ئەکرێت ،بۆیە ئەوە رەخنەمە.

دووەم/ماددەی یەکەم هەڵبژاردنی سەرۆکی هەرێم هاوکات لەگەڵ هەڵبژاردنی خولی پێنجەمی پەرلەمانی کوردستان ئەنجام نادرێت، راستە بە یاسا دەسەڵاتەکانی سەرۆکی هەرێم لە یاسای ژمارە (٢) ی ساڵی (٢٠١٧) دابەش کراوەو ئەو دەسەڵاتە دراوە بە سەرۆکی ئەنجومەنی وەزیران، دیسان لێرە بە پێچەوانەی یاسای ژمارە (١) ی ساڵی (٢٠٠٥) تا ئیستا بەرکارە تۆ دێی ئەو دەسەڵاتە جارێکی تر لە پەرلەمان بە یاسا، بڕیار ئەدەی هەڵبژاردن نەکرێت، من تەمەنام نە ئەکرد قەت ئەم پەرلەمانی کوردستانە و بەشێکی زۆر لە پەرلەمانتاران لە بوونی کۆمیسیۆن لە ناو هۆلی پەرلەمان وتوویانە بۆچی هەردوو هەڵبژاردن کە بە پێی یاسا دەبێ پێکەوە بێ، خولی پێنجی پەرلەمان سەرۆکی هەرێم دیاری نەکراوە، ئێستا ئەم پەرلەمانە خۆی ئەبێ بڕیار بدات، هەڵبژاردن بکرێ، رەخنەم هەیەو زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمنیکی/جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو حاجی کاروان.

بەڕێز کەنعان نجم الدین احمد (حاجی کاروان):

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

سەدا سەد لەگەڵ قسەکانی کاك سۆرانم، بەلام ئەبوایە عینوانی یاساکە قسەی لەسەر بکرایە بەراستی جەنابت ئیشارەتت بەوەدا کە مەفتوعێکی تر، یا پرۆژەیەکی تر حازر بکرێ بۆ هەڵوەشاندنەوە من لە جەنابتان ئەپرسم لە هەموو ئەندامانی پەرلەمان ئەپرسم ئەو مووئەسەسەیە کە هەموو تاکی کورد ئەبێ شانازی بە هەموو موئەسەساتەکانی ئەم کوردستانەوە بکەین عەیبدارمان نەکردووە بە هەموومانەوە یەعنی جارێك پەرلەمانی لەسەر داخرا، جارێك دوو ئیدارەیی لەسەر درووست ئەبێ، جارێك قسە بە یەکتری ئەوترێت هەر جاری ئەم مووئسەسەیە بە راستی بۆتە جێی تانەو تەشەر هەموو ئەسبابەکانیش ئەو سیراعە سیاسیەیە لێرەوە درووست بوە، بە رەئی ئێمە یا بەرەئی من با خۆم زیاتر بڵێم ئەم پرۆژەییە بەشێکە لە تەواو کردنی عەیبدارکردنی ئەو مووئەسەسەیە بەراستی مووئەسەسەیەکە کە ئەبێ هەموومان شانازی پێوە بکەین و هەمووشمان دڵمان پێی خۆشبێت ،یان بمێنێ وەکو خۆی لەسەر پێی خۆی رابگرێ خاوەن قەرارو بڕیاری خۆی بێ و جێی شانازی هەموومان بێ و یان بە یەکجاری هەڵبوەشێتەوە، رۆژێك ئەبێ هەموار بکرێتەوە، دووساڵ پەرلەمانی لەسەر دا ئەخرێ رۆژێکی تر ئەبێ هەڵپەسێندرێت، یانی چی هەڵپەسێردرێت؟ تۆ مووئەسەسەیەکە کامل صلاحیاتی خۆی هەیە جارێکی تر هەڵ ئەسپێردرێت جارێکی تر ئەبێ دانیشتنی بۆ بکەینەوە بۆ هەڵوەشاندنەوە ئێ باشە بۆ وای لێ بکەین، ئەو مووئەسەسەیە یەعنی ئەگەر ئیشمان پێنیەو کاری نەماوە ئیشی خۆی تەواو کردووە سیستەم سیستەمی پەرلەمانیە دەسەڵاتەکانی تەوزیع بوە با هەڵی وەشێنینەوە ئیتر کە هەڵ ناوەشێندرێتەوە ئەو هەڵپەساردنە ئەوەندەی تر لە شەحنی ئەو مووئەسەسەیە کەم ئەکاتەوە بەراستی، سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمنیکی/جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو کاك ئاری.

بەڕێز ئاری عبداللطیف مولود:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

راستی لە سەرەتاوە تێبینیەکم هەیە لەسەر بەرنامەی کار دووێنێ سیفەی ئیستعجال درا بە دوو پرۆژە ئەم پرۆژەیەی ئەمرۆ هەڵپەساردنی دامەزراوەی سەرۆکایەتی هەرێم، وە یاسای بەکرێدانی خانووبەرە، ئەوەی یەکەم لە ئەمرۆدا هەیە، بەلاَم ئەوەی دووەم نیە، تکایە وەلاَمان ئەوێت. بەرێز سەرۆکایەتی پەرلەمان ئێمە وەك فراکسیۆنی بزوتنەوەی ئیسلامی سەبارەت بەم پرۆژەیە ماددەی (١) بە فیعلی دژی هەڵپەساردنی دامەزراوەی سەرۆکایەتی هەرێمین لەگەڵ ئەوەین بۆ (٣٠-٩) هەڵبژاردنی ئەمساڵ هەڵبژاردنی بۆ بکرێ فەرموو کێ کاندیدی دەبێ با بیبێ، پاشان بەرێزان ئەم دامەزراوەیە شەرعیە و سیستەمی کوردستانیش سەرۆکایەتیە نەك پەرلەمانی، لە ئێستادا راستە دەسەلاَتەکانی سەرۆکی هەرێم دابەش کراوە بە یاسای ژمارە (٢) ی ساڵی (٢٠١٧)، بەلاَم لە پاش (٣٠-٩) فەراغی یاسایی درووست ئەبێ پێویستە پەرلەمان بڕیار بدات لە (٣٠-٩) دا هەڵبژاردنی سەرۆکایەتی هەرێم بکرێ خالێکی تر من تێناگەم رێگریەك هەیە بۆ ئەوەی هەڵبژاردنی سەرۆکی هەرێم نەکرێت؟ بۆیە ئێمە دژی ئەم ماددەیەین سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی /جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو مامۆستا غەریب.

بەڕێز غەریب مصطفی حمە خان:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

سەرەتا داوا ئەکەم ئەو وشەی کاك بەهزاد کە سەرەتا وتی دەنگ دەرچوو بۆناوی پێکەنین داوا ئەکەم لە ناو پرۆتۆکۆڵ بسردرێتەوە .بە نیسبەتی پۆستی سەرۆکایەتی هەرێم کە ئێستا ئەبیسترێت هەڵپەسێردرێت، ئێمە دوایی پەرلەمانمان هەڵبژارد (١٣) ساڵ ئەم ولاَتە پەرلەمان و حکومەتی هەبوو پۆستی سەرۆکی هەرێمیش نەبوو ولاَتیش ئەچوو بەرێوەو هیچ کێشەیەکیش نەبوو دواجار لە (٢٠٠٥) هەڵبژاردن کرا پۆستی سەرۆکایەتی هەرێم داهێنرا، یاسای لەگەڵ دانرا، ئەبوو هەر چوار ساڵ جارێ لەگەڵ پەرلەمانی کوردستان هەڵبژێردرێ، ئەوەبوو لە دووەمین خولی هەڵبژاردنی پۆستی سەرۆکی هەرێم کە خولی سێیەمی پەرلەمانی ئەکرد ئەو کێشەیە درووست بوو کە لای هەمووومان روونە، چارەسەری کاتی بۆ دۆزرایەوە لە پەرلەمانی کوردستان، ریشەیی نەبوو، لەبەر ئەوە لە دۆخێکی خراپ تێپەرێنرا و گەیشتە خولی چوارەمی پەرلەمان، خولی چوار هاتە پێش ئێستا لە کۆتایی خولەکەین، لەو خولە ئاریشەیەکی خراپ بەهۆی ئەو پۆستەوە بەرۆکی هەم لایەنە سیاسیەکانی گرت و کێشەی زۆری دروست کرد، ئەو سازان و نەسازانەی نێوانی لایەنە سیاسیەکان، روونە نەتوانرا چارەسەر بکرێ، سەرەنجام پەرلەمانی کردە قوربانی، سەرەنجام ئەو پەرلەمانە گەیشتە ئەو ئەنجامەی دەستەلاَتەکانی سەرۆکی هەرێمی دابەش کرد بەسەر (٣)

دەستەلاٌتەکەی تری کوردستان، ئێستا بە فیعلی نەشماوە و هیچیش نەبووە، تکا ئەکەم لە دەستەی سەرۆکایەتی پەرلەمان و پەرلەمانتارە بەرێزەکان و لە فراکسیۆنەکان خولی سێ ئەو کێشەی سپارد بە خولی چوارەم، لە خولی چوارەم وەکو ئەلغامێك تەقیەوە پێمان، ئەوەی لێکەوتەوە کە ئەزانین هێشتان هەر برینی لایەنە سیاسیەکان هێشتان تیمار نەبووە، ئێستا لە خولی چوار ئەم گرێ پێشکەیەك دەستمان بۆ برد بیکەینەوە نینۆکەکانمانی هەڵکێشا، گرێی دەستمان خستە ددان ددانەکانیشی هەڵکێشا، ئەجەبە گرێ پێشکەیەك کە ئەوە حاڵمان بێ بە دەستیەوە نەکرابێتەوە؟ خولی سێ سپاردبێتی بە چوار، چواریش دیسان بیداتە خولی پێنجەمی پەرلەمان کە لە داهاتووی نزیك هەڵبژاردنی بۆ ئەکرێ، بۆیە ئەو کێشمە کێشمە بەو جۆرە هەر بەردەوام ئەبێ، و ئەو میللەتە بەو جۆرە لەسەر پێی خۆی ناوەستێ، و خێر لە خۆی نابینێ، بۆیە پشتیوانی راکەی بەرێز مامۆستا (هەڵەدنی) ئەکەم لە نزیکترین کات پرۆسەی بۆ پێشکەش ئەکەین، تایبەت بە هەڵوەشاندنەوەی پۆستی سەرۆکایەتی هەرێم، سوپاس.

بەرێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، ئەوەی (جەلەت نیسان) ئەوە یە بە ئەکید ئەسرێتەوە، فەرموو ئەبو کاروان.

بەرێز عبدالرحمن فارس عبدالرحمن:

بەرێز سەرۆکی پەرلەمان.

من لەگەڵ ئەوەم هەڵبژاردنی سەرۆکی هەرێم و پەرلەمانی کوردستان پێکەوە ئەنجام بدرێ، ئەبوایە کاری جدیمان کردبوایە بۆ ئەنجامدانی هەردووکی، هەم سەرۆکی هەرێم و هەم پەرلەمان، پێویستە رێز لە یاسا و ئیستیحقاقاتی زەمەنی و دیموکراتی بگرین، بەشێکی تر، ئێمە پێمان وایە ناکرێ لەسەر کەموکوری و کاری رابردوو دامەزراوەیەك لە هەرێمی کوردستان نەهێڵین، ئەوە کارێکی باش نیە، گەڕانەوەی هەرێمە، هەتا فیدراڵی لە هەرێمی کوردستان هیچ بەهای نامێنێ، سوپاس.

بەرێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو سهام خان.

بەرێز سهام عمر قادر:

بەرێز سەرۆکی پەرلەمان.

تێبینیەت من هاتیە گوتن ل بەشێك ئاخافتنا مامۆستا (بەهزاد و هەڵەدنی) پشتگیریا تێبینێت وان دکەم، دیسان بێژم وەکی پرسیار چ حاجات بۆ ڤێ وی هەیە کو بێت هەڵپەساردن؟ پێشنیارا درووست ئەوەیە کو بێتە هەڵڤەشاندن، دابەش کرنا ڤێ دەستەلاٌتە کەواتە حەجەت وێ نەمایە، پێم سەیرە کو پرۆژە ب ناڤێ هەڵپەساردنێ بهێتە پێشکەش کرن، ژ بەر هەندێ حەتا مادێت ڤێ پرۆژە یاسا بۆ نموونە ماددێ (۳) هەر بۆ رووژاندنا زەینێ ئەندامان بێژم دبێژیتن (پێویستە خولی پێنجەمی پەرلەمانی کوردستان لە ژێر رۆشنایی بنەما گشتیەکانی دەستووری هەرێمی کوردستان) ئایا خولا پێنجیێ یا پەرلەمانێ کوردستانێ ئەو دێڕابیت

بۆ دروست كردنا دەستووریٚ؟ چشتەكی وسا هەیە؟ بنەمایەك بۆ هاتیە دانان؟ ژ بەر هەندێ ژی نە رۆشنا نە بۆ موستەقبەلی نە بۆ نوكە ژین ژ بەر هەندێ ببیتە هەڵڤەشادن دبیتە موعالەجە، ئەگەر پێویستیەكا دی هەبوو بۆ ڤێ بابەتێ دشیت خولا پێنجێ پەرلەمانی موعالەجا بكەت، ئەز وەكی ئەندامەكا فراكسیۆنا یەكگرتوو پشتگیریا وا دكەم، سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینكی/جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

سوپاس، بۆ ئەوەی ئەو پرسیارە زیاتر دووبارە نەبێتەوە وەلاٚمێك لەلایەن بەڕێز دكتۆرە ڤالاٚ، فەرموو، دوایی وەلاٚم ئەدەی؟ باشە، فەرموو كەژاڵ خان.

بەڕێز كەژال هادی فقێ:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

من پشتگیری هەموو راكانی ئەندامانی فراكسیۆنی یەكگرتووی ئیسلامی كوردستان ئەكەم كە باس لە هەڵوەشاندنەوەی ئەو پۆستە ئەكرێ، لە كاتی خۆی دا و لە خولی سێیەمی و چوارەمی پەرلەمانی كوردستان ئەو پرسە سازان و رێكەوتنی لەسەر نەكرا، كەچی ئێستا هەر رۆژە بە ناوی پرۆژەیەك باس لەو دامەزراوە گرنگەی هەرێمی كوردستان ئەكەن، ئەو موئەسەسە بۆ ئەوەی بەهێز بێتەوە گرنگە دوای دەستوور هیز بۆ ئەو موئەسەسەیە بگەڕێتەوە، بۆیە لە ئێستا ئێمە داوای هەڵوەشانەوەی ئەو دامەزراوەیە ئەكەین، سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینكی/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو كاك فرست.

بەڕێز فرست صۆفی علی:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

سەبارەت بە ناونیشانی یاساكە پشتگیری راكەی بەڕێز (سۆران) و ئەوانەش كە پشتگیریان كرد، بۆیە پێشنیار ئەكەم ناونیشانی یاساكە بەو شێوەیە بێت (یاسای درێژە دان بە كاركردنی یاسای دابەش كردنی دەستەلاٚتەكانی سەرۆكایەتی هەرێم بەسەر دامەزراوە دەستوورییەكان)، پێم وایە ئەو عینوانە لەگەڵ ناوەڕۆكەكەشی ئەگونجێ، و لە وشەی (هەڵپەساردن)یش دەربازمان ئەبێ، خاڵی دووەم، ئەنجام نەدانی هەڵبژاردنی سەرۆكایەتی هەرێم لەگەڵ هەڵبژاردنی سەرۆكایەتی پەرلەمانی كوردستان بەهیچ شێوەیەك بە مانای بێ بایەغ كردنی ئەو دامەزراوەیە نییە، كە لە ماوەی (٢٠٠٥) تا (٢٠١٧) دستكەوتی زۆری بۆ هەرێم بەدەست هێنا، چ لەسەر ئاستی دبلۆماسی و چ لەسەر ئاستی شەری تیرۆر و چ لەسەر ئاستی ماڤ چارەنووسی گەلی كوردستان، بۆیە ئێمە كە ئێستا زروفێكی سیاسی هاتۆتە پێش، پێشتریش رامانگەیاند ئێمە لەگەڵ تەوافوقین لەسەر ئەو بابەتە، و ئێمە لەگەڵ سیستەمی پەرلەمانین، بەلاٚم دیسان ئەكید ئەكەینەوە ئێمە لەگەڵ هەڵبژاردنی سەرۆكی هەرێمین لە ناو خەڵك، پێشمان وایە ئەوە بە هیچ شێوەیەك پێچەوانەی سیستەمی پەرلەمانی نییە، بەلاٚم لە هەمان كاتیش جارێكی تر جەخت لە تەوافوق لەسەر ئەو بابەتە

ئەکەینەوە، بۆیە بە هیچ شێوەیەك کە ئەو پەرلەمانە هۆی یاسای سەرۆکایەتی هەرێمی داناوە، هەر ئەو پەرلەمانەش ئەتوانی بێت بە هەمان سیغە تەعدیلی یاسا بکات، یان یاسایەکی تر دەربکات ئەو یاسایە رابگرێت، و بە هیچ شێوەیەك پێچەوانەی یەکتر نین، و تەئکیدی ئەوە ئەکەمەوە ئەنجام نەدانی هەڵبژاردنی سەرۆکایەتی هەرێم بە مانای ئەوە نیە کە ئەو موئەسەسەیە، موئەسەسەیەکی گرنگ نەبووە لە ماوەی رابردوو، بەڵکو دەستکەوتی گەورەی بۆ ئەو میللەتە هێناوە.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو کاك دلێر.

بەڕێز دلێر مصطفى حسن:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

خۆش بوو یاساکان وەك خۆیان جێ بەجێ بکرێن، وەك وڵاتە پێشکەوتووەکان، بە تایبەتی هەڵبژاردنەکان، هەرچەند لای ئێمە هەڵبژاردن ئامانج نیە، تەنیا سەندوقی هەڵبژاردن ئامانج نیە، ئامانج دیموکراسییە، سەندوقی مێشکەن هیچ لە فراکسیۆنەکان و حیزبەکان لە هەرێمی کوردستان کاری جدی نەکردووە، لە هەرێمی کوردستان تا ئێستا بە فراکسیۆن و حیزبیشەوە هەمووومان لە یەکتر ئەترسین، یەکتر بە زیاد ئەزانین، سیاسەتی دەرکردنی یەکتر پەیڕەو ئەکەین بە داخەوە، تا ئێستا عیلاقاتی هەمووڵایەکان عیلاقاتی شەڕاوییە، ئەبێ هەوڵدەین لە دۆخی شەڕەوە بچینە دۆخی تر، یەکتر بە زیاد نەزانین، بەو شێوە کارکردنەی ئێستا ئەزانین و گەلیش ئەزانێ شکست بەرهەم دێ، لە ناخی هەموو شەڕی بەردەوام هەیە، هەمیشە لە تۆڵە ئەگەڕێین، ئەو دونیایەش بە خەیال دروست ناکرێ، بەهەشت بە خەیاڵ دروست ناکرێ، هەر ئێستا هەمووومان قەیرانی متمانەییمان هەیە بۆیە بەرای ئێمە دامەزراوەی سەرۆکایەتی هەرێم گرنگ و تایبەتمەندی خۆی هەیە، رەمزی هەرێم و نیشتیمانی هەرێمە، بەلاَم لەچوار ساڵی رابردوو و پێنج ساڵی رابردوو بەهۆی بوونی جیاوازی و بۆچوون و ناکۆکیمان نەمانتوانی بگەینە رێگە چارەی باش، ئەتوانم بڵێم ئەو خولەی پەرلەمان لە چارەسەر کردنی ئەو پۆستە و ئەو دامەزراوە گرنگە بۆی نەهاتووە، هیچمان بۆ نەکراوە، لە لاوازییەوە کە ئەیسپێرین بە خولی تر، بۆیە ئێمە وەك فراکسیۆنی یەکێتی وێرای جەخت کردنەوە بۆ هەمواری یاسای سەرۆکایەتی هەرێم کە مەبدەئی یەکێتیە سیستەمی پەرلەمانی تەواو، تا یەکلایی بوونەوەی ئەو کێشەیە ئەو پرۆژەیە بە رێگا چارەی مامناوەندی و باش ئەبینین، بۆ ئەوەی کێشەکان قوڵتر نەبێ و فرسەتێکی باشتر بێ ئینشاللە لە خولی ئایندە یەکلایی بکیەینەوە، سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو ئامینە خان.

بەڕێز ئامینە زکری سعید:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پشتگیریا بەرێز دکتۆر (فرست) ئەکەم، ئەز پێشنیار ئەکەم ببیتە یاسا هەموارا ئێکێ ژمارە (٢) ی سالا (٢٠٠٧)ێ، ماددەێ ئێکێش بێتە راست کرن ب دوو شێوان دامەزراوەی سەرۆکایەتی هەرێم هەڵپەسێردرێ، و هەڵبژاردن لە دەڤێ پێنجەم تۆمار بکەین، سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، لە کۆتایی مامۆستا عبدالرحمن فەرموو.

بەڕێز عبدالرحمن علی رضا:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەزانین ئەو پرۆژەیە بۆچی ئێستا هاتۆتە بوون، زۆر باش ئەزانین لە ساڵانی رابردوو چەند فراکسیۆنێك پرۆژەمان هەبووە بۆ هەمواری یاسای سەرۆکایەتی، بەڵام سەرکەوتوو نەبووین تێیدا، بۆیە ئەو پرۆژەیە هاتۆتە بوون، دوو، ئێمە کە ئەو پرۆژەیەمان ئاراستە کردووە و بە پرۆژەی فراکسیۆنی گۆڕان هەژمار ئەکرێ، بەراستی هۆکاری ئەوەی لە ئێستا ئەڵێ هەڵپەساردن جیاوازە لەگەڵ هەڵوەشانەوە، ئێمە قۆناغ بەندیمان بۆ کردووە، کاك (علی) قسەکانی کرد، پیشتیوانی قسەکانی ئەکەم، لەو قۆناغە داوای هەڵپەساردن ئەکەین، بۆیە داوا ئەکەین هەر فراکسیۆنێك لەو فراکسیۆنانەی لە پەرلەمانی کوردستانە و ژمارەمان (١٧) فراکسیۆنە لەوانەی یەك کورسیان هەیە تا ئەگاتە گەورەترین فراکسیۆن پرۆژەی هەیە بۆ هەڵوەشانەوەی سەرۆکایەتی هەرێمی کوردستان، ئێمە وەکو فراکسیۆنی گۆڕان پێش خۆیان واژووی ئەو پرۆژە یاسایە ئەکەین، دوو، ئەزانین دەستەڵاتەکان کە دابەش کراوە بەپێی یاسای ژمارە (٢) ی ساڵی (٢٠٠٧) بەسەر دامەزراوەکان، لەوەش کەمووکورتی زۆر هەیە، بەجۆرێك بە سازان لە نێوان چەند فراکسیۆنێك ئەو حاڵەتە کراوە، بۆیە ئەکید ئەکەمەوە ئێمە لە قۆناغی ئێستا داوای هەڵپەساردن ئەکەین، لە قۆناغی داهاتوو خۆمان یان هەر فراکسیۆنێکی تر پرۆژەی هەبێ بۆ هەڵوەشانەوەی ئەو دامەزراوەیە ئێمە پێش خۆیان واژووی ئەکەین، سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو لیژنەی یاسایی.

بەڕێز د. ڤالا فەرید:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

سەبارەت بە عینوانی یاساکە بێگومان عینوان ئەگەر بخوێندرێتەوە یان نەخوێندرێتەوە لەگەڵ ماددەی یەك ئەخرێتە بەرباس و گفتوگۆی بەرێزان ئەندامان، یاسای هەڵپەساردنی یاسای دەمەزراوەی سەرۆکایەتی هەرێم وەکو یاسایەکی موستەقیل هاتووە، ئێمە لێرە وەکو پرۆژە یاسای هەموار نەهاتووە، بەڵکو وەکو یاسایەکی موستەقیل هاتووە، لەبەر ئەوە ئەگەر پرۆژەی هەموار بووایە باسمان لە یاسای دابەش کردنی دەستەڵاتەکان ئەکرد و ئەو عینوانەمان دائەنا کە پێشنیار کرا، بەڵام بە نەزەری ئیعتیبار وەرمان گرتووە

که دامەزراوەی سەرۆکایەتی هەرێم نەبێ و یاسای هەڵپەساردنی پۆستی سەرۆکایەتی هەرێمە لە جێگەی دامەزراوەکەی، ئەوە خاڵی یەکەم، خاڵی دووەم، باس لە دیوانی ریئاسەی هەرێمی کوردستان کرا، دیوانی سەرۆکایەتی هەرێمی کوردستان یاسای تایبەت بە خۆی هەیە، و لە یاسای دابەش کردنی دەستەلأتەکانیش وتوومانە بەردەوام ئەبێ لە کارگێری و داراییەکانی خۆی، یەعنی هیچ تەناقوزێك نیە، خاڵی سێیەم کە ئەمەوێ روون کردنەوەی لەسەر بدەم ئەوە بوو کە بەشێکی زۆر لە ئەندامان باسی تەناقوزیان کرد لە نێوان ماددەی یەك و ماددەی چوار لە یاسای سەرۆکایەتی هەرێم یاسای ساڵی (٢٠٠٥)، هیچ تەناقوزێك لە نێوانیان نییە، چونکە هەردووکیان یاسان و هەردووکیان لە یەك مەرتەبەی یاسایین، واتە ئەو یاسایە هەمواری ئەو ئەکاتەوە، ئەو یاسایە ئیلغای ئەو ماددەیە ئەکاتەوە کە لە ناو یاسای سەرۆکایەتی هەرێم دایە، ئاساییە، هیچ پێچەوانەی یەکن، هیچ تەناقوزێك روونادات، لە خاڵی تر باس لە هەڵوەشانەوەی سەرۆکایەتی هەرێم کرا، بەرێزتان وەڵامتان دایەوە، پێویستی بە پرۆژە یاسایە و پێویستی بە نووسینی راپۆرتە، بابەتێکی جیاوازە لەگەڵ ئەوەی ئەمرۆ موناقەشە ئەکرێ، لە خاڵی تر باس لە نیزامی پەرلەمانی و لە سوڵتەی تەنفیزی کرا، لە نیزامی پەرلەمانی موتەبەعە، سەرۆك هەبێ و سەرۆکی ئەنجومەنی وەزیرانیش هەبێ، یەعنی هیچ هینێکی نیە لەگەڵ نیزامی پەرلەمانی، ئەکرێ تەنیا سەرۆکی ئەنجومەنی وەزیران بێ، ئەکرێ سەرۆك و سەرۆکی ئەنجومەنی وەزیران بێ، عێراق بە نموونە نیزامی پەرلەمانیە و سوونائیە سوڵتەی تەنفیزیشی هەیە، باس لە هەڵبژاردنی سەرۆك کرا لە ناو خەڵك و پەرلەمان، ئەویش پەیوەست نیە بە نیزامی پەرلەمانی ، چونکە سەرۆك لە نیزامی پەرلەمانی ئەکرێ بە شێوەی موباشرٍ هەڵبژێردرێ، و ئەشکرێ لە ناو پەرلەمان هەڵبژێردرێ، هەردووکی کارێکی واریدە، چونەوە سەر ماددەی (٣)، ماددەی (٣) لە کاتی خۆی گفتوگۆی لەسەر ئەکەین، پۆستی سەرۆکایەتی هەرێم باس لە زەرووورەتی کرا، بێگومان پێویستی سەرۆکایەتی هەرێم تا ئێستا وەکو رەمزێك تەمسیلی سەروەری ئەو هەرێمە ئەکات، لە تەمسیلی دیبلۆماسی ئەو هەرێمە دەوری هەبووە، سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، سێ خاڵی نیزامی هەیە دواتر دەرفەتتان ئەدەمی، ئێستا بەڕێز دکتۆرە بەهار فەرموو.

بەڕێز د.بەهار محمود:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێمە دامەزراوەی سەرۆکایەتی هەرێم لەبەر ئەوەی لە رووی سیاسیەوە کێشەی زۆری بووە، بۆیە بۆچوونەکان تەنیا لە بۆچوونی سیاسی کۆ ئەبێتەوە، ئەگەرنا پەرلەمان دامەزراوەیەکە یاسا دەرئەکات، یاساش تەنزیمی موجتەمەع ئەکات، تۆ وەرە سەیری هەڵبژاردنی خولی داهاتووی پەرلەمان بکە، ئەگەر ئێمە ئەو حەلە دانەنێین ئەکەوینە فەراغێکەوە، لەبەر ئەوەی یاسای دابەش کردنی دەستەڵاتەکان ئەڵێ هەتا خولی پێنجەمی پەرلەمان، ئەی لە دوای خولی پێنحەمی پەرلەمان کێ موومارەسەی ئەو دەستەلأتە

ئەكات؟ كەوايە ئەكەوينە فەراغێك، بۆيە پێویستە لەسەر پەرلەمانی كوردستان وەكو چۆن ئەوكاتەش پێويستی قانوونی بوو كە پەرلەمانی كوردستان تەنزیمی موجتەمەع بكات، تەنزیمی ئەو دامەزراوانە بكات، لەبەر ئەوەی دەستوورمان نییە ئەبێ بە یاسا بیكات، لە ئێستاش پێويستیەكە ئەبێ بكرێ، ئێمە سوورين لەسەر ئەو پرۆژەی پێشكەشمان كردووە بۆ گۆڕینی سیستەم بەجۆرێك پەرلەمانی بێ كە سەرۆكی هەرێم لە ناو پەرلەمانەوە هەڵبژێردرێ، بەڵام ئێستا كە ناكرێ بۆیە ئێمە ئەڵێین هاوكات لەگەڵ خولی پێنجەمی پەرلەمان سەرۆك هەڵنابژێردرێ، چونكە ئەگەر هەڵبژێردرێ لە ناو خەڵكەوە ئەبێ، بۆیە ئەوە خزمەتە بەو چەند لایەنە پێشكەشیان كردووە لە پێشتر، سەبارەت ئەوەی كە ئەو بابەتە پێچەوانەی ماددەی (٤)ە لە یاسای ئەوە (اللاحق ینسخ السابق)، وەك دكتۆرە ڤالاً وتی لە یەك مستەوان، هیچ كێشەی تێدا نییە، سەبارەت بە عینوان ناتوانین عینوانی ئەوەی بدەینێ درێژەدان بە یاسای دابەش كردنی دەستەڵاتەكان، چونكە ئەو یاسایە تەنیا حوكمی درێژەدان بەوەی تێدا نیە، دوو حوكمی تری تێدایە، حوكمی یەكەم ئەوەیە كە هەڵنابژێردرێ یەكەم، كە هەڵبژاردنەكە ناكرێ، دووەم، سپاردوومانە بە خولی پێنجەم، و باس لەوەش كرا كە سپێدراوە بە مەجهول، ئەوە لە ماددەی (٣) باسی ئەكەین ئەو مەجهولە چاك ئەكەین، وایە، ئەبێ چارەسەر بكرێ ئەوەی كە دەستوورە، سەبارەت بەوەی كە سیستەم نەبوو بە پەرلەمانی دووبارەی ئەكەمەوە كە ئەڵێین هەڵبژاردنی سەرۆكایەتی هەرێم هاوكات لەگەڵ هەڵبژاردنی خولی پێنجەم ئەنجام نادرێ،مەبەست لەوەیە بۆ ئەوەی لە ناو خەڵكەوە ئەنجام نەدرێ، بۆیە ئەوە خزمەت بەوە ئەكات، ئەتوانین لە عینوانەكە بڵێین یاسای هەڵپەساردنی پۆستی سەرۆكایەتی هەرێم، بەڵام ناتوانین بیكەینە ئەوەی كە درێژ كردنی كاركردن بە دابەش كردنی دەستەڵات.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینكی/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو كاك ڤەمان.

بەڕێز ڤەمان فیصل سلیم:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

هەموو ئەو قسانەی لەلایەن ئەندامانی بەڕێز كرا بەتایبەتی لەسەر خاڵی یەكەم و عینوانی پرۆژە یاساكە من لە دوو نوقتە ئەبینم، لایەنێك داوای ئەوەی ئەكرد كە پۆستەكە بەیەكجاری هەڵوەشێتەوە، ئەوەش هەم بەڕێزتان و هەم ئەندامانی تری لیژنەی یاسایی وەڵامیان دایەوە كە وەڵامێكی زۆر دەقیق و قانوونی بوو، ئەوە پێویستی بە پرۆژەیەكی یاسایی سەربەخۆ هەیە كە داوای هەڵوەشاندنەوەی ئەو دامەزراوە بكات، چونكە لە یاسای تریش ئەو دەستەڵاتەمان تەوزیع كردووە، تەنیا محتەوای ئەو پرۆژە ئەوەیە كە هەڵبژاردن بۆ ئەو موئەسەسەیە ئەنجام نەدرێ، نوقتەی تر پشتیوانی لە قسەكانی بەڕێز دكتۆر (فرست) ئەكەم، چونكە ئەڵێن ئەو یاسایە پێچەوانەی یاسای ژمارە (٢) ی ساڵی (٢٠١٧)یە، من خۆم لە ڕووی یاساییەوە ئەوە نابینم پێچەوانە بێ، بەڵكو قسەكەی دكتۆر (فرست) لەسەر عینوانەكە زۆر دەقیقە كە ئەوە بكرێتە یاسای كاركردن ببە یاسای دابەش كردنی دەستەڵاتەكانی سەرۆكایەتی هەرێم، چونكە لەوێ

وتمان ئەبێ هەڵبژاردن لە خولی پێنجەمی پەرلەمانی کوردستان ئەنجام بدرێ، بەڵام لێرە ئەڵێین هەڵبژاردنی بۆ ئەنجام نادرێ، کەوایە لەوێ موئەسەسەی سەرۆکایەتی هەرێم هەڵپەساردوومانە، لێرەش تەنیا ئەڵێین هەڵبژاردنی بۆ ئەنجام نادرێ، سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، خاڵی نیزامی، فەرموو کاك دکتۆر شێرکۆ.

بەڕێز د.شێرکۆ حمە امین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

عینوانەکە پێویستە وەکو خۆی بڕوات، یاسای هەڵپەساردنی دامەزراوەی سەرۆکایەتی هەرێم، لە راستی یاسای مەسەلەی دیوانی سەرۆکایەتی هەرێمش بەرمەبنای یاسای ژمارە (١) دانراوە، یەعنی تۆ جارێ دامەزراوەکە ئینجا رێکخستنی دیوانی سەرۆکایەتی هەرێم، بۆیە پێویستە چارەنووسی ئەو دیوانە و فەرمانبەرەکانی و بەڕێوەبەرایەتیەکانی و هەموو ئەوانە یەکلایی بکرێتەوە، ناکرێ تۆ پۆستەکەت نەبێ و بەڵام دیوان هەبێ و کاروباری سیاسی بکات بۆ ئەغرازی تر بەکار بهێنرێ، بۆیە ئەبێ عینوانەکە وەکو خۆی بڕوات، لەگەڵیشی چارەنووسی فەرمانبەرەکان و بەڕێوەبەرایەتی و موئەسەسەکە یەکلایی بکرێتەوە، بۆ ئەوەش بۆ مەبەستی تر بەکار نێت، و ئەسڵ ئەوە بوو هەڵبژاردن کرایە، یاساکان وەکو خۆی جێ بەجێ کرایە لە هەرێمی کوردستان.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

ئەو قسانە کراوە، سوپاس.

بەڕێز د.شێرکۆ حمە امین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەڵام ئەو قسەی کاك (دلێر) وتی چارەسەرێکی مامناوەندییە، بەڵێ وایە، بەهیچ جۆرێك پێویست ناکا عینوانەکە بگۆڕێ، ئەسڵ ئەوەیە چارەنووسی موئەسەسەکەش لەگەڵی یەکلایی بکرێتەوە، بێگومان هەمووشمان دیفاع لە سیستەمی پەرلەمانی ئەکەین کە سەرۆك لە ناو پەرلەمان هەڵبژێردرێ، سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی- جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، هەرچەندە ئەوە رەئی تازە بوو، خاڵی نیزامی نەبوو، ئەوەی تر داوا ئەکەم خاڵی نیزامی بێ، فەرموو کاك علی.

بەڕێز علی حمە صالح:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لیژنەی یاسایی تەنیا ماددەی یەکەمی خوێندەوە، واتە ئەوەی وتی موناقەشەی لەسەر ئەکەین وتی ماددەی (١)، نەیوت عینوان، جا دکتۆرە (ڤالا) شەرح کرد، دوو، ئێمە بە زانینەوە وتوومانە هەڵپەساردنی دامەزراوە،

بۆ؟ دەمەزراوەی سەرۆكایەتی هەرێم دامەزراوەیەكی سیاسیە، كەوایە تۆ هەڵئەپەسێری لە كاروباری سیاسی، ناكرێ بەس سەرۆكی هەرێم ئەبێ كاروباری سیاسی بكات؟ ئیتر سەرۆكی دیوان یان هەر بەرێزێكی تر كاروباری سیاسی بكات، دكتۆر (شێركۆ) جوانی شەرح كرد، لەگەڵ نان بڕین و فەسڵ كردنی كەس نین، بەڵام ئەكرێ دیوان ئیشی ئیداری و مالی خۆی بكات، نەك بێ و كارووباری سیاسی بكات، بۆیە ئێمە مەبەستمانە دامەزراوەی سەرۆكایەتی هەرێم هەڵپەسێرین بۆ ئەوەی هیچ بەرێزێك بە ناوی دامەزراوەی سەرۆكایەتی هەرێمەوە كاروباری سیاسی نەكات، و ئەم عینوانە بە ئاگای ئێوە دیاری كراوە، سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینكی/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو كاك سۆران.

بەڕێز سۆران عمر سعید:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

بەرێز سەرۆكی لیژنەی یاسایی پێشنیارێكی تەرح كرد لە هیچ رایەك لە راكانی ئەندامان نەهاتووە، من قسەم لەسەر ئەوە بوو كە وشەی (هەڵپەساردن) وتبووی دامەزراوەی سەرۆكایەتی هەرێم ئەكەین بە سەرۆكی هەرێم، ئەگەر وابێ تەواوی ناوەڕۆكی ئەو پرۆژەیە ئاڕاستەكەی ئەگۆڕێن، بۆیە داوا ئەكەم گفتوگۆ لەسەر ئەم راپۆرتە و پرۆژە یاسایە رابگیرێ، چونكە هەموو مەجرای پرۆژەكە گۆڕا، بۆیە داوا ئەكەم چۆن بە پەلە پەل ئەم راپۆرتە ئەمادە كرا، ئەگەر دامەزراوەی سەرۆكایەتی هەرێم بكرێ بە پۆستی سەرۆكی هەرێم هەموو پرۆژەكە عەكس ئەبێتەوە، ئەوانەشی پێشكەشیان كردووە ئەتوانن قسەی خۆیان بكەن، سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینكی/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو كاك حاجی كاروان.

بەڕێز كنعان نجم الدین احمد (حاجی كاروان):

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

دابەش كردنی دەسەڵات بەپێی یاسا تەعتیڵ نەبووە تا تۆ لێرە درێژەی پێ بدەیتەوە، لەبەر ئەوە ئەو رایە وابزانم جێگەی نابێتەوە.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینكی/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

فەرموو دكتۆرە ڤالا دارشتنەوەی كۆتایی ئەم ماددەیە.

بەڕێز د.ڤالا فەرید:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

ئێمه له یاسای دابەش کردنی دەسەڵاتەکان بە وازیحی وتوومانە دیوانی سەرۆکایەتی هەرێم تەنیا کاری ئیداری و مالی ئەکات، واتە گۆڕینی دامەزراوە بە پۆستی سەرۆکایەتی هەرێم نە لە فەتوای یاساکە ئەگۆڕێ، نە لە مانای ئەگۆڕێ، نە دەسەڵاتیش ئەدات بە دیوانی سەرۆکایەتی هەرێم لەوەی زیاتر کە یاساکە پێداوە، یاسایەکی موستەقیلی هەیە، لە ناو یاسای دابەش کردنی دەسەڵات وتوومانە بەردەوام ئەبێ لە کارگێری و مالییەکان، نوقتە.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

تەواو، داڕشتنەوەی ئەو ماددەیە.

بەڕێز د.ڤالآ فەرید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

یاسای دامەزراوەی سەرۆکایەتی هەرێم:

ماددەی یەکەم:

هەڵبژاردنی سەرۆکی هەرێم هاوکات لەگەڵ هەڵبژاردنی خولی پێنجەمی پەرلەمانی کوردستان ئەنجام نادرێ.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

ئەو ماددەیە بەو شێوازەی خوێندرایەوە ئەخەینە دەنگدان، کێ لەگەڵە؟ (٤٤) کەس پەسندیەتی، کێ دژە؟ (١٦) کەس دژیەتی، بە زۆرینەی دەنگ پەسند کرا، فەرموو ماددەی دووەم.

بەڕێز د.ڤالآ فەرید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی دووەم:

کارکردن بە یاسای دابەش کردنی دەسەڵاتەکانی سەرۆکی هەرێم ژمارە (٢) ی ساڵی (٢٠١٧) بەردەوام ئەبێ.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

موناقەشە لەسەر ئەو ماددەیە.

بەڕێز بێگەرد دڵشاد تاڵەبانی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەو بەرێزانەی ناوی خۆیان نووسیوە بۆ موناقەشە کردنی ئەو ماددەیە (بێستون فائق، بەهار عبدارحمن، مامۆستا عبدالرحمن، بەهزاد دەروێش، دکتۆر هەورامان، مامۆستا ماجد، سۆران عمر، محمود حاجی، شێرکۆ حمە امین).

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێزان، دەست بە گفتوگۆ دەکەین، بەڕێز بێستون فائق فەرموو.

بەڕێز بێستون فائق محمد:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان:

من قسەكەم لەسەر دیوانی سەرۆكایەتی هەرێمی كوردستانە، من بۆیە لە ماددەی یەكەم قسەم نەكرد، دیوانەكە ڕەبتی بەم ماددەیەوە هەیە، چوونكە لەم ماددەیە لە یاسای دابەشكردنی دەسەڵاتەكانی سەرۆكایەتی هەرێمدا، سەرۆكی هەرێم لە یاسای ژمارە (٢) موعالەجە كراوە، وەڵامی ماددەی یەكەمی بەڕێز سەرۆكی لیژنەی یاسایی وەڵامێكی واقیعی نەبوو، وەڵامێكی موقنیع كەریش نەبوو، كە تۆ دامەزراوەی سەرۆكایەتی هەرێم هەڵدەپەسێری و شەخسی سەرۆكی هەرێم كار و وەزیفەی ڕەسمی دەوڵەتداری نییە، ئەم دیوانە كاری چییە، مانەوە و وجودی ئەم دیوانە دەبێ ئەهمیەتی لە چیدا بێت، ئێستا ئەم دیوانەی كە ئێستا هەیە و لە ئەسڵی یاسای دابەشكردنی دەسەڵاتەكانی سەرۆكی هەرێمدا بە فەقەرەیەك جێی كراوەتەوە و دەسەڵاتی كارگێڕی و هەندێك ئیجرائاتی پێدراوە، ئەم دیوانە ئێستا بەڕێز سەرۆكی هەرێمی كوردستانی پێشوو كە دەستی لەكاركێشایەوە، ئێستا هیچ وەزیفەیەك بۆ خۆی بەكار ناهێنێیت، ئەوانەی تر وەكو حیزبی كاری خۆی دەكات، بەڵام موەزەفەكانی ئەم موئسەسەیە لەگەڵی دەردەكەون، ڕاوێژكارەكانیش لەگەڵی دەردەكەون، یەعنی ئەم موئەسەسەیە ئێستا لەكاردایە و كار دەكات، بۆیە دەبێت موعالەجەیەكی ئەم موئەسەسەیە بكرێت، واتە كە تۆ شەخسی سەرۆك كە ئەم موئەسەسەیە لە ئەسڵدا بۆ خۆی خزمەتی شەخسی سەرۆك و كاروبارە ئیدارییی و كاروباری سیاسی و عیلاقات و پەیوەندیەكانی شەخسی سەرۆكە، شەخسی سەرۆك نامێنێت دەبێت موعالەجەیەكی ئەم موئەسەسەیە بكرێت، بۆیە من پێشنیار دەكەم لەگەڵ ئەم ماددەیە بە جورێك لە دێرەكەی كۆتاییدا دەسەڵات بدرێت بە سەرۆكایەتی ئەنجومەنی وەزیران و ئەم دیوانە موعالەجە بكات، موەزەفەكان و بەڕێوەبەرەكان و تەنانەت سەرۆكی دیوانەكەش كە پلەی وەزیرە بەسەر دامەزراوەكانی تری حكومەتدا دابەش بكاتەوە، بەكاریان بهێنێت و خەرجیەكی باشیشە و چاكسازیەكی چاكیشە كە ئێستا حكومەت بۆ خۆی پڕۆژەی چاكسازی هەیە، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینكی/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

بەڕێز بەهار عبدالرحمن فەرموو.

بەڕێز بەهار عبدالرحمن محمد:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان:

لەگەڵ ئەوەی من جەخت دەكەمەوە لەسەر هەڵوەشاندنەوەی، بۆیە پێشنیارێك ئیزافە دەكەم لەم ماددەیەدا كاركردن بە یاسای تاوەكو كۆتایی، تا هەڵوەشاندنەوەی ئەو دامەزراوەیە، ئەوە یەك، دوو: ئەگەر زۆرینە بەدەست نەهێنێت هەڵوەشاندنەوەی ئەو هەڵپەساردنەی كە باسی لێوە دەكرێت، ئەگەر هەڵپەساردنیش بێت كاركردن بەو یاسایە لەوێدا باسكراوە كە دیوان كارەكانی خۆی دەكات، ئەی چۆن دامەزراوەكە هەڵدەپەسێرێت و دیوانەكە كاری خۆی دەكات، چۆن مامەڵە لەگەڵ ئەو تەناقوزدا دەكرێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی / جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

وەڵامێکی یاسایی بۆ ئەو پرسیارە، فەرموو بەڕێز سەرۆکی لیژنەی یاسای.

بەڕێز د.ڤالا فرید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

بۆ ئەوەی زیاتر بەڕێزان ئەندامانی پەرلەمان بەو بابەتەوە سەرقاڵ نەبن، دیوانی سەرۆکایەتی هەرێمی کوردستان تەنها کارە ئیداری و کارگێڕیەکان دەکات لە حدودی ئەو دەسەڵاتەی سەرۆکی هەرێم کە بۆ ئەنجومەنی وەزیران چووە، ئێستا ئێمە دەسەڵاتەکانمان بە موئەقەتی گواستۆتەوە و دابەشکردووە لە نێوان کێ، لە نێوان دەسەڵاتەکانی تر، مەسەلەن مەسائیلی پرۆتۆکۆلیە، مەسائیلی دیکەیە کە ئەوان ئیختیساسەکە گواستراوەتەوە و ئامادەکاریەکان لە رووی ئیداری و مادیەوە ئەوان دەیکەن، تەنها ئەوەیە، نەك لە رووی سیاسیەوە، بۆیە هەڵوەشاندنەوەی دامەزراوەی دیوانی سەرۆکایەتی لەگەڵ هەڵوەشاندنەوەی دامەزراوەی سەرۆکایەتی هەرێم دەبێت هاوکات بن، بۆیە ئەو دوو پرسە لەگەڵ یەکتر جیاوازن لێرە، هەڵپەساردن و هەڵوەشاندنەوە دوو پرسی لەیەکتر جیاوازن، تکایە، بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان، لە ناو ماددەکانی تردا نییە، بۆیە ئەو پرسانە لەگەڵ یەکتر جیاوازن، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی / جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز مامۆستا عبدالرحمن فەرموو.

بەڕێز عبدالرحمن علی رضا:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

پشتیوانی لە قسەکانی کاك بێستون دەکەم، دوو: ئەوەی بەڕێز سەرۆکی لیژنەی یاسایی باسی دەکات، راستە، لە یاسای دابەشکردنی دەسەڵاتەکاندا ئێمە زۆر بە روونی نووسیمان کە دەسەڵاتی سەرۆکی دیوانی تەنها بەڕێوەبردنی کاروباری کارگێڕی و داراییە، بەڵام خۆ هەمووومان دەزانین بەو شێوازە نەبووە، یەعنی کێ چوو بۆ بەغدا لەگەڵ وەفدی حکومەتی هەرێمی کوردستان، کێ بوو چوو بۆ دەرەوی وڵات لەگەڵ وەفدی حکومەتی هەرێمی کوردستاندا، بۆیە جگەلەوەی کارگێڕی و دارایی بەڕێوەبراوە، لە راستیدا کاروباری سیاسیشی بۆ کراوە، پێویستە پابەندبوونی تەواو بەو دەسەڵاتانەی کە لە یاسای ژمارە (٢)ی ساڵی ٢٠١٧ کراوە، پابەندبوونی تەواوی پێوەبێت، واتە سەرۆکی دیوان پابەندبێت بەوە، نەك جگەلە لەو دوو کارە کاری تر بکات، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز کاك بەهزاد فەرموو.

بەڕێز بەهزاد دەروێش دەروێش:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

ب ناڤێ خودای مەزن و دلۆڤان، من دوو خالێ لێرە هەبین لە ماددەیا دووێ، بیژن کارکردن بە یاسای دابەشکردنی دەسەلاٌتەکانی سەرۆکی هەرێم ژمارە (٢)ی سالێ (٢٠١٧) بەردەوام دەبیت خالێ یەکەم: دامەزراوەی سەرۆکایەتی هەرێم هەلٌدەوشێتەوە، دوو: من جەخت لەوە دەکەمەوە کە بەڕێز سەرۆکی لیژنەی یاسایی بەحسێ هەندێ دکەت کە لە رووی دارایی و ئابووری دیوانی سەرۆکایەتی هەرێم کاروباری وان دەسەلاٌتان دکەت کو بۆ ئەنجومەنی وەزیران چوونە، ئەم لێرە دشێین بێژین دیوانی سەرۆکایەتی هەرێم بگوازرێتەوە بۆ سەر ئەنجومەنی وەزیران، واتە تەواو دەبیت، کە قسەی سەرۆکی لیژنەی یاسایی کە دەلێت ئەو کاروبارە دەکات، با بگوازرێتەوە بۆ سەر ئەنجومەنی وەزیران، من تەئیدی ئەو هەموو بەڕێزانە دکەم کە پێشتر قسەیان کرد، ناکرێت هەر دامەزراوەیەك سەرۆکی نەبیت و لەولا فەرمانبەر هەبیت، وەك لەش وایە، کە لەشەك سەری نەبیت چۆن کار دەکات، یەعنی مەبەستم ئەوەیە بگوازرێتەوە بۆ سەر ئەنجومەنی وەزیران بۆ ئەوەی سزاش نەدرێن ئەو بەڕێزانە بلێین هەر بە یەکجاری زەرەرمەند نەبن، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز مامۆستا مەلا هەورامان فەرموو.

بەڕێز د.هەورامان حەمە شەریف (هەورامان گەچێنەیی):

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

بە ناوی خوای بەخشەندەو میهرەبان، بە نەزەری من پێموایە ئەم پرۆژەیە ئیستیعجالێکی تێدا کراوە، بۆیە قەناعەتم وایە هەتا ماددەکانیشی یەکتر هەلٌدەوشێننەوە، لێرە لە ماددەی (٢) کە دەلٌێ کار کردن بە یاسای دابەشکردنی دەسەلاٌتەکانی سەرۆکی هەرێمی کوردستان ژمارە (٢)ی سالٌی (٢٠١٧) بەردەوام دەبێت، بەردەوام نابێت، چوونکە هەر ئەو یاسایە یاسای ژمارە (٢)ی سالٌی ٢٠١٧ لە ماددەی یەکدا دەسەلاٌتەکانی دابەشکردووە، بەلاٌم تەوقیتی بۆ دانەوە، بۆ ئەوەی کە خولی پێنجەمی پەرلەمانی کوردستان هەلٌدەبژێردرێت، کەواتە تۆ لێرە کە لەولا یاساکە بەو جۆرە دەلێت، لەملاشەوە دەلێت بەردەوام دەبێت، بەردەوام نابێت، لەبەر ئەوە ئەم دوو ماددەیە یەکتر هەلٌدەوشێننەوە بەراستی، پێشموایە ئەمە دەرئەنجامی ئەم ئیستیعجال و پەلەکردنەیە کە تێیدا کراوە، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی / جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز مامۆستا ماجد فەرموو.

بەڕێز ماجد عثمان توفیق:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

من تەنها بە پەسەندی دەزانم کە جوملەیەکی تر ئیزافە بکرێت، دوای ئەوەی کە بەردەوام دەبێت تاوەکو ڕاگەیاندنی ئەنجامەکانی هەلٌبژاردنی سەرۆکایەتی هەرێمی داهاتوو، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی- جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز سۆران عمر فەرموو.

بەڕێز سۆران عمر سعید:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

یەکەم: پرسیارێکم لە لیژنەی یاسایی هەیە، لیژنەی یاسایی پێمان بڵێن دامەزراوەی سەرۆکایەتی هەرێم لە چی پێك دێت و چییە؟ لە یاسای ژمارە (١)ی ساڵی (٢٠٠٥)ی سەرۆکایەتی هەرێم لە یاسای دیوانی سەرۆکایەتی هەرێم هیچ شتێك پێناسە نەکراوە بە ناوی دامەزراوەی سەرۆکایەتی هەرێم کە ئێوە هەڵیدەپەسێرن، تکایە وەڵامم بدەنەوە، دامەزراوەی سەرۆکایەتی هەرێم پێکدێت تەنها لە سەرۆکی هەرێم یان لە تەواوی موئەسەسەکە کە دیوانی سەرۆکایەتی هەرێمیشە؟ بۆیە مادام بە دەنگدان هەڵپەساردنی دامەزراوەی سەرۆکایەتی هەرێم لە ناونیشانەکە تێپەڕی دەبێت لێرە ماددەیەك ئیزافە بکەی هەڵپەساردنی دامەزراوەی سەرۆکایەتی هەرێم کە پێکدێت لە پۆستی سەرۆکی هەرێم و دیوانی سەرۆکایەتی هەرێم تاوەکو هەڵبژاردنی ئایندەی سەرۆکی هەرێم، ئەگەر نا ناونیشان بۆ یاسایەك کە شتێك بە ناوی دامەزراوە و هەڵپەساردن کە بوونی نییە، نابێت، بۆیە ئیزافەی ئەو ماددەیە بکرێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز محمود حاجی فەرموو.

بەڕێز محمود عمر صالح:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

دیارە بەشێك لە قسەکانی من کرا بە تایبەت ئەوەی کە کاك بێستون گوتی، پشتیوانی زۆری لێدەکەم، بەڵام ئەوەی کە کاك مەلا هەورامان گوتی کارپێکردن بە یاسای دابەش بوونی دەسەڵاتەکانی سەرۆکی هەرێم ژمارە (٢)ی ساڵی ٢٠١٧ بەردەوام دەبێت، حەقە ئەوە زیاد بکرێ کە د.بەهار ئیشارەتی پێکرد، تاوەکو کۆتایی ئەو خولە و دەست بەکاربوونی خولی پێنجەم، چوونکە ئەوە شتێکی قۆناغبەندیە و کۆتایی ئەو خولە کۆتایی پێدێت، لە وەرزی یەکەمی خولی پێنجەم ئەو قەزیە یەکلایی بکرێتەوە، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی / جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز د.شێرکۆ حەمە امین فەرموو.

بەڕێز د.شێرکۆ حەمە امین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

یەکەم: پرسیارەکە ئەوەیە تا کەی بەردەوام دەبێت؟ لەم رووەوە پشتیوانی لە قسەکانی کاك محمود حاجی عمر دەکەم، ئەوەی کە کاك بێستونیش گوتی و کاك سۆرانیش ئاماژەی پێکرد، لە راستیدا موئەسەسەکە ئێستا کاروبار دەکات، یەعنی دەیان جار وەکو شاندی سیاسی و شاندی دیبلۆماسی دەرکەوتووە، رۆیشتۆتە دەرەوە، تەمسیلی سیاسەتی هەرێمی کردووە لە دەرەوە، یەعنی ئەوە نییە بڵێی تەنها کاروباری کارگێڕی و دارایی دەکات، بە هیچ جۆرێك ئەوە وانییە، ئەوەی کە تاوەکو ئێستا بینیوومانە بەراستی بەکار هاتووە بۆ

هەم كاروباری دیبلۆماسی و هەم بۆ كاروباری سیاسی كە هەمووومان تێبینیمان هەبووە لەسەری، كە دنیایەك تێبینی هەیە لەسەری لەراستیدا، بۆیە پشتیوانی تەواو لە قسەكانی كاك بێستون و كاك سۆران دەكەم، دەبێت ئەمە هەمووی سڕ بكرێت تاوەكو هەڵبژاردنێكی تر، لێرەش ئەوەتا بە روونی هەیە لە یاسای ژمارە (٢)ی ساڵی (٢٠٠٥)، یاسای دیوانی سەرۆكایەتی هەرێم، ئەگەر رێكخستنی پەیوەندی لە نێوان سەرۆكایەتی هەرێم و سەرۆكایەتی ئەنجومەنی نیشتیمانی، مەبست پەرلەمان و سەرۆكایەتی ئەنجومەنی وەزیرانە، خودی پۆستەكە نەبێت ئیتر لە راستیدا ئەو رێكخستنی پەیوەندی چی، عیلاقەی چی، بۆیە گرنگە ئەوەی كە كاك بێستون و كاك سۆران گوتیان جێگیر بكرێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینكی/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

بەڕێز كاك عمر عینایەت فەرموو.

بەڕێز عمر عینایەت حەمە:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان:

بەڕێزان ئەندامانی پەرلەمان، بە بۆچوونی من لە بڕی ئەم یاسایە بۆ ئەوەی یاری بە یاسا نەكرێ، یاسەیەك دەربكەین و ماوەیەك هەڵیپەسێرین، ماوەیەك دەسەلاَتەكانی دابەش بكەین، باشتر بوو ئەگەر پێویست بەو موئەسەسەیە نەماوە ئەم موئەسەسەیە هەڵبوەشێتەوە، لە بڕی پێشكەشكردنی ئەم یاسایە و ئەم بەڕێزانەی ئەم یاسایەیان پێشكەشكردووە باشتر بوو یاسای هەڵوەشاندنەوەی دامەزراوەی سەرۆكایەتی هەرێمیان بۆ پۆستی سەرۆكی هەرێمیان پێشكەش بكردایە، ئێستا كە یاسای هەڵپەساردنی دامەزراوەی سەرۆكی هەرێم جێگری كرا دێمە سەر ناوەڕۆكی بابەتەكە سەرۆكایەتی هەرێم جێ بەجێ كرا، بزەبت من پشتگیری بۆ ئەو قسانەی بەڕێزان كاك سۆران عمر و كاك بێستون و كاك د.شێركۆ بكەم، مادام سەرۆكایەتیەكە هەڵپەسێردراوە كەواتە دیوانەكە هیچ رۆڵێكی نامێنێت، هەڵپەسێردراوە ئۆتۆماتیكی، تەحسیل حاسلە، لەبەر ئەوە دەسەلاَتەكانی دابەشكراوە بۆ سەر سەرۆكایەتی پەرلەمان و سەرۆكایەتی ئەنجومەنی وەزیران و ئەنجومەنی دادوەری، هەر سێكیان بۆخۆیان دیوانی خۆیانیان هەیە، كاروبارە پرۆتۆكۆلیەكان هەموو ئەو كاروبارانەی كە سەرۆكی هەرێم كردوویەتی بە پێی ئەو دابەشكردنە لای خۆیانەوە ئەوان كۆمەڵێك دامەزراوە هەیە لای خۆیان ئەو كارانە جێ بەجێ دەكەن، لەبەر ئەوە بە بۆچوونی من ئەم موئەسەسەیە زیادە، یەعنی بەڕێوەبەرایەتی دیوانی سەرۆكایەتی هەرێم زیادە، پێویستە ئەویش هەڵپەسێردرێ، لە ناو ناونیشانەكەش هەڵپەسێردراوە، تەحسیل حاسڵە، بۆیە داوا دەكەم دیوانی سەرۆكایەتی هەرێمیش هەڵپەسێردرێت، پشتگیری لە قسەكانی كاك بێستون و كاك سۆران عمر و كاك د.شێركۆ حەمە امین دەكەم، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینكی/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

بەڕێز پەروا خان فەرموو.

بەڕێز پەروا علی حەمە:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

منیش تەئید لە قسەکانی کاک بێستون و کاک عمر عینایەت و کاک سۆران و کاک د.شێرکۆ دەکەم، لە راستیدا پێویست دەکات کە دیوانی سەرۆکایەتی هەرێم هەڵپەسێردرێ، چوونکە لە پێشدا ئەو کاتەی سەرۆکی هەرێم هەبوو بەڕێز سەرۆکی دیوان هەمیشە وەکو نوێنەری سەرۆك، سەرۆك لەگەڵ بووایە یان لەگەڵ نەبووایە لە هەموو شاندەکاندا، لە پەیوەندیە دیبلۆماسیەکان کە دروست دەکرا، لە هەموو سەرەدانەکاندا بەڕێزیان وەکو نوێنەری سەرۆکی هەرێم دەبینرا، کەواتە ئەو سورەیەی کە هەیە ئێستاکەش لە شاندەکاندا بەردەوامە، بۆیە ئەو نوێنەرایەتیە راستە سەرۆکایەتی هەرێم نییە، پۆستی سەرۆکی هەرێم نەماوە و دەسەڵاتەکە دابەشکراوە، بەڵام بەڕێز سەرۆکی دیوان وەکو کارێکی سیاسی حیزبی دەبینرێت لە زۆربەی شاندەکاندا، هەڵپەساردنی زۆر زەرورە، تەئیدی ئەو بەڕێزانە دەکەم، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز کاك ابوبکر هەڵەدنی فەرموو.

بەڕێز ابوبکر عمر عبدالله (ابوبکر هەڵەدنی):

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

کاتی خۆشی لە کاتی گفتوگۆکانی یاسای ژمارە (٢)ی ساڵی (٢٠١٧) لە یاسای دابەشکردنی دەسەڵاتەکانی سەرۆکی هەرێم زۆر جەختمان لەسەر ئەم بابەتە کردەوە، بەڵام بەداخەوە بە هەڵە بەسەرماندا تێپەڕی، کە لەو کاتەدا گوتمان ئەم دامەزراوەیە دیوانی سەرۆکایەتی هەرێم پەیوەستە بە سەرۆکایەتی هەرێمەوە، کە سەرۆکایەتی نامێنێت دەبێت دیوانیش نەمێنێت، ئێستا بەڕێزێك سەرۆکی دیوانە بە پلەی وەزیر، لە کۆبوونەوەکانی ئەنجومەنی وەزیران بەشدار دەبێت، کە ئەو بەڕێزە و سەرجەم فەرمانبەرەکانی لە ناو دامودەزگاکانی تری حکومەتدا دابەش بکرێن، سوود لە ئەزمون و خیبرە و تواناکانیان وەربگیرێت، وەڵامی ئەو کاتە ئەوەبوو زۆر بەداخەوە کە گوترا دیوانی سەرۆکایەتی هەرێم دوو کار دەکات، کارێکی کارگێڕی و مالی و ئەو فەرمانبەرانە، کارێکی تریش هەیئەتێك هەیە تایبەتە بە لێبوردنی تایبەت، ئێستا لێبوردنی تایبەتیش دراوە بە حکومەت، لە دسەلاّتەکانی حکومەتە، بۆیە بەراستی دەبێت ئەم موئەسەسەیە کە ناوی دیوانی سەرۆکایەتی هەرێمە ئێمە لەم پرۆژەیەی کە پێشکەشی دەکەین هەردوو یاساکە، یاسای ژمارە (١)ی (٢٠٠٥) و یاسای ژمارە (٢)ی ساڵی (٢٠٠٥)، واتە یاسای سەرۆکایەتی هەرێم و یاسای دیوانی سەرۆکایەتی هەرێم هەردووکیان دەبێت هەڵوەشێتەوە، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز کاك انور، فەرموو.

بەڕێز انور قادر مصطفى:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

پشتگیری لە قسەکانی کاك محمود دەکەم، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێزان، داوا لە لیژنەی یاسایی دەکەین ئەگەر بۆ داڕشتنەوەی کۆتایی ئەم ماددەیە وەڵام و تێبینیان هەبێت، بەڕێز د.بەهار فەرمووو.

بەڕێز د.بەهار محمود فتاح:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

پرسیار کرا کە موئەسەسەی سەرۆکایەتی هەرێم کێیە، یەعنی موئەسەسە موئەسەسەیەکی دەستوورییە، سەرۆکایەتی هەرێم و فەرمانبەران و سەرۆکایەتی دیوان و ئەوانەش هەمووی دەگرێتەوە، گوترا کە ئەگەر بگوترێ کارکردن بەم یاسایە بەردەوام دەبێت، لە پێشتردا گوتراوە تاوەکو خولی پێنجەم پێچەوانەیە، ئەوە هەر نەفسی وەڵامەکەی پێشووە، ئەمە یاسایەکی ترە (اللاحق ینسخ السابق)، لەبەر ئەوە هیچ پێچەوانە نییە، سەبارەت بەوەی کە دیوانی سەرۆکایەتی هەرێم زۆر قسەی لەسەر کرا، لە ڕاستیدا ئێمە کاتی خۆی لە پەسەندکردنی یاسای ژمارە (٢)دا ئەو قسانەمان کرد ئەوەی کە ئێستا کاک ابوبکریش دووبارەی کردەوە، خۆی شوێنی هەڵپەساردنی دیوانی سەرۆکایەتی هەرێم یاسای دابەشکردنی دەسەڵاتەکان بوو، یەعنی دەبوایە لەوێدا یاسای ژمارە (٢)ی ساڵی (٢٠٠٥) هەڵپەسێرین، بڵێین کار بە یاساکە ناکرێ، تەنزیمی ئەو دیوانەی کردووە تاوەکو ئەوە دەکرێ، بەڵام لێرەدا ئێمە دەتوانین حەلێکی تر بکەین کە لە ئێستادا لەگەڵ لیژنەدا ڕێك دەکەوین لەسەری کە حەلی ئەو بابەتە بکات، هەرچەندە لە یاسای دابەشکردنی دەسەڵاتەکاندا بە وازحی هاتووە، دەڵێ دەسەڵاتی کارگێڕی و دارایی، بەڵام ئەوە لە تەنفیزدایە کە هەڵە هەیە، ئێمە لێرە دووبارەی دەکەینەوە بە ئیزافەکردنی تەعبیرێکی تر، سیاغەیەکی تر کە ئەم ئەمانجە بپێکێت، کە بەشێکی زۆری ئەندامانی پەرلەمان داوایان کردووە، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز کاك ڤەمان فەرمووو.

بەڕێز ڤەمان فیصل سلیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

ئەوەی ئێستا ئێمە وەکو لیژنەی یاسایی لێرانە دەبێت بیکەین، دەبێت ڕێك تەواوکەری تایتڵی ئەم یاسایە بێت، تایتڵی یاساکە دەڵێت هەڵپەساردنی موئەسەسە یان دامەزراوەی سەرۆکایەتی هەرێم، تۆ لێرانە بێی موئەسەسەی دیوانی سەرۆکایەتی هەرێم کە لە یاسای ژمارە (٢)ی ساڵی (٢٠١٧) کە باس لە دابەشکردنی دەسەڵاتەکان دەکات، خراوەتەوە سەر بە ئەنجومەنی وەزیران، تۆ بێی لێرانە هەڵبوەشێنی، کەواتە چ مانایەك دەمێنێت، لەو یاسایەدا نایەت باس لە هەڵوەشاندنەوەی سەرۆکایەتی هەرێم بکەی، تۆ دەڵێی هەڵدەپەسێرم، تاوەکو موعالەجەی دەکەم، تاوەکو هەڵبژاردنی خولی شەش و حەوت و چەندە بۆی دەکەم، تاوەکو ئەوەی ڕای دەگرم، بەڵام کە لە ڕووی کارگێڕی و داراییەوە زۆر بە وازحی لە ژمارەی یاسایی

دامانناوە کە هەموو ئەرکێکی کە دیوانی سەرۆکایەتی هەرێم بەرامبەر سەرۆکایەتی هەرێم هەبوو، دەبێت هەمان ئەرك لە رووی کارگێڕی و داراییەوە بەرامبەر ئەنجومەنی وەزیرانەوە جێ بەجێ بکات، ئەوانەی لێرانە زیاتر کە برادەران داویان کرد کە هەڵبوەشێتەوە یان جارێکی تر دووبارە باس بکەنەوە، من وا تەسەور دەکەم ئەوە تەوکیدە، کە تەوکیدیش لە ناو یاساوە رەنگە شتێکی جوان نەبێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

ئێستا چاوەڕوانی ئەوەین کە داڕشتنی کۆتایی ئەنجام بدرێت، دواتر دەخەینە دەنگدانەوە، د.ڤالا فەرموو.

بەڕێز د.ڤالا فرید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

دوای وەرگرتنی راو بۆچوونی بەڕێزان و ئەندامانی پەرلەمان بەم شێوەیە ماددەی (٢)مان داڕشتەوە:

ماددەی (٢):

١-کارکردن بە یاسای دابەشکردنی دەسەڵاتەکانی سەرۆکی هەرێم ژمارە (٢)ی ساڵی ٢٠١٧ بەردەوام دەبێت.

٢-دیوانی سەرۆکایەتی هەرێمی کوردستان لە کار و ئەرکە کارگێڕی و داراییەکانی بەردەوام دەبێت و لەژێر سەرپەرشتی سەرۆکایەتی ئەنجومەنی وەزیران کارەکانی ئەنجام دەدات.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێزان ئێستا ئەو ماددەیە دەخەینە دەنگدانەوە بەو شێوەیەی خوێندرایەوە، کێ لەگەڵ دایە؟ تکایە دەست بەرزکاتەوە؟ (٣٤) کەس لەگەڵ دایە، زۆر سوپاس، کێ لەگەڵ دانییە؟ تکایە دەست بەرزکاتەوە؟ (٢٥) کەس لەگەڵ دانییە، زۆر سوپاس، کەواتە بە زۆرینەی دەنگ پەسەندکرا، ماددەی سێیەم د.ڤالا فەرموو.

بەڕێز د.ڤالا فرید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

ماددەی (٣):

پێویستە خولی پێنجەمی پەرلەمانی کوردستان لەژێر رۆشنایی بنەما گشتییەکانی دەستووری هەرێمی کوردستان_عێراق بڕیار لەسەر چارەنووسی دامەزراوەی سەرۆکایەتی هەرێم بدات.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێزان، دەست بە گفتوگۆ دەکەین لەسەر ماددەی (٣).

بەڕێز بێگەرد دڵشاد تاڵەبانی/ سکرتێری پەرلەمان:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

ئەو بەڕێزانەی داوای گفتوگۆ دەکەن لەسەر ئەم ماددەیە (مامۆستا مەروان، د.هەورامان، ماموستا انس، حیات مجید، د.فرست صۆفی، مصطفی سەکری، سۆران عمر، مامۆستا عبدالرحمن، بێستون فائق، ئومێد

عبدالرحمن، بەهار عبدالرحمن، پەروا علی، زولْفا محمود، محمود حاجی، مەردان خدر، منیرە عثمان، عمر عینایەت، علی حەمە صالح، د.شێرکۆ حەمە امین).

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێزان، دەست بە گفتوگۆ دەکەین، بەڕێز مامۆستا مەلا مەروان، فەرموو.

بەڕێز حسین اسماعیل حسین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

لەسەر ماددەی سێ کۆمەڵە تێبینی و خاڵی یاساییم هەیە، هەم خوازیارم لیژنەی یاسایی بە هەندیان وەربگرێت، یەکەم: وەکو فراکسیۆنی کۆمەڵی ئیسلامی داکۆکی لە ئەو پڕۆژەی پێنج حزبە دەکەین کە هەمواری یاسای سەرۆکایەتیان پێشکەشکرد لە پەرلەمانی کوردستان، خوێندنەوەی یەکەمی بۆ کرا ئەو یاسایە، راپۆرتی لیژنەی یاساییش پێشکەشکرا، لەسەر هەمواری پڕۆژەی ئەو پێنج حیزبە کە قەناعەتم وایە ئەگەر بێین بە ئینسافەوە بیخوێنینەوە، بەراوردی بکەین لەگەڵ ئەو پڕۆژەیەی لەبەردەستماندایە زۆر تێروتەسەلترە، زۆر بە ئینساف ترە، زۆر زیاتر شکۆی سەرۆکی هەرێم و پۆستی سەرۆکایەتی هەرێمی زیاتر رەچاو کردووە، بەلاّم بەداخەوە دەڵێم بە نەفسێکی تەسك هەم پەرلەمانی لەسەر پەك خرا، هەم بە چاوێکی دیکە سەیری ئەوەکرا، لەبەر ئەوە ئێمە داوا دەکەین لێرانە وەکو فراکسیۆنی کۆمەڵی ئیسلامی لە جیاتی ئەو پڕۆژەیە ئەو پڕۆژەیە بهێندرێتە پێشەوە، ئێمە لەگەڵ برادەرانی فراکسیۆنی پارتی دیموکراتی کوردستانیش تێبینی و نەزەری ئەوان بە نەزەری ئیعتیبار وەردەگرین، هەموومانیش ئیتیفاق بکەین لەسەر ئەو پڕۆژەیە، چوونکە ئێمە دەڵێین ئەو پۆستە زەرورەتێکە بۆ هەرێمی کوردستان، هەمواری ئەو یاسایە بکرێتەوە، ناکرێت پێنج فراکسیۆنی گەورە لە پەرلەمانی کوردستان هەمواری یاسایەکیان پێشکەش کردبێت و دوو ساڵی بەسەردا تێپەڕیبێت، خوێندنەوەی یەکەمی بۆ کرابێت، راپۆرتی یاسایی پێشکەشکرابێت، بەلاّم بێی پڕۆژەیەکی تر تەمەنی دوو رۆژە، رۆژێك لە دایك بووە، رۆژێکیش ناومان لێناوە، ئەوە خاڵی یەکەم، خاڵی دووەم: کە دەڵێین ئێمە ئەو پڕۆژەیە بسپێرین بە خولی پێنجەم، ئێمە پەرلەمانتارین تۆزێك لە رووی یاساییەوە، لە رووی سومعەی شەخسیمانەوە، لە رووی مێژوویەوە ئەگەر ئەو پۆستە پۆستێکی خراپە بۆ ئەو برا و خوشکانەمان لە خولی پێنجەم وا لێبکەین ئەوان عەیبداربێت، با بۆخۆمان وەکو ئەو خولە دانیشین و کۆتایی بەو پۆستە بێنین، ئەگەر ئەو پۆستەش زەرورەتێکە و بە زەرورەتێکی دەزانین ئێمە وەکو فراکسیۆنی کۆمەڵی ئیسلامی بۆ ئەو شەرەفە لە دەستەخۆمان بدەین و بدەینە خەڵکی تر، با لێرانە کێشەکە کۆتایی پێ بێنین ئێمە، مەسەلەی دەستووریش پێم سەیرە، یەعنی لیژنەی یاسایی ئەوەندە بە پەلە پەل شتەکەیان تێپەڕاندووە، کامە دەستوور؟ چ دەستوورێکمان هەیە بۆ ئەوەی لەو دەستوورە جێگەی بکەینەوە، یان بەو دەستوورە کۆتایی پێ بێنین، ئینجا بڕیار لەسەر چارەنووسی، بۆ یاسای بۆ دەردەکەن، یاسای بۆ دەردەکەین و دکتۆرە چەند جارە دەڵێ (السابق و اللاحق)، ئەوانە، یاسات بۆ دەرکردووە لەولای دێیەوە و دەڵێی چارەنووسێکی دیاری نەکراوت بەجێ هێشتووە بۆ ئەو

پۆسته دەڵێی ئەوان بڕیاری لەسەر بدەن، کەواتە ئێستا ئێمە شەڕی دەوەن بە ئاشە دەیکەین ئێستا، خاڵێکی ترم و خاڵی کۆتایی ئەوەیە، ئەگەر هەموو فراکسیۆنەکان گەیشتوونەتە ئەو قەناعەتەی کە ئەو پۆستە وەکو گوتم فراکسیۆنی کۆمەڵی ئیسلامی لەسەر پڕۆژە یاسای هەمواری یاسای سەرۆکایەتی هەرێمی کوردستان بەردەوامین لەسەری، کە دوو ساڵ پەرلەمانی لەسەر پەککەوت خوازیارین بهێندرێتە پێشەوە سیستەمی حوکمڕانی لە هەرێمی کوردستان بکرێتە سیستەمێکی پەرلەمانی و ئەو پۆستەش شکۆی خۆیە هەیە، سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، مامۆستا مەلا هەورامان، فەرموو.

بەڕێز هەورامان حمە شریف:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لە راستی دا من دووپاتی دەکەمەوە لێرە کە سپاردنی شتێکی مەوجودە بە شتێکی مەجهول، کە ئەمە لە مەنتقدا رەفزە، موستەحیلیشە، شتێکە وجودی هەیە تۆ ئەیسپێری بە شتێکەوە کە وجودی نییە، یەعنی بنەما گشتیەکانی دەستووری هەرێمی کوردستان ـ عیراق، کوا دەستوورمان، ئێمە لەوەتەی هەین چاوەڕوانی ئەوە دەکەین کە ئەم هەرێمە دەستوورێکی هەبێ کە تێیدا هەموومان وەکو یەك مافەکانمان تێدا بەرجەستە کرابێ، بەڵام دەستوورمان نییە، لەم دەستوورە ئاسا چ زەمانەتێك هەیە بۆ ئەوەی کە لە دایك ببێ، تۆ شتێکە وجودی هەیە و دەیسپێری بە شتێکی دیکە کە لە دایك نەبووە، بە راستی شتێکی زۆر زۆر نامەنتقیە، دواجار ماددەکە دەڵێ پێویستە هەتا ئەم پێویستە من وەکو پرسیارێك ئاراستەی لیژنەی یاسایی دەکەم، ئایا ئەمە سیفەتێکی ئیلزامیە کە هەتا خولی پێنجەمیش ئەم بابەتە یەکلایی بکاتەوە، بە وشەی (پێویستە)؟، ئەوە دوایی ئەگەر وەڵامەمان بەنەوە، جەخت لەسەر قسەکەی برای بەڕێزم مامۆستا مەروان دەکەمەوە، لەراستی دا پرۆژەیەکە پێنج حزب پێشکەشیان کرد، خوێندنەوەی یەکەمی بۆ کرا، راپۆرتی لیژنەی یاسایی لەسەر پێشکەش کرا، بەڵام ئەوە هەر لێی ناپرسرێتەوە و بۆتە شتێك کە تەپ و تۆزی بەسەرەوە نیشتووە، بەڵام شتێکی دیکە کە دوێنێ ئەهێنرێتە پێشەوە لە ماوەی (٢٤) سەعات لە دایك ئەبێ و دەکرێ بە یاسا و کە ئەمە بە راستی جێگای تێبینیە، لە کۆتایی دا دەمەوێ ئێزافەیەك بکەم کە تکا دەکەم ئەم قەسیەم نە موزایەدەیە، نە موجامەلەیە، هەر حەقیقەتە دەردەچێ، ئەویش ئەوەیە ئەم بابەتە بۆ بسپێرین بە خولی پێنجەم، ئەدی بۆ خۆمان چارەسەری نەکەین، یەعنی هێندە صەعبە و هێندە نارەحەتە لەمپەرێکی ئەوەندە گەورە و تاسەیەکی ئەوەندە پتە و قورسە کە نەتوانین بیشکێنین، ئێمە ئەم خولە یەکترمان ناسیوە لەیەکتر حاڵی بووین و ئاشنایەتیمان هەبووە، ئەگەر ئێمە نەتوانین چارەسەری بکەین کە یەکترمان ناسیوە تا حەدێك ئەوە پێنج ساڵە پێکەوەین، ئایا خولێکی دیکە دێتە پێشەوە خەڵکیکی تازەتر دێتە ناو ئەم هۆڵی پەرلەمانە، ئایا ئەمانە ئەهێڵن ئەم بابەتە چارەسەر بکرێ، لیستی تازە هەیە و خەڵکی تازە هەیە، خەڵکی دیکە هەیە بەوەی کە لەوانەیە سبەی بێتە ئێرە هیچ شتێکی لە

ئەزموونی ئەم وڵاتە حاڵی نەبووبێ تێ نەگەیشت بێت، خاڵێکی دیکە بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان ئێمە بە راستی خولی پێنجەمیش بۆ مەشغول بکەینەوە بەم بابەتەوە، لێ گەڕێن با خولی پێنجەم ئەوەی ئێمە نەمان کرد ئەوان بیکەن، ئەوەیە کە ئێمە نەمانتوانی یەك وەزیر بێنینە ئەوێ و بڵێین کاکە داهاتی ئەم وڵاتە بۆ کوێ چوو؟ نەوتی ئەم وڵاتە چی لێ هات؟ کێ بردی؟ کێ خواردی؟ با ئەوان ئەو ئیشە بکەن کە ئێمە نەمانتوانی بیکەین، ئەم خولەی پەرلەمانە، ئەم خولی چوارەمە هەر مەشغول بوون بەم یاسای سەرۆکایەتیەوە، مەجهولێك دەدەینەوە بە مەجهولێك و مەعلومێك دەدەینەوە بە مەعلومێك، مەعلومێك یەكتر هەڵدەوەشێنێتەوە، لێ گەڕێن با خولی پێنجەم مەشغول نەکەین بەم بابەتەوە، قومبەلەیەکی تەوقیت کراویان بۆ دانێین و سبەینێ پیایاندا بتەقێتەوە و ئەوانیش بەڕاستی بە هیچ ئیشەکانی خۆیان رانەگەن، نە موتابەعە بکەن و نە یاسا دابنێن نە هیچ شتێك، ئەم بابەتە بە راستی پێکەنینی ناوێ، بە راستی بابەتێکی زۆر زۆر جدیە، مەصیری میللەتێکە بە حەقیقەت، سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، تەنیا لای جەنابت جدی نییە، د.بەهار فەرموو.

بەڕێز د.بەهار محمود فتاح:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

دەزانم ئەوە نەك تەنها لای بەڕێز مەلا هەورامان و مەلا مەروان لای بەشێکی زۆر ئەندامانی پەرلەمان ئەوە پرسیارە سپاردنی مەجهول بە مەجهول، ئێمە لە لیژنەی یاسایی مەسەلەی بنەما گشتیەکانی دەستووری هەرێمی کوردستان راستە ئەوە مەجهولە نازانین درووست دەبێت یان درووست نابێ، دەیگۆرین بە لەژێر رۆشنایی پێوەرە گشتیەکان و دەستووریەکان، مەبەستمان لەوەیە کە بۆ نموونە لە نیزامی پەرلەمانی ئەگەر خولی پێنجەم رێککەوتن لەسەر نیزامی پەرلەمانی مەعایرەکانی نیزامی پەرلەمانی بە هەموو پێوەرە گشتیەکان وەکو یەکە و لەیەك دەچێ، بۆیە دەکەینە پێوەرە گشتیە دەستووریەکان، ئەو بابەتی دەستووری هەرێمی کوردستان.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، بە تەئکید دەزانم پەرۆشی زۆر هەیە بۆ چاککردنی وەزعە گشتیەکە و دروست کردنی تەوافوق، ئەو ئیرادەیە زۆر گرنگە بۆ رێگان بدۆزینەوە و چارەسەریەکان بدۆزینەوە، د.شرین خالی نیزامی بیت و وەڵام دانەوەی نەبی، فەرموو.

بەڕێز شرین حسنی رمضان:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

وەکو عورف ل دانیشتنێت پێشتر هەر ئەندام پەرلەمانەکی بەڕێز حەق هەیە دوو خەلەکا بئاخڤیت، ئەم دبینین د دانیشتنا ئەڤرۆکە هەر یەکە سیمینارەك پێشکەش کر، نە تەنها لسەر وێ ماددەیێ دا د ئاخڤت ژ لای ماددەیا یاسایی دێتە خاندن، کو لسەر پرۆژەیێ هەمی ئاخافتنێت کەتن، ژ ئەگەر ئەڤ عورفە نەمایە

پێشیا دانیشتنێ ئەم ئیقتراح بکەین و بکەڤیتە دەنگدان کو هەر پەرلەمانتارەکی بەڕێز دوو خولەکا بئاخڤیت و زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ ئەو تێبینیە ئێمە رەچاوی دەکەین، کاتمان نەگرت بۆ کەس لەبەر ئەوە بەردەوامین بزانین ئەگەر ئاراستە گشتیەکە وایە، رەچاوی کات نەکرێت، ئەو کاتە سێ خولەکەکە پەیڕەو دەکەین، بەڵام تا ئێستا بەرێژەیەکی وا درێژ نەبووە، مامۆستا مەلا ئەنەس، فەرموو.

بەڕێز ئەنەس محمد شریف طاهر:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

به حەقیقەت بابەتێکی گرنگە هەروەسا موئەسەسەیەکا زێدە گرنگە ل کوردستانێ دا هەندەك ئاخاتفتن وسا هاتنە کرن شەئنی ڤی موئەسەسەی کەمکر، ئەگەر تشتەك هەبێت ئەم شانازیێ پێ بکەین، موئەسەسە سەرۆکایەتیا هەرێما کوردستانێ بۆ ئەو بووە کو تەمسیلا دبلوماسیا کوردستانێ کو ئیتارەکی گەلەك بەرتەنگ دا تابعی عیراقی وا لێ کری کو بلندترین موئەسەساتێ دبلوماسی ل جیهانێ پێشوازی لێ بکەن کو ئاستێ کوردستانێ ئینا بۆ ئاستێ دەولەتێت سەربەخۆ، حەقیقەت ئەڤە جهێ شانازییە کو ئینسان پێ بگاتن، یا دی ژی سەر ماددیێ (٣٠) حەقیقەت جهێ هەندێیە کو بەحس لسەر بێتە کرن، پێویستە خولی پێنجەم ئەمی تشتەکە ئەمی فەرز بکەین، لسەر خولا بێت، تشتەکی مەجهول ئەز دبینم یا باشتر ئەوە هەر ماددێ سێ بێتە هەلگرتن، پێشنیاز دەکەم ئەڤ ماددە د پرۆژەیێ دا نەبێت و زۆرسوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، حەیات خان فەرموو.

بەڕێز حەیات مجید:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

له ماددەی (٣) کە لێرە نووسراوە، پێویستە لە خولی پێنجەمی پەرلەمان بەڕێز جێگری سەرۆکی لیژنەی یاسایی ئاماژەی بە داڕشتنەوەیەك کرد منیش هەر هەمان رەئیم هەیە، پێویستە خولی پێنجەمی پەرلەمانی کوردستان لەسەر پێوەرە گشتیە دەستووریەکان بڕیار لەسەر چارەنووسی دامەرزاوەکانی هەرێمی کوردستان بدات، سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، کاك مصطفی فەرموو.

بەڕێز مصطفی احمد محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لەبارەی فەقەرەی (٣) منیش پێموایە ئەوە شتێکی نەگونجاوە کە دەستوور نییە و بڵێی بە پێی بنەما دەستووریەکان، ئەوەی بەڕێز د.بەهار باسی کرد، پێوەرە دەستووریەکانیش لەوانەیە وەکو پێویست مەعلوم نەبن، خاڵێکی لێ زیاد بکرێ، ئەگەر لە رووی قانوونیەوە ئەگەر توانا بیت، ئەگەر داوا بکەین و بنووسین لە جیاتی ئەو سێیەمە بیکەین دەبێ لە خولی پێنجەمی پەرلەمانی کوردستان دەستوور بۆ هەرێم بنووسرێتەوەو پەسەند بکرێ، مادام ئێمە ئەوەندە موسیرین لەسەر مانی پۆستی سەرۆکایەتی هەرێم بۆ ئەوەندە موسیر نین لەسەر دانانی دەستوور بۆ هەرێمی کوردستان کە ئەو صراع و ململانێیەی لەسەرە، خۆ ئەگەر خولی پێنجەم نەشی کات، ئەگەر بیکەینە فەقەرەیەك و هەبێ شتی چاکە، ئەوەش دەبێت خاڵی (٤) دووەم/ وەك برا بچووکێکی هەموو پەرلەمانتاران بەراستی ئێمە لە ناو پەرلەمان هەریەکەی لەناو حزبی خۆمان کۆمەڵە دەنگێکمان هەیە و کۆمەڵە خەڵکێك متمانەی پێمان کردووە، بە راستی بە پێویستی دەزانم هەر پەرلەمانتارێك لەسەر پرۆژە یاسایەك ئیمزای کرد، ئەگەر بە پەلەپەل و بە بێ دیقەت ئیمزای کردبی پێش ئەوەی لیژنەی یاسایی راپۆرت بنووسێت ئەکرێ ئیمزایەکەی خۆی سەحب بکاتەوە، بەڵام ئەگەر هاتە ناو هۆڵی پەرلەمان حەق نییە لە دژی قسە بکات بە راستی، سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، کاك سۆران فەرموو.

بەڕێز سۆران عمر:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی (٣) دەڵێ پێویستە لە خولی پێنجەمی پەرلەمانی کوردستان ئەم پرسە چارەسەر بکرێ، من دەپرسم بۆچی خولی چوارەمی پەرلەمانی کوردستان ئەم پرسە چارەسەر ناکات؟ کە لە ئێستادا بڕیارتان داوەبە هەڵپەساردنی دامەزراوەیەك کە ئێمە لەگەڵ هەڵوەشاندنەوەی بووین، با خولی (٤) پەرلەمانی کوردستان وەك ئێستا چارەسەری بکەین، ئەوەی لەگەڵ هەڵوەشاندنەوەیەتی، ئەوەشی لەگەڵ مانەوەیە پرسێکی ئەوەندە قورس نییە، چونکە لە یاسای ژمارە (١٩) ی ساڵی (٢٠١٣) کە درێژکردنەوەی دوو ساڵی ویلایەتی بەڕێز سەرۆکی هەرێمە دەوترێ لەماوەی ئەو دوو ساڵە پرۆژەی دەستوور هەموار بکرێتەوە، لە خولی سێیەم هێنرایە خولی چوارەم پرۆژەی دەستوور دیسان سەر لەبەریمان هەڵوەشاندەوە و لیژنەی دەستووری دروست کرا، ئێمە لەبری ئەوەی خەریکین بەوەوە ئەو لیژنە دەستووریە ئەکتیڤ ناکرێتەوەو ببین بە خاوەنی دەستوور و پرسی دامەزراوەی سەرۆکایەتی هەرێم و هەموو پرسەکانی تریش چارەسەر بکرێت، بۆیە من لەگەڵ ئەوە نیم بخرێتە خولی ئاییندە، هەر ئەم خولەی پەرلەمانی کوردستان چارەسەری بکات و لێرەشدا ئەو ماددەیە هەڵبوەشێتەوە، سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، کاك عبدالرحمن فەرموو.

بەڕێز عبدالرحمن علی رضا:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لەوە دەست پێ دەکەم، من پێشتریش ئاماژەم بەوە کرد، لە ڕاستی دا ئەگەر هەموار یاسای سەرۆکایەتی هەرێم کە دوو ساڵ، سێ ساڵ ئیشمان لەسەری کرد سەرکەوتوو بووینایە ئەم پرۆژە ئەسڵەن نەدەهات کە ئێستا قسەی لەسەر بکەین، پرۆژەی دابەش کردنی دەسەڵاتەکانیش هەر نەدەهات، لەبەرئەوە ئەو بابەتە عیلاقەی بەوە هەیە، دووەم/ من لەگەڵ دەقی ماددەی (٣) وەکو ئەو پرۆژەیەی ئاراستەی لیژنەی یاسایی کراوەکە دەڵێ پێویستە خولی پێنجەمی پەرلەمانی کوردستان لە یەکەمین وەرزی گرێدانی دا لەژێر ڕۆشنایی بنەما گشتیەکانی دەستوور بڕیار لەسەر چارەنووسی دامەزراوەی سەرۆکایەتی هەرێمی کوردستان بدات، نەك ئەوەی کە لیژنەی یاسایی ئاماژەی بۆ کردووە، ئەویش لەبەر کۆمەڵێك ئەسباب، یەکەم/ خولی پێنجەم ئەگەر دیقەت بدەن نووسیومانە پێویستە، واتا ئیجباری کراوە کە لە خولی گرێدانی یەکەم ئەو کارە بکەن، نەك هەموو خولی پێنجەم پابەند بن و ئەم پرۆژەیە و مەسەلەی ئەو پرۆژەیە یەکلایی بکەنەوە، من یەك پێنشیارم هەیە بۆ لیژنەی یاسایی و سەرۆکایەتی پەرلەمانی کوردستانیش ئێمە دەزانین لە (٢٠١٥/٥/٢٠) لیژنەی نووسینەوەی دەستوور هەڵبژێردرا، ئەو لیژنەیە مودەیەکیان پێدرا و لەو مودەیە توانیان لە (٦٠٪) ی دەستووری هەرێمی کوردستان بنووسنەوە، واتا لە (٥) بەش دوو بەشی ماوە، بۆیە داوا دەکەم هەتا ئەم مودەیەی خولی پێنجەم کە ماومانە ئەو لیژنەیە دەست بەکاربنەوە و بۆ ئەوەی لایەنی کەم ئەوەی کە ماوە تەواوی بکەن و ببین بە خاوەنی دەستووری خۆمان کە ئەمە کار ئاسانیەك دەکات بۆ ئەوەی خولی پێنجەم سەرقاڵ نەبن بەم بابەتەوە، سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، کاك بیستون فەرموو.

بەڕێز بیستون فایەق محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

کە لە ئەسڵی پرۆژەکەی ئێمە وشەی بنەما گشتیەکان دەستوور هاتووە مەبەستمان هەبووە لەوێ، ئێمە مەبەستمانە سەرۆکایەتی هەرێمی کوردستان بمێنێتەوە و مەبەستیشمانە ئەسڵی پرۆژە پێشکەکراوەکان (١٥)ی ئێمە و فراکسیۆنی تر کە بە داخەوە ئەو کات ناکۆکی لێ کەوتەوە و ئێمە باجمان وەرگرت و باجمان دا لەسەر ئەوە، ئێمە مەبەستمانە بنەما گشتیەکانی دەستووری عیراق لەوێ، چەسپاندنی نیزامە پەرلەمانیەکەیە کە باسم کرد لە ئەسڵی پرۆژەکانمان دا هات بوو، نیزامی پەرلەمانی بە مانای چۆنیەتی هەڵبژاردنی سەرۆك لەو نیزامە کە خیلافمان لەسەری هەبوو، دەسەڵاتەکانی و جۆری نیزامە سیاسیەکە لەسەر مەوزوعی خولی پێنجەمی پەرلەمانی کوردستان لە ڕاستی دا خولەکە (٤) ساڵە ئەگەر درێژ نەکرێتەوە، وەکو ئەم خولەی کە بەداخەوە وای لێ هات، ئەو قسەیەی کاك عبدالرحمن تەبەنی دەکەم،

تەحدید بکرێ وەرزی یەکەم مەسەلەن ساڵی یەکەم لە بیدایەتی خولەکەیە، ئەوەشی کە کاك سۆران گوتی بۆ لەم خولە نەیکەین یالله منیش پێم باشە لەم خولە بیکەین، خۆ ئێمە لەم خولە پرۆژەمان هەبوو ویستمان نیزامی سیاسی لە کوردستان پەرلەمانی بێ و ویستمان سەرۆك لە نێو پەرلەمانەوە هەڵبژێردرێت بە داخەوە کە نە نیسابەکەمان بۆ تەواو بوو و دۆخی کوردستانیش گەیاند بە کوێ، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، کاك ئومێد فەرموو.

بەڕێز ئومێد عبدالرحمن حسن:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بە دڵنیاییەوە تایبەت بە ماددەی (٣) هەموو ئەو دیدە یاسایی و سیاسیانەی کە بۆ دامەزراوەیی سەرۆکایەتی هەرێمی کوردستان ئێستا هەیە، بە دیدێکی ئەرێنی وەکو فراکسیۆنی پارتی دیموکراتی کوردستان تەماشای دەکەین و جا چ هەڵبژاردن بکرێت، چ ئەو دامەزراوەیە هەلبپەسێردرێت یان هەڵبوەشێتەوە، بەڵام دیدی گشتی هەمووومان هێنانەدی سیستمێکی پەرلەمانی گونجاو کە خزمەتی خەڵکی کوردستان بە دیموکراسیەت بکات لەسەرووی هەموو شتێکەوە ئێمە وای دەبینین، هەرچەند ئەو دامەزراوەیە کە قسە لەسەر هەڵپەساردنی دەکرێت لەرابردوو دا بۆ ئێستاش و بۆ مێژووش هەروا دەبێ، ئەو دامەزراوەیە بە سەرۆکەکەیەوە بۆتە هێنانەدی یەکێك لە خواستەکانی گەلی ئێمە کە بوونی ئاڵا وەکو هێما و سیمبولێك، بینیمان لە چوارچێوەی ئەو دامەزراوەیەدا ئاڵای کوردستان لە وڵاتان و لە سەرۆك و ڕێبەری وڵاتاندا دەهاتن لەژێر ئەو ئاڵایە و بوونی ئاڵایەکە لەرووە بارە عاتفیەکەی چ کاریگەریەکی هەبوو، لەباری دیبلوماسیش دا ئەو دامەزراوەیە دیسان بەشێکی گرنگ بووە لە پێشوەچوونی دبلوماسیەتی هەرێمی کوردستان ئەگەر دیقەت بدەین، پێشی ساڵی (٢٠٠٥) پێش بوونی ئەو دامەزراوەیە دبلوماسیەتی هەرێمی کوردستان لە چ ئاستێك بووە و ئێستا لە چ ئاستێکی دیکەیە، لە حاڵەتێکی دیکەدا ئەو دامەزراوەیە و سەرۆك و دامەزراوەکە بە پێی یاساکانی دەسەڵاتی ئەو سەرۆکە کە سەرۆکی هێزە چەکدارەکان بوو، گەورەترین هێزی دڕندەی دونیا تیرۆر و توندڕەوی لەسەر دەستی خەڵکی کوردستان تێکشکێنرا، لەباری نیشتمانی و نەتەوەییش دا جارێکی دیکە ئەم دامەزراوەیە ئەو چەترە بوو هەموو ئیستجاهە جیاوازەکانی لەژێردا کۆدەبوونەوە و کۆبووەوە، بینیمان بەچ شێوەیەك لەو بارەدا هاوکار و پشتیوانی دۆزی خەڵکی کوردستان بوو، گەورەترین شانازی بۆ ئەو دامەزراوەیە یان خەڵکی کوردستان کاتێك ئەو یاسایە دانرا لە ساڵی (٢٠٠٥) یاسای ژمارە (١) یەکێك لە هاتنەدی خواستەکانی خەڵکی کوردستان بوو کە وەکو دیسان تەئکید لەسەر ئەوە دەکەمەوە ئەو دامەزراوە چ رۆڵێکی بینی لە مەسەلە نیشتمانی و نەتەوەییەکانی ئێستاش ئێمە پێمانوایە کە ئەو کارەی دەکرێت یان ئەو گفتووگۆیەی ئەمرۆ دەکرێ لەسەر ئەو بابەتە دەکرێت، ئەوە جیاوازی ئێمەیە لەسەر تێ گەیشتنمان لە میکانیزم و لە بابەتی دەستوور، بۆیە دەکرێ بە پێی دەستوور هەموو ئەو جیاوازیانەی کە هەمانە بە پێی پرۆژەیەك کە دەستوور لە هەرێمی کوردستان

دێتە ئاراوە، ئەو فەوزایە یان ئەو كێشە و گرفتانەی لایەنەكان نەمێنێ و دەستوور ئەو چەترە بێ كە لە ژێری دا دامەزراوەكان كاری خۆی بكات، ئێستا ئێمە لە خولی پێنجەمی پەرلەمانی كوردستانمان لەبەردەمە نزیكین لەوەی كە ئەم خولە بەرەو كۆتایی دەچێت، لەم خولەش دا ئەو گرفتانە چارەسەرمان كرد، لە رابردووشدا نەمانتوانی خاوەنی دەستووریك بین و دیدگا سیاسیەكانمان هۆكار بوون لەوەی كە دەستوور نەخرا ریفراندۆمەوە، دیدگا سیاسیەكانمان هۆكار بوون لە لیژنەیەكی دیكەی دەستووری دروست بێ و كارەكانی تەواو نەكات، لە خولی پێنجەم دا هاوكار بین لەوەی كە هەم دەستوورێكمان هەبێ ببێتە چەترێك بۆ هەرێمی كوردستان و هەموو ئەو كێشە و گرفتانەی كە لە نێوانمان دا هەیە لە چوارچێوەی ئەو دەستوورە یەكلایی بكرێتەوە، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینكی/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

سوپاس، بەهار خان فەرموو.

بەڕێز بەهار عبدالرحمن محمد:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

ئەم ماددەیە وا داڕێژراوە وەكو ئەوەی دەستوورێكمان هەبێ و لەسەر بنەما گشتیەكانی چارەسەری شتەكان بكەین، بۆیە خاڵی یەكەم/ ئێمە بۆچی ئەو كێشەیە و دەرهاویشتەكانی دەزانین كە چەند كاریگەری لەسەر هەرێمی كوردستان هەبووە، بۆ بەجێی دێڵین بۆ خولی پێنجەم و یەعنی ب هەمان شێواز ئیدامە بەو كێشانە دەدەین، دوو/ ئێمە دەستوورمان نییە تا بەو شێوازە لەسەر بنەما گشتیەكانی خۆ ئەگەر دەوترێت بۆ خولی پێنجەم زەمان چییە كە لە خولی پێنجەمیش دا دەبینە خاوەنی دەستوور، ئێمە دەزانین نەك هەر لە خولی چوارەم، لە خولەكانی پێشتریش دا و هی خولەكانی پێشتریش بەداخەوە دەڵێم كە بەهۆی ململانێ سیاسی و بەرژەوەندیە حزبیەكانەوە كە نەتوانراوە هەرێمی كوردستان بكرێت بە خاوەنی دەستوور، بۆیە لەبری ئەوەی كە ئێمە بیسپێرین بە خولی پێنجەم و بڵێین بەرپرسیاریەتەكە لە خۆمان لیژنەكانی نووسینەوەی دەستوور دەست بەكارەكانی بكاتەوە، ئەوەی كە كاروباری نووسینەوەی دەستوور و پەكی خستووە لە راستی دا ئەگەر چی ئەمە پەیوەندی بە قۆناغەكانی ڕابردووشەوە هەیە، بەڵام لە ئێستادا بەرپرسیاریەتەكەی لە ئەستۆی ئێمەدایە و ئەم پەرلەمانەیە، بە تایبەتی دەبێ دەستەی سەرۆكایەتی، چونكە وادەیەك درا بوو بە لیژنەی نووسینەوەی دەستوور كاری باشیان تیا كردووە، ئەوە مابوو كە ئەگەر كاتەكەیان تەواو نەبوو دووبارە بێتەوە پەرلەمان و دەنگیان پێ بدرێتەوە و مانگێكی دیكەش وادەكەیان بۆ درێژ بكرێتەوە، یەعنی لە ئێستادا ئەوە ماوە كە دەستەی سەرۆكایەتی بیخاتە بەرنامەی كار، دەست بەكارەكانیان بكەینەوە، نازانم چی رێگرە بۆچی ئەوە ناكەین، هیوادارم كە بەو شێوازە سیاغە بكرێت، بەرپرسیاریەتەكەی لە ئەستۆی ئەم خول بێ و ئێمە لیژنەكانی دەستوور دەست بەكار بكەینەوە و تاوەكو چارەسەری دەستووریش نەكەین ئەو كێشانە چارەسەر نابن، بەڵام تەحسیلێ حاسڵە، نووسینەوەی دەستوور كێشەكە چارەسەر دەبێ بە تایبەتی ئەگەر سیستمی پەرلەمانی جێگیر ببێ لە دەستوور دا ئەو كاتە

سەرتاپای ئەو کێشانە چارەسەر دەکرا بە سەرۆکایەتی هەرێم، ئەو کێشانەی کە هەمانە لەسەر شێوازی سیستمی حوکمرانی لەهەرێمی کوردستان دا، بۆیە داوا دەکەم کە پەلە بکرێت و ئەوبەرپرسیاریەتەی لە ئەستۆمانە بە پێی پێویست جێ بەجێ بکرێت بە تایبەتی دەستەی سەرۆکایەتی، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، پەروا خان فەرموو.

بەڕێز پەروا علی حمه محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

سەرەتا پشتگیری لە قسەکانی کاك بیستون و کاك عبدالرحمن دەکەم، زۆرێك لە قسەکانی منیان کرد، منیش بڕوام وایە کە بەڵێ ئێمە وەکو فراکسیۆنی گۆڕان بڕوامان بەوەیە کە ئەبێ سیستەم پەرلەمانی بێ و هاوشێوەی بەغدا بێت، لەبەرئەوە ئەوە هۆکارەکان ئاسان تر دەکات، سەبارەت بە هاڵپەساردنیشی یان دواخستنی بۆ خولی پێنجەمی پەرلەمان، منیش خوازیارم کەلەم خولەدا بکرایە، چونکە ئەوەی کە ئەم خولە یەکێك لە شانازیەکانی ئەوەیە کە دەستی بۆ زۆرێك لە پرسەکان بردووە، راستە بە دڵی هەمووان نەبووە و هەموو حزبەکان لەسەری تەوافوقیان نەبووە، بەڵام ئەوەندەی کە تووشی کێشەیەش بووین لەسەری خوازیار بووین کە ئەم خولە ببوایە بە دەستکەوتی ئەم خولە و کۆتایی هێنان بە هەر شێوازێك بێ تەبعەن دەرئەنجامەکەی لەسەر دەستی ئێمە کۆتایی پێ هات بایە و سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، زولفا خان فەرموو.

بەڕێز زولفا محمود عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من پشتیوانی لە قسەی هاوڕێیانم کاك بیستون و مامۆستا عبدالرحمن و پەروا خان دەکەم، لەبەرئەوەی کە ئێمە دەستوورمان نییە و تاوەکو ئێستا دیار نییە کە لە خولی پێنجەمیش دا ئایا دەستوور پەسەند دەکرێ یاخود نا، لەبەرئەوە من پێشنیار دەکەم کە پێویستە کاتێك دیاری بکرێ، پێشنیازی ئەوە دەکەین کە لە خولی پێنجەم لە وەرزی یەکەم چارەنووسی ئەم دامەزراوەیە یەکلایی بکرێتەوە، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، کاك محمود فەرموو.

بەڕێز محمود حاجی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

سەرەتا من تکایەك لە لیژنەی یاسایی دەکەم کە پێویست دەکات تا ڕادەیەك ڕەچاوی پێشنیارەکان و بۆچوونەکانمان بکەن، لە ماددەی پێشووەوە تا ماددەی (٢) کە زیاتر لە (٦) کەس پشتیوانیمان لە قسەکەی و بۆچوونەکانی کاك بیستون کرد، بەڵام وەکو پێویست ئەو ماددەیە دانەڕێژرایەوە بە پێی خواستی ئێمە و خۆیان چۆنیان ویست وایان دارِشتەوە، دوو/ سەبارەت بە ماددەی (٣) بەرای من لەبەرئەوەی هەرێمی کوردستان و برادەرانیش باسیان کرد دەستووری بۆ نەنووسراوەتەوە دیاریش نییە کەی دەبین بە خاوەنی دەستووری هەمیشەیی خۆمان لە کوردستان، بۆیە بەرای من پێویستە وا بنووسرێتەوە، پێویستە خولی پێنجەمی پەرلەمانی کوردستان لە یەکەم وەرزی گرێدانی دا لە ژێر رۆشنایی بنەما گشتیەکانی دەستووری عیراق بڕیار لەسەر چارەنووسی سەرۆکایەتی هەرێم بدرێت، بۆیە پێویستە سیستمی پەرلەمانی بێ و هاوشێوەی عیراقی فیدرال بێ، لەبەرئەوەی ئەگەر هەر هیچ نەبێ پێشتر هەر چیمان کردبێ لەدوای (١٦) ئۆکتۆبەرەوە بینیمان چۆن دەبێ و ئێستا هەموومان کێبڕکێمانە لەوەی کە چۆن لە دەستووری عیراق جێ بەجێ بکەین و بچینەوە عیراق و لەم هەڵبژاردنەی عیراقیش دا نزیکەی (٦٠) کورسی پەرلەمانیمان هەیە و دەچینەوە پەرلەمانی عیراق و کەرکووك وەرنەگرینەوە، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، کاك مەردان فەرموو.

بەڕێز مەردان خدر مصطفى:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

سەبارەت بە ماددەی (٣) خاڵی یەکەم من لەگەڵ ئەوەم کە چارەنووسی ئەم پرسە پرسی سەرۆکایەتی هەرێم ئەگەر بە کاتیشەوە گرێ بدرێت بە کاتێکی وابێت کە ئیمکان بیت جێ بەجێ بکرێ، بۆ نموونە ئەگەر پێشنیاری ئەوە بێت لەو وەرزی یەکەمی خولی پێنجەمی پەرلەمانی کوردستان پێمان وابێت کە ئیمکانە دەتوانرێ کە ئەم پرسە یەکلایی بکرێتەوە هەموومان لەبیرە کە ئەم خولەی پەرلەمان وەرزی یەکەم زیاتر تەواو ببوو و هێشتا هەر نەمانتوانی بوو حکومەت و کابینەی حکومەت درووست بکەین، بۆیە من پێموایە لە خولی پێنجەمیش وەرزێك تەواو دەبێ وهێشتا گفتوگۆ و موناقەشات لەسەر درووست کردنی حکومەت بێ، بۆیە بۆ نەسێکی یان دەقێکی وا دابنێین کە لە ئێستاوە بزانین جێ بەجێ ناکرێ، بۆیە من لەگەڵ ئەوەمە کە لیژنەی یاسایی ئەو نەسەی کە لیژنەی یاسایی دایاناوە ئیمکانە لە ماوەی خولی پێنجەم ئەو پرسە یەکلا بکرێتەوە، ئەگەر ئەوەش نەبێ دەتوانین کە حەلێکی وەسەت ماوەیەکی وا بێت کە ئیمکان بێت ئەم پرسە یەکلابکرێتەوە، خاڵی دووەم لیژنەی یاسایی پێشنیارەکی باشیان کرد کە بە دیلی بنەما گشتیەکانی دەستووری هەرێمی کورستان بیت من پێشنیارێکی زۆر باشە، ئەگەر ئێمە پێمان وابێ ئەگەر بگەینە بنەما گشتیەکانی دەستووری عیراق کە لە دوای دا وای لێ دێت سەرۆکی هەرێم لەناو فراکسیۆنەکانی پەرلەمان هەڵبژێردرێت دەبێتە هۆی ئەوەی کە سیستمەکە پەرلەمانی بێت، بە حەقیقەت من دەمەوێ چەند تەوزیحێك بدەم، د.ڤاڵا ئیشارەتی پێدا سەرەڕای پشتگیریم بۆ قسەکانی پێویستی بە

تەوزیحی زیاترە، شێوازی هەلبژاردنی سەرۆك بە هیچ شێوەیەك لە سیستمی حوكم ناگۆڕێت، لە نیزامی پەرلەمانی تەئكید دەكەمەوە لەو وڵاتانەی كە نیزامی پەرلەمانیان هەیە چوار شێواز بۆهەڵبژاردنی سەرۆكی وڵات هەیە، شێوازی یەكەم كە پێی دەوترێت شێوازی ویراسی لە بریتانیا كە مەهدی نیزامی پەرلەمانیە سەرۆكیان مەلیكە بە شێوەی ویراسی ئەو پۆستە وەردەگرێت، شێوەی دووەم كە شێوەی ئینتخابە، ئەویش سێ شێوازی هەیە، نموونەی یەكەم سەرۆك لەناو پەرلەمان هەڵدەبژێردرێت كە نموونەی بەرچاومان هەیە وەكو لە عیراق و لە لوبنان و نیزامەكەش نیزامی پەرلەمانیە، شێوازی دووەم سەرۆك لەناو خەڵك هەڵدەبژێرێت، نیزامیشیان نیزامی پەرلەمانیە و نموونەی نەمسا و پرتوغال و چەند نموونەی تریشمان هەیە، شێوازی سێیەم یان شێوازی سێیەمی ئینتخابی و چوارەمی نیزامی پەرلەمانی پێی دەڵێن شێوازی تێكەڵاو، نیزام پەرلەمانیە و سەرۆك بە شێوەی تێكەڵاو هەڵدەبژێرێت و وەكو ئەلمانیای ئیتحادی، ئەلمانیای ئێستا، نوێنەری خەڵك لە موقاتەعات لەناو خەڵك نوێنەری خۆیان هەڵدەبژێرن، كۆنگرەیەك درووست دەكرێت لە نوێنەری خەڵك و لەگەل پەرلەمان هەردووكیان پێكەوە سەرۆكی وڵات هەڵدەبژێرن، بۆیە ئێمە بە هەڵەدادەچین كە دەڵێین ئەگەر سەرۆك لەناو پەرلەمان هەڵدەبژێرێت، سیستەم دەبێتە سیستمی پەرلەمانی، زۆر پێویست بوو ئەو تەوزیحاتانە بۆ بەرچاو روونی ئەندامان و زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینكی/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

سوپاس بۆ ئەو زانیاریە، منیرە خان فەرموو.

بەڕێز منیرە عثمان علی:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

من لە كۆتا قسەكانی بەڕێز مامۆستا هەورامانەوە دەست پێ دەكەم، كە لەراستی دا دەمەوێ ئەوە بڵێم خولی چوارەمی پەرلەمانی كوردستان قوربانی زۆرمان دا بۆ سەرۆكایەتی هەرێم و موئەسەسەی سەرۆكایەتی هەرێمی كوردستان، (٥٠٪) ی كاری ئەم پەرلەمانی كوردستانە بەهۆی سەرۆكایەتی هەرێم و پۆستی سەرۆكایەتی هەرێمەوە ئەم پەرلەمانە پەك خرا، بۆیە ئومێد دەكەم ئێمە هەوڵ بدەین ئەم كێشەی دامەزراوەی سەرۆكایەتی هەرێمی كوردستان لە خولی چوارەم دا با حەلی بكەین، با جارێكی تر وەك چۆن خولی سێیەمی پەرلەمان كێشەكەی بە نیوە ناچڵ بۆ خولی چوارەم بەجێ ئەهێڵرێ، با ئێمەش جارێكی تر بە نیوەیی بە جێی نەهێڵین بۆ خولی پێنجەمی پەرلەمان، خولی پێنجەمی پەرلەمانیش نیوەی تەمەنی كاری پەرلەمانی خۆی بۆ ئەم موئەسەسە و دامەزراوەیە تەرخان بكات، بۆیە هیوادارم ئێمە بە جورئەتەوە دەست بنێینە سەر برینەكان و بە جورئەتەوە دەست بەرین بۆ ئەوەی كە ئەو ماوە كورتەی لەبەردەممان ماوە كێشەی موئەسەسات و كێشەی سەرۆكایەتی هەرێم و ئەو موئەسەسەیە چارەسەر بكەین، پشتگیری هەموو ئەو راو بۆچوونانەش دەكەم كە پێویستە لیژنە دەستووریەكە جارێكی تر كارا بكەینەوە لەپەرلەمانی كوردستان دەست بە نووسینەوەی دەستوور بكەین بۆ ئەوەی لە خولی چوارەمی پەرلەمانی كوردستان دا دەستوور بنووسینەوە و ئەو دەستوورە تەواو بكەین كە دوو بەشی ماوە، بۆ ئەوەی بتوانین

ئەو کێشانەی کە لە خولی چوارەمی پەرلەمانی کوردستان هەمان بووە جارێکی تر ئەو کێشانە بۆ خولی پێنجەمی پەرلەمانی کوردستان درووست نەبێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، کاك عمر فەرموو.

بەڕێز عمر عینایەت:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من ئەگەرێمەوە بۆ هۆکارەکانی دەرچواندن هەرچەندە ئێستا کاتی نییە بەس باسی رەخساندن و زەمینە سازی ئەکا من پێم باش بوو ئەو رەخساندن و زەمینە سازیە بۆ ئەو یاسایە کرا کە لەلایەن پێنج لایەنەوە پێشکەش کرا، لە (٢٣) ی حوزەیرانا خوێندنەوەی بۆ کرا، ئەکرێ ئەو پێنج لایەنە ئێستا وەکو مامۆستا (هەورامان، مەروان) فەرموویان (مونیرە) خانیش باسی کرد ئێستا پێنج لایەن ببێ بە شەش و ببێ بە حەوت بکرێت بە هەشت و هەموو فراکسیۆنەکان وکۆتا کەمینە پێکهاتەکانیش بەشداری تێدا بکەن، ئەکرێ باشترە ئەم یاسایە نەسپێرین بە خولی ئاینده نەسپێرین بە نادیار خۆمان لەو ئاستە ببینینەوە بتوانین چارەسەری ئەو کێشە بکەین یاسای سەرۆکایەتی هەرێم بەو پێیەی پێویستە هەمواری بکەینەوە، گرێی دەست نەخەینەوە خۆمان بە کەم نەزانین، خولی پێنجەم ئێستا وەکو مامۆستا (هەورامان) جارێکی دیکە باسی کرد باشتر یەکترمان ناسیوە باشتر لەیەکتر تێگەیشتوین هەم دەستورەکە وەکو ئەوەی (بەهار) خان باسی کرد، دەستوورەکە تەواو بکەین هەم هەمواری ئەم یاسایە بکەینەوە ئەگەر ئەمانەشتان هیچ پێناکرێت وە من وای ئەبینمەوە لە ناو برگەکەدا هەندێ نایانەوێ باسی دەستووری عیراقی بکەن هەندێ ئەیانەوێ بڵێن بنەما دەستووریەکان گشتییەکان هەندێکیشیان ئەیانەوێت بڵێن دەستووری هەرێمی کوردستان کە نییە وا باشترە ئەگەر ئەمانە هیچی نەکرا، من داوا ئەکەم برگەکە بەم شێوەیە بخوێنرێتەوە، پێویستە خولی پێنجەمی پەرلەمانی کوردستان لە یەکەم وەرزی گرێدانی خۆیدا بریار لە چارەنووسی دامەزراوی سەرۆکایەتی هەرێم بدات، ئەگەر لەلای ئێمە چارەسەر نەکرا کە من هیوادارم بکرێت، لەو ئاستەیاین کە بکرێت، ئەگەر ناکرێت ئەم پەرەگرافە بنووسن باسی دەستوور نەکەن بیسەپێنن بەسەر خولی پێنجەم لە یەکەم وەرزی گرێدانی خۆیدا پشت بە دەستوور و ئەوانە نەبەستێت، چونکە پشت بە دەستوور هەر بە دەنگدان یەکلایی دەکرێتەوە باشترە لە وەرزی یەکەمی گرێدانی خۆیدا ئەم بابەتە یەکلایی بکاتەوە، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەرێز (عمر عینایەت)، بەرێز (تحسین اسماعیل)، فەرموو.

بەڕێز تحسین اسماعیل احمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەم بابەتەی سەرۆکایەتی هەرێم برادەران هەندێ شتیان باس کرد کە ناکرێ و گونجاو نییە، بۆ نمونە دیوانی سەرۆکایەتی هەرێم سەر بە ئەنجومەنی وەزیران بێت، ئەمە لە کاتێك دەکرێت کە یاسای سەرۆکایەتی هەرێم هەموارکرابێتەوە یاخود نەمابێت یان هەڵوەشابێتەوە، بەڵام تا هەڵنەوەشێتەوە ناکرێت سەر بە ئەنجومەنی وەزیران بێت بەڵام دەکرێت لەژێر چاودێری ئەنجومەنی وەزیران بێت، زۆر بەداخەوە میللەتان شانازی بە کەسانی خۆیانەوە دەکەن ئێمە لێرە تەنها کارمان ئەوەیە یەکتر بشکێنین یاخود شتی خۆمان بە کەم بزانین، من پشتگیری کاك (ئومێد خۆشناو) دەکەم کە قسەکانی منی کرد، سەرۆکایەتی هەرێم دەستکەوتی زۆری بۆ هەرێمی کوردستان بە دەست هێناوە لە هەموو رووەکانی دیبلۆماسی و سەربازی و تەنانەت توانیویەتی خزمەتێکی زۆر بە خەڵکی هەرێمی کوردستان بکاتن کە ئێمە لێرە تەرازوومان دائیمەن بە یەك لادایە تەنها سلبیاتەکان باس دەکەین و باسی ئیجابیاتەکان ناکەین، بە تایبەتی دەوری جەنابی سەرۆکی هەرێم دەورێکی دیار بووە لە هەرێمی کوردستان لە هەموو بوارەکاندا، بە نسبەت ماددەی (٣) من پێم وایە پشتگیری مامۆستا مەلا (ئەنەس) دەکەم یان کە هەر نەمێنێت یاخود من پێشنیار دەکەم ئەگەر بمێنێت بەم شێوەیە بێت، ئێمە ناتوانین شت فەرز بکەین لەسەر خولی پێنجەم کە دێتن، بەڵام دەکرێت وەکو پێویستییەك باس بکەین من بەم شێوەیە دام رشتووە بە حەقیقەت ماددەی سێ (أ) پێویستە خولی پێنجەمی پەرلەمانی کوردستان کار بۆ دانانی دەستووری هەرێمی کوردستان بکات یا دەستووری هەرێمی کوردستان چارەنووسی دامەزراوەی سەرۆکایەتی هەرێمی کوردستان و یاسای سەرۆکایەتی هەرێمی کوردستان دیاری دەکات، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەرێز (تحسین اسماعیل)، (ئاری عبدالطیف) فەرموو.

بەڕێز ئاری عبداللطیف مولود:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

وەڵا من تێناگەم یەعنی چی لە ژێر رۆشنایی بنەما گشتییەکان دەستوور هەندێ بەرێز باسیان کرد زۆر بە کورتی لیژنەی بەرێز تەرحێکی کرد لەسەر پێوەرە گشتییە دەستووریەکان لەبری بنەما گشتییەکانی دەستوور هیچ جیاوازیەکی نییە ئەگەر مەبەست لە پێوەرە گشتییە دەستووریەکان دەستووری عالەمیەکانە ئەوە شتێکی ترە، بەڵام بنەما گشتیەکان دەستوور ئەگەر دەستووری هەرێمی کوردستان ئێمە دەستوورمان نییە، پاشان بەڕێزان ئێمە (١١/٦)ئەم پەرلەمانە ئەتوانێت بڕیار بدات وەکو ئەو بەرێزانە ئاماژەیان پێدا، بۆچی ئێمە ئەو چارەنووسە بخەینە دەستی خولی پێنجەم، بۆیە من وەکو رەئی شەخسی وەك ئەندام پەرلەمانێك دوا ئەکەم ئەم پرۆژەیە سەرلەبەری هەڵبگیرێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەرێز (ئاری عبدالطیف)، بەڕێز (ابو کاروان)، فەرموو.

بەڕێز عبدالرحمن فارس عبدالرحمن (ابو کاروان):

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من لەسەرەتا لە پێویستەوە دەستی پێئەکەم من پێم وایە ئێمە ناتوانین هەر پرۆژەیەکی یان یاسایەکی مولزەم بۆ خولی داهاتوو بهێلینەوە، چونکە هەموو خولێکی پەرلەمانی بۆی هەیە هەموو یاسا و بڕیارەکانی دەستکاری بکات، بۆیە ئەمە پرسیارەکەشم ئەوەیە ئایا ئەمە ئیلزامێك قوەتێی ئیلزامی هەیە؟ بە بڕوای من نا، دوو پرسارەکەی تریشم ئەوەیە ئایا ئێمە دەستوور لە خولی داهاتووا تەواو ئەکەین چونکە تەجروبەی رابردوومان زۆرە بۆ ئەوە لەبەر ئەوە بەشی تری پرسارەکەم کە ئەو دەستوورە تەواو نەبێت بە پێی ئەم ماددانە دیسان هەڵبژاردنی سەرۆکی هەرێم ناکرێت، ئەمە بەراستی مەسەلەیەکە کە ئەبێ بزانین، خاڵی سێیەمم ئەوەیە کە من بڕوام وایە کە لەبری بڕیار لەسەر چارەنووسی دامەزراوەی سەرۆکایەتی هەرێم بکرێتە بڕیار لەسەر چارەسەری دامەزراوەی سەرۆکایەتی هەرێم، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەرێز (ابو کاروان)، بەڕێز (د.شێرکۆ حمە امین)، فەرموو.

بەڕێز شێرکۆ حمە امین قادر:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لە راستیدا کێشەیەکی گەورەیە کە لە خولی سێیەم سپاردوویەتی بە خولی چوارەم وە خولی چوارەمیش ئەیسپێرێ بە خولی پێنجەم وە نووسراویشە بۆ رەخساندنی زەمینەی تەوافق و ئەوانە، ئێمە ئەگەر بگەرێینەوە بۆ سەرەتای خولی چوارەم و دروست بوونی کابینەی هەشتەم ناونرا کابینەی بنکە فراوان و کابینەی تەوافق و ئەوانە وە بینیمان چەنێك بەڕێ کرا لە راستیدا، بۆیە ئەمە ئەسلی کیشەکەیە بۆ لەم خوولە یەکلایی نەکرێتەوە بۆ ئەو لیژنەیەی کە حدوودی لە (٦٠٪) کارەکانی تەواو کرد لە نووسینەوەی دەستوورا بۆ دەست بە کارنابنەوە، وە بەتایبەتی ئێستا کە بۆتە مەتلەبی خەلکیش لە چەند رۆژی رابردوو یەعنی یاداشت پێشکەش کراوە بەو پەرلەمانە بە ناوی سەکۆی جەماوەرەوە وە کۆمەڵێك پرۆژە یاسا بخرێتە بەرنامەی کارەوە کە لە راستیدا من خۆم لە سەدا سەد پشتوانی ئەکەم، بۆیە گرینگە ئێمە بتوانین لەو ماوەیە کەمەی کە ماومانە ئەمە چارەسەر کەین وە لە راستیدا تەجروبەشمان هەیە کە خولی سێ سپاردی بە چوار نەیتوانی چارەسەری بکات وە رێگری گەورە هەبوو، وە پەرلەمانی لەسەر پەك خرا وە لە راستیشدا ئەو تێبینییە گشتیانەی کە درووست بووە لەسەر موئەسەسەکە لەسەر پۆستەك بە مەبنا ئیش و کارەکانی دروست بوو، یەعنی هەموو مرۆڤێك کاتێك لە وڵاتێکدا ئەژی بێگوومان حەز ئەکا شانازی بە وڵاتەکەیەوە بکات شانازی بە دامەزراوەکانییەوە بکات شانازی بە کارەکتەرەکانییەوە بکات بەڵام وەختێ کە تۆ ببینی موئەسەسات لە پێناوی مەنفەعەتی گشتی لە پێناوی خاك ئەوە خەڵك ئەوانە کار ناکات ئیلا

لەبەر ئەوە ناكرێت بتوانین دیفاعی لێبكەی وە شانازی پێوە بكەین، گەورە لەوەوە دەستپێدەكا كە ئەم موئەسەساتانە بەرێژەیەكی زۆر گەورە بە رێژەیەكی زۆر بەرز و بەرچاو بە نەفەسی حزبی كاریان كردووە بۆیە ئەو هەموو تێبینییە لەسەر ئەوە درووست بوە ئێستا گەیشتۆتە رادەی ئەوەی كە پێویستە هەڵبوەشێنرێتەوە، ئەوەی تری كە من پشتوانی لە قسەكانی كاك (بێستون) و مامۆستا (عبدالرحمان) و (پەروا) خان و ئەو هاورێیانەی تر ئەكەم كە بە رای من پێویستە بە روونی بنووسرێت تەحدید بكرێت، وە كەی چارەسەر ئەكرێت، لەبەر رۆشنایی دەستووری هەمیشەیی عیراقدا، وە پشتوانی قسەكانی كاك (عمر) و جۆرێك لەو بەرێزانەی تریش ئەكەم كە بەو نەفەسە قسەیان كرد، ئەمە دەبێت یەكلایی بكرێتەوە، وە بە داخەوە ئەو خولەی ئێمە تا ئێستاكە یەعنی نەمانتوانیوە قەزیەیەك یەكلایی بكەینەوە كە خولی سێیەم بۆی بە جێهێشتووین ئەی ئێمە چۆن ئەوە بسپێرین بە خولی پێنجەم كە خۆمان ناتوانین ئەو پرسە یەكلایی بكەینەوە كە خولی سێیەم بۆی بەجێهێشتووین، ئەو هەموو لێكەوتە سیاسیە خراپە كە ئەو پەرلەمانەی لەسەر داخرا، تەئكید ئەكەمەوە پێویستە لەم خولە ئەمە یەكلایی بكرێتەوە یاخود ئەگەر ناكرێتەوە ئەوەی ئەو هاورێیان باسیان كرد ئەوە تەسبیت بكرێت لە ناو ماددەكە، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینكی/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەرێز (د. شێركۆ حمە امین)، بەڕێز مامۆستا (مەلا غریب)، فەرموو.

بەڕێز غریب مصطفی رسول:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

ئێمە لە كاتێكدا وەكو فراكسیۆنی یەكگرتوو ئەوەندە داكۆكیەكی دەكەین لەسەر چارەسەری ریشەیی یاسای سەرۆكایەتی هەرێم و پۆستەكە جەخت لەوە ئەكەین كە نیەتمان پاكە لە چارەسەری ئەم كێشەیە وە نیەتی هیچ فراكسیۆنێكی تر موتتەهەم ناكەین لەم قەزیە، ئەزانم هەموومان بە دوای چارەسەرێكدا ئەگەرێین، بەڵام ئەو پەیڤەی كاك (د.شێركۆ) دووبارە ئەكەمەوە كە كێشەی خولی سێ سپاردوویەتی بە چوار و چوار بیسپێرێت بە پێنج لە راستیدا بەوان چارەسەر نەبووبێت بە ئێمەش چارەسەر نەبوبێت چاوەڕێ بكەین بە خولی پێنجەم چارەسەر ببێت، ئایا ئیمكانیان هەیە خولی پێنجەم ئەم كێشەیە چارەسەر بكەن؟ من بە دڵنیاییەوە ئەڵێم نەك پێیان چارەسەر ناكرێت بە دەستی ئەوانەوە ئەم یاسایە جارێكیتر ئەبزركێ و كێشەشی لێ ئەكەوێتەوە، تكا ئەكەم با ئێمە ئیش لە كۆڵ خۆمان نەكەینەوە بەرێزان پەرلەمانتارانی بەڕێز هەر یاسایەك كە دەردەچێت وەكو قوماشێك وایە كە بتەوێ بدووری و بیكەی بە قاتێك سەرەتا ئەندازە گیری ئەكرێت كە نووسینی یاسا و راپۆرتەكەیە قۆناغی دووەم مقەسی لێئەدرێ و ئەبردرێت كە گفتوگۆی ناو ئەو قاعەیە قۆناغی سێیەم دوورینیەتی كە دەست بەرزكردنەوە و دەنگ بۆ دانیەتی، ئێستا ئێمە دەنگ بۆ چی بدەین لە كۆتاییا ئەندازەگیریەكە هەڵەیە ئەندازەكە غەلەت بوو قاتەكە غەڵەت ئەبێت یاساكە هەلە ئەبێك كێشەكە بۆ دوای خۆمان دروست ئەكەین، بۆیە چارەسەری ریشەیی بە تێگەیشتنی ئێمە هەڵوەشانەوەی یاسای ژمارە یەك و ژمارە دوو ساڵی (٢٠٠٥) ە، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینكی/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەڕێز مامۆستا (مەلا غریب)، بەڕێز (انور قادر مصطفی)، فەرموو.

بەڕێز انور قادر مصطفی:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

بۆ ماددەی سێ لەگەڵ ئەوەم لە سەرەتا لە پرۆژەكەدا چۆن بووە بەم شێوەیە بێت واتە پێش ئەوەی راپۆرتی لیژنەی یاسایی لەسەر ئامادە بكرێت هەر وەكو كاك (عبدالرحمان) خوێندیەوە بە سیفەتەی زانیوە، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینكی/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەڕێز مامۆستا (انور قادر)، بەڕێز (علی حمە صالح)، فەرموو.

بەڕێز علی حمە صالح:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

هیوادارم بابەتی سەرۆكایەتی هەرێم و سەرۆكی هەرێم جیاواز كرێت لە هەندێ شتی دیكە، ئەمە دید و تێروانینە هەندێ كەس دید و تێروانینیان وایە كە ئەم دامەزراوەیە بۆ خەڵكی كوردستان گرینگە مێژووییە سومبوولە خزمەتی كردووە، بۆ نموونە بەندە دید و تێروانین ئێمە پێیان وایە ئەم دامەزراوە گرینگ نییە پێویستە هەڵوەشێتەوە، بۆیە ئەمە پەیوەندی بە دڵسۆزی و نادڵسۆزیەوە نیە، گومان هەیە لەوەی زۆربەی هەرە زۆری ئەگەر هەمووشی بڵێین ئەوەی لێرەیە بۆ خەڵك و خاكی خۆی دڵسۆزە ئەگەر دڵسۆز نەبێت ئەم وڵاتە بە بێ گەرما و بەبێ نەهامەتی ئەروا لە شوێنێكی تر خۆشتر ئەژی، بۆیە ئەمە جیاكرێتەوە، سەبارەت بەوە هەموومان لامان گرینگە ئینسان یەعنی بۆ نموونە قووەتی من ئەوەیە من بیست كیلۆ هەڵگرم ناتوانم دوو سەد كیلۆ هەڵگرم ئەگەر ئێستا بمتوانیبایە ئەم دامەزراوە لێرە هەڵوەشێنمەوە نیسابم پێتەواو بكرایە نەم ئەخستە بەیانی، یەعنی با وازح بین بێم ناكرێت، بەڵام لە مەبادئی خۆشم تەراجوعم نەكردووە باوەرم بە هەڵبژاردنی سەرۆكی هەرێم نییە لە ناو خەڵكا چوار ساڵی تریش باوەرم پێی نییە هەشتی تریش باوەرم پێی نییە، ئەوە سەوابتە لای ئێمە، بۆیە من پێم وایە ئەو كاتەی كە دیاریمان كردبوو كە وتبوومان وەرزی گرێدان لە ژێر رۆشنایی وەرزی گرێدان بە مەبەستەوە تەحدیدمان كردووە دەبێت كات دیاری بكرێت، تۆ كە خولەكە ئەكەیتەوە ئەكاتە ساڵی چوارەم ئێ ساڵی چوارەمیش وەكو ئەورۆ ئەڵێ وەڵا فریا نەكەوتین برۆ بۆ خولێكی تر، من دلنیام دكتۆرە بەرێزەكان پسپۆری قانوونن وەڵام ئەدەنەوە، بۆ ئەم خولە ناتوانێت قانوون بۆ خولێكی تر دەركات ئەوە نییە ئێمە سەد قانوون جێبەجێ ئەكەین خولەكانی تر بۆیان دەركردووین، موناقەشەكە ئەكەیتەوە هەر لە سەرەتای خولی گرێدانەوە نایخەیتە دوو ساڵ موناقەشەكە ئەكەی بۆ ئەوەی حەل كرێت ئومێد ئەكەین جدیەك هەبێت لەو كاتە دۆخێك دروست بێت لەسەرەتای وەرزی یەكەمی خولی گرێدانەكە ئەم بابەتە چارەسەر بكرێت بۆیە هیوادارم سیاسەت ئەوە نیە كە خۆم چیم حەز لێیە، ئەوەیە كە چیم دەست ئەكەوێت لە

نێوان سفر و سەدا پەنجا هەیە حەفتا هەیە هەشتا هەیە چل و پێنج هەیە، ئەگەر بتوانین من دڵنیا بین ئێستا ئەگەر بتوانم نیسابم پێ کۆبێتەوە کێشەم بۆ درووست نەبێت نایخەمە بەیانی، بەلاّم ئەگەر نەشتوانم قەناعەت و دیدی من وایە کە باوەڕم بە هەڵبژاردنی سەرۆکی هەرێم نییە لە ناو خەلکا پێم وایە سەرۆك هەبێت لە ژێر نیقابی پەرلەماندا بێ دەسەلاّتی هەبێت، وە زیاتر لەوەش پێم وایە قەناعەتم هەیە کە دامەزراوەکە هەڵوەشێنینەوە وە سەرۆکی حکومەتمان هەبێت چ دەسەلاّتی هەبێت، بەلاّم سەرۆکی حکومەت بە کۆی دەسەلاّتەکانی لەبەر دەم پەرلەمانا بەرپرسە، بۆیە ئەو کاتە گرینگە تەحدید کراوە بە مەبەستەوە تەحدیدمان کردووە بۆ ئەوەی نەیخەیتە ئەخیر چوار ساڵی ئەخیر چوار ساڵی پێم نەکرا ، بەلاّم من دڵنیام لە دوومانگی یەکەما موناقەشە بکرێتەوە چوار مانگ سێ مانگ دوای ئەوە حەل ئەکرێت، بۆیە سوپاستان ئەکەم هیوادارم ئەو کاتەی کە لیژنەی یاسایی لای بردووە بگەرێنێتەوە بۆ شوێنی خۆی، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەڕێز (علی حمە صالح)، خاڵێکی نیزامە بەڕێز مامۆستا (مەلا مەروان)، فەرمووو.

بەڕێزحسێن اسماعیل حسێن (مەلا مەروان):

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

وەلاّ پرسیارێك خاڵێکی نیزامییە بۆ لیژنەی یاسایی وەقسەکەی کاك ابو کاروانیشە ئایا ئەو خولە دەتوانێتن بڕیار بۆ خولی ئایندە بدات لە رووی یاساییەوە؟ وە پێم خۆشە بەجدی وەلاّممان بدرێتەوە ئەگەر وابی کۆمەڵە بڕیارێکی باشیان بۆ دەدەین، سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

بەرێزان لیژنەی یاسایی، ئەگەر وەلاّم و تێبینی هەبن، وە دارشتنەوەی مادده، بەرێز (د. فرست) روونکردنەوە، فەرمووو.

بەڕێز فرست صۆفی علی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لە سەر ئەو پێشنیارەی بەرێزان لە لیژنەی یاسایی کردیان وە لەسەر زەوئی ئەو موناقەشەیەش کە کرا من پێشنیاز دەکەم ئەو سیاغەیەم دارشتۆتەوە ئەگەر بەرێزان لە لیژنەی یاسایی قبوولیان بێت، بەم شێوەیەیە، خولی پێنجەمی پەرلەمانی کوردستان لە ماوەی دوو وەرزی گرێدانی ساڵی یەکەمیدا لەسەر بنەمای پێوەرە گشتییە دەستووریەکان بڕیار لەسەر چارەنووسی دامەزراوەی سەرۆکایەتی هەرێم دەدات، سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەڕێز (د.فرست)، ئێستا چاوەروانی ئەوەینە لیژنەی یاسایی، خاڵی نیزامی کاك (علی)، فەرمووو.

بەڕێز علی حمە صالح:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

دوو پێشنیار هەیە دوو خول یان یەك خول هەردووكی بخە دەنگدان.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینكی/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

رای لیژنەی یاسایی، بەرێزان لیژنەی یاسایی، بەرێز (د.ڤالا)، فەرموو.

بەڕێز ڤالا فرید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

لەماوەی دوو خولی وەرزی گرێدانیدا ساڵی یەكەمدا هەیە، وە لە یەكەمین وەرزی گرێداندا هەیە ئەگەر تەوافق هەبی نایخەینە دەنگدان یەكسەر لە ماوەی دوو وەرزی گرێدانیدا ساڵی یەكەم دا دەرێژین، ئەگەر نا دەبێ هەردوو پێشنیارەكە بخرێتە دەنگدان، پێشنیاری یەكەم كە لە لایەن زیاتر لە سێ پەرلەمانتار كراوە لەیەكەمین وەرزی گرێدانیدا.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینكی/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

سێ خاڵی نیزامی هەنە، بەڕێز مامۆستا(مەلا مەروان)، فەرموو.

بەڕێز حسین اسماعیل حسین:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

ئەو وەڵامەی ئەو پرسیارەی ئاراستەی لیژنەی یاسایی كرد لە لای ئێمە جێی ئیعتیبارە ئەگەر ئێمە بتوانین یاسا دەركەین وە خولی داهاتوو مولزەم كەین بۆ ئەوەی ئەمە كردوومانە ئەوە بۆ ئەوەی لە رووی دەنگدانەوە لەم روانەوە تەئسیری دەبێت، بەڵام ئەوەندەی ئەمن ئەوە چوار ساڵە پێنج ساڵمان تەواو كرد لەم پەرلەمانە هیچ خولێك ناتوانێت یاسایەك دەركات بڕیارێك بدات بۆ خولەكەی داهاتوو، چونكە خولەكەی داهاتوو پەرلەمانتارن هەمان سەلاحیەتی ئێمەیان هەیە، دەتوانن ئەو یاسا و قانوونانەی كە ئێمە دەرمانكردووە ئیشی پێنەكەن هەمووی هەموار كەنەوە، پێو خۆشە وەڵاممان بدەنەوە، سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینكی/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

(د.ڤالا)، فەرموو.

بەڕێز ڤالا فرید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

ئێمە لێرانە دانیشتووین یاساكە دەردەكەین یاساكەشمان ناوی یاسای تەعلیقە هلپەساردنە بۆ خولی پێنجەم، هەر یاسایەك كە تۆ ئەمرۆ دەری دەكەی مولزەمە بۆ خولی پێنجەم و شەشەم و حەوتەم و هەشتەم مەگەر خولەكە بۆ خۆی یاساكەی تۆ هەڵبوەشینێتەوە یان یاساكەی تۆ هەمواربكاتەوە، یەعنی ئەو خولی كە دێ دەتوانێ جێبەجێی نەكا دەتوانێت هەمواری كاتەوە دەتوانێ موئەسەسەكەش هەڵوەشێنێتەوە.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینكی/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

بەڕێز (سۆران عمر)، فەرموو.

بەڕێز سۆران عمر سەعید:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پێشنیاری تریش هەبوو ئەم خولە ئەم پرسە چارەسەر کا نەك خولی پێنج و نەك گرێدانی خولی یەکەم و دووەم، هیوادارم ئەویش بخرێتە دەنگەوە.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز (د. بەهار مەحمود)، فەرموو.

بەڕێز بەهار محمود فتاح:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

خۆی ئەم پرۆرژە یاسایەی کە هاتووە نەتیجەی ئەوەیە کە ئەم خولە بە داخەوە ئێمە نەمانتوانیوە ئەم بابەتە چارەسەر بکەین، وە بۆ ئەوەش هاتوون بۆ خزمەتی ئەو پرۆژەیەی کە پێشکەش کرابوو چونکە ئەگەر ئەم پرۆژەیە نەبێت دەبێت هەڵبژاردن بۆ سەرۆکایەتی هەرێم بکرێت لەناو خەڵکا بکرێتن بۆیە ئەمە نەتیجەیە ئەگەر ئێستا دەتوانین لەم ماوە کەمەی کە ماومانە فەرموو ئێستاش ئێمە ئامادەین.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

خاڵی نیزامی کۆتایی پێهات گوێ لە دانیشتی کۆتایی بگرین لیژنەی یاسایی، فەرموو.

بەڕێز ڤالا فرید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لە یەکەم وەرزی گرێدان زیاتر لە سێ ئەندام پێشنیاری کردووە بخرێتە دەنگدان.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

یەکەمین وەرزی گرێدان ئەوە دەخەینە دەنگدان ئەوەی پێی پەسەندە.

بەڕێز ڤالا فرید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لە ماوەی دوو وەرزی گرێدانی ساڵی یەکەمدا، پێشنیاری دووەم.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

دژ بۆ پێشنیاری یەکەم، یەکەم وەرز بوو، (٣٢) کەس لەگەڵ ئەوەیە دژی پێشنیاری یەکەم واتە پێشنیاری یەکەم رەت کرا، پێشنیاری دووەم لەگەل کۆی ماددەکە بە دارشتنی نوێ بیخەنە دەنگدان، خاڵی نیزامی وەرناگرین با ئەوە کۆتایی پێبینین.

بەڕێز ڤالا فرید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی (٣):

پێویستە خولی پێنجەمی پەرلەمانی کوردستان لەماوەی دوو وەرزی گرێدانی ساڵی یەکەمیدا لە ژێر رۆشنایی پێوەرە گشتییە دەستووریەکان بڕیار لەسەر چارەنووسی دامەزراوەی سەرۆکایەتی هەرێم بدات.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

ئەو ماددەیە بەم شێوازەی خوێنرایەوە دەخەینە دەنگدان کێ گەڵدایە؟ (٣٣) کەس لەگەل ئەوە دایە ئەو مادده پەسەندە، ئەوەی دژە؟ (١٦) کەس دژە، ئەو ماددەیە بە زۆرینەی دەنگ پەسەند کرا. ماددەی چوار، فەرموو. ماددەی چوارەم، فەرموو.

بەڕێز ڤالا فرید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی (٤):

کار بە هیچ دەقێکی یاسایی ناکرێت پێچەوانەی حوکمەکانی ئەم یاسایە بێت.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

ئەو ماددەیە مناقەشەی لەسەر نییە، ئەوەی ئەو ماددەیەی پێ پەسەندە، (٣٨) کەس لەگەلیدایە، ئەوەی دژە، (١٤) کەس دژە، ئەو ماددەیە بە زۆرینەی دەنگ پەسەند کرا. ماددەی پێنج، فەرموو

بەڕێز ڤالا فرید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی (٥):

پێویستە لایەنە پەیوەندیدارەکان حوکمەکانی ئەو یاسایە جێبەجێ بکەن.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

موناقەشە نییە، ئەو ماددەیە دەخەینە دەنگدان، ئەوەی بە پەسەند دەزانی کێ گەڵدایە؟ (٤٠) کەس، ئەوەی دژە؟ (١٥) کەس دژە، بە زۆرینەی دەنگ پەسەند کرا، ماددەی شەش، فەرموو.

بەڕێز ڤالا فرید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی (٦):

ئەو ماددەیە لە رۆژی دەرچوونیەوە کاری پێدەکرێت لە رۆژنامەی فەرمی وەقایعی کوردستان بلاّو دەکرێتەوە.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

موناقەشە نیە، ئەو ماددەیە ئەوەی بە پەسەند دەزانی، کێ گەڵدایە؟ (٤٠) کەس بە پەسەند دەزانی، ئەوەی دژە؟ (١٤) کەس دژە، بە زۆرینەی دەنگ پەسەند کرا. هۆیەکانی دەرچوواندن، فەرموو.

بەڕێز ڤالا فرید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لە پێناو ڕەخساندنی زەمینەی سازان و لێکتێگەیشتن لەسەر سیستەم حکومرانی لە هەرێمی کوردستان ئەم یاسایە دەرچوێنرا.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

موناقەشە هەیە، بەڕێز (برزۆ مجید)، فەرموو.

بەڕێز برزۆ مجید عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

تایبەت بە هۆیەکانی دەرچواندن لەم ڕوانگەشەوە ئێمە پرۆژەکەمان پێشکەش کردووە، هەر پێم خۆش بوو باس لەوە بکەم ئێمە بە شانازیەوە دەڕوانینە ڕۆڵی فراکسیۆنی گۆڕان لەبەر ڕۆشنایی جێبەجێکردنی سیاسەتی بزوتنەوەی گۆڕان لەم خولەی ئەو پەرلەماندا، بە هاوکاری و بەشی ئەوانەی کە هەموو هاوکار بوون لەوەی کە ئێمە هەوڵی زۆرماندا لە پێشکەشکردنی پرۆژە لە گفتوگۆی سیاسی لە ناوەوەی پەرلەمان لە دەرەوەی پەرلەمانیش بۆ ئەوەی بتوانین لە گۆڕینی سیستەمی حوکمرانی مەبدەئو قەناعەتی گۆڕان جێیبکەینەوە لەگەڵ ئەو هەموو هێزو لایەنە سیاسیانەی کە بە شانازیەوە پێکەوە بووین پێکەوە بیکەینە سیستەمی پەرلەمانی، بەڵام ئەوەی ڕوویدا ڕوویدا،من قسەکانم هەوڵدەدەم واقیعی سیاسی بخوێنێتەوە ئەو نەتیجەیەی لە واقیعەی درووست بێت، کە ئێمە ئەو شانازیەی دەدەین بە خۆمان ڕۆڵمان هەبووە لە گۆڕینی سیستەمی حوکمرانی، بەڵام بە داخەو بینیمان پەرلەمانی کوردستان پەکخراوە، سەرۆکی پەرلەمان ڕێگری لێکرا، وەزیرەکانمان دوور خرانەوە، بەڵام ئەوە ڕاستە ئەمانەی دوور لە بەهای سیاسی و بەهای یاسایی بوو، بەڵام ئێمە سوورین بەردەوامین لەسەر بەرنامەی سیاسی و قەناعەتی سیایسی خۆمان ناکرێت فکرەی خۆمان لە نیوەی ڕێگا بەجێبێڵین بۆیە ئەوەی ئێستا ئێمە دەستمان بۆ بردووە نەتیجەیێکە ئێمە تێیدا بەردەوامین بە جورئەتێکی سیاسی زۆرەوە بە خوێندنەوەی واقیعی ئێستای هەرێمی کوردستان ئێمە بە جورئەتەوە بەردەوامی دەدەین بەو بەرنامە سیاسیەی خۆمان کە قەناعەتمان پێیە، یەکێك لە هۆکارانەی کە ئێمە دەستمان بۆ بردووە ئێستا باس لەوە کرا مادەم پرۆژە پێشتر پێشکەش کراوە ئامادەین، ئێمە دوێنێش نەمانشاردەوە ئەمڕۆش دووپاتی دەکەینەوە لە هەر دەرفەتێکدا لەم خولەو لە خولی داهاتوودا ئەگەر بزانین ئەو پرۆژە یاسایەی پێشکەشمان کردووە هەموو لایەك جەخت دەکەنەوە سوورن لەسەر بە پەرلەمانیکردنی سیستەم ئێمە ئامادەین، دوو: ئەگەر ئێستا دەسەڵاتی یاسایی ڕۆژی هەڵبژاردن لەلای سەرۆکی حکومەتە بە پێی یاسای دابەش دەسەڵاتەکان من لێرە زۆر بە ڕاشکاوی دەڵێم ئەو مەرسوومەی کە لەلایەنە سەرۆکی حکومەتەوە دەرکراوە بۆ ئەنجامدانی هەڵبژاردنەکان لە نووسراوەکەیدا ئەوەی پێی دەڵێن وەرەقەکە تەنها باس لە هەڵبژاردنی پەرلەمانی کوردستان کراوە، بەڵام لە مەخفەری و موئتەمەری سەحەفی حکومەت لەوانەیە قسەی جیاوازی کردبێت لەسەر هەلبژاردنەکان، کەواتە حالەتی دیاریکردنی ڕۆژی هەڵبژاردنەکان ڕوون نیە هەڵبژاردنی پەرلەمان سەرۆکایەتی هەرێمە، سەبارەت بە زانیاری سیاسی

مەعلوماتی سیاسی هەمووومان هێز و لایەنی سیاسین مەعلوماتمان هەیە کە ویست و ئامانجی هێزەکان چۆنە بۆ هەڵبژاردنەکان بە یەکەوە بکرێت، بۆیە ئێمە بۆ ئەوەی هەم قەناعەتە سیاسیەکەمان درێژە پێبدەین هەم جورئەتە سیاسیەکەشمان درێژە پێبدەین و هەم زاڵ بین بەسەر ئەو ناروونیەی کە بە سەر دیاریکردنی موئەسەساتەکان لە هەرێمی کوردستان کرایە بە ئەرکی سیاسی خۆمان دەزانین کە ئێمە ئەم پرۆژەیەمان پێشکەش کرد بۆ ئەوەی زال بین بەسەر هەموو ئەو بەربەستانە لەم خولەدا ئامادەم بەو قەناعەتە سیاسیەی هەمانە وەکو گۆران ئامادەین ئەگەر نا زۆر بە روونی دیاریمان کردووە لە خولی داهاتوو ئێمە بتوانین هەوڵی چارەسەر کردنی بدەین، خۆ ئەگەر قسە لەسەر ئەوەشە بۆ خولی پێش ئێمە بەجێیهێشتوو تەحویلی خولی داهاتووی دەکەین ئێمە تەحویلی خولی داهاتووی ناکەین، بە شانازیەوە ئەوە دۆست و نەیارەکان هەموو دەزانن هەموو هەوڵێکماندا زروفی دەرەوەی پەرلەمان تەحەکوم دەکات بەو پەرلەمانە ئەگەر نا ئێمە وەکو فراکسیۆنەکەمان ویژدانمان ئاسوودەیە دووبارە زۆر زۆر سوپاس بۆ سەرۆکایەتی پەرلەمان کە دەرفەتت دا ئەم قسانە بکەین تەمەنا ئەکەیەن ئەوەندەی ماوە لەو پەرلەمانە بە باشە ببەن بە رێوە، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان.

سوپاس بۆ بەڕێز (برزۆ مجید)، بەڕێز مامۆستا (مەلا مەروان) دواتر بەڕێز (سۆران عمر)، فەرموو.

بەڕێز حسێن اسماعیل حسێن:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لەبەر ئەوەی دوایین خاڵم پێم خۆشە ئەو قسەیە بکەم، لە رابردوو ئێمە سازانمان تەجروبە کرد، سازان لەسەر ئەساسی تەوزیع کردنی پۆستەکان بوو فەشەلی هێنا تا نیوەی رێگا ئەو سازانە بەڕێ نەکرد، خوازیارم ئەو سازانەی کە لێرانە ئیشارەی پێکراوە سازانێك بێت بۆ خزمەتی خەڵك و بۆ پێشکەشکردنی خزمەتگوزاریەکان بۆ خەڵك وە خەڵکی شیاو لە شوێنی شیاو دابنرێت، وە حوکمەتێك بێتن ئەو حوکمەتەی دادێت حوکمەتی خزمەتکردنی خەلك بێتن، کۆتایهێنان بێت بە قەیرانی کارەبا بە قەیرانی نیوە مووچە بە دەیان قەیرانی دیکە کە ئەو سازانەی کە باسی دەکەین لایەنە سیاسیەکان درووستیان کردووە، دەستتان خۆش بێت.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەڕێز مامۆستا (مەلا مەروان)، بەڕێز (سۆران عمر)، فەرموو.

بەڕێز سۆران عمر سەعید:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

سەبارەت بە هۆیەکانی دەرچواندن من وا دەزانم ئەوەی کە نووسراوە هیچی وا نییە، ئەم پرۆژەیە لە پێناو رەخساندنی زەمینەی سازان و لێك گەیشتن لەسەر سیستەمی حوکمرانی نییە، کە قسە لەسەر سیستەمی حوکمرانی کرا بە تەواوی رەتکرایەوە، کە ئەمە هیچ پەیوەندییەکی بە سیستەمی حوکمرانییەوە نییە، بۆ

لێرە نووسیوتانە لە پێناو سازان لەسەر سیستەمی حکومرانیا ئەگەر لە پێناو سازانە لەسەر سیستەمی حوکمرانی ئەو پرۆژەی پێشکەشمان کردوو پەرلەمانی لەسەر پەکخرا، ئەوە سیستەمی حوکمرانی دیاری کردبوو، بۆیە بنووسن لە پێناو ئەنجام نەدانی هەڵبژاردن بۆ سەرۆکی هەرێم ئەم یاسایە دەرچوێنرا، هەموو ناوەرۆکەکەشی ئەوەیە، سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەڕێز (سۆران عمر)، بەریز (انور قادر) فەرموو.

بەڕێز انور قادر مصطفى:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

قسەکانم کرا، سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ سەرۆکی پەرلەمان.

سوپاس بۆ بەرێز (انور قادر)، بەرێز (د.شێرکۆ حمەامین)، فەرموو.

بەڕێز شێرکۆ حمە امین قادر:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بێگومان سازان زەمینەی ئەویٚ وە لە خۆبایشی دەویٚ لە خۆیەوە دەرکەوت ئەو هێزانەی حکومەتی هەرێمی کوردستانا لە ترۆپکی حوکمرانی هەرێمی کوردستانا بە ئێستاشەوە زۆر لە نزیکەوە ئامادەی ئەو تەنازولکردنە نین، وە پێمان وایە ئەو پرۆژەیە پێشکەشکرا لە هەمواری یاسا ئەوە تەنازولاتی زۆر گەورەی تیا بوو، سازانی لەسەر بکرایە نەکرا، وە بۆیە ئێمە جارێکیتر جەت ئەکەینەوە لەسەر ئەوەی کە سازان پێویستی بە لێبووردەیە، پێویستی بەوە هەیە کە ئەوانەی لە ترۆپکی حوکمرانین و وە لە راستیا موئەسەساتەکان تا رادەیەکی زۆر بە گشتی لەلای ئەوانە، ئەبێ ئەوانە ئەو زەمینەی سازانە درووست بکەن، تۆ ناکرێت زولمیش هەبێت، نادادیش هەبێت، بڵێن وەرن زەمینەی سازانیش هەبێت، بۆیە پێویستە ئەو شتانە کۆتایی پێبێت، بۆ ئەوەی زەمینەی سازان درووست ببێت، من دیسان تەئکید دەکەمەوە ئێمە لەگەڵ ئەو بنەما ئەساسیانەی کە کاك (نەوشیروان) کە دەڵێ (ئەو سیستەمە سیاسیانەی هاوشێوەی ئەوەی بەغدا)، سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەرێز (د.شێرکۆ حمەامین)، وابزانم گفتوگۆ کۆتایی هات، فەرموو مامۆستا (مەلا مەروان).

بەڕێز حسێن اسماعیل حسێن:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

وەڵا منیش لەسەر هۆیەکای دەرچواندن پێموایە شتێك نەنووسین کە بە راستی وا نەبێت وەك عەرەبیش ئەڵێت (من جرب مجرب حلت بە ندامە) سازان هەر درووست نابێت لەسەر ئەو بابەتە، لەبەر ئەوە شتێك

نەنووسن کە وا نەبێت، پێم وایە زیاتر بۆ مەکتەبی سیاسیە نەك گۆرانکاری لە سیستەمی حکومەت، سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەڕێز (مەلا مەروان)،

بەرێزان دانیشتنی کۆتایی بۆ ئەوەی بخەینە دەنگدان، فەرموو.

بەڕێز ڤالا فەرید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

هۆیەکانی دەرچوواندن، هیچ پێشنیارەکان نەبوونە سێ ، زۆریشی رابوون، پەیوەندی بە هۆیەکانی دەرچوواندنەوە نەبوو، هۆیەکانی دەرچوواندن لە پێناو رەخساندنی زەمینەی سازان و لێك تێگەیشتن لەسەر سیستەمی حوکمرانی لە هەرێمی کوردستان ئەم یاسایە دەرچوێنرا.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

ئەم یاسایە بەو شێوازەی خوێنرایەوە دەیخەینە دەنگدان کێ لەگەڵ دایە؟ (٣٩) کەس بە پەسەند دەزانن، ئەوەی دژە؟ (١٦) کەس دژن بە زۆرینەی دەنگ پەسەند کرا.

کۆی یاساکە دەخەینە دەنگدان کێ لەگەڵ دایە؟ (٣٩) کەس بە پەسەند دەزانن، ئەوەی دژە؟ (١٥) کەس دژن، یاساکە بە زۆرینەی دەنگ پەسەند کرا.

سوپاس بۆ ئێوەی بەرێز پشووەك وەردەگرین وە دەگەرێینەوە ئەم دانیشتنە بەردەوام دەبێت.

بەرێزان بەخێر بێنەوە ، دیارە نیصاب هەیە بەناوی خودای بەخشندەو میهرەبان دانیشتنەکەمان بە ناوی گەلی کوردستانەوە دەست پێ دەکەینەوە بەردەوام دەبین لەسەر بەرنامەی کار .

خاڵی سێیەم لە بەرنامەی کار - گفتوگۆ کردنی پرۆژە برِیاری پێشوازی بە پێی پرۆتۆکۆڵ لە فرۆکەخانەکان و خاڵە سنووریەکان تایبەت بە پێشوازی لە ئەندامانی پەرلەمانی کوردستان و ئەنجومەنی وەزیران و هاوتا وەزیفیەکانیان بە پێی ماددەکانی (٧٢-٧٤-٧٥) لە پەیرەوی ناوخۆی پەرلەمانی کوردستان ژمارە (١) ی ساڵی (١٩٩٢) ی هەموار کراو.

بەرێزان داوا لە لیژنەی یاسایی دەکەین فەرموون بۆ سەکۆی تایبەت بە لیژنەکان ، لێژنەی یاسایی، لیژنەی کاروباری پەرلەمان، لیژنەی ناوخۆو، لیژنەی پەیوەندیەکان و رەوەندی کوردستانی، پێکەوە یەك لیژنە، ئەگەر سەرۆکایەتی هەبێ دەکرێتن، بەس سەرۆکایەتییەکە ئیتفاق دەبیتن.

خاڵێکی نیزامی ، فەرموو مامۆستا ملا غریب

بەڕێز غریب مصطفی حمە خان:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان .

بە پێیی هەموو یاساو رێسا کار پێکراوەکان هەموو کارێك سەرەتایەکی هەیە و سەرەتای هەموو کارێکیش کاتێکی بۆ دیاری کراوە ، قوتابی کە زەنگ لێیدا ئەچێتە پۆل و کە بانگ درا نوێژ ئەبێت و هەموو شتێکی

تر بەو جۆرە لەم پەرلەمانەی ئێمە زەنگی کۆبونەوە لێ ئەدرێت و ئەندامەکان زۆر بە خاوی بە سیستی دێنەوە ناو هۆڵی دانیشتنی پەرلەمان ئەبێ چاومان لەسەر ئەو دەرگایەبێت ئەبێ جەندجارێك هۆڵەکە بژمێردرێت ئەندامەکان ئەوەندە هاتوون گەیشتبێتە نیصاب، ئەوە نهێنی دواکەوتنی رۆژهەلأتی ناوەراست و نهێنی پێشکەوتنی ولأتانی رۆژ ئاواشە ، ئێرە پەرلەمانە و بالأترین دەسەلأتی ئەم هەرێمەیە ناشێ و ناشکرێ زەنگی کۆبونەوە لێبدا و ئەندامان دیار نەبن ، تکا ئەکەم وەك دەستەی سەرۆکایەتی ئەم کێشەیە چارەسەر بکەن سوپاس .

بەرێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

ئەو تێبینیە بۆ هەمووانە ، کەس بە دەر نیە و زەنگەکە خۆی و تەئکیدی ئێمە هەمیشە لەسەر ئەوەیە کە بەرێزان ئەوەی هۆی هەیە ئەوە ئاسایە بەس ئەوەی هۆی نیە دوا نەکەون لە کات و ساتی خۆیدا لێرە ئامادە ببن ، و تا ئیستاش بە باشی هاتووە انشاالله بە باشیش تەواو دەبی ، هەندە جار هەندە دواکەوتن هەیە جێگای رەخنەیە ،بەلأم زۆربەی جاران ئێمە تێدەگەین کە بەرێزان دەست بە خاڵی سێیەم دەکەین فەرموو بەرێزان لیژنەی یاسایی.

بەرێز د.بەهار محمود فتاح:

بەرێز سەرۆکی پەرلەمان.

بابەت راپۆرتی هاوبەش، لیژنەی کاروباری یاسایی و لیژنەی کاروباری پەرلەمان و لیژنەی ناوخۆ و ئاسایش، و ئەنجومەنە خۆجێیەکان، و لیژنەی پەیوەندیەکان و کاروباری رەوەندی کوردستانی، رۆژی سێشەمە رێکەوتی (١٠-٧-٢٠١٨) کۆبوونەوەیان ئەنجامدا بۆ تاوتوێکردنی پرۆژە بڕیاری پێشوازی کردن بە پێی پرۆتۆکۆڵ لە فرۆکەخانەکان و خاڵەسنووریەکان تایبەت بە بێشوازی لە ئەندامانی پەرلەمانی کوردستان ئەنجومەنی وەزیران و هاوتا وەزیفیەکانیان، کە لە لایەن ژمارەی یاسایی ئەندامانی پەرلەمانی کوردستانەوە پێشکەش کراوە، دوای خوێندنەوەی یەکەمی لە دانیشتنی ئاسایی ژمارە (٣) لە رۆژی دووشەمە بەرواری (٢-٧-٢٠١٨) رەوانەی لیژنەکەمان کراوە دوای گفتوگۆکردن و تاوتوێکردن لیژنەکان گەیشتنە ئەم ئەنجامانەی خوارەوە.

بڕیاری پێشوازی کردن بە پێی پڕۆتۆکۆل لە فرۆکەخانەکان و خاڵە سنووریەکان تایبەت بە پێشوازی لە ئەندامانی پەرلەمانی کوردستان ئەنجومەنی وەزیران و هاوتا وەزیفیەکانیان.

یەکەم.ئەندامانی پەرلەمان و ئەندامانی ئەنجومەنی وەزیران و هاوتا وەزیفیەکانیان لە خزمەتگوزاری و پێشوازی بە پێی پرۆتۆکۆل لە فرۆکەخانەکان و خالەسنووریەکان سوودمەند دەبن.

دووەم.پاش تەواوبونی خولی پەرلەمان و ماوەی کابینەی ئەنجومەنی وەزیران ئەندامانی پێشوی پەرلەمان و ئەنجومەنی وەزیران و هاوتا وەزیفیەکانیان لە خزمەت گوزاری پێشوازی بە پێی پرۆتۆکۆل سودمەند دەبن.

سێیەم.کار بە هیج دەقێکی یاسایی یان بڕیارێکی ناکۆك لەگەڵ حوکمەکانی ئەم بڕیارە ناکرێت.

چوارەم.پێویستە لەسەر لایەنە پەیوەندیدارەکان حوکمەکانی ئەم بڕیارە جێبەجێ بکەن.
پێنجەم.ئەم بڕیارە لە رۆژی بلاّوکردنەوەی لە رۆژنامەی فەرمی وەقائیعی کوردستان جێبەجێ دەکرێت.
هۆیەکانی دەرچوواندن لە پێناو رێکخستنی پێشوازی کردن لە ئەندامانی ئەنجومەنی وەزیران و ئەندمانی پەرلەمان و هاوتا وەزیفیەکانیان ئەم بڕیارە دەرچوێندرا.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەڕێز د.بەهار جێگری سەرۆکی لیژنەی یاسایی، بەڕێزان دەست بە گفتوگۆدەکەین لەسەر ئەم پڕۆژە یاساییە وەکو پێشتر ، فەرموو د.ڤالا.

بەڕێز د.ڤالاّ فرید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بڕیاری پێشوازی کردن بە پێی پرۆتۆکۆل لە فرۆکەخانەکان و خاڵە سنووریەکان تایبەت بە پێشوازی لە ئەندامانی پەرلەمانی کوردستان و ئەنجومەنی وزیران و هاوتا وەزیفیەکانیان.
یەکەم.ئەندامانی پەرلەمان ئەندامانی ئەنجومەنی وەزیران و هاوتا وەزیفیەکانیان لە خزمەتگوزاری و پێشوازی بە پێی پرۆتۆکۆل لە فرۆکەخانەکان و خالەسنووریەکان سوودمەند دەبن .

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

بەرێزان ئەگەر گفتوگۆ هەیە لەسەر ئەم ماددەیە.

بەڕێز بێگەرد دڵشاد شوکرالله / سکرتێری پەرلەمان:

ئەو بەرێزانەی کە داوای گفتوگۆدەکەن لەسەر ئەم ماددەیە (بێستون فایق ، ئاری عبدالطیف ، بهزاد دەروێش ، عمر عینایەت ، مامۆستا ئەنەس ، مریەم صمد ، قادر وتمان ، مامۆستا غریب ، یروانت نیسان ، تحسین قادر).

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

بەرێزان دەست دەکەین بە گفتوگۆ فەرموو کاك عمر عینایەت.

بەڕێز عمر عینایەت حمە سعید:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەرێز ئەندامانی پەرلەمان من سەرەتا لە ناو نیشانی بڕیارەکەوە دەست پێدەکەم، ناو نیشانەکەی زۆر دوور و درێژە من پێشنیار دەکەم بەم شێوەیەی لێبکرێت.
ماف و ئیمتیازاتە پرۆتۆکۆلیەکانی ئەندامانی پەرلەمان و پلە تایبەتیەکان و ئەوانەی بە پلەی ئەوان و ئەوانەی خانەنیشین کراون. ئەوە بە نسبەتی ناو نیشانەکەیە.
سەبارەت بە بڕگەی یەکەم لێرە ئەندامی پەرلەمان ئەندامی ئەنجومەنی وەزیران و هاوتا وەزیفیەکان کە لە خزمەتگوزاری پێشوازی بە پێی پرۆتۆکۆل لە فرۆکە خانەکان و خاڵەسنووریەکان سوودمەند دەبن ئەم

برگەیە و دنایا ئەگەر ئەندامی پەرلەمان خاوەنی پاسەپۆرتی دبلۆماسی نەبێ، بۆیە پێشنیار دەکەم، کە ئەم برگەیە ئیزافە بکرێ ئەندامی پەرلەمانی کوردستان و ئەندامانی ئەنجومەنی وەزیران و هاوتاکانیان لە پلەی وەزیفیدا ئەوانەی بەردەوامن لەسەر کارو ئەوانەی خانەنیشین دەکرێن، یان کراون مافی پێدان و خاوەندارێتی پاسەپۆرتی دبلۆماسیان هەبێت، و لەسەر فەرمانگەی کاروباری دەرەوەی هەرێمی کوردستان کە ئەو پاسەپۆرتەیان بۆ دابین بکەن.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو مەلا ئەنەس.

بەڕێز ئەنەس محمد شریف:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان

ل سەر بابەتێ پێشوازی کرنێ تەنها ل ڤێرێ بابەتێ پرۆتۆکۆلیا ل حدودا بەحس کریا، ئەز ڤێرێ پێشنیار د کەم ناڤێ برپیار بێتە گوهارتن و (vip) بێنە حیسابێ ل وان دام و دەزگاسازیت پەیوەندییێت دەرەوە ئەو ژی بێتە ئیزافە کرن، و هەر سازییەکە حکومی یا کوردستانێ نەفسی تەعامل د گەل ئەندام پەرلەمانێ خولێت بەر بکەتن، تەعاملە (vip)بکەتن، پەیوەندی دەرەوە ژی و هەروسا جهێت تەمسیلە حکومەتا هەرێما کوردستانێ بکەن ژ دەرڤەی کوردستانێ،

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو مریم خان.

بەڕێز مریم صمد عبدی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان .

من پرسیارم نییە.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو کاك یروانت.

بەڕێز یروانت نیسان مارکۆس:

بەڕێزسەرۆکی پەرلەمان .

بیدایەتێ پشتەڤانیا کاك عمر عینایەت د کەم و مەلا انس د کەم، بەس پرسیارێك ئەرێ ئەم دشێن سەر قونسولیاتا ما ل ڤێ کوردستانێ ڤە کرین پرۆتۆکول گەل وا جیا بین وەکی عیلاقات ئەڤە پرسیارە؟ یا دووێ: موشکیلە هەرە مەزن مە گەل دەوائیرە حکومێت هەی نە د گەل مەتارا، دوائیر حکومی ژی پێشوازی ناهێتە کرن، ئەمە وەزارەتا سەیارە داخل بیت ئان ئیستعلاماتا، سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو شکریە خان.

بەڕێز شکریە سمایل مصطفی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان .

قسەکانم کرا لە لایەن بەڕێز کاك عمر عینایات ، سەبارەت بە پاسەپۆرتی دبلۆماسی بکرێ بۆ پەرلەمانتاران و بە شێکی لە قسەکانم لە لایەن بەڕێز کاك یروانت کرا ، منیش هەمان تێبینیم هەیە دیارە لە زۆرێك لە شوێنەکان ،وەکو پێویست پێشوازی لە پەرلەمانتاران ناکرێ ، یەك خاڵی تر پرسیارێك ئاراستەی لێژنەی یاسایی دەکەم زۆر جارهەیە پەرلەمانتار لە فرۆکەخانە خێزانی لەگەڵە، یان کەسێکی لە خێزانەکەی خۆی لەگەڵە ، ئایە ئەگەر ئەم یاسایە دەرجێ هەمان حساب بۆ ئەویش دەکرێ زۆر سوپاس .

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو کاك بێستون فائق.

بەڕێز بێستون فائق محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

کۆی پڕۆژەکە لە ئەلفەوە تا یا هەموو برگەو ماددەکان بە لای منەوە مەرفوزە هیچی تر نالێم زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمنیکی /جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو کاك ئاری.

بەڕێز ئاری عبداللطیف مولود:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پێم باشە وشەی بڕیاری لە سەرەتاوە پڕۆژەی بۆ زیاد بکرێ هەر، وەکوو هەموو یاساکانی تر پڕۆژە بڕیاری و بەم جۆرەی لێبکرێ، پێشوازی کردنی پرۆتۆکۆلی ئەندامانی پەرلەمانی کوردستان و ئەنجومەنی وەزیران و هاوتا فەرمانبەریەکانیان لە فرۆکەخانەو خاڵە سنووریەکان، چونکە لە بەرامبەر وشەی وەزیفی فەرمانبەریمان هەیە، لە زمانی کوردیدا و ئەگەر دوو وشە بە یەکەوە هاتن هەردووکیان بە کۆ نایە لە فرۆکە خانەو خاڵە سنووریەکان.خاڵی یەکەم بەم جۆرەی لێبکرێ لەگەڵ زیادکردنی دامەزراوە حکومیەکان لە هەرێمی کوردستان سوودمەندبونی ئەندامانی پەرلەمان ئەندامانی ئەنجومەنی وەزیران و هاوتا فەرمانبەریەکانیان لە خزمەت گوزاری (پێشوازی پرۆتۆکۆڵی لە فرۆکە خانەو خاڵەسنووریەکان) سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو کاك بەهزاد.

بەڕێز بەهزاد دەروێش دەروێش:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ب ناڤێ خودێ مەزن و دلۆڤان خالا ئێکێ پشتگیرییا بەڕێز عمر عینایەت د کەم نسبەت ناونیشانا، خالا دووەمیش پێم باشە هەر پشتگیریا بۆ بەڕێز عمر عینایەت هندەك هەڤالی دی بەحس کر کو ئەڤ دەڤە بێتە ئیزافە کرن نسبەت پاسەپۆرتا دیبلۆماسی، من دوو نموونە لێرە هەنە ب راستی پێش ماوەکی د گەل

ئەندامەکی پەرلەمانی ل فرۆکەخانا بەغدا بەشێوەیەکی کرێ سەرەدەری لەگەڵ ئەندام پەرلەمان کر، کاك یەعقوب لیرەیە، هەرچەندە کاك یەعقوب هەویەی خۆشی دای پێی، بەڵام بە شێوەیەکی خراپ سەرەدەری گەل کرد، منیش گووتم دیڤ دەستووری عێراقێ ماددەك بەحس کەت کە دامەزراوەی هەرێمی کوردستانێ دانیا پێ دای، ئێك ژ وان کو پەرلەمانێ کوردستانێیا، واتە دەستووری عیراقێ دانی ب پەرلەمانێ کوردستانێ دات و هەمی دامەزراوا ئەندامێ پەرلەمانیش نوێنەرایەتییا خەڵکی کوردستانێ د کەن ڤێ پەرلەمانێ د کەن، وەختی من ئەڤ قسە دگەل کر تەبعەن وەڵام نەبی، بەڵام هەر سەرەدەریا خۆ بەردەوام بی یەعنی گووتبوو پاسەپۆرتا دبلۆماسی پێ نیا نەشێین، گووتی هەویا خۆ بکەن (vip)ئەوە ب تەنێ بۆ هەرێما کوردستانیا، واتا لێرە پشتیریا ڤێ خاڵی د کەم، خاڵە سێ: کو هندەك بەڕێزی دی دوو کەس زیاتر بەحس کر ئەز پشتگیریا وی د کەم کو ڤێ نەسێش ئیزافە کەین بێژن خاڵ چارێ: گشت دام و دەزگاێی هەرێما کوردستانێ وەك (vip) سەرەدەری وەك ئەندامێ پەرلەمانێ و ئەندامێ ئەنجومەنی وەزیران و وەك ئەو وەزیفێی هاوتا و ئەوێ دێنا خانەنشین کرن ڤا کەسێ تەنێ چونکی راستی دام و دەزگا هەرێما کوردستانێ گەلێك جاران یەعنی هەندێك جاران دێ داخاز کەن کو رێڤەبەری تەلەفۆن بۆمە نەکریا کو (مع العلم) ئیعتیمالە وەزیر بزانیت وەزیر درێغی نەکەت، دەربارێ دا کا بزانیتن هاوتایە، بەڵام بەشێوەیەك نەسەکی دابڕێژین کو ئەڤ سەرەدەریا ب شێوەیەکی جوان د گەل ئەندامێ پەرلەمانی بێتە کرن، سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو کاك تحسین.

بەڕێز تحسین اسماعیل احمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من پێم وایە ئەم یاسایی کە دەر دەچێت یا بڕیارێك کە لێرە دەر دەچێت تەنها بۆ ناوخۆی ئێمەیە ، بڕوا ناکەم هیچ وڵاتێك خۆی پەیوەست بکاتن بە بڕیارو یاسای ئێمە لەبەر ئەوە مەسەلەی پێشوازی کردن هەیچ کات بڕواناکەم گرفت بوبێت ئەگەر وەفدێکی پەڕلەمانی چوبێتە دەرەوە یان گەرابێتەوە ، و ئەگەر من وەك تحسین بۆخۆم دەجمە دەرەوە شتێکی ترە بڕواناکەم پێویست بە بەو هەموە قەرەبالغیە بکاتن ، بە رەئی من گرنگتر ئەوەبوو کە وەرگرتنی پاسەپۆرت وەکو فیزە تەئکیدی لەسەر کرا من ئێستاش دڵنیاتان ئەکەم لێرە توانای ئەوە هەیە (٥) ساڵ و زیاتریش ڤیزە وەرئەگیرێ، بەڵام ئێمە گرفتارین بە دەستیانەوە، جا ئەگەر ئەوە زیاد بکرێ و پاسەپۆرتی دبلۆماسی هەبێ پێشوازییەکە خۆی ئیعتیادی لە دەرەوەش ئەکرێ، سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو مامۆستا غەریب.

بەڕێز غەریب مصطفی حمە خان:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من دوو خاڵ لەسەر ئەوە باس ئەکەم، خاڵی یەکەم ئومێد ئەکەم لیژنەی یاسایی بە سنگی فراوان وەریگرن و دەرچوون نەبێ لە بابەتەکە، مامەڵە نەکردنی پرۆتۆکۆلیانە لەگەڵ ئەندامی پەرلەمان تەنیا پەیوەست نیە بە خاڵە سنوورییەکان و فرۆکەخانەکان، بەڵکو ئەوەی هەستم پێ کردووە لە چەندین شوێنی دامودەزگاکانی حکومەتی هەرێم مامەڵەی پرۆتۆکۆلیانە لەگەڵ ئەندامی پەرلەمان ناکرێ، بەڵکو مامەڵەی زۆر ناشایستە لەگەڵ ئەندامی پەرلەمان ئەکرێ، کاتی خۆی ئێمە داوامان کرد لە سەرۆکایەتی پەرلەمان نووسراویش دابەزێنرا بۆ دامودەزگاکانی حکومەت، بەڵام کاری پێ نەکرا، نموونەی تازە و گەرمی ئەو بابەتەم لایە، مودیر عام، مودیر بەش، هەندێ جاری مودیرێك مامەڵەی نا شایستە لەگەڵ ئەندام پەرلەمانێك ئەکات، پرۆتۆکۆلی چی و شتی چی، زۆر خراپ، ئەوە پێویستی بە موعالەجە هەیە، خاڵی دووەم، کێشە تەنیا فرۆکەخانە و خاڵی سنووری نییە، بەڵکو لە وڵاتانی تریش ئەگەر ئەندام پەرلەمان پاسەپۆرتی دبلۆماسی پێ نەبێ ڕووبەڕووی ئەو کێشەیە ئەبێتەوە، ئەوەی ئەمانەوێ عیلاجی بکەین بەس بۆ کوردستانی خۆمانە نەك دەرەوەی هەرێمی کوردستان، چارەسەر تەنیا ئەوەیە کە کاك (عمر) باسی کرد، دەست خۆشی لێ ئەکەم، پشتیوانی ڕاکەی ئەکەم، چارەسەر پاسەپۆرتی دبلۆماسییە، ئەوە ئەرکی پەرلەمانی کوردستانە، ئەرکی نوێنەرەکانی کوردە لە بەغدا، ئەرکی نوێنەرایەتی هەرێمە لە بەغدا، پێویستە چارەسەر بکرێ، ئەگەر بۆ ئەو خولەش نەبێ بۆ خولەکانی داهاتوو ئەندامی پەرلەمان ئەبێ خاوەنی پاسەپۆرتی دبلۆماسی بێ، سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی- جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو کاك قادر.

بەڕێز قادر ئوتمان رسول:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ناونیشانی بڕیارەکە زۆر دوور و درێژە، ناونیشان و هەردوو ماددە هەمان مەتنن، جگە لە ماددە ئیجرائیەکان، پێویستە سادە و پوخت و مانادار بێ، بۆیە پیشنیار ئەکەم بنووسرێ (بڕیاری پێشوازی کردن بەپێی پرۆتۆکۆل لە خاوەن پایە فەرمییەکان) ئینجا بڕگەی ماددەی یەکەمیش بکرێ بە دوو بڕگە هەر بە تەنیا لە خزمەتگوزاری پێشوازی سوودمەند نەبێ، لە بابەتی کۆنتڕۆلیش مامەڵەی پرۆتۆکۆلانەی لە خاڵەکانی کۆنتڕۆڵیش لەگەڵ بکرێ، نەك هەر لە چا خواردنەوە، سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، گفتوگۆ گۆ لەسەر ئەو ماددەیە کۆتایی هات، چاوەڕوانی ئەوەین لیژنە پەیوەندیدارەکان ڕێك بکەون لەسەر داڕشتنی کۆتایی، ئەو تێبینیەش لە جێی خۆیەتی کە ماددەی یەکەم و دووەم بە یەك ئەچن، فەرموو کاك دڵشاد.

بەڕێز دڵشاد شەعبان عبدالغفار:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

هەموومان حەز ئەکەین پاسەپۆرتی دبلۆماسیمان هەبێ، بەڵام وەکو روونکردنەوە و هاوکاریش بۆ لیژنەی یاسایش ئێمە ناتوانین لێرە یاسایەك دەربکەین بۆ ئەوەی حکومەتی عێراقی پاسەپۆرتی دبلۆماسیمان بداتێ، ئەبێ ئەو مەوزووعە لە پەرلەمانی عێراق حەل بکرێ، ئەبێ لەوێ یاسایەك دەرکرێ هاوشێوەی پەرلەمانتاران و وەزیرانی حکومەتی عێراقی هەمان تەعامول لەگەڵ پەرلەمان و حکومەتی هەرێمیش بکرێن، چونکە ئێستا ئەم یاسایە دەرئەکەین لە هەرێمی کوردستان دەرئەکەین، دائیرەی عیلاقات ناتوانێ پاسەپۆرتی دبلۆماسی دەربکات، ناتوانێ داواش لە حکومەتی عێراقی بکات کە پاسەپۆرتی دبلۆماسی بدەنێ، بەپێی مەعلوماتی منیش لە ساڵی (٢٠١٠) حکومەتی تورکیا یەکێ لەو وڵاتانە بوو بە رەسمی داوای لە حکومەتی عێراقی کرد وتی نیوەی عێراق ڤیئایپی و دبلۆماسین، یەعنی هەموویان پاسەپۆرتی دیلۆماسیان هەیە، لەو کاتە یاسایەکیان دەرکردووە و زۆر تەحدیدیان کردووە کە کێ پاسەپۆرتی دبلۆماسی هەبێ؟ سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو دکتۆرە ڤالاْ.

بەڕێز د.ڤالاْ فەرید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

دەستووری عێراقی ئیعتڕافی کردووە و ئیقراری کردووە کە پەرلەمانی هەرێمی کوردستان یەکێکە لە زمنی ئەو موئەسەساتانەی کە هەن، ئەگەر ئیقراری کرد کە پەرلەمان وجودی هەیە و یەکێکە لە موئەسەسەکان ئەبێ ئەو مافانەی کە پەرلەمانتاری پەرلەمانی عێراقی هەیەتی پەرلەمانتاری کوردستانیش هەیبێتن، بە رای من دەستوور ئەو مافەی چەسپاندووە و پێویستە لەسەر سەرۆکایەتی پەرلەمان و لەسەر فەرمانگەی دەرەوە کار ئاسانی بکات بۆ دابین کردنی ئەو پاسەپۆرتە، چونکە لێرە ئەگەر داشی بنێین یاساکە ناوی پێشوازی کردنە، تەنیا ئەوەمان جێ کردۆتەوە لە ناو بڕیارەکە ئەوەی کە مولزەمە لە هەرێمی کوردستان موئەسسات گرنگە بەرامبەر بە پەرلەمانتارانی بەڕێز مەسەلەی فیزەش ئەوەش دووبارە بە رای من هەر پەیوەستە بە مەسەلەی عیلاقات و دبلۆماسی، ناتوانین لێرە قونسولخانەکان ئیلزام بکەین بڵێین ئەبێ ڤیزە بدەن بە پەرلەمانتاران، سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو دکتۆرە بەهار.

بەڕێز د.بەهار محمود فتاح:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەرێز سەرۆکی لیژنە قسەکانی منی کرد.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو تەلار خان.

بەڕێز تەلار لطیف محمد:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

قسەكانم دكتۆرە ڤالآ كردی.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینكی/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو كاك زانا.

بەڕێز زانا عبدالرحمن:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

تایبەت بە پاسەپۆرتی دبلۆماسی ئەوەی كاك (دلشاد) باسی كرد لە عێراق بە پێی ئەو داتایەی هەیە نزیكەی (٢٧٠٠٠) پاسەپۆرتی دبلۆماسی هەیە، ئەوە بۆتە كێشەی گەورە، ئەیانەوێ عێراق ئەو بابەتە حەل بكات، بەشێكی لەوانە هەندێ ولآت هەن ئیعتیراف بە پاسەپۆرتی دبلۆماسی عێراق ناكەن، لەبەر ئەوەی بۆ خەڵكێك دروست كراوە لە ئاساس دبلۆماس نییە، ئەوەی تر كە پەیوەندی بە ڤیزەوە هەیە ئێمە بە پێی ئەو قانوونە نێودەوڵەتیانە ناتوانین قونسوڵخانە ناچار بكەین ڤیزە بدات یان نەیدا، بەلآم بە بڕوای من بۆ حەلی ئەوە پەرلەمانی كوردستان پێناسێك دروست بكات بۆ ئەندامە خانەنیشن كراوەكان بتوانێ كاروبارەكانی وەكو ڤیئایپی پێ رایی بكات، یەعنی ئەو ئەندام پەرلەمانەی خانەنشین ئەبێ ئەگەر پەرلەمانی كوردستان پێناسێكی بۆ دروست بكات كە ڤیئاییپە باشتر ئەتوانێ لە قونسولخانە و ئەو شوێنانەی هەیە پێی بناسرێتەوە و كارەكانی پێ جێ بەجێ بكات، پێم وایە ئەوە چارەسەرێكی باشە، سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینكی/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو كاك عمر.

بەڕێز عمر عینایەت:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

بەپێی ماددەی (١١٧) دەستووری عێراقی كە ئەوە دەقەكەیەتی (اولا_ یقرأ هذا الدستور عند نفاذە الاقلیم كردستان و صلطاتە الاقائمة الاقلیم اتحادیة)، یەعنی بۆخۆی دانی بە ئیقلیمی كوردستان ناوە، ئەوەش تەحسیل حاسڵە، كاتێ جۆرێك ناتەندروستی لە پێدانی پاسەپۆرتی دبلۆماسی لە عێراق هەیە ناكاتە ئەوەی لە هەرێمی كوردستان (٥٠) كەس نەیبێ، لەبەر ئەوە ئەكرێ لێرە جێگەی بكرێتەوە، و بە نیسبەت ڤیزەش داوا ئەكەین لە دەستەی سەرۆكایەتی پەرلەمان ئەوان هەماهەنگی لەگەڵ قونسولگەرییەكانی هەرێمی كوردستان بكەن و كارێك بكەن كە ئەندامی پەرلەمانی كوردستان بە شێوەی تایبەتمەند هەوڵی پێدانی ڤیزە بدات، سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو کاك ئومێد.

بەڕێز ئومێد عبدالرحمن:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێمە گفتوگۆی پرۆژە بڕیارێك ئەکەین زۆر ڕوونە، ڕاستە دوو ماددەی لەیەکچووە، بەلاّم دەرگاتان کردۆتەوە بۆ گفتوگۆیەك هیڤ پەیوەند نیە بەو پرۆژە بڕیارەن و باسی بابەتێك ئەکرێ ئێمەی پەرلەمانتار و پەرلەمان وەزعمان لای خەڵکی کوردستان باش نییە، ئێستا باسی ڤیزە و پاسەپۆرت بکەین، تکایە ئەو دەرگایە دابخەن، ئەو گفتوگۆیە لا بەلایە کە پەیوەندیدار نییە بە پرۆژە بڕیارەکە، سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، بەڕێزان ئەوە سێ خاڵ تێکەلاّو کرایە، یەك ئەوەی پەیوەستە بە پاسەپۆرتی دبلۆماسی، هیچ کەس ڕێگر نەبووە لە ئەندامانی پەرلەمانی کوردستان بچن پاسەپۆرتی دبلۆماسی دەربێنن، لە کاتی خۆی ئیتیفاقمان لەگەڵ بەڕێوەبەرایەتی پاسەپۆرتی بەغدا کرد بۆ ئەوەی تیمێك بنێرنە ئێرە لێرە پاسەپۆرت دروست بکەن، دواتر هەندێ ئاڵۆزی دروست بوو، ئێستاش کەس لاری نییە، ئەتوانن بچنەی بەغدا پاسەپۆرتی دبلۆماسی وەرگرن، لەوێش بەپێی یاسا ناوی پەرلەمانتار لەوێ هەیە، لایەنەکی تر، مەعامەلەیەکی شایستە لە ناو فەرمانگەکان و دامەزراوەکانی هەرێم بۆ پەرلەمنتار ئەوە بابەتێکی ئیجرائیە لە پەیوەندی کردنی ئێمە لەگەڵ دامودەزگاکان هەوڵمان داوا، ڕەخنەمان گرتووە، گلەییمان کردووە، ئەبێ ئەو پەیوەندییە لە ئاستی شکۆی پەرلەمان بێ، لەوە کەمتر ڕەخنە ئەگرین، ئەوە ئەگەڕێتەوە بۆ ئێمە، موعامەلەی ئێمە لە ناوخۆ، ئەوەی سێیەم پەیوەستە بەو خولەی پەرلەمان و خولەکانی پێشوو، لە هەموو دونیا کە پەرلەمانتارێك خانەنشین ئەکرێ شێوازی پێشوازی کردن هەر وەکو ئەوەیە کە لە ناو ئیش دا بێ، ئەوەی ئێستا موناقەشە ئەکرێ من بەو شێوازەی کە خوێندم پەیوەستە بە پێشوازی کردن، ئەوەی ڤیزاکان بەراستی پەرلەمانی کوردستان بەشی پەیوەندی و پرۆتۆکۆل لە پەیوەندی بەردەوام داین لەگەڵ قونسولەکان، بەلاّم ئەوان بە شێوازی تر موعامەلە ئەکەن، ئەوان ئەو تەسهیلاتەی بۆ بزنسمانێك ئەیکەن بۆ خەڵکی تر ناکەن، ئەوەی پەرلەمانتار قالبێکی فەرمی وەرگرتووە، ئێمەش هەستی پێ ئەکەین کە وەك پێویست موراعاتی پێگەی پەرلەمان ناکرێ، گلەیشمان کردووە، بەردەوامیش ئەبین، بەلاّم بەکوێ دەگات؟ ناتوانین فەرزی بکەین لەسەریان، بەس ئەتوانین گەلەیی بکەین، بەلاّم هەندێ جار لە ڕووی عەمەلی بەراستی ئەو موعامەلەیە ئەبینین، و ڕازی نین، ئەبێ باش بکرێ، چۆن باش ئەکرێ؟ حەقیەت ئەبێ هەوڵ بدەین، بەڕێزان لە لیژنەی پەیوەندیدار بتوانین مەخرەجێك هەبێ بۆ، سوپاس.

بەڕێز د.ڤالاّ فەرید:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەڕێزان ئەندامانی لیژنە کۆکن لەسەر عینوانەکە لەبەر ئەوەی بڕیاری پێشوازی کردنە، بۆیە ناتوانین پێدانی مافێکی تر جگە لە مافی پێشوازی کردن بە شێوازی پرۆتۆکۆلی بخەینە ناو بڕیارەکە، بەو شێوەیە ڕێکەوتین کە ئەیخوێنمەوە:

بڕیاری پێشوازی کردن بەپێی پرۆتۆکۆل لە ئەندامانی پەرلەمانی کوردستان و ئەنجومەنی وەزیران و هاوتا وەزیفیەکان لە فرۆکەخانەکان و خاڵە سنووریەکان:

ئەندامانی پەرلەمان و ئەندامانی ئەنجومەنی وەزیران و هاوتا وەزیفیەکانیان لە خزمەتگوزاری پیشوازی بە پێی پرۆتۆکۆلی (ڤی ئای پی) لە فرۆکەخانەکان و خاڵە سنوورییکان سوودمەند ئەبن.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

ئەو ماددەیە بەو شێوازەی خوێندرایەوە ئەخەینە دەنگدان کێ لە گەڵ دایە؟ (٤٠) کەس پەسندیەتی، کێ دژە؟ (١) کەس، بە زۆرینەی دەنگ پەسند کرا، ماددەی دووەم.

بەڕێز د.ڤالآ فەرید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی دووەم:

پاش تەواوبوونی خولی پەرلەمان و ماوەی کابینەی ئەنجومەنی وەزیران ئەندامانی پێشووی پەرلەمان و ئەنجومەنی وەزیران و هاوتا وەزیفیەکانیان لە خزمەتگوزاری پێشوازی بەپێی پرۆتۆکۆل سوودمەند ئەبن.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی / جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

بۆ موناقەشەی ئەو ماددەیە یەك كەس هەیە، فەرموو کاك ئاری.

بەڕێز ئاری عبداللطیف مولود:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ڕاستی هەندی جار کە تێبینی تەقدیم ئەکەین لیژنەی بەڕێز حیسابی بۆ ناکات، ئێمە وتمان دوو ووشەی کۆ نابێ بە یەکەوە، حاڵی دووەم، پێم باشە بەو جۆرەی لێ بکرێ (ئەندامانی پەرلەمان و ئەندامانی ئەنجومەنی وەزیران و هاوفەرمانبەرەکانیان پاش تەواو بوونی خول و ماوەکەیان لەو خزمەتگوزارییەی کە لە ماددەی یەك هاتووە سوود مەند ئەبن)، سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو مامۆستا ماجید.

بەڕێز ماجید عثمان توفیق:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەکرێ هەردوو خاڵ بکەینە یەك، یەعنی لە کاتی پەرلەمانتاری و لە دوای تەواو بوونی خولەکە هەردووکی بکرێتە یەك، سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، ماددەی دووەم.

بەڕێز .ڤالاّ فەرید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی دووەم:

پاش تەواوبوونی خولی پەرلەمان و ماوەی کابینەی ئەنجومەنی وەزیران ئەندامانی پێشووی پەرلەمان و ئەنجومەنی وەزیران و هاوتا وەزیفیەکانیان لەو خزمەتگوزارییەی لە خاڵی یەکەم دا هاتووە سوودمەند ئەبن.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

کێ لەگەڵ دایە؟ (٣٤) کەس لەگەڵیەتی، کێ دژە؟ (١) کەس، بە زۆرینەی دەنگ پەسند کرا، ماددەی دواتر فەرموو.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی- جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو کاك زانا بۆ تێبینیەکەت.

بەڕێز زانا عبدالرحمن:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من پێشنیارێکم هەیە بۆ ئەوەی ئەو بڕگانە وەکو خۆی جێ بەجێ بێت، پێموایە ئەوە ئیزافە بکرێ، پەرلەمانی کوردستان پێناسێکی تایبەت بۆ ئەندامە خانەنیشینکراوەکانی دروست بکات بۆ رێکخستنی کاروبارەکانی، یەعنی پەرلەمان ئەگەر وەکو دامەزراوەکە دروستی بکات هێزی زیاتری هەیە، بۆیە دەبێت پەرلەمان شتێکی پێ بێت تۆ پێی بناسرێیتەوە، کە تۆ ئەندام پەرلەمانی خانەنیشینکراوی، بۆیە ئومێد دەکەم ئەوە لە نێو پڕۆژە یاساکە جێی بکرێتەوە، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

دەکرێتەوە، دەکرێت بە رێنماییش چارەسەر بکرێت، بە رێنمایی لە دەستەی سەرۆکایەتی دەربکرێن و ئەوە تەنزیم بکرێن، خاڵێکی نیزامی هەیە، بەڕێز تحسین اسماعیل فەرموو.

بەڕێز تحسین اسماعیل دۆڵەمەری:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پشتگیری لە قسەکەی کاك زانا دەکەم بۆ ئەو رەئیەی، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

بە رێنمایی دەکرێت ئەوە چارەسەر بکرێت، بەڕێز د.زۆزان فەرموو.

بەڕێز د.زۆزان صادق سعید:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

منیش پشتگیریا بۆچوونا كاك زانای دكەم، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینكی/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

بەڕێز مامۆستا انس فەرموو.

بەڕێز انس محمد شریف:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

تێبینیا من ل سەر خانەنشینییا، چونكە ئیحتیمال هەیە ئەندام پەرلەمانێ خولا كەڤن بیتن و خانەنشین نەبیتن، بزڤرێتە سەر دەواما خۆ، دەوامەكی تر هەبت، یەعنی نەیەتە گرێدان بە خانەنشینێدا، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینكی/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

بەڕێز كمال یلدا فەرموو.

بەڕێز كمال یلدا مرقوز:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

نازانم لەو حالەتەدا دەوری یەكێتی پەرلەمانتاران چی دەبێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینكی/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

فەرموون بەڕێزان بۆ داڕشتنەوەی ئەو پێشنیارەی پەیوەست بوو بۆ ئاسانكاری بۆ ئەندامانی پەرلەمان بخوێننەوە.

بەڕێز د.ڤالا فرید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

پێشنیارێك هاتووە سێ كەس پشتیوانی لێ كردووە، پەرلەمانی كوردستان پێناسێكی تایبەت بۆ ئەندامانی پێشووی پەرلەمان دروست دەكات.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینكی/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

بەڕێز تحسین اسماعیل فەرموو.

بەڕێز تحسین اسماعیل دۆڵەمەری:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

ببوورە ئەندامانی پێشوو، یەعنی پێش ئێمە، بەڵام ئەندامانی خانەنشین هەمووی دەگرێتەوە.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینكی/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

بەڕێز د.بەهار فەرموو.

بەڕێز د.بەهار محمود فتاح:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

ئەندامانی خانەنشینکراو، بببوورە تەعبیرێکی راست نییە، لەبەر ئەوەی شەرت نییە هەموو ئەندامانی پەرلەمان کە لە پێشوودا ئەندامی پەرلەمان بوون خانەنشین بکرێن، حیکمەتەکە لەوەیە کە پێشووتر ئەندامی پەرلەمان بووە، حیکمەتەکە لەوە نییە کە خانەنشین دەبێت و تۆ هەویەی بۆ بکەی، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێزان ئێستا ئەو پێشنیارە دەخەینە دەنگدان، ناسنامەیەك بۆ ئەندامانی پەرلەمانی پێشوو، کێ لەگەڵ دایە؟ تکایە دەست بەرزکاتەوە؟ (٤٠) کەس لەگەڵ دایە، زۆر سوپاس، کێ لەگەڵ دانییە؟ تکایە دەست بەرزکاتەوە؟ (١) کەس لەگەڵ دانییە، زۆر سوپاس، کەواتە بە زۆرینەی دەنگ پەسەندکرا، ئەوە پشنیارەی تر کە پەیوەست بوو بە ئاسانکاری.

بەڕێز د.ڤالا فرید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پەرلەمانی کوردستان پێناسێکی تایبەت بۆ ئەندامە خانەنیشینکراوەکانی دابین دەکات.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێزان ئێستا ئەوە دەخەینە دەنگدانەوە، کێ لەگەڵ دایە؟ تکایە دەست بەرزکاتەوە؟ (٣٧) کەس لەگەڵ دایە، زۆر سوپاس، کێ لەگەڵ دانییە؟ تکایە دەست بەرزکاتەوە؟ (٢) کەس لەگەڵ دانییە، زۆر سوپاس، کەواتە بە زۆرینەی دەنگ پەسەندکرا، پێشنیارێکی تر بخوێننەوە.

بەڕێز د.ڤالا فرید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەوەی کە ئێستا خوێندرایەوە و دەنگی لەسەردرا ئەوە خاڵی سێیەمی بڕیارەکە بوو.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

پێشنیارێکی تر ئەوەی سەبارەت بە ئاسانکاریەکان، دیارە ئەوە ئیتیفاقی لەسەر نەبووە، فەرموو بەڕێز حاجی کاروان.

بەڕێز کنعان نجم الدین احمد (حاجی کاروان):

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەڕێزان، پێشنیارێك هەیە سەرۆکایەتی پەرلەمان بە شێوەی راستەوخۆ مامەڵە لەگەڵ قونسولخانەکانی ولأتان بکات لە هەرێم بۆ راکردنی کاروباری پەرلەمانتاران، ئێمە تاوەکو ئێستا بۆ ڤیزە وەرگرتن دەبێ بچێت پرس بە حکومەت بکەی، حکومەت بیداتە پەیوەندیەکان، یەعنی پەرلەمان کە بەرزترین وەزیفەیە دەبێ بچێت پرس بە دەزگایەك بکات ئینجا ڤیزەی بدرێتێ، جگەلەوەی زۆرجار پەرلەمانتار داوای ڤیزەی کردووە خۆی چووە و رەفز بۆی هاتۆتەوە، بەلأم ئەگەر مامەڵەیەکی راستەوخۆ لە سەرۆکایەتی پەرلەمانەوە بکرێ و قوسولخانەکان تەبلیغ بکرێن ئەوە بەراستی زۆر زەروورە، ئەگەر ئەو بڕگەی بۆ ئیزافە بکرێت شتێکی باش دەبێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێزان ئەو پێشنیارەی ئێستا خوێندرایەوە، ئەو پێشنیارە کاك عمر عینایەت تێبنیت هەیە لەسەری؟ فەرموو.

بەڕێز عمر عینایەت حەمە:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پێموایە دەنگ لەسەر ماددەی دووەم نەدرا، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

لەسەر ماددەی دووەم درا، رەنگە جەنابتان ئەو کاتی لە دەرەوەبن، ئەو پێشنیارەی ئێستاش کە بەڕێز حاجی کاروان خوێندیەوە، ئەو پێشنیارە دووبارە بکەوە بۆ ئەوەی بخەینە دەنگدان.

بەڕێز کنعان نجم الدین احمد (حاجی کاروان):

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەڕێزان، ئەوە بۆ زیاتر مامەڵەی راستەوخۆی پەرلەمانە، یان سەرۆکایەتی پەرلەمان بۆ کاروباری ئیداری یان تەعامول لەگەڵ قونسولخانەکان بۆ ڤیزە وەرگرتن، تۆ جار وایە بەعزێك ئیش دەبێت لەدەرەوە، یەعنی راستەوخۆ بکرێت لەگەڵ قونسولەکان، نەکرێت بچین پرس بکەین بە حکومەت یان مەسەلەن پەیوەندیەکان، یەعنی مامەڵەیەکی راستەوخۆ، تۆ داوای ڤیزە دەکەی، دەبێت لە سەرۆکایەتی پەرلەمانەوە داوا بکەی، نەك لە رێی پەیوەندیەکانەوە، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێزان ئێستا ئەو پێشنیارە دەخەینە دەنگدان، خاڵێکی نیزامی هەیە، بەڕێز د.فرست فەرموو.

بەڕێز د.فرست صوفی علی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بە پێی یاسا بەرکارەکان هەموو دامەزراوەکانی هەرێم لە حکومەت، لە فەرمانگەی پەیوەندیەکانی دەرەوە تەنزیمی عیلاقە کراوە، کی و کامە عیلاقە دەبەستێت، بۆیە لەوانەیە زۆر باو نەبێت و گونجاویش نەبێت بە بڕیارێك پەرلەمان تەنزیمی عیلاقەی خۆی لەگەڵ قونسولخانەکان بکات، من بە گونجاوی نازانم ئەوە بچێتە سەر وەرەقە، هەروەها ئێستا رێگریەك نییە کە بەشی عیلاقات لە پەرلەمان نووسراو بکات بۆ قونسولخانەیەك و کارێکی هەبێت رایی بکات، پێشتریش تەجروبەمان هەیە، بەلأم خستنە سەر وەرەقەی ئەمە بۆ هەیبەت و شکۆی پەرلەمان بە گونجاوی نازانم، بۆیە داوا دەکەم نەخرێتە دەنگدان، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز كاك زانا فەرموو.

بەڕێز زانا عبدالرحمن عبدالله:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

من پشتیوانی لە ڕەئیەكەی كاك د.فرست دەكەم، پێموایە پەرلەمان ئێستا خۆی ئەو هێزەی هەیە كە ڕاستەوخۆ مامەڵە لەگەڵ قونسولخانەكان بكات، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینكی/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

بەڕێز مەلا مەروان فەرموو.

بەڕێز حسین اسماعیل حسین (مەروان گەلاڵی):

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

منیش پشتگیری لە ڕەئیەكەی كاك د.فرست دەكەم، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینكی/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

بەڕێز د.ڤالا فەرموو.

بەڕێز د.ڤالا فرید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

چوارەم: كار بە هیچ دەقێكی یاسایی یان بڕیارێكی ناكۆك لەگەڵ حوكمەكانی ئەم بڕیارەدا ناكرێت.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینكی/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

دیارە موناقەشە لەسەر ئەم ماددەیە نییە، بەڕێزان ئێستا ئەوە دەخەینە دەنگدان، كێ لەگەڵ دایە؟ تكایە دەست بەرزكاتەوە؟ (٤٤) كەس لەگەڵ دایە، زۆر سوپاس، كێ لەگەڵ دانییە؟ تكایە دەست بەرزكاتەوە؟ (١) كەس لەگەڵ دانییە، زۆر سوپاس، كەواتە بە زۆرینەی دەنگ پەسەندكرا، پێنجەم بخوێننەوە.

بەڕێز د.ڤالا فرید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

پێنجەم: پێویستە لەسەر لایەنە پەیوەندیدارەكان حوكمەكانی ئەم بڕیارە جێ بەجێ بكەن.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینكی/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

بەڕێزان ئێستا ئەوە دەخەینە دەنگدانەوە، كێ لەگەڵ دایە؟ تكایە دەست بەرزكاتەوە؟ (٤٤) كەس لەگەڵ دایە، زۆر سوپاس، كێ لەگەڵ دانییە؟ تكایە دەست بەرزكاتەوە؟ (١) كەس لەگەڵ دانییە، زۆر سوپاس، كەواتە بە زۆرینەی دەنگ پەسەندكرا، دەچینە سەر شەشەم.

بەڕێز د.ڤالا فرید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

شەشەم: ئەم بڕیارە لە ڕۆژی بڵاوکردنەوەی لە ڕۆژنامەی فەرمی وەقائیعی کوردستان جێ بەجێ دەکرێت.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێزان ئێستا ئەوە دەخەینە دەنگدانەوە، کێ لەگەڵ دایە؟ تکایە دەست بەرزکاتەوە؟ (٤٤) کەس لەگەڵ دایە، زۆر سوپاس، کێ لەگەڵ دانییە؟ تکایە دەست بەرزکاتەوە؟ (١) کەس لەگەڵ دانییە، زۆر سوپاس، کەواتە بە زۆرینەی دەنگ پەسەندکرا، هۆیەکانی دەرچوواندن بخوێننەوە.

بەڕێز د.ڤالا فرید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

هۆیەکانی دەرچوواندن: هۆیەکانی دەرچوواندن لە پێناو ڕێکخستنی پێشوازیکردن لە ئەندامانی پەرلەمان و ئەندامانی ئەنجومەنی وەزیران و هاوتا وەزیفیەکانیان ئەم بڕیارە دەرچووێندرا.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز ئاری عبداللطیف فەرموو.

بەڕێز ئاری عبداللطیف مولود:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ڕێکخستنی پێشوازیکردن لابرێت، لە پێناو پاراستنی پێگە و کەسایەتی مەعنەوی کە ئەندامانی پەرلەمان و ئەندامانی ئەنجومەنی وەزیران دەرچووێندرا، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێزان هۆیەکانی دەرچوواندن بە داڕشتنی کۆتایی بخوێننەوە.

بەڕێز د.ڤالا فرید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

هۆیەکانی دەرچوواندن: هۆیەکانی دەرچوواندن لە پێناو ڕێکخستنی پێشوازیکردن لە ئەندامانی پەرلەمان و ئەندامانی ئەنجومەنی وەزیران و هاوتا وەزیفیەکانی ئەم بڕیارە دەرچووێندرا.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێزان ئێستا ئەوە دەخەینە دەنگدانەوە، کێ لەگەڵ دایە؟ تکایە دەست بەرزکاتەوە؟ (٤٢) کەس لەگەڵ دایە، زۆر سوپاس، کێ لەگەڵ دانییە؟ تکایە دەست بەرزکاتەوە؟ (١) کەس لەگەڵ دانییە، زۆر سوپاس، کەواتە بە زۆرینەی دەنگ پەسەندکرا، بەڕێزان ئێستا کۆی یاساکە دەخەینە دەنگدان، کێ لەگەڵ دایە؟ تکایە دەست بەرزکاتەوە؟ (٤١) کەس لەگەڵ دایە، زۆر سوپاس، کێ لەگەڵ دانییە؟ تکایە دەست بەرزکاتەوە؟ (١) کەس لەگەڵ دانییە، زۆر سوپاس، کەواتە بە زۆرینەی دەنگ پەسەندکرا، بەڕێزان، بەردەوام دەبین، سوپاس بۆ لیژنە پەیوەندیدارەکان، لیژنەی یاسایی، لیژنەی ناوخۆ، لیژنەی پەیوەندیەکان، لیژنەی کاروباری پەرلەمان، سوپاس بۆ ئێوەی بەڕێز، بەڕێزان بەردەوام دەبین، چوارەم گفتوگۆکردنی پەیڕەوی ناوخۆی پەرلەمانی کوردستان کە لەلایەن لیژنەی کاتی بۆ پێداچوونەوەی پەیڕەوی ناوخۆ ئامادەکراوە، بە

پێی بڕیاری ژماره (٢٦)ی ساڵی (٢٠١٤)، بڕگەی (٨) له ماددەی (٥٦)ی یاسای هەڵبژاردنی پەرلەمانی کوردستان ژماره (١)ی ساڵی ١٩٩٢ی هەموارکراو، پاڵپشت به ماددەی (٩٤) له پەیڕەوی ناوخۆی پەرلەمانی کوردستان ژماره (١)ی ساڵی (١٩٩٢)ی هەموارکراو، داوا له لیژنەی کاتی دەکەین بفەرموون بۆ سەر سەکۆی تایبەت به لیژنەکان، ئەوه تەنها دەنگدانه لەسەر ئەم بەشه، موناقەشه دەکەوێته ڕۆژی یەکشەممە، ڕۆژی یەکشەممه ئەم پەیڕەوی ناوخۆ دەبێت کۆتایی پێ بێنین.

بێگەرد تاڵەبانی
سکرتێری پەرلەمانی
کوردستان – عێراق

جعفر ابراهیم ئێمینکی
جێگری سەرۆکی پەرلەمانی
کوردستان – عێراق

د. یوسف محمد صادق
سەرۆکی پەرلەمانی
کوردستان - عێراق

پەرلەمانی كوردستان - عێراق

پرۆتۆكۆلی دانیشتنی ژمارە (٧)ی

یەك شەممە ڕێكەوتی ٢٠١٨\٧\١٥

خولی چوارەمی هەڵبژاردن

پرۆتۆكۆلی دانیشتنی ژمارە (٧)

یەك شەممە رێكەوتی ٢٠١٨/٧/١٥

كاتژمێر (١١)ی پێش نیوەڕۆی رۆژی یەك شەممە رێكەوتی ٢٠١٨/٧/١٥ پەرلەمانی كوردستان - عێراق بە سەرۆكایەتی بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینكی جێگری سەرۆك و، بەڕێز بێگەرد تاڵەبانی سكرتێری پەرلەمان، دانیشتنی ژمارە (٧)ی خولی چوارەمی، ساڵی (٢٠١٨) ی خۆی بەست.

بەرنامەی كار:

بەپێی حوکمەکانی برگە (١)ی مادده (٢٠) لە پەیڕەوی ناوخۆی ژمارە (١)ی هەموارکراوی ساڵی ١٩٩٢ی پەرلەمانی کوردستان - عێراق, دەستەی سەرۆکایەتی پەرلەمان بڕیاری دا کاتی دانیشتنی ژمارە (٧)ی خولی بەهارەی ساڵی پێنجەم لە خولی چوارەمی هەڵبژاردن لە کات (١١)ی پێش نیوەڕۆی رۆژی یەك شەممە رێکەوتی ٢٠١٨/٧/١٥ دا بەم شێوەیە بێت:

یەکەم: خوێندنەوەی یەکەمی ئەم پڕۆژە یاساو بڕیارانەی خوارەوە بە پێی مادەی (٧١) لە پەیڕەوی ناوخۆی پەرلەمانی کوردستان ژمارە (١)ی ساڵی (١٩٩٢)ی هەموار کراو بکرێتن.

١-پڕۆژە یاسای دەزگای کۆنترۆڵی جۆری دڵنیایی لە هەرێمی کوردستان – عیراق .

٢-پڕۆژە یاسای پارێزگاری کردن لە هێماو پیرۆزی و نیشتیمانی و نەتەوەییەکان .

٣-پڕۆژە یاسای تەعویز موتەزەریر حروفی کوردستان قەرە بو کردنی زیان لێکەوتوان جەنگ لە کوردستان

٤-پڕۆژە یاسای بەرکاری (قانون حماية الشؤون والخبراء والمخبرين والجنة عليهم رقم (٨٥) لسنة ٢٠١٧)

٥-پڕۆژەیاسای بەرکاری (ئیستراد وبيع المنتوجات النفطية رقم (٩) لسنة٢٠٠٦)

٦-پڕۆژە یاسای بەرکاری (قانون ربط الأموال المهربه والمعتده والأسواق المحلية) ژمارە (١٨)ساڵی (٢٠٠٨).

٧-پڕۆژە بڕیاری زیندوکردنی حەفتەی پێکەوە ژیانی ئاینیان لە هەرێمی کوردستان – عێراق .

دووەم :خوێندنەوەی ڕاپۆرتی شیکاری لە کاری ئیداری و کارگێڕی لە پەرلەمانی کوردستان لە لایەن ئەندامی پەرلەمان بەڕێز (مەدینە ئەیوب احمد) بڕیاردەری لیژنەی کارو باری پەرلەمان .

سێیەم :گفتو گۆ کردنی پرۆژە یاسای هەمواری سێیەمی یاسای بە کرێدانی خانوو بەرە ژمارە (٨٧)ی ساڵی (١٩٧٩)ی هەموار کراراو لە هەرێمی کوردستان – عێراق بە پێی مادەکانی (٧٢-٧٤-٧٥)لە پەیرەوی ناوخۆی پەرلەمانی کوردستان ژمارە (١)ی ساڵی (١٩٩٢)ی هەموار کراو .

چوارەم :گفتوگۆ کردنی پەیرەوی ناوخۆی پەرلەمانی کوردستان کە لە لایەن لیژنەی کاتی بۆ پێداچونەوە پەیڕەوی ناوخۆ ئامادە کراوە بە پێی بڕیاری ژمارە (٢٦)ی ساڵی (٢٠١٤) بڕگەی (٨) لە مادەی (٥٦) لە یاسای هەڵبژاردنی پەرلەمانی کوردستان ژمارە (١)ساڵی (١٩٩٢)ی هەموار کراو پاڵپشت بە مادەی (٩٤)ی پەیرەوی ناوخۆی پەرلەمانی کوردستان ژمارە (١)ی ساڵی (١٩٩٢)ی هەموار کراو .

بەڕێز د. جعفر ابراهیم ئیمێنکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

بەناوی خوای گەورەو میهرەبان.

بەناوی گەلی کوردستان دانیشتنەکە دەست پێ دەکەین، خولی چوارەمی هەڵبژاردن سالی پێنجەم دانیشتنی ژمارە (٧) رۆژی دانیشتن (١٥-٧-٢٠١٨) بەرنامەی کار بە پێی حوکمەکانی برگەی یەکی مادەی (٢٠) لە پەیڕەوی ناوخۆی پەرلەمانی کوردستان – عیراق ، ژمارە یەکی ساڵی (١٩٩٢) هەموار کراو دەستەی سەرۆکایەتی پەرلەمان بڕیاری دا کاتی دانیشتنی ژمارە (٧) ی خولی بەهارە ساڵی پێنجەم لە خولی

هەڵبژاردنی چوارەمی پەرلەمان کاتژمێر (١١)ی پێش نیوەڕۆ ڕۆژی یەك شەمە ڕێکەوتی (١٥-٧-٢٠١٨)بێت وە بەرنامەی کاری دانیشتنەکە بەم شێوەیە .

یەکەم: خوێندنەوەی یەکەمی ئەم پڕۆژە یاساو بڕیارانەی خوارەوە بە پێی مادەی (٧١) لە پەیڕەوی ناوخۆی پەرلەمانی کوردستان ژمارە (١)ی ساڵی (١٩٩٢)ی هەموار کراو بکرێتن.

١-پڕۆژە یاسای دەزگای کۆنترۆڵی جۆری دڵنیایی لە هەرێمی کوردستان – عیراق .

٢-پڕۆژە یاسای پارێزگاری کردن لە هێماو پیرۆزی و نیشتیمانی و نەتەوەییەکان .

٣-پڕۆژە یاسای تەعویز موتەزەریر حروفی کوردستان قەرە بو کردنی زیان لێکەوتوان جەنگ لە کوردستان

٤-پڕۆژە یاسای بەرکاری (قانون حماية الشؤون والخبراء والمخبرين والجنة عليهم رقم (٨٥) لسنة ٢٠١٧)

٥-پڕۆژەیاسای بەرکاری (ئیستراد وبيع المنتوجات النفطية رقم (٩) لسنة٢٠٠٦)

٦-پڕۆژە یاسای بەرکاری (قانون ربط الأموال المهربه والمعتده والأسواق المحلية) ژمارە (١٨)ساڵی (٢٠٠٨).

٧-پڕۆژە بڕیاری زیندوکردنی حەفتەی پێکەوە ژیانی ئاینیان لە هەرێمی کوردستان – عێراق .

دووەم :خوێندنەوەی ڕاپۆرتی شیکاری لە کاری ئیداری و کارگێڕی لە پەرلەمانی کوردستان لە لایەن ئەندامی پەرلەمان بەڕێز (مەدینە ئەیوب احمد) بڕیاردەری لیژنەی کارو باری پەرلەمان .

سێیەم :گفتو گۆ کردنی پرۆژە یاسای هەمواری سێیەمی یاسای بە کرێدانی خانوو بەرە ژمارە (٨٧)ی ساڵی (١٩٧٩)ی هەموار کراراو لە هەرێمی کوردستان – عێراق بە پێی مادەکانی (٧٢-٧٤-٧٥)لە پەیرەوی ناوخۆی پەرلەمانی کوردستان ژمارە (١)ی ساڵی (١٩٩٢)ی هەموار کراو .

چوارەم :گفتوگۆ کردنی پەیرەوی ناوخۆی پەرلەمانی کوردستان کە لە لایەن لیژنەی کاتی بۆ پێداچونەوە پەیڕەوی ناوخۆ ئامادە کراوە بە پێی بڕیاری ژمارە (٢٦)ی ساڵی (٢٠١٤) بڕگەی (٨) لە مادەی (٥٦) لە یاسای هەڵبژاردنی پەرلەمانی کوردستان ژمارە (١)ساڵی (١٩٩٢)ی هەموار کراو پاڵپشت بە مادەی (٩٤)ی پەیرەوی ناوخۆی پەرلەمانی کوردستان ژمارە (١)ی ساڵی (١٩٩٢)ی هەموار کراو . بەرێزان داوا لە بەرێز بێگەرد تاڵەبانی دەکەین سکرتێری پەرلەمان بۆ خستنە ڕوی پوختەی دانیشتنی پێشتر ئامادەبوان بە هۆ بێ هۆ فەرمو بەرێز .

بەڕێز بێگەرد دڵشاد شکراللە (تاڵەبانی)/ سکرتێری پەرلەمان:

بەناوی خوای گەورەو مهرەبان پوختەی دانیشتنی ژمارە (٦)ی ئاسای ڕۆژی چوار شەمە ڕێکەوتی (١١-٧-٢٠١٨) بەم شێوەیەی خوارەوە بوو.

١-دەست پێکردنی دانیشتن لە لایەن بەڕێز جێگری سەرۆکی پەرلەمان .

٢-خوێندنەوەی ناوی ئەندامانی ئامادە بوو ئامادە نەبوو هەروەهاخوێندنەوەی پوختەی دانیشتنی پێشو لە لایەن سکرتێری پەڕلەمان .

٣-خوێندنەوەی یەکەم بۆ پرۆژە یاسای هەمواری پەیمانگای دادوەری لە هەرێمی کوردستان .

٤-گفتو گۆکردن و پەسەند کردنی پرۆژە یاسای هەڵپەساردنی دامەزراوەی سەرۆکایەتی هەرێم .

٥-گفتو گۆ کردن و پەسەند کردنی پڕۆژە بریاری پێشوازی بە پێی پرۆتۆکۆل و فرۆکە خانەکان و خاڵە سنووریەکان تایبەت بە پێشوازی بە ئەندامانی پەڕلەمانی کوردستان .

ناوی ئەندامانی پەرلەمان کە لە دانیشتنی ژمارە (٦)ی ئاسایی بەرواری(١١-٧-٢٠١٨)مۆڵەت پێدراون یان بە بێ مۆڵەت ئامادە نەبون لە دانیشتنی بەیانی بەم شێوەیەی خوارەوە بوو.

١-تەلار لطیف محمد/ئامادە نەبوو .

٢-خەلەف احمد معروف/مۆڵەت.

٣-رێواس فایق حسین/ئامادە نەبوو.

٤-زانا عبدالرحمان عبدالله/ئامادە نەبوو.

٥-سالار محمود مراد/ئامادە نەبوو.

٦-سەرکەوت سەرحد خلیفە/مۆڵەت.

٧-سعید محمد سعید/مۆڵەت.

٨-صالح فەقی محمد امین/ئامادە نەبوو.

٩-عزت صابر /مۆڵەت.

١٠-عباس فەتاح صالح/ئامادە نەبوو.

١١-قادر وەتمان رسوڵ/ئامادە نەبوو.

١٢-گەشە دارا جلال/مۆڵەت.

١٣-گۆران محمود اسماعیل/ئامادە نەبوو.

١٤-مریم صمد عبدی/ئامادە نەبوو.

١٥-ابراهیم احمد سمۆ/مۆڵەت.

١٦-ایدریس علی اسلام/مۆڵەت.

١٧-بەشار مشیر اسماعیل/مۆڵەت.

١٨-جمال عثمان کارسول/ئامادە نەبوو.

١٩-زیاد حسێن عبدالکریم/مۆڵەت.

٢٠-سيراج احمد محمد/مۆڵەت.

٢١-صالح بەشار صالح/مۆڵەت.

٢٢-عبدالله جاسم رجب/مۆڵەت.

٢٣-على على هالۆ/مۆڵەت.

٢٤-محمد صادق سعيد/مۆڵەت.

٢٥-محمد على ياسين/مۆلەت.

٢٦-هيڤا حاجى ميرخان/مۆلەت.

٢٧-ئەيوب عبدالله اسماعيل/مۆلەت.

٢٨-ئومێد حمه على/ئاماده نەبوو.

٢٩-ئێڤار ابراهيم حسێن/مۆلەت.

٣٠-جوان اسماعيل عزيز/مۆلەت.

٣١-رۆزا محمود عوسمان/مۆلەت.

٣٢-سەهراب ميكايل محمد امين/مۆلەت.

٣٣-شێركۆ جەودەت مصتفى/مۆلەت.

٣٤-عمر صالح عمر مۆلەت.

٣٥-فايق مصطفى رسول/مۆلەت.

٣٦-ئارى محمد عبدالرحيم/ئاماده نەبوو.

٣٧-عبدالله محمود محمد/مۆلەت.

٣٨-محمد سعددين انور/مۆلەت.

ناوى ئەندامانى پەرلەمان كە لە دانيشتنى ژمارە (٦) ئاسايى بەروارى (١١-٧-٢٠١٨)مۆلەت پێدراون يان بەبێ مۆلەت ئامادە نەبون بۆ دانيشتنى دواى نيوەڕۆ ئەمانەن.

١-دلێر مصطفى حسێن/مۆلەت.

٢-ئامينە زكرى سعيد/مۆلەت.

٣-پەرى صالح حميد/مۆلەت.

٤-سۆران عمر سعيد/مۆلەت.

٥-منير عوسمان على/مۆلەت.

٦-باپير كاملا سليمان/مۆلەت.

ئەو بەڕێزانەی کە بۆ دانیشتنی ئیمرۆ داوای مۆڵەتیان کردوە .

١-کمال یلدا.

٢-عزت صابر.

٣-دلێر ماوەتی.

٤-دکتۆرە ڤالا فرید.

٥-دکتۆر ابراهیم احمد سمۆ.

٦-حسن صالح.

٧-ئومێد حمە علی.

٨-پەروا علی.

٩-شێرکۆ جەودەت.

١٠-سۆران عمر.

١١-باپیر کاملا.

١٢-ئەنەس محمد شریف .

زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، بەڕێزان دەست بە بەرنامەی کار دەکەین خاڵەکان لە خاڵی یەکەم پێش ئەوەی دەست پێ بکەین داوا لە بەڕێزان لیژنەی یاسایی دەکەین فەرمون بێنە شوێنی تایبەت سەکۆی تایبەت بە لیژنەکان خاڵەکی نیزامی هەنە، فەرموو ریواس خان.

بەڕێز ڕێواز فایق حسین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

سەبارەت بە بڕگەی (٥)لە یەکەم بەرنامەی کاری ئەم دانیشتنەی پەرلەمان کە تایبەتە بە پڕۆژە یاسای بەرکاری (ئیستراد وبیع المنتوجات النفطیة رقم (٩) لسنة٢٠٠٦)ئەمەوێ بەرچاو روونی بدەمە بەڕێزتان کە ئەم پڕۆژەیە لە (٣-١٢-٢٠١٤)لە لایەن فراکسیۆنی یەکێتیەوە پێشکەش کراوە لە (٢٣-٤-٢٠١٥)بە نووسراوی سەرۆکی پەرلەمانی کوردستان ئاراستەی لیژنە تایبەتمەندەکان کراوە لە(٢٩-٤-٢٠١٥)ڕاپۆرتی لیژنەی تایبەتمەندی بۆ نووسراوە وە لە دوای کاراکردنەوەی پەرلەمان دوو کۆبوونەوەی هاوبەشی لیژنەی یاسایی و لیژنەی پیشە سازی وزە و سامانە سرووشتیەکانی بۆ کراوە ئەمە ڕاپۆرتەکەیە لەبەر دەستمایە بەڕێز

سەرۆكی پەرلەمان، تێناگەم بۆچی جارێكی تر خراوەتەوە بەرنامەی كار و خوێندنەوەی بۆ ئەكرێ ولەلایەن چەند بەرێزێكی تر و چەند پەرلەمانتارێكی ترەوە پێشكەش كراوە لە كاتێكدا بەرێز سەرۆكی لیژنەی سامانە سرووشتیەكان وە بەرێزان لە لیژنەی سامانە سرووشتیەكان بە ئێمەیان ڕاگەیاند كە بە حكوومەتیان گووتووە راو بۆچوونی خۆی لەسەر ئەم یاسایە بڵێ زیاتر لە دوومانگ پێش ئێستا، تا ئێستا ئێمە وەڵامی حكومەتمان بۆ نەهاتووە لە كاتێكدا كە ئەمە هیچ جۆرە بارگرانیەكی لەسەر حكومەتی هەرێمی كوردستان دروست ناكا ، لەبەرئەوە داوا لە بەرێزتان ئەكەم ئەو بڕگەی (٥)لە ناو بەرنامەی كار لابدەن ئەوەی یەكەم ، دووەمیش، لەبەرئەوەی تا ئێستا حكومەت وەڵامی نەداوەتەوە لیژنەكان ڕابسپێرن لەبەر گرنگی ئەم یاسایە بۆ ئەوەی ئێمە ڕاپۆرتی هاوبەشی بۆ بنووسین و بیهێنینە ناو بەرنامەی كاری پەرلەمانی كوردستان و زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینكی/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، فەرموو كاك علی حمە صالح.

بەرێز علی حمە صالح:

بەرێز سەرۆكی پەرلەمان.

حەفتەیەك بەر لە ئێستا جەنابت بەڵێنتدا بۆ درێژكردنەوەی قانوونی موحارەبەی ئیرهاب دوو هەفتە وا دەبێت، ئەوە هەفتەیەكی ڕۆشتوە، ئایە هیچ هەنگاوێكی جدی گیراوەتە بەر بۆ ئەوەی لە هەفتەی ئایندەدا دەر جێت ئەو قانوونە؟ یاخود نا؟ جونكە ئەوەی كە ئێمە هەستمان پێكردوە موتابەعەمان كردووە هەنگاوی عەمەلی نیە.

دوو/ خاڵێكی كە ئەوەی دكتۆرە ڕێواسیش ئاماژەی پێدا تەنها ئەو قانوونە نیە دەیان قانوونی تر تایبەت بە دامەزراوەكانی نەوت ئەنجومەنی وەزیران و ئەنجومەنی باڵای بە هەرێمی نەوت و گاز، وتوویانە راو سەرنجتان ئەدەینێ، كە هیچ تەبعاتی دارایش نیە، بەس ئەوەیە دۆسیەی نەوتەكە بە موئەسەسات ولآمی نییە.

سێیەم: بە پێی پەیڕەوی ناوخۆ جەنابتان قانوونی چاك سازیەكەتان گەڕاندەوە، سیراع یاخود ناكۆكی ئەنجومەنی وەزیران و پەرلەمان لەسەر تەنیا سێ مادەیە تكایە با ئەوان بێن موناقەشەی ئەو سێ مادەیە بكەین، جونكە ناتوانرێت ڕابگیرێت، جی بەرژەوەندی میللەتەكەمانی تیایە ئەوە ئەكەین، بەرێز سەرۆكی پەرلەمان ئەم دۆخە لە كوردستانا بەبێ جاك سازی ریشەی لە لیستی مووچە خانەنیشینی لە یاسایی ناتوانێ بەردەوام بێ ئەوە دۆخی عێراق بەرەو تێك جون ئەجێ ، ئەگەر ئەو پارەیە لە عێراقەوە نەیەت بۆ هەرێمی كوردستانیش كێشەی گەورە دروست ئەبێ، ئیستا بەرەو ئەوە ئەڕوا (٣١٧) ملیار دینارەكە

عەرقەڵەی بۆ درووست بێت، ئەوجا پاشەکەوت بە سیستەمە کۆنەکەش ئەبێتە (٥٠) ڕۆژ ئێمە حەل ئەوەیە ئەو قانوونە چاك سازیە دەر بکەین وە چاك سازی لە داهاتی نەوتا بکەین، بۆ ئەوەی هەرێمەکەمان لە کێشە بپارێزین، من دڵنیاتان ئەکەمەوە ئەم سیستەمی مووچەی ئێستا بەردەوام نابێت لەبەر ئەوەی عێراق ناتوانێت بەردەوام بێت لە ناردنی ئەو (٣١٧)ملیار دینارە، ئەمە مەسئولیەتە بۆیە تکایە با هەموومان بەوە هەڵبستین.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

ئەوەی هەمواری یاسای بەرەنگاربوونەوەی تیرۆر ئاراستەمان کردووە بۆ لیژنە پەیوەندیدارەکان وە بەو هیوایەین بتوانین بە زووترین کاتدا ڕاپۆرتی هاوبەش ئامادە بکەن و بە دڵنیایەوە ئەو کاتەی ڕاپۆرت ئامادەبێت هیچ ڕاپۆرتەك کە ئامادە کرابێت دوا ناکەوێت دەیخەینە بەرنامەی کار .بەڕێز ملا ماجد بازرگان دواتر صالح فەقێ.

بەڕێز ماجد عثمان توفیق:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من موداخەلەیەکم هەیە سەبارەت بە ژمارە (١) لە بڕگەی یەکەم پرۆژە یاسای دەزگای گۆنتڕۆلی جۆری دڵنیایی لە هەرێمی کوردستان، من بەڕاستی کە بەرلەوەی بەرنامەی کار ببینم پەیوەندی بە من کرا کە پڕۆژەیەکی ئەوها لە پەرلەمانی کوردستان پێشکەش کراوە، پەیوەندیم بە ئەندامانی لێژنەی خۆم کرد کەسیان ئاگادار نەبوون پەیوەندیم بە حکومەتەوە کرد گووتم نەوەکو ئەو پڕۆژەیە لە حوکوومەتی هەرێمی کوردستانەوە پێشکەش کرابێت ئەوانیش ئاگادار نەبوون ، کە بە ڕای من کە ئەم بەداخەوە کە تێبینی دەکەم ئەو پڕۆژانەی کە پێشکەش دەکرێن لە لایەن ئەندامانی پەڕلەمانی بەرێزەوە کە تایبەتمەندی هەیە بە لێژنەکەوە تەنها بۆ ئەوەی پڕۆژەکە پێشکەش بکەن بە ناوی فراکسیۆنەکانەوە یان بە ناوی جەند ئەندامێکی پەڕلەمان هیچ پرسیارێك لە لێژنە تایبەتیەکان ناکەن، بۆیە ئێمە یەکەم جار سەیری ئەم پڕۆژەیە دەکەین کە ناوەکەی هەڵەیە لەبەر ئەوەی لە حکومەتیشەوە ئەوەمان کردوە ئەو پڕۆژە یاسایەیی کە ژماریەك بەرێزان ئەندام پەرلەمان پێشکەشیان کردوە بە ناوی پرۆژە یاسای دزگای کۆنترۆڵی جۆری دڵنیایی ئەوا لە لای حکومەت ئێمە بە پێی یاسای ژمارە (٧)ساڵی (٢٠٠٦) وەزارەتی پلان دانان بە ناوی دەزگای پێوانە سازی و کۆنترۆڵی جۆری هاتوە، کەواتە ئێمە چ پەیوەندیمان بە لێژنە پەیوەندی دارەکانەوە کردوە، چ زانیومانە ئێمە ئێستا حکومەت ئەم دەزگایە بە چ جۆرێك تعامولی لەگەڵ دەکا، ئێمە وەکو لیژنەی بازرگانی وپاراستنی مافەکانی بەکار بەر جەندین پڕۆژە یاسا پێشکەشکراوە لەلای حکومەت ڕەتکراوەتەوە لەبەر ئەوەی کە بە داخەوە هەندێك لەو یاسایانە تەنها کۆپی پێست بوە، لە

ئەنتەرنێت کۆپی پێستیان کردووە پێشکەشیان کردووە، و حەتمەن بمانەوێ و نەمانەوێ لەلای حکومەتی هەرێمی کوردستان کە گفتوو گۆ ئەکەین شەرمەزار دەبین لەوەی کە گفتووگۆیان لەسەر بکەین، یاخود ئەو پڕۆژەی ئێستا پێشکەش کراوە بەم ناوە کە تەماشا دەکەین بە ڕاستی لە چەند بڕگەیەك من تێروانینم هەیە بەرێز مەبەستم ئەوەیە هەتا لێژنە پەیوەندیدارەکان دەبێ ئاگاداربن، بۆ ئەوەی بۆجوونی خۆیان بدەن پڕۆژەیەکی تێرو تەسەل و مەعقول بێت بۆ ئەوەی کە ئێمە ئێستا خوێندنەوەی یەکەمی بۆ دەکەین، بەیانی کە لایەنی حکومەت بانگێشت ئەکەین یان قسەی لە سەر دەکەین شەرمەزار نەبین، ئێمە بەرێز سەرۆکی پەرلەمان یەك کۆمەڵ پڕۆژە یاسا هەیە کە پێشکەش کراوە لە پەرلەمانی کوردستان هیجێکی تاکو ئێستا جێبەجێ نەکراوە وە دڵنیاتان دەکەمەوە لەوەی ئاگادارتان دەکەمەوە کە ئەو جۆرە پڕۆژەیە کاتی خۆی لە لایەن پەرلەمانی کوردستان بە بڕیارێك ڕەتکراوەتەوە ڕەتکردنی پێشنیاری یاسای (هيئة التخصيص والسيطرة النوعية لأقليم كردستان) بە بڕیاری ژمارە (١)ساڵی (٢٠١٠)ی پەرلەمانی کوردستان بە پێی بڕگەی (١)مادەی (٥٦)لە یاسای ژمارە (١)ی ساڵی (١٩٩٢) لە دانیشتنی ئاسایی ژمارە (١٥) لە بەرواری (٢٠-٦-٢٠١٠) بە بڕیاری پەرلەمان ئەم پڕۆژەیە هاتووە ڕەتکراوەتەوە بۆچی؟ ئەبێ ئێمە بزانین بۆچی ئەم پڕۆژەیە ڕەتکراوەتەوەو، ئێستا دوبارە پێشکەش دەکرێت، ئاخر بە لانی کەم سەردانی لێژنەکان بکەن.

بەڕێز جعفر ابراهيم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، مامۆستا دەزانی چۆنە بە پێی پەیڕەوی ناوخۆ ئێوە ئێمە لە دەستەی سەرۆکایەتی ناتوانین ڕەدی هیچ پڕۆژەیەك بدەین، ئێمە خوێندنەوەی یەکەمە فراکسیۆنەکانە ئەندامەکانە (١٠) ئەندامی پەرلەمانە یان لە حکومەت پێك دێت یان ئەندامی پەرلەمان بێت و بە پێی ئەو ڕێکارەی لە پەیڕەودا دیاری کراون ئێمە خوێندنەوەی یەکەمی بۆ دەکەین دواتر لیژنەکان ئازادن ڕاپۆرت دەنووسن، ئیتفاق لەسەر ڕاپۆرت دەکەن، نایکەن، ئەوە ئیشی خۆتانە لیژنەکان، فەرموو/صالح فقێ.

بەڕێز صالح فقێ محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

دانیشتنی پێشوو ئێمە لە فراکسیۆنی یەکێتی لە بینای پەرلەمان بووین لە فراکسیۆنی یەکێتی لە بەشێکی دانیشتنەکە تایبەت بووە کە بە یاسای سەرۆکایەتی هەرێم ئێمە ئامادە نەبووینە و بایکۆتمان کردووە، داواکارین چاو بەو بڕیارەیا بخشێننەوە بە غیاب لە قەڵەم نەدرێن ئێمە بایکۆتمان کردوو نەك غیاب بووین، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهيم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

فراکسیۆنی یەکێتی بایکۆتی دانیشتنی نەکردبوو سەرۆکی فراکسیۆن لێرە ئامادە ببوو .

بەڕێز صالح فەقێ:

ئێمە زۆرینە بایکۆتمان کردبوو، بێ سەرۆکی فراکسیۆن.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

ئێمە تێنەگەیشتبوین کە بایکۆت هەیە ، فەرموو/ ئامینە زکری.

بەڕێز ئامینە زکری سعید:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

هەڵبەت حکومەت و پەرلەمانی کوردستانێ دەست بە پێنگاڤەکا مێژوویی ویروکانا هاڤی بۆ دەربارەی پرۆژەی جاکسازێی، هەڵبەتە پشگیریا ئاخافتنێن بەڕێز هاڤکاری خۆ علی حمه صالح دەکەم دەربارەی پرۆژەی جاکسازی و پێتڤییا پەرلەمانی کوردستانی دەست بەرداریا پرۆژەی جاکسازی نابی بۆ هندی ژی داخوازیا سەرۆکایەتی پەرلەمانی بکەن و خەلکی کوردستانی چاوەریێ **هندێ** د کەتن بۆ جاکسازێی بۆ هندك کو ژیانا خەڵکی خۆشبی بۆ هندێ کو پاشکەفت نەمینێ بۆ هندێ کو ئەڤ گۆڕانکاریا کو مووچەدا هاتیا ئەنجام دان ژی بەردەوامی پێ بێتەدان داخوازی دەستەی سەرۆکاتی پەرلەمانی د کەین کو پرۆژەی جاکسازیا پشت گۆێ نەهاڤێ ژن دگەل حکومەتا هەرێما کوردستانی ژ وانەك دانێن کو ڕاپۆرت بۆ ڤی پرۆژێ بێتە ئەنجام دان، خەڵکی کوردستانێ ب چاڤێکی مەزن ب ئومێدێکی مەزن جاوەرێی پەرلەمانێ کر کو ئەڤ پرۆژەیە بەرەو پەسند کرنێ دچیتن ئەڤە پتر ژ هەیڤێکێ دا دەربازبوو سەر ئاخی جڤینا پەرلەمانی ئەنجام دای بۆ هەندێ کو رەئیا حوکوومەتا دەربارەی پرۆژێ جاکسازی وەربگری، ژ بەر هەندی داخوازی جەنابێ هەوا د کەین کو دیسان ب جدی ب هیمەتەکا مەزنتر بێنە سەر خەتێ بوو هندێ کو ئەو پرۆژە بخریتە بەرنامەی کاریدا.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

خاڵی نیزامی هەروا زیاد دەبیت لەسەر پرۆژەی جاکسازی بە دڵنیایەوە ڕاپۆرتی لیژنە هاوبەشەکان لەسەر داوای حکومەت بۆ حکومەتمان ناردەوە، چاوەروانی وەڵامین لەسەر ئەوەش نەوەستاوین پەیوەندیمان کردووە بە خودی جەنابی سەرۆکی ئەنجومەنی وەزیران و جەنابی جێگری سەرۆکی ئەنجومەنی وەزیران و وەزیری پەیوەندی دارو بەرێز سکرتێر ئەنجومەنی وەزیران، ئێمە لەسەر خەتین لەگەڵیاندا ، جونکە ئەو پرۆژەیە گرنگیەکی نیشتمانی زۆر گەورەی هەیە بۆ هەرێمی کوردستان و پەرۆشی ئێوەش دڵنیاینە لە پەرۆشی خەم خۆری پەرلەمانی کوردستان و ئەندامانی پەرلەمانی کوردستان و گشت فراکسیۆنەکان .

دوو خاڵی تری نیزامی وەر دەگرین ، و دەست بە بەرنامەی کار دەکەین ئەمرۆ رۆژەکی درێژ لەبەردەمان دەبیت دڵنیابن تەواوی دەکەین.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینكی/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

فەرموومامۆستا ملامەروان .

بەڕێزحسێن اسماعیل حسێن(ملامەروان):

بەڕێز سەرۆكی پەڕلەمان.

دەربارەی خاڵی یەكەم: لە یاسای تیرۆر پێم خۆشە بە جدی ئەو بابەتە وەربگرین بەڕێز سەرۆكی پەڕلەمان مەعلومی جەنابتانە هەر یاسایەك كە سیفەی ئیستعجالی پێدرا دەبێ لە خلالی (٥) رۆژ لیژنەی یاسایی لەگەڵ ئەو لیژنانەی كە پەیوەندی دارن ڕاپۆرت پێشكەش بكەن، بەلاَم بە داخەوە ئەو بابەتە پشت گوێ خرا كە ئیتفاقی هەموو فراكسیۆنەكانیشە، یەعنی هیچ فراكسیۆنێك نیە بەتەنها، ئەو فراكسیۆنەی دەنگیشیان بە درێژكردنەوەی یاسای تیرۆردا تێبینی جدیان هەیە موتەفیقین لەسەر هەموارەكەی .

خاڵی دووەم:پشتگیری قسەكانی بەرێز خوشكی بەڕێزمان امینە زكری و كاك علی دەكەم لەسەر مەسەلەی یاسای جاكسازی ئەوەندەی كە ئێمە ، بەڕێز سەرۆكی پەڕلەمان مەعلوماتمان هەبێت حكومەتی هەرێمی كوردستان مل نادا بۆ ئەو جاكسازیە خوازیارم پەڕلەمان ڕۆڵی خۆی ببینێتن و ئەو جاكسازیەی كە تێبینی لەسەر چەند فەقەرەیەكی بووە بهێندرێتەوە پەڕلەمان بۆ ئەوەی كە ئەو وەزعە دارایەی هەیە تێپەڕێنین دەستان خۆش .

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینكی/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

دەنگی ئێمە لە پاڵ دەنگی تۆیە، دەستەی سەرۆكایەتی كە لیژنە پەیوەندیدارەكان ئەم بابەتە پەلەی لێ بكەن، و ئەو زەمینە سازیەی پێویستە بۆ ئەنجام بدەن، بۆ ئەوەی ئەو یاسایە ئەو هەموارەش راپۆرتی هاوبەش لە سەر ئامادە بكەن، فەرموو د. شێركۆ حمە امین .

بەڕێز د.شێركۆ حمە امین:

بەڕێز سەرۆكی پەڕلەمان.

لە ڕاستیدا قسەكانی منیش هەر لە چوارچێوەی بەرنامەی كارو یاخود ئەمەوێت لەوە تێبگەم بە پێی چ ئەولەویەتێك بەرنامەی كار دائەنرێت ، بە بڕوای من هیچ شتێك لەوە گرنگتر نیە كە ئیستا دۆخی هەرێمی كوردستان و ژیانی خەڵك بارو گوزەرانی خەڵك و مووچە، ئێمە لە (٧-١٢-٢٠١٧)بە ژمارەی یاسایی دوای جەندین جاریش داوامان كردووە ئەنجومەنی هەرێمی بێتە ئێرە بۆ ئەوەی هەر بۆمان روون بكاتەوە ئەم هەرێمە چەند پارەی هەیە، و ئەم پارەیە چۆن سەرف ئەكرێت، وبەرێزیشتان چەند جارێك بەڵێنتان

داوه كه بانگیان بكەن، بەلاَم تا ئیستا دیارنیە یەعنی لە ڕاستی دا پەڕلەمان هەر ئیشی تەشریع نیە ، ئیشی چاو دێریو بودجەشە، زۆر بە داخەوە زۆر بە داخەوە ئیستا دوانیان نەماوە بۆیە تكا ئەكەم من حەز ئەكەم وەلاَمی ئەو پرسیارەم دەست كەویَ، ئایە بە فیعلی حكومەتی هەرێم ئامادەیە بێتە ناو ئەو پەڕلەمانەوە بۆمان روون بكاتەوە چەنیَ داهاتی هەیە و چۆن خەرجی ئەكا لە بەرئەوەی بەراستی هیچ متمانەیەك نیە لەو رەقەمانەی ئەیلێن ئەوە وەعدیان دا(٣٠) ڕۆژ جاریَ مووجە بدەن، ڕاستیان نەكرد بوو بە (٥٠) ڕۆژ جارێك، بۆیە تكا ئەكەم ناكریَ پەرلەمانی كوردستان لەم دۆخەی كە خەلَكی كوردستان لە خراپترین دۆخی گوزەرانی ژیانە تیایەتی لە بەرامبەر ئەم حكومەتە بیَ دەنگ بێت وە ئەوەی كە مامۆستا ملاماجیدیش وتوویەتی ئێستا هەمو دەزگاكانی كۆنترۆلَی جۆری لە هەموو مەرزەكانی كوردستانا بە نا یاسایی دراوە بە كەرتی تایبەت یانی ئەوە من بۆخۆم یاومە بە دەستەی نەزاهە یاومە بە دیوانی چاودێری دارایی هیچ یەكیَ لە نوقتە حدودیەكان نەماوەتەوە نەدرابێتە كەرتی تایبەت هەر هەمووشی بە پێی ڕاپۆرتی داواكاری گشتی لەدەرەوە دراوە بە كەرتی تایبەت، بۆیە ئەم مەوزووعانە هەمووی مەوزووعی حەساسن، گرنگن، و پشتگیری ئەو قسانەش ئەكەم لەسەر مەسەلەی جاكسازی، دیسان ئەیلێمەوە تكا ئەكەم ئێمە ئەركی رەقابی خۆمان بە وردی بە پێی پەیرەوی ناوخۆی پەڕلەمانی كوردستان ببینین كە بەراستی ئێستا خەلَك لەوپەری ژیانی خراپایە سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینكی/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

بەڕێزان بە تەئكیدڕۆلَی رەقابەی پەڕلەمان هەمیشە رۆلێكی گرنگە دەبیَ پەرە پیَ بدەین، لە گەلَ ئەوەش ئێمە هەموو هەولێك دەدەین هاوكاری و هەماهەنگی نێوان پەڕلەمان و حكومەت ئەمە پەرە بستێنیتن وە بگاتە ئەو ئاستەی بتوانین باشترین خزمەتگوزای پێشكەش بە خەلَكی كوردستان پێشكەش بكەین ، بەرێزان ئەو پێشنیارە خاتو دكتۆر ڕێواس فایەق كردی پەسەندە، خالَی پێنجەم بە پێی ئەو دەسەلاَتەی هەمانە لە دەستەی سەرۆكاتی پەڕلەمان ئەمرۆ لا دەبرێتن، و بۆ خوێندنەوەی یەكەم جەندین جارە دووبارە بووە لەسەر داوای فراكسیۆنەكان بەلاَم هەولَ دەدەین لەمەو دوا ئەوە دووبارە نەبیتن ، بەرێزان دەست بە خالَی یەكەم دەكەین خوێندنەوەی یەكەمی ئەم پڕۆژە یاساو بڕیارانەی خوارەوە بە پێی مادەی (٧١)لە پەیڕەوی ناوخۆی پەڕلەمانی كوردستان ژمارە (١)سالَی (١٩٩٢)هەموار كراو فەرموو بەرێزان لیژنەی یاسایی، فەرموو بەڕێزان لیژنەی یاسایی.

بەڕێز ڤەمان فیصل سلیم:

بەڕێز سەرۆکی پەڕلەمان.

پڕۆژە یاسایاك هاتووە بە ناوی پڕۆژە یاسای دەزگای کۆنترۆڵی جۆری کە لە (١١)ماددەو هۆکارەکانی دەرچوواندن پێك دێت لە لایەن ڕێژەی یاسایی ئەندامانی پەڕلەمانەوە پێشکەش کراوە.

یەکەم: (نجیبە لتیف، حسین اسماعیل حسین، شکریە اسماعیل، دکتۆر هەورامان گێجێنەیی، ئەیوب عبداللە، ئەنوەر قادر، ئێڤار ابراهیم، ابو بکر عمر، منیرە عسمان، محمود حاجی، بێستون فایق، سۆران عمر، حسن صالح، قارەمان قادر، فایق مصطفي، حاجی کاروان، ئاواز حمید، ئەنەس محمد شریف، بەشار مشیر، دکتۆر ابراهیم احمد سمۆ، حیات مجید، فیرۆز تها، فیان عباس، دکتۆرە شرین حسنی، هیفا حاجی، دکتۆرە زۆزان صادق، تحسین اسماعیل، مردان خدر)، داوا لە بەڕێزتان دەکەین ئەم پڕۆژە یاسایە ڕەوانەی لیژنە پەیوەندیدارەکان بکرێت.

بەڕێز/جعفر ابراهیم ئیمنێکی/جێگری سەرۆکی پەڕلەمان:

ئەم پڕۆژە یاسایە ئاراستە دەکرێتن بۆ لیژنەی یاسایی، لیژنەی بازرگانی و بەرگری کردن لە مافی بەکاربەر، لیژنەی تەندروستی و ژینگە.

بەڕێز ڤەمان فیصل:

بەڕێز/ سەرۆکی پەڕلەمان.

پڕۆژە یاسای دووەم: پڕۆژەی پارێزگاری کردن لە هێماو پیرۆزە نیشتیمانی و نەتەوەییەکان کە لە (٥) ماددەو هۆکارەکانی دەرجوواندن پێك دێت لە لایەن ڕیژەی یاسایی ئەندامانی پەرلەمان پێشکەش کراوە.

یەکەم: (شیلان شێخ جعفر، ئومێد عبدالرحمان، ئامینە زکری، سیراج خیلانی، تحسین اسماعیل، فرحان جەوهەر، علی علی هالۆ، بەشار مشیر، شوان شێخ احمد، محمد علی یاسین، عباس غزالی، عبداللە جاسم، سعید مصیفی، وحیدە یاقو، ئاری محمد، مدینە ئەیوب، نجات محمد، فەیرۆز طە، محمد صادق، زۆزان صادق، فرسەت صۆفی، عباس فتاح). داوا لە بەڕێزتان دەکەین ئەم پڕۆژە یاسایەش ڕەوانەی لیژنەی پەیوەندیدارو هەموو ئەندامانی پەڕلەمان بکرێت.

بەڕێز/جعفر ابراهیم ئیمنێکی/جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

ئەو پڕۆژە یاسایە ئاراستە دەکرێتن بۆ لیژنەی ڕۆشنبیری لیژنەی یاسایی ، گشت ئەندامانی پەڕلەمان . ئەوەی پێشتریش بۆ گشت ئەندامانی پەڕلەمانە .

بەڕێز ڤمان فیصل لیسم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پرۆژە یاسای سێیەم : پرۆژە یاسای (تعویض متضررالحروب فی کوردستان) کە لە (١١) مادەو هۆکارەکانی دەرچوواندن پێك دێت لە لایەن ڕێژەی یاسای ئەندامانی پەڕلەمانەوە پێشکەش کراوە.

یەکەم: (نجیبە لطیف، شکریە اسماعیل، ئەیوب عبدالله، تحسین اسماعیل، سعید مصیفی، علی حمە صالح، برزۆ مجید، ئومێد حمە علی، سرود سلیم، بەهزاد دەروێش، ڕێواس فایق) داوا لە بەرێزتان دەکەم ئەم پڕۆژە یاسایەش ڕەوانەی لیژنە پەیوەندی دارەکان بکرێت.

بەرێز جعفر ابراهیم ئیمنێکی/جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

ئەم پرۆژە یاسایە ئاراستە بکرێتن بۆ لیژنەی دارایی، لیژنەی یاسایی، گشت ئەندامانی پەڕلەمان.

بەرێز ڤمان فیصل سلیم:

بەرێز سەرۆکی پەرلەمان.

پڕۆژە یاسای چوارەم: بە ناوی پڕۆژە یاسای (قانون حماية شروط الخبراء والمخبرين والمجنة عليهم) رقم(٥٨) لە ساڵی (٢٠١٧)کە لە (١٩)ماددەو هۆکارەکانی دەرچوواندن پێك دێت کە لە لایەن ڕێژەی یاسایی ئەندامانی پەڕلەمانەوە پێشکەش کراوە.

یەکەم: (نجیبە لطیف، ئەیوب عبدالله، شکریە اسماعیل، حسین اسماعیل. سعید مصیفی، علی حمە صالح، محمود حاجی، بێستون فایق، برزۆ مجید، ئومێد حمە علی، سرود سلیم، بەهزاد دەروێش، ئێڤار ابراهیم).

داوا لە بەرێزتان دەکەین ئەم پڕۆژە یاسایەش رەوانەی لیژنە پەیوەندی دارەکان بکرێت.

بەرێز جعفر ابراهیم ئیمنێکی/جێگری سەرۆکی پەڕلەمان:

ئەو پرۆژە یاسایە ئاڕاستە بکرێتن بۆ لیژنەی یاسایی، لیژنەی مافی مرۆڤ و گشت ئەندامانی پەڕلەمان.

بەرێز ڤمان فیصل لیسم:

بەرێز/ سەرۆکی پەرلەمان.

بە پێی بڕیاری ئێوە پڕۆژەی یاسای پێنجەم لاچوو، دەچینە سەر پرۆژە یاسای شەشەم کە بە ناوی (قانون ظبت اموال مهربة والممنوع تداولها في الاسواق المحلية) رەقەم (١٨) سالی (٢٠٠٨) کە لە (١١) مادەو هۆکارەکانی دەر جواندن پێك دێت لە لایەن ڕێژەیی یاسای ئەندامانی پەڕلەمانەوە پێشکەش کراوا .

یەکەم: نجیبە لطیف، شکریە اسماعیل، ئەیوب عبدالله، حسین اسماعیل، سعید مصیفی، علی حمە صالح، بێستون فایق، برزۆ مجید، ئومێد حمە علی، سرود سلیم. بەهزاد دەروێش، ئێڤار ابراهیم. داوا لە بەرێزتان دەکەین ئەم پڕۆژەیاسایەش رەوانەی لیژنە پەیوەندیدارو گشت پەڕلەمانتارانەوە بکرێت.

بەرێز جعفر ابراهیم ئیمنێکی/جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

پەڕلەمان.

بەڕێز ڤمان فیصل سلیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پرۆژە یاسای کە دەگاتە شەشەم : بە ناوی پرۆژە بریاری زیندوو کردنی حەفتەی پێکەوە ژیانی ئاینیان لە هەرێمی کوردستاندا – عێراق ، کە لە (٤) ماددەو هۆکارەکانی درچوواندن پێك دێتن لە لایەن ڕێژەی یاسایی ئەندامانی پەرلەمانەوە پێشکەش کراوە .

یەکەم: (زۆزان صادق، شرین حسنی، هیفا حاجی، مونا نبی، جمال عثمان، سیراج خیلانی، ئاواز حمید، ئەنەس محمد، ئدریس علی، شێرکۆ حمە امین، علی حمە صالح، ئێڤار ابراهیم، سهراب میکایل. بێستون فایق، پەری صالح، جوان اسماعیل، باپیر کاملا، عبدالله حاجی، عبدالرحمان علی، شکریە اسماعیل، شیخ شامۆ، نجات محمد ،سوهام عمر، بهزاد دەروێش، یروانت نیسان، وەحیدە یاقۆ، غریب مصطفي، سرود سلیم، لینا عزریا، شوان شێخ احمد، سۆران عمر، بەشار صالح، فیان عباس، فیرۆز طە، ڤمان فیصل، تحسین اسماعیل، شیلان جعفر، حیات مجید، ئاری عبالرحمان، زیاد حسێن). داوا لە بەرێزتان دەکەین ئەم پرۆژە یاسایش رەوانەی لیژنە پەیوەندیدارەکان وگشت ئەندامانی پەرلەمانەوە بکرێ.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئیمنێکی/جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

ئەم پرۆژە یاسایە ئاراستە دەکرێتن بۆ لیژنەی یاسایی، لیژنەی ڕۆشنبیری لیژنەی ئەوقاف گشت ئەندامانی پەرلەمان، سوپاس بۆ ئێوەی بەرێز لێژنەی یاسایی .بەرێزان بەردەوام دەبین.

دووەم: خوێندنەوەی ڕاپۆرتی شیکاری لە کاری ئیداری و کارگێری لە پەرلەمانی کوردستان لە لایەن ئەندامی پەرلەمان بەرێز (مەدینە ئەیوب احمد) برپاردەری کاروباری پەرلەمان ئامادەکراوە داوا لە بەرێزیان دەکەین فەرموون پوختەی ڕاپۆرتەکە پێشکەش بە دانیشتنەکە بکەن، هەر بۆ ئاگاداری ئێوەی بەرێز هەر لەسەر داوای خۆی ئەم بەدواداجوونە ئەنجام دابوو وە، هەر ویستی لەسەر داوای خۆی پێشکەش بە دانیشتنەکە بکات، ئێمەش لەسەر مەبدەئی شەفافیەت وە کە پەرلەمانی کوردستان مافی خۆیەتی چاودێری گشت کاروباری دیوانی پەرلەمان بکات، ڕەنگە پێشتریش کرابێت بەس ئەو ماوەی ئێمە لێرەین لە پەرلەمانی کوردستاندا دووجارە چاودێری دارایی لە هەرێمی کوردستان هاتووە پشکنینی وردی کردووە لە کاری کارگێری و دارایی پەرلەمانی کوردستان، ئەم ڕاپۆرتەش ڕەنگە تەواوکەری ئەوەبێت بتوانیت وێنەیەکی ڕاست و دروست لەسەر کاروباری کارگێری و دارایی لە پەرلەمانی کوردستان پێشکەش بە ئێوەی بەرێز بکات، فەرموو بەرێز (مەدینە ایوب) برپاردەری لیژنەی کاروباری پەرلەمان، دیوانی پەرلەمانی کوردستان لەسەر ڕاپۆرتەکە چەند روونکردنەوەی ئامادە کردوون، دواتر دەتوانین هەر داوا لە (مدینە ایوب) بکەین بە نووسین لەسەر ئەندامانی پەرلەمانی کوردستان چاپ بکەن و بلاّوی بکەنەوە، بۆ ئەوەی

هەردوو وێنەکە ڕەنگە هەندێك نا ڕوونی لە ڕاپۆرتەکە دا هەبێت، ئەم پرۆژە یاسایە ئاراستەدەکرێت بۆ لیژنەی یاسایی، لیژنەی دارایی، گشت ئەندامانی، فەرموو.

بەڕێز مدینە ایوب احمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من ئەڤ راپۆرتە ئامادەکری بوو هەندێ کو پتر بەرچاوێ ئەندامێ پەرلەمانێ روون و ئاشکرا بێتن، بەشێکی وی گرێدایە کو پڕۆژەێی چاکسازێیدا هەروەسا بەشەکا ویش گرێدایە ب پەیرەوێ ناوخۆی پەرلەمانێ کوردستانێ، بەشی دی ژی گرێدایە ئیش و کارێ ئیداری ناڤ پەرلەمانێ کوردستانێ، لاپەرێ ئێکێ مێژوو دەسپێکە خۆلە چارێ پەرلەمانێ کوردستانێ ئەز گەلەك سەر نا راوەستم، چونکو گەلێك بابەتێن گرنگتر ل راپۆرتێ دا هەین ئەزێ سەر هندێ راوەستم، لاپەرێ دووێ چەند پرسیار ئاڕستەی حکومەتێ هاتینە کرن، وەلامە چەندێ هاتییە دان، (٨٠٦) پرسیار ئاراستەی حکومەتێ هاتینە کرنێ، وەلامە (٥٢٠) هاتیە دان، دەربارێ پێکهاتێت خولی چارێ هەڵبژراتنێ پەرلەمانێ کوردستانێ ل روێی ئایین و رەگەزنامە و تەمەن ڤە، چەند پەرلەمانتارا دکتۆرا هەیە، ماستەر هەیە، ئیشارەت مە هەندێ دای هەروسا پێکهاتێ پەرلەمانێ لە رووی رەگەزێ دا ئیشارەت مە دای ناڤێت ئەندامی ل شینا چەند ئەندام هاتینە (٩) ئەندامێت پەرلەمانی هاتین، دەربارەی لیژنە پەرلەمانی هەر لیژنەیەکی چەند ئەندامێ پێکهاتیا ل خولە چارێ پەرلەمانێ کوردستانێ (٣) لیژنە هاتینە زێدە کرن بەلێ ل پەریڕەوێ ناوخۆی پەرلەمانی کوردستانێ ئەڤی نووکە بەردەست ماددە (٢٩)نەهێ ل وێری ژی ئەڤ لیژانا هاتینە کێم کرن، دەربارەی لیستا راوێژکارا هاتینە خانەنشین کرن ناڤ پەرلەمانێ کوردستانێ ژمارا وان (٤٥) راوێژکارن، ئەڤ راوێژکارە هیچ ب شێوەیەکی یاسایی نەهاتە خانەنشین کرن ب پێچەوانا یاسا ژمارا (٣٦)ە سالا (٢٠٠٤)ی هاتینە خانەنشین کرن، ئەگەر ئەم بێن صەح کەینێ ئەڤ راوێژکارا ب چ شێواز هاتینە خانەنشین کرن دوو راوێژکار یەك مانگ هاتینە خانەنشین کرن ب تنێ موعامەلێت خۆ ئیداری ڤە رێگە گرینە حەتا فەرمانا وان دەرچووی، دیسا ئەڤەر توو صەح کەی یەك راوێژکاری دی پێنج مانگ، شەش مانگ، هەتا توو بچی خارێ، ئەگەر ئەم بزڤرن ئەڤە ژی گرێدایا پروژێ یاسا چاکسازیا خانەنشینێ ماددە (٣)ی بڕگە پێنجێ بەحسا هندێ هاتیە کرن، پێشنیار کەم دەربارێ ڤان خانەنشینێ دیڤ یاسا ژمارا (٣٦) سالا (٢٠١٤)ی بهێنە خانەنشین کرن، دەربارەی سوپاس نامە، سوپاس نامە ژ لایێ سەرۆکایەتی پەرلەمانێ کوردستانێ ڤە بوو هەر فەرمانبەر و راوێژکاریکی (٦) مانگ دێتە حسێبێ، لەلای دیوانا پەرلەمانە کوردستانێ یەك مانگ دێتە حسێبێ، ل سالێ دا حەقی (٣) سوپاس نامە هەی گەلەك ژ ڤان راوێژکار و فەرمانبەران پتر ژ (٣) سوپاس نامە وەرگتینە، نموونە راوێژکاریك یان فەرمانبەرێك (٣) سوپاس نامە وەرگرتبن خزمەتا وی یەك سالێ ب دوو سالێ و نیوە حسیب

کرن، کەواتە (٤) سالێ وی (١٠) سالە دێتە حسێبی، ئەڤ سوپاس نامە ب تەنێ بەهرە پتر ژ لایێ سەرۆکێت فراکسیۆنا هەروەسا ژ لایێ سەرۆکێ لیژانا ئاراستەی سەرۆکاتیە پەرلەمامێ کوردستانێ هاتیە کرن، ئەڤە ژی پرۆژێ چاکسازییە گرێدایە ماددە (١١)یێ هژمارکرنا خزمەتێ ئەڤە بۆ وان خزمەت دێتە حسابێ، داخازێ سەرۆکایەتیا پەرلەمانێ کوردستانێ د کەم ئەڤ سوپاس نامە هەمی بێنە هەلوەشاندن، چونکو نە سەر ئەساسێکی معیارێکی گرنگ هاتیە دان، دەربارەی قەرزێ نیشتەجێبوون و بۆ راوێژکار و فەرمانبەران، ل خولە سێیە پەرلەمانێ کوردستانێ قەرزەك بۆ فەرمانبەر و راوێژکارن هاتیە دانێ ل سەر سێ وەجبە هاتییە دابەش کرن هەر یەکە ب پلەیەکی، پلە تایبەت سەدو نەوەت و دوو ملیۆن دانێ، و پلە یەك دوو هەتا د چن خارێ، ئەڤ (٣٦) ملیارا ب تەنێ (٦) ملیار دای (٣٠) ملیار هێشتا قەرزێ وان ماین قەرزێ خۆ نەداینە، سەرەڕای هەندێ ل وی وەختێ دا هاوکاریەك بۆ وان هاتییە دانێ نزیکی ملێۆنەك و شەش سەد و پەنجێ هەزارێ کێم ترین هاوکاری ژ (٦٠٠) هەزار بوو، ئەڤجە ئەرکێ پەرلەمانێ کوردستانێ دەسەلاتا تەشریع کردنێیە نە پێدانا قەرزێیا بۆ راوێژکار و فەرمانبەران ل هەمی کاتا بانقا خانووبەری هەبی بۆ گشت هاوولاتی و فەرمانبەرێ کوردستانێ ئەگەر پەرلەمانێ کوردستانی کاری وی قەرز دان ب تن ئەڤە مافی هەمی خەلکی هەرێمی کوردستانێیا د بێت قەرزی وەربگرن، پێشنیار د کەم زوو ترین کات فەرمانەك دەربچێت دەربارەی ڤان قەرزێ فەرمانبەر و راوێژکاران مانگانە رێژیەك بۆ بێتە دەستنیشان کرن و بێتە بڕین، لیستا دامەزراندنا فەرمانبەر و گرێبەستا ژمارا وان (٦٥٢) فەرمانبەر و گرێبەستن ناڤ پەرلەمانێ کوردستانێ دا، ئەڤەر ئەم بێن صەح کەینێ دەربارەی میلاکا، میلاکێت وان چ پلەنە (٤٣)پلەی وانا پلەی ئەلیفن، کەواتە (٢٧) ژ وان بریکارێت وەزارەتێنە و (١٦) ژی راوێژکارن (٤)یش ڤان کەسە بریکارێ وەزارەتێنە و باوەرنامە نینە، ئەگەر صەح کەینا مووچێ وان (٤٤٩٢٠٠٠) چوار ملیۆن و نۆ سەدو دوو هزار دەست پێ د کەت هەتا (٧٤٩٢٠٠٠) حەوت ملیۆن و چوار سەدو نەوەت و دوو هزارا، سەرەڕای هەندێ سەیارێت وانا پەنزینێت وانا چوون و هاتنە وانا شوفێرێت وانا هەمی ژ لایێ سەرۆکایەتی پەرلەمانی کوردستانێ خولە ئێکی و دوو و سێی هاتیە دابین کرن، ئەز پرسیار د کەم دەست بەرداریە سەرۆکایەتییە پەرلەمانێ کوردستانێ هەروەسا ل سەر وان خولە چ ڤە گرێدایە، ئەگەر ئەم بێن بەحسی سەرجەم مووچەی فەرمانبەر و راوێژکاران بکەین، مووچەی وان (٨٤٣٠٠٠٠٠٠) هەشت سەدو چل و سێ ملیۆنە گرێبەست ژی (١٤)ملیۆنە، دەربارەی ئەڤ ئۆتۆمبێلێت ناڤ دیوانا پەرلەمانێ کوردستانێ دا ژمارا وان (١٢٦) ئۆتۆمبێلن، ئەڤ ئۆتۆمبێلی هەمی ژی خەرجی سووتەمەنی پەنزین و گاز ل دیوانا پەرلەمانێ کوردستانێ مانگانە دێتە خەرج کرن، ل خولە چارێ پەرلەمانێ کوردستانێ ب فەرمانە (١٥٨) (٢٠١٦)دا دەرچوو کو ئەڤ خەرجییە بهێنە کێم کرن بەلێ مخابنێ درستا وی ئەڤ فەرمانە جێبەجێ نەبییا، پێشنیار د کەم

پێداچوونەك بۆ ڤان ئۆتۆمبێلە ژمارا وان بهێتە كێم كرن دا كو خەرجی ل سەر پەرلەمانێ بهێتە كێم كرن، دەربارەی نووسینگەهێن دیوانا پەرلەمانێ كوردستانێ مە هەشت نڤینسینگەهێن هەین ژمارا فەرمانبەران ل ناڤ ئەڤ نڤینسینگەها دا (٨٩) نەها و (١٦)ژی گرێبەستن سەبارەت ڤان نڤینسینگەها دیوانا پەرلەمانێ كوردستانێ هەمی ب كرێنا خەرجی ڤان نڤینسینگەها ژی مانگانە (١٣٦٠٠٠٠٠) سێزدە ملیۆن شەش سەدە نووكە پشتی ڤەیرانێ بووتە سێزدە ملیۆن شەش سەد كەواتە پێش ڤەیرانێ نزیكی (٢٠) ملیۆنەكی بی سالانە نزیكی (١٦٣) ملیۆنە ئەڤ خەرجییە دێتە دانێ، پێشنیار كەم ل جێگای نڤیسینگەهێ صندوق ل هەمی ڤەزا و ناحیا بێتە دانان بۆ كاروباری هاووڵاتیان هەموو ئەو فەرمانبەرانە ل ناڤ ئەو نڤینسینگەهانە بێنە ڤە گواستن بۆ وان وەزارەتە ئەڤی پێویستی فەرمانبەران هەی، ئەڤە ژی گرێدایە دیڤ پەیرەوی ناوخۆی پەرلەمانی كوردستانێ ئەڤە نووكە گفتوگۆیدا ماددە (٢٣٧ و ١٣٨ و ١٣٩ و ١٤٠ و ١٤١)ی دەربارەی ڤان رێنمایی ل وەزارەتا دارایی و ئابووری ئەڤێ دەركرین ئەڤە ژی گرێدایا پرۆژەیا چاكسازیا ل ماددە (١٠)هێ، فەرمانەك دەرچوو دەربارەی مووچەیێ مەترسیدار رێژە (٢٠٪) ل بی، بەلێ فەرمانە پەرلەمانێ كوردستانە ئەڤ رێژا كریا (٣٠٪) دیسا رێنماییەكێ ژ لایێ وەزارەتا دارایی دەرچوو (٢٠١٣)ی دەرمالێ مەترسیدار بۆ ئەدازیاران (٣٥)بی ل (٢٠١٥) فەرمان ژ لایێ پەرلەمانێ كوردستانێ دا دەرچوو دەرماڵێ مەترسیدارێ ئەندازیاران رێژە (٣٥٪) بی (٥٠٪)ی بۆ زانینی هەوای بەرێز گەلەكی ڤان كەسە پشتی دوامێ چووینە سەر مالێت خۆ كار كرین و ئەڤ رێژە مەترسیدارێ (٥٠٪)ی بۆ هاتییە سەرف كرن، دەربارەی گرێبەستا ئۆتۆمبێلە بۆ پەرلەمانێ كوردستانێ دەمە ئەو گرێبەستەكە دی گرێدان بۆ ئۆتۆمبێل بوو بۆ ئەندامێ پەرلەمانێ كوردستانێ بهێتە كرینی لایەنی ئێكی بەرێوەبەری گشتی دیوان بی و لایەنی دووەم كۆمپانیا بی ل دیڤ خالە (١٦)ی گرێبەستێ بەحسی هەندێ كردبی هەر وەختەكێ سەرۆكی پەرلەمانێ ئیمزا ل سەر ڤێ گرێبەستی كر ئەڤ گرێبەستە دێتە بوارێ جێبەجێ كرنێ دا ئەڤ گرێبەستە ل (٢٠١٤/١٢/٢١) ژ لایێ سەرۆكی پەرلەمانی هاتە پەسەند كرن، بەرێوەبەری گشتی دیوانێ نووسراوێك ئاراستە وەزارەتا دارایی و ئابووری كر بۆ بەخشینە (١٠٩) ئۆتۆمبێلە كو باجێ بێنە ئیعفا كرن، وەزارەتا دارایی ئاراستە گومرگە ابراهیم خلیل كر (١٠٩) سەیارە داخلی ناڤ هەرێما كوردستانێ كرن، ئەگە جۆری ئۆتۆمبێلان نرخی وان گومرگی چەند ە و نرخی بێ گومرگا چەندە، نرخی ب گومرگ چوار ملیۆن و حەوت سەدو پانزدە هەزار و پێنجێ دۆلارە، نرخی بێ گومرگ چوار ملیۆن و چوار سەدو حەفتا وشەش هەزار و چوار سەد و پێنجێ دۆلارە، كەواتە جیاوازیا وان ب گومرگ و بێ گومرگ چەندە؟ جیاوازی دوو سەدو سی و هەشت هەزار و شەست سەد دۆلارە، ل وی وەختی دا ل (٢٠١٤/٣/١) حەتا (٢٠١٤/١٢/٣) دۆلار ب سەدو بیست و سێ و نیڤە بی، ئەوجا پێشنیار كەم سەرۆكایەتیا پەرلەمانێ كوردستانێ ئایا ئەو برە پارە

کریا چ لێ هاتییه؟ کۆمپانیا بۆ رازی بوو (١٠٩) ئۆتۆمۆمبیلا لای خۆی راگرت و زەرەر و زیانێ وێ چ بوون، روونکردنەوەك هەبێ بوو ئەندام پەرلەمانان لە باری کرینا ڤان ئۆتۆمبێلان، بەلێ سەرۆکی پەرلەمانێ مووچەی سەرۆکایەتی و ئەندامێ پەرلەمانێ کوردستانی ئەگەر ئەو ل بەر دەستە مادده دیڤ مادده سێ پرۆژەی چاکسازیا پرۆژەکی ئاماد کرن ل سەر ڤی مووچەیی دێ صەح کەینێ مووچەی بنەڕەتی چەندە؟ مێوانداری چەندە؟ هاتوچوو چەندە؟ دەرماڵە چەندە؟ سەرجەم چەندە؟ خانەنشینا وان ژی مانگانە (٣٩٩٠٠٠) لێ دێتە بڕینێ ئەڤ ساڵ لە مانگی (٧) (٢١٥٠٠٠) وەکو باجی دەرامەتی دێتە بڕین، پاشکەوتێ مووچەی دەستەی سەرۆکایەتیا پەرلەمانێ و ئەندامانێ پەرلەمانێ کوردستانێ پاشکەوتێ رێژە (٧٥٪) دێتە بڕینی، ل مانگی (١٢،١١،١٠،٩) ل ساڵە (٢٠١٥) دەستا سەرۆکایەتیا پەرلەمانێ کوردستانێ ئەندامان هیچ مووچەیەك وەرنەگرتییا ل (٢٠١٦) مانگی ئێك تا (٢٠١٧) ب تەنێ سێ مووچەی درووست وەرگرتینا (٢٠١٧) ژی مانگی ئێك حەتا مانگی (١٠) دوو مووچە و نیڤ وەرگرتین کەواتە ل ساڵە (٢٠١٦) و (٢٠١٧) ب تەنێ پێنج مووچە وەرگرتینا، لیستا ناڤێ فەرمانبەران ئەڤێ هاتینە خانەنشین کرن ل ساڵە (١٩٩٢)ی حەتا ساڵە (٢٠١٧) ل دیوانا سەرۆکایەتیا پەرلەمێ کوردستانێ ژمارا وان (٧٣) فەرمانبەرن، بۆ زانینا هەوای بەرێز ناڤێ وان خانەنشینا ناڤ پەرلەمانێ کوردستانێ نەبووینە، من وەکو ئەندام پەرلەمان چوومە لای دیوانە سەرۆکایەتیا پەرلەمانێ کوردستانێ نووسراو ئاراستەی وەزارەتا دارایی و ئابووری بەشی بەرێوەبەری گشتی خانەنشین کریا و ئەڤ ناڤە بوومە هاتینە دانین، ب تنێ پاککارو باغەوان زیاتر ل خزمەتا خۆ هاتینە خانەنشین کرن ناڤ پەرلەمانێ کوردستانێ دا، دەربارەی پاشکەڤتێ ئەندامان هەروەسا فەرمانبەران ژی ئیشارەتی پێ دەدەم، سەرجەم پاشکەڤتی ئەندامان ل مانگی (١٢،١١،١٠،٩) ل ساڵە (٢٠١٥)ی هەروەسا (٢٠١٦) و(٢٠١٧) (٢٠١٨) ب تنێ مانگی ئێك ئەڤ رێژێی تنێ پاشکەوتێ ئەندام پەرلەمانن ئەڤ ئەندام پەرلەمانێ ناڤ شقە ناز ستیدا ژین فەرقیا هەی چونکو مانگانا (٤١٠٠٠٠) وەکو خزمەتگزاریا لێ دێتە بڕینێ، بەلێ ئەو کەسێ ناڤ خانیا دژین کارت دینن پاشکەوت لێ نایەتە بڕینی، هەیکەلێ سەرۆکایەتیا پەرلەمانێ کوردستانێ، سەرۆك و جێگر و سکرتێر و ئەندامان بەرێوەبەری گشتی و یارەدەدەری بەرێوەبەری گشتی سکرتێری نووسینگەی سەرۆکایەتێیا شەش بەرێوەبەرایەتینا (١٩) بەشن (٢) هۆبەنە ل دیڤ پەیرەوێ ناڤ خۆی پەرلەمانێ کوردستانێ ئەڤی نووکە گفتوگۆیێ دا بەشی (١١)ی مادده (١٣٥)ی سێ رێڤەبری گشتی دێتە زێدە کرن ئەڤە ژی بارگرانیا بۆ خەرجیا پەرلەمانێ کوردستانێ، پێشنیار د کەم کو پێداچوونێك بێتە کرن کو بچیك تر بن نەك گەورەتر بن، شوێنێ نیشتەجێ بوونا بۆ پەرلەمانتاران و دەستا سەرۆکایەتیا پەرلەمانێ کوردستانێ خانی و شوقە و ڤلانە ژمارا وان (١٢٣)نە، ژمارە (١٢) شوقە و خانوو زێدەترن ژ ژمارا ئەندام پەرلەمانان، ئەز پێشنیار کەم بۆ پێداچوونەك ببۆ بێتە کرن بۆ ئەڤێ زێدە بێتە فرۆتن

داهاتیٚ بۆ خەزینە حکومەت بێتە ڤەگەران، بۆ زانینا هەوایا بەڕێز گەلێك ژ ڤان شوقە ڤان ڤیلا یێت ناڤ دەژین چ ئەسل و ئەساسا بۆ نینە نە سەرۆکایەتیا پەرلەمانی نە فەرمانبەریٚ پەرلەمانی کوردستانی ڤە، ئەوجا داخازیا سەرۆکایەتیا پەرلەمانیٚ کوردستانیٚ د کەم چارەسەریا وی چەندیٚ ژی ببینتوو، سوپاس.

بەڕێز جعفر ئیبراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەڕێز مدینە ایوب بۆ پێشکەشکردنی پوختەی ئەم راپۆرتە، کە رەنگە یەکەمین جار بی راپۆرتێکی هاوشێوە پێشکەشی بە دانشتنێکی پەرلەمانی بە شێوازێکی کراوە پێشکەش بکریٚ، لێرە لە ناو هۆڵی پەرلەمانی کوردستاندا وە بەوهیوایەی بتوانین لە ئایندەدا ئەم نەریتە بەردەوام بکەین و، ئەم راپۆرتەش لە سەر ئێوە دابەشکراوە وە هەروەها تێبینییەکانی دیوانیش، بۆ ئەوەی سوودی زیاتری هەبیتن ئەوانەش دیسان چاپ دەکرێن، داوا دەکەین لە دیوان و ئەوەش بۆتان رەوانە بکرێت، فەرموو کاك علی.

بەڕێز علی حمە صالح:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەم راپۆرتەی مدینەخان کۆمەڵێك خاڵی یاسایی تێدابوو، کە لا دانی نا یاساییە کە دەبیٚ راپۆرتەکە ئیشی لەسەر بکرێت، وە ئەرکی جەنابتانە وەکو سەرۆکایەتی پەرلەمان، نەك وەك ئەوەی بەردەوام راپۆرت بکات، بۆ نموونە خانوو ڤێلا و هی پەرلەمانە و خەڵکی تری تێدایە، ئەمە دەبیٚ ئێستا ئێوە قەراری پیٚ بدەن، سەیارە بەکار دێت، خەڵك شەهادەی نییە بە راوێژکار خانەنشینکراوە ئەمە دەبیٚ ئێستا هەڵبوەشێتەوەن بۆیە داواکارین لە فەترەیەکی زەمەنیدا کە خۆتان تەحدیدی دەکەن قەراری پیٚ بدەن وە لە دانیشتنێکی ئەوها قەرارەکان بەیان بکەن بۆ خەڵکی کوردستان، وە دووبارە من دەست خۆشی لە مدینە خان دەکەم،

بەڕێز جعفر ئیبراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

وەڵامان هەیە، دوایی وەڵامتان دەدەینەوە لە سەر ئەو ئیشانە کە چی کراوە لەو ماوەیە، فەرموو د. شێرکۆ.

بەڕێز د. شێرکۆ حمە امین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

دەست خۆشی لە مدینە خان دەکەم لە راستیدا راپۆرتێکی زۆر ورد زۆر زانستی، من لە (١٠٠٪) پشتگیری قسەکانی کاك علی دەکەم پێویستە لە ماوەیەکی زەمەنی زۆر دیاریکراودا کاری لە سەر بکریٚ، چونکە خر هەر ناکریٚ راپۆرت بکرێت و بخوێندرێتەوە و، ئەمە لە راستیدا بەشێك دەبێت و لە بابەتی ئیسلاح و، ئەمەش لێرەوە دەست پیٚ دەکات دەتوانم بڵێم ئیسلاحە حەقیقیەکە، واللە من دوو پرسیارم هەیە، پرسیارێکیان ئەوەیە کە لە لاپەرە پێنجدا نووسراوە (٨) ئۆتۆمۆبێل بۆ نووسینگەکان ئایا مەبەستی

نووسینگەكانی پەرلەمانە لە شارەكانی كوردستاندا چونكە لە راستیدا نووسینگەی سلێمانی یەكێكە لە نووسینگە

بەڕێز جعفر ئیبراهیم ئێمینكی/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

هیچ نووسینگەیەك ئۆتۆمبیلی نییە، فەرموو د. شێركۆ.

بەڕێز د. شێركۆ حمە امین:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

ئینجا مەبەستم ئەوە بوو، داواكارم كە ئیش لە سەر راپۆرتەكە بكرێ، سوپاس.

بەڕێز جعفر ئیبراهیم ئێمینكی/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

فەرموو مدینە خان.

بەڕێز مدینە ایوب احمد:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

ئەڤ راپۆرتەم ئامادە كریا هەمی بەلگە لایێ دیوانا پەرلەمانێ ڤە هەروەسا ل حیساباتا دەست من كەتینە هەر رەڤەمێك من نڤیسی منیش لای وان ئینایناً، دەربارەی ئەڤ نڤینسینگەها ژی ئەڤە بەلگەیە بەر دەستی منە ڤی شێوازی (٨) ئۆتۆمبێلان ناڤ دەستی نڤینسینگەهێ ژی هەنا هندێ من ئیشارەتێ ب چەندێ دای.

بەڕێز جعفر ئیبراهیم ئێمینكی/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

بەڵێ سوپاس، بەس ئەمە روونكردنەوەی دیوانە، دیوان خۆی روونكردنەوەی داوە كە لەوێ بە هەڵە هاتووە، دوو رۆنكردنەوەی تر وەردەگرین و دەچینە بەرنامەی كار فەرموو مامۆستا مەلا مەروان.

بەڕێز حسین اسماعیل حسین:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

وێڕای دەست خۆشی بۆ خۆشكی خۆمان مدینە خان، پێشنیار دەكەم كە لیژنەیەك پێكبهێنرێتن بۆ بەدواداچوونی ئەو راپۆرتە بۆ ئەوەی ئەو راپۆرتە هەڵسەنگێندرێتن ئەوەی كە پێویستی بە ئیجرائاتە ئیجرائاتی دەربارەی بكرێتن،

بەڕێز جعفر ئیبراهیم ئێمینكی/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

فەرموو كاك بهزاد.

بەڕێز بهزاد درویش درویش:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

بەناڤێ خودێ مەزن و دلۆڤان، ئەز پشتگیریا وێ راپۆرتێت كەم كە وابزانم ڤیبەلێ لیژنا پەرلەمانێ هاتیە ئامادەكرن و بڕیاردەرێ دەست خۆشی لێ د كەین تایبەتی پشتگیریا وان هەمی خاڵە د كەین، بەشێوەیەكی

نایاسایی ئاماژە پێ هاتیە پێ کرن ڤی راپۆرتێدا کو بێنە راست ڤە کرن و، ئەڤەر چ بینا و، پاڵپشتییا برای بەڕێز ماموستا مەلا مەروانی د کەم و فیعلەن لیژنەك ل هەمی فڕاکسیۆنا یان دەستەی سەرۆکایەتی موهیم کا جەوا پێ باشە لیژنەك بێتە پێك ئینان ب تایبەتی ئەو خاڵ گرنگ پێداچونەوە بێتە کرن و ئەنجامەش بدەنە پەرلەمانێ، سوپاس.

بەڕێز جعفر ئیبراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ کاك بهزاد کۆی ئەم راپۆرتە یەعنی هەماهەنگییەکی باش هەبوو لە نێوان لیژنەی کاروباری پەرلەمانی و سەرۆکایەتی پەرلەمان، دەمێکە بەهاوکاری سەرۆکایەتی پەرلەمان ئەم لیژنە کاری خۆی کردووە، بەڕێزان ئاگادارن و دەست کراوە بوون بۆ ئەوەی هەرژی داتا لە ناو پەرلەمانی کوردستان هەیە دیوانی پەرلەمان بە هەموو رووەك ئاسانکاری بۆیان کردووە بۆ ئەوەی هەم لە روانگەی شەفافیەت هەم لە روانگەی چاکسازی بەشەك لەمانە پەیوەستن بە پرۆژەی چاکسازی ئەوەی پێشتر دامەزراون لە پەرلەمانی کوردستان کە مەرجی یاساییان تێدا نەبووە یان مەرجەکان وەکو پێویست نەبوونە یاسایی نەبوونە، ئەوانە هەموو دەکەونە بەر یاسای چاکسازی بەپەسەندکردنی یاسای چاکسازی ئەمانە یەك لایی دەکرێنەوە ئەوەی پەیوەستە بە شێوازی کارگێری و دارایی ئەوانە بەتەئکید سوود لە م راپۆرتە وەردەگیرێت و لیژنەی کاروباری پەرلەمانی ئاڕاستە دەکەین ئەم راپۆرتە پێشنیاری گونجاو پێویست ئامادە بکەن بۆ ئەوەی لە دەستەی سەۆکایەتی پەرلەماندا بڕیاری لێ بدەین، ئەوەی دەسەڵاتی ئێمەیە ئەوەی دەسەڵاتی ئێوەشە بە راوێژکاری بەتەئکید لەگەڵ لایەنە پەیوەندیدارەکان بڕیاری پێویست لەم بارەیەوە دەدەین فەرموو د. جوان.

بەڕێز د. جوان اسماعیل عزیز:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

دەست خۆشی لەخوشکە مدینە خان دەکەم بەڕاستی راپۆرتەکەی زۆر جوان بوو و، شەفاف نووسراوە خۆی لە شروتی تەقریری راپۆرت نووسینی ئەوەیە کە سلبیاتەکانیش باس بکەی زۆر بە جوانی روونی کردیە و پشتگیری کاك علی و کاك شێرکۆی دەکەم و برادەرەکانی دیکە کە دەڵێن لیژنەك دادەنرێ بەڕاستی سلبیاتەکان ئەو کەم و کورتیانەی ئەوەی مدینە خان باسی کرد هەمووی چارەسەر بکرێ، بەس ئیزافەکم هەیە لە عینوانی مەشروعەکەی، راپۆرتی شیکاری لە کاری ئیداری بکا دەبی، خۆی ئیداری و کارگێری یەك وشەیە، هەر بنووسرێ کارگێری و دارایی پەرلەمانی کوردستان ئەوە باش دەبێ، سوپاس.

بەڕێز جعفر ئیبراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو فیروز خان.

بەڕێز فیروز طه عبدالخالق:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پێشەکی دەست خۆشیێ ل مدینه خانێ د کەم بۆ ئامادکرنا ڤێ راپۆرتێ هەروەسا پشتگیریا ئاخافتنێت کاك علی حمه صالح د کەم و مامۆستا مەلا مەروان د کەم، پێشنیارا من ئەڤ هنده کو لیژنا کاروباری پەرلەمانێ و جەنابێتەش ئیشارەت پێ دا کو ئەو پێ را بیتن چونکو ئەو زیاتر داتا و پێشنیار د کەم کو سەقفێکی زەمەنی بێتە دانان ماوەیەکی کیم پێ رابیت ئەڤ لیژنە، سوپاس.

بەڕێز جعفر ئیبراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو کەژال خان.

بەڕێز کەژال هادی فقێ:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

قسەکانم کرا، سوپاس.

بەڕێز جعفر ئیبراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو کاك تحسین.

بەڕێز تحسین اسماعیل احمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

منیش هەر پێم خۆش بوو سوپاسی بەڕێز مدینه خان بکەم بۆ ئەو راپۆرتە و هیوادارم پەرلەمانی کوردستان سەرۆکایەتی پەرلەمان هەروەك چۆن هاوکار بووە بۆ ئامادەکردنی ئەم راپۆرتە لیژنەیەکیش ئاماد بکات بۆ ئەنجامەکانی، سوپاس.

بەڕێز جعفر ئیبراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

بەتەئکید بەو پەڕی هاوکاری بۆ لیژنەی کاروباری پەرلەمانی دەکەین بۆ ئەوەی بگەینە ئەو ئاستەی بەڕاستی ئێمە لە بواری چاکسازیدا پێشڕەو بین لەو بابەتە بەتایبەتی لەو بوارانەی پەیوەستن بە ژیانی رۆژانەی پەرلەمانتاران، دەچینە خاڵی سێیەم لە بەرنامەی کار داوا لەبەڕێزان لیژنەی یاسایی دەکەین فەرموو بێنە شوێنی تایبەت لیژنەکە گفتوگۆی پرۆژە یاسای هەمواری سێیەم یاسای بەکرێدانی خانووبەرە ژمارە (٨٧)ی ساڵی (١٩٧٩) هەموار کراو لە هەرێمی کوردستان ـ عێراق بەپێی ماددەکانی (٧٢، ٧٤، ٧٥) لە

پەیڕەوی ناوخۆی پەرلەمانی کوردستان ژمارە یەکی ساڵی (١٩٩٢)ی هەموارکراو، بەڕێزان لە لیژنەی شارەوانی سەرۆکایەتی لیژنە، فەرمووو د. بەهار.

بەڕێز د. بەهار محمود فتاح:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

هەمواری ئەم یاسایە لە نەتیجەی داواکاری هاتە پێشەوە خاوەن موڵك کرێچییەکان کێشەیان هەبوو لە دیاری کردنی بڕی کرێکە و لە چۆڵ کردنی لەو بابەتە یاساییانە، ئەوە بوو ئێمە چەند مانگێك لەمەو پێش هەموارێکمان بۆ کردن دواتریش ئەو هەموارە بەتایبەت لە سلێمانی کێشەی لێ کەوتۆتەوە، هەموارێکی ترمان ئامادەکرد ئەوەی کە چووە دوای ئەوەی لیژنەی یاسایی و لیژنەی شارەوانی کۆبوونەوەمان کرد لە حەفتەی پێشوودا راپۆرتێکمان ئامادەکرد بۆ چارەسەری ئەو کێشەیە ئەوە چۆتە صندوقی بەڕێز ئەندامانی پەرلەمانەوە، بەڵام دوێنی و پێری لە سلێمانی ئەوانەی کە مەعنین بەم یاسایە خاوەن موڵك کرێچییەکان کۆمەڵێك گلەیی و داواکاری تریان هەبووە کە گەیاندویانەتە ئەندامانی لیژنەی یاسایی لە سلێمانی و، ئێمە بە راوێژ لەگەڵ هەردوو لیژنەی شارەوانی و یاسایی ئەندامانی لیژنە ئەم بەیانییە کۆبوونەوەیەکی ترمان ئەنجام دا هەندێك گۆڕانکاریمان لە راپۆرتەکەدا کرد و، بۆ ئەوەی تەزارووب درووست نەبێ لە نیوان ئەم راپۆرتە و ئەوەیان ئەوەمان بەباش زانی کە ئەو راپۆرتەی ئەم بەیانیەی ئامادەمان کردووە ئێستا لەبەردەم ئەندامانی پەرلەمان دایە دابەشکراوە ئەوە بخرێتە دەنگدانەوە ئەوە بکەینە ئەساسی موناقەشەکانمان بۆ ئەوەی هیچ تەواروبێك درووست نەبێ لە دەنگدانەکانماندا،

بەڕێز جعفر ئیبراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو تەلارخان.

بەڕێز تەلار لطیف محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ویڕای پشتگیریم لە قسەکانی د. بەهار تەئکید لە سەر ئەوە دەکەمەوە ئەو راپۆرتە بکەنە ئەساس بۆ ئەوەی ببێتە هۆکار بۆ بەدیهێنانی دادپەروەری وەهاوسەنگی لە یاساکە لە نێوان خاوەن موڵك و کرێچییەکان، چونکە جێبەجێکردنی یاسای پێشوو بووە هۆکار بووە درووست بوونی کێشەی کۆمەڵایەتی و چەندین گرفتی درووست کردبوو لە شارەکانی هەرێمی کوردستان بەگشتی و، لە سلێمانی بەتایبەتی بۆیە هیوادارم دەستەی و پەرلەمانتاران پشتگیری ناوەڕۆکی ئەو راپۆرتەی لیژنەی یاسایی و شارەوانی بکەن هەتا وەکو ئێمە بتوانین بە یاسایەك دەربچین کە هاوسەنگی درووست بکا مافەکانی کرێچی و خاوەن موڵك بگێڕێتەوە، سوپاس.

بەڕێز جعفر ئیبراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێزان ئەم پرسە بە دەنگدان یەك لایی دەكەینەوە، ئەو راپۆرتەی ئێستا لەبەر دەستی ئێوەیە ئەوە دەكەینە ئەساس بۆ موناقەشە و ئەو راپۆرتەی دابەشكراوە ئەوە دەبێتە ئەساسی مەناقەشە بە دەنگدان یەك لایی دەكەینەوە، خاڵێكی نیزامی، فەرموو ئامنە خان.

بەڕێز ئامنە زكری سعید:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

بو هندێ كو پەرلەمانتار بزانن ناڤ هەر راپۆرتەكێ دا چ دێتە گووتن موناقەشەی سەر چ شت كەن پێتڤییا وەك خاڵەكە پەیڕەوی راپۆرتێت لیژنا هاڤ بەش بەردەستێ پەرلەمانتاران پێش هەشت سەعات، موخابن ڤێ خولێ پەرلەمانیدا یان وەختێ هەر راپۆرتەكە هاتییە ئامادەكرن یان ناڤ هۆڵی پەرلەمانێدا مە راپۆرت وەرگرتینە یان ئەو رۆژە كو هاتینە بو ئەنجامدانە كومبینە پەرلەمانێ راپۆرت هاتینە بەر دەستێ مە ل بەر هەندێ پەرلەمانتار نەشێ گفتوگۆیەكی تەندروست تر و پڕ زانیاری تر كوخزمەتا پڕۆژەێی دا بكەتن ئەنجام بدا، داخازێ جەنابێ هەوا د كەین وەك دەستەی سەرۆكایەتیا پەرلەمانێ گەر لیژنا ب تایبەتی لیژنا یاسایی ئەو هەماهەنگیا هەبیتن كو راپۆرت حازر بیتن (٤٨) سەعاتە بەردەستی پەرلەمانتارا بیتن كو هندێ بزانن سەر چ گفتوگۆێی د كەن و بشێن خزمەتا پڕۆژەیا بكەن، سوپاس،

بەڕێز جعفر ئیبراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو تەلارخان.

بەڕێز تەلار لطیف محمد:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

وەكو لە سەرەتای ئەم دانیشتەنەدا ئاماژەمان پێ كرد حاڵەتێكی زۆر زۆر كت و پڕبوو یەعنی ئەوەی دوێنێ روویدا لە دانیشتنەكانمادا لەگەڵ ئەندامانی لیژنەی یاسایی لە پەرلەمانی كوردستان لە سلێمانی گەورەترین كێشەی كۆمەڵایەتی و چەندین شەڕ و ئاژاوە درووست بووە چەندین كێشەی لێ كەوتۆتەوە كار گەیشتە ئەوەی كە هەڕەشە لێك كردن بە كوشتن رووبدات لە بازاڕەكانی سلێمانیدا بۆیە ئەوە وای لێكردین ئەمڕۆ بۆ ئەوەی هەموو رێكارەكانی پەرلەمانی كوردستان بگرینە بەر بەپەلە دانیشتنێكی لیژنەی شارەوانی و یاسایی كرا هەتا وەكو راپۆرتێك بێتەوە بەر دەمی ئەندامانی بۆیە هیوادارین ئەندامان كار لە سەر ئەو پرۆژەیە بكەن هەتا وەكو ئەو یاسایە دەربچێ و ئەو كێشانە هەیە نەبێتە كێشەی گەورەتر لە هەرێمی كوردستان.

بەڕێز جعفر ئیبراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

راپۆرتی هاوبەشەکە هەر ئەمە بوو، بەڵام دواتر بەهۆی ئەوەی کە گرفتی زیاتر بەرچاو بەڕێزان کەوتن ئەندامانی لیژنەی یاسایی ناچار بوون دووبارە کۆبوونەوەیەکی تر ئەنجام بدەن، و ئەو راپۆرتە هەندێك ئیزافاتی لە سەر بکەن، فەرموو کاك بهزاد.

بەڕێز بهزاد درویش درویش:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

راستیا من وەك ئەندامێکی لیژنا شارەوانی راستی ئاگاداری راپۆرتی دووێ نینە، سەرەڕای هەڤالێ خۆ امنە خانێ گۆت پشتگیریا وێ چەندێ کەین ب راستی، بەڵام ناکرێتن ئەندامێ لیژنا مەعنی ئاگادار نەبیتن نووکە ئەز ڤێرە پشتگیریا ماددێ ئێك کەم ئەڤێ ڕاپۆرتێ هاتێ، بەڵام ڕەنگە پشتگیریا ماددێ دووێ نەکەم، ئینجا نزانم چاوا دەنگێت بدەم، ب راستی عەلەل ئەڤەل ئەندامێن لیژنا شارەڤانیش ئاگادار کربان ئەڤ ڕاپۆرتا هات نڤیسینێ، و دەستەی سەرۆکایەتیا لیژنێش.

بەڕێز جعفر ئیبراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو د. ڕێواز.

بەڕێز د. ڕێواز فائق حسین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەوەی من نوقتەی نیزامی نییە، بەس ڕوون کردنەوەیە تا نیساب تەواو ئەبێ، ئەوە سیفەی ئیستیعجالی پێدراوە بە دەنگدانی ئەندامانی پەرلەمان، لەبەر ئەوە ئەگەر خازیعیش نەبێ بۆ (٤٨) سەعاتەکە وەکو هەر پرۆژەیەکی تر کە لەو پەرلەمانە ئەڕوات و جاری وا هەیە (١٤-١٥) سەعاتیش بەسەر ئەڕوا، لەبەر ئەوە کێشەکە بایی ئەوە گەورەیە کە ئێمە ئەوە بە نەزەڕی ئیعتیبار وەرگرین، دوو، ئەو بەڕێزانەی دوێنێ نوێنەرانی هەردوولایەن بینیووە، نوێنەری خاوەن موڵکی و کرێچیش، لەسەر ئەساسی ئەو متمانەی هەمانە بە وەسیقەکانمان کە ئەوانیان بینیووە ئێمە لەگەڵ ئەوە ئەبین کە ئێستا بەش بە حاڵی خۆم لەگەڵ ئەوە ئەبم لەسەر بنەمای ئەو متمانەی هەمە بە بەڕێزان ڕەفیقەکانمان لە لیژنەکانی یاسایی و شارەوانی کە توانیوویانە هەردوولای گرێبەستەکان ببینن، سوپاس.

بەڕێز جعفر ئیبراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، دکتۆرە بەهار بە هەندێ بەڕێزی تر وەرگرین لە کۆتایی تۆ ڕۆن کردنەوەی پێویست بدە، فەرموو دکتۆر سیراج.

بەڕێز سیراج احمد محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێمەش وەکو لیژنەی شارەوانی ئاگامان لە گۆڕانکاری دووەم نییە، ئەگەر بکرێ لیژنەی یاسایی ئەو گۆڕانکارییەی بەسەر ڕاپۆرتەکە هاتووە هەریەکە و نووسخەیەکمان بدەنێ تا ڕوون کردنەوەی پێویست بدەین.

بەرێز جعفر ئیبراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو بەهار خان.

بەرێز بەهار عبدالرحمن محمد:

بەرێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەو ڕاپۆرتەی پێشتر خراوەتە بەردەستی ئەندامان لەگەڵ ئەو ڕاپۆرتەی ئێستا خرایە بەردەستمان جیاوازی زۆری هەیە، لەسەر بنەمای پێشتر ویستوومانە داکۆکی لە مافی ئەو کێشانە بکەین، ئێستا جیاوازی زۆر زۆرە، نازانم چۆن چارەسەر ئەکرێ، دیارە سەرۆکایەتی لیژنەکانیش ئیتیفاقی لەسەر ئەوەی کردووە کە پێم وایە ئەوەی ئێستا خراواتە بەر دەست ڕێژەکە هێندە زۆرە کە کێشەی زیاتری لێ بکەوێتەوە، سوپاس.

بەرێز جعفر ئیبراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو منیرە خان.

بەرێز منیرە عوسمان علی:

بەرێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەم یاسایە بە تایبەتی لە سلێمانێ کێشەی زۆری نێوان کرێچی و خاوەن موڵکی دروست کردووە، بۆیە ئومێد ئەکەم هەم لیژنەی یاسایی و هەم ئەندامان هەوڵدەین بە شێوەیەك بێ کە هەردوولا پێی ڕازی بن، بۆ ئەوەی تووشی ئەو کێشەیە نەبین کە لە هەمواری پێشتر تووشی بووین، لەو قسەی دکتۆرە (ڕێواس) یش دەست پێ ئەکەم کە ئەڵێ ئێمە متمانەمان بە هاوڕێکانی خۆمان هەیە لە لیژنەی یاسایی کە هەردوو تەرەفیان بینیووە بە شێوەیەك بێ کە مافی هەردوولایەن بپارێزێ، سوپاس.

بەرێز جعفر ئیبراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو دکتۆرە بەهار.

بەرێز د. بەهار محمود فتاح:

بەرێز سەرۆکی پەرلەمان.

سەبارەت بەوەی کە کاك (بەهزاد) ئەڵێ ئێمە لیژنەی شارەوانی ئاگادار نین، ئێمە بەرێز (عمر عینایەت) کە سەرۆکی لیژنەکەیە ئاگادارمان کردووە، بەرێزی لەگەڵمان بووە، دیارە ئەوان خۆیان سەلاحەتیان داوە بە سەرۆکاتی لیژنە بۆ ئەوەی ئەم ڕاپۆرتە ئامادە بکات لەگەڵمان، سەبارەت بە بینینی هەردوو تەرەف ئێمە کرێچییەکانمان بینیووە، بەش بە حاڵی خۆم کرێچیم بینییوە، چونکە پێیان وابووە کە لەو یاسایەی پێشوو

که دەرمان کردووە ئەوان زەرەرمەندن، پێیان وایە غەدریان لێ کراوە، دەر ئەکرێن، کرێیان لەسەر زیاد ئەکرێ، بۆیە لەسەر ئەساسی داواکاری ئەوان و بە موراعاتی مەسڵەحەتی تەرەفێ بەرامبەر ئەوەمان دارشتۆتەوە، سێیەم، ئەوە خواستی ئێمە نەبووە کە ئەمرۆ بێین ڕاپۆرتەکە بگۆڕین، بەڵام ئەو کێشانەی لە سلێمانی ڕوویداوە ناچاری کردووین کە ئەوکارە بکەین و ئەومرۆ بێین ئەو ڕاپۆرتە ئامادە بکەین ، سەبارەت بەوەی جیاوازیش زۆرە، ئێمە بۆیە ڕاپۆرتی دووەممان خستۆتە بەردەستی بەرێزتان بۆ ئەوەی کە ئەم ڕاپۆرتە تەزارووب ڕوونەدات و ببێتە ئەساس، لە کۆتایی بڕیاریش بۆ بەرێزتانە بە دەنگدان.

بەرێز جعفر ئیبراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو کاك عمر، ئەکید لەو بەرێزانە ئەکەینەوە ئەوانەی لە دەوری هۆڵن ئەوانەش بێنە ژوورێ بۆ ئەوەی ئەو مەسەلە یەکلایی بکەینەوە، فەرموو.

بەرێز عمر عینایەت حمە سعید:

بەرێز سەرۆکی پەرلەمان.

سەبارەت بە ئامادە بوونی من ئەمرۆ بەرێز دکتۆرە (بەهار) جێگری سەرۆکی لیژنەی یاسایی و (تەلار) خانیش تەنیا داوایان لە خۆم کرد ئامادە بم، هەتا وتم ئەگەر لەوێش نەبم بەرێزت مورشیدی منن، بەڵام بەمنیان نەوت کە ئەندامانی لیژنەکەم دەعوەت بکەم بۆ ئەو ئامادە بوونە، من بە هیچیانم نەوتووە، بەڵام بۆ جەلسەی یەکەم کە ڕاپۆرتی یەکەم ئامادە کراوە نامەم بۆ یەك یەکیان نووسیووە، سەعات و شوێنەکەم پێ وتوون، بەڵام بۆ ئەمرۆ وتیان خۆت و خۆشم ئامادە بووم، سوپاس.

بەرێز جعفر ئیبراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، ئەوە لایەنە شکلیەکە بوو، لایەنە گشتییەکە و ناوەڕۆکەکە ئێستا موناقشەی جدی لەسەر ئەکەین، ئەندامانی پەرلەمان ئاگادارن، ئەزموونیان هەیە، ئەتوانن بۆ شێوازێکی وا گفتوگۆ بە ئاڕاستەیەکی وا بکەن کە بەڵانسی هەبێ، مەسەلەی مافە، یەکێ خاوەن موڵك ئەوەی تر کرێچییە، ئەبێ بە شێوازێکی وابێ بە زەرەری لایەك نەشکێ و بە قازانجی لایەکی تر نەشکێ، ئەم کێشەیە تازە نییە، نیساب تەواوە، ڕوون کردنەوەیەك لەلایەن بەرێز تەلار لەتیف دواتر ئەو پرسە یەکلایی ئەکەینەوە.

بەرێز تەلار لطیف محمد:

بەرێز سەرۆکی پەرلەمان.

هەر بۆ ڕوون کردنەوە و بەرچاو ڕوونی زۆربەی زۆری ئەو داواکارییەی کرێچیەکان هەیانە بە نووسراو ئاراستەی هەموو ئەندامەکان کراوە، و زۆربەی فراکسیۆنەکانیش ڕەزامەندی خۆیان نیشانداوە، بۆیە ئەوان

له خەمخۆریان بۆ ئەوەی کێشە و گرفتی زیاتر دروست نەبێ و کێشەی زیاتر نەکەوێتە ناو کاسبکاران خۆیان هەندێ لەو داواکاریانەیان بۆ نادروویین، لام سەیرە هەندێ پەرلەمانتار ئەڵێن ئاگامان لێی نییە، بۆ هەموویان هاتووە، ئەگەر نەگەیشتبێتە دەستی زۆربەی زۆری ئەندامان، زۆربەی زۆری سەرۆك فراكسیۆنەكان و هەروا ئەندامانی هەردوو لیژنەی شارەوانی و لیژنەی یاسایی لایانە، لەگەڵ زۆربەی ئەو ئەندامانەی پەیوەندیان هەبووە لەگەڵیان، سوپاس.

بەڕێز جعفر ئیبراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو كاك بێستون.

بەڕێز بێستون فائق محمد:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

هیوام ئەو قسانەی لیژنەی یاسای و مەعنییەكان كردیان بە هەند وەرگیرێ، ئەو بابەتە بۆ بەرچاو ڕوونی بەرێزتان و ئەندامانی پەرلەمان بابەتێكی سیاسی قوڵ نییە كە خیلافمان لەسەری هەبێ، بابەتێك نییە پەیوەندی بە ئەمنی قەومی میللەتێكەوە هەبێ، پەیوەندی بە كۆمەڵێك خاوەن كار و كرێچی هەیە بە تایبەت لە ناوچەیەك، بۆیە هیوام بە زووترین كات تێپەرێندرێ و كێشەی بۆ دروست نەكرێ، سوپاس.

بەڕێز جعفر ئیبراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو تەلار خان.

بەڕێز تەلار لطیف محمد:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

ببورە سەرۆك یەك ڕوون كردنەوەی تر، ئەم یاسایە كێشەی دروست كردووە لە هەرێمی كوردستان، یەعنی لە هەر چوار موحافەزەی هەرێمی كوردستان بەبێ جیاوازی، بەڵام لە شارێك زیاتر، لە شارێك كەمتر، لەو شارانەی كە كێشەی كرێچی و شێوازی بەكرێدانی جیاوازە كێشەكە زیاترە لە شارێكی تر، ئەگینا كێشەی بۆ هەموو شارەكانی هەرێمی كوردستان دروست كردووە بێ جیاوازی.

بەڕێز جعفر ئیبراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، ئاگادارن ئێوەی بەرێز ئەگەر دوا بكەوێ گرفتی زیاتر دروست ئەكات، لەبەر ئەوە یەكلایی بكرێتەوە بەرژەوەندی زۆری تێدایە، بەرژەوەندی گشتی تێدایە، لەبەر ئەوە ئەو ڕاپۆرتە هاوبەشە ئەكەینە بنەما بۆ گفتوگۆ، ئەخەینە دەنگدان، ئەو ڕاپۆرتەی لەبەردەمی ئێوەیە ئەكەینە بنەما بۆ گفتوگۆ، كێ

لەگەڵ دایە؟ (٤٩) کەس پەسندیەتی، ئەوەی دژە؟ کەس نیە، کۆی دەنگ پەسند کرا، فەرموو بەرێزان لە لیژنەی یاسایی.

بەرێز د.بەهار مەحمود فتاح:

بەرێز سەرۆکی پەرلەمان.

ڕاپۆرتی هاوبەش:

لیژنەی کاروباری یاسایی و لیژنەی ئاسەوار و خزمەتگوزرایییەکانی شارەوانی و گواستنەوە و گەیاندن و گەشت و گوزار لە ڕۆژی یەك شەممە ڕێکەوتی (١٥-٧-٢٠١٨) کۆبوونەوەی هاوبەشی ئەنجامدا بۆ تاوتۆی کردنی هەردوو پرۆژە یاسای هەمواری یاسای بەکرێدانی خانووبەرە ژمارە (٨٧) ی ساڵی (١٩٧٩) ی هەموار کراو لە هەرێمی کوردستان کە لەلایەن ژمارەی یاسایی ئەندامانی پەرلەمانەوە پێشکەش کراوە، دوای خوێندنەوەی یەکەمی لە دانیشتنی ژمارە (٤) لە ڕۆژی دووشەممە بەرواری (٩-٧-٢٠١٨) و پرۆژە یاسای هەمواری سێیەمی پیادە کردنی یاسای بەکرێدانی خانووبەرە ژمارە (٨٧) ی ساڵی (١٩٧٩) ی هەموار کراو لە هەرێمی کوردستان کە لەلایەن ژمارەی یاسای ئەندامانی پەرلەمانەوە پێشکەش کراوە، دوای خوێندنەوەی یەکەمی لە دانیشتنی ژمارە (٥) لە ڕۆژی سێ شەممە بەرواری (١٠-٧-٢٠١٨) ڕەوانەوی لیژنەکانمان کراوە، دوای گفتوگۆ کردنی لیژنەکان گەیشتنە ئەم ئەنجامانەی خوارەوە:

یاسای هەمواری سێیەمی پیادە کردنی یاسای بەکرێدانی خانووبەرە ژمارە (٨٧) ی ساڵی (١٩٧٩) ی هەموار کراو لە هەرێمی کوردستان-عێراق.

ماددەی یەك لە یاسای هەمواری دووەم پیادە کردنی یاسای بەکرێدانی خانووبەرە ژمارە (٨٧) ی ساڵی (١٩٧٩) هەموار ئەکرێت و بەم شێوەیە ئەخوێندرێتەوە:

ماددەی یەکەم:

ئەو گرێبەستانەی بەکرێدانی خانووبەرە کە بۆ مەبەستی نیشتەجێ بوون یان غەیری نیشتەجێ بوون گرێدراون هەر چوار ساڵ جارێك نوێ ئەکرێتەوە بە کرێیەك کە هەردوولا لەسەری ڕێك ئەکەون بە مەرجێ لە (١٠٪) کەمتر نەبێ و لە (٣٠٪) زیاتر نەبێ لە کرێی پێشوو.

ماددەی دوو:

ماددەی دووەم لە یاسای هەمواری پیادە کردنی یاسای بەکرێدانی خانووبەرە ژمارە (٨٧) ی ساڵی (١٩٧٩) هەموار ئەکرێت و بەم شێوەیە ئەخوێندرێتەوە:

١ ئەگەر هەردوولای گرێبەست ڕێك نەکەوتن لەسەر بڕی کرێ کە بەپێی ماددەی یەك لەو یاسایە هاتووە ئەوا هەردوولا یان لایەك بۆی هەیە داوا بکات لە بەڕێوبەرایەتی باجی خانووبەرە کە لەڕێگەی لیژنەی تایبەتەوە خەملاندن بۆ کرێیەکە بکات بە ڕەچاو کردنی دۆخی ئابووری.

٢- بڕیارەکانی لیژنەی هاتوو لە بڕگەی یەکەمی ئەو ماددەیە شایەنی تانە لێدانە لەبەردەم دادگای بەرایی و بڕیاری دادگاش یەکلاکەرەوەیە.

ماددەی سێیەم:

ماددەی چوارەم لە یاسای هەمواری دووەمی یاسای بەکرێدانی خانووبەرە ژمارە (٨٧) ی ساڵی (١٩٧٩) هەڵدەوەشێتەوە.

ماددەی چوارەم:

ماددەیەك بۆ یاساکە زیاد ئەکرێ و ڕێزبەندی ماددەکان ڕێك ئەخرێتەوە و بەم شێوەیە ئەخوێندرێتەوە:

چۆڵ کردن لە گرێبەستەکانی ماددەی یەکی ئەو یاسایە ملکەچ ئەبێ بۆ حوکمەکانی یاسای بەکرێدانی خانووبەرە ژمارە (٨٧) ی ساڵی (١٩٧٩).

ماددەی پێنجەم:

کار بە هیچ دەقێکی یاسای یان بڕیارێکی ناکۆك لەگەڵ حوکمەکانی ئەو یاسایە ناکرێ.

ماددەی شەشەم:

پێویستە لەسەر لایەنە پەیوەندیدارەکان حوکمەکانی ئەو یاسایە جێ بەجێ بکەن.

ماددەی حەوتەم:

ئەو یاسایە لە ڕۆژی بلاوبوونەوەی لە ڕۆژنامەی فەرمی وەقائعی کوردستان جێ بەجێ ئەکرێ.

هۆیەکانی درچوواندن:

بەلەبەر چاو گرتنی گرفتی ئابووری و کۆمەلایەتی و لە پێناو هێنانەدی دادپەروەری و هاوسەنگی مافی خاوەن موڵك و کرێچی ئەو یاسایە دەرچوو.

بەڕێز جعفر ئیبراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، لە ناونیشانەکەوە دەست بە گفتوگۆ ئەکەین، فەرموو.

بەڕێز د. بەهار محمود فتاح:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی یەك لە یاسای هەمواری دووەم پیادە کردنی یاسای بەکرێدانی خانووبەرە ژمارە (٨٧) ی ساڵی (١٩٧٩) هەموار ئەکرێت و بەم شێوەیە ئەخوێندرێتەوە:

ماددەی یەك:

ئەو گرێبەستانەی بەکرێدانی خانووبەرە کە بۆ مەبەستی نیشتەجێ بوون یان غەیری نیشتەجێ بوون گرێدراون هەر چوار ساڵ جارێك نوێ ئەکرێتەوە بە کرێیەك کە هەردوولا لەسەری ڕێك ئەکەون بە مەرجێ لە (١٠٪) کەمتر نەبێ و لە (٣٠٪) زیاتر نەبێ لە کرێی پێشوو.

بەڕێز جعفر ئیبراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، ناونووسین دەست پێ ئەکەین بۆ گفتوگۆ لەسەر ئەو ماددەیە، هەوڵدەن قسەکانتان لە ماووەی (٣) خولەك بێ.

بەڕێز بێگەرد تاڵەبانی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەو بەڕێزانەی ئەیانەوی گفتوگۆی ئەو ماددەیە بکەن (ئاری عبدالطیف، دکتۆرە ڕێواس فائق، بەهزاد دەروێش، بەهار عبدالرحمن، خلف احمد، دکتۆر فرست صۆفی، قادر وەتمان، نەجات محمد، سەعید مەصیفی، صالح فەقێ، مستەفا سکری، منیرە عوسمان، شکریە شێخانی، دکتۆر سیراج، حیات مجید، دکتۆر شێرکۆ حمە امین)

بەڕێز جعفر ئیبراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، دەست بە گفتوگۆ ئەکەین، وەك ئاماژەم پێ کرد لە (٣) خولەك کەمتر، فەرموو کاك ئاری.

بەڕێز ئاری عبداللطیف:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لە ماددەی یەك وشەی (هەردوولا) هاتووە، پێم باشە بکرێ بە هەردوولای گرێبەست کار، چونکە هەردوولا ڕوون نییە، و ئەو گرێبەستانەی بەکرێدانی خانووبەرە ئەوە ڕەکیکە لەوێ، ئەو گرێبەستانەی بۆ کرێدانی خانووبەرە بەمەستی نیشتەجێ بوون، لەوێ ئەو (بوو) یە هەڵەیە، هەرچوار ساڵ جارێك نوێ ئەکرێنەوە نەك نوێ ئەکرێتەوە، سوپاس.

بەڕێز جعفر ئیبراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، ئەوەی تێبینیەکان لە ڕووی زمانەوانیی ئەو بەڕێزانەی لەو بارەوە ئەزموونیان هەیە لە ئێستاوە بتوانن هاوکاری لیژنەی یاسایی بکەن، دکتۆرە پەری، کاك تەحسین، دکتۆرە جوان، لە ئێستاوە بۆ ماددەکانی تریش، چونکە ماددەکان زۆر وشکە، لە ڕووی زمانەوانی تەئسیری زۆری هەیە، فەرموو دکتۆرە ڕێواس.

بەڕێز ڕێواز فائق محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەم ماددەیە سیاغەکەی بەو جۆرەیە کە بە تەنیا حاڵەتی زیاد کردن هەیە، لەبەر ئەوە دوور نییە دۆخەکە وابێ پێویست بە کەم کردنەوەش بکات، کوردستان ئەو دۆخانەی بەسەر هاتووە، لەبەر ئەوە پێشنیار ئەکەم لە ئەخیری ماددەکە بنووسرێ (لە هەر دووباری کەمکردنەوە یان زیاد کردنی کرێ) چونکە کەمکردنەوەش واریدە، و لە (٣٠) بکرێ بە لە (٢٠)، سوپاس.

بەڕێز جعفر ئیبراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو کاك بەهزاد.

بەڕێز بەهزاد دەروێش دەروێش:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددا ئێك تیبینی هەی ل سەر وێ، ئەسڵ وایە دیفاع ل هەژارا بێتە کرن کە کرێچیە، ئەگەر هەر چ نەبیتن یەکسانی بیت یاسایێ دەربێخین دا تەعارز نەبێ دگەل ڤێ دەرچووواندنێ، چنکی بێژیتن بۆ دادپەروەری و یەکسانی ما بەینا کرێچی و خودان موڵکێ، بەلاّم دبینی لێرە مەرجەکی (١٠٪) کێمتر نەبی و (٣٠٪) زیاتر نەبی، بۆیە پێشنیار دکەم بۆ ئەڤ یەکسانی و دادپەروەری هەبیتن ئەم بێژین مەرجەکی هەبی (٢٠٪) کێمتر نەبێ و (٢٠٪) زیاتر نەبێ، سوپاس.

بەڕێز جعفر ئیبراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو بەهار خان.

بەڕێز بەهار عبدالرحمن محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لە ڕاستیدا ئیختیساسم لەو بوارە زۆر نییە، بەلاّم لە ڕوانگەی ئەو هاوولاتیانەی کە پەیوەندیان پێوە کردووین وەکو کێشەیەك کە ئەیخەمە بەردەم بەڕێزان لیژنە چۆن چارەسەری ئەو مەوزووعە کراوە، دیارە ئەوانەی کرێچی شارەوانین لە سلێمانی دووکاندارەکان کێشەی زۆریان هەیە، بەهۆی ئەوەی کە بە ڕێژەیەکی زۆر کرێیان لەسەرە زیاد کراوە، لە کاتێکدا لە ساڵانی ڕابردوو ڕێژەکە کەمتر بووە، ئێستا قەیرانی دارایی قوڵ بۆتەوە، خەڵك ژیانی خراپ بووە، ڕێژەکە زیادی کردووە، تێبیناگەم ئەوە ئەو دووکاندارانەش ئەگرێتەوە کە کرێچی شارەوانین بەو شێوەیە یان بەس خانووبەرەیە، سوپاس.

بەڕێز جعفر ئیبراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، دوایی وەلاّم لە لایەن بەڕێزان لیژنەی یاسایی، فەرموو کاك عومەر ڕوون کردنەوەی تایبەتی هەیە.

بەڕێز عمر عینایەت حمە سعید:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

سەبارەت بەوەی ئایا ئەوە مەشمولە بە موڵکی حکومەت، موڵکی حکومەت بە دوو جۆر بەکرێ ئەدرێ، بەپێی یاسای ژمارە (٣٢) ی ساڵی (٨٦)، یان بە موساتەحەیە، یان بە کرێی ساڵانەیە، کرێی ساڵانە هەموو ساڵێك نوێ ئەکرێتەوە و هەموو ساڵێ لیژنە ئەچێ خەملاندنی بۆ ئەکات لەسەر بنەمای ئەو خەملاندنە کرێ دیاری ئەکرێ، بۆ بەرچاو ڕوونی ئەندامانی بەڕێز وازیح بێ ڕێژەکان چۆن هاتووە، ئەگەر کرێی خانوویێك (١٠٠) هەزار دینار بێ لە مانگێك، دوای چوار ساڵ ئەگەر لە (١٠٪) بۆی زیاد بکرێ ئەبێ بە (١١٠) هەزار دینار، ئەگەر لە (٣٠٪) ی بۆ زیاد بکرێ ئەبێ بە (١٣٠) هەزار دینار، یەعنی ئەگەر ڕێکەوتن ئەبێ بە (١١٠) هەزار، ئەگەر زۆر زۆر زیاد بکات ئەبێتە (١٣٠) هەزار دینار، سوپاس.

بەڕێز جعفر ئیبراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، ڕوون کردنەوەیەکی پێویست بوو، فەرموو کاك خەلەف.

بەڕێز خلف احمد معروف:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەم یاسایە گرنگە، من دانیشتنی پێشوو کە هەموارەکەمان کرد بیر جەنابتان ئەهێنمەوە کە موناقەشامان زۆر کرد بۆ ئەوەی وردتر لەسەر ئەو بابەتە بڕۆین بەڵام بەداخەوە ئەوەمان بۆ نەچووە سەر، ئێستا فرسەتێکی باشە بۆ ئەوەی بتوانین عەدالەت دەستەبەر بکەین، ئەوەی لێرە چوار ساڵ ئەکات زۆربەی کات ئەو کەیسانە یەکلایی نابێتەوە لە بەینی هەردوولایەن، ئەچێتە مەحکەمەکان، ئەوەندەی تر مەحکەمەکان جەنجاڵ تر ئەکات، پێشنیار ئەکەم ئەو چوار ساڵە بۆ زیاد کردن یان کەمکردن ببێتە (٦) ساڵ، ئەوەی کە ئەڵێ لە (١٠٪) کەمتر نەبێ و لە (٣٠٪) زۆرتر نەبێ ئەوەش زۆرە، بکرێتە (٥٪) و لە (٣٠٪) بکرێتە (٢٠٪) بۆ هەردوو حاڵەتی زیاد کردن و کەم کردنیش بگرێتەوە، چونکە لە حاڵەتی ئێستای هەرێمی کوردستان ڕسوومات زیاد بووە، باج زیاد بوو، لە کاتی نوێ کردنەوەی مۆڵەتی هەر دووکانێکی بازرگانی پەرەیەکی زۆریان لێ وەرئەگرن بەبێ پێدانی پارەی زۆر بۆیان تازە ناکەنەوە، پارەی ئاو زۆر بووە، پارەی کارەبا زۆر بووە، خۆشتان ئەزانن قەیرانی دارایی هەیە وای کردووە بێ بازاڕی لە هەرێم هەبێ، ئێمە لەگەڵ ئەوەین خەڵك خاوەن موڵك بێ، بەرژەوەندیان هەبێ، ئەوانەی کە بە شێوازی مەشروع پارەیان پێکناوە و سەرمایە گوزاری ئەکەن، بەڵام لەگەڵ ئەوەش تەوازون لە نێوان خاوەن و کار و کرێچیش هەبێ بۆ ئەوەی بتوانین ئەو پرۆسەیە بەردەوام بێ، سوپاس.

بەڕێز جعفر ئیبراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو کاك فرست.

بەڕێز فرست صۆفی علی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

چەند مانگ بەر لە ئێستا ئەو قانونەمان هەموار کردەوە، پێم وایە بە داخەوە جارێکی تر تووشی کێشە بووینەوە، ئەوەش نەتیجەی ئەوە بووە وەك پێویست دیراسە نەکراوە، بۆیە ئەگەر وەکو نەقسێکی تەشریعی لەسەر ئێمە حیسابە وەکو پەرلەمان کە ئەو ناسەقامگیریەی لە بازاڕ دروست کردووە، بۆیە ئێستاش پێم وایە لەگەڵ ئەوەی ڕێزی زۆرم بۆ ئەندامانی لیژنەی یاسایی و شارەوانی و ئەوەی ئامادەیان کردووە وەکو پێویست دیراسەی ئەو بابەتە نەکراوە، بەڵام دواخستنیشی لە خزمەتی سەقامگیری بازاڕ نیە، بۆیە تەسەور ئەکەم ئەو حەلەی ئێستاش پێشکەش کراوە ماوەیەکی تر نابات جارێکی تر تووشی ئەوە ئەبێینەوە پێدا بچینەوە، بەڵام پشتگیری ڕاکەی بەڕێز دکتۆرە (ڕێواس) ئەکەم ، ئێمە قەرارمانداوە لە هەموو حاڵەتەکان هەر ئەبێ زیاد بکرێ، بەپێی ئەوەی لێرە نووسراوە، چونکە ئەڵێ زیاد ببێ بە مەرجێ لە (١٠٪) زیاتر نەبێ، نا، بۆیە واباشترە حەدی ئەدنایەکە هەلگیرێ و حەدی ئەقسا بمێنێ، بەس زۆرەکە بمێنێ، یان بە سیاغەیەکی تر ئێستا ئەگەر ئەوە بخوێنینەوە وا دەرئەکەوێ لە هەموو حاڵەتەکان بڕیاری زیاد کردنت داوە، لە کاتێك لەوانەیە چوار ساڵ پێویست بکا وەکو خۆی بمێنێ، بۆیە پێشنیاز ئەکەم بەڕێز لیژنەی یاسایی ئەو بابەتە چارەسەر بکات.

بەڕێز جعفر ئیبراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، ئەگەر بتوانی بۆیان بنووسی باشتر دەبێ، فەرموو کاك قادر.

بەڕێز قادر وەتمان رسول:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لە ڕاستیدا نەك چوار ساڵ جارێك بەڵکو ساڵانە یان ساڵی جارێکیش واریدە بەهای زەوی و کرێ گۆڕانکاری بەسەر بێ، هەرچەندە لە هەرێمی کوردستان دیار نیە بە کام مەزهەب کار ئەکەین، ئایا تەداخول لە بازاڕ ئەکەین؟ و ڕێژەی تەداخول چەندە؟ بەڵام لە هەمان کات ئەو بابەتە پەیوەندی بە کرێچی هەیە، لە هەمان کات پەیوەندی بە کرێدەریش هەیە، مافی هەردوو لا پێویستە ڕەچاو بکرێ، بەڵام لەو دەقە لایەنی کەم پێویستە دادپەروەریەکە زیاتر لەسەر ئەساس و ئەو بنەمایە بێ کە ڕەچاوی بەرژەوەندی ئەوانە بکەین کە کرێچینە، بۆیە هاوڕام لەگەڵ دکتۆرە (ڕێواس) و کاك دکتۆر (فرست) پێویستە ئێمە نرخی بازاڕ لە هەردوو حاڵەت بەهاکە لەبەر چاو بگرێن، هەم لەوکاتی بەها نزم ئەبێتەوە، ئێمە تەنیا بەرز بوونەوەمان لەبەر چاو گرتووە، سەقفەکەمان تەنیا بۆ ئەوە داناوە، هەردوو ڕادەکەی تێدابێ، لە حاڵەتی زیاد بوون و کەم بوون، سوپاس.

بەڕێز جعفر ئیبراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو کاك نەجات.

بەرێز نەجات محمد عبدالله:

بەرێز سەرۆکی پەرلەمان.

من دوو تێبینیت هەی، سەبارەت بە هەر چار ساڵ جارەکی و سەبارەت بە دەست نیشان کرنا ڕێژەێین، ژبەر نەبوونا سەقامگیرێیت ئابووری ژ کوردستانێ دا دیتنا من باشترە هەر دوو ساڵ جارەك بیتن، چونکی بەردەوام گۆڕانکاری ل بارودۆخێت ئیقتیسادی دێتە کرن، بۆ هندێ کێشە دروست نەبی ناڤبەرا خودان موڵك و خودان کرێچی، و سەبارەت ب دەست نیشانکرنا ڕێژەیی ژ بارەی بارودۆخێت ئێقتیسادی بیتن، سوپاس.

بەرێز جعفر ئیبراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو کاك سعید.

بەرێز سعید محمد سعید:

بەرێز سەرۆکی پەرلەمان.

پشتیوانی قسەکانی کاك (خلف) ئەکەم، سوپاس.

بەرێز جعفر ئیبراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو کاك صالح.

بەرێز صالح فەقێ محمد:

بەرێز سەرۆکی پەرلەمان.

منیش هەمان ڕەئی دکتۆرە (ڕێواس) م هەیە، دواتر کاك (فرست)، پێم وایە ئەو ماددەیە هەر هەڵبگیرێ، یان بکرێتە (٥٪) و ئەگەر بەرێزانی لیژنەی یاسایی یان ئەو بەرێزانەی کە هەردوولایەن بینیووە ڕوون کردنەوەی زیاتر بدەن، ئەگەر ئەو (٣٠٪) یە بکرێتە (٢٥٪) ئایا هاوسەنگی ڕائەگرێ یا نا؟ سوپاس.

بەرێز جعفر ئیبراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو کاك مصطفی.

بەرێز مصطفی احمد احمد:

بەرێز سەرۆکی پەرلەمان.

قسەکانم زۆر کران، وڵاتەکە ناسەقامگیرە، ئیعتیمادی ئەساسی لەسەر نەوتە، بەرز ئەبێ و دائەبەزێ، معاشیش لەگەڵ نەوت بەرز ئەبێ و دائەبەزێ، بە نیسبەت کرێچی و بەکرێدەر نیسبەتەکە وەکو یەکە، پێم

سەیرە لێرە نیسبەتەکە فەرقی هەیە، (۱) بە (۳) یە، پێم وایە هەردوو لا وەکو یەك بن حا (۱۰ یان ۱۵ یان ۲۰) بێ، سوپاس.

بەڕێز جعفر ئیبراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو مونیرە خان.

بەڕێز منیرە عوسمان علی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەم یاسایە پێویستە زۆر ورد مامەڵەی لەگەڵ بکەین، بۆ ئەوەی جارێکی تر دووبارە تووشی هەمواری ئەو یاسایە نەبینەوە، چونکە ڕاستەوخۆ پەیوەندی بە ژیانی ئەو هاوولاتیانەوە هەیە کە خاوەنی سەرمایەیەکی باش نین، ئەوان کرێچین، بۆیە پێویستە ورد مامەڵەی لەگەڵ بکەین، پشتگیری قسەکانی دکتۆرە (ڕێواس) ئەکەم و ئەو گۆڕانکاریانەی بەڕێز دکتۆر (فرست) پێشکەشی کرد، سوپاس.

بەڕێز جعفر ئیبراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو شکریە خان.

بەڕێز شکریە اسماعیل مصطفى:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

وێڕای پاڵپشتیم بۆ دکتۆرە (ڕێواس) و دکتۆرە (فرست)، بەلاّم پێشنیار ئەکەم ’و (٤) ساڵە بکرێ بە (۲) ساڵ، چونکە پێم وایە (٤) ساڵ هەم لە مەسلەحەتی خاوەن موڵك نیە، هەمو لە مەسلەحەتی کرێچی نیە، لە حاڵەتێکدا ئەگەر کرێ بەرز بێـتەوە ئەوە کرێچی زەرەر ئەکات، چونکە بۆ (٤) ساڵ عەقدی کردیە و ڕەنگە ساڵ بە ساڵ دابەزێ، لە هەمان کات ئەگەر کرێ زۆر نزم بێتەوە دیسان ساحیب موڵك زەرەر ئەکات، ڕەنگە ساحێب موڵك بمرێ، ئەم موڵکە ببێ بە میرات، میراتگرەکان کێشە و گرفتی زۆریان بۆ دروست بێ، بۆیە بە پێویست دەزانم ئەو چوار ساڵە ببێ بە دوو ساڵ، چونکە گۆڕانکاری زۆر ڕوودەدات. سوپاس

بەڕێز جعفر ئیبراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو دکتۆر سیراج.

بەڕێز سیراج احمد محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پاڵپشتی قسەکانی دکتۆرە (ڕێواس) و دکتۆر (فرست) ئەکەم، لەبەر ئەوەی بەپێی ئەو ماددەیە چوار ساڵ جارێك هەر لە زیاد بوون و لە بەرز بوونەوەیە، لەبەر ئەوە پێشنیار ئەکەم ئەوەی ئەوان وتیان شتێکی باشە، بەلاّم لە هەمووی موهیمتر چوار ساڵ جارێك زۆر کەمە، لەبەر ئەوەی کەسانێك هەن پێشانگایان هەیە لە کرێچی و خاوەن موڵك مەسرەفی زۆری لێ ئەکات، تەعمیری ئەکات، پارەی زۆری لێ سەرف ئەکات،

چوار ساڵ جارێك لەوانەیە نرخەکەی بگۆڕێ، نەگاتە ئەو پارەی کە لێی سەرف کردییە، بەڕای من لە (٦) ساڵ کەمتر نەبێ، ئەوانەی کە نیشتەجێبوون و ئەوانەی غەیرە نیشتەجێبوون، بە رای من لە شەش ساڵ کەمتر نەبێت، پاشان لە (٣٠٪)ش زۆرە، بەلایەنی کەم لە (٢٠٪) بۆ خوارەوە بێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ئیبراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز حیاة خان فەرموو.

بەڕێز حیاە مجید قادر:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

پشتیوانی لە قسەکانی د.ڕێواز و د.فرست دەکەم، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز د.شێرکۆ فەرموو.

بەڕێز د.شێرکۆ حەمە امین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

ئەوەی کە لە ماوەیەکی زۆر دیاری کراوە دووجار هەموار دەکرێتەوە، دەلیلی ئەوەیە لە راستیدا ورد دیراسە نەکراوە لە رابردوودا، بۆیە هیوادارم ئەمە هەم چارەسەری کێشەکانی کردبێت، هەم هاوسەنگی پاراستبێت، چونکە ئەمە دوو روکنی زۆر ئەساسین، هەم بۆ ئەوەی تەونی کۆمەڵایەتی تێك نەچێت، هەمیش بۆ ئەوەی هەموو رۆژێك لە راستیدا پەرلەمانیش نەکەوێتە بەر ئەوەی کە خۆی حەفتەیەك یاسایەك دەربکات و دواتر هەمواری بکاتەوە، زۆر گرنگە ئەو دوو شتە لەبەر چاو گیرابێت، لە راستیدا با راستگۆ و راشکاوبین لەگەڵ یەکتردا، یەعنی ئەو بابەتە کراوە بە کەرەستەیەك بۆ لێدانی نەیاری سیاسی، بەکار هاتووە زۆر بە روونی و نەتیجەکەشی دیارە لە هەرێمی کوردستاندا، بۆیە هیوادارم ئەم هەموارە بە جۆرێك بێت کە رێگە لەوەش بگرێ ئەم جارە، بۆیە منیش پشتیوانی لەوە دەکەم کە لە راستیدا ئەو رێژانە کەم بکرێتەوە، یەعنی ئەوەی کە باسیان کرد لە (٥٪) و (٢٠٪)، هەروەها بکرێت بە شەش ساڵ، ئەوەشی کە د.ڕێواز و د.فرست گوتیان لەگەڵ هاوڕێیانی تریش لەبەر چاو بگیرێت، کەم کردنەوە و زیادکردن دۆخی داراییەکە لەبەر چاو بگیرێت، لە رووی داڕشتنی زمانەوانییەوەش ئەوەی کە دەڵێ لە کرێی پێشوو بهێنرێتە پێش رێك دەکەون بە مەرجێك لە کرێی پێشووەکە بکرێتە پێش بە مەرجێکەوە، لەوێدا تەواو دەبێت، پرسیارەکەش ئەوەیە ئەمە شتێك هەیە بە ناوی سەرقوفلی، یەعنی من دەزانم ئەمە لە یاسا نییە، ئەمە موعالەجەی ئەوە دەکات یا نایکات، دیسان تەئکید لەسەر ئەوە دەکەمەوە، هیوادارم ئەوە کۆتایی بە کێشەکان بێنێت لە کوردستاندا، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینكی/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

ئەوە داوای هەموومانە، ئەم یاسایە جارێكی تر پێویستی بە هەموار نەبێت، ئەم هەموارە شوێنی خۆی بگرێت، بەڕێز كاك فرحان فەرموو.

بەڕێز فرحان جوهر قادر:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان:

سەرەتا دەمەوێت لیژنە روونكردنەوە لەبارەی چوار ساڵ پێمان بدات، لەبەر ئەوەی ئەوان زیاتر رەنگە كاریان لەگەڵ ئەو چین و توێژە مەعنیانە كردبێ كە معاناتیان هەیە، ئەم یاسایە دوای هەموار كرایەوە و ئێستا جارێكی تر هەموار كراوە، دیارە بەڕێزانیش فەرموویان (ثغراتی قانونی) تێیدا هەبوو، كێشەی بۆ خاوەن كرێیەكان دروست كردووە، هەروەها پشتگیری لە قسەكانی د.فرست و د.رێواز و كاك قادر ئۆتمان دەكەم، لەوەی كە ئەم رێژەی سەدا هەڵگیرێت، ئەوەی تر رێژەكە بكرێتەوە (٢٠٪) زیاتر نەبێت، ئەم پێداچوونەوەیەی گرێبەستەكان بۆ ماوەی چوار ساڵ دوای روونكردنەوە بزانین ئایا كەمتر بكرێتەوە یان زیاد بكریت، لەبەر ئەوەی هەندێك لە برادەران داوای كەمتریان كردووە، هەندێكیش داوای زیاتریان كرد، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینكی/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

بەڕێز سهام خان فەرموو.

بەڕێز سهام عمر قادر:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

سەبارەت بە ماددەیا ئێكێ پشتگیریا ل د.رێواز و كاك خلف بۆ هەندێ كو بەرز كرن و نزم كرن هەردووك تێدابن، ئاماژە پێ بهێتە كرن، دیسان یەكسانی هەبیتن ناڤبەرا كرێچی و كرێدەری كو رێژە بهێتە دان، من پرسیارەكا هەی ل لیژنەیا مەعنی ب تایبەت حیكمەت چییە دەست نیشانكرنا سەلان، بۆ نموونە ئەگەر كرێچی و كرێدەر ب خۆ ئیتیفاقێ ناڤبەرا خۆ بكەن، چونكی هەر ئیتیفاقەك رازیبوونا هەر دوو تەرەفایا، دێ چاوا دبیت ئەگەر ئەو ئیتیفاقێ كە چەند ساڵە بهێتە كرن و شریكا ل ناڤبەرا وان دا بێتە نوێ كرن، چونكی هەریەكیش وان مەسەلەحەتا خۆ دزانن، بۆ نموونە د.سراج بەحس كر یەكێ هەی پڕۆژەیەكی مەزن هەی و پارەیەكی زۆری سەرف كری ئەو خودان موڵك دێ ئیتیفاقەكەن، بەڵكو ئەو بۆ (١٠) ساڵ رێك بكەڤن، بەس ئێكێ دی هەیە خودانێ خانیە، كرێچیە، دێ بۆ ماوەی ساڵەكێ یان سێ هەیڤا ئیتیفاقێ كەن، ژبەر هەندێ ژی ئەز داخاز دكەم لیژنەیا مەعنی یان لیژنەیا یاسایی علەت لێرەدا چییە كو دەبی تەنیا ساڵەك لێرەدا بهێتە دەست نیشان كرن، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

بەرێز کاك علی فەموو.

بەڕێز علی حەمە صالح:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بە ناوی خوای گەورە، ئەم بابەتە بابەتێکی یەکجار هەستیار و وردە، بە داخەوە لەسەر هەمووماندا تێپەڕی، دەبوایە لیژنەی دارایی و کاروباری ئابوری لیکۆڵینەوەیەکی زۆری بکردایە، ئەمە چەندی پەیوەندی بە لیژنەی یاساییەوە هەیە زۆر زیاتر پەیوەندی بە لیژنەی دارایی و ئابوریەوە هەیە، لەبەر ئەوەی کرێ ڕەبتە بە بازاڕەوە، هەرچەندە نەمانکرد، بەلاّم من بە سوود وەرگرتن بە کۆمەڵێك خەڵکی پسپۆر و بە هەندێ سەرەدانی مەیدانی گەشتمە ئەم ئیستینتاجانەی خوارەوە، لە ماوەی ئەم سێ ساڵەدا بە هۆی قەیرانی داراییەوە ڕێژەی رکود و بێ بازاڕی نزیکەی لە (٤٠)ە، لەبەرامبەریشدا باج و زەریبە لە (٣٠٠٪) زیادکراوە تەقریبەن، مەسەلەن بۆ نموونە کارەبا و ئاو و جۆرەکانی باج، کەواتە هەر دوو ئەم بارگرانیە لەسەر کرێچیە، باج لەسەری زیاد دەکرێ بازاڕی دێتە خوارەوە، کەواتە لە داهاتی کەم دەبێتەوە، ئەگەر ئێستا یاسایەکە بە شێوەیك هەموار بکرێتەوە سەرەڕای ئەوانە کرێکەش لەسەری زیاد بکرێ ئەمە ڕەنگە هەندێکیان ناچاربن موڵکەکان تەسلیم بکەنەوە و دەرفەتی کاری تریشیان نەبێ، دەبێتە هۆی دروست بوونی بێکاریش، بیکاریش زیاد بکات لەبەرامبەر ئەوە، من دەزانم ئێمە چۆن نوێنەری کرێچی و خەڵکی فەقیرین، نوێنەری سەرمایەدار و خاوەن موڵکیشین، بەلاّم دەبێ واقیعەکە بخوێنینەوە کە ئێستا دۆخێکی خراپ هاتووە، یەعنی ئێستا بازاڕ زیادی نەکردووە، هەمووومان دەزانین، باج و زەریبەش کەمی نەکردووە، هەردووکیان زیادی کردووە، کەواتە ئیزافەکە لەسەر کێیە، لەسەر کرێچیە، تۆ ئێستا ئەمە دەیخوێنیتەوە ئیجباریە دەبێ کرێ زیاد بکات چوار ساڵ جارێك، ئەگەر (٣٠٠٠٠٠) هەزار بێت دەبێت ببێ بە (٣٣٠٠٠٠) هەزار، یان دەبێ ببێت بە (٣٩٠٠٠٠) هەزار، باشە بێ بازاڕی دروست بووە، چونکە لە (١٠٪) کەمتر نەبێت و لە (٣٠٪) زیاتر دەبێت، واتە لە هەردوو حالەتدا زیادکردنە، باشە باج زیاد بکات، بێ بازاڕیە، بازاڕ نییە و کرێکەش زیاد بکات، یەعنی ئەمە ڕەچاو بکرێت، بۆیە پێمباشە ئەو لە (١٠٪) ئەگەر بە ناقس نییە هەر لابرێ، بە ناقس بێ زۆر باشە، چونکە لە (١٠٪)ش هەر زائیدە، لە (٣٠٪)ش هەر زائیدە، هەردووکیان زائیدن، یان لە (١٠٪) بکرێ بە ناقس، یان هەر ناکرێت، لابرێت، یەعنی بۆ ئەوەی لە حالەتەکەی خۆیدا بمێنێتەوە، چونکە ئەمە بارگرانی گەورە دروست دەکات، ئەوەکەی تریش لە (٣٠٪) زۆرە، چونکە لەوانەیە ئەم لە (٣٠٪) بشزانێ رکودە، بشزانی بێ بازاڕیە، بشزانێ باج زیادی کردووە، بۆ ئەوە وای لێبکات ناچاری بکات موڵکەکە چۆڵ بکات، بۆیە لە (٣٠٪)کە کەم بکرێتەوە بۆ (١٥٪) و (٢٠٪) مەعقول ترە، لە (١٠٪)کە

داگریّ، تەئیدی ئەوە دەکەم کە بکرێت بە شەش ساڵ جارێك، چونکە برادەران باسیان کرد جاری وا هەیە تا ئەناسرێت، تا مارکێتینگی بۆ دەکات، تا ئەوەی بۆ دەکات هەر فەترەیەکی زەمەنی دەوێت، تا ئیستیقرار دروست دەکات، یەك دنیا خەرجی کردووە، یەك دنیا بازاڕی دروست کردووە بۆ خۆی، مارکێتینگی کردووە، دوای چوار ساڵ وەختێك کە هەڵدەوەشێتەوە بابەتێکی باش نییە، بۆیە دیسان تەئکید دەکەمەوە ئەمە پەیوەندی بە رکودەوە هەیە و بێ بازاڕیەوە هەیە، پەیوەندی بە زیادبوونی باج و زەریبەشەوە هەیە کریّ، بۆیە تکا دەگەم ئەم بابەتە بە هەند وەربگرن، چونکە ئابوری کوردستان و عێراق ئابوریەکی نا جێگیرە، رۆژانە لە هەڵکشان و داکشانە، بەیانی مووچە دوا بکەوێت بازاڕ رکود دەبێ بە لە (٨٠٪)، مووچە باش ببێتەوە دۆخێکی تری بەسەر دێت، شەرێکمان بۆ دروست بێت بێ بازاڕی دروست دەبێت، یەعنی ئابوریەکی نا جێگیرە، بۆیە تکایە چۆن حەقی خۆمانە ئاگاداری خاوەن موڵك بین، بەڵام زۆری بێ بازاڕی کرێچیش هەیە، ئەوانەی کرێچین ئۆتۆماتیکی وەزعی ژیانیان رەنگە خراپتر بێت لەوانەی خاوەن موڵکن، بەڵام بێ گومان دەبێت ئگاداری لە حەقی خاوەن موڵکیش بێت، کرێچی کە چووە موڵکێکەوە خۆی نەکات بە خاوەن موڵکەکە، هەروەها بابەتی سەرقوفلانەش بە هەند وەربگرن، ئەگەر حەلی یاساییشی نییە، یەعنی چی بکات عەقدێك بووە و لە بازاڕدا باو بووە، کابرا (١٠) دەفتەر دۆلار سەرقوفلانەی داوە، یەکێك هیچی نەدابێت وەکو یەك حیسابی بۆ بکرێ، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز کاك زانا فەرموو.

بەڕێز زانا عبدالرحمن عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پێموایە ئەم ماددەیە بە راستی بەس لەبەر بەرژەوەندی خاوەن موڵك نووسراوە، یەعنی هیچ جۆرە موراعاتێکی کرێچی تێدا نییە، لە (٣٠٪) و لە (١٠٪)کە هەر دەبێ زیاد بکرێ، لە (٣٠)ەکەش زۆرە، یەعنی ئەوە بارودۆخی کرێ لە کوردستان زۆرە، هاوڕێم هەیە مانگی دوو ملیۆن دینار کرێ دەدات، بە پێی ئەم یاسەیە شەش سەد هەزار دینار زیاد دەکات، دەڵێ من قەمیسێك دەیدەم بە (٥٠٠٠) دینار، (٥٠٠٠) دیناریش خێر دەکەم، بەس لەبەر ئەوەی کرێکەم ئەوەندە زۆرە مەجبورم بیدەم بە (٣٠٠٠٠) دینار، (١٥٠٠٠) دینار لە خەڵك زیاتر بەسەنم بۆ ئەوەی کرێیەکەی پێ بدەم، یەعنی بەراستی بارودۆخی کرێ لە کوردستان یەکجار بەرزە، بۆیە بە بڕوای من ئەم لە (٣٠٪)ە زۆرە، یەعنی کەم بکرێتەوە بۆ لە (١٥٪)، یان لە (٢٠٪) زیاتر نەبێت و لە (١٠٪)ەکە لابرێت، حالەتی کەم کردنیشی تێدا بێت، یەعنی خۆ تۆ دوو لایەن کە دادەنیشن بە یەکەوە ئەگەر بازاڕ نەبێت، ئەگەر بارودۆخی دارایی خراپ بێت، خۆ دەبێت حەقێکیش بدەی بەوەی کە

کرێکەی گرتووە، یەعنی فرسەتێکی هەبێت بە لایەنی کەم لە (١٠٪) کەمی بکاتەوە، یان لە (٢٠٪) کەمی بکاتەوە، بۆیە بەراستی دەبێ رەچاوی ئەوە بکەن مەسەلەکە هەر خاوەن موڵك نییە، هەتا کرێ زۆر بێت گرانی لە بازاڕ دروست دەبێت، خەڵك شمەکەکان مەجبورە هەر دوکان دانێت، مەجبورە پارەی کرێکەش لە خەڵك وەربگرێت، یەعنی هەتا تاقیگە، من زۆرجار هەندێ هاوڕێم هەیە تاقیگەیان هەیە، دەڵێ ئەگەر کرێکەم ئەوەندە زۆر نەبێت فەحسێك بە (٣٠٠٠) دینار دەکەم، بەس کرێکەم ئەوەندە زۆرە مەجبورم (٦٠٠٠-١٠٠٠٠) دینار لە خەڵك بەسەنم، یەعنی کرێکەی دوکاندارەکە لە خەڵکی وەردەگرێتەوە، بۆیە بەراستی ئەوە دەبێت لێرە چارەسەر بکرێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز حاجی کاروان فەرموو.

بەڕێز کنعان نجم الدین احمد (حاجی کاروان):

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

باس باسی هەمواری یاسای بە کرێدانی خانووبەرەیە، ئەوەشی کە من گوێم لێ دەبێ و هەمووی لە ناو پڕۆژەیەدا هاتووە بەس باسی خانوو نییە، هەمووی باسی دوکانە زیاتر، یەعنی گرفتەکە دەبێ جیابکرێتەوە، تەنها باسی خانوو بکەی، چونکە بە کرێدانی خانوو فەرقی زۆرە لەگەڵ بە کرێدانی دوکان، ئەگەر باسی دوکان و باسی شوقە و شوێنی تیجاریە، بە رەئی من جیابکرێتەوە بۆ ئەوەی چارەسەر بکرێت، مەسەلەن ئەو نیسبەیەی کە دانراوە لە (١٠٪) بۆ (٣٠٪) ئەگەر بۆ دوکان بێت لەوانەیە بتوانن چارەسەر بکرێت، بەڵام بۆ خانوو بێت شتێکی ترە، لێرە تەنها باسی خانووبەرە هاتووە، کەچی باسکەمان باسی خانوو نییە، باسی دوکانە، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

ئێستا بەڕێزان، داوا لە برێزان لیژنەی یاسایی دەکەین وەڵام و روونکردنەوە بدەن، بەڕێز د.بەهار فەرموو.

بەڕێز د.بەهار محمود فتاح:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لە پرسیارەکەی بەڕێز حاجی کاروانەوە دەست پێ دەکەم، ئێمە خانووبەرە بە واتای عەقار، ئیجاری عەقار، عەقاریش دوکان و خانووش دەگرێتەوە، ئەگەر بەرێزیشت دیقەت بدەی گوتومانە ئەم گرێبەستانەی بە مەبەستی بە کرێدانی خانووبەرە بە مەبەستی نیشتەجێبوون، یان غەیرە نیشتەجێبوون، غەیرە

نیشتەجێبوون ئەوە دوکان و بازاڕ و ئەوانە دەگرێتەوە، بۆیە خانووبەرەکە یەعنی عەقار، هەر واش تەرجومە کراوە لە هەموو شوێنێك، سەبارەت بەو ئیقتیراحانەی کە کران ئەوەی لوغەوی بێ و لە رووی سیاغەوە بەشێکی پێی وەردەگرین و لای خۆمان سیاغەی دەکەینەوە، سەبارەت بەوەی کە گوترا باس لە کەمتڕەش بکرێ، ئێمە لەگەڵ ئەوانەی کە گوتیان لە (١٠٪)ەکە لاببرێت، لای دەبەین، هەر حەدی ئەعلاکە دادەنێین، لە (٣٠٪) دەهێڵینەوە کە لەوە زیاتر نەبێت، سەبارەت بەوەی کە بەشێکی کەم کردنەوە یەعنی لایەنی کەم کردنەوەش بنووسین، یەعنی بۆ ئەوەی رێگە بدەین بەوەی کە کەمیش بکرێتەوە، پێموایە ئەگەر بێینە سەر ماددەی (٢) ئێمە دەڵێین ئەگەر رێك نەکەوتن پەنا دەبەین بۆ لیژنەی خەملاندن، نووسیومانە بە رەچاوکردنی دۆخی ئابووری، پێموایە ئەو بابەتە چارەسەری دەکات، لە ماددەی (١) گوتومانە هەردوولا لەسەری رێك دەکەون، خۆ لەوانەیە رێك بکەون لەسەر ئەوەی کە کەمی بکەنەوە، بەڵام ئێمە کە ئەم حەدی ئەعلایەمان داناوە گوتومانە زیاتر نەبێ بۆ مەسەلەحەتی کرێچی دامانناوە، بۆ ئەوەی کە زیادکردنەکە لەوە تێ نەپەڕێ، ئەگەر رێك نەکەوتن دێنە سەر ماددەی (٢)، کە ماددەی (٢) لە رێگەی لیژنەیەکەوە دوای ئەوە ئەگەر لیژنەکە قەرارەکەی نەبوو دەچێتە مەحکەمە، بۆیە من پێموایە پێویست نییە، بەڵام لە دواجار ئەوە بە دەنگدان یەکلایی دەکەینەوە، سێ کەس زیاتر داوایان کردبوو کە چوار ساڵ جارێك ببێت بە شەش ساڵ جارێك، بەڵام ئێمە پێمانوایە وەکو لیژنە پێمانوابووە کە چوار ساڵ جارێك ماوەیەکی مەعقولە، چونکە بەلای ئێمەوە شەش ساڵ جارێك زۆرە بۆ ئەوەی کە ئیعادەی تێدا بکەیتەوە، بەڵام پێویستە ئەوە بە دەنگدان یەکلایی بکرێتەوە، ئایا چوار ساڵ بێت، یان شەش ساڵ جارێك بێت، سەبارەت بەوەی کە ئایا ئەم یاسایە کرێچی شارەوانی دەگرێتەوە، نەخێر، کرێچی شارەوانی ناگرێتەوە، پێموایە باقی ئەوانی تر هەمووی وەکو یەك بوون قسەکان، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز کاك عمر عینایەت فەموو.

بەڕێز عمر عینایەت حەمە سعید:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

هەندێ لە بەڕێزان لە ئەندامانی پەرلەمان باسی زیادکردنی باجیان کرد، پێموایە بەڕێز علی حەمە صالح باسی کرد، باسی زیادی نەکردووە، راستە، کارەبا گران بووە، بەڵام باج زیادی نەکردووە، زەریبەی عەقار هەر لە (٩٪)یە، سەبارەت بە ئەوەی کە ئایا هەندێ لە کرێچی دەیەوێ بۆ نموونە کرێیەکەی کەم بکاتەوە،

به رەئی من لەو شوێنەی کە دەڵێ هەردوولا ڕێك دەکەون، کەواتە لەو حالەتە ئیحتیماله خاوەن موڵك کرێکە دایبەزێنێ بۆی، کەواتە تەحسیل حاسله، لەوێدا ئەو بابەتە چارەسەرکراوە وەکو د.بەهار باسی کرد، سەبارەت بە زیادکردنەکە منیش پێموایە لە (١٠٪)ەکە زیادە، لە (١٠٪) بوونی پێویست نییە، لابرێت، چونکە لەوانەیە لە (١٪) ڕێك بکەون، لە (٢٪) ڕێك بکەون، لەبەر ئەوە ئەمە لەبەرژەوەندی کرێچییە لە (١٠٪)کە نەمێنێت، من پێشنیار دەکەم دەقەکە بەو شێوەیە بنووسرێتەوە (گرێبەستی بە کرێدانی خانووبەرە بە مەبەستی نێشتەجێ یان غەیرە نیشتەجێ چوار ساڵ جارێك نوێ دەکرێتەوە، لە حالەتی زیادکردنی کرێکەدا نابێ کرێ لە (٣٠٪) سالآنە زیاد بکات، یەعنی لەوە زیاتر نەبێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز تەلار خان فەرموو.

بەڕێز تەلار لطیف محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

من لەسەر ئەو پرسیارانەی کە کرا تایبەت بە سەرقوفلی، سەرقوفلی نا یاساییە، تاوەکو ئێستا بە شێوەیکی یاسایی لە ناو یاساکان جێگای نەکراوەتەوە، بۆیە ئێمە ئەوەی کە بەدواداچوونمان بۆ کرد و بۆ ئەوەی دیراسەیەکی وردتر بکەین، ئەوەی کێشەشی دروست کردووە ئێستا لە هەرێمی کوردستان، ئەو کێشە کۆمەلأیەتیانەی دروست کردووە پرسی سەرقوفلەکەیە، بۆ درێژکردنەوەی ئەو گرێبەستانە هە رچوار ساڵ جارێك بە بیانووی زیادکردنی یان کەم کردنی ئەمە چارەسەری ئەم سەرقوفلانە دەکات، ئەو داواکاریانە و ئەو شێوازی نووسینەش زیاتر لە کرێچییەکان خۆیانمان وەرگرتووە، بە تایبەتی ئەوەی سەر قوفلێن، سەبارەت بەوەی کە زۆر قسە لەسەر ئەوە کرا ئەم یاسایە دیراسە نەکراوە، ئەم یاسایە دووەم جارە هەموار دەکرێتەوە بەراستی دەرچوونی یاسا ئەرکی سەر شانی هەموو پەرلەمانتارێکە، لە باشی و لە خراپی، بۆیە پێویستە ئێمە هەموو کاتێك کە یاسایەك یان پڕۆژە یاسایەك دێتە بەردەمی لێژنە پەیوەندیدارەکان زیاتر دیراسەی بکەن، بەدواداچوونی بۆ دەکەن، ئێمە کە یاسایە و ئەم پڕۆژە یاسایە هاتە لیژنەی یاسایی رای کرێچی و خاوەن موڵك و دادگاکان وەرگیراوە، ئەوەی کێشەی دروست کردووە لە جێ بەجێ کردنە، شێوازی بە کرێدان لە شارێکەوە بۆ شارێکی تر جیاوازە، بۆیە پێویست دەکات ئێمە لە کاتی دەنگدان و ئەوەی یەکلایشی دەکاتەوە دەنگی پەرلەمانتارەکانە لە کۆتاییدا، کەواتە باشی و خراپی یاساکان دەکەوێتەوە سەر ئەستۆی پەرلەمانتاران، بۆیە لە کاتی دەنگدان زۆر گرنگە و وردتر لەسەر ئەو خاڵە مامەڵە بکەین، سەبارەت بە چوار ساڵەکەش بەراستی من وەکو خۆم لەگەڵ شەش ساڵدام وەکو بەڕێزان ئاماژەیان پێ کرد،

بەلأم بۆ ئەوەی هاوسەنگیەك لە نێوان مافی کرێچی و خاوەن موڵك و لەسەر داوای کرێچیەکان خۆشیان ئەو چوار ساڵەمان داناوە، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

ئەوەی من دەیبینم خالّ نیزامی هەیە، بەڕێز مصطفی فەرموو.

بەڕێز مصطفی احمد حمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

زیاتر لە سێ کەس داوایان کرد کە نیسبەتی (٣٠٪)یان پێ زۆربوو، داوایان کرد کە بکرێتە لە (١٥٪) یان لە (٢٠٪) حەقە ئەوەش حیسابی بۆ بکرێت، چونکە لیژنە دەڵێ لە (٣٠٪) دێڵینەوە، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئیمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز عباس غزالی فەموو.

بەڕێز عباس غزالی میرخان:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

ئەم یاسایە یاسایەکی گرنگ و حەساسە، رەهەندێکی مالی هەیە پێویستە تەخەسوسی دارایی رەئی خۆی بدات لەبەر هەڵەسان و ئاوەسان و ئەوەی بەرژەوەندی کرێچی و خاوەنداربێت، بە پێویستی دەزانم رەئی لیژنەی دارایی لەم بوارەدا لەگەڵێدابێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

ئەوە بەڕێز کاك علی حەمە صالح هەم بە ئەزموونی خۆی و هەم بەو داتایانەی لەبەر دەستی بوو رەئی خۆی دا، بەڕێز علی حەمە صالح فەرموو.

بەڕێز علی حەمە صالح:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

مەبەستم وەلأمدانەوەی کاك عمر نییە، بەلأم بابەتەکە ئەوەیە پارە زیادی کردووە لەسەر خاوەن موڵك، بۆ نموونە جاران خۆتان دەزانن زەریبە وەرنەدەگیرا، ئێستا وەردەگیرێ، پارەی زبڵ وەرنەدەگیرا، ئێستا وەردەگیرێ، پارەی تابلۆ وەرنەدەگیرا، ئێستا وەردەگیرێ، جگەلە ئجورەکانی کارەبا و ئاو رسوماتەکان، رسوماتەکان هەمووی چەندێن قات زیادی کردووە، کەواتە لە نەتیجە پارە لەسەر خاوەن کرێچی زیادی کردووە، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز کاك بەهزاد فەموو.

بەڕێز بەهزاد دەروێش دەروێش:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

دیارە وەکی چەندین هەڤالآن زیاتر ل شەش کەسان بەحس کر ل سەر رێژەی کەم کرنێ تێدابیت، یەعنی ئەم دزانین ل هەرێما کوردستانێ بازاڕ نەمایە بۆ دوکاندارا، پارەش کەم بوویە، چونکی ئەڤە دوو سالە مەسەلەیا پاشەکەفت پارە کەم بوویە ئەم هەمی دزانین، بۆیە ئەگەر مە دڤێت ل پێناوی هێنانە دی دادپەروەری و هاوسەنگی کە ل هۆیەکانی دەرچوواندن هاتووە، ئەم بەو شێوەیە لێ بکەین بەراستی ئەز داکۆکی گەلێ هەندێ دکەم کو رێژەیا کەمترین تێدابیت، بلێین بە مەرجێك کەمترین کرێ لە (٢٠٪) لە کرێ پێشوو کەمتر نەبیت، زیاتر کردنی لە (٢٠٪) زیاتر نەبیت لە کرێی پێشتر، واتە هەردووکی ل ناوی بیت، کە ئەو بەڕێزانە وەلآمیان داوە لەگەلێ رێزم کە دەلێن لە ماددەی (٢) مافیان داوە بە هەردوولا کە ئەگەرێ کەم کردنەوە هەیە، بەلآم بۆ لە ماددەی (١) ئەگەرێ زیادبوونەوە دادەڕێژی، بەلآم مافی نادەی بە خاوەن کرێکە کە مافی هەبیت لە چوار سالێ جارێك ئەگەری کەم کردنەوە لە ماددەی (١) بچەسپێت، دووپات دەکەمەوە زیاتر لە (٥) کەس ئەو داوایەیان کرد کە رێژەی کەمترنیش تێدابیت، کە مەجالی کەمتر تێدابیت، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز منیرە خان فەرموو.

بەڕێز منیرە عثمان علی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لە سێ کەس زیاتر داوای کردووە رێژەی لە (٣٠٪)ەکە کەمتر بکرێتەوە، تکایە ئەویش بخەنە دەنگدانەوە، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

ئێستا دەست بەوە دەکەین ئەو بڕگانەی کە خیلافی تێدایە پێشنیارەکان دەخەینە دەنگدانەوە، فەرموو بەڕێزان.

بەڕێز د.بەهار محمود فتاح:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پێشنیاری یەکەم چوار سالێ بکرێ بە شەش سالێ جارێك.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێزان ئێستا ئەوە دەخەینە دەنگدانەوە، کێ لەگەڵ ئەوەدایە چوار ساڵ جارێك بکرێتە شەش ساڵ جارێك؟ تکایە دەست بەرزکاتەوە، (٢١) کەس لەگەڵدایە، زۆر سوپاس، کێ لەگەڵدانییە؟ تکایە دەست بەرزکاتەوە، (٢٧) کەس لەگەڵ دانییە، زۆر سوپاس، کەواتە بە زۆرینەی دەنگ وەکو خۆی مایەوە.

بەڕێز د.بەهار محمود فتاح:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پێشنیاری دووەم ڕێژەی لە (٣٠٪) بکرێتە لە (٢٠٪).

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێزان ئێستا ئەوە دەخەینە دەنگدانەوە، کێ لەگەڵ ئەوەدایە ڕێژەی لە (٣٠٪) بکرێتە لە (٢٠٪)؟ تکایە دەست بەرزکاتەوە، (٦٦) کەس لەگەڵدایە، زۆر سوپاس، کێ لەگەڵدانییە؟ کێ لەگەڵ دانییە، تکایە دەست بەرزکاتەوە؟ کەس نییە، کەواتە بە کۆی دەنگ ڕێژەی لە (٣٠٪) بو بە (٢٠٪)، ئەو پێشنیارە پەسەندکرا، فەرموو د.بەهار.

بەڕێز د.بەهار محمود فتاح:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

سێ کەس زیاتر پێشنیاری کرد کە ئەم لە (٢٠٪) بۆ کەم کردنەوەکەش دابنرێت، بۆ ئەوەی کە کرێکە لە نێوانی کەم و زیادە بکەین.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێزان، ڕوونکردنەوەیك هەیە، بەڕێز عمر عینایەت فەرموو.

بەڕێز عمر عینایەت حەمە سعید:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەندامانی بەڕێز، ئیحتیمالە کە ڕێك دەکەون لە (٥٠٪) کەمی بکات، تۆ بۆچی حەسری دەکەی دەڵێی (٢٠٪) و ئەوانە، یەعنی ئیحتیمالە خۆیان ڕێك بکەون بڵێن نیوەی کرێکە مەدە، ناکرێ حەسری بکەی بڵێی هەر دەبێ لە (٢٠٪) کەمی بکەی، لەبەر ئەوە تۆ ئەوەی کە داوای زیاد دەکات ئەوە حەسر دەکەی، ئەوەی داوای کەم کردنەوە دەکات حەسر ناکرێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

ئەم بابەتە زۆر وردە، دوو ڕەئی تر وەردەگرم، بەڕێز کاك خلف فەرموو.

بەڕێز خلف احمد معروف:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەو پێشنیارە تەواوە کە حەسریان نەکەین بە لە (٢٠٪)، بەڵام ئەوەی کە بەڕێز د.ڕێواز تەرحی کرد بۆ هەردوو حاڵەتی زیادکردن و کەم کردن ئێمە بتوانین لە دوای چوار ساڵەکە گۆڕانکاری بکرێ، واتە ئەگەر مادام بێ بازاڕی هەیە، مادام رسومات و کرێ ئەمانە زیادی کردووە لەسەر خاوەن کرێ با بتوانرێ ئەگەر بە ملیۆنێك و هەشت سەد هەزار یان بە دوو ملیۆن گرتوویەتی کەمی بکاتەوە، ئەمە مادام بۆ زیادکردنەکەیە بۆ کەم کردنەوەکەش بگونجێ، ئینجا ئەمە لیژنەی یاسایی بەڕێزیان دەتوانن ئەمەمان بۆ ڕێکبخەنەوە، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز کاك علی حەمە صالح فەرمووو.

بەڕێز علی حەمە صالح:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

ئێمە گوتمان لە (١٠٪)ەکەش لابرێت، کە لە (١٠٪)ەکەت لابرد ئۆتۆماتیکی حەل دەبێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

ئەوە لابراوە لەلایەن لیژنەی یاسایی، بەڕێز کاك زانا فەرموو.

بەڕێز زانا عبدالرحمن عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

منیش هەمان رەئی کاك (علی حەمە صالح)م هەبوو، ئەوەش بخەرە دەنگدان کە لە (١٠٪)ەکە لابرێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

ئەوە لابراوە، ئەوە لیژنەی یاسایی رەئی خۆیاندا، بەڕێز د.ڕێواز فەرموو.

بەڕێز د.ڕێواز فائق حسین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەو لە (٢٠٪)ە لە حاڵەتی زیادکردن لە مەسەلەحەتی کرێچیە و مەنتقیە، بەڵام لە حاڵەتی کەم کردن لە (٢٠٪) لە سالحی نییە، بۆیە پێشنیار دەکەم بەو شێوەیەی لێ بێت، لە (٢٠٪) زیاتر نەبێت لە حاڵەتی زیادکردن و لە (٢٠٪) کەمتر نەبێت لە حاڵەتی کەم کردن، واتە لە هیچ حاڵەتێکدا نابێت لە (٢٠٪) کەمتر بێت، بەڵام خۆیان ڕێك دەکەون زیاتر بێت ئاساییە، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز د.بەهار فەرموو.

بەڕێز بەهار محمود فتاح:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

ئێمە لە (١٠٪)ەكەمان لابرد، وەكو لیژنە ئێمەش پێمان باش بوو، بۆیە نەخرایە دەنگدانەوە، بەڵام بۆ چارەسەری ئەو كێشەیە دەتوانین بە یەك بڕگە چارەسەری بكەین، ئەگەر بەڕێزان ئەوانەی ئیقتراحەكەیان كردووە ئاگایان لێمان بێت، بڵێین بە مەرجێك لە حالەتی زیادكردنی كرێكەدا لە (٢٠٪) زیاتر نەبێت لە كرێی پێشوو، واتە لە حالەتی كەم كردن كراوەیە، بەلاّم لە حالەتی زیادكردنی كرێكە زیاتر نەبێت لە كرێی پێشوو، بەو شێوەیە دای دەڕێژینەوە، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینكی/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

بەڕێز كاك ڤەمان فەرموو.

بەڕێز ڤەمان فیصل سلیم:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

تەقریبەن هەمان رەئیمان هەیە، یەعنی هەر ئەو (١٠٪) لابرێت، كارەكە تەواو دەبێت، تۆ رێگا لەبەردەمیان دەكەیەوە، مەسەلەن رەنگە لەسەر كرێی پێشوو رێك بكەون، رەنگە لەسەر یەك رێك بكەون، رەنگە لەسەر دوو رێك بكەون، مەسەلەن بۆ ئێمە مەرجی دابنێین بڵێین تۆ ناكرێ لە (١٠٪) كەمتر بێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینكی/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

تێبینی كۆتایی، بەڕێز كاك خلف فەرموو.

بەڕێز خلف احمد معروف:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

مادام ئەمە یاسایە و تەعدیلی دەكەی پێویستە روون بێت، هەمیشە كرێچی لە خەڵك فەقیرەكەی ئەم وڵاتەن، ناتوانن پارێزەرێك بگرن ئەو یاسایە وەك خۆی بتوانن جێ بەجێی بكەن، بەلاّم خەلكەكانی تر كە دەوڵەمەندن و خوا پێدراون دەتوانن پارێزەر بگرن و لە مەسەلەحەتی خۆیان تەفسیری ئەو یاسایە بكەن، بۆیە تەفسیرەكە با بە شێوازێك بێت كەس نەتوانێ لە مەسەلەحەتی خۆی بەكاری بێنێت، بۆیە من پێشنیار دەكەم مادام زیادكردن دیاریكراوە با كەم كردنیش دیاری بكرێ، ئینجا كەم كردنەكە نیسبەتی بۆ دانانێین ئەوە كێشە نییە، بەلاّم ئەوە روون بێت كە بڵێین كرێچی دەتوانێ ئەگەر بازاڕی نەبوو، رسوماتی لەسەر زیاد بوو بتوانێ كرێكەی كەم بكاتەوە، با ئەمە روون بكەینەوە، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینكی/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

بەڕێز د.رێواز فەرموو.

بەڕێز د.رێواز فائق حسین:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

عیلاجەکەی بەو شێوەیە بێت، ئەو گرێبەستانەی بە کرێدانی خانووبەرە بۆ مەبەستی نیشتەجێبوون یان غەیرە نیشتەجێبوون گرێدراون هەر چوار ساڵ جارێك نوێ دەکرێنەوە بە کرێیەك هەردوولا لەسەری رێك دەکەون بە زیادکردن یان کەم کردنەوە بە مەرجێك لە (٢٠٪) زیاتر نەبێت لە حالەتی زیادکردن، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

ئێستا داوا لە بەڕێزانی لیژنەی یاسایی دەکەین داڕشتنەوەی کۆتایی ئەم ماددەیە بکەن، بەڕێز د.بەهار فەرموو.

بەڕێز د.بەهار محمود فتاح:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

دوای وەرگرتنی پێشنیارەکان و نەتیجەی دەنگدانەکە، ماددەی (١) لە یاسای هەمواری دووەمی پیادەکردنی یاسای بەکرێدانی خانووبەرە ژمارە (٨٧)ی ساڵی (١٩٧٩)، هەموار دەکرێت بەم شێوەیە دەخوێندرێتەوە (ئەو گرێبەستانەی بۆ مەبەستی بەکرێدانی خانووبەرە بۆ مەبەستی نیشتەجێبوون یان غەیری نیشتەجێبوون گرێدراون هەر چوار ساڵ جارێك نوێ دەکرێتەوە بە کرێیەك کە هەردوولا لەسەری رێك دەکەون بە مەرجێك لە حالەتی زیادکردنی کرێکەدا لە (٢٠٪) زیاتر نەبێت لە کرێی پێشوو)، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

د.رێواز فەرموو.

بەڕێز د.رێواز فائق حسین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێمە ئیلحاح دەکەین لەسەر ئەوەی لەناو ئەو ماددەیە کەم کردنی تیا بێ، یەعنی نامانەوێ بچینە ناو تەحسیلێ حاسڵەوە، هەردوولا لەسەری ڕێك دەکەون بە زیادکردن یان کەم کردنەوە، بەمەرجێك لە (٢٠٪) زیاتر نەبێ لە حاڵەتی زیادکردنەکە.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

ڕێك دەکەون بە زیاد کردن و بە کەم کردن، سوپاس، کاك ابوبکر فەرموو.

بەڕێز ابوبکر عمر عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من بەڕاستی رەخنەیەکم لە ئیدارەی جەنابت هەیە، یەعنی تۆ پەیڕەو جێ بەجێ ناکەی، کە بە پێی ئەم پەیڕەوە نابێ هیچ پەرلەمانتارێك لە بابەتێکدا دووجار زیاتر گفتوگۆ بکات، نابێ قسە لەسەر قسەی یەکتریش بکەن، لەم خولەی پەرلەمان دا هەندێ تەدەخولات هەیە کە لیژنەی مەعنی جگە لە

ڕوونکردنەوە نابێ جوابی پرسیار باتەوە، بۆیە ئێمە کاتمان زۆردەفەوتێ و فریای یاسایەکان ناکەوین، رجائەن کۆنترۆڵی ئەم مەسەلەیە بکە بە پێی پەیڕەو.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ ئەو تێبینیە، بابەرگریەك لەخۆم بکەم، ڕەچاوی ئەوەمان کرد ئەم ماددەیە زۆر هەستیارە بەڕاستی بابەتەکەش بابەتێکی زۆر ووردە، لەبەرئەوە ئێمە دەرفەتی زیاترمان بە هەندێ بەڕێزان دا، سوپاس بۆ ئەو ڕەخنەیە، کاك عمر فەرموو.

بەڕێز عمر عینایەت حمه سعید:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

کە باسی ڕێککەوتن کرا، جاری وا هەیە خاوەن موڵك بە بێ کرێ، لەوانەیە بڵێ کاکە دوو مانگ کرێ مەدە، لەوانەیە ٨٠٪ ی کرێیەکەی بۆ دابەزێنێ، لەبەرئەوە باس کردنی ڕێژەی کەم کردن هەڵەیەکی زۆر قورسە لەم یاسایە، من وەکو لیژنە پێداگری لەسەر ئەو نەسە دەکەم کە بەڕێز د.ڤالا کوتی، سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، د.بەهار فەرموو.

بەڕێز د.بەهار محمود فتاح:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

کە دەڵێین هەردوو لا لەسەری ڕێك کەون، وەك ئەوەی کاك عمر وتی، دواجاریش کە دەڵێین لە حاڵەتی زیادکردنی کرێیەکەدا بەو شێوەیە دەبێ، وازحە زۆر زۆر وازحە، بۆیە یەك کەس وتوویەتی ئەو بڕگەیە ئیزافە بکرێ، بۆیە داوا دەکەم ئەوەی خۆمان بخرێتە دەنگدانەوە.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

تێبینی ئیزافی وەرناگرین، با راوێژێك بە لیژنەی یاسایی دەکەین، زیاد کردن یان کەم کردن، ئەوەی لە ماددەکە زیاد کرابوو، د.بەهار فەرموو.

بەڕێز د.بەهار محمود فتاح:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەو بڕگەیەی کە بە زیادکردن یان کەم کردن بۆ ماددەی یەکەم بخە دەنگدانەوە.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئیمێنکی/جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

ئەو وشەیە کە زیاد بکرێت بە زیاد یان بە کەم کردن، کەئەوەش ئیزافە بکرێ لە لەسەر پێشنیاری لیژنەی یاسایی؟ (٢٤) کەس بە پەسەندی دەزانن، ئەوە ئیزافە بکرێ، ئەوەی دژن و دەیانەوێ وەکو خۆی

بمێنێتەوە؟ (١٤) کەس دژن، واتا بە زۆرینەی دەنگ پێشنیارەکە پەسەند کرا، داوا لە بەڕێزانی لیژنەی یاسایی دەکەین ئەو بڕگەیەش ئیزافە بکەن، بە کەم کردن یان بە زیاد کردن، د.بەهارفەرموو.

بەڕێز د.بەهار محمود فتاح:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

هەمواری دووەمی پیادەکردنی یاسای بەکرێدانی خانووبەرە ژمارە ٨٧ ی ساڵی ١٩٧٩ هەموار دەکرێت و بەم شێوەیە دەخوێنرێتەوە:

ئەو گرێبەستانەی بۆ مەبەستی بەکرێدانی خانووبەرە بۆ نیشتەجێ بوونیان، غەیری نیشتەجێ بوون گرێدراون، هەر چوار ساڵ جارێك نوێ دەکرێنەوە بە کرێ کە هەر دوولا لەسەری ڕێك دەکەون بە زیادکردن یان کەم کردن، بەمەرجێك لە حاڵەتی زیاتر کردندا زیادکردنی ٢٠٪ زیاتر نەبێ لە کرێی پێشوو.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

ئەو ماددەیە بەو شێوەیەی خوێنرایەوە دەخەینە دەنگدان، ٥٧ کەس بە پەسەندی دەزانن، کێ دژە؟ کەس نییە، بە کۆی دەنگ پەسەند کرا، ماددەی ٢ د.بەهار فەرموو.

بەڕێز د.بەهار محمود فتاح:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی ٢ لە یاسای هەمواری دووەمی پیادەکردنی یاسای بەکرێدانی خانووبەرە ژمارە (٨٧) ی ساڵی (١٩٧٩) ی هەموار دەکرێت و بەم شێوەیە دەخوێندرێتەوە:

١/ ئەگەر هەردوو لای گرێبەست ڕێك نەکەوتن لەسەر بڕی کرێ کە بە پێی ماددەی (١) لەم یاسایەدا هاتووە، ئەوا هەردوولا یان لایەکیان بۆیان هەیە داوا بکەن لە بەڕێوبەرایەتی باجی خانووبەرە کە لەرێگەی لیژنەی تایبەتیەوە خەملاندنی بۆ کرێیەکە بکات و بەرەچاو کردنی دۆخی ئابووری.

٢/بڕیارەکانی لیژنەی هاتوو لە بڕگەی یەکەمی ئەم ماددەیە شایەنی تانە لێدانە لەبەردەم دادگای بەرایی، بڕیاری دادگا یەکلاکەرەوە دەبێت.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەڕێزان، دەست بە گفتوگۆ دەکەین، بێگەرد خان فەرموو.

بەڕێز بێگەرد تاڵەبانی/ سکرتێری پەرلەمان:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەو بەڕێزانەی کە دەیانەوێ گفتوگۆ بکەن، (خلف احمد، قادر وەتمان، صالح فقی، د.فرست، ڤیان عباس، مدینە ایوب، بهزاد درویش، ئاری عبداللطیف، شێرکۆ حمە امین، د.پەری، شکریە شێخانی)، کەس ماوە؟ کەس نییە.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینكی/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

بەڕێزان دەست بە گفتوگۆ دەكەین، كاك خلف فەرموو.

بەڕێز خلف احمد:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

والله من بە پرسیارێك دەست پێ دەكەم لەبەڕێزانی لیژنەی دارایی لەڕاستی دا لەلام ڕوون نییە، هەرچەندە هاوڕێكانم هەندێكیان ڕوون كردەوە بە پێی قانونی ژمارە ٨٧ لەسەرەتا كە هەردوولا گرێبەست دەكەن هیچ بنەمایەك دیاری كراوە بۆ گرێبەستی نێوان هەردوولا، واتە خەملاندن هەیە یان ئازادە و بە پێی بازاڕ و بە پێی كات و وەزعی دارایی ڕێك دەكەون، ئەوەی كە پەیوەندی بە ماددەی (٢) خالی (١)ەوە هەیە، پێشنیار دەكەم لە ئەخیرە لیژنەی تایبەت خەملاندن بۆ كرێیەكە بكات بەرەچاو كردنی دۆخی ئابووری و لە چوارچێوەی ماددەی یەكەمی ئەم یاسایەدا تێ پەڕ نەكات، واتە (٢٠٪) زیاتر نەكات لە سەر كرێچی، سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینكی/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

سوپاس، كاك قادر فەرموو.

بەڕێز قادر وەتمان رسول:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

لەڕاستی دا لیژنەكە پێویستە هەمیشەیی بێت، هەمیشەیی بەو مانایە نا كە كەسەكان نەگۆڕدرێن، لەگەڵ بەشێك قسەكانی كاك د.فرست هاوڕام، لیژنەكە هەمیشەیی بێ بەو مانایە كەسەكان دەكرێ گۆڕانكاریان پێدا بێت شەش مانگ جارێك بە ڕەچاوی پێكهاتەی لیژنەكە بكرێت لەڕووی پسپۆری و شارەزایی لە بوارێكدا، بە تایبەت لایەنی یاسایی و دارایی و ئابووریەكەی، یەعنی لە پێكهاتەی لیژنەكە، چونكە ئەم كێشەیە كێشەیەكی دائیمیە، كێشەی دائیمیش پێویستی بە چارەسەری بەردەوام و دائیمی هەیە بەردەوام، بۆیە راستەئەو فەرمانگەیە فەرمانگەیەكی تایبەتمەندە، بەڵام پێشم وایە كە لیژنەی تایبەت بەو مەعنایە كە تۆ دەتوانی لەپڕ ئەو لیژنەیە دروست بكەی، لیژنەیەك بتوانێ دروست بكەی، بۆ ئەوەی ئەو كاتەی كە لایەنی گرێبەستەكە یان هەردوو لایەنی گرێبەستەكە كە دێنە بەردەم لیژنەكە، پێموایە لەڕووی پسپۆریەوە، لەرووی پێكهاتەییەوە ناتوانرێ ئەو خەملاندنە پێویستە بكرێ كە پێویستە لیژنەكە و ئەندامانی لیژنەكە هەیان بێت، بە بنەما گرتنی خەملاندنەكە لەسەر ئەساسی بارودۆخە دارایی و رەوشی دارایی و ئەو هەڵ بەزین و دابەزینانەی كە لەبواری دارایی و قیمەتەكان دا روودەدەن، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینكی/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

سوپاس، ڤیان خان فەرموو.

بەڕێز ڤیان عباس عمر:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پشتگیری د.فرست دەکەم، من ژی پرسیارەك هەی ژ لیژنا یاسایی، ئەرێ ئەسڵی پرۆژەی باشتر نینە ژ هەندێ، ئیعتزازێت مەحکەما بیدائی کو هەندێ رێڤەبەریا زەریبەت عەقاری هاتە کرن و ژێ لیژنەیەك بێتە پێکهێنان و ب دیتنا عەدالەت لە هەندێ دابیت کو حاکم بڕیاری بدات نە لیژنەیەك بێتە دەست نیشان کرن و نەشێ ئەو بڕیارا بداتن، گەلەك سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، کاك صالح فەرموو.

بەڕێزصالح فقی محمد امین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەمە راستە، پێموایە لیژنەی یاسایی وا دایان ناوە مەبەستی ئەوەیە لە کاتی رێککەوتنی سەرەوە نەگونجا، من پێموایە دۆخی ئابووری بۆ ئەوەی تەفسیڵی زیاتر هەڵنەگرێ ناروونی تیایە، بەو مەرجانەی کە لە ماددەی (١) داهاتووە بۆی زیاد بکرێ و زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، مدینە خان فەرموو.

بەڕێز مدینە ایوب ھحمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پشتگیریا د.فرست و ڤیان خانی دەکەم، ئەسڵی قانونێ گەلەك باشترە ئەز وەکو پارێزەرەك ژی دی شرۆڤە بکەم، چونکی ئەگەر بچم ئیعتزازا خۆ گەلەك باشتر بدەم ئەز بچم زەریبەت عەقار، من رێزا بۆ وان کەسان هەی کە زەریبەت عەقار کار دکەن، چونکو گەلەك ژوان شارەزا نینە کو د یاسایی دا، ناشێت قانونی هەمی بخەینە دەستێت زەریبەت عەقار دا، دێ چەوا جیاوازی دخەنە کو ئەڤە پشتی (٢٠٠٨) یان ژی بەری (٢٠٠٨) ییە، ئەگەر تو سەح کی گەلەك وان فایلێت زەریبەت عەقاری ڤە کری تەلەبا ئیجازا سحی کری یان شول پێ هەی، ئەوەی من ئەگەر مەحکەما بەدائی بیت گەلەك باشتر بیتن، دەربارەی بڕگەی (٢) ژی ما وە تێدا نەهاتیە دیار کرن، پێشنیار دکەم ماوە بهێتە دیار کرن خلالی (١٥) رۆژا بریار بێتە سەر دان و سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس،کاك ئاری فەرموو.

بەڕێز ئاری عبداللطیف مولود:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

من پێم باشە بڕگەی (٢) لابرێ، سیاغە بكرێتەوە بەم جۆرە، لەگەڵ گۆڕینی وشەی تایبەت، وەكو ئەو بەڕێزە باسی كرد بكرێت بە تایبەتمەند، واتا موختەس، چونكە تایبەت جیایە، بەم چەشنەی لێ بكرێت، ئەگەر هەردوولای گرێبەست هەڵەیە، هەدوولای گرێبەستكار رێك نەكەوتن لەسەر بڕی ئەو كرێیەی كە لە ماددەی (١) هاتووە، هەردوولای گرێبەستكار بۆیان هەیە داوا بكەن لە بەڕێوبەرایەتی كار وخانووبەرە كە لەرێگەی لیژنەی تایبەتمەندەوە خەملاندن بۆ كرێیەكە بكات بەڕەچاو كردنی دۆخی ئابووری، بڕیارەكانی لیژنە شایەتی تانە لێدانە لەبەردەم دادگای بەرایی و دوا بڕیاریش لای دادگایە، سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینكی/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

سوپاس، ئەوەی نووسیوتە بینێرێ ئەگەر زەحمەت نەبی، كاك شێركۆ فەرموو.

بەڕێز شێركۆ حمە امین :

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

منیش لەگەڵ ئەوەم كە لیژنەكە بەجۆرێك بێت كە ئەوپەری عەدالەت و هاوسەنگی تیا بێ، یەعنی ئەوە نەبێ جیهاتی جۆراوجۆری تیا بێ، لەگەڵ ئەوەی دووەمیش ئەو (١٥) رۆژە دیاری بكرێ، سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینكی/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

سوپاس، د.پەری فەرموو.

بەڕێز د.پەری صالح حمید:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

من پشتیوانی لە قسەكانی د.شێركۆ دەكەم، دارشتنەوەكەشم كردووە و دەینێرم، ئەوەی پێشوش وەك ئەوەی ناردم وای لێ نەكرابوو، سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینكی/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

سوپاس، شكریە خان فەرموو.

بەڕێز شكریە سمایل مصطفی:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

لەخاڵی یەكەم، ئەوە زیاد بكرێ بە ڕەچاو كردنی دۆخی ئابووری و نرخی بازاڕ، نرخی بازاڕ زیاد بكرێت، سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینكی/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

سوپاس، بەڕێزان گفتوگۆ لەسەر ئەم ماددەیە كۆتایی هات، ئێستا داوا لە بەڕێزان لیژنەی یاسایی دەكەین بۆ روونكردنەوەی زیاتر و داڕشتنەوەی ماددەكە، بەڕێز د.بەهار محمود فەرموو.

بەڕێز د.بەهار محمود فتاح:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

سەبارەت بەوەی کە ئایا خەملاندن هەیە یان ئازادە، ئێمە مەبدەئی ئەسڵ ئەوەیە، مەبدەئی (العقد شريكه المقاعدين)، واتە خۆیان ڕێك دەکەون، هیچ خەملاندنێك نییە و ئێمە لەسەر ئەو مەبدەئە دێین ئەو تەقیدانە دەکەین، یەعنی ئەسڵ ئەوەیە، ئەوە پرسیار کرا لەبەر ئەوە جوابم دانەوە، سەبارەت بەوەی کە ئایا لیژنەکە هەمیشەیی بێت، لیژنەی تایبەتمەند بێت و ئەوانە، ئەوەندەی من بزانم باجی خانووبەرە خۆیان لیژنەی خەملاندنیان هەیە، وەك ئەوەی کە وترا هەمیشەییە و هەیانە، سەبارەت بەوەی کە وترا دادگا باشترە، لەراستی دا من پێموایە دادگا ئەو کێشەیەی دروست کردووە کە ئێستا ئێمە هاتووین ئەم یاسایە هەموار دەکەینەوە، ئەسڵی کێشەکە لە جێ بەجێ کردنەکە بووە، ئەمە یەك، دووەم/ ئێمە دادگامان بە هەند وەرگرتووە، سێ خەتوەمان داناوە، خەتوەی یەکەم ماددەی (١) کە خۆیان ڕێك بکەون بەو مەرجانەی دامانناوە، ئەگەر ڕێك نەکەوتن، دەچن داوا لە باجی خانووبەرە دەکەن بەو لیژنە تایبەتەی کە هەیانە خەملاندنیان بۆ بکات، ئەگەر بەوەش ڕازی نەبوون، هاتووینەتە سەر محکەمە، واتا مەحکەمەمان دەرنەکردووە ە بابەتەکە، دەتوانن بچن لەبەردەم دادگای بەرایی دا سەبارەت بەوەی کە وترا ماوە دابندرێت، بەڵێ ڕاستە ئەوە لەشوێنی خۆیدایە، ماوەی (١٥) ڕۆژ دادەنێین لە ڕۆژی بڕیاری خەملاندنەکەوە، سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، تەلار خان فەرموو.

بەڕێز تەلار لطیف محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بۆ ئەو بەڕێزانەی کە داوایان کرد کار لەسەر ئەوە بکرێ لیژنەکە لیژنەی دادگا بێ و وەکو هەمان ماددەی پێشووی یاسایەکە بێ، ئەوەی کە ئێمەی گەیاند بۆ ئەوەی دەست بۆ ئەو هەموار کردنە ببەین، ئەوەی لیژنە پەیوەندارەکان بوو کە گەورەترین کێشەی دروست کرد، لەگەڵ ڕێزێکی زۆرم بۆ لیژنەکانی دادگا، کێشەیەکی زۆر زۆر بۆ کرێچیەکان دروست بوو، هەتا خۆی بە پێی یاسا دەتوانی بۆ ئیعترازی یەکەم و دووەم بگری، سێیەم و چوارەم و پێنجەم هەتاوەکو دەگاتە ئەوەی کە هەردوو تەرەف ڕازی بن لەسەر کرێ، بەڵام ئێستا لە دادگا لە سێ ئیعتراز دادوەر وەری ناگرێت، ئەمە گرفت دروست دەکات بۆ کرێچی و خاوەن موڵك، لەبەرئەوە من پێم باشە هەمان شێوەی کە لەبڕیاری (٢٢٠)ی (٢٠٠٢) کە دەرچوو بوو، هیچ کێشەیەکیشی دروست نەدەکرد، لیژنەی تایبەتمەند لە باجی خانووبەرە، ئەو لیژنەیە هەڵدەستا بەڕێکاری

خەملاندنەکە، تانە دانەکەش دادگای بەرایی بوو، ئەمە لەڕووی کاتەوە کێشەی دروست نەدەکرد، بە پێچەوانەوە زیاتر نزیك بوونەوە هەبوو لەسەر کرێیەکە، لەهەمان کاتیش دا ماوەی ئیعتزازەکە و تانە لێدانەکەش لەڕێگای دادگای بەرایی بۆ ئەوان باشتر بوو، بۆ ئەوەی کێشەیان بۆ دروست نەبێ و کێشەکەیان قوڵ تر نەبێتەوە، بۆیە من ئەو بەڕێزانە هیوادارم تەئکید لەسەر ئەوە بکەنەوە ئەو لیژنەیە بێت لەڕێگای باجی خانووبەرە و کرێچییەکان خۆشیان، هەروەها دادگا خۆشی کە ئێمە ڕاو سەرنجمان وەرگرتوون کە تا ئەم بەیانیەش تەئکیدیان لەسەر ئەوە دەکردەوە کە کرێچییەکان و لیژنەی پەیوەندیداری باجی خانووبەرە کاری خەملاندنەکە بکات، ئەو لیژنەیە هەیە و گۆڕانکاری لە ئەندامەکان دەکرێ ئەمە باشترە، چونکە لیژنەی پەیوەندار لە یاساکەی کە پێشووتر هەموار کردەوە، ئەو خەبیرانە بەشێوەیەك ئەو موڵکانەیان تەخمین دەکرد گەورەترین کێشەی بۆ کرێچی و خاوەن موڵکەکە دروست دەکرد، بارگرانی لەسەر کرێچی دروست دەکرد، بۆیە پێویستە ئێمە کار لەسەر لیژنەی باجی خانووبەرە بکەین، چونکە هەمیشە ڕەچاوی باری دارایی کرێچی دەکات و بەو ئاراستەیان نابات کە کێشەی کۆمەڵایەتی لێ بکەوێتەوە، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، کاك عمر فەرموو.

بەڕێز عمر عینایەت حمە سعید:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

دوای پشتگیریم بۆ قسەکانی بەهار و خاتوو تەلار، من زۆر پەیوەندیم لەگەڵ حاکمەکانی سلێمانی کرد، حاکمەکانی سلێمانی بەتەواوی بێزار بوون لەو خەملاندنە، بە دەقیقی ئەو خەلاندنە ئیشی ئێمە نییە، ئیشی بەڕێوبەرایەتی باجی خانووبەرەیە، من لەگەڵ داوای لێ بووردن لەگەڵی نەبووم، پێشنیار دەکەم بەو شێوەیەی لێ بکرێت، ئەگەر هەردوولای گرێبەست رێك نەکەوتن لەسەر بڕی کرێ، بە پێی ئەوەی لەو یاسایەدا هاتووە، بۆ ئەوەی هەردوولا یان لایەنێکیان بۆیان هەیە داوا بکەن لە بەڕێوبەرایەتی باجی خانووبەرە، کە لە رێگەی لیژنەی خەملاندنەوە کرێیەکە دیاری بکات بە رەچاو کردنی (باری دۆخی ئابووری) لابرێت لە یاسادا شتی وانییە، ئەو کەسەی کە دەچێ خەملاندنەکە دەکات رەچاوی باری ئابووری دەکات، خۆ ئەوانە بۆ ئەوە دەچن کە ئەو بارودۆخە هەلسەنگێنن، خەملاندن بەو مانایە دێت بارودۆخی ئابووری هەلسەنگینی، نرخ هەلدەسەنگینی بە پێی کات، لەبەرئەوە ئەو پەرەگرافەی ئەخیر من داوا دەکەم لابرێ و سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، داوا لە لیژنەی یاسایی و لیژنە پەیوەندارەکان ڕاوێژی پێویست ئەنجام بدەن، د.بەهار فەرموو.

بەڕێز د.بەهار محمود فتاح:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

دوای وەرگرتنی رای ڕێزمانیش بەم شێوەیە سیاغەمان کردووتەوە، ماددەی (٢) لە یاسای هەمواری دووەمی پیادەکردنی یاسای بەکرێدانی خانووبەرە ژمارە (٨٧) ی ساڵی (١٩٧٩) هەموار دەکرێت و بەم شێوەیە دەخوێندرێتەوە:

١/ئەگەر هەردوولای گرێبەست لەسەر بڕی کرێ رێك نەکەوتن کە بە پێی ماددەی (١)ی ئەم یاسایە هاتووە، ئەوا هەردوولا یان لایەنێکیان بۆیان هەیە داوا لە بەڕێوبەرایەتی باجی خانووبەرە بکەن کەلە ڕێگەی لیژنەی خەملاندنی تایبەتەوە، بەڕەچاو کردنی دۆخی ئابووری خەملاندن بۆ کرێیەکە بکات.

٢/ بڕیارەکانی لیژنەی هاتوو لەبڕگەی یەکەمی ئەم ماددەیە شایەنی تانە لێدانە لەبەردەم دادگای بەرایی لە ماوەی (١٥) ڕۆژ لە بڕیاری خەملاندنەکەوە و بڕیاری دادگا یەکلاکەرەوە دەبێت.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

ئەو ماددەیە بەو شێوازەی خوێنرایەوە دەخەینە دەنگدان، کێ لەگەڵە؟ (٤٩) کەس بە پەسەندی دەزانن، کێ دژە؟ کەس نییە، بە کۆی دەنگ پەسەند کرا ماددەی (٣)، د.بەهار فەرموو.

بەڕێز د.بەهار محمود فتاح:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی ٣:

ماددەی ٤ لە یاسای هەمواری دووەمی پیادەکردنی یاسایی بەکرێدانی خانووبەرە ژمارە (٨٧)ی ساڵی (١٩٧٩) هەڵدەوەشێتەوە.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان، هەر بۆ بەرچاو ڕوونی بەڕێزان ئەندامانی پەرلەمان هەلوەشاندنەوەی ئەم ماددەیە موناقەشەی ناوێت تەحسیلێ حاسڵە، لەبەرئەوەی کە ئەو ماددەیە باسی لەوە دەکرد کە نیسبەمان دانابوو، ئێستا نسبەکە هاتە ماددەی یەکەم کە لەسەر کرێیەکەیە، بۆیە دەبێ ئەوەیان هەڵوەشێتەوە، سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

دیارە موناقەشەی لەسەر نییە ئەو ماددەیە، ماددەی (٣) و هەڵوەشاندنەوەی ماددەی (٤) دەخەینە دەنگدان، (٤٣) کەس بە پەسەندی دەزانن، ئەوەی دژە کەس نییە، بە کۆی دەنگ پەسەند کرا، ماددەی (٤)، د.بەهار فەرموو.

بەڕێز د.بەهار محمود فتاح:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

ماددەیەك بۆیاسایەكە زیاد دەكرێت و ڕیزبەندی ماددەكان ڕێك دەخرێتەوە و بەم شێوەیە دەخوێنرێتەوە :

چۆڵكردن لە گرێبەستەكانی ماددەی (١)ی ئەم یاسایە ملكەچ دەبێ بۆ حوكمەكانی یاسای بەكرێدانی خانووبەرە ژمارە (٨٧)ی ساڵی (١٩٧٩).

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینكی/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

دیارە گفتوگۆ نییە، كاك عمر تێبینیەكی هەیە فەرموو.

بەڕێز عمر عینایەت حمە سعید:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

یەك پێشنیارم هەیە لەبەردەم چۆڵكردنی (اخلاء)یان (تخلیة) بنووسرێ.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئیمێنكی/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

بەرەچاو كردنی ئەو تێبینیەی كە كاك عمر عینایەت باسی كرد، ئەو ماددەیە دەخەینە دەنگدان، كێ لەگەڵ دایە؟ (٥١) كەس بە پەسەندی دەزانێت، ئەوەی دژە؟ كەس نییە، بە كۆی دەنگ پەسەند كرا، ماددەی (٥)، د.بەهار فەرموو.

بەڕێز د.بەهار محمود فتاح:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

كار بە هیچ دەقێكی یاسایی یان بڕیارێكی ناكۆك لەگەل حوكمەكانی ئەم یاسایە دا ناكرێت.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینكی/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

كێ لەگەڵ دایە؟ ٥٠ كەس بە پەسەندی دەزانن، كێ دژە؟ كەس نییە، بە كۆی دەنگ پەسەند كرا، ماددەی ٦ د.بەهار فەرموو.

بەڕێز د.بەهار محمود فتاح:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

ماددەی ٦:

پێویستە لەسەر لایەنە پەیوەندارەكان حوكمەكانی ئەم یاسایە جێ بەجێ بكەن.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینكی/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

ئەم ماددەیە دەخەینە دەنگدان، (٤٧) كەس بە پەسەندی دەزانن، كێ دژە؟ كەس نییە، ماددەی (٧)، د.بەهار فەرموو.

بەڕێز د.بەهار محمود فتاح:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

ماددەی ٧ :

ئەم یاسایە لە ڕۆژی بڵاوكردنەوەی لەڕۆژنامەی فەرمی (وەقائیعی كوردستان) جێ بەجێ دەكرێت.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینكی/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

كێ لەگەڵە؟ (٤٤) كەس لەگەڵە، كێ دژە؟ كەس نییە، بە كۆی دەنگ پەسەند كرا، هۆیەكانی دەرچواندن فەرموو.

بەڕێز د.بەهار محمود فتاح:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

هۆیەكانی دەرچواندن

بەلەبەرچاو گرتنی گرفتی ئابووری و كۆمەڵایەتی لە پێناو هێنانە دی دادپەروەری و هاوسەنگی مافی خاوەن موڵك و كرێچی ئەم یاسایە دەرچوێنرا.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینكی/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

كاك ئاری فەرموو.

بەڕێز ئاری عبداللطیف مولود:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

بە لەبەرچاو گرتنی هێنانە دی دادپەروەری و دەستەبەری مافی كرێچی و خاوەن موڵك، بەلەبەرچاو گرتنی دۆخی ئابووری و كۆمەڵایەتی ئەم یاسایە دەرچوێنرا.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینكی/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

ئەوە بنێرە، د.بەهار فەرموو.

بەڕێز د.بەهار محمود فتاح:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

لە پێناو هێنانەدی دادپەروەری و هاوسەنگی مافی كرێچی و خاوەن موڵك هاوسەنگی لە نێوان مافی كرێچی و خاوەن موڵك بەلەبەرچاو گرتنی دۆخ و گرفتی ئابووری و كۆمەڵایەتی ئەم یاسایە دەرچوێنرا.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینكی/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

هۆیەكانی دەرچواندن دەخەینە دەنگدانەوە، كێ لەگەڵە؟ (٤٨) كەس بە پەسەندی دەزانن، ئەوەی دژە؟ كەس نییە؟ بە كۆی دەنگ پەسەند كرا، كۆی یاسایەكە دەخەینە دەنگدان، كێ لەگەڵدایە؟ (٥٢) كەس بە

پەسەندی دەزانن، کێ دژە؟ کەس نییە، بە کۆی دەنگ پەسەند کرا، بەڕێزان سوپاس بۆ ئێوەی بەڕێز، سوپاس بۆ لیژنەکانی لیژنەی یاسایی و لیژنەی شارەوانی، سەرۆکی لیژنەی شارەوانی، بەڕێزان بەردەوام دەبین، کەس نەچێتە دەرەوە، بۆ ئەوەی ئەو بەشەی ماوە لە پەیڕەو، بۆ دەنگدانە، دەست بە دەنگدان دەکەین ڕاستەوخۆ، داوا لە بەڕێزان لیژنەی کاتی پەیڕەوی ناوخۆی پەرلەمان دەکەین فەرموون بۆ سەکۆی تایبەت بە لیژنەکان، ئەوانەی دەچنە دەرەوە زوو بێنەوە، لەمەودوا بەڕاستی دەبێت ئەم نەریتە بشکێنین، کە هەمووومان چاوەڕوانی ئەوەینە جار هەیە ماوەیەك بۆ ئەوەی نیصاب تەواو بێت، هەمووشتان دەزانن گرنگی ئەم پەیڕەوە چەندە بۆ پەرلەمانی کوردستان، لەبەر ئەوە داواتان لێ دەکەم تا کۆتایی ئەم دەنگدانە، تا پەسندکردنی پەیڕەو هۆڵی پەرلەمان بەجێنەهێڵن، داوا لە لیژنەی کاتی دەکەین بەڕێزان د.فرست کە دەست پێ بکەن، بۆ ئەوەی ماددەکان بەس بۆ دەنگدانە، موناقەشە کۆتایی پێهاتووە، بەشکو بتوانین بەشێکی تریش موناقەشە بکەین هەر ئەمڕۆ، ئەگەر ئێوە بەردەوام بن دەتوانین هەمووی تەواو بکەین ئەمڕۆ ئێوارە، باشتر دەبێت، فەرموو بەڕێزان.

بەڕێز فرست صوفی علی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لە بەشی یاسادانان گفتوگۆی لەسەر کرابوو، ئێستا ماددە ماددە دەیخەینە دەنگدان، ئەو ماددانەی بیروڕای جیاوازی لەسەر بوو، بیروڕایەکان دەخەینە دەنگدان.

ماددەی (٧٨) هیچ تێبینیەکی لەسەر نەبوو، بۆیە وەکو خۆی کە هەیە دەیخوێنینەوە بۆ ئەوەی بخرێتە دەنگدان.

ماددەی (٧٨):

بەشی هەشتەم/ یاسادانان

مەبەست لە یاساڕێژی:

١-دەرکردنی یاسا و بڕیار.

٢-هەموارکردنی یاسا و بڕیارە کارپێکراوەکان.

٣-بەرکارکردن یان هەموارکردنی کارپێکردنی یاسا فیدراڵییەکان.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

ئەو ماددەیە بەو شێوازەی خوێندرایەوە دەخەینە دەنگدان، ماددەی (٧٨) کێ لەگەڵە؟ (٥١) کەس بە پەسند دەزانن، کێ دژە؟ کەس نیە، بە کۆی دەنگ پەسند کرا، نابێ کەس بچێتە دەرەوە، دانیشن، ئیجباریەن لە ژووری دانیشن، ماددەی (٧٩).

بەڕێز فرست صۆفی علی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی (٧٩) لەسەر داوای ئەندامانی پەرلەمان هەندێك گۆڕانگاری صیاغی کراوە، ئەوەی کە دەیخوێنمەوە.

ماددەی (٧٩)

پرۆسەی یاسادانان بریتی یە لە گفتوگۆ و پەسندکردنی:

١-پرۆژە یاسا یان پرۆژە بڕیار کە لەلایەن دەسەڵاتی جێبەجێ کردن پێشکەش دەکرێن.

٢-پێشنیازی یاسا یان بڕیار کە بەلایەنی کەم لەلایەن (١٠) ئەندام پێشکەش دەکرێن.

٣-ئەو پرۆژە یاسا و بڕیارانەی کە لەلایەن دەسەڵاتی دادوەری پێشکەش دەکەن لەو بابەتانەی پەیوەندیدارن بە خۆیان.

٤-ئەو پێشنیازی یاسا و بڕیارانەی کە لەلایەن دامەزراوە فەرمییەکان بە پێی یاسا کارپێکراوەکان پێشکەش دەکرێن.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

ئەو ماددەیە بەو شێوازەی خوێندرایەوە دەخەینە دەنگدان، پێشتر موناقەشە کراوە، زۆر بە تێر و تەسەلی موناقەشە کرابوو، کێ لەگەڵە؟ (٥٤) کەس بە پەسند دەزانن، کێ دژە؟ دوو کەس دژە، بە زۆرینەی دەنگ پەسند کرا، پێشنیارەکان هەر تەعدیل کرابوون، لیژنەکە خۆیان ڕاستیان کردبووەوە، بەردەوام بن.

بەڕێز فرست صۆفی علی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی (٨٠) لەسەر داوای ئەندامانی پەرلەمان بەم شێوەیە داڕێژراوەتەوە:

ماددەی (٨٠)

پێشنیازی یاسا و بڕیارەکان کە لەلایەن ژمارەی پێویست لە ئەندامانی پەرلەمانەوە پێشکەش دەکرێن پێویستە شێوازی یاسادانان لەخۆبگرێت و لە ماوەی (١٤) ڕۆژ لە بەرواری پێشکەش کردنیان لەلایەن لیژنەی یاسایی بە هەماهەنگی لەگەڵ دەستەی سەرۆکایەتی بڕیاری لەسەر دەدرێت لەسەر بنەمای گونجاندنی لەگەڵ یەکێك لەو پێوەرانەی خوارەوە:

١-بوونی بابەتێکی گشتی کە پێویستی بە دەرچوواندنی یاسا یان بڕیار بکات.

٢-بوونی بۆشاییەکی یاسایی.

٣-ئەگەر کێشە لە جێبەجێ کردنی یاسا هەبێت و پێویستی بە هەموارکردنەوە بێت.

٤-لە دەرچوواندنی ئەو یاسا یان بڕیارە ڕەچاوی بارگرانی دارایی لەسەر حکومەت بکرێت.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

ئەو ماددەیە بەو شێوازەی خوێندرایەوە دەخەینە دەنگدان، کێ لەگەڵە؟ (٥٤) کەس بە پەسند دەزانن، کێ دژە؟ دوو کەس دژە، بە زۆرینەی دەنگ پەسند کرا، ماددەی (٨١).

بەڕێز قادر وەتمان رسول:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

چەندین کەس داوای لەو خاڵە بۆ نمونە لەو ماددەیە کە گفتوگۆ ناکەن تێپەڕی، چەندین کەس داوای هەماهەنگی لیژنەی یاسایی و دەستەی سەرۆکایەتی لەگەڵ لیژنەی تایبەتمەندی کرد، زیاتر لە پێنج کەسیش داوایان کرد، بەڵام بەڕێزان بیریان نەماوە، یەعنی هەر بەجددی، بەڵام هەروەك خۆی دەنووسینەوە، بەڕێزانی لیژنەی کاتی هەر وەك خۆی دەنووسنەوە، ئەگەر تەنها ئاڵوگۆڕ بەسەر شێوازی نووسینی وشەکان دا بێنن، ئەگەر نا هیچ گۆڕانکارییەکی تێدا نیە، هەر ئەوەی بۆ خۆیان تەبەنییان کردووە پێشتر، هەمان شت دەخوێننەوە بەڵام بە شێوازی خوێندنەوەیەکی تری جیا، تەنها وشەکان لەڕووی ڕێزمانییەوە گۆڕانکاری بەسەردا هاتووە، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

نا نا وانیە، ئەو پێشنیارانە وەرگیران، تۆ جارێ بێ ئیجازە قسەت کرد، ئەوە جارێ موخالەفەی پەیڕەو بوو، دووەم/ ئیتر ئەوە لیژنەی یاسایی بە هەماهەنگی لەگەڵ دەستەی سەرۆکایەتی پەرلەمان و لیژنە پەیوەندیدارەکان تەحصیل حاصلە، فەرموو بەڕێز د.فرست ڕوونکردنەوەیەك لەو بارەوە.

بەڕێز فرست صۆفی علی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

هێشتا کاك قادر با پەلە نەکات، هەرچی ڕەئی هاتووە، ئەوەی سێ کەس زیاتر پشتگیری کردووە ئێستا ئاماژەی پێ دەدەین، بەس لەو بەشە کەمترین شت هەبووە کە سێ کەس زیاتر پشتگیری بکات، ئەگەر سەیری ئەو ماددەیە بکەی کە بەڕێزیان باسیان کرد، ماددەی (٨٠)، لەگەڵ ئەوەی کە ئێمە نووسیومانە بیخوێننەوە، من جارێکی تر دەیخوێنمەوە، ئەگەر هیچ ئەوەی ماددەی کە هەیە لە ناو دەقی پرۆژەکە تەواو گۆڕانکاری تێدا کراوە.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

تا تا زۆر گۆڕانکاری بەسەردا هاتووە.

بەڕێز فرست صوفی علی:

خۆ لەسەر ڕەئی ئێمە نەبووە، لەسەر ڕەئی ئێوە بووە بە تەواوی گۆڕیتمان ماددەکە، هەموو تێبینییەکانمان لەبەر چاو گرتووە.

بەڕێز جعفر إبراهیم ئیمێنکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

بەردەوام بە ماددەی (٨١).

بەڕێز فرست صوفی علی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پێشنیازی پێویست کرابوو، ماددەی (٨١)، (٨٢)، (٨٣)، (٨٤) دەمج بکرێ، ئێمە پێش ئەوەی ماددەکە بخوێنینەوە، دەمجی (٨١)، (٨٢)، (٨٣)، (٨٤) داوا لە بەڕێزتان دەکەین بخرێتە دەنگدان، ئینجا صیاغە نوێیەکە بخرێتە دەنگدان.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئیمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

ئەو پێشنیارە بۆ دەمج کردنی چوار ماددە دەخەینە دەنگدان، دەمج کردنی چوار ماددە (٨١)، (٨٢)، (٨٣)، (٨٤)، کێ لەگەڵە؟ (٥٤) کەس بە پەسند دەزانی، کێ دژە؟ کەس نیە، بەکۆی دەنگ ئەو پێشنیارە پەسند کرا.

بەڕێز فرست صوفی علی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

کەواتە ماددەی (٨١) دەبێتە چوار بڕگەی جیاواز، تەنها لە بڕگەی چوارەم دەستەواژەیەك ئیزافە دەکرێت لەسەر داوای ئەندامانی پەرلەمان، کە دەکاتە ماددەی (٨٤)ی پێش ڕەتکردنەوەکەی، دانیشتنی دوای ڕەزامەندییەکە بەو شێوەیەی لێ دێ بڕگەی چوارەکە، کاتێك پرۆژەی پێشنیازەکە لەلایەن سەرۆکایەتی پەرلەمان لیژنەی یاسایی ڕەزامەندی لەسەر دەبێت لە یەکەمین دانیشتنی دوای ڕەزامەندییەکە دەخرێتە بەرنامەی کار، تەنها ئەو دەستەواژەیە ئیزافە دەکرێ، ئەگینا هەموو بڕگەکانی تر کە لە چوار بڕگە کۆکراوەتەوە لە ماددەکە بەو شێوەیەی دەیخوێنمەوە:

ماددەی (٨١)

١-دوای تێڕوانینی پرۆژە پێشنیازەکە لەلایەن سەرۆکایەتی پەرلەمان و لیژنەی یاسایی ئەگەر دەرکەوت یەکێك لەو پێوەرانەی تێدا نیە کە لە ماددەی (٨٠)ی ئەم پەیڕەوە دا هاتووە، ڕەت دەکرێتەوە و خوێندنەوەی یەکەمی بۆ ناکرێ.

٢-لە كاتێكدا ئەندامانی پەرلەمان كە پێشنیازی یاسا یان بڕیارەكەیان پێشكەش كردووە ڕای سەرۆكایەتی پەرلەمان و لیژنەی یاسایی بۆیان بڕوا پێهێنەر نەبوو، بابەتەكە دەخرێتە بەردەم دەستەی گشتی بۆ یەكلاكردنەوەی ئەكەر لەوێش ڕەتكرایەوە و ئەندامانی پەرلەمان هەر پێداگیریان كرد لەسەر پێشنیازەكەیان ئەوە دەخرێتە بەردەم پەرلەمان بۆ بڕیاردان لەسەری.

٣-ئەگەر پێشنیازی یاسا یان بڕیارەكە بەشێوەیەكی گشتی ڕەت نەكرایەوە بەڵام سەرۆكایەتی پەرلەمان و لیژنەی یاسایی تێبینیان هەبوو لەسەر پرۆژە پێشنیازەكە ئەوە لەو حاڵەتە دەگەڕێندرێتەوە بۆ ئەو ئەندامانەی پێشكەشیان كردووە بۆ ڕەچاوكردنی تێبینیەكان و دووبارە پێشكەش كردنەوەی.

٤-كاتیك پرۆژەی پێشنیازەكە لەلایەن سەرۆكایەتی پەرلەمان و لیژنەی یاسایی ڕەزامەندی لەسەر دەدرێ لە یەكەم دانیشتنی دوای رەزامەندییەكە دەخرێتە بەرنامەی كار.

سەبارەت بەو تێبینیانەی لە رووی زمانەوانییەوە بۆمان هاتبوون ئێمە لەگەڵ دەستەی سەرۆكایەتی پێشتریش وا پێشنیازمان كرد لیژنەیەكی پسپۆڕ لە ئەوانەی خەبیرن لەبواری زمانی كوردی و ئەوانەی كە خولیای ئەو بابەتەیان هەیە كە لە ناو هۆڵ پێشنیاز دەكەن ئێمە پەیڕەوەكە بە كاملی پێشكەشیان دەكەین لە ماوەی حەفتەیەك هەموو هەڵە زمانەوانییەكانمان بۆ چاك بكەنەوە و دواتر ئەوە ناخرێتە دەنگدانەوە تەنها لە رووی زمانەوانییەوە راست دەكرێتەوە، ئەوەش حاڵەتێكی تەبیعی یە لە خولەكانی پێشتریش هەبووە، بۆیە لەوانەیە لە رووی زمانەوانییەوە هەمووومان لەبەرچاو نەگرتبێ بۆ ئەو لیژنە تایبەتەمان بەجێهێشت.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینكی/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

بەڕێزان ئەو ماددەیە بەو شێوازەی خوێندرایەوە كە چوار ماددە بوونە یەك، بوونە چوار بڕگە لە ماددەی (٨١) دەخەینە دەنگدان، ماددەی (٨١) كێ لەگەڵە؟ (٥٩) كەس بە پەسند دەزانن، كێ دژە؟ كەس نیە، بە كۆی دەنگ پەسند كرا، ماددەی (٨٥) دەبێتە (٨٢).

بەڕێز فرست صۆفی علی:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

ماددەی (٨٢)

تێبینی ئەندامان لەبەرچاو گیراوە، دوای وەرگرتنی تێبینییەكان بەم شێوەیە صیاغەمان كردۆتەوە و ئەو ڕایانەی كە هەبوو وەرمانگرتووە،

ماددەی (٨٢)

١-هیچ پرۆژە پێشنیازێك وەرناگیرێت ئەگەر هەمان ناوەڕۆکی هەبێت لەگەڵ پرۆژە پێشنیازێکی دیکە لە ژێر دەستی لیژنەی تایبەتمەندایە بۆ ڕپۆرت نووسین.

٢-ئەگەر لیژنە بۆی دەرکەوت کە لە نێوان پرۆژە یاسا و پێشنیازی یاسا لەڕووی بنەما بنەڕەتییەکانەوە دژیەکی هەیە، ئەوە لیژنە بە ڕپۆرتی تایبەت ڕای خۆی پێشکەشی پەرلەمان دەکات ئەگەر هەر یەکێکیان لەرووی بنەماوە پەسند کرا ئەوە مانای رەتکردنەوەی ئەوی دیکەیە و دواتر لیژنە رێکاری یاسایی خۆی دەگرێتەبەر.

٣-پرۆژە یاسا بە بنەما دادەنرێت ئەگەر پێشنیازی یاسای دیکە پێشکەش کرا لە ڕووی پرەنسیپەوە وەك یەك بوون، بە مەرجێك پێشنیازی یاسا نەچووبێتە قۆناغی راپۆرت نووسین.

٤-ئەگەر پێشنیازی یاسا رەتکرایەوە لە هەمان وەرزی یاسادانان پێشکەش ناکرێتەوە.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

ئەو ماددەیە بەو شێوازەی خوێندرایەوە دەخەینە دەنگدان، ماددەی (٨٢) کێ لەگەڵە؟ (٦٠) کەس بە پەسند دەزانن، کێ دژە؟ کەس نیە، بە کۆی دەنگ پەسند کرا، ماددەی (٨٣).

بەڕێز فرست صۆفی علی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لەسەر ماددەی (٨٣) هیچ تێبینییەکی ئەوتۆ نەبووە، ئەوەی کە هەیە دەیخوێنینەوە وەکو خۆی.

ماددەی (٨٣)

١-لە هەر وەرزێکی یاسادانان تەنها لە مانگی یەکەمی وەرزی یاسادانان ئەندامانی پەرلەمان دەتوانن پێشنیازی یاسا پێشکەش بکەن.

٢-تەنها لەو حاڵەتانە نەبێت کە دۆخێکی تایبەت دێتە پێش و پێویستی بە یاسا یان بڕیارێکی بە پەلە هەبێت و لەو بارەش دەستەی گشتی هەڵسەنگاندن بۆ پێویستی و بەپەلەیی یاسا یان بڕیارەکە دەکات.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

ئەو ماددە پێشتر موناقەشە کرابوو دەخەینە دەنگدان بەو شێوازەی خوێندرایەوە، کێ لەگەڵە؟ (٥٤) کەس بەپەسند دەزانن، کێ دژە؟ کە س نیە، بەکۆی دەنگ پەسند کرا، ماددەی (٨٤).

بەڕێز فرست صۆفی علی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی (٨٤) دیسان ئەو ماددەیەش هیچ تێبینییەکی ئەوتۆی لەسەر نەبووە.

ماددەی (٨٤):

١-ئەو پرۆژە یاسا و بڕیارانەی کە لەلایەن حکومەت پێشکەش دەکرێن ڕاستەوخۆ لە یەکەمین کۆبوونەوەی دوای گەیشتنیان بۆ پەرلەمان خوێندنەوەی یەکەمیان بۆ دەکرێت.

٢-ئەگەر پرۆژەکە یان پێشنیازەکە لە تایبەتمەندی زیاتر لە یەك لیژنە بوو سەرۆکایەتی پەرلەمان بە هەماهەنگی لەگەڵ لیژنەی یاسایی بڕیار دەدات بە بەشکردنی پرۆژە یان پێشنیازەکە و ناردنی هەر بەشێك بۆ لیژنەی تایبەتمەند لیژنەش تەنها لەسەر ئەو بەشە راپۆرت ئامادە دەکات کە ئاراستەی کراوە.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێزان ئەو ماددەیە پێشتر موناقەشە کراوە، بەو شێوازەی خوێندرایەوە دەخەینە دەنگدان، کێ لەگەڵە؟ (٥٨) کەس بە پەسند دەزانن، کێ دژە؟ کەس نیە، بە کۆی دەنگ پەسند کرا، بەڕێزان بەردەوام دەبین.

بەڕێز فرست صوفی علی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی (٨٥)

گۆڕانکاری بچووکی تیاکراوە تەنها ئەوە لە دوو بڕگە ئیزافە کراوە لە بڕگەی یەکەم و بڕگەی چوارەم لە ڕۆژی گەیشتنی، بەم شێوەیەی لێ دێت:

ماددەی (٨٥):

١-دەبێ لیژنەی تایبەتمەند لە ماوەی (٢١) ڕۆژ لە بەرواری گەیشتنی راپۆرتی خۆی لەسەر پرۆژە یان پێشنیازی یاسا و بڕیارەکە ئامادە بکات.

٢- ئەگەر پرۆژە یان پێشنیازی یاسا و بڕیارەکان بە شێوەی بەپەلە ئاراستەی لیژنەی تایبەتمەند کرابێت دەبێ لە ماوەی (٧) ڕۆژ راپۆرتی خۆی پێشکەش بکات.

٣-لیژنەی تایبەتمەند بۆی هەیە هەماهەنگی لەگەل لایەنی پەیوەندیدار بکات بۆ ئامادەکردنی راپۆرت لەسەر پرۆژە یان پێشنیازی یاسا و بڕیارەکان.

٤-ئەگەر لە ماوەی دیاریکراو لیژنەی تایبەتمەند راپۆرتی ئامادە نەکرد جێگری سەرۆکی پەرلەمان سەرۆکی لیژنە ئاگادار دەکاتەوە و دەبێ لیژنە لە ماوەی چوار ڕۆژ لە ڕۆژی گەیشتنی راپۆرتی هۆداری خۆی پێشکەش بکات و بڕیاری دەستەی گشتی لەم بارەیەوە یەکلاکەرەوە دەبێت.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

ئەو ماددەیە پێشتر موناقەشە کراوە، بەو شێوازەی خوێندرایەوە دەخەینە دەنگدان، کێ لەگەڵە؟ (٦٠) کەس بە پەسند دەزانن، کێ دژە؟ کەس نیە، بە کۆی دەنگ پەسند کرا، ئەم بەشە هەر بۆ دەنگدانە تەنیا، موناقەشە کراوە، فەرموو بەڕێز.

بەڕێز فرست صۆفی علی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لیژنەی کاتی پەیڕەو خۆی لەسەر ئەو ماددەیە دوو رای هەبووە، ئێمە سیستەمێکی نوێی یاسادانان یەعنی گۆڕانکاری تێداکراوە، رایەك کە رای یەکەمە دەیخەینە دەنگدان پێیوایە (کاتێك کە خوێندنەوەی یەکەم بۆ قانونێك دەکرێت ئاراستەی لیژنەی تایبەتمەند لەگەڵ لیژنەی یاسایی دەکرێت).

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

یەعنی دوو لیژنە.

بەڕێز فرست صۆفی علی:

دوو لیژنە، سێ لیژنە، بەڵام لیژنەی یاسایی هەر لەگەڵ دەبێت وەکو ئەوەی کە ئێستا هەیە، رایەکی تر پێیوایە کە رای دووەمە (نەخێر ئاراستەی لیژنەی قانونی ناکرێ، تەنها ئەوانە ئاراستەی لیژنەی قانونی دەکرێت کە پەیوەندی بە لیژنەی قانونییەوە هەیە، ئەوەی تر ئاراستەی لیژنەی تایبەتمەند دەکرێت دواتر بۆ ڕاستاندنی یاسایی، بۆ صیاغەی قانونی دەگەڕێتەوە لیژنەی یاسایی)، ئێمە ئێستا هەردوو رایەکە رای یەکەم دەخەینە دەنگدان وەکو ئەوەی بەرجەستەمان کرد پێشتریش، رای دووەمیش دەخەینە دەنگدان کامیان زۆرتری هێنا ئەوە تەسبیت دەبێت.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەڕێز د.فرست صۆفی سەرۆکی لیژنەی کاتی پەیڕەو، بەڕێزان هەردوو ڕایەکە دەخەینە دەنگدان، ئەوەی زۆرترین دەنگی هێنا ئەوە پەسند دەبێت، لە ڕای یەکەم دەست پێ دەکەین.

بەڕێز فرست صۆفی علی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

رای یەکەم دەخوێنمەوە و دەیخەینە دەنگدان.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو بەڕێز.

بەڕێز فرست صۆفی علی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لەسەر برگەی یەکەم لەو ماددەیە دوو ڕا هەیە:

ڕای یەکەم/ پێیوایە لیژنەی تایبەتمەند و لیژنەی یاسایی بە یەکەوە ڕاپۆرت دەنووسن لە کۆبوونەوەی هاوبەش وەکو ئەوەی ئێستا هەیە.

ئەوە دەخەینە دەنگدان دواتر ڕای دووەم دەخوێنمەوە و دەیخەینە دەنگدان.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

ئەوەی رای یەکەم بە پەسند دەزانێت، دەنگدان لەسەر ڕای یەکەم، ڕای یەکەم کێ لەگەڵە؟ (٢٦) کەس ڕای یەکەم بە پەسند دەزانن، ڕای دووەم پێویست بە خوێندنەوە ناکات دیارە، بێ لیژنەی تایبەتمەند، لیژنەی یاسایی تەنها بۆ صیاغە، کێ لەگەڵە؟ (٢٨) کەس رای دووەم بە پەسند دەزانن، رای دووەم پەسند کرا.

بەڕێز فرست صۆفی علی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

کەواتە ماددەی (٨٦) بەم شێوەیەی لێ دێت.

ماددەی (٨٦)

١-ڕاپۆرتی لیژنەی تایبەتمەند دەدرێتە لیژنەی یاسایی بۆ پێداچوونەوەی راپۆرتەکە لە ماوەی (١٠) رۆژ لەبەرواری گەیشتنی تەنها لە رووی دارِشتنەوەی یاسایی و دڵنیابوون لە دژبوونی دەقەکان لەگەڵ دەستووری یاسا کارپێکراوەکان.

٢-ئەگەر پرۆژە یان پێشنیازی یاسا و بڕیارەکە بەشێوەی بەپەلە ئاراستە کرابێت دەبێ لیژنەی یاسایی لە ماوەی پێنج رۆژ پێداچوونەوەی خۆی بکات.

٣-راپۆرتی لیژنەی تایبەتمەند خوێندنەوەی دووەمی بۆ ناکرێ تا لە رووی دەستوری و یاسا کارپێکراوەکان راستاندنی بۆ نەکرێت.

کەواتە ئەوە دەبێتە دەقی ماددەی (٨٦)

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

ماددەی (٨٦) بەو شێوازەی خوێندرایەوە دەخەینە دەنگدان، ماددەی (٨٦) کێ لەگەڵە؟ (٣٨) کەس بە پەسند دەزانن، کێ دژە؟ (١٦) کەس دژن، بە زۆرینەی دەنگ ماددەکە پەسندکرا، بەڕێزان بەخێرهاتنێکی تایبەت بۆ شاندێکی مێوان کە لێرە ئامادەنە، لە پەیمانگای (الحوکمة)ی کەنەدی بەڕێزان (سیلڤان دەرباز) جێگری سەرۆکی پەیمانگا، (ماری پۆلین ستیف ترەینی) و (کاك عمر شێخ فلاح) کە مێوانی لیژنەی یاسایی پەرلەمانی کوردستان بوو، بەخێربێن بۆ ئەم دانیشتنە، بەردەوام دەبین بەڕێزان، فەرموو.

بەڕێز فرست صۆفی علی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی (٨٧) صیاغەمان کردۆتەوە بەم شێوەیە:

ماددەی (٨٧)

دەبێ سکرتێری پەرلەمان (٤٨) کاژێر پێش خوێندنەوەی دووەم راپۆرتی راستێندراوی لیژنەی تایبەت بۆ ئەندامان دەستەبەر بکات.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

ئەو ماددەیە بەو شێوازەی خوێندرایەوە پێشتر موناقەشە کراوە فەرموو بەڕێزان بۆ دەنگدان، کێ لەگەڵە؟ (٦٠) کەس بە پەسند دەزانن، کێ دژە؟ کەس نیە، بە کۆی دەنگ پەسند کرا، ماددەی دواتر.

بەڕێز فرست سۆفی علی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی (٨٨)

تەنیا سیاغەیە ئەگینا وەکو خۆیەتی، خوێندنەوەی دووەم بە خوێندنەوەی دەقی پرۆژە یان پێشنیازەکە دەست پێدەکات دواتر راپۆرتی لیژنەی تایبەتمەند دەخرێتە روو.

٢- ئەگەر راپۆرتی لیژنەی تایبەتمەند دارشتنێکی نوێی پێشنیاز کردبێت بۆ پرۆژە یان بۆ پێشنیازەکە ئەوە بە دەنگدان بڕیار دەدرێت لەسەر وەرگرتنی ئەو دارشتنە بە بنەما بۆ گفتوگۆکردن.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، بەرێزان ئەو ماددەیە بە شێوازەی خوێنرایەوە دەخەینە دەنگدان، کێ لەگەڵدایە؟ (٦٠) کەس بە پەسەند دەزانی، ئەوەی دژە، کەس نییەن، بە کۆی دەنگ پەسەند کرا، ماددەی دواتر.

بەڕێز فرست سۆفی علی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی (٨٩)

وەکو خۆی کە هەیە دەیخوێنینەوە هیچ تێبینیەکی لەسەر نەبووە.

١- ئەو ئەندامەی ناوی تۆمار کراوە بۆی هەیە لەسەر هەر ماددەیەك تەنها یەك جار قسە بکات و نابێت لە دوو خولەك تێپەر بکات.

٢- ئەگەر لە کاتی گفتوگۆکردنی پرۆژە یان پێشنیازەکە وەزیری پەیوەندیدار ئامادەبوو بۆی هەیە لەسەر هەر ماددەیەك دوو خولەك قسە بکات.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

ئەو ماددەیە بەو شێوازەی خوێنرایەوە دەیخەینە دەنگدان، کێ لەگەڵدایە؟ (٥٦) کەس بە پەسەند دەزانی، ئەوەی دژە؟ (٥) کەس دژن، ئەو ماددەیە بە زۆرینەی دەنگ پەسەند کرا، ماددەی دواتر.

بەڕێز فرست سۆفی علی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی (٩٠)

وەکو خۆی کە هەیە دەیخوێنینەوە هیچ تێبینیەکی لەسەر نەبووە.

١-ئەو دانیشتنەی تەرخان کراوە بۆخوێندنەوەی دووەم دەنگدان لەسەر پرۆژە یان پێشنیازەکە کە ناکرێت.

٢-لیژنەی تایبەتمەند بە هەماهەنگی لەگەڵ لیژنەی یاسایی سەرجەم پێشنیاز و رایەکان بە هەند وەردەگرن و سەرلە نوێ دارشتنەوە بۆ ئەو ماددانە دەکەن کە پێویستە دابرێژرێنەوە ئەگەر پێویستی کرد روونکردنەوەش دەدەن.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

ئەو ماددەیە بەو شێوازەی خوێنرایەوە دەیخەینە دەنگدان، کێ لەگەڵدایە؟ (٦٤) کەس بە پەسەند دەزانی، ئەوەی دژە کەس نیە، بە کۆی دەنگ پەسەند کرا، ماددەی دواتر.

بەڕێز فرست سۆفی علی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی (٩١)

هیچ تێبینیەکی لەسەر نەبووە وەکو خۆی کە هەیە دەیخوێنینەوە

١-دانیشتنی دەنگدان لەسەر پرۆژە یان پێشنیازەکە نابێت لە هەفتەیەك زیاتر لە دوای دانیشتنی خوێندنەوەی دووەم تێپەر بکات.

٢- ئەندامی پەرلەمان لەو ماوەیە بۆی هەیە داوای بینینی دارشتنەوەی کۆتایی دەسپێکەری پەرلەمان و لێژنەی یاسایی لیژنەی تایبەتمەند بکات.

٣-لە دانیشتنی دەنگدان رێگە بە گفتوگۆ یان پێشکەشکردنی پێشنیازی تازە ناکرێت تەنها دەنگدان دەبێت.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

ئەو ماددەیە بە شێوازەی خوێنرایەوە دەیخەینە دەنگدان، کێ لەگەڵدایە؟ (٥٩) کەس بە پەسەند دەزانی ئەوەی دژە کەس نییە، بە کۆی دەنگ پەسەند کرا، ماددەی دواتر.

بەڕێز فرست سۆفی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی (٩٢)

ئەمە رای جیاوازی لەسەر هەیە وەکو لە لیژنە سێ را هەیە دیسان وەکو ئەوەی پێشتر کردمان هەر سێ را دەخەینە دەنگدان کامە را زیاتری هێنا ئەوە دەبێتە ئەصلی پرۆژەکە.

١-دەنگدان دەست پێدەکات لەسەر ناوی یاسا یان بریارەکە دواتر یەکە بە یەکەی ماددەکان و کۆتایی دێت بە دەنگدان لەسەر هۆیەکانی دەرچوواندن دواجار گشت یاسا و بریارەکان.

٢-دواتر لەسەر بوونی دوو بریار یان پێشنیاز واتە تا دووەم نەخەینە دەنگدان ئینجا کە دووەم رایەکە تەسبیت بوو هەموو ماددەکە پێکەوە دەخەینە دەنگدان، لەم بارەوە سێ را هەیە.

رای یەکەم: هەموو پێشنیازەکان دەخرێنە دەنگدان کامیان دەنگی هێنا بە پەسەندکراو دادەنێین واتە ئەوەی کە چەند دەقە پێش ئێستا کردمان هەر دوو رامان کرد یەکیان (٢٦)ی هێنا ئەوەی تر (٢٨) هێنا، (٢٨) بووە ئەساس، پێشنیازی یەکەم بەم شێوەیەیە، واتە لەمەو دوا لەو پەرلەمانە دوو را هەبوو سێ را هەبوو چوار هەبوو هەمووی دەخرێتە دەنگدان، بەلأم رای دووەم وا نالێت.

رای دووەم: دوورترین پێشنیاز لە مادده بنەرەتییەکە کە یەکەمجار دەخرێتە دەنگدان بەم شێوەیە تا دەگاتە مادده بنەرەتیەکە بەم شێوەیەی واتە ئەگەر ماددەی (٩٧) وەرگرین ماددەی (٩٧) جاری ناخرێتە دەنگدان ئەصلی، ماددەکە پێشنیازی کەلێی دوورە بخرێتە دەنگدان ئینجا تا دەگات ئەصلی ماددەکە.

رای سێیەم: نەخێر پێشنیازی مادده بنەرەتییەکە یەعنی ئەوی کە هەیە بۆ نمونە ماددەی (٩٧) ئەوە ئەخرێتە دەنگدان ئینجا رای دوورەکە تا دەگەینە دوورترین رایەکە، بۆیە ئێستا داوا لە بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان دەکەین رای یەکەم بخاتە دەنگدان ئینجا رای دووەم ئینجا رای سێیەم، کامە را زۆرینەی هێنا ئەوە دەبێتە ماددەی (٩٢)، بەلأم لێرە تێبینیەك هەیە، ئەگەر دوو را زیاتر بوون ئەی ئەگەر دوو بوو هەردووکی هەر دەخرێتە دەنگدان، کەواتە ئەگەر دوو راش هەبوو دوو رای پێچەوانە لەسەر یەك مادده هەردووکی دەخرێتە دەنگدان، ئەوە نیە بلێی رای یەکەم زۆرینەی هێنا وەکو لەو پەرلەمانە پەیرەو دەکرا پێویست ناکا دووەم بخەینە دەنگدان ئەوە نامینێت رای یەکەم (١١١) بینی هەر دەبی بلێی رای دووەم کێی لەگەلە بەو شێوەیە.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێزان دەست بە دەنگدان دەکەین لەسەر برگەکانی ئەو ماددەیە، رای یەکەم ئەوەیە کە هەموو پێشنیازەکان دەخرێنە دەنگدان، کێ لەگەڵدایە؟ (٦٢) کەس رای یەکەم بە پەسەند دەزانی، رای دووەم ئەوەی لە دوورەوە دەست پێدەکات ئەوجە دێتە مادده بنەرەتییەکە، کێ لەگەڵدایە؟ (١) کەس لەگەلە، رای سێیەم لە مادده بنەرەتیەکە دەستپێدەکات ئینجا بۆ پێشنیازە دوورەکە دەخەینە دەنگدان، کێ لەگەڵدایە؟ کەس لەگەل نییە، واتە پێشنیاری یەکەم بە زۆرینەی دەنگ پەسەند کرا، ئێستا کۆی ماددەکە.

بەڕێز فرست سۆفی علی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی (٩٢)

١-دەنگدان دەست پێدەکات لەسەر ناوی یاسا یان بریارەکە دواتر یەکە بە یەکەی ماددەکان کۆتایی دێت بە دەنگدان لەسەر هۆیەکانی دەرچوواندن دواجار گشت یاسا یان بڕیارەکان.

٢-لە کاتی بوونی زیاتر لە یەك پێشنیاز هەموو پێشنیازەکان دەخرێنە دەنگدان کامیان دەنگی هێنا بە پەسەندکراو دادەنرێت.

٣-لە خستنە دەنگدانی رایەکان رەچاوی ژمارەی ئەو کەسانە ناکرێت کە رایەکەیان پێشکەش کردووە دەشێت رای یەك ئەندامی پەرلەمانیش بخرێتە دەنگدان.

بەرێز سەرۆکی پەرلەمان ئەوەی کاك (بێستون) وتی وامان لێکرد کامەی زۆرینەی هێنا وامان نووسی، بەلاّم ئەوانەی سەبارەت بە یەك را لەبەر چی ئەوە سەرچاوەی گرت لەبەر ئەوەی ئێستا (٢٠) کەس قسە دەکات ئاخیر کە س کە قسە دەکات لەبەر ئەوەی کەس پشتگیری ناکات لە وانەیە رایەکەشی زۆر جێبەجێ بوبیت رایەکەی دەسوتێ لەوانەیە لە هەموو (١٩) راکەی پێش خۆشی باشتر بیت بۆیە وەکو لیژنەی کاتی ئەوەمان بە پەسند زانی.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو بەرێز (ئامینە زکری)، فەرموو.

بەرێز ئامینە زکری:

بەرێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەز ئەندامێ لیژنە بەس ئەز رەئیێ ل سەر ئەگەر بێتن هەر ئەندامەکی پەرلەمان رەئیەك هەبیتن بچتە دەنگدانێ پەرلەمان بگەهیتە دەرئەنجامەکی یەعنی هەر ئەندامەك پشتگیری رەئیێ شەخصی وی بکەین مەعقولە رەئیێ هەمی بچتە دەنگدانێ ڤە، ئەوەی کۆتایی حالەت هەبوو،کوتایی رەئیەك هەبوویا دوو سێ کەس ڤێگاڤێ پشتگیریا کری.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینكی/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

بەرێزان لیژنەی كاتی.

بەرێز فرست سۆفی علی:

بەرێز سەرۆكی پەرلەمان.

ئێمە هەفتەی رابردوو مناقەشەمان كرد وە بەراستی لەسەر ئەم بابەتە تێبینی نەدرابوو بەلاّم ئەگەر ئەندامانی پەرلەمان ئێستا دلە راوكێیان هەیە لەسەر ئەم بابەتە بززەبت ئەوەی كە ئێمە موناقەشەمان كرد لەوەوە سەرچاوەی گرت كە ئەوانەی لە كۆتایی قسە دەكەن كەس پشتگیریان نەكات وە رایەكەیان دەروات، بۆیە ئەگەر ئیستیسنا بكەی تەنها ئەوانەی لە كۆتاین كەس قسە دەكات پێویستی بە پشتگیری، پێویستی بەوە نییە هەر سێ بمێنێ تەنها ئیستیسنا بكەین، بۆ ئەوەی كە كۆتاین كەس قسە دەكات ئەو رای، دەنگ نییە.

بەرێز جعفر ابراهیم ئێمینكی/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

بەرێز كاك (سەهراب) فەرموو.

بەرێز سەهراب میكائیل محمد امین:

بەرێز سەرۆكی پەرلەمان.

ئەز بێژم بۆ چارەسەریا ڤێ ئاریشەیێ ئەڤێ دوماهێت ب ئاخڤن پیشنیار هەبی رەئیا من ئەگەر بێخنە دەنگدان ڤی پشتەڤانییێ ڤێ بابەتێ.

بەرێز جعفر ابراهیم ئێمینكی/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

لیژنەی كاتی رای ئێوە چیە بیخەینە دەنگدان؟ ئێمە دەرگای گفتوگۆ ناكەینەوە، بەرێز (ئامینە زكری) فەرموو.

بەرێز ئامینە زكری سعید:

بەرێز سەرۆكی پەرلەمان.

بۆ نمونە جڤینەك هەنە هەر حەفتێ كەسا ناڤی خۆ بنڤیسی هەر حەشی هەتی دەه كەسا كەس رەئییا سەرپشك هەبوون پشتگیری ئیك و دوو كرد   حەفتێ كەسا دیتن رەئیەكا بتەنێ هەبوو مەعقولە حەفتێ جارا دەنگدان دروست بی، مشكیلەیێ ل كیرێ دایە ئەوی دوماهیكێ مناقەشەیەت بكات كەسی مە پشتگیریا وی بكاتن ئەز باور دكەم ئەڤ برگە ژ بەر هەندێ هاتیا ژدایكبووی ئو كەس نە بوویە پشتگیریا وان بكات رەئیا مەعقول رەئیا مەنتقی بوویە چونكە كەس پشتگیریا وان نەكری یامری ئەو رەئیە، لبەر هەندێ ب رەئیا من یەعنی دەرگایێ وی ڤەكەی هەر رەئیا بتەنێ ژ بچتە دەنگدانێدا پەرلەمانی، یەعنی پەرلەمان ب زەحمەت بی بەرێڤە برنا كارێ.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس (ئامینە) خان، بەڕێز (بێستون فایەق) فەرموو.

بەڕێز بێستون فایەق محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

هەرچەندە بابەتەکە موناقەشە هەڵناگرێت، بەڵام مادەم وایە ئەمە کێشەمان بۆ دروست دەکات هەر بەو عورفە بڵێین لە خستنە رووی دەنگەکانا ئەو رایانەی کە سێ پشتگیریان هەیە ئەوە ئەخرێتە دەنگدان جگە لەوە کەسەی کە ئەخیرە کەس نامێنێتەوە، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز (گەشە دارا) فەرموو.

بەڕێز گەشە دارا جلال:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەندامانی پەرلەمان دیارە لەسەر بابەتێك زۆر جار رای لێکچوو هەیە، یەعنی کە (٧٠) جار کەسێك هەمان رای هەبێت خۆ هەر (٧٠) جارەکە ناخرێتە دەنگدان، یەك جار ئەو رەئیە ئەخرێتە دەنگدان، بەس هەندێك رای جیاواز کە دروست دەبێت ئەوانەش کە مافیان بدرێتێ کە بخرێتە دەنگدان، یەعنی راستە تۆزێك پرۆسەکە درێژتر دەبێت، بەڵام بەم شێوەیە نییە هەر (٧٠) جار رەئەکان کە لەیەك چوو بێت وە دائیمەن لە بابەتاکانیشا رای لێکچوو زۆر زۆرە، پێم وا نییە (٧٠) رای جیاواز لەسەر بابەت لە پەرلەمانا دروست بێت، سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەڕێز (گەشە دارا)، ئەوەی تر کە دەستەی سەرۆکایەتی داوا لە ئەندام پەرلەمانان دەکات کێ پشتگیری ئەم پێشنیارە دەکات ئەوەش ئیحراج دروست دەکات ئەوەش رەنگە ئاراستەکردنی ئەو پێشنیارە بۆ ئەندامان ئەویش، بەڕێز(سالار محمود)، فەرموو.

بەڕێز سالار محمود مراد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لە راستیا یەکێك لە ئیشکالیە بنەرەتییەکانی پەرلەمانی کوردستان ئەوەیە زۆرترین گفتوگۆ ئەهێنرێتە ناو هۆڵی پەرلەمان لە رێگەی بیرو را گۆرینەوە و را دەربرینەوە، کاتێك باشتر وایە ئەم پەیرەوە بۆ ئەوە هەموار دەکرێتەوە کە بەشێك لەو گفتوگۆیە بگەرێتەوە بۆ کۆبونەوەی لیژان بۆ گفتوگۆ لە لیژانا بکرێت نەوەکو لێرە، هەندێ لە پەرلەماناتی دونیا دانیشتنی پەرلەمان بەس بۆ دەنگدانە لە کاتێکا زۆربەی سەنگ بۆ لیژنەی مەعنەوییە، پێم وایە ئەو رەئییە لە رووی عاتفیەوە لەرووی پرانسیپی دیموکراسییەوە ئەشێ

ڕێگە پێدراو بێت، بەڵام لە هەمان کاتدا هەمان کێشەی کە چەند ساڵەکە لە پەرلەمانی کوردستان هەیە، بۆ خولەکانی ئایندە دووبارە دەبێتەوە، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەڕێز (سالار محمود).

بەڕێز فرست سۆفی علی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێمە خۆشمان نەگەیشتووینەتە رایەك هەر بۆیە وا باشترە لەبەر ئەوەش فیعلەن مەوزوعەکی هەستیاریشە هەردووکی دەخەینە دەنگدان، یەعنی وەکو رەئی شەخصی پێشنیار دەکەم سیاغەیەك وەکو ئەوەی لە دەنگدانی رایەکان رەچاوی ئەو ژمارە و ئەو کەسانە ناکرێت کە رایەکان پێشکەش کردووە ئەندامە پەرلەمانیش بخرێتە دەنگدان، رایەکی تر بەو شێوەی لێبکرێت، لە خستنە دەنگدانی رایەکان پێویستە هەر رایەك سی کەس زیاتر پشتگیری کردبێت جگە لەو کەسەی لە ریزبەندی کۆتایی قسە دەکا.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو (بەهار) خان.

بەڕێز بەهار عبدالرحمان محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

هەر لەسەر ئەوە ئیشکالەتێکی تر هەیە جاری وا هەیە بۆ بابەتێك دوو کەس ناو ئەنووسێ و موداخەلە ئەکات ئەو دوو کەسە کێ پشتگیری بکات، سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ (بەهار) خان، با ئەو دوو رایە بخرێتە دەنگدان، بەرێز (شکریە شێخانی) فەرموو.

بەڕێز شکریە سمایل مصطفی :

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من حەلێکی وەسەتم پێیە ئەو ئەگەر ئەو رایەی لە کۆتایی یا کەسێك بیرۆکەیەك شتێکی جیاوازی وتووە ئەگەر لیژنەی یاسایی پەسەندی کرد بخرێتە دەنگدان، ئەگەر لیژنەی یاسایی پەسەندی نەکرد نەخرێتە دەنگدان، ئەوە پێم وایە حەلێی وەسەتە، سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ (شكريه شێخانی)، بەرێزان ئێستا گوێ لەو دوو رایە دەگرین، بەرێز كاك (قادر ئۆتمان)، فەرموو.

بەرێز قادر ئۆتمان رسول:

بەرێز سەرۆكی پەرلەمان.

من لەگەڵ ئەوەم سێ كەس نەك سێ كەس زیاتر وە جگە لە دوو كەسی ئەخیر نەبێت،یەعنی ئەوەی كاك دكتۆر وتی جگە لە دوو كەسی ئاخیر، وە دوو كەسی ئاخیر كەس نییە پشتگیریان لێبكات هەرچەندە ئەو هەماهەنگیانە لە ناو فراكسیۆنەكانا ئەگەر نا پێویستە پێش ئەوەی فراكسیۆنەكە داخلی ناو كۆبونەوە بێت بۆ ئەم مەبەستە لەسەر پرۆژەیەك ئەم بابەتە یەكلا كاتەوە.

بەرێز جعفر ابراهیم ئێمینكی/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

دەست خۆش.

بەرێز فرست سۆفی علی:

بەرێز سەرۆكی پەرلەمان.

لەبەر ئەوەی ئێستا جەلسەی دەنگدانە هەردوو رایەكە دەخەینە دەنگدان كامە زۆرتری هێنا ئەوە پەسەند دەكرێت.

بەرێز جعفر ابراهیم ئێمینكی/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

فەرموو.

بەرێز فرست سۆفی علی:

بەرێز سەرۆكی پەرلەمان.

رای یەكەم كە هەیە لە خستنە دەنگدانی رایەكان رەچاوی ژمارەی ئەو كەسانە ناكرێت كە رایەكەیان پێشكەش كردووە، دەشێت رای یەك ئەندامی پەرلەمانیش بخرێتە دەنگدان، سەرەتا بەرێز سەرۆكی پەرلەمان ئەوە بخە دەنگدان دواتر سیاغەی ئەوەی تریش دەخوێنمەوە دەیخەینە دەنگدان.

بەرێز جعفر ابراهیم ئێمینكی/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

رای یەكەم دەخەینە دەنگدان، كێ لەگەڵدایە؟ (٧) كەس رای یەكەم بە پەسەند دەزانن، رای دووەم بخوێنەوە، فەرموو.

بەرێز فرست سۆفی علی:

بەرێز سەرۆكی پەرلەمان.

رای دووەم لە خستنە دەنگدانی رایەكان پێویستە ئەو رایەی دەخرێتە دەنگدان بەلایەنی كەم سێ كەس پشتوانی كردبێت جگە لەو دوو ئەندامەی ناوی لە ریزبەندی كۆتایی تۆمار كراوە.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینكی/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

رای دووەم دەخەینە دەنگدان، كێ لەگەڵدایە؟ (٥٤) كەس بە پەسەند دەزانی، واتە رای دووەم بە زۆرینەی دەنگ پەسەند كرا، فەرموو كۆی ماددەكە.

بەڕێز فرست سۆفی علی:

بەرێز سەرۆكی پەرلەمان.

ماددەی (٩٢) بەم شێوەیەی لێدێت.

١-دەنگدان دەستپێدەكات لەسەر ناوی یاسا یان بریارەكە دواتر یەكە بە یەكەی ماددەكان كۆتایی دێت بە دەنگدان لەسەر هۆیەكانی دەرچوواندن دواجار گشت یاسا یان بریارەكان، لە رووی سیاغە خەلەلێك هەیە چاكی دەكەینەوە.

٢-لەكاتی بوونی زیاتر لە یەك پێشنیاز هەموو پێشنیازەكان دەخرێنە دەنگدان كامیان زۆرینەی دەنگی هێنا بە پەسەندكراو دادەنرێت.

٣-لە خستنە دەنگدانی رایەكان پێویستە ئەو رایەی دەخرێتە دەنگدان بەلایەنی كەم (٣) ئەندام پشتگیری رایەكە بكات جگە لەو دوو ئەندامەی دەكەونە ریزبەندی كۆتایی قسە كردن.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینكی/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

ئەو ماددەیە بە شێوازەی خوێنرایەوە دەخەینە دەنگدان، كێ لەگەلچدایە؟ (٥٨) كەس بە پەسەند دەزانی ئەوەی دژە؟ (٣) كەس دژن بە زۆرینەی دەنگ پەسەند كرا، ماددەی دواتر.

بەڕێز فرست سۆفی علی:

بەرێز سەرۆكی پەرلەمان.

ماددەی (٩٣)

سیاغە كراوەتەوە بەم شێوەیەی خوارەوە.

پەرلەمان بە شێوەی بە پەلە دەروانێتە پرۆژە و بریاری تایبەت بە بودجە و ئیعتماداتی زێدەگی و ژمێرەی كۆتایی، هەروەها بۆی هەیە بڕیارە لەسەر هەر بابەتێكی دیكەی بە پەلە بدات.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

ئەو ماددەیە بە شێوازەی خوێنرایەوە دەخەینە دەنگدان، کێ لەگەڵدایە؟ (٦٥) کەس بە پەسەند دەزانی ئەوەی دژە، کەس نییە بە کۆی دەنگ پەسەند کرا، ماددەی دواتر،

بەڕێز فرست سۆفی علی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی (٩٤)

تەنها سیاغە گۆڕانکاری تێدا کراوە.

١-یاسا و بڕیارەکان بە زۆرینەی ژمارەی ئامادەبووان پەسند دەکرێن جگە لەو حاڵەتانەی پێویستیان بە زۆرینەی تایبەت هەیە.

٢-سەرۆك بە پێی ئەنجامی دەنگدان بڕیاری پەرلەمان بە ڕەزامەند یان بە ئەنجامی ڕەتکردنەوە لەسەر یاسا و بڕیارەکان رادەگەیێنێت.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

ئەو ماددەیە بە شێوازەی خوێنرایەوە دەخەینە دەنگدان، کێ لەگەڵدایە؟ (٦٢) کەس بە پەسەند دەزانن، ئەوەی دژە؟ کەس نییە بەکۆی دەنگ پەسەند کرا، ماددەی دواتر.

بەڕێز فرست سۆفی علی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی (٩٥)

تەنها دەستەواژەیەك ئیزافە کراوە.

پێویستە یاسا و بڕیارەکان لە ماوەیەی (١٥) رۆژ لە بەرواری پەسەند کردنیان بنێردرێن بۆ سەرۆکایەتی هەرێم بە مەبەستی دەرچواندنیان.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

ئەو ماددەیە بە شێوازەی خوێنرایەوە دەخەینە دەنگدان، کێ لەگەڵدایە؟ (٥٦) کەس بە پەسەند دەزانن، ئەوەی دژە؟ (٣) کەس دژن، بە زۆرینەی دەنگ پەسەند کرا، ماددەی دواتر.

بەڕێز فرست سۆفی علی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی (٩٦)

(٣) کەس زیاتر رایەکیان هەبوو لەبەر ئەوەی لە کۆبوونەوەی رابردووش وتمان سێ کەس زیاتر ناچارین بیخەینە دەنگدان.

دەڵێت کاتێك کە پرۆژەی قانوونەکە بۆ سەرۆکایەتی دەنێردرێت ئەگەر سەرۆکایەتی رەتی کردەوە لێرە پەرلەمان پێداگیری کرد بە زۆرینەی رەهای دەنگی ئەندامەکانی یاساکە تێدەپەرێت، (٣) کەس زیاتر وتیان زۆرینەی رەها نەبیت، بکرێتە زۆرینەی ئامادەبوان، ئێمە ئەو کاتیش رەئی خۆماندا، گوتمان لە رووی قانوونیەوە یان ڤیتۆی نەدا سەرۆکایەتی یان کە پێتدا دەبی زۆرینەی رەها بیت، چونکە ئەمە عورفێکی موتەبەعی تەشریعییە لە هەموو دونیا، بەلاَم دیسان لەبەر ئەوەی کە دوو سێ کەس زیاتر داوای کرد، ئەوە دەخەینە دەنگدان، ئایا زۆرینەی رەها ببێتە زۆرینەی ئامادەبوان یان نا.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

ئەو پێشنیارە دەخەینە دەنگدان زۆرینەی رەها ببیتە زۆرینەی ئامادەبوان، کێ لەگەڵدایە؟ (٣٤) کەس ئەم پێشنیارە بە پەسەند دەزانێ، ئەوانەی دژن؟ (١٧) کەس دژن بەزۆرینەی دەنگ پێشنیارەکە پەسەند کرا.

بەڕێز فرست سۆفی علی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەکە بەم شێوەیەی لێدێت.

ماددەی (٩٦)

١-ئەگەر سەرۆکایەتی هەرێم لە ماوەی ئەو (١٥) رۆژەی بە پێی یاسای سەرۆکایەتی هەرێم ژمارە (١) ی سالی ٢٠٠٥ ی هەموارکراو یاسا یان بریارەکەی بە شێوەیەکی گشتی (جزئی) رەتکردەوە لەو کاتە دەبێت لیژنەی تایبەتمەند لەماوەی (١٥) رۆژدا راپۆرتی خۆی بنوسێت ئینجا لە یەکەمین داینشتنی دوای تەواوکردنی راپۆرتەکە دێتە ناو پەرلەمان و بریاری پەرلەمانیش لەو بارەیەوە یەکلاکەرەوە دەبێت، یان رای سەرۆکی هەرێم وەردەگیرێت و راپۆرتی لیژنەی تایبەتمەند تاوتوێ دەکرێت، یان بە دەنگی زۆرینەی ئەندام پەرلەمان پێداگری لەسەر رای خۆی دەکات و ئەوجارەش رای پەرلەمان رەت ناکرێتەوە.

٢-سەرۆکی دیوانی سەرۆکایەتی هەرێم بۆی هەیە ئامادەی دانیشنەکە ببێت.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

ئەو ماددەیە بە شێوازەی خوێنرایەوە دەخەینە دەنگدان، کێ لەگەڵدایە؟ (٢٨) کەس بە پەسەند دەزانی ئەوەی دژن؟ (١٧) کەس دژن، ئەو ماددەیە بە زۆرینەی دەنگ پەسەند کرا، ماددەی دواتر.

بەڕێز فرست سۆفی علی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی (٩٧)

لەسەر داوای زۆر ئەندامانی پەرلەمان ئەو هەڵسان و دانیشتنەمان هەلگرتییە بەو شێوەیەی دەبێت.

ئەگەر گومان لەسەر دەنگدان هەبوو بە لایەنی کەم (٥) کەس داوای دووبارە کردنەوەی دەنگدانیان کرد دەبێت دەنگدان دووبارە بکرێتەوە.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

ئەو ماددەیە بە شێوازەی خوێنرایەوە دەخەینە دەنگدان، کێ لەگەڵدایە؟ (٦٤) کەس بە پەسەند دەزانی، ئەوەی دژە؟ کەس نییە، بە زۆرینەی دەنگ پەسەند کرا، ماددەی دواتر.

بەڕێز فرست سۆفی علی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی (٩٨):

تەنها دەستەوژەیەك ئیزافە کراوە.

لەکاتی گفتوگۆکردن لەسەر هەر پرۆژە و پێشنیاز و یاسا و بریارێك ئەگەر رای جیاواز دروست بوو سەبارەت بە پەسەند کردنی ئەوە ئەولەویەت لە دەنگدان بە پێی ئەو ریزبەندییەی خوارەوە دەبێت.

١-پێشنیازی رەتکردنەوەی پرۆژە یان پێشنیازەکە.

٢-پێشنیازی گەرانەوەی پرۆژەکە بۆ حکومەت.

٣-گەرانەوەی پرۆژە یان پێشنیازەکە بۆ لیژنەی تایبەتمەند کە راپۆرتی ئامادە کردووە.

٤- پێشنیازی دواخستنی گفتوگۆ بۆ دانیشتنێکی دی.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

ئەو ماددەیە بە شێوازەی خوێنرایەوە دەخەینە دەنگدان، کێ لەگەڵدایە؟(٦٤) کەس بە پەسەند دەزانی، ئەوەی دژە؟ کەس نییە، بە کۆی دەنگ پەسەند کرا.

بەڕێزان ئەم بەشە کۆتایی هات دەستتان خۆش بیت، لە موناقەشەدا بەردەوام دەبین، هەر بۆ دەست پێکی دانیشتن پێویستی بە نیساب هەیە، ئێمە چووینە پشوویەك و گەڕاییینەوە، بە ناوی خوای پەخشەندەو میهرەبان، دانیشتنەکەمان بە ناوی گەلی کوردستانەوە دەست پێ دەکەین، بەردەوام دەبین، بەڕێزان لە لیژنەی کاتی فەرموون بۆ شوێنی تایبەت بە لیژنەکان، خالّی نیزامیت هەیە؟ بەڕێز عمر عینایەت فەرموو.

بەڕێز عمر عینایەت حەمە:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ویستم پێش ئەوەی برادەران بێنە لای بەڕێزت، دەمەوێت یەك شت بیر بەڕێزت بێنمەوە، لە بەرواری (٢٠١٨/٢/١٣) پڕۆژە یاسایەکمان ئاڕاستەی سەرۆکایەتی ئەنجومەنی وەزیران کردووە بە مەبەستی

چارەسەرکردنی زیادەڕەوییەکان لە دەرەوەی شارەوانییەکان، ئەو باغ و ڤیلایانە، سەرۆکایەتی ئەنجومەنی وەزیران بە نووسراویان هەر لە مانگی دوو وەڵامیان داوەتەوە، دەڵێن ئێمە پڕۆژەیەکی هاوشێوەمان هەیە و چاوەڕێمان بکەن تاوەکو ئێمە بتوانین لەگەڵ ئێوە کار بکەین، بۆ ئەوەی ئەو پڕۆژەیە یەك بخەین، ئەوە مانگی حەوتە تاوەکو ئێستا سەرۆکایەتی ئەنجومەنی وەزیران وەڵامی نییە، من داوا لە بەڕێزتان دەکەم کە لە ڕێگەی کاروباری پەرلەمانەوە تەئکیدیان لێ بکەنەوە بۆ ئەوەی ئەو پڕۆژە یاسایە بنێرنەوە، یان پێکەوە دابنیشین، یان کارێك بکەین، چوونکە زیادەڕەوی ناو شارەکان ئەوە پڕۆژە یاسای بۆ پێشکەشکراوە لەلای لیژنەکەدا، بەڵام لە دەرەوەی شارەکان بەبێ چارەسەر دەمێنێتەوە، داوا لە بەڕێزتان دەکەم کە لە ڕێگای کاروباری پەرلەمانەوە تەئکیدێك لە نووسراومان ژمارە (٥٢٦/٤٣) لە (٢٠١٨/٢/١٣) بکەیتەوە، بۆ ئەوەی ئێمە لەگەڵیان کار بکەین ئەو بابەتە یەکلا بکەینەوە، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

بەڵێ، تەئکید لەسەر ئەو داوایە دەکەین، کە دیوانی سەرۆکایەتی پەرلەمان بەدواداچوونی پێویستی بۆ ئەنجام بدەن، وەڵامێك لەلایەن ئەنجومەنی وەزیرانەوە وەربگرنەوە، بۆ ئەوەی ئەو پڕۆژەیەش بکەوێتەوە بواری گفتوگۆ و پەسەند بکرێت، بەڕێزان، دەست بە بەشی نۆیەم دەکەین کە پەیوەستە بە بودجە، موناقەشەی ئەم بەشە دەکەین، تا نزیکەی کاتژمێر (٦) بەردەوام دەبین دواتر کۆتایی بە گفتوگۆ دێنین، ڕۆژی سێ شەممە کاتژمێر (١٠) دەست پێ دەکەینەوە، بۆ ئەوەی ئەم پەیڕەوە تەواو بکەین، جوهدێکی زۆری بۆ کراوە بۆ ئەوەی بە ئەنجام بگەین، فەرموون بەڕێزان.

بەڕێز د.ڕێواز فائق حسین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەشی نۆیەم: بودجە

ماددەی (١١٢):

١- پێویستە لەسەر ئەنجومەنی وەزیران لە سەرەتای مانگی تشرینی یەکەم بەر لە ساڵی دارایی بودجە بنێرێتە پەرلەمان.

٢- پێویستە لەسەر ئەنجومەنی وەزیران لە کۆتایی مانگی نیسانی هەموو ساڵێك ژمێرەی کۆتایی بنێرێتە پەرلەمان.

٣- ئەگەر بودجە و ژمێرەی کۆتایی لەو بەروارەی لە بڕگەی یەکەم و دووەمی ئەم ماددەیە دیاری کراوە نەگەیشتە پەرلەمان، پەرلەمان داوای ڕوونکردنەوە لە وەزیری دارایی دەکات، ئەگەر هۆکاری گونجاو هەبوو ماوەیەکی دەداتێ کە لە (١٥) ڕۆژ تێپەڕ نەکات.

ماددەی (١١٣):

سەرۆکایەتی پەرلەمان لە نزیکترین کۆبوونەوەی پەرلەماندا پاش گەیشتنی پڕۆژەکە لەلایەن حکومەتەوە پڕۆژەکە ئاشکرا دەکات و ئاڕاستەی لیژنەی دارایی و کاروباری ئابوری و وەبەرهێنان و ئەندامانی پەرلەمانی دەکات.

ماددەی (١١٤):

هەر لیژنەیەك بۆ هەیە لە ڕێگای سەرۆکایەتی پەرلەمان تێبینیەکانی خۆی دەربارەی ئەو بەشەی پەیوەستە بە تایبەتمەندی خۆی لە نێو بودجەی گشتی و ژمێرەی کۆتاییدا لە ماوەی حەوت ڕۆژدا بداتە لیژنەی دارایی و کاروباری ئابوری و وەبەرهێنان.

ماددەی (١١٥):

١- پێویستە لەسەر لیژنەی دارایی و کاروباری ئابوری و وەبەرهێنان ڕاپۆرتی خۆی دەربارەی پڕۆژەکە لە ماوەیەکدا کە لە (٢١) ڕۆژ دوای گەیشتنی ڕاپۆرتی لیژنەکان پێشکەش بە سەرۆکایەتی بکات.

٢- ئەگەر ئەو ماوەیە بەسەرچوو لیژنەکە نەیتوانی ڕاپۆرت پێشکەش بکات ئەوە دەستەی سەرۆکایەتی بۆ هەیە ماوەیەکی تری بداتێ کە لە (١٠) ڕۆژ تێپەڕ نەکات، ئەگەر لەم ماوەیەشدا ڕاپۆرتی پێشکەش نەکرد ئەوە پڕۆژەکە بەو شێوەیەی لە حکومەتەوە هاتووە گفتوگۆی لەسەر دەکرێت.

ماددەی (١١٦):

١- ڕاپۆرتی لیژنەی دارایی و کاروباری ئابوری و وەبەرهێنان بەسەر ئەندامەکاندا دابەش دەکرێت، ناکرێت لەلایەن پەرلەمانەوە دەست بە گفتوگۆ کردن بکرێ بەر لە تێپەڕبوونی (٤٨) کاتژمێر بەسەر دابەشکردنیدا.

٢- ڕاپۆرتی لیژنەی دارایی و کاروباری ئابوری و وەبەرهێنان ئاماژە دەکات بۆ ئەو تێبینی و پێشنیارانەی کە لەلایەن لیژنەکان پێشکەشیان کراوە، لەگەڵ ئەو ئەنجامەی کە پێیگەیشتوون.

ماددەی (١١٧):

١- پێشنیاری زیادەکردنی تێچوونەکان، یان هێنانەکایەی تێچوونی نوێ، یان کەم کردنەوەی داهاتەکان پەسەند ناکرێت.

٢- پەرلەمان بۆی هەیە تەرخانکراوە و پڕۆژەی بودجە هەڵبوەشێنێتەوە، یان کەمی کاتەوە، هەروەها بۆی هەیە ئەم تەرخانکراوە لە ماددەیەك بۆ ماددەیەکی تر، یان لە بەشێك بۆ بەشێکی تر، یان لە دەروازەیەك بۆ دەروازەیەکی تر بگوازێتەوە.

ماددەی (١١٨):

راپۆرتەكان بە شێوەیەكی گشتی گفتوگۆی لەسەر دەكرێ پێش چوونە سەر گفتوگۆكرنی دەروازەكانی بودجە و بڕیاردانی بەندەكانی، هەر ئەندامێك دەتوانێ بۆ ماوەیەك كە لە (٧) خولەك تێپەڕ نەكات بە شێوەیەكی گشتی گفتوگۆ لەسەر راپۆرتەكان بكات.

ماددەی (١١٩):

١- لیژنە بەشەكانی بودجە دەخاتە روو بۆ گفتوگۆكردن و بڕیاردان لەسەر، یان بەند بە بەند.

٢- هەر ئەندامێك بۆی هەیە لەسەر هەر بەندێك بۆ ماوەیەك لە (٣) خولەك تێپەر نەكات گفتوگۆ بكات.

ماددەی (١٢٠):

دەنگدان لەسەر كۆی پڕۆژەكە بەهەمان ئەو رێكارانە دەبێ كە لە ماددەی (١٠٥)ی ئەم پەیڕەوەدا هاتووە.

ماددەی (١٢١):

پەرلەمان بودجەیەكی تایبەتی دەبێت كە سەرۆكایەتی دیوان ئامادەی دەكات و پاش پەسەندكردنی لەلایەن دەستەی سەرۆكایەتی دەخرێتە نێو بودجەی گشتی.

ماددەی (١٢٢):

ئەگەر لەبەر هەر هۆیەك ئامادەكردن یان پێشكەشكردنی بودجە كەوتە دوای دەستپێكی ساڵی دارایی ئەو بۆ هەر مانگێك كە بودجە دواكەوت تۆ رێژەیەك لە (١٢٪)ی ئەو پشتیوانیەی بۆ ساڵی دارایی رابردوو بڕیاری لەسەر درابوو خەرج دەكرێ.

ماددەی (١٢٣):

بەڕێوەبەرایەتی ژمێریاری پەرلەمان لە كۆتایی هەر ساڵێكی دارایی هەڵدەسێت بە دانانی ژمێرەی كۆتایی و دەخرێتە بەردەم دەستەی سەرۆكایەتی بۆ رازی بوون لەسەری و رەوانەكردنی بۆ لیژنەی دارایی و كاروباری ئابوری و وەبەرهێنان بە مەبەستی پێداچوونەوە و بەرزكردنەوەی راپۆرتێك لەو بارەیەوە بۆ پەرلەمان.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینكی/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

دەست بە گفتوگۆ دەكەین لەسەر ماددەی (٩٩) كە دەكاتە (١١٢)، كێ دەیەوێت موناقەشە لەسەر ئەم ماددەیە بكات؟ شەش بەڕێز داوای موناقەشە دەكەن، بەڕێز ابوبكر هەڵەدنی فەرموو.

بەڕێز ابوبكر عمر عبدالله (ابوبكر هەڵەدنی):

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

من هەر سەرەنجێكم هەیە، قسەم نییە لەسەر ماددەكان، بەداخەوە كە ئێمە موناقەشەی ئەم بەشە گرنگە دەكەین لە ماوەی پێنج ساڵی رابردوودا خۆمان مومارەسەمان نەكردووە، جیاوازە لە بەشەكانی تر، هیوادارم بە وردەكاریەوە ئەو بەشە تەواو بكەین، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینكی/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

بەڕێز بەهزاد دەروێش فەرموو.

بەڕێز بەهزاد دەروێش دەروێش:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

ماددەیا (٩٩) ب راستی من سێ تێبینی هەبین، یەك: ئەو چوار بۆ پێنج ساڵە نە ژمێرەی كۆتایی، نە بودجە نەهاتیە پەرلەمان، ب راستی ئەم لێرە هەر دەڤا داڕێژین پێویستە پەرلەمانێ كوردستانێ هەڵوێستەك سەر ڤێ چەندێ هەبیتن، چوونكە ئەگەر بودجەی گشتیش نەبیت حكومەتێ داهات و خەرجییێت ساڵانەیا هەی، هێڤیدارم ئەڤ پرسە بێتە چارەسەركرن، دوو: خالا سێ ل ڤی ماددەی بەحس دكەت دبیژتن ئەگەر هۆكاری گونجاو هەبوو ماوەیەكی دەدات كە لە (١٥) رۆژ تێپەڕ نەكات، باشە، ئەگەر هۆكاری گونجاو نەبوو ئەو وەختە مە داوا دكەین بەو شێوەیە لێ بێت، ئەگەر هۆكاری گونجاو نەبوو ئەوە وەزیرێ دارایی بانگهێشتی پەرلەمان دەكرێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینكی/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

بەڕێز كاك قادر فەرموو.

بەڕێز قادر ئۆتمان رەسول:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

هەرسی بڕگەكەی ماددەكە جوان داڕێژراون، بەڵام پرسیار ئەوەیە ئەگەر لە دوای (١٥) رۆژەكەش هەر حكومەت پابەند نەبوو بۆ ناردنی پڕۆژەی رەشنووسی بودجە، بۆیە لە ئێستا بارودۆخی دارایی و كەم بوونەوەی داهات و هەموو ئەوانە بوونەتە پاساو بۆ نەناردنی بودجە، بەڵام لە ئەسڵدا ناكرێ حكومەت بەدەر لە یاسا بەبێ ئەوەی پڕۆژەی یاسای بودجە لە پەرلەمان پەسەندبكرێ هیچ خەرجیەك بكات، بۆیە ئەگەر بكرێت دەقێك بچەسپێنین كە بارودۆخی دارایی و كەم بوونەوەی بەهای كاڵا و بەرهەمە ناوخۆیەكان كاریگەری نەبێت و نەبیتە بیانوو بۆ سەر نەناردنی رەشنووسی بودجە بۆ پەرلەمانی كوردستان، ئەمە لەلایەك، لەلایەكی تر بە دەقێك بیچەسپێنین ئێمە حكومەت بۆ ماوەی ساڵێك سەرپشك نەكەین بەبێ هۆكارێكی زۆر رەوا نەبێت كە بتوانێ یەك لەسەر دوانزەی بودجەی ساڵی رابردوو سەرف

بكات، بۆیە من پێمباشە ئێمە حکومەت پابەند بکەین کە هیچ پاساوێکی نەبێ بۆ نەناردنی بودجە، بە تایبەتی قەیرانی دارایی و کەم بوونەوەی بەهای کالاّ و بەرهەمە ناوخۆیەکان، ئێمە ئەو دەسەلاّتە بدەینە حکومەت کە یەك لەسەر دوانزە تەنها بۆ مەسەلەن بۆ سێ مانگ، یان بۆ شەش مانگی سالّێك سەرف بکات، نەك دەسەلاّتی خەرجی هەبێت کە بۆ سێ مانگی سەرف بکات، یان بۆ شەش مانگ یەك لەسەر دوانزەی بە پێی پەسەندکراوی پرۆژە یاسای بودجەی سالّی رابردوو سەرف بکات، نەك بەو شێوەیەی ئێستا، چوونکە ئێمە نەمانتوانیووە حکومەت پابەند بکەین، بە پێی ئەمەش ناتوانین حکومەت پابەند بکەین، لێرەدا کۆمەلّێك پاساومانداوە بە حکومەت، ئەگەر هۆکار هەبوو، ئەگەر هۆیەك هەبوو، ئەگەر هۆکارێکی نا رەوا هەبوو، یەعنی پێمباشە دەقێك هەبێت کە پابەندکاری رەهای تێدابێت بۆ حکومەت، لە هەمان کاتدا تەسائولمان هەبێت لەگەلّ حکومەتدا، بەلاّم بەو شێوەیە نەبێت، ئەوەی ئێستا دەست والاّکردنی حکومەتە بە شێوەیەکی زۆر بەرفراوان و رەها، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز د.شێرکۆ فەرموو.

بەڕێز د.شێرکۆ حەمە امین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

جێگای نیگەرانیە کە ئێستا ئێمە خۆمان موناقەشەی ئەم ماددەیە دەکەین بۆ خولی ئایندە، بەلاّم خۆمان نەمانتوانی لە چەند سالّی رابردوودا مومارەسەی ئەم ماددەیە بکەین کە من چەندین جار باسم کردووە، کە بە پێی ئەم پەیڕەوە دەبوو ئەوە جێ بەجێ بکرایە، بۆیە من لەگەلّ ئەوەدام کە بە هیچ جۆرێك بەهانە نەدرێ بە حکومەت، لەو ماوەیەی کە دیاری کراوە، واتە لە بڕگەکانی یەکەم و دووەم دیاریکراوە، ئەگەر نەی نارد ئەوە راستەوخۆ وەزیری دارایی بێتە پەرلەمان، یەعنی قەناعەت بە پەرلەمان بکات بۆ ناینێرێت، بە بڕوای من هیچ موبەرێرێك نییە بۆ ئەوەی حکومەتێك نەتوانێ لە ماوەی سالّێکدا پرۆژە یاسای بودجەی خۆی نەنێرێت، خەرجی چۆنە؟ داهاتی چۆنە؟ ئەمە بەراستی ناکرێت هیچ جۆرە بەهانەی بدەینێ، خالّێکی تریش بنووسرێت بە بڕگەیەکی تر هیچ سەرفێك نەکرێت لە دەرەوەی بودجەی سالاّنە، لە ماوەی چەند سالّی رابردوودا ئەنجومەنی هەرێمی بۆ کاروباری نەوت و گاز دەیان ملیار دۆلاری لە دەرەوەی بودجەی سالاّنە سەرف کردووە، ئەوە بە راپۆرتیش هەیە، کەس نازانێ ئەو سەلاّحەتیەیان لە کوێ هێناوە ئەنجومەنی هەرێمی بۆ کاروباری نەوت و گاز سەد ملیۆن دۆلار بۆ ئەو شوێنە، بیست ملیۆن دۆلار بۆ ئەو شوێنە، پانزە ملیۆن دۆلار بۆ شوێنە، بۆیە پێویستە بڕگەیەك بنووسرێت ناکرێت هیچ سەرفێك لە حکومەتی هەرێمی کوردستانەوە بکرێ لە دەرەوەی بودجەی سالاّنە، ئەمە تەسبیت بێت، لەگەلّ قسەی ئەو

هاوڕێیانەی تریش دام کە پێشتر کردیان، کە پێویستە هیچ بەهانەیەك بۆ حکومەت نەهێڵینەوە، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز بێستون فائق فەرموو.

بەڕێز بێستون فائق محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

کاك د.شێرکۆ و هاوڕێیانی تر قسەکانی منیان کرد، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز صالح فەقێ فەرموو.

بەڕێز صالح فەقێ محمد امین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پێویستە هەرێم یەك سەرچاوەی داهاتی هەبێت، هیچ بڕە پارەیەك بەبێ ئامادەکاری بودجە سەرف نەکرێت، پێویستە یەکێك لە ماددەکان ئەگەر جێگەی بکرێتەوە موناقەلە نەکرێ، بەداخەوە لە بودجەی بەشێك لە وڵاتان ئەگەر موناقەلە هەبێت تاوەکو (٥٪) زیاتر تێناپەڕێت، بەڵام لە هەرێمی کوردستانی خۆمان لە رابردووشدا کە یاسای بودجە هەبووە بەردەوام موناقەلە بە رێژەیەکی زۆر هەبووە، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز عمر عینایەت فەرموو.

بەڕێز عمر عینایەت حەمە:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من پشتگیری لە قسەکانی جەنابی مامۆستا ابوبکر هەڵەدنی و د.شێرکۆ دەکەم بە تەواوی، زۆر بە جدی دەبێ کار لەسەر ئەوە بکرێ یەك دینار لە دەرەوەی وەزارەتی دارایی سەرف نەکرێ، ئەمە کارێکی نەکردەیە لە هەرێمی کوردستان، سەبارەت بە بڕگەی یەکەم من پێمباشە بەڕێزان لە لیژنە پەیوەندیدارەکان بە تایبەتی لیژنەی پەیڕەو گوێم بۆ بگرن، پێویستە لەسەر ئەنجومەنی وەزیران لەسەرەتای مانگی تشرینی یەکەمی هەمووساڵێك، پێویست بەر لەساڵی دارایی ناکات، پڕۆژە یاسای بودجە بە مەبەستی گفتوگۆکردن و پەسەندکردنی بنێرنە پەرلەمانی کوردستان، ئەوە زۆر گرنگە بۆ مەبەستی گفتوگۆکردن و پەسەندکردنی، دووەم: پێویستە لەسەر ئەنجومەنی وەزیران لە کۆتایی لە مانگی نیسانی هەموو ساڵێك ژمێرەی کۆتایی ساڵی پێشووتر، ئەوەی بۆ ئیزافە بکەن، ساڵی پێشووتر بنێرن، سەبارەت بە بڕگەی سێیەم

تا کۆتایی تەواوە، من هیچ رەخنەم نییە، ئەگەر پرۆژە بودجە لە دوا وادە درێژکراوەکەیدا نەگەیشتە پەرلەمان پێویستە وەزیری دارایی لە ماوەی یەك هەفتەدا بێتە پەرلەمان بۆ لێپرسینەوە، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز علی حەمە صالح فەرموو.

بەڕێز علی حەمە صالح:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بە ناوی خوای گەورە، یەکێك لەو پێوەرانەی کە لە دنیا هەڵسەنگاندن بۆ ئەدای حکومەت بۆ شەفافیەت دەکرێت بودجەی ساڵانەیە، رێژەی ئیلتیزامی حکومەتە بە بودجەی ساڵانەوە، ئەم حکومەتە چەندێك ئیلتیزامی کردووە بە بودجەی ساڵانەوە، چ جا ئەوەی وڵاتەکە هەر بودجەی نەبوو، ئەمە زۆر خراپە، یەکێك لەو رەخنە زەقانەی مەلەسەن لە وڵاتی لبنان دەگیرێ ماوەیەکی زۆر بودجەی نەبوو، کە ئێمە دەوڵەت نین بۆیە لەوانەیە نەچووینە ئەو پێوەرانە، دوو: ئەم بڕگەی کە باس دەکرێ وەزیری دارایی بانگهێشت دەکرێ ئەمە دەقیق نییە، لەبەر ئەوەی وەزیری دارایی بەرپرس نییە لە بودجە، ئەوەی تەسدیقی بودجە دەکات سەرۆکایەتی حکومەت و ئەنجومەنی وەزیران و مەجلیسی ئەنجومەنی وەزیرانە، نەك وەزیری دارایی، وەزیری فلتەری ئامادەکردنی بودجەکەیە، لە نەتیجە کێ پەسەندی دەکات سەرۆکایەتی حکومەت پەسەندی دەکات، بە بۆچوونی من هیچ بیانوویەك نییە بۆ نەبوونی بودجە، دەکرێ بودجە کەم بێت یان بودجە زۆر بێت، ساڵ بە ساڵ کەم و زیاد دەکات، بەڵام بیانووی بۆ نەبوونی بودجە نییە، بودجە بریتیە لە فەقەرەی داهات و پاشان خەرجی، بۆ نموونە (٣٢٠٠٠٠)هەزار بەرمیل نەوتمان هەیە بە تێکڕا تەسەور دەکەم لەم ساڵەدا برێنت دیراسە دەکرێ ئەوەندە دەبێت، زائیدەن بڕی داهاتی ناوخۆ خەرجیەکە لەسەر ئەم ئەساسە دادەرێژرێتەوە، ئیتر هیچ بیانوویەك نییە، بۆیە من بۆ خاڵی سێیەم پێشنیار دەکەم ئەگەر بودجە یان ژمێرەی کۆتایی لەسەر ژمێرەی کۆتایی دواتر قسە دەکەم، لە بەرواری بڕگەی یەکەم و دووەمی ئەم ماددەیە نەگەیشتە پەرلەمان، پەرلەمان بانگهێشتی سەرۆکایەتی حکومەت دەکات، چوونکە وەزیری دارایی بەپرس نییە، وەزیری دارایی ئامادەی دەکات، کێ تەسدیقی دەکات ئەوە بەپرسە، ئەنجومەنی وەزیران دەکات، هۆکارەکان روون بکەنەوە، پاش روونکردنەوەی هۆکارەکان زۆرینەی پەرلەمان وادەیەکی تر دیاری دەکات بۆ ئەوەی بودجەکە بێتە پەرلەمان، چوونکە ئەو کاتەی ئێمە دەتوانین قەناعەتیان پێ بکەین، بۆ نموونە دەڵێ پارە لە بەغداوە نایەت، باشە، لەسەر ئەساسی داهاتی ناوخۆ بەم شێوەیە دایدەرێژینەوە، خەرجیەکان بەم شێوەیە دادەرێژینەوە، وادەیەکی تر دیاری دەکەین، لەبەر ئەوەی یەکێك لەو خەفەتانەی کە هەمە ئەوە پێنج ساڵەکەمان تەواوکرد بودجە نەهاتە

پەرلەمان، بۆیە ئەمە بکرێت، بۆ ژمێرەی کۆتایی لە زۆر شوێن ژمێرەی کۆتایی شەش مانگیش هەیە، یەعنی مەرج نییە ساڵێك بێت، دەکرێت مانگی (١٠) شەش مانگی یەکەم بێت، مانگێ (٣)ی دووەمی ساڵی دارایی ئەوەی شەش مانگێ کۆتایی بێت، چوونکە کە کەمترەبوو وردتر وردبینی لێ دەکرێت، دیوانی چاودێری دارایی باشتر دەتوانن کۆنترۆلی بکەن، دیسان تەئکیدی دەکەمەوە پەرلەمان بێ بودجە نابێت، بازاڕ نابێت، بازرگانی نابێت، بەڵێندەرایەتی نابێت، چوونکە بودجە سیاسیەتی دارایی وڵات دیاری دەکات، کە بودجەت نەبوو واتە ئەم وڵاتەی ئێمە سیاسەتێکی دارایی نییە، بۆیە بودجەی نییە، ئایا وڵات، هەرێم ، شار، ماڵ، بەبێ سیاسەتی دارایی دەکرێت؟ بێگومان ناکرێت، بۆیە هیوادارم لیژنەی بەڕێز من کۆتا کەسم قسە دەکەم ئەو سەرەنجەم بە نەزەری ئیعتیبار وەربگرن، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز کاك سالار فەرمووو.

بەڕێز سالار محمود مراد:

لە راستیدا ئەم ماددەیە گرنگترین ماددەی پەیوەستە بە دیاری کردنی توانای پەرلەمان لەسەر حکومەتی هەرێمی کوردستان، لە بڕگەی یەکەم و دووەمدا ئەنجومەنی وەزیران ئیلزام کراوە، حیسابی خیتامی بۆ ناردنی بودجەی ساڵ، بەڵام لە نەناردنیان وەزیری دارایی بەپرسیارکراوە، کە پێموایە ئەمە جۆرێکە لە نەگونجان، دەبێ بەرپسیاریەتیەکە مادام لەسەر ئەنجومەنی وەزیرانە، بەرسیاریەتی بخرێتە بەردەست ئەستۆی ئەنجومەنی وەزیران، چوونکە وای دەبینم کە ئەگەر پەرلەمان سێ ئەرکی گرنگی هەبێت، یەکەمیان متمانەدان و لێ سەندنەوەیە بە حکومەت، دووەمیان دەرکردنی یاسا و چاودێریکردن بێت، سێیەمیان پەسەندکردنی میزانیەی گشتییە، واتە یەکێك لە سێ کۆڵەکەی کاری پەرلەمانی مەسەلەی موناقەشەکردنی بودجەی گشتییە، ئەگەر ئەمە نوقسان بێت، پێموایە کاری پەرلەمانی نوقسانە وەکو چۆن ئەم خولە نوقسانیەکی گەورەی هەبوو، بۆ تەکمیلەکردنی بڕگەی دووەم لەگەڵ سێیەم، لە ساڵی (٢٠١٢) کە وەزیری دارایی حکومەتی هەرێمی کوردستان بۆ موناقەشەی بودجە هاتە پەرلەمانی کوردستان سەبارەت بە چەند خەرج کردنێك، پەرلەمانتاران داوای روونکردنەوەیان لە وەزیری دارایی دەکرد کە ئەو گوژمانە چۆن خەرج کراوە، کە وەزیری دارایی ئاگاداری نەبوو، دیارە ئەنجومەنی وەزیران سەرفی کردبوو، (شێخ بایز) یادی بەخێربێت پیاوێکی لە رووی کۆمەڵایەتیەوە مەجلیس خۆش بوو، بۆ پەرلەمانتارەکانی لە دەرەوەی پرۆتۆکۆل روونکردەوە کە گوتی بڕۆن ئەوانە بانگ بکەن کە لەسەرەوەن، مەبەستی ئەنجومەنی وەزیران بوو کە ئەو وەکو وەزیری دارایی ئاگاداری نەبوو، بۆیە پێموایە ئەگەر ئەمە لەلایەن لیژنەی بەڕێزی لیژنەی پەیڕەوی ناوخۆ موعالەجە نەکرێت، هەمان گرفت دروست دەبێت، مەسەلەی بوونی

هۆكاری گونجاو یان نەگونجاو ئەم بابەتەش بابەتێكی مەتاتیە، ئەگەر هۆكارەكە نەگونجاوبوو، پەرلەمان بەرپرسیاریەتی لەبەرامبەر ئەنجومەنی وەزیران یان وەزیری دارایی چی دەبێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینكی/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

بەڕێز منیرە خان فەرموو.

بەڕێز منیرە عثمان علی:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

مەسەلەی بودجە وەك كاك سالار باسی كرد یەكێكە لەهەرە بەشە گرنگەكان، كە پێویستە زۆر بە گرنگی و بە وردیەوە تێی بڕوانین، بۆیە هیوادارم بۆ ئەوەی گرفت دروست نەبێت جارێكی تر، بۆ خولێكی تری پەرلەمان، ئەم بەشە زۆر بە حەساسی مامەڵەی لەگەڵدا بكەین، هەروەها پشتگیری لە قسەكانی بەڕێز علی حەمە صالح دەكەم، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینكی/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

بەڕێز د.فرست فەرموو.

بەڕێز د.فرست صوفی علی:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

سەرەتا داوا لە ئێوەی بەڕێز دەكەین هەر كەسێك ناوی خۆی تۆمار نەكرد بەراستیٚ دەرفەتی پیٚ نەدرێت، ئەگەر وا بڕوات ئەو پەیڕەوە لەوانەیە بە (١٠) كۆبوونەوەی تر تەواو نەبێت، یەعنی ئەوەی ناوی خۆی تۆمار كردووە با قسە بكات، ئەوەی ناوی خۆی تۆمار نەكردووە هەر دەست هەڵبڕێت و قسە بكات، یەعنی ئەوە تەواو نابێت بەو شێوازە، بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان، خاڵی دووەم: ئێمە وا باشە ئەو پەیڕەوە وەكو وەحدەیەكی موتەكامل سەیر بكەین لەگەڵ یەكتر، ناكرێ هەر بەشەو بە جیا موناقەشە بكەین، بەشی پێشترمان لەبیر چووبێتەوە، ئێمە چەند رۆژ بەر لە ئێستا بەشێكمان پەسەند كرد بە ناوی بەشی رەقابە، چاودێریكردن، بانگهێشتكردن و لێسەندنەوەی متمانە، هەموو ئالیەتەكانی تەفاسیلٚ، كە من پێموایە لە هیچ پەیڕەوێكی ئەو مەنتیقەیەی بەو شێوەیەی ئێمە ئالیەتی رەقابی تووند لەسەر حكومەت دیاری نەكراوە، تەنانەت بە دەقە و سەعات هەموو شتەكانمان تەحدید كردووە چۆنە، بۆیە كە گوتومانە پێویستە حكومەت ئەوە بكات، كە نەیكرد تۆ بەشێكی ترت هەیە دێ موعالەجەی حكومەت كە ئەدائی وەزیفەی خۆی نەكرد، بودجەی نەنارد بە پێی ئەو ئالیەتە رەقابیانەی كە هەر لە هەمان پەیڕەو رێگەی بە ئەندامانی پەرلەمان داوە لە سەرۆكی وەزیران، لە جێگرەكەی، لە ئەندامانی ئەنجومەنی وەزیران، بانگهێشتیان بكەن، ئیستجوابیان بكەن، متمانەیان لیٚ بسەننەوە، بۆیە ناكرێ كە باسی بەشی بودجە

دەکەین جارێکی بچینەوە باسی ڕەقابە بکەینەوە بە هەمان شێوە، ئەمە خالی یەك، خاڵی دووەم: ئێمە ئەمەی نووسیوومانە شتێك نییە لەم پەرلەمانە داهێنرابێت، ئەمە هەندێك مەعایری مالی لە پەرلەمانانی دنیاش شێوازی بودجە لێرە و لە ولاّتێکی زۆر پێشکەوتووش ئەمانەن، کەواتە تۆ ئەگەر بێی بتەوێ پەیڕەوێك دابنێی حاڵەتی چەند ساڵی رابردووی ئێمە کە لەوەزعێکی زۆر ئیستیسنائی دابووین پەیڕەوێکی زۆر نامۆ و غەریب دەردەچێت، هەر وەکو ئەوەی چەند ڕۆژە هەندێك شت تێ دەپەڕی لە ناو پەیڕەوی هیچ شوێنێکی دنیادا نییە، بۆیە ئێمە ناکرێ پەیڕەو بنووسین لەبەر ئەوەی چوار ساڵ بودجەمان نەبووە و بێین ئەو شتانە لێرە کۆبکەینەوە، چوونکە ئەو پەیڕەوە تەرجومە دەکرێ، دەچێتە شوێنەکان، ناکرێ هەندێك شت هەیە ڕەقابە هەر ڕەقابەیە، بە ڕەقابە باسی دەکەین، تەواو، کە هاتیە سەر بودجە هەر بودجەیە، ناکرێ بچمەوە جارێکی تر ڕەقابە باسی بانگهێشت و ئەوانە بکەین و بێتەوە ناو باسەکان، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێزان، کۆتایی بە گفتوگۆ هات لەسەر ماددەی (٩٩)، ئێستا ماددەی (١٠٠) کە دەکاتە ماددەی (١١٣) دەست بە گفتوگۆ دەکەین.

بەڕێز قارەمان قادر فتاح:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی (١٠٠):

سەرۆکایەتی پەرلەمان لە نزیکترین کۆبوونەوەی پەرلەماندا پاش گەیشتنی پڕۆژەکە لەلایەن حکومەتەوە پڕۆژەکە ئاشکرا دەکات و ئاڕاستەی لیژنەی دارایی و کاروباری ئابوری و وەبەرهێنان و ئەندامانی پەرلەمانی دەکات.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێزان، دەست بە گفتوگۆ دەکەین.

بەڕێز بێگەرد دڵشاد تاڵەبانی/ سکرتێری پەرلەمان:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەو بەڕێزانەی داوای گفتوگۆیان کردووە لەسەر ئەم ماددەیە (مامۆستا عبدالرحمن، صالح فەقێ، بەهار عبدالرحمن، مامۆستا مەروان، ئاری عبداللگیف، علی حەمە صالح، د.شێرکۆ حەمە امین).

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز مامۆستا عبدالرحمن فەرموو.

بەڕێز عبدالرحمن علی فتاح:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من تەنها تێبنیەك كە هەمبێت لەسەر ئەمە، ئەوەیە سەرۆکایەتی پەرلەمان لە نزیکترین کۆبوونەوەی پەرلەماندا ئەگەر ئەوەی بۆ زیاد بکرێت گەر لە پشووی یاسادانانداببێت، پشوو هەڵدەگیرێت و دانیشتنێکی نا ئاسایی بۆ رێك دەخرێت، ئەگەر ئەوەی بۆی زیاد بکەن، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

وا بزانم ئەوە لە ماددەیەکی تردا هەیە، بەڕێز کاك صالح فەرموو.

بەڕێز صالح فەقێ محمدامین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من تێبینیم تەنها لەسەر ئەو نزیکترین کۆبوونەوە ئەگەر ماوەیەك دیاری بکرێت، بو نموونە پێنج رۆژ یان حەفتەیەك، ماوەکە دیاری بکرێت، دوو: لە خاڵی پێشوو پێموایە بە هەڵە کۆکردنەوەکەی نەگوت، من ئەوەی خاڵی پێشوو یەك سەرچاوەی داهات مەبەستم بوو کۆکردنەوەکەی بوو، یەعنی یەك سەرچاوەی داهات لەیەك جێگەی بکرێتەوە ئەوەی تایبەت بوو بە ماددەی پێشوو، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز بەهار خان فەرموو.

بەڕێز بەهار عبدالرحمن محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من پێشنیارێکم هەیە لە رووانگەی ئەوەی کە لە ماددەی (١٠٠)دا باس لەوە دەکات هەر لیژنەیەك بۆی هەیە لە رێگای سەرۆکایەتی پەرلەمانەوە تێبنیەکانی خۆی دەربارەی ئەو بەشەی کە پەیوەستە بە تایبەتمەندی خۆ لە نێو بودجەی گشتی کە ماوەی حەوت رۆژدا بداتە لیژنەی دارایی، بۆیە من پێشنیار دەکەم ئەوە تەنها لیژنەی دارایی نەبێت، سەرجەم لیژنەکان بێت، چوونکە ئەو لیژنانە دەیانەوێت دەبێت پێشنیار لە ماوەی حەوت رۆژدا بێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز مامۆستا مەلا مەروان فەرموو.

بەڕێز حسین اسماعیل حسین (مەلا مەروان):

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لە دێری دووەم بە تەسەوری من ئەو ئاشکرا دەکات زیادە، چوونکە ئۆتۆماتیکیەن کە گوترا پرۆژەکە ئاراستەی لیژنەی دارایی و ئەوانە دەکات ئاشکراکە دەگرێتەوە، ئەو وشەیە زیادە، رەش بکرێتەوە، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز کاك ئاری فەرموو.

بەڕێز ئاری عبداللطیف مولود:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی (١٠٠، ١٠١، ١٠٢، ١٠٣) یەك بابەتە هەر پەیوەستە بە لیژنەکانەوە، ببێت بە یەك ماددە و خاڵی بۆ دابنرێت، نووسراوە پرۆژەکە ئاشکرا بکرێت، ئاشکراکردن مەبەستی بۆ رای گشتیە، یان بۆ تەواوی لیژنەکانە، تێیدا ئاماژە بەوەکراوە کە بەراستی لیژنەی دارایی و کاروباری ئابوری و وەبەرهێنان و ئەندامانی پەرلەمان دەکات، بەڵام لە ماددەی (١٠١)دا دەڵێ هەر لیژنەیەك بۆی هەیە، لە ماددەی (١٠٠)دا دەڵێ تەنها دوای ئەوەی کە پرۆژەکە ئاشکرا دەکات، نازانین ئاشکرا مەبەستی چییە، ئاڕاستەی دوو لیژنە دەکرێت، بەڵام لە ماددەی (١٠١)دا دەڵێ هەر لیژنەیەك بۆی هەیە، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز علی حەمە صالح فەرموو.

بەڕێز علی حەمە صالح:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من چەند سەرەنجێکم هەبوو لەسەر ئەم ماددەیە، ناچمە بابەتە یاساییەکانەوە، چوونکە ئیختیساسی ئەوانە، بەڵام لە ئەوەی پێشووتریشدا تەئکید دەکەمەوە لەسەر ئەوانەی کە گوتومە، چوونکە لەو لاتر تا رادەیەك دەستی ئاوالآ کراوە بە یەك لەسەر دوانزەکە، واتە ئەو لە سەدایە دانراوە، سەرۆکایەتی پەرلەمان پاش گەیشتنی راستەوخۆ کۆبوونەوەیەکی پەرلەمان گرێ دەدات و پرۆژەکە ئاڕاستەی لیژنە پەیوندیدارەکانی دەکات بە پێی تایبەتمەندی، بۆ نموونە لیژنەی کشتوکاڵ وەزارەتی کشتوکاڵ، لیژنەی شارەوانی و ئاوەدانکردنەوە وەزارەتی مەعنی خۆی، چوونکە لە بڕگەی دووەمدا دەڵێ لیژنەکان داوای دەکەن، بەڵام تۆ راستەوخۆ هەردوو بڕگە تێکەڵ بکەی هەر لیژنەیەك بە پێی پسپۆری و تایبەتمەندی خۆی، وەزارەتی مەعنی خۆی بدرێتێ، لیژنەی دارایی هەمووی دەدرێتێ، بەڵام لیژنەی کشتوکاڵ بەس دۆسیەی وەزارەتی کشتوکاڵی دەدرێتێ، دیسان تەئکید دەکەمەوە ئەگەر لە شوێنێکدا هەبێت بە زەقی ئەمە

هاتبێت له ئەگەری هاتنی بودجه ئەگەر پەرلەمان له دۆخی پشوودانـدا بوو، راستەوخۆ ئەو پشووه هەڵبگیرێت و کاروبارەکانی بودجه بەڕێ بکات، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز د.شێرکۆ فەرمووو.

بەڕێز د.شێرکۆ حەمه امین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پشتیوانی له قسەکانی کاك علی و مامۆستا عبدالرحمن دەکەم، ئەوەشی که نووسراوه له نزیکترین کۆبوونەوه، بکرێت له نزیکترین دانیشتن، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێزان، له لیژنەی کاتی ئەگەر روونکردنەوەتان هەبێت، ئەگەر نەبێت دەچینه ماددەی دواتر، د.فرست فەرمووو.

بەڕێز د.فرست صۆفی علی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

تێبینیەکانی بەڕێزان ئەندامانی پەرلەمان لەوەی پەیوەسته به ئاشکراکردن سیاغەی دەکەینەوه، چاکی دەکەین، بەڵام سەبارەت به ئاڕاستەکردنی بەم شێوەیەیه، ئەوەی ئێمه لێ تێگەیشتووین، بودجه وەکو ئیختیساس ئیختیساسی لیژنەی داراییه، ئاڕاستەی ئەوان دەکرێت، بەڵام چەند لیژنەمان هێشتووه نازانم (١٦)یه یان چەند لیژنەیه، هەر (١٦) لیژنه بۆیان هەیه راپۆرتی خۆیان لەسەر ئەوەی تایبەته به ماددەی دواتر، ئەوەی تایبەته له ئیختیساسی خۆیان ئاڕاسته بکەن، بەڵام دەبێت لیژنەیەك هەبێت راپۆرتی کۆتایی کۆبکاتەوه که ئەویش لیژنەی داراییه، بۆیه وا بزانم ئەوەی نووسیوومانه زۆر دەقیقه، دەسەڵاتیشی داوه، ئەوه شتێکی تر نییه تەجزیئەی بکەی، چوونکه پەیوەسته به هەر (١٦) لیژنەکەوه، هەر (١٦) لیژنه دەبێت راپۆرتیان هەبێت لەسەر بودجه، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز گەشه خان فەرمووو.

بەڕێز گەشه دارا جلال:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

به نیسبەت ئەو پرسیارەوه که وەرزی تەشریعی تەواو ببێت و پشوو دەست پێ دەکات، ئێمه بڕگەیەکمان هەیه له ماددەی (٧) دەڵێ ئەو وەرزەی گفتوگۆی بودجەی هەرێمی کوردستانی تێدا دەکرێت هەتا

پەسەندکردنی بودجە کۆتایی نایەت، یەعنی ئەگەر نزیکی تەواوبوونی خولی تەشریعیەکەش بێت، بەڵام موناقەشە بەردەوام دەبێت تاوەکو بودجە پەسەند دەکرێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

دوو بەڕێز روونکردنەوەیان هەیە، بەڕێز کاك ابوبکر هەڵەدنی فەرموو.

بەڕێز ابوبکر عمر عبدالله (ابوبکر هەڵەدنی):

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پێموایە ئەو دەقەی کە لەو ماددەیەدا هاتووە وەکو خۆی پەسەند بکرێت، چوونکە مەسەلەی ئاشکراکردن بە دوو شێوازە، یان ئەوەیە سەرۆکی پەرلەمان لەو دانیشتنەدا ئەوە دەخاتە روو لە وتەی خۆیدا ئەوە بودجە لەلایەن حکومەتەوە گەیشتووە بۆ ئەوەی پەرلەمانتاران ئاگاداربن و خۆیان ئامادە بکەن بۆ ئەو بابەتە گرنگە، یاخود دەیخاتە یەکێك لە بڕگەکانی تری کارنامەی کۆبوونەوەکەوە، کە خوێندنەوەی یەکەمی بۆ دەکرێ ئەویش هەر جۆرێکی ترە لە ئاگادارکردنەوەی ئەندامانی پەرلەمان، لەبەر ئەوە من پێموایە ئەو دەقەی لەو ماددەیەدا هاتووە وەکو خۆی دابنرێتەوە، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز ئامینە خان فەرموو.

بەڕێز ئامینە زکری سعید:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

دەربارەی ئاشکراکردن هەمان رەئیا بەڕێز کاك ابوبکر یا هەی، چوونکە وەختێ کە پڕۆژە دێتن بۆ پەرلەمانی ئۆتۆماتیکیەن دەچیتە سەرۆکایەتیا پەرلەمانی دانیشتنا ئێکێ کو پشتی گەهیشتنا پرۆژەیا دێتن، خوێندنا ئێکی بۆ دێتە کرن، پڕۆژەیا ئاشکرا دکەت بۆ هەمی پەرلەمانتارا و بۆ لیژنەی پەیوەندیدار ژی، دەربارەی ماددەیا (١٠١) هەڵبەت ئەگەر بیرا وا بێت بەری نوکا ماددەیەك پەسەندکر کو هەر لیژنەیەکی تایبەتەمەندیا خۆ دەربارەی هەر پڕۆژە یاسایەکی هەبیتن دێ ئەو دەڤ لیژنەیا یاسایی دێ راستڤەکرنا لیژنەیا یاسایی بۆ دێتن، تەبعەن وەختێ بودجە داهێت هەمی پرۆژەیا حکومەتێ چ سیاسەتا گشتییا حکومەتێ دەربارەی بودجەیا ساڵێ، چ پرۆژەیا بەردەوام، چ هاتینە ئەنجامدان، چ نەهاتینە ئەنجامدان، هەر وەسا بودجە بۆ هەمی سێکتەرا کە چاوانی هاتیە ئاخافتن دێتە دیارکرن، ئەڤە ب حوکمی خولا پێشتر بودجە پەسەند کری، هەر روونکردنەوەیەك بۆ هەڤاڵێن خۆ بدەم ئەگەر هەڤاڵێت مەیێ پەرلەمانتارین دی ل خولەکی دیش هاریکاربن، وەختێ بودجە دێتە هەمموو جۆرە سێکتەر، بۆ نموونە سێکتەرێ پەروەردە، سێکتەرێ یا تەندروستی، هەمی سێکتەر جودا جودا دێتە تەرخانکرن کە سیاسەتا حکومەتێ ئەولەویەتا

وی بۆ پرۆژەیەك بی خولا پەرلەمانی یان ڤێ ئەڤ ساڵەدا بۆچی دێتە تەرخانکرن، هەر لیژنەیەك ژی کو وازحە دیارە ئەز نەشێم بچم ئیختیساساتێ لیژنەیا تەندروستی تێدا موداخەلە بکەم، ئەز نزانم ئەولەویەتا لیژنەیا تەندروستی بۆ نموونە بۆ سلێمانیێ چییە، یان بۆ دهۆکی چییە، یان بۆ هەر هەولێری چییە، بەس هەر تایبەتەمەندیەك وەختی تە گۆت ئیختیساسا خۆ ئەکید زانیاری و پێزانین بەر دەستێ وان هەبیت و کۆبوونەوەی لەسەر دکەن، ژبەر هەندێ گەلەکا گرنگە ئەڤ ماددە وەکو خۆی هەبیتن، چوونکە هەر لیژنەیەك تایبەتمەندیا خۆ لەسەر بودجەی ژی هەندێ بۆچوونێت خۆ هەبیتن، هەم ل هۆلا پەرلەمانیدا، یەعنی دوو شێوازدا هەبیتن هەم تایبەتمەندیا خۆ ئەو ئیختیساسی پسپۆریا لیژنا خۆ دێ رەئیا سەر هەبیتن دەدەمە لیژنەیا دارایی کو جێی وی ل راپۆرتا گشتی دیاربیتن، هەم ژی وەك پەرلەمانتار دشێن رەئیا خۆ ل سەر بەگشتی بودجە دیاربکەن، بۆیە ئەز گەل هەندێمە کە وەکو خۆی بمینیت، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

خاڵێکی نیزامی هەیە، لەسە ئەم ماددەیەی دواییە هەیە، بەڕێز علی حەمە صالح فەرموو.

بەڕێز علی حەمە صالح:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەو وەڵامەی من دراوە بە پێی ماددەی (٧)ی ئەم پەیڕەوە دەڵێ ئەو وەرزەی گفتوگۆی بودجەی هەرێمی تێدا دەکرێ تاوەکو پەسەندکردنی بودجە کۆتایی نایەت، ئەم ماددەیە ئەو کاتەیە کە بودجەکە لە کاتی کاردا بێت، نەك لە کاتێکی تر، من دەڵێم ئەگەر لە کاتی پشوودا هات، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

ئەو تێبینیەش لەبەرچاو بگرن، دواتر هەر تێبینیەکی باش بە خەیالی ئێوەدا بێت دەتوانن بدەنە لیژنەی پەیڕەو، بەڕێزان، کۆتایی هات بە موناقەشەی ئەم ماددەیە، لیژنەی کاتی ئەگەر روونکردنەوەتان نییە ماددەی دواتر بخوێننەوە.

بەڕێز قارەمان قادر فتاح:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی (١١٤):

هەر لیژنەیەك بۆی هەیە لە رێگای سەرۆکایەتی پەرلەمان تێبینیەکانی خۆی دەربارەی ئەو بەشەی پەیوەستە بە تایبەتمەندی خۆی لە نێو بودجەی گشتی و ژمێرەی کۆتاییدا لە ماوەی حەوت رۆژدا بداتە لیژنەی دارایی و کاروباری ئابوری و وەبەرهێنان.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێزان، دەست بە گفتوگۆ دەکەین، بەڕێز کاك سالار فەرموو.

بەڕێز سالار محمود مراد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لەم ماددەیەدا ماوەیەك دیاریکراوە کە لیژنە راپۆرت بداتە لیژنەی دارایی و ئابوری، لیژنەکانی پەیوەستدار، بە بۆچوونی من ئەو رۆژە دیاری بکرێ وەکو چۆن راپۆرت بۆ هەر پڕۆژەیەکی تری یاسایی لە پەیڕەودا دیاریکراوە ئەوەیان من لێرە نەبووم نازانم، بەلأم هاوکات بێت لەگەڵ هەر پڕۆژەیەکی یاسا کە راپۆرتی لەسەر ئامادە دەکرێ لیژنەکان چەند رۆژ ئیلزام کراون، لەماوەی چەند رۆژدا دەبێت راپۆرت ئاڕاستەی سەرۆکایەتی پەرلەمان بکەن، ئەوەندەش لیژنەکان پەیوەست بکرێن راپۆرتیان لەسەر بودجەی گشتی ئاڕاستەی لیژنەی دارایی بکرێت، هەر هەمان خاڵ دێری یەکەم دەڵێ هەر لیژنەیەك بۆی هەیە کەواتە بڕگەیەکی ئیلزامی نییە، ئەگەر نەینارد چی، واتە سێکتەرێك بۆشایی دەبێت، ئەمەش دەمانباتەوە سەر ماددەی پێشووتر کە هیچ لیژنەیەك لە غەیری لیژنەی دارایی ئیلزام نەکراوە بە نووسینی راپۆرت وەکو چۆن بۆ هیچ لیژنەیەك پڕۆژەی بودجە نەنێردراوە، باشتروایە لە جێگای ئەوەی پڕۆژەکە بۆ ئەندامان بنێردرێت، بنێردرێت بۆ لیژنەکان، لە کاتێکدا کە تۆ دەینێری بۆ ئەندامان هیچ ئیلتیزاماتێکیش ناخەیتە بەردەم ئەندامان، ئەگەر ئەندامێك راپۆرت بنووسێ چۆن تەعامولی لەگەڵدا دەکەی، لە کاتێکدا لەم ماددەیەدا داواکراوە بۆ لیژنەکانی مەعنی لەسەر سێکتەرەکان راپۆرت ئامادەبکەن پێویستە بگەڕێیتەوە بۆ ماددەی پێشوو و راپۆرتیان بۆ ئاڕاستە بکرێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز ڤیان خان فەرموو.

بەڕێز ڤیان عباس عمر:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

گەلەك جارا لیژنە کۆمبوونا ناکەن، یەعنی نیسابا قانونی تەواو نابیتن، لەبەر هندێ ئەگەر ئیزافە بکەین بێژین هەر ئەندامێك یان لیژنەیەك بۆی هەیە لە رێگای سەرۆکایەتیا پەرلەمانی تێبینیێت خۆ دیار بکەتن ئەوە یەك، یا دی ل ماوەی حەوت رۆژادا دشێین بێژین ئەڤ ماوە بۆ بودجە گەلەك کەمە، چوونکە بودجە هۆکارێکی مەزنە ئەگەر ئەڤە ببیتە (١٠) رۆژ وەکو پێشنیار، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز بەهار خان فەرموو.

بەڕێز بەهار عبدالرحمن محمد:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

ئەم ماددەیە وەكو كاك سالار گوتی من پشتگیری لێ دەكەم، بە شێوەی ئیلزامی نەهاتووە، بۆیە بكرێت بە هەر لیژنەیەك دەبێت، نەك بۆی هەیە لە ڕێگای سەرۆكایەتی پەرلەمانەوە، ئەوە یەك، دوو: لیژنەكان راپۆرتیان ئاڕاستە نەكراوە تا بۆیان هەبێت كە پێشنیارەكانیان یان تێبینیەكانیان بخەنە روو، وا بزانم من لە ماددەی (١٠٠)دا ئاماژەم پێدا، بەلاّم پەیامەكەم باش نەگەیشت، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینكی/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

بەڕێز عمر عینایەت فەرموو.

بەڕێز عمر عینایەت حەمە:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

داڕشتنێكم كردووە بۆ ئەمە ئەگەر بەڕێزان لە لیژنەی پەیڕەو گوێم لێ بگرن، هەر بۆ پشتگیریە لە قسەكانی كاك سالاریش، ماددەی (١٠١): (لیژنە هەمیشەییە پەیوەندیدارەكان بە بودجە لە ماوەی حەوت رۆژ لە گەیشتنی پڕۆژە بە دەستیان لە ڕێگەی سەرۆكایەتی پەرلەمانەوە تێبینیەكانی خۆیان دەربارەی ئەو بەشەی پەیوەستە بە لیژنەكەیان لە بودجەی گشتی و ژمێرەی كۆتایی دەدەنە لیژنەی دارایی و كاروباری ئابوری و وەبەرهێنان)، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینكی/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

بەڕێز مصطفی زكری فەرموو.

بەڕێز مصطفی احمد احمد:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

لەبەر ئەوەی مەسەلەی بودجە گرنگە و بەستراوەتەوە بە حەوت رۆژ، پێموایە پێویست ناكات لە ڕێگای سەرۆكایەتی پەرلەمان بێت، چوونكە ئیحتیمالی هەیە لە ماوەی ئەو حەوت رۆژە سەرۆكایەتی پەرلەمان كارێكی گرنگیان هاتە پێش، سەفەرێكی كرد ئەوە كاری لیژنەكە راوەدەستی، پێمباشە ئەوە هەڵبگیرێت لە ڕێگای سەرۆكایەتی پەرلەمان، یەعنی راستەوخۆ لیژنەكان بتوانن راپۆرتی خۆیان بدەنە لیژنە مەعنیەكان، زۆرجار لەوانەیە ئەو مەسەلەیە پەكی بكەوێت بە سەرفەركردنی سەرۆكایەتی پەرلەمان، بە كۆبوونەوەی زەروری، ئەو مەسەلەیە جێ بەجێ نەكرێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینكی/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

بەڕێز مەدینە ایوب فەرموو.

بەڕێز مەدینە ایوب احمد:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

پشتگیریا ئاخافتنێت ڤیان خان دكەم، ئەزیش پێشنیار دكەم هەر لیژنەیەك یان ئەندامەك بۆی هەبیت تێبینیێت خۆ لە رێیا سەرۆكایەتیا پەرلەمانی كوردستانێ ئاڕاستەی لیژنەیا دارایی و ئابوری بكەتن، چوونكە گەلەك لیژنە هەنە كۆمبوونێت ئەنجان نادەتن، دڤێتن ئەو ئەندامەش ماف هەبیتن تنێش تێبینیێ خۆ لە رێكا سەرۆكایەتیا پەرلەمانی ئاڕاستەی لیژنەیا دارایی و ئابوری بكەت، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینكی/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

بەڕێز صالح فەقی فەرموو.

بەڕێز صالح فەقێ محمد امین:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

پێموایە پێشنیارەكەم بكرێتە دوو بەش (أ وب)، بەشێكی پەیوەندی بە موازەنەوە هەیە و بەشێكی پەیوەندی بە میزانیەوە هەیە، ئەوەی موازەنەكە كە تەخمیناتە پەرلەمان مۆڵەتی ئەدا بە حكومەت بۆ خەرج كردنی ئەو پارەیەی بە پێی ئەوەی كە هاتووە، ئەم هەفتەكە كافیە، بەڵام ئەوەی میزانیەكە كە تایبەتە بە حسابی ختامی، پەیوەندی بەساڵی ڕابرووودووەوە هەیە، بۆ ئەوەی ئەو ژمارە حەقیقیانە بزانن ئایا حكومەت ئیلتزامی بۆ ئەوە كردووە كە لە پەرلەمان داڕێژراوە بۆ ئەوەی حسابی ختامیەكە ماوەی هەفتەكە كەمە، ئەوەی هەفتەكە بۆ یەكەمیان گونجاوە، بەڵام بۆ دووەم ماوەكە درێژ بكرێتەوە و زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینكی/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

سوپاس، د.پەری فەرموو.

بەڕێز د.پەری صالح حمید:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

پشتیوانی لە قسەكانی كاك سالار و بەهار خان دەكەم، پێشم باشە ماددەی (١١٠) بكرێتە بڕگەی یەكەم و دووەم، پێشم باشە ماددەی(١٠١) بكرێتە بڕگەی (٢) لە ماددەی (١٠٠)، سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینكی/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

سوپاس، بەڕێزان گفتوگۆ لەسەر ئەم ماددەیە كۆتایی هات، بەڕێزان لە لیژنەی كاتی ئەگەر هیچ تێبینیەكتان نەبی دەچینە ماددەی دواتر، كاك د.فرست فەرموو.

بەڕێز د.فرست صۆفی علی:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

ئەو تێبینیانەی دایان تێبینی زۆر باش بوون، بە تەئكید ئەو ماددەیە دەگۆڕین بەشێوەیەكی لێ دەكەین كە ئیلزامی بێت، دەقێك كە كاك عمر عینایەت بۆی ناردووین، ئەندامانی لیژنە كە لێرەن هەموویان كۆكن لەسەر ئەوە، ئەو دەقە وەردەگرین، لەبارەی (٧) رۆژ بۆ (١٠) رۆژ ئێمەش پێمان باشە، سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینكی/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

سوپاس، بەڕێزان ماددەی دواتر، كاك قارەمان فەرموو.

بەڕێز قارەمان قادر فتاح:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

ماددەی ١٠٢

١/پێویستە لەسەر لیژنەی دارایی و كاروباری ئابووری و وەبەرهێنان ڕاپۆرتی خۆی دەربارەی پرۆژەكە لە ماوەیەك كە لە (٢٥) ڕۆژ دوای گەیشتنی راپۆرتی لیژنەكان پێشكەش بە سەرۆكایەتی بكات.

٢/ ئەگەر ئەو ماوەیە بەسەرچوو نەیتوانیٚ ڕاپۆرت پێشكەش بكات، ئەوا دەستەی سەرۆكایەتی بۆی هەیە ماوەیەكی تری بدات كە لە (١٠) رۆژ تیٚ پەر نەكات، ئەگەر لەم ماوەیەشدا ڕاپۆرتی پێشكەش نەكرد ئەوا پرۆژەكە بەو شێوەیەی لە حكومەتەوە هاتووە گفتوگۆی لەسەر دەكرێت.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینكی/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

دەست بە گفتوگۆ دەكەین، بێگەرد خان فەرموو.

بەڕێز بێگەرد دڵشاد/ سكرتێری پەرلەمان:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

ئەو بەڕێزانە گفتوگۆ دەكەن، علی حمەصالح، بەهزاد دەرویش، عمر عینایەت، شێركۆ حمە امین.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینكی/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

سوپاس بۆ سكرتێری پەرلەمان، كاك علی فەرموو.

بەڕێز علی حمە صالح:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

پێویستە ڕاپۆرتی خۆی دەربارەی پرۆژەكە نا (پرۆژەی بوودجە)، یەعنی ئەمە هین نییە، دوو/ (٢١) ڕۆژەكە بكریٚ بە (٢٥) چونكە تۆ لەولا (٧) كردووە بە (١٠) لیژنەی دارایی ڕاپۆرتی هەموو ئەو لیژنانە لەسەری كۆدەبێتەوە، چونكە لێكی دەداتەوە و كۆی دەكاتەوە ئەمە كاتی دەویٚ بكرێت بە (٢٥) ڕۆژ، خاڵێكی تر هەست دەكەم نەفسە لێرە، دوای ئەمە چی، كە ڕاپۆرتەكە تەواو بوو ئایا سەرۆكایەتی پەرلەمان بۆ

ئەوەی دانیشتن بکەن وادە لەبەردەمیان والآیە؟ یاخود کات تەحدید دەکرێ بۆ نموونە دوای گەیشتنی ڕاپۆرتی لیژنەی دارایی لە ماوەی (٣) ڕۆژدا پێویستە سەرۆکایەتی پەرلەمان کاتی دانیشتن دیاری بکات.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، کاک ئاری فەرموو.

بەڕێز ئاری عبداللطیف مولود:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی (١٠٢) لەسەرەتاوە پێویستە باس بکرێ دەبێ لەسەر لیژنەی کاروباری ئابووری و وەبەرهێنان مادام دوو لیژنەیە، پێویستە بنووسرێ ڕاپۆرتی خۆیان دەربارەی پرۆژەکە لە ماوەیەکدا ئامادە بکەن، لە خاڵی دووەم نووسراوە، ئەگەر ئەو ماوەیە بەسەر چووبێ و لیژنەکە نەیتوانی، پێویستە بکرێت بە لیژنەکان، چونکە لە خاڵی یەکەم ئامادە بە دوو لیژنە کراوە، سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

کاک قادر فەرموو.

بەڕێز قادر وەتمان رسول:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

سەبارەت بە بڕگەی یەکەم کە ()٢١ ڕۆژەکە زیاد بکرێ، سەبارەت بە بڕگەی (٢) من پێم باشە ئەگەر ئەو ماوەیە بەسەرچوو دەستەی سەرۆکایەتی بۆی هەیە ماوەیەکی تر بدات کە لە دە ڕۆژ تێپەڕ نەکات، لێرە بڕگەکە تەواو بێ، چونکە یەك لە ئەرکە سەرەکیەکانی پەرلەمان لە سێ ئەرکەکە مەسەلەی گفتوگۆ کردنی بودجە و پەسەندکردنیەتی، یەعنی ناکرێت هیچ زەمینەیەك بخولقێنرێت، هیچ دەرفەتێك بسازێنرێ، بۆ ئەوەی لیژنە تایبەتمەندەکان، بە تایبەتی لیژنەی مالیە، ئیشی لیژنەی مالی چییە، یەعنی ئەگەر نەتوانێ ڕاپۆرت لەسەر پرۆژە بودجە ڕەوانەکراو لەلایەن حکومەتەوە ئامادە بکات، یەعنی پێمولیە هیچ بەهانەیەك و هیچ پاساوێك نییە، ئەی ئەگەر بە مەبەست ئیش کرا بۆ ئەوەی لیژنەکان و بەتایبەتی لیژنەی مالیە نەیتوانی ئەوە ئامادە بکات، بۆیە لێرە ئەو دەرفەتە یان ئەو حەقە نەدرێت بە لیژنەکان بەڕاستی دەبێ هەر بکرێ، ناکرێ نەکرێت، یەعنی لەبری ئەوەی کە ئەمە ڕەش بکرێتەوە دەکرێ کاتی زیاتری پێ بدرێت لە دە ڕۆژەکەش پتر، بەلآم ناکرێ ئەو دەقەی تێدابێت کە پەرلەمان نەتوانێ لیژنەی دارایی و لیژنەکانی دیکە نەتوانن ڕاپۆرتەکە ئامادە بکەن، ئەی کەواتە گفتوگۆ کردنی پەرلەمان بۆ پرۆژەی بوودجە چ مانایەکی دەبێت، هیچ مانایەکی نامێنێ، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، کاك بەهزاد فەرمووو.

بەڕێز بەهزاد دەروێش دەروێش:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی ١٠٢

یەکەم/ کە دبێژیتن پرۆژەکە لە ماوەیەکدا کە لە (٢١) رۆژ تێ پەڕ نەکات، تێپەڕ نەکات نەقصە، دوو/ منیش پێم باشە لیژنا کاتیا پەیڕەو پێداچوونەوەکی بە هەردوو بڕگە بکاتەوە، ڕاستی زۆرا مەتاتیە، یەعنی چەوا دێ چێ بیت پەرلەمان راپۆرتا خۆ دروست نەکات، خالا دوهێ منیش پشتگیریا وی دکەم لیژنا دارایی راپۆرتی خۆ ئامادە بکات، ئەز دگەل هەندێ مە یەعنی ڤی گاڤێ (٢١) رۆژە، دە رۆژ واتە حەتمیە، تا هەیڤەك (٣١) رۆژی بدەنە بەردەم لیژنا دارایی، من پێم باشە زۆر وازح تر با، (٢٥) رۆژ تێ پەر نەبا بۆ هەردوو خالا، ئەز دگەل وی رەئیەمە کو پشتی گەیشتنی راپۆرتی لیژنا دارایی و ئابووری سەرۆکایەتی پەرلەمان لە ماوەیەك کە (٣) رۆژ زیاتر نەبی کوبونا پەرلەمان دیاری بکرێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، کاك عمر فەرمووو.

بەڕێز عمر عینایەت حمە سعید:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من و کاك علی پێکەوە ئەو پێشنیارەمان ئامادە کرد، تەنها لە ئەخیر دێردا ڕاپۆرتی پێشکەش نەکرد، (ئەوا)ەکە لابەن، پرۆژەکە بەو شێوەیەی لە حکومەتەوە هاتووە گفتوگۆی لەسەر دەکرێت، وەکو ریزمانی کوردی زیادە د.پەری لێرەیە ئێمە نابێ قسە بکەین.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، کاك شێرکۆ فەرمووو.

بەڕێز شێرکۆ حمە امین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پشتیوانی لە قسەکانی کاك علی و کاك عمر دەکەم، لەگەڵ ئەوەم ئەو موبەررە نەهێنرێتەوە، ماوەیەك نەهڵدرێ یاخود دەرفەتێ نەدرێ ئەتوانێ یان ناتوانێ، پشتگیری ئەو قسانە و لگەڵ ئەوەی کاك قادر وەتمانیش، سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، خاڵی نیزامی هەیە کاك صالح فەرمووو.

بەڕێز صالح فقی محمد امین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پێشنیار دەکەم بۆ برادەرانی لیژنەی پەیڕەو ئاگایان لە ماوەکە بێ، ئەسڵ ئەوەیە پرۆژە یاسای بودجە لە مانگی (١٢) پەسەند بکرێ، بەڵام ئەگەر ئەو ماوانە درێژ بکرێتەوە لە مانگی ()١٢ تێ پەڕ بکات یان نزیك بێتەوە لە کۆتایی دا ڕەنگە ئەوە خەلەل دروست بکات، سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

تێبینیەکی لەجێی خۆی بوو، سوپاس، بەڕێزان لە لیژنەی کاتی ڕوونکردنەوە، کاك فرست فەرموو.

بەڕێز د.فرست صۆفی علی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێمە لە دەستکاری ماوە تەنها سێ ڕۆژمان دەستکاری کردووە، بە سێ ڕۆژ هیچ ناگۆڕێ لە مەوزوع، ئەوەی کاك علی گوتی لێی وەردەگرین، دەیکەینە یەکەم کۆبوونەوەی دوای گەیشتنی ڕاپۆرتەکە، لەولاشەوە ئێمە جەدوەلی عەمەلمان هەیە، هەموو هەفتەیەك پەرلەمان کۆدەبێتەوە، ئەوە ئیزافە دەکەین، سەبارەت بەو بابەتەی تر، ئێوە خۆتان دەڵێن گرنگە بودجە لە کاتی خۆی موناقەشە بکرێ، ئێمە دەرفەتێکی (٢١) ڕۆژیمان داوەتە لیژنەی مالی، دواتر دەرفەتی دە ڕۆژیمان داوە، ئەوە (٣١) ڕۆژ ئەگەر لە (٣١) ڕۆژلیژنەی مالی ئامادە نەبوو هیچ شتێك بێنێتە پەرلەمان، خۆ (١٥) لیژنەی تر هەیە نایکەیتە قوربانی ئەوەی کە لیژنەی مالی هیچی نەهێناوە، ڕاپۆرتی (١٥) لیژنەکەی تر دەکرێتە ڕاپۆرتێك و لەناو هۆڵی پەرلەمان گفتوگۆی لەسەر دەکرێت، ئەوە تەناقوزە لەگەڵ ڕەئی پێشووترمان کە ئێمە هێندە بە پەرۆشی بودجەینە ناکرێ لەسەر ئەوەی یەك لیژنە ڕاپۆرتی نەهێناوە هەمووی تەعلیق بکەین.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ ئەو ڕوونکردنەوە، بەڕێزان دەچینە ماددەی دواتر، ماددەی (١٠٣) کاك قارەمان فەرموو.

بەڕێز قارەمان قادر فتاح:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی ١٠٣

١/ ڕاپۆرتی لیژنەی دارایی و کاروباری ئابووری وەبەرهێنان بەسەر ئەندامەکان دابەش دەکرێت و ناکرێت لەلایەن پەرلەمانەوە دەست بە گفتوگۆ کردن بکرێت بەر لە تێ پەڕ بوونی یان (٤٨) کاتژمێر بەسەر دابەش کردنی دا.

٢/ ڕاپۆرتی لیژنەی دارایی و کاروباری ئایینی و وەبەرهێنان ئاماژە دەکات بۆ ئەو تێبینی و پێشنیارانەی لەلایەن لیژنەکان پێشکەشیان کراوە، لەگەڵ ئەو ئەنجامانەی پێی گەیشتوون.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، کاك ئاری فەرمووو.

بەڕێز ئاری عبداللطیف رسول:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی ١٠٣:

لە خاڵی یەکەم لیژنەی دارایی و کاروباری و وەبەرهێنان لەسەر ئەندامەکان دابەش دەکرێن، چ ڕاپۆرتێك ئامادە دەکرێت، دوا ڕاپۆرت لەسەر پرۆژەکە، دوای ئەوە لە ڕستەی دووەم نووسراوە ناکرێ لەلایەن پەرلەمانەوە دەست بە گفتوگۆ کردن بکرێ بە تێپەڕبوونی (٤٨) کاتژمێر بەسەر دابەش کردنی دا، تەبعەن هەر بابەتێك دەخرێتە ناو بەرنامەی کار ئۆتۆماتیکی پێش (٤٨) سەعات سکرتێری پەرلەمان دەینێرێ، پێویست بەو ڕستەیەی دووەم ناکات، زۆرسوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، کاك ابوبکر فەرمووو.

بەڕێز ابوبکر عمر عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من پێشنیار دەکەم هەردوو بڕگەکە بکرێت بە یەك بڕگە، ڕاپۆرتی لیژنەی دارایی و کاروباری ئابووری و وەبەرهێنان و لەگەڵ ئەو تێبینی و پێشنیارانەی لەلایەن لیژنەکان پێشکەش کراوە، ئیتر ئەخیرەکەی تەواو بکرێت، پێویست بە دوو بڕگە ناکات، سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، کاك عمر فەرمووو.

بەڕێز عمر عینایەت حمە سعید:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من تەنها لەسەر نووسینەوەی سیاغەکە قسەم هەیە، دەینووسم، سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، مامۆستا مەروان فەرمووو.

بەڕێز مەروان حسین اسماعیل حسین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

تێبینی من لەسەر دێری دووەمە، ئەو (یان)ە لێرە زیادە، ئەوەی ڕەش بکەنەوە و دەستتان خۆش بێت، سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، کاك علی فەرموو.

بەڕێز علی حمە صالح:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پێش ئەوەی سەرنجەکانی خۆم بڵێم، زمانەوانی زۆر خراپە، دابەشدەکرێت یەك وشەیە، گفتوگۆ کردن یەك وشەیە، تێپەردەبێت یەك وشەیە، تێبینی یەك وشەیە، هەمووی بە دوو وشە نووسراوە، ئەوە چاك بکرێت، دوو/ لەبارەی ناوەڕۆکەکەی ڕاپۆرتی لیژنەی دارایی وەبەرهێنان ئاماژە بە تێبینی ناکات، لیژنەکانی تر ڕاپۆرت دەنووسن، تێبینی نانێرن، تێبینی جیاوازە لە ڕاپۆرت، ئەسڵەن ڕاپۆرتی لیژنەی دارایی ئەکرێت (٦٠٪ بۆ ٧٠٪) کارەکانی کۆکردنەوەی ڕاپۆرتی لیژنەکانی تر بێت، تێبینیەك کە وەربگیردرێت و دەکرێت وەرنەگیرێت، هیچ حاڵەتێکی ئیجباری بۆ لیژنەی دارایی لێرە دیاری نەکراوە، بۆیە من پێم باشە سیاغەکەی وابێ کە لیژنەی دارایی و کاروباری ئابووری و وەبەرهێنان ڕاپۆرتەکانی لیژنەکە بەکاردەهێنێ لە ڕاپۆرتی گشتی، سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، لیژنەی پێداچوونەوەی پەیڕەو ئەگەر ڕوونکردنەوەتان هەبی، ئەگەر نا دەچنە ماددەی دواتر، کاك فرست فەرموو.

بەڕێز فرست صۆفی علی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەو تێبینیانەی باسکرا، زۆریان تێبینی بەجێ بوون، هەم ئەوانەی سیاغە هەم ئەوانەی تر، سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، بۆ ماددەی دواتر کاك قارەمان فەرموو.

بەڕێز قارەمان قادر فتاح:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی ١٠٤

١/پێشنیاری زێدەکردنی تێچووەکان یان هێنانە کایەی تێچوونی نوێ یان کەمکردنەوەی داهاتەکان پەسەند ناکرێت.

٢/ پەرلەمان بۆی هەیە تەرخان کراو پرۆژەی بوودجەی هەڵبوەشێنێتەوە یان کەمی بکاتەوە، هەروەها بۆی هەیە، ئەو تەرخان کرا لە ماددەیەك بۆ ماددەیەکی تر یان لە بەشێکی تر یان لە دەروازەیەك بۆ دەروازەیەکی تر بگوازێتەوە.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، بێگەرد خان فەرموو.

بەڕێز بێگەرد تاڵەبانی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەو بەڕێزانەی کە دەیانەوێ گفتوگۆ بکەن، علی حمە صالح، قادر وەتمان، سالار محمود، د.جوان، شێرکۆ حمە امین، نجیبە لطیف، بەهزاد دەرویش، صالح فقی، سەرکەوت سەرحەد.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، کاك علی فەرموو.

بەڕێز علی حمە صالح:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

سەرنجەکانم زیاتر لەسەر خاڵی یەکەمە، بەحوکمی ئەوەی ماوەیەك لەبەر دەستی چەند کەسێك ئیشم کردووە کە شارەزای بوودجە بوون، ئەم ماددەیە شوێنەکەی لە پەیڕەوی ناوخۆ نییە، قانونی بودجەیە، بۆ نموونە هەندێ خەرجی هەیە لە پەرلەمان موناقەشە دەکرێت زیاد دەکرێت، لە شوێنێکی تر دەبڕدرێت، ئەکرێ بوترێ ئەوەش شوێنەکەی ناو بودجەیە، دەکرێ بوترێ لە کۆی گشتی ئەو پارەیەی تەرخان دەکرێت بۆ خەرجی زیاد ناکرێ، بەڵام لێرە تۆ بۆ نموونە بڕگەیەك پێویست دەکات سیڤی زیاد بکەی، بەشێکی بڕی کە هیچ پێویست نییە، بۆیە ئەمە دەزانم ناکرێ لە بەینی وەبەرهێنان و تەشغیلی دا گۆڕانکاری بکەین، بەڵام هەندێ خەرجی هەنە پێویستە زیاد بکرێ، بەڵام لە شوێنێکی ترەوە کە خەرجی ناپێویست دانراوە موناقەلەی پێ دەکرێ و دەگوازرێتەوە، ئەگەر وا نەبێ جا موناقەشەی بودجە چ بەهایەکی هەیە، تۆ نەتوانی خەرجیەك زۆر پێویست بێ بۆی دابین بکەی و نەتوانی ماددەیەك زۆر زیادە نەیبڕی، بۆیە پێموایە خاڵی یەکەم شوێنی ئێرە نییە، شوێنی خاڵی بودجەیە، سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، شکریە خان فەرموو.

بەڕێز شکریە سمایل مصطفی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پێموایە خاڵی یەکەم پەرلەمانتاران دەست و پێوەند دەکات، بۆیە لابردنی زۆر بە زەرور دەزانم، تەنها خاڵی دووەم بمێنێتەوە ئەوە کیفایەتە و سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، کاك قادر فەرموو.

بەڕێز قادر وەتمان رسول:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

بەر لە هەمواركردنەكە دەستكاری كردنەكە لە ماددەی (٨٣)ی ئەو پەیڕەوە پێویستە هەر دەستكاری نەكرێت، بە قەناعەتی من وەكو خۆی بمێنێتەوە، چونكە ڕاستە حكومەت تایبەتمەندە بە كۆكردنەوەی داهات، بە خەرجی داهات، حكومەت تایبەتمەندە بە خەملاندنی داهات، تایبەتمەندە بە خەملاندنی خەرجیەكان و چۆنیەتی خەرجیەكان، بەلام ناكرێ گفتوگۆ كردنەكە مانای نامێنێ، ئەگەر ئێمە نەتوانین بە شێوەیەكی زۆر ڕێژەیی بە نموونە بۆ كەرتی كشتوكال بڕێك پارە زیاد بكەین، ئەی گفتوگۆیەكە مانای چییە، بۆیە من لەگەڵ ئەو ڕایە دانیم كە دەڵێ هەڵبگیردرێت، مانەوەی پێویستە، چونكە ئەگەر هەڵبگیردرێت و بچێتە قانونی بودجە خۆ تۆ قانونی بودجە لە ئەنجامی گفتوگۆ كردن دەیكەی بە قانون، خۆی بۆ خۆی ڕەشنووسە، لەگەڵ مانەوەی دام، بەلام وەكو خۆی، بە بێ هیچ تەعدیل كردنی، وەك لە ماددەی (٨٣)دا هاتووە، ماددەی (٨٣) هەرچەندە تۆزێك غموزی تێدایە، بە تایبەتی كە باس لە ڕوونكردنەوەی ئامرازەكانی دەستەبەر كردنی پێشنیارەكە دەكات، بەلام هەر ئەو دەقە و هەر ئەو خاڵە زۆر باشترە لەوەی كە بەڕێزان لە لیژنەی كاتی، یەعنی سەلاحیەت و دەسەلاتەكانیان لەوبارەیەوە كەم كردووەتەوە، بۆیە دەكرێت بڵێین بەهۆی پێویستی زیاد بوونی تێچوونەكان پەسەند بكرێت، دواتر ئەوەی لە ماددەی (٨٣) داهەیە لە خواریشەوە دەسەلات دەداتەوە بە پەرلەمان بە دەنگدان ئەوە یەكلادەكاتەوە، كەواتە ئێمە بۆ هەڵی بگرین، تەنها بتوانین نەقڵی بكەین لە دەروازەیەكەوە بۆ دەروازەیەكی تر لە ناوێكەوە بۆ ناوێكی دیكە، بۆیە من پێم باشە وەكو خۆی بمێنێ، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینكی/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

سوپاس، كاك سالار فەرمووو.

بەڕێز سالار محمود مراد:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

ئەم ماددەیە دوو بڕگەیە، بڕگەی یەكەم پێچەوانەی بڕگەی دووەمە، ڕۆڵی بڕگەی دووەم هەڵدەوەشێنێتەوە، بۆیەمن پێشنیار دەكەم ماددەكە بە تەواوەتی هەڵبگیردرێت، یان پاش و پێش بكرێت، چونكە پەرلەمان كاتێك كە بۆی هەبێ لە تەرخان كراوی بوودجە هەڵبوەشێنێتەوە و كەم بكاتەوە و زیاد بكاتەوە لە دەروازە و بابەكان، لەڕاستی دا دەبێ لەسەر بنەمای پێشنیار بێ و تەرح بكرێ، موقتەرەحات بێ، بەلام لە بڕگەی یەكەم كە ناتوانێ پێشنیار بكات، ئەمە جۆرێكە پێموایە لە ناتێگەیشتن، بڕگەی یەكەم بە تەسەوری من لیژنەی پەیڕەو بۆمەبەستێك دایانناوە كە هیچ پێشنیارێكی لە گۆترە نەكرێ كاتێك كە لە

ناو پرۆژەی بودجەدا دەست مایەیەك نەبێ، تۆ پێشنیاری چی دەكەی بۆ زیادكردنی سەرف لەبەرامبەردا دەبێ لە ماددەیەك لە دەروازەیەك لە شوێنێك كە دەست مایەیك هەبێ ئینجا تۆ بتوانی پێشنیاری پرۆژەی نوێ بكەی، بۆیە من پێشنیار دەكەم یان ماددەكە لابرێت یان بڕگەی یەكەم بكرێتە بڕگەی دووەم، بەم جۆرەی خوارەوە دابڕێژرێتەوە، پێشنیاری زیادە كردنی تێچوونەكان یان هێنانە كایەی تێچوونی نوێ لە دەرەوەی ماددە و دەروازەكانی بوودجە پەسەند ناكرێ، واتە لە دەرەوەی ئەوانە پەسەند ناكرێ، لە چوارچێوەی ئەم ماددانە ماددە و بڕگانەدا ئاساییە پەسەند بكرێ، چونكە لیجانەكانیش كاتێك ڕاپۆرت دەنووسن بەشێك لە ڕاپۆرتەكانیان بریتیە لە پێشنیار كردن، سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینكی/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

سوپاس، د.جوان فەرموو.

بەڕێز د.جوان اسماعیل عزیز:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

بودجە و میزانیە وەسیلەیەكی تەختیتی و ئەرقامیە لەسەر ئەدائی حكومەت، واتا وەكی بودجەی دەبینی هەر مەبالغەكان و فەقەراتەكان ببینی، هەركەسەك بڕێك شارەزای لە بودجەی هەبێ دەتوانی بزانی ئەو حكومەتە باش ئیشی كردووە یان خراپ ئیشی كردووە، سلبیاتی چییە و ئیجابیاتی چییە، لەبەرئەوە من قەد لەگەڵ ئەو خاڵەی نیمە كە بودجە بێتە پەرلەمان و موناقەشەی لایەنی ئیراداتی نەكەی، لایەنی مەساریفی نەكەی، لایەنی قازانجی نەكەی، ئەدی ئیشوكاری تۆ چییە، بۆ بودجە دێتە پەرلەمان ئەگەر ئەتو نەتوانی ئیقتراحاتی نەكەی، هەتا ئەدائی حكومەتی باش بكەی، كە موعالەجەی ئەو كۆسپانەی ئەوەی هەیە لەناو بوجەی چارەسەری بكەی، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینكی/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

سوپاس، د.شێركۆ فەرموو.

بەڕێز د.شێركۆ حمە امین:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

ئەو بەڕێزانە قسە و تێبینیەكانیان گووت، چونكە دەڵێن ماددەی یەكەم و دووەم پێچەوانە دەبنەوە، هەر لە پەیڕەوە كۆنەكە سێ خاڵ دیاری كراوە، كە پەرلەمان بۆی هەیە ئەو پێشنیازانە بكات، وەكو ئەو هاوڕێیانە گوتیان كاك علی و د.جوانیش وتی من بە كوردی دژی ئەوەین كە لە ساڵانی ڕابردوودا دەزانین كراوە، بۆدجەی وەبەرهێنان بردراوە بۆ بودجەی تەشغیلی كە ئەوە یەعنی هەر ناكرێ لە دونیا شتی وابێ، بۆ نموونە بودجەی وەبەرهێنان ببەی بۆ بودجەی تەشغیلی، بۆیە ئەمە پێویستە بەو جۆرە موعالەجە بكرێ

که یەعنی تۆ لەسەر ئەساسی پێویستی، مەسەلەن وڵاتەکە پێویستی بە کشتوکاڵە وپێویستی بەوە هەیە ئەندامانی پەرلەمان لە کاتی موناقەشە پێشنیازی ئەوەبکەن کە ئابووری ئەم وڵاتە فەراهەم بکرێ و لە شوێنێك هەست دەکەی خەرجی زۆرە و وەك پێویست پارەی بۆ تەرخان نەکراوە بیبەی بۆ ئەو، ئەگەر ئەم دەستکاری کردنە نەبێ کەواتە لە ئەساسەوە پرۆژەکە نەیەت باشترە، پێم وابێ وەکو پەیڕەوە کۆنەکە خاڵی سێیەمی تەقریبەن تایبەت کراوە بەو ماددەیە، بۆیە من قسەی کۆتاییم ئەوەیە کە پشتگیری قسەکانی کاك علی و د.جوان و کاك سالار دەکەم، سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، نجیبە خان فەرموو.

بەڕێز نجیبە لطیف احمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

منیش پشتگیری ئەو بەڕێزانە دەکەم کە پێیان وایە خاڵی یەکەم لێرە زیادەیە، چونکە هیچ مەهامێك و گرنگیەك بۆ هاتنی بودجە نامێنێ ئەگەر تۆ نەتوانی موناقەشەی بکەی یان زیادی بکەی، بۆیە ئەو خاڵە بە زیاد دەزانم و دەستتان خۆش.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، کاك بەهزاد فەرموو.

بەڕێز بەهزاد دەرویش دەروێش:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

یەکەم/ بەڕاستی ئەگەر ئەڤ خاڵا یەکەم نەمینێت لێرە واتا تۆماتیکیەن پەرلەمان هەر بۆی نابیت باسی زێدەکی بکات، چونکە لە خاڵی دووەم باسی ئەوە دەکات کە بۆی هەیە تەنها موناقەلە یان کەم کردنەوە، بۆیە پێویستە بمێنێت، بەڵام بە دوو مەرج، پەیڕەوی پێشتر مەرجەکی بۆ دانابوو، تەبعەن پێشنیار دەکەم بەو شێوەیەی لێ بێت، پەرلەمان بۆی هەیە پێشنیاری زێدەکردنی تێچووەکان یان هێنایە کایەی تێچوونەکان یان کەم کردنەوە، بە مەرجێ ئەگەر پێشنیارەکە پاڵپشت بێ بە ڕوونکردنەوەی پێویست کە ئەوە لە پەیڕەوی کۆن هەیە، بەمەرجی زیادکردن، دەتوانین ڕێژەیەك لێرە دانانێین (١٠٪) لە بودجەی گشتی زیاد بکرێ، واتا پەرلەمان بۆی هەبی هەندەك مەجالا زیاد کردن تێدا بکات، خاڵا دووەم/ پێم باشە کە دەڵێت لە بەشەکی تر واتا ئەگەر بەشەکی تازە هەبێت، مەسەلەن حکومەت لەبیری چوو بێت یان پەرلەمان بە پێویستی بزانێ کە بەشەکی تازەیە، بۆیە پێم باشە ئەو بەشەش زیاد بکرێ، کە دەڵێ لە بەشێکی تر یان لە بەشەکی نوێ کە پەرلەمان بە پێویستی بزانێ، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

سوپاس، كاك صالح فەرموو.

بەڕێز صالح فقی محمد امین:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

پێشنیار دەكەم خاڵی یەكەم و دووەم، ئەوەی كە لە خاڵی دوو جێگەی نەكراوەتەوە وەكو زێدە كردن یان تێچووی بخرێتە سەر خاڵی دووەم و تۆمار بكرێ بە یەك خاڵ، خاڵێكی بۆ زیاد بكرێ كە موناقەلە لە ڕابردوودا موناقەلە یەكێك بووە لە كێشە سەرەكیەكانی جێ بەجێ كردنی یاسای بودجە، زۆر كات زۆرترین بەهەدەردانی تێدابووە، لە ئەنجامی ئەو موناقەلەیە، بۆیە من تەئكید لەوە دەكەمەوە كە ئەوە جێگەیەتی و خاڵێك زیاد بكەین، حكومەت دوای ئەوەی پەرلەمان پەسەندی دەكات ڕێگە بەوە نەدات حكومەت موناقەلە بكات، ئەگەر بۆحاڵەتی پێویست ڕێژەیەكی بۆ دابنرێت بۆ نموونە(٥٪) حكومەت بۆی نەبێ لەوە زیاتر موناقەلە بكات، سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینكی/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

سوپاس، كاك سەركەوت فەرموو.

بەڕێز سەركەوت سەرحەد خلیفە:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

دیارە لە بڕگەی (٢) دەڵێ پەرلەمان بۆی هەیە تەرخان كراو، یەعنی ئەو پرۆژەیە مانایەكی وا نابەخشێ، بەڕای من تەرخان كراو وا پێم باشە پەرلەمان بۆی هەیە بودجەی تەرخان كراو هەڵبوەشێنێتەوە لەبری تەرخان كراو پرۆژە بودجە شیاوترە، سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینكی/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

سوپاس، مامۆستا مەروان فەرموو.

بەڕێز حسین اسماعیل حسین:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

لە پەیڕەوی ناوخۆی كۆنیش لە دوو سێ شوێن ئەو بۆی هەیە دووبارە بۆتەوە، بە تەسەوری من ئەو بۆی هەیە زیادە، مادام پەرلەمان ئەو سەلاحیەتەی هەیە یان ئەو دەسەلاتەی هەبێت، ئەو بۆی هەیە بۆ شتێك بەكاردێت كە سەلاحیەتی خۆی نییە پێیدراوە، یەعنی ئەو بۆی هەیە زیادە لێرە، ئەگەر لیژنەی پەیڕەو بە هەندی وەربگری.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینكی/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

سوپاس، كاك عمر فەرموو.

بەڕێز عمر عینایەت حمە سعید:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پشتیوانی قسەکانی کاک علی دەکەم لەبڕگەی یەکەم دا، بڕگەی دووەمیش پێم خۆشە، بەم شێوەیە دابڕێژرێتەوە، پەرلەمان دەتوانێ تەرخانکراوی پرۆژەی بودجە بۆ هەر بابەتێك گەر بیەوێت کەمی بکاتەوە، هەروەها بۆی هەیە لە دەروازەیەك بۆ دەروازەیەك لە ماددەیەك بۆ ماددەیەك لە بەشێك بۆ بەشێکی دیکە بگوازێتەوە، سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، بەڕێزان گفتوگۆ لەسەر ئەو ماددەیە کۆتایی هات، داوا لە لیژنەی کاتی دەکەین، بەڕێزان ئەگەر ڕوونکردنەوەیەك هەبێ لەو کارەیەوە؟ کاك فرست فەرموو.

بەڕێز فرست صۆفی علی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەشێکی مولاحەزاتەکان پەیوەندی بە سیاغەوە هەیە، بەشی هەرە زۆری لە ئەنجامی سیاغەیەکی لاواز بووە لە پەیڕەوەکەی ئێمە، ئێمە سیاغەکە چاك دەکەین بەڵام با ڕوونی بکەینەوە مەبەستی ئێمە لەو دوو بڕگەیە ئەمەی خوارەوەیە، ئەوەی کە حکومەت ناردوویەتی، بۆ نموونە (١١) ترلیۆن ناردوویەتی وەکو موازەنە، لەو (١١) ترلیۆنە پەرلەمان بۆی هەیە موناقەلەی پێ بکات و لێرە هەڵی بوەشێنێتەوە لەو بابە زیادی بکات و لەو بابە لای ببات، بەڵام لە دەرەوەی ئەم (١١) ترلیۆنە بۆی نییە یەك دیناری تر بیکاتە (١١) ترلیۆن و (١٠٠) ملیۆنیش، ئەوە نە لەلای ئێمە وایە لە هەموو کورەی ئەرزی وایە، حکومەت دەزانێ ئەو ساڵ چەند پارەی هەیە، بۆیە ئێمە بەو شێوەیە سیاغەی دەکەینەوە کە ئێستا قسەم کرد ئەگەر هەڵەیەك و لێك تێ گەیشتنێك هەیە لە ئەنجامی سیاغەکەی خراپی ئێمەیە، ئێمە چاکی دەکەینەوە، سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، نوقتەی نیزامی کاك علی فەرموو.

بەڕێز علی حمە صالح:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بڕگەی دووەم دیسان تەئکید دەکەمەوە ڕێگە ئەدا بە گواستنەوە لە وەبەرهێنانەوە بۆ تەشغیلی، ئەمە کفرە، ساڵانی تر کراوە، دوو ترلیۆن لە پرۆژەی مەشاریعەوە هێنراوە دراوە بە بەخشین، لە قوتابخانە نەکراوە دراوە مینەح، نەخێر ئەمە ئەبێ قەتعیەن قەتع بکرێ، کە نابێ لە تەرخان کراوی پرۆژەکانی ژێرخان و پرۆژەکانی وەبەرهێنانەوە بۆ خەرجی بەکاربردن بەکاربێت، ئەمە نەهاتووە، چونکە دەرفەتی

گواستنەوە دراوە، ئەوەی د.فرست گوتی راستە عجز زیاد دەکات، عجز بۆ وڵات ماڵوێرانی بەدوادێت، سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، تێبینی هەیە کاك عمر فەرمووو.

بەڕێز عمر عینایەت حمە سعید:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من ویستم لەسەرەتاوە باسی بکەم ئەم بەڕێزانەی کە لێرە ئەندامی پەرلەمانن، هەر کەسێك لە ناوچەیەکەوە دێت، ئێمە بەدرێژایی مێژوو گیرۆدەی دەست ئەوە بووین لە مەرکەزەوە بودجە دادەنرا لە شارەوانیەکان یان دائیرە فەرعیەکانی مەنتیقەکە هیچ ئاگایان لێ نەبوو، ئەو بودجەیەی کە دەمان نارد بۆ حکومەت بە پێچەوانەی ئەو بودجەوە پێچەوانەکەی بۆ ئێمە دەهاتەوە، لەبەرئەوە من پێشنیار دەکەم و داوا دەکەم بەڕێزان کێشە و گرفتەکانی خۆیان لە کاتی پێش ئامادەکردنی بودجە بێنن و پرۆژەکان دیراسە بکەن بۆ ئەوەی بتوانن لە قاعەی پەرلەماندا بیچەسپێنن کارێکی وا بکەن پرۆژەیەك بێ ڕەنگدانەوەی پێداویستیەکانی خەڵکی کوردستان.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، بەڕێزان گفتوگۆ تەواو بوو تکایە بۆ ماددەی دواتر، کاك ابو کاروان فەرمووو.

بەڕێز عبدالرحمن فارس:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی ١٠٥:

١/ڕاپۆرتەکان بەشێوەیەکی گشتی گفتوگۆی لەسەر دەکرێ پێش چوونە سەر گفتوگۆ کردنی دەروازەکانی بودجە و بڕیاردانی بەندەکان، هەر ئەندامێك دەتوانێ بۆ ماوەیەك کە لە حەوت خولەك تێ پەر نەکات بەشێوەیەکی گشتی گفتوگۆ لەسەر ڕاپۆرتەکە بکات.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئیمێنکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

دیارە شەش بەڕێز داوا دەکەن گفتوگۆ لەسەر ئەو ماددەیە بکەن، بەڕێز علی حمە صالح، فەرمووو.

بەڕێز علی حمە صالح طه:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

دەقیقتر وایە ڕاپۆرت بەش بەش گفتوگۆی لەسەر بکرێ، بۆ نمونە یەکێك سەرنجی لەسەر کشتوکاڵ هەیە، لەسەر دارایی هەیە، لەسەر نەوت هەیە، بەش بەش ڕاپۆرتەکە قسەی لەسەر بکەی، کە بەش بەش بوو من پێموایە حەوت دەقەکەش زۆرە، بەڵام بۆ نمونە هەیە سەرنج و تێبینی لەسەر بەشێکی زۆری بابەتەکان

هەیە، موناقەشەی بەش بەش بۆ ئەوەی وەڵامەکەی دەقیقتر بێ، دەبێ بابەت بەش بەش بێ، ئەوە قانون وایە، مادده مادده، ئەویش بەش بەش موناقەشە بکرێ، سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەڕێز علی حمه صالح، بەڕێز أبوبكر هەڵەدنی، فەرموو.

بەڕێز أبوبكر عمر عبدالله (أبوبكر هەڵەدنی):

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من پێشنیار دەکەم هەردوو ماددەکە بکرێت بە یەك مادده و بە سێ فەقەرە، دووەم/ ئەو بەشێوەیەکی گشتی لە...

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

ماددەی (١١٩) مەبەستت؟

بەڕێز أبوبكر عمر عبدالله (أبوبكر هەڵەدنی):

بەڵێ (١١٨) و (١١٩)، دووەم/ ئەو (بەشێوەیەکی گشتی) دووجار هاتووە و جاری دووەمیان دووبارەیە، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەڕێز أبوبكر هەڵەدنی، بەڕێز سالار محمود، فەرموو.

بەڕێز سالار محمود مراد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من تەنها تێبینیم لەسەر وشەیەك هەیە (ڕاپۆرتەکان) چونکە یەك ڕاپۆرت هەیە، ڕاپۆرتێکی گشتی لیژنەی دارایی و ئابووری هەیە، دەکرێتە بنەما بۆ گفتوگۆ چونکە ڕاپۆرتی لیژنەکان تا ئەو کاتە ئەو ڕاپۆرتە نەبووبێ بە ڕاپۆرتی لیژنەی دارایی کە بوو بە ڕاپۆرتی لیژنەی دارایی یەك ڕاپۆرت دەبێ، سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ ئەو تێبینیە بەڕێز سالار محمود، بەڕێز آمنة زکری، فەرموو.

بەڕێز ئامنە زکری سعید:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

گفتوگۆ کرن سەر بودجەی دوو شێوازا دێتە کرن ئێك/ ئەگەر هەڤالێت من کو لە ڕابردوو هاریکار بن، ڕاپۆرتا گشتیا حکومەتێ ئەوە خۆ سیاسەتا گشتی بەحس کرد ئەوەل ئەو دێتا خاندن پشتی هەنگی گفتوگۆهەکا گشتی دێ سەر ڕاپۆرتێ دهێتە کرن، وەختێ ئەو خەلاص بیتن مەجلیسا ڕاپۆرتا کو لیژنا هاوبەش، واتا لیژنا دارایی و لیژنا دێ پەرلەمانی ئەو تێتە خاندن گفتوگۆ تێتە کرن، پێشەنگی یاسا مادده

به مادده بێته گفتوگۆكرن، واتا سێ جۆره موناقەشه دەكەین، موناقەشەیەكا سەر سیاسەتا گشتی یا حكومەتێ، دوو/ میزانیه وێ سالێ، كو ئەو دێته خاندن پەرلەمان دەرگا بۆ دێتەهه كرن، گفتوگۆیێ سەر دكەن ڕاپۆرتا خۆی دێ ئیتر یا هەی یا گشتیا، هەروەسا ئەوه كو لیژنێت مەعنی ڕەئیا خۆ سەردا، پێشەنگی یاسا گفتوگۆ سەر تێته سەركرن، مادده به مادده موناقەشه لەگەڵ هەر یاسایەكا دی ئیعتیادی موناقەشه لەسەر دێته كرن، كاك عبدالله و كاك سالار و گەشه خان جێ هاڤكار بن دگەل مندا، سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینكی/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

سوپاس بۆ ئەو تێبینی یه و ڕوونكردنەوه بەڕێز آمنة زكری، بەڕێز مصطفی سەكری، فەرموو.

بەڕێز مصطفی أحمد حمد (مصطفی سەكری):

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

قسەكەی من كاك سالار كردی، سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینكی/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەڕێز مصطفی سەكری، بەڕێز بەهار عبدالرحمن، فەرموو.

بەڕێز بەهار عبدالرحمن محمد:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

كاتێك دەڵێ ڕاپۆرتەكان وابزانم تۆزێك ئاڵۆزه، یەعنی (٧) دەقه ئەو هەموو ڕاپۆرته قسەی لەسەر بكرێ، ئەوه یەك، ئەو مولاحەزەی كاك سالار دەقیقه، ڕاپۆڕت لیژنه مەعنییەكان هەموویان داوه به لیژنەی دارایی و كراوه به ڕاپۆرتێك، ئەوه لەویا تەناقوزێك هەیه، هەروەها پێشنیار دەكەم ماددەی (١٠٥) و (١٠٦) و (١٠٧) پەیوەندیدارن بەیەكەوه، هەریەك مادده بێت، خاڵی (١،٢،٣،٤،٥) بەو شێوازه، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینكی/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەڕێز بەهار عبدالرحمن، بەڕێز سەركەوت سەرحەد، فەرموو.

بەڕێز سەركەوت سەرحەد خلیفه:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

دیاره دەڵێ ڕاپۆرتەكان هەر ئەندامێك بۆی هەیه له حەوت خولەك تێپەڕ نەكا، بەڕای من حەوت خولەك زۆره، بكرێ به پێنج خولەك، ئەگەر زیاتر بوو بۆی هەیه به ڕاپۆرت پێشكەشی بكات باشه، سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینكی/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەڕێز سەركەوت سەرحەد، بەڕێز د.شێركۆ حمه أمین، فەرموو.

بەڕێز شێركۆ حمه أمین قادر:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

تێبینیەکان بەشێکی ئەوەی زمانەوانی بوو ئەو بەڕێزانە کاك سالار و کاك أبوبکر هەڵەدنی و بەهار خان وتیان لەسەر ڕاپۆرتەکان لەبری ڕاپۆرت و دووجار (بەشێوەیەکی گشتی)، ئەوی تریشی پشتگیری قسەکانی کاك علی حمه صالح دەکەم، لەڕاستی دا من خۆم مەبدەئیەن لەگەڵ دیاری کردنی کاتدا نیم، سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەڕێز د.شێرکۆ حمه أمین، بەڕێز گەشە دارا، فەرموو.

بەڕێز گەشە دارا جلال:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەندامانی پەرلەمان.

ئێمە پێمان باشە خۆی موناقەشەی بودجە چۆن دەست پێ دەکات؟ لە پێش دا ڕاپۆرتی دارایی حکومەت دەخوێندرێتەوە، دوای ئەوە پەرلەمانتاران هەر یەکە و حەوت دەقە قسە لەسەر ئەو ڕاپۆرتە و لەسەر سیاسەتی گشتی دارایی حکومەت قسە بکەن، دوای ئەوە ڕاپۆرتی لیژنەکان دەخوێندرێتەوە، (٣) دەقە لەسەر ئەوەش قسە بکرێت، دوای ئەوە ماددەکان ماددە بە ماددە پەرلەمانتاران بەو شێوەیە..

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەڕێز گەشە دارا، بەڕێزان ئەو ماددەیە کۆتایی هات، بەڕێز علی حمه صالح، خاڵی نیزامیت هەیە؟ فەرموو.

بەڕێز علی حمه صالح طه:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەوەی لیژنەکە ئاڵۆزییەکی تیایە، یەکەم/ ڕاپۆرتی حکومەت دەخوێندرێتەوە و سیاسەتە عامەکەی ئەوە قسەی لەسەر دەکرێ، ڕاپۆرتی لیژنەی دارایی خۆی بەش بەشە، بەشی دارایی، بەشی تەندروستی، بەشی کشتوکاڵ، چۆن دەتوانرێ لەسەر هەموو ئەوانە، ئەوە سێ دەقەکە نیە، ئەوەکەی تری هەر ماددەیەك سێ دەقە لەسەری قسە دەکرێ ئەوە قانونی بودجەکەیە، بەڕێزان ڕاستە خۆ قانونی بودجەکە سێکتەر سێکتەر نیە ، خۆمان چەندین یاسای بودجەمان خوێندۆتەوە..

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەڕێز علی حمه صالح، گەیشت فیکرەکەت، بەڕێز د.ڕێواز فائق، فەرموو.

بەڕێز ڕێواز فائق حسین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێمە یەعنی وەکو لیژنەکە پێمانوایە بڕگەیەکمان لەبیرچووە بینووسین، ئەویش ئەوەیە کە:

ماددەی (١٠٥):

١-وەزیری دارایی راپۆرتی حکومەت سەبارەت بە پرۆژە یاسای بودجە دەخاتەڕوو.

دوایی راپۆرتی گشتی، یەعنی ئەو ڕاپۆرتەی کەلای لیژنەی دارایی یە، دوو فیکرە هەیە، فیکرەیەکیان ئەوەیە پەرلەمانتاران حەوت دەقە بتوانن قسە بکەن بۆ هەمووی، لەبەر ئەوەی نووسراوە راپۆرتەکان بە بێ تەوزیح، فیکرەیەکی تر هەیە (١٠) دەقە بێ و تەوزیعی بکەین لە نێوان هەردوو راپۆرتەکە، یەعنی لە نێوان ڕاپۆرتەکەی کە حکومەت دەیخوێنێتەوە و سیاسەتی دارایی حکومەت عەرز دەکات لەگەڵ راپۆرتی لیژنەکان بەهەردووکی (١٠) دەقەی دەدرێتێ، تەوزیعەکە یەکی پێنج دەقە بێ، یەکێکیان حەوت بێ، یەکێکیان سێ بێ، لە راستی دا ئەگەر خولی پێشووتان لەبیربێ خەڵك هەبووە لەم پەرلەمانە (٥٧) دەقە قسەی کردووە، خەڵك هەبووە (٤٥) دەقە قسەی کردووە، خەڵك هەبووە نیو سەعات قسەی کردووە، یەعنی مەبەستەکە ئەوەیە ئەو دەروازەیە ئەگەر بکرێتەوە ئەوەی قسەیەکی ترە لەراستی دا.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

قسەی زیاتر لەسەر ئەوە بکەین؟ یا بە ئەزموونی خۆی بەڕێز امنە زیکری، فەرموو.

بەڕێز ئامنە زکری سعید:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

عادەتەن مادام سیاسەتا گشتیا حکومەتا ئەوەی گەر ڕاپۆرتی بەشێکی لیجانا کو گرێدایە سەکتەر سەکتەر گفتوگۆی لەسەر بکەن، بۆ نموونە مەسەلەن حکومەت ئەو پرۆژەیێت کو بۆمە ناردی پرۆژەیێت بەردەوام، پرۆژەیێت کو یێت ڕاوەستاینە، پرۆژەیێت کو هاتینە تەمام کرن، بۆ هەر لیژنەیەکا یا پەیوەندیدار بێتە هەناردن کە حکومەتێت وی واریدا بواری خزمەتگوزاری دا بۆ پەروەردە و بۆ ڕێگاوبان و بۆ تەندروستی چ چێکری یە، هەر لیژنا کو ئیختیصاصی خو موتابەعە وان بەتایبەتی سەر مەنتەقێت خۆی دکاتن، ئەڤ ڕاپۆرتا گشتیا حکومەتی سیاسەتا گشتیا یا حکومەتا دەربارەی بودجە دیار دکاتن، ڕاپۆرتا گشتی یا پەرلەمانی کو یا گرێدایە سەکتەرا ڤە یا گرێدایا هەر لیژنەیەکا یا گرێدایە ئیختیصاصێت خۆ لەبەر هەندێ بە دیتنا من بیتن دوو گفتوگۆهێت ژ یەك جودا بێنە ئەنجامدان، واتا سیاسەتا گشتیا حکومەتێ، گفتوگۆیەکا عام بێتە ئەنجامدان ئەوە کو گرێدا یا ڕاپۆرتی دێتە لیجانی پەرلەمانی ژ کو هەر گرێدایە سەکتەرەکی، بۆ نمونە دێ من پرسیاری هەبیتن دێ ئەتو چەندی سەر قانونێ موناقەشەی بکەی، بابەتەکا قانونییێ سەر مادده بە مادده دێتە گفتوگۆکرن، بەس پرسیار منا هەی بۆ نمونە دهۆکێ رەوزەك دێ یە نیوسییێ تەمام بوو، پرۆژێت بەردەوام دا یا هەی، پارە بۆی هاتیە تەرخان کرن، دبەشێ گفتوگۆکران ڕاپۆرتێت لیجانادا دوو وەختییدا کو وەزیرێت مەعنینە ئەز هەر وەزیرەکی پرسیارا تایبەتمەند بە تایبەتی وەزیری پلاندانان دبێژیت بەردەوام یا تەمام بووی، پرۆژێت بەردەوام دا هەی پارەی بۆ هاتیە تەرخان

کرن، ئەڤە چۆن ئەڤ پارە بۆچی سەرف هاتی، ئەز وەختێ د ژی یاسایی دا ڤان گفتوگۆیی سەر بکەی لبەر هەندێ دڤێتن ژ یەك جودا بن.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینكی/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

سوپاس، بەڕێز علی حمه صالح، فەرموو.

بەڕێز علی حمه صالح طه:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

هیوادارم پەلە نەكرێ لەم بەشە، ئەم بەشە خەریتەی ئەوە دەكات كە چۆن بودجەكە تێدەپەڕینرێ و موناقەشە دەكرێ، ڕاپۆرتی حكومەت دێ سیاسەتی عامی حكومەتە، زۆر باشە حەوت دەقە قسەی لەسەر دەكەین، دوای ئەوە آمنة خان بەشێكی باس كرد، ڕاپۆرتی لیژنەی دارایی ئەو مەساحەیە كە گفتوگۆ لەسەر بودجەكە بەگشتی دەكرێت، تۆ ناكرێت بۆ نمونە دوو هەزار پرۆژەی تیایە، لەو دوو هەزارە هەزاری بەردەوامن، پێنج سەدی هەر دیار نیە لەكوێن، پارەی بۆ دانراوە، پرۆژەی وەهمی تیایە، تۆ چۆن ئەوە پەرلەمانتار حەصر دەكەی سێ دەقە قسەی لەسەربكات؟ حەلەكە ئەوەیە بەش بەشە، بەشی تەندروستی، بەشی كشتوكاڵ، بەشی پەروەردە، لە هەر بەشێك با پەرلەمانتار بۆی هەبێ حەوت دەقە قسەی لەسەر بكات، نەك تۆ ئەو هەموو پرۆژە، دوو هەزار پرۆژە بێنی جگە لە خەرجییە تەشغیلییەكەی من لەسەر دوو هەزار پرۆژەكە قسەم هەیە، لەسەر بەخشین قسەم هەیە، لەسەر خەرجی دیكە قسەم هەیە، لەسەر دەرماڵەكان قسەم هەیە، ئەم هەمووە چۆن بە حەوت دەقە دەكرێت؟ چونكە لە قانونی بودجەكان موناقەشەی سێیەمە، ماددەكان موناقەشەی دەكرێ، مەجالی ئەوە نیە.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینكی/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەڕێز علی حمه صالح، بەڕێزان پەلە پەل لە هیچ بڕگەیەكی ئەو ماددەیە ناكرێت، هی پێشتریش نەكراوە، هیچ ئیشێكی تر لەوە گرنگتر لەبەردەممان‌دا نیە، دەرفەت بە د.فرست دەدەین بۆ ئەوەی ڕوونكردنەوەی زیاتر لەسەر ئەوە بدات، فەرموو.

بەڕێز فرست صوفی علی:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

ئێمە پێمانوایە لە مانگی شەشی (٢٠١٤) وەكو لیژنەی كاتی دەست بەكاربووین، یەك ساڵ و نیو خەریكی نووسینی ئەو پەیڕەوە بووین، نەك پەلەمان نەكردووە، كاتێكی زۆر زیادیشمان پێداوە، هیچ ماددەیەكیش لە ناو شەو ماددانەی نووسیومانە لە ناو ئەو پەیڕەوە هی ئەوەیە كە چەندین سەعات موناقەشەی زۆر بەردەوامی لەسەر كراوە، ئێمە بەكورتی و بە كوردی ئەوەی دامانڕشتووە ئەو دوو جوملەیەیە، ئەوە

شتێکی موتتەبەعە لە هەموو پەرلەمانات، یەکەم شت ڕاپۆرتی حکومەت لەسەر بودجەی ساڵی (٢٠١٩) دێ، ئەم ڕاپۆرتە تەفاصیل و ستراتیژی حکومەتی تێدایە، کە وەزیری مالیە ڕاپۆرتەکەی خوێندەوە ڕێگە بە ئەندامانی پەرلەمان دەدرێ هەر یەکە حەوت دەقە لەسەر ئەم ڕاپۆرتە قسە بکات، دوای ئەوە ڕاپۆرتی هاوبەشی یەعنی ئەوەی کە لیژنەی دارایی ئامادەی کردووە لەبەرەنجامی کۆکردنەوەی ڕاپۆرتی هەموو لیژنەکانی پەرلەمان، کە دەبیتە ئەصلی قانونی موازەنە و بە ئیستیناد کردنە سەر ڕاپۆرتی ئەو قانونەی ئەو مەشروعەی کە لە حکومەت هاتووە، ئینجا لەوێ بۆ هەر بەندێك، بۆ هەر ماددەیەك هەر ئەندامێکی پەرلەمان سێ دەقە قسە دەکات، ئەگەر (٦٠) ماددە بێت، (٣٠) ماددە بێت، (٣٠) جاران (٣) واتا هەر ئەندامێك بۆی هەیە (٦٠) دەقە قسەی لەسەری بکات، ئێمە کە قانونی بودجە دەنووسین ئیتر تەواو دەبین لە بودجە، دەگەڕێینەوە کوێ؟ دەگەڕێینەوە ڕیساکانی دانانی تەشریع، چ نەصەکمان هەیە لە موناقەشەکردنی ماددە بە ماددەی قانونێکی ئیعتیادی هەمان ئەو ڕێسایانەش لەسەر موناقەشەکردنی قانونی موازەنە تەتبیقی دەکەین، ئێمە لە دوای تەواوکردنی ڕاپۆرتی حکومەت دەگەڕێینەوە مەنزوومەی تەشریعی خۆمان کە پێش ئێستا بەڕێزتان دەنگتان بۆدا، ئەو مەنزوومە تەشریعییە پەسندگەی پەیڕەوییەکەی پێموایە زۆر تەبیعی یە و زۆریش گونجاوە ئەوەی ئێمە دامانڕشتووە.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەڕێز د.فرست صۆفی، بەڕێز علی حمه صالح ئاخیر تێبینیت، فەرموو.

بەڕێز علی حمه صالح طه:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

آمنة خان، گەشە خان، کاك سالار ئەندام پەرلەمان بوون هاوکارمان بوون، ڕاپۆرتی گفتوگۆی ڕاپۆرتی لیژنەی دارایی جیاوازە لە گفتوگۆکردن لەسەر قانونی بودجەکە، ئەوەی بەڕێز د.فرست دەیڵێ وەك گفتوگۆکردن لەسەر ڕاپۆرتی حکومەت ڕاستە، بۆ گفتوگۆکردن لەسەر ماددە بەماددەی کە ماددەی یەکەم دەڵێ بودجەی سەرۆکایەتی هەرێم ئەوەندە و بودجەی پەرلەمان ئەوەندە و ئەنجومەنی وەزیران، ئەوەش ڕاستە، بەڵام ڕاپۆرتی لیژنەی دارایی کاك دکتۆر جیاوازە لە قانونی بودجەکە، ئەوە گفتوگۆیەکی ترە، واتا سێ گفتوگۆمان هەیە.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەڕێز علی حمه صالح، ئێستا دەرفەت بە گەشە خان دەدەین، گەشە خان دەتوانی باسی ئەوەی پێشتر بکەی؟

بەڕێز گەشە دارا جلال:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەڵێ، ئەوەی کە علی حمە صالح دەڵێ وایە، ئێمەش ئێستا موناقەشەمان کرد لە لیژنە، بەس وابزانم جارێ د.فرست موافیق نیە، ڕاپۆرتی دارایی حکومەت فرسەت بدرێ بە پەرلەمانتار قسەی لەسەر بکات، دوایی ڕاپۆرتی پەرلەمان کە لەلیژنەی دارایی کۆبووەتەوە هی هەموو لیژنەکان فورسەتێکی تر بدرێ بە پەرلەمانتار ئینجا دوایی دێیتە سەر پرۆژەی بودجەکە ماددە بە ماددە و بەند بە بەند.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس روونکردنەوەیەکی تری ئیزافی هەر لەسەر ئەوە، بە ئەزموونی پێشتر، بەڕێز سالار محمود، فەرموو.

بەڕێز سالار محمود مراد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من پێموایە بەم میکانیزمە پەرلەمان سەرکەوتوو نابێ لە پەسندکردنی بودجە، ئەگەر بکرێتە سێ بابەتی دابەشکراو، ڕاپۆرتی حکومەت بۆ بەرچاوڕوونکردنی پەرلەمانی کوردستانە لە وردکردنەوەی سیاسەتی دارایی و مالی کۆکردنەوەی داهات و سەرفکردن، ئەوەی پەیوەستە بە ڕاپۆرتی لیژنەی دارایی بۆ بودجەی گشتی ئەو پرۆژەیە حکومەت دەینێرێتە پەرلەمان، جا پەرلەمان خۆی بەپێی پەیڕەو قەرار دەدا ئایا بەند بە بەند ئێستاکە ئێمە لە چوارچێوەی ئەوە موناقەشە دەکەین، بەند بە بەند موناقەشەی دەکات یان بەشێوەیەکی گشتی کات دەداتە پەرلەمانتاران، ئەوەی کە د.فرسەت دەڵێ دەگەڕێنەوە بۆ موتەبەعی قانونی، قانونی بودجەش موناقەشە دەکرێ، ئەو کاتە هەر پەرلەمانتارێك بۆی هەیە ماددەی بە ماددە، واتا سێ بەش نیە دوو بەشە، بەشی یەکەم ئەوەی حکومەت ڕاپۆرتی خۆی لە ڕێگەی وەزیری دارایی دەیخوێنێتەوە یان وەزیری پلاندانان دەیخوێنێتەوە، سیاساتی گشتی حکومەت خۆی ڕوون دەکاتەوە بەدەر لەو ئەرقامانەی کە لە ناو پرۆژەی یاسای بودجەیە کە دەینێرێتە پەرلەمانی کوردستان، پرۆژە یاسای بودجە تایتڵەکانی دەستنیشان دەکات، داهاتەکانی، خەرجییەکانی، بودجەی تەشغیلی، بودجەی وەبەرهێنانی، حەجزی، صەرفی، هەموو ئەوانە لە ماددەکانی ڕوون دەکاتەوە بەشێوەیەکی گشتی، بەڵام لە تەفاصیل دا مەسەلەی پرۆژەی بودجەکە هەیە من بۆ خۆشم بۆچوونم وایە پەرلەمان ناگاتە نەتیجەیەك ئەگەر لە سێکتەری پەروەردەدا تۆ برۆی لە پرۆژەیەك لە ناحیەیەکدا دەکرێ تەفاصیلی لە ناو هۆڵی پەرلەمان موناقەشە بکرێ، بەشێوەیەکی گشتی موناقەشە دەکرێ بەڵام ئەم مەسەلەیە پەیوەستە بەڕۆڵی پەرلەمان لە چاودێری کردنی بودجە.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەڕێز سالار محمود، ئەم ماددەیە بە تێروتەسەلی باس کرا، بەڕێز عبداللە حاجی محمود، فەرمووو.

بەڕێز عبدالله محمود محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەگەر کاتەکە لابەن تەصەور دەکەم کێشەکە چارەسەر بکرێ.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەڕێز عبداللە حاجی محمود، بەڕێزان تێبینیەکان پێشکەش کران، ڕەئی کۆتایی لیژنەی کاتی، دوای دەرفەت بۆ ئەوان ئەکید هەیە بۆ ئەوەی دووبارە دایرێژنەوە، فەرمووو.

بەڕێز فرست صوّفی علی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێمە تێبینی هەمووو ئەندام پەرلەمانمان وەرگرت، دێین بە هاوکاری لەگەڵ بەڕێزان ئەندامانی لیژنە ئەو عورفەی کە موتتەبەعە لە پەرلەماناتی دیکە بە تایبەتی ئەو تەجروبەی عیراقیش وەردەگرین، بزانین چۆن گفتوگۆ دەکرێت، بۆ جاری داهاتوو کە ئەوە پەسند دەکەین کە دێینەوە نازانم دووسبەیە، کەیە؟ صیاغەیەکی نوێ دەهێنین کە کارپێکراو بێت لەڕووی پەیڕەوییەوە، بە دەقیقتریش دەچینە سەر ئەوەی خولەکانی پێشووی خۆمان و صیاغەیەکی دەقیق دەهێنین.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەڕێز د.فرست صوّفی، ماددەی دواتر، ماددەی (١٠٦)، فەرمووو.

بەڕێز عبدالرحمن فارس عبدالرحمن: :

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی (١٠٦)

١-لیژنە بەشەکانی بودجە دەخاتەڕوو بۆ گفتوگۆکردن و بڕیاردان لەسەریان بەند بە بەند.

٢-هەر ئەندامێك بۆی هەیە لەسەر هەر بەندێك بۆ ماوەی لە سێ خولەك تێپەڕ نەکات گفتوگۆ بکات.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

ئەوە بەشی دووەم بوو کە باس کرا، بۆ گفتوگۆی ئەوە بەڕێز د.شێرکۆ حەمە أمین، فەرمووو.

بەڕێز شێرکۆ حمە أمین:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

وەڵلا هەر پێشتر كا د.فرست وتی ماددە، ئێستا لێرە بەند نووسراوە، نازانم یەعنی بۆمان ڕوونبكاتەوە، چونكە من بۆخۆم وەكو وتم من مەبدەئیەن لەگەڵ دیاریكردنی كات دا نیم بەڕاستی بەهیچ جۆرێك.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینكی/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەڕێز د.شێركۆ حمە أمین، دیارە موناقەشەی تر لەسەر ئەم ماددەیە نیە، ماددەی دواتر، بۆ صیاغەش دەتوانن بنێرن بۆ لیژنەكە، بەڕێز كاك عمر دەستی خۆت بەرز كرد و نەویت كرد، فەرموو.

بەڕێز عمر عینایەت حمە سعید:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

ماددەی (١٠٦) باس دەكەن؟

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینكی/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

نا ئەوە ماددەی (١٠٧)ە ئەوەی كە باس دەكرێ.

بەڕێز عمر عینایەت حمە سعید:

ببوورە من قسەم لەسەری نیە.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینكی/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەڕێز عمر عینایەت، ماددەی (١٠٦) هیچ گفتوگۆیەكی لەسەر نیە؟ ماددەی (١٠٧) ئەگەر بخوێننەوە، فەرموو.

بەڕێز عبدالرحمن فارس عبدالرحمن:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

ماددەی (١٠٧)

دەنگدان لەسەر كۆی پرۆژەكە بە هەمان ئەو ڕێكارانە دەبێت كە لە ماددەی (١٠٥)ی ئەم پەیڕەوە دا هاتووە.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینكی/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

ئەو (١٠٥)ە دەگۆڕدرێت، بەڕێز عمر عینایەت، فەرموو.

بەڕێز عمر عینایەت حمە سعید:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

من تەنها دامرشتۆتەوە (دەنگدان لەسەر كۆی پرۆژەكە بەپێی ماددەی (١٠٥)ی ئەم پەیڕەوە دەبێت).

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینكی/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەڕێز عمر عینایەت، بەڕێز سالار محمود، فەرموو.

بەڕێز سالار محمود مراد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من پێموایە ئەم ماددەیە بوونی زیادەیە پێویست ناکات، چونکە لە پەیڕەودا دیاری کراوە بە چ شێوازێك دەنگدان لەسەر بەند ومادده و یاساکان دەکرێت، بۆیە ئەوە تیکرار کردنەوەی پێموایە توشی جەدەلی زیاتر دەکات لە کاتی گفتوگۆکردنی پرۆژەی بودجە، سوپاستان دەکەم.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەڕێز سالار محمود، ماددەی دواتر، ماددەی (١٠٨).

بەڕێز عبدالرحمن فارس عبدالرحمن:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی (١٠٨)

پەرلەمان بودجەی تایبەتی دەبێت کە سەرۆکایەتی دیوان ئامادەی دەکات و پاش پەسندکردنی لەلایەن دەستەی سەرۆکایەتی دەخرێتە نێو بودجەی گشتی.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

موناقەشە لەسەر ئەوە، بەڕێز بەهار عبدالرحمن، فەرموو.

بەڕێز بەهار عبدالرحمن محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من پێشنیار دەکەم ئەم بڕگەیەی بۆ زیاد بکرێت، کاتێك دەڵێت پەرلەمان بودجەیەکی تایبەتی هەیە کە سەرۆکایەتی دیوان ئامادەی دەکات، لێرە ئیزافەیەك بکرێ (بەچاودێری یان بەسەرپەرشتی لیژنەی کاروباری پەرلەمان) چ بنووسرێ گونجاوە لیژنەی کاروباری پەرلەمانی تێدا بێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

بەشداری، بەڵێ سوپاس بۆ ئەو تێبینیە، بەڕێز عمر عینایەت، فەرموو.

بەڕێز عمر عینایەت حمە سعید:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من پشتگیری قسەکەی بەهار خان دەکەم، پەرلەمان بودجەیەکی تایبەتی دەبێت کە سەرۆکایەتی دیوان بە هەماهەنگی یان بە چاودیریێ لیژنەی کاروباری پەرلەمان ئامادەی دەکات.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەڕێز عمر عینایەت، بەچاودیریێ هەندەك نارێكە، بە بەشداری دەبێت، بەڕێز د.شێركۆ حمە أمین، فەرموو.

بەڕێز شێركۆ حمە أمین قادر:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

من پشتیوانی قسەكانی خاتوو بەهار و كاك عمر دەكەم، لەگەڵ ئەوەشدام لیژنەی كاروباری پەرلەمانیش ڕۆڵی هەبێ لە دیاری كردنی ئەو بودجەیە، بەتایبەتی ئەمڕۆ بینیتان چەند ڕاپۆرتێكی ورد و زانستیان خوێندەوە، سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینكی/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

دەستخۆش زۆر سوپاس بەڕێز د.شێركۆ حمە أمین، بەڕێز أبوبكر هەڵەدنی، فەرموو.

بەڕێز أبوبكر عمر عبدالله (أبوبكر هەڵەدنی):

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

مادام پەرلەمان قسە لەسەر پرۆژە یاسای بودجەی حكومەت دەكات، ئەولا ترە كە قسە لەسەر بودجەی خۆشی بكات، لەبەر ئەوە دەبێت بە صیاغەیەك بە جۆرێك لە جۆرەكان پەرلەمانتاران ئاگاداری بودجەی پەرلەمانیش بن.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینكی/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

دەستخۆش سوپاس بۆ بەڕێز أبوبكر هەڵەدنی، بەڕێز سالار محمود، فەرموو.

بەڕێز سالار محمود مراد:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

وەڵلا من هەر پێشنیار دەكەم كە وشەیەك ئیزافە بكرێت لە دوای ئەوەی دەڵێ (پەرلەمان بودجەیەكی تایبەتی دەبێت) ئەوە دروستە، كە سەرۆكایەتی دیوان ئامادەی دەكات پاش پەسندكردنی پرۆژەكە، یەعنی پرۆژەی بودجە، بیرمان نەچێ بودجەیەكی تایبەت، ئەوە ڕاستە بودجەی تایبەتە بەڵام لە نەتیجەدا هەر پرۆژەیە تاوەكو پەرلەمان پەسندی دەكات، پاش پەسندكردنی پرۆژەكە لەلایەن دەستەی سەرۆكایەتی دەخرێتە نێو بودجەی گشتییەوە.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینكی/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەڕێز سالار محمود، بەڕێزان ماددەی دواتر (١٠٩)، فەرموو.

بەڕێز عبدالرحمن فارس عبدالرحمن:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

ماددەی (١٠٩)

ئەگەر لەبەر هەر هۆیەك ئامادەكردن یان پێشكەش كردنی بودجە كەوتە دوای دەستپێكی ساڵی دارایی، ئەوە بۆ هەر مانگێك كە بودجە دواكەوتووە ڕێژەی یەك لەسەر دوانزە (١٢/١) ئەو پشتیوانییەی كە بۆ ساڵی دارایی ڕابردوو بڕیاری لەسەر درابوو خەرج دەكرێت.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینكی/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

ئەوە تەقریبەن ستانداردە، بەڕێز علی حمە صالح، فەرموو.

بەڕێز علی حمە صالح طه:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

ئەم ماددەیە كە دەڵێ لەبەر هەر هۆیەك، دەستی حكومەتی زۆر ئاوەڵا كردووە، ئێمە لەپێشتریش تەئكیدمان كردەوە جگە لە حاڵەتی حەرب كە ئینشاڵڵا وڵاتەكەمان هەمیشە لە حەرب دوور دەبێت، داهات دیارە، خەمڵێندراوە، خەرجیش دیارە، خەمڵێندراوە، پێشتر باسمان لە ڕێ و شوێنێك كرد كە دەكرێ سەرۆكایەتی حكومەت بێت نەك وەزیری دارایی مەبەریراتی خۆیان بدەن، پاشان بە زۆرینەی پەرلەمان وادەیەك دیاری بكەی بۆ ناردنی بودجەكە، یەعنی تۆ ئەگەر لەبەر هەر هۆیەك بودجەی نەنارد و یەك لەسەر دوانزەی (١٢/١) ڕۆیی، بەتاڵ كردنەوەی ماددەكانی پێشوو بەشێوەیەك لە شێوەكان، دیسان تەئكید دەكەمەوە داهات و خەرجی خەمڵێندراون، خۆ قانونی بودجەكەش قانونەكە دەردەكەی سەد لە سەد تەنفیز نابێ وەكو ئەوە، بەخوا هەر عەجز دەبێت، داهات زیاد دەكات، كەم دەكات، بۆیە ئەم ماددەیە من پێمباشە بەو شێوەیەی نەڕوات، یان هەڵبگیرێت، یان لە حاڵەتی زۆر نادردا نەبێت ئەو صەلاحیەتە بە كراوەیی نەدرێ لەبەر هەر هۆیەك بتوانن ئەوە دوابخەن.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینكی/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەڕێز علی حمە صالح، بەڕێز عمر عینایەت، فەرموو.

بەڕێز عمر عینایەت حمە سعید:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

منیش هەمان بۆچوونم هەیە (هەر هۆیەك) مەتاتیەتی تێدایە، ئەگەر لەبەر هەر هۆیەك باڵاتر لە دەسەڵاتی حكومەت، یەعنی لە دەسەڵاتی خۆیان دا نەبووە، مەسەلەن شەڕێك بەرپابوو، لافاوێك خوانەنخواستە هاتە پێشەوە، بوومەلەرزەیەك ڕوویدا، كارەساتێكی سروشتی ڕوویدا لەو حاڵەتانە دەكرێت حكومەت بودجە تەئخیر بكات، بەڵام بە دەر لەوە ناكرێ بودجە تەئخیر بێ.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەڕێز عمر عینایەت، بەڕێز بهزاد درویش، فەرموو.

بەڕێز بهزاد دەروێش دەروێش:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەڕاستی منیش هەمان تێبینی هەبی یەعنی ل ناحیەیا یاسایی چاوا دەچیت هەر هۆیك بیت، یەعنی واتا ئەوانیدی هەمووی لەق بینەوە بەڕاستی، ئەمە دەتانین بەپێی ئەو ماددەیە بودجە هەر نەهنێرین، چونکی دەڵێت لەبەر هەر هۆیەك، واتا مەرجدار بکرێت، بڵێن حاڵەتەکی تاریئە، یان هەر شتەکە مەرجدار بکرێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، ئەوەی یاسایی پێی دەڵێن (الظروف القاهرة) شتێکی وایە، بەڕێز د.شێرکۆ حمە أمین، فەرموو.

بەڕێز د.شێرکۆ حمە أمین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

منیش لەگەڵ ئەوەدام لە ڕاستی دا ئەو ڕەهایی و ئەو دەستکراوەیی یە نەمێنێ، بەتایبەتی بینیمان لەم چوار ساڵەی ڕابردوودا بە ناشکوری نەبێ هیچ پرۆژە بودجەیەکمان نەبینیوە، ئەو بەڕێزانە ئەزموونی خولی ڕابردوومان بۆ باس دەکەن، بۆیە لەم ڕووەوە من پشتگیری قسەکانی کاك علی و کاك عمر و کاك بهزاد دەکەم، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەڕێز د.شێرکۆ حەمە أمین، لە کۆتایی موناقەشەی ئەم ماددەیەدا بەڕێز سالار محمود، فەرموو.

بەڕێز سالار محمود مراد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەپێی بەڕێوەچوونی وڵات هەم لە هەرێم و هەم لە عیراقیش دا لەو ساڵانەی کە لە کوردستانیش دا بودجە هەبووە، بەڵام موناقەشەکردنی پرۆژەی بودجە هەر چەند مانگێك دواکەوتووە، بۆیە بوونی ئەم ماددەیە مانەوەی هەبێ باشە وەکو پرەنسیپ، بەڵام ئەو هۆکارانە چین؟ کە تیایدا پێشنیاری من ئاماژە بەوە بکرێ کە پەرلەمان بڕوا بەو هۆکارانە بکات، واتا ئەو هۆکارانەی کە حکومەت دەیخاتەڕوو بۆ نەناردنی بودجە پەرلەمان بڕوای پێ بکات لەبەرامبەردا ئەو دوانزە لەسەدە صەرف بکەن، سوپاستان دەکەم.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەڕێز سالار محمود، بەڕێز عمر عینایەت، فەرموو.

بەڕێز عمر عینایەت حمه سعید:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەو زروفه دێته پێشەوە بە عەرەبی پێی دەڵێن (الظروف القاهرة)، یەعنی شتێك سوودی لێ ببینن له دەسەڵاتی خۆیان.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، دیارە گفتوگۆ لەسەر ئەو ماددەیە کۆتایی هات، ماددەی دواتر، کۆتایی ئەو بەشە، ماددەی (١١٠).

بەڕێز عبدالرحمن فارس عبدالرحمن:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی (١١٠)

بەڕێوەبەرایەتی ژمێریاری پەرلەمان لە کۆتایی هەر ساڵێکی دارایی هەڵدەستێت بە دانانی ژمێرەی کۆتایی و دەخرێتە بەردەم دەستەی سەرۆکایەتی بۆ ڕازیبوون لەسەری و ڕەوانە کردنی بۆ لیژنەی دارایی و کاروباری ئابووری و وەبەرهێنان، بەمەبەستی پێداچوونەوە و بەرزکردنەوەی ڕاپۆرتێك لە بارەیەوە بۆ پەرلەمان.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ گفتوگۆی ئەو ماددەیە بەڕێز د.شێرکۆ حمه أمین، فەرموو.

بەڕێز شێرکۆ حمه أمین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من تەنها سەرنجەکەی پێشوو دەڵێمەوە، لێرەشدا بە بڕوای من پێویستە لیژنەی کاروباری پەرلەمانی تێدا بێت، چونکە ئەوان مەعنین بە ئیش و کارەکان، سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ ئەو تێبینیە بەڕێز شێرکۆ حمه أمین، بەڕێز عمر عینایەت، فەرموو.

بەڕێز عمر عینایەت حمه سعید:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

هەمان سەرنجم هەیە دەکرێ بنووسرێ (بەڕێوەبەرایەتی ژمێریاری پەرلەمان کۆتایی هەر ساڵێکی دارایی هەڵدەستێت بە دانانی ژمێرەی کۆتایی پاش چاو خشاندنەوەی لیژنەی کاروباری پەرلەمان بە راپۆرتەکە)، شتێکی لەو بابەتە جێگای بکرێتەوە.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەڕێز عمر عینایەت، بەڕێز بێستوون فایق، فەرموو.

بەڕێز بێستوون فایق محمد:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

ئەوەی من تەنها ڕەبتی بە تەسەلسولەوە هەیە، ئەو ماددەیە لەبەینیانە، ئەو ماددەیە ژمێریاری پەرلەمان لەگەڵ ماددەكەی پێشووتری دەمجن بەیەكەوە تایبەتن بە پەرلەمان ئەوە كەوتۆتە بەینیانەوە، یەعنی ماددەی (١٠٩) كەوتۆتە بەینیان.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینكی/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەڕێز بێستوون فایق، بەڕێزان گفتوگۆ لەسەر ئەم ماددەیە كۆتایی هات، گفتوگۆ لەسەر ئەم بەشەش كۆتایی هات، دوا تێبینی و ڕوونكردنەوە بۆ بەڕێز د.فرست صۆفی، فەرموو.

بەڕێز فرست صۆفی علی:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

لە دوو ماددە باسی لیژنەی كاروباری پەرلەمان كرا، لیژنەی كاروباری پەرلەمان بەو ناوە نەماوە، بە پێی ئەوەی دەنگمان لەسەر دا، بۆیە كە لیژنەی دەستپاكی و كاروباری پەرلەمان و سكاڵا، بۆیە ئەگەر گونجاوە، چونكە ئێمە لیژنەی مالیمان دانا لیژنەیەكی مەعنیە بەو بابەتە.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینكی/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەڕێز د.فرست صۆفی بۆ ئەو ڕوونكردنەوە، سوپاس بۆ بەڕێزان لیژنەی كاتی پێداچوونەوەی پەیڕەوی ناوخۆ، سوپاس بۆ ئێوەی بەڕێز دەستخۆش، ئەم دانیشتنە كۆتایی هات، ڕۆژی سێشەممە سەعات (١٠) دانیشتنێكی تر بۆ ئەوەی ئەم پەیڕەوە تەواو بكەین و كۆتایی پێ بینین، كاتێكی خۆش، دەزانم دەچن بینەری مۆندیالن.

فخرالدین قادر	**جعفر ابراهیم ئێمینكی**	**د. یوسف محمد صادق**
سكرتێری پەرلەمانی	**جێگری سەرۆكی پەرلەمانی**	**سەرۆكی پەرلەمانی**
كوردستان – عێراق	**كوردستان – عێراق**	**كوردستان - عێراق**

پەرلەمانی کوردستان - عێراق

پرۆتۆکۆلی دانیشتنی ژمارە (٨)ی

پێنج شەممە رێکەوتی ١٧\٧\٢٠١٨

خولی چوارەمی هەڵبژاردن

پرۆتۆكۆلی دانیشتنی ژماره (٨)

پێنج شەممە رێكەوتی ٢٠١٨/٧/١٧

كاتژمێر (١٢)ی پێش نیوەڕۆی رۆژی پێنج شەممە رێكەوتی ٢٠١٨/٧/١٧ پەرلەمانی كوردستان - عێراق بە سەرۆكایەتی بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینكی جێگری سەرۆك و، بەڕێز بێگەرد تالەبانی سكرتێری پەرلـەمان, دانیشتنی ژماره (٨)ی نائاسایی خولی چوارەمی, ساڵی (٢٠١٤) ی خۆی بەست.

بەرنامەی كار:

بەپێی حوكمەكانی برگە (١)ی مادده (٢٠) لە پەیرەوی ناوخۆی ژمـاره (١)ی هەمواركراوی ساڵی ١٩٩٢ی پەرلەمانی كوردستان - عێراق, دەستەی سەرۆكایەتی پەرلەمان بڕیاری دا كاتی دانیشتنی ژمـاره (٨)ی خولی بەهارەی ساڵی پێنجەم لە خولی چوارەمی هەڵبـژاردن لە كات (١١)ی پێش نیوەڕۆی رۆژی پێنج شەممە رێكەوتی ٢٠١٨/٧/١٧ دا بەم شێوەیە بێت:

١- گفتوگۆ كردنی پەیڕەوی ناوخۆی پەرلەمانی كوردستان كە لەلایەن لیژنەی كاتی بۆ پێداچونەوەی پەیرەوی ناوخۆ ئامادە كراوە بەپێی بڕیاری ژماره (٢٦) ی ساڵی (٢٠١٤)ی برگەی (٨) لە ماددەی (٥٦) لە یاسای هەڵبـژاردنی پەرلەمانی كوردستان ژمـاره (١)ی ساڵی (١٩٩٢)ی هەموار كراو و پاڵپشت بە ماددەی (٩٤)ی پەیڕەوی هەموار كراو لە پەیرەوی ناوخۆی پەرلەمانی كوردستان ژمـاره (١)ی ساڵی (١٩٩٢)ی هەمواركراو,

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینكی/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

بەناوی خوای گەورەو میهرەبان.

دانیشتنەكەمان بەناوی گەلی كوردستانەوە دەست پێ دەكەین، بەرنامەی كار بەپێی حوكمەكانی بڕگە (١) لە ماددەی (٢٠)ی پەیڕەوی ناوخۆی پەرلەمانی كوردستان ـ عێراق ژماره (١)ی ساڵی (١٩٩٢) ی هەموار كراو دەستەی سەرۆكایەتی پەرلەمان بڕیاریدا كاتی دانیشتنی ژماره (٨)ی خولی بەهارەی ساڵی پێنجەم لە خولی هەڵبژاردنی چوارەمی پەرلەمان لە كاتژمێر (١٠)ی بەیانی ڕۆژی سێشەممە ڕێكەوتی ١٧-٧-٢٠١٨ بێت بەرنامەی كاری دانیشتنەكە بەم شێوەیەیە:

١- گفتوگۆ كردنی پەیڕەوی ناوخۆی پەرلەمانی كوردستان كە لەلایەن لیژنەی كاتی بۆ پێداچونەوەی پەیرەوی ناوخۆ ئامادە كراوە بەپێی بڕیاری ژماره (٢٦) ی ساڵی (٢٠١٤)ی برگەی (٨) لە ماددەی (٥٦) لە یاسای هەڵبژاردنی پەرلەمانی كوردستان ژماره (١)ی ساڵی (١٩٩٢)ی هەموار كراو و پاڵپشت بە ماددەی (٩٤)ی پەیڕەوی هەموار كراو لە پەیرەوی ناوخۆی پەرلەمانی كوردستان ژماره (١)ی ساڵی (١٩٩٢)ی هەمواركراو, ئێستا داوا لە بەرێز بێگەرد تاڵەبانی دەكەم بۆ خستنە رووی پوختەی دانیشتنی پێشتر لەگەڵ لیستی ئامادە بووانی بە هۆ و بێ هۆ، فەرموو بەرێز.

بەڕێز بێگەرد تاڵەبانی/ سکرتێر پەرلەمان:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەناوی خوای گەورەو میهرەبان پوختەی دانیشتنی ئاسایی ژمارە (٧)ی رۆژی یەك شەممە رێکەوتی ١٥-٧-٢٠١٨ بەم شێوەیەی خوارەوە بوو:

١-دەست پێکردنی دانیشتن لەلایەن بەرێز جێگری سەرۆکی پەرلەمان.

٢-خوێندنەوەی ناوی ئەندامانی ئامادەبوو ئامادەنەبوو هەروەها خوێندنەوەی پوختەی دانیشتنی پێشوو لە لەلایەن سکرتێری پەرلەمان.

٣-خوێندنەوەی یەکەم بۆ (٦) پرۆژە یاسا و (١) پرۆژە بڕیار لەلایان لێژنەی یاسایی.

٤-خوێندنەوەی ڕاپۆرتی شیکاری لەسەر کاری ئیداری و کارگێری لە پەرلەمانی کوردستان لەلایەن بەرێز (مەدینە ئەیوب ئەحمەد).

٥- گفتوو گۆکردن و پەسند کردنی یاسای هەمواری سێیەمی یاسای بە کرێدانی خانوو بەرە ژمارە (٨)ی ساڵی (١٩٧٩)ی هەموار کراو لە هەرێمی کوردستان ـ عێراق .

٦-دەنگ دان لەسەر (بەشی هەشتەم) و گفتوگۆ کردنی (بەشی نۆیەمی) پەیرەوی ناوخۆ ژمارە (١)ی ساڵی (١٩٩٢)ی هەموار کراو .

ناوی ئەندامانی پەرلەمان کە لەدانیشتنی ژمارە (٧)ی ئاسایی لە بەرواری ٢٠١٨/٧/١٥ مۆڵت پێدراون یان بەبێ مۆڵەت ئامادە نەبوون بۆ دانیشتنی بەیانی ئەمانەن:(دلێر مستفی/ مۆڵەت)، (عیزت صابر/ مۆڵەت)، (ابراهیم احمد سمۆ/ مۆڵەت)، (ئومێد عبدالرحمان/ مۆڵەت)، (ئەنەس محمد شریف/ مۆڵەت)، (جمال عوسمان کارسول/ ئامادە نەبوو)، (دلشاد شعبان/ ئامادە نەبوو)، (زیاد حسێن/ ئامادە نەبوو)، (زۆزان صادق/ مۆڵەت)، (شیرن حوسنی/ مۆڵت)، (شامۆ شێخۆ/ مۆڵەت)، (صالح بەشار/ مۆڵەت)، (عبدالله جاسم/ مۆڵەت)، (علی علی هالۆ/ مۆڵەت)، (علی عوسمان/ مۆڵەت)، (ڤالا فرید/ مۆڵەت)، (مەردان خدر/ مۆڵەت)، (نازم کبیر/ مۆڵەت)، (هیڤا حەجی میر خان/ مۆڵەت)، (ئومێد حمە علی/ مۆڵەت)، (ئێڤار أبراهیم/ مۆڵەت)، (پەروا علی/ مۆلەت)، (حسن صالح/ مۆڵەت)، (سۆران عمر/مۆڵەت)، (شێرکۆ جەودەت/ مۆڵەت)، (ئاری محمد/ مۆڵەت)، (باپیر کاملا/ مۆڵەت)، (کمال یلدا/ مۆڵەت)، (واحیدە یاقۆ/ مۆڵەت)، (یروانت نیسان/ مۆڵەت)، (یعقوب گورگیس/ مۆڵەت)، ناوی ئەندامانی پەرلەمان کە لە دانیشتنی ژمارە (٧)ی ئاسایی لە بەرواری ٢٠١٨/٧/١٥ مۆڵەت پێدراون یان بەبێ مۆڵەت ئامادە نەبون بۆ دانیشتنی دوای نیوەرۆ ئەم بەرێزانەن: (فرحان جەوهر/ ئامادە نەبوو)، (محمد صادق/ ئامادە نەبوو)، (ماجد عوسمان/ مۆڵەت)، ئەو بەرێزانەی کە بۆ ئیمرۆ داوای مۆڵەتیان کردوە: (صالح بشار)، (دکتۆرە بهار)، (محمد صادق)، (فیرۆز تەها)، (علی علی هالۆ)، (نازم کبیر)، (زیاد حسێن)، (علی عوسمان)، (سۆران عمر)، (ئەبووبکر هەلدەنی)، (ڤیان عباس)، (شامۆ شێخۆ)، (ئومێد عبدالرحمان)، (رۆزا محمود)، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگیری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بێگەرد تاڵەبانی سکرتێری پەرلەمان، بەرێزان دوو خاڵی نیزامی هەیە بە پەلە وەردەگرین، بەرێز د. أبراهیم فەرموو.

بەڕێز د. ابراهیم احمد سمۆ احمد:

بەڕێز سەرۆکی پەڕلەمان.

تا چەند خاڵە نیزامیە نزانم، بەس ئیدارییە بۆ رێکخستنا بابەتا لیجانا مەیە کو ئەم چاوا کارێت خۆ بکەین، مە گەلکم پێ خۆشە ئەم فەترە مایيە پەرلەمانی دانیشتنێتی مە دکەڤنە سێ شەمبێ و چارشەم بێ، چونکی ئێك شەم و دوو شەم بێ دابا هەمی خەریکی کۆبوونەوەنە، دوو و سێت دانیشتنێت مە رێکنەکەفتن دگەل وان کۆبوونەوەیت مە دەستنیشان کری، بۆ نموونە (یاسا و پەروەردە و پەرەوەدە)، (پەروەردە و دامودەزگاهی دی تر)، بۆمە مێوانداری وەزارەت بۆمە خەلەلەکا چێ بووی، هێڤی دارم جەلسێت مە بکەڤنە سێ شەمبێ و چارشەمبێ، سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگیری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، بەرێز نەجیبە لطیف فەرموو.

بەڕێز نەجیبە لطیف:

بەڕێز سەرۆکی پەڕلەمان.

لە کۆبونەوەی رابردوو ئەو پرۆژە یاسایانەی کە خوێندنەوەی یەکەمیان بۆ کرا یەکێك لە پرۆژەکان دەرهێندرا، راستە ئەو پرۆژەییە ئێمە وەك فراکسۆنی کۆمەڵ بە هاوکاری فراکسیۆنەکانی تر پێشکەشمان کردبوو، بەلأم دوای بە دواداچون متابەعە سەیرم کرد ئەو پرۆژەیە لە سایتی پەرلەمان لەو پرۆژانەی کە خوێندنەوەی یەکەمیان بۆ کراوە تیای نەبوو، دواتر یعنی زانیاری ئەوەمان دەست کەوت کە ئەمە ئەوەی پێشتر پێشکەش کراوە ئینفاز نەبوە، پرۆژەی ئینفاز نەبوە، بەڵکو پرۆژەکە نوسراوە لەسەر ئەو بابەتە وە لەو پرۆژەیەشا ئیستناد کراوەتە سەر ئەو قانونەی لە عیراق پێشتر دەرچوە لە قانوونی ژمارە (٩) ساڵی (٢٠٠٦)، بۆیە ئەو پرۆژەیە دووبارە نەبوو کە دەرهێندرا لە بەرنامەی کار، سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگیری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، ئەمرۆ بەیانی کاروباری پەڕلەمان ئاراستەم کردینە بۆ ئەوەی بە دواداچونی ئەو پرۆژانە بکەن، لەوانەی دانیشتنی پێشتر لە بەرنامەی کارمان هێنا دەرێ، تەکیدم لێ کردینە کە بە دواداچونی پێویست بکەن، بەرێز بەهزاد فەرموو.

بەڕێز بەهزاد دەروێش دەروێش:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

دیف پەیرەوێ ناوخۆ مادەی (٥٤) خالێ (٢) یاعنی دووەم خالێ (٢) هەر(١٠)

ئەندام بۆیان هەیە بابەتی گفتوگۆی بابەتی گشتی بخرێتە بەرنامەی پەرلەمانەوە بە ئامادە بونی سەرۆکی وەزیران یا وەزیری تایبەتمەند، بەراستی بابەتەك هەبوو کە پەیوەندیدار بوو بە دووکاندارو یعنی هاولاَتیانی هەرێمی کوردستان، ئێمە پێشتر بە دوو راپۆرت داوامان کرد لەرێگەی بەرێزتان سەرۆکایەتی پەرلەمان ئاراستەی وەزارەتی شارەوانیمان کردبوو کە ئەو بریارەی وەرگرتنی باجی زبلْ وخاشاك و هەلْواسینی تابلۆ لە هاولاَتیان رابگرێ، هەر جەندە ئەوان وەلاَمیان داوە کە ئەمە لە یاسا هاتووە (دەلْێ یاسای شارەوانیەکان سالْی (١٩٦٣) دەلْێت وەرگرتنی رسومات)، بەلاَم بەراستی ئێمە قەناعەتمان پێنەبوە ئەو وەختە، وە ئێمە داوامان کرد هەتا لە یاساش هەبێت چونکە، لەبەر نا هەمواری باری دارای هاولاَتیان ئەم بریارە رابگریت، بۆیە پێشی پێنج رۆژە بە واژووی (٢٣) ئەندامی پەرلەمان ئەم داواکارییە ئاراستەی جەنابتان کراوە کە وەزیری شارەوانی بێتە ناو هۆلْی پەرلەمان، بۆیەئەو داوایە دووپات دەکینەوە، زۆر سوپاس.

بەرێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگیری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، ئەو بابەتە لە بواری جێبەجێ کردن دابوو، یعنی نوسراو کرابوو بۆ ئەنجومەنی وەزیران و وەزیری پەیوەندیدار ئاگادار کرا بۆ ئامادەی خۆی دەر بریبو لەسەفەربێتەوە، راست بێتە ئێرە هەمو ئامادە کارییەکان بۆ ئەمرۆ تەواو ببون، ئەوەی وای کرد بۆ ئەمرۆ ئەو خالْە لە بەرنامەی کاردا نەبێت تەنیا یەك هۆ بوو، بۆ ئەوەی بتوانین ئەورۆ پەیرەوی ناوخۆ تەواو بکەین لە ئایندەیەکی نیزیکدا ئەو خالْە جێبەجێ دەکەین خودی وەزارەتی شارەوانیش مەبەستیان بوو ئامادە ببن وە رون کردنەوەی پێویست ئەوەی لای وان هەیە پێشکەش بە دانیشتنی پەرلەمان بکەن، بەرێز بێستون فەرموو.

بەرێز بێستون فائق محمد احمد:

بەرێز سەرۆکی پەرلەمان.

بە واقعی حالْی پەرلەمان و بە واقعی سیاسی بەرێزتان ئێستا سەرۆکی پەرلەمانن ئەم یەك دوو مانگەی کاری پەرلەمان کە ماوە کۆمەلْێك بابەتی گرنگ و هەنوکەیی لەبەردەم پەرلەماندا هەیە، من داوایەکی برایانەم لە جەنابت هەیە، داوا ئەکەم ئەم یەك دوو مانگە ئیشوکارە تایبەتی و ئیشوکارە حزبی و ئیشوکارە رۆژانەیەکەت تەرخان بکەی بۆ ئیشەکانی پەرلەمان، دوێنێ ئێمە هەموو پەرلەمانتاران لێرە بوین هەمووومان چاوەرێ بوین جەلسەیەکی پەرلەمانی ئیدامە پێ بدرێ، بەلاَم جەلسەکە نەکراو من ئەو شەو جەنابتم بینی خەریکی ئیشێکی حزبی بوی حەقی خۆتە ژیانی تایبەتیت هەیە کاری حزبی دەکەی، بەلاَم تمنا ئەکەم ئیشە حزبییەکە بکەی بە ئیشی دووەم سێیەم، دانیشتنەکەی پەرلەمان بەلاتەوە گرنکتر بێت بۆ ئەوەی ئەو دوو سێ مانگە ماوە تەعویزی ئەو دوو سێ سالْەی پەرلەمان بکەینەوە کە نەمان توانی هیچ بکەین بە داوای لێبوردنەوە، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینكی/ جێگیری سەرۆكی پەرلەمان:

سوپاس، داواكە ڕەوایە بەسەر سەروو بەسەر چاوو بەتەئكید ئەو ماوەیە وامان كردوە، بەس دوێنێ حاڵەتێكی وا هاتە پێش كە كەسیان دەست نەكەوت، بەڕێز بەهار فەرموو.

بەڕێز بەهار عبدالرحمان محمد:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

لە ماوەی دوو حەفتەی ڕابردودا سێ پرۆژە یاسا سیفەی ئیستعجالی پێدرا، دووانیان لە ماوەی یەك ڕۆژا هەم لیژنەی یاسایی ڕاپۆرتی لەسەر نوسی و لیژنە تایبەتمەندەكانەوە، هەم بوو بە یاساو دەرچوو، بۆیە داوا ئەكەم كە یاسای بەرنگاربونەوەی تیرۆر كە سیفەی ئیستعجالی پێدرا، داواكارم لە كۆبونەوەی داهاتویا بخرێتە گفتوگۆكردن تا بتوانین ئەم یاسایەش دەربچوێندرێت، زۆر سوپاس .

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینكی/ جێگیری سەرۆكی پەرلەمان:

دەست خۆش بەتئكید، یانی ئەو بابەتە لە لیژنەی یاسایی بەهەند وەرگیراوە، ئێمە چاوەڕوانی ڕاپۆرتین، خاڵی نیزامیش كۆتایی هاتن تەنها یەك تێبینی هەیە من بە پێویست دەزانم پێشكەش بەئێوەی بەرێز بكەم، لە هەفتەی رابردوو وەعدمان بە كاك برزۆ مەجید دابوو كە دەست لە كار كێشانەوەی بەرێز (یوسف محمد) بخەینە بەرنامەی كار، بەڕاستی ئەو وەعدەمان ئەو هەفتەیە نەبردە سەر، لەبەر یەك هۆ ئەویش پەیوەست بوە بە بەرژەوەندی گشتی كە ئەم پەرلەمانە لە پەك نەكەیت بەردەوام بێت لەم كات و ساتەدا، بەڕاستی یەعنی پێویستیەكی نیشتمانی هەیە ئەگەر ڕەچاوی ئەوە بكرێتن كە ئەو بارو دۆخەی لە عیراق دەگوزەرێت زۆر مەترسیدارە، زۆر پێشهاتەی مەترسیدار لە پێشمانن، وە ڕاستەوخۆ تەئسیریان هەیە لەسەر هەرێمی كوردستان، بۆیەش بۆ ماوەیەكی تر ئەوە دوادەكەویت، بۆ ئەوەی بزانین ئەو وەزعە بە چ ئاراستەیەك یەكلایی دەكرێتەوە دیارە خاڵی نیزامی كۆتایی هاتن، بەڕێز د. شێركۆ فەرموو.

بەڕێز د. شێركۆ حەمە ئەمین قادر:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

منیش نوقتەی نیزامیە، لە ڕاستیدا بە پێی پەیڕەوی ناوخۆش هەم پرسیار، هەم ئەو نوسراوانەی كە ئێمە ئاراستەی دەكەین ئەبێت لە ماوەی (١٥) رۆژا دەسەلاتی جێبەجێ كردن وەلاّم باتەوە، یانی بەڕاستی هیجی وەلاّم نادرێتەوە چەند جارێك ئەمەم وتوە دیسان ئەی لێمەوە، من پێم خۆشە چا چ بە نوسراو بێت چ بە زارەكی بێت وەلاّمەكەم دەست كەوێت، ئایا بە فیعلی ئەم پەرلەمانە پرسیاروو پرساندن بە تایبەتی نایننێرێت بۆ ئەنجومەنی وەزیران؟ یان ئەنجومەنی وەزیران ئەسڵەن ئامادە نیە وەلاّمان باتەوە؟ بۆ ئەوەی بزانین كامیانە، چونكە لەڕاستیا ناكرێت چاوەڕێی ئەوەكەین كە ئەم ولاّتە بەم شێوەیە حوكومەتێكی هەبێت لە ژێر چاودێریا نەبێت وە بە تایبەتی هەر ڕۆژی قسەیەك ئەكا لە سەر مووچە و قسەكەی خۆشی قسەكە ناباتە سەر، كە ئەمە گەورەترین كارەساتە بە نیسبەت ئەم ولاّتەوە، زۆر سوپاس .

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگیری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، بەڕاستی ئەو هاوکاری هەمەهەنگی نێوان پەرلەمان و حکومەت بەردەوامە، زۆر لە ئێوەی بەڕێز ئاگادارن لەسەر ئەوەی وەڵامەکان بە دەستی ئێوە دەگاتن، ئەوە ئەنجامی ئەو پرسیارانە ئاراستەی حکومەت کراون بە نوسین دوێنێش لەو ڕاپۆرتە شیکاریەکە پێشکەش کرا، ئێوە ئاگادارن لە نیزکەی هەشت سەد پرسیار وەڵامی پێنج سەد پرسیار بۆ پەرلەمان گەراینەوە، بە تەکید هیچ نوسراوێك لە پەرلەمانی کوردستان دوا ناکەوێت لە هەر بابەتێك کە هەبێت، بەڵام کە پرسیارەك دووبارە بوو یان هەندەك ئەوەی زانیاری کەمی تێدابون ئەو حالەتە ڕەنگە بۆ ماوەیەك دوا بکەوێت، بەڵام حەتمەن لە دوای وەرگرتنی زانیاری زیاتر ئاراستە دەکرێتن ئەو بابەتە، دڵنیا بن کەم تەرخەمی لە سەرۆکاتی پەرلەمان دروست نابیتن بەردەوام بایەخی بە پرسیارەکانی ئێوە دەدەین، لێپرسینەوە بابەتێکی ترە ئەو بابەتەش بەراستی پەیوەستە بە بارودۆخی سیاسی لە هەرێمی کوردستان وە ئومێدەوارین تەوافقی سیاسیی پتەو تر بکرێتن، بۆ ئەوەی زیاتر دەستی پەرلەمانتاران بکرێتەوە ئەرکی خۆی وەکو پەرلەمانی ببینن، بەرێزان داوا لە لیژنەی پەیرەو دەکەین بەرێزان بۆ ئەوەی سود لە کات ببینین، فەرمو لیژنەی کاتی پەیرەوی ناوخۆ بۆ سەکۆی تایبەت بە لیژنەکان بەرێزان ئەو بەشەی ماوە بۆ دەنگ دان تەواوی دەکەین وە دەست بە گفتووگۆی بەشی (دەیەم) دەکەین، بەو هیوایەین بتوانین ئەورۆ تەواوی بکەین واتا قسەکان چڕو پڕو تەرکیز لەسەر بابەت بکەین، بەڕێزان لیژنەی کاتی، د.ڕێواس، دەست بە بەشی (نۆیەم دەکەین)بۆ دەنگ دانە، بەڕێز د. فرسەت فەرموو.

بەڕێز د. فرسەت سۆفی علی:

بەرێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێمە لە بەشی نۆیەم بودجە گفتوگۆی لەسەر کرابوو، دوای ئەوەی کە تێبینی و سەرنجی ئەندامانی بەڕێزی پەرلەمانمان لەبەرچاو گرت وە ئێستا مادە بە مادە دەیخوێنینەوە بۆئەوەی دەنگی لەسەر بدرێت، لە مادەی (٩٩) دەست پێ دەکەین، مادەی (٩٩) دەیخوێنمەوە دوای سیاغە کردنەوە ئامادەیە بۆ دەنگ دان.

مادەی (٩٩):

یەکەم/ لەسەر ئەنجومەنی وەزیران پێویستە لەسەرەتای مانگی تشرینی یەکەمی هەموو ساڵێك بەر لە ساڵی دارایی بە مەبەستی گفتوگۆ بودجە بنێرێتە پەرلەمان.

دووەم/ لەسەر ئەنجومەنی وەزیران پێویستە لەکۆتای مانگی نیسانی هەموو ساڵێك ژمێرەی کۆتایی ساڵی پێشوو بنێرێتە پەرلەمان .

سێیەم/ ئەگەر بودجە و ژمێرەی کۆتایی لەو ڕێکەوتەی لە برگەی (یەکەم) و (دووەم)ی ئەم مادەیە دیاری کراوە نەگەیشتە پەرلەمان، پەرلەمان داوای رونکردنەوە لە وەزیری دارایی دەکات ئەگەر هۆکاری گونجاو هەبوو ماوەیەکی دەداتێ کە لە (١٥) رۆژ تێپەڕ نەکات.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینكی/ جێگیری سەرۆكی پەرلەمان:

بەڕێزان ئەو مادەی خوێندرایەوە، تێبینیەكان وەر گیرابون، سوپاس، بەڕێز عمر عینایەت فەرموو.

بەڕێز عمر عینایەت حمە سعید:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

(كاك علی و دكتۆر شێركۆ و لەگەڵ كاك سالار و منیرە خان)، داوایان كرد لە بڕی وەزیری دارایی سەرۆكی ئەنجومەنی وەزیران بێتە پەرلەمان، هیوادارم ئەوە بخەیتە دەنگدانەوە زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینكی/ جێگیری سەرۆكی پەرلەمان:

سوپاس، بەڕێز د. شێركۆ فەرموو.

بەڕێز دكتۆر شێركۆ حمە أمین قادر:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

هەر بەهانی ئەو قسەیەش بڕگەی (یەكەم) و (دووەم)ی ئەم مادەیە كە ئەڵێ ئەنجومەنی وەزیران یاعنی بۆ لە (یەكەم) ئەنجومەنی وەزیرانە، بۆ لە (سێیەم) بۆتە وەزیری دارایی زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینكی/ جێگیری سەرۆكی پەرلەمان:

سوپاس، بەڕێز د. فرسەت ئەگەر وەڵامی ئەو تێبینیانە دەدەیتەوە؟ فەرموو.

بەڕێز د. فرست صوفی علی:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

ئەگەر یەك تۆز پشووتان درێژ بێ، دەتوانم بڵێم (٩٠٪)ی لێرە جێی كراوەتەوە و، ئەو موشكیلەیەش كە ئێوە باسی دەكەن بە تەئكید لە رووی مەسئولیەتی رئاسەتی مەجلیسی وزەرا بە ماددەكانی داهاتوو حەل كراوە.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینكی/ جێگیری سەرۆكی پەرلەمان:

وابزانم هیچ گرفتێك لە سیاغەی ئەو ماددە نییە، و تێبینیەكەی خۆت ئاڕاستە كرد كاك (د. شێركۆ) بۆیە ئەو ماددەیە بەو شێوازە خوێندرایەوە دەخەینە دەنگدان، راستكراوە كاك دكتۆر دڵنیابە، د. شێركۆ فەرموو.

بەڕێز د. شێركۆحەمە امین قادر:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

بەس عورف وابووە هەر (٣)كەس پشتیوانی بكات دەخرێتە دەنگدانەوە، سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینكی/ جێگیری سەرۆكی پەرلەمان:

سوپاس، كاك د. فرست چەند كەس ئەو رەئیەی هەبووە.

بەڕێز د. فرست سۆفی علی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

وەکو رەئی رەئیسی وزەرا (٣) کەس نەبووە، بەڵام وەکو رەئی هەندێك دەیانگووت سەرۆکایەتی حکومەت بەرپرسیارە، هەندێك دەیگووت رەئیسی وزەرا، بەڵام گریمان ئەو رەئیس وزەرایەی دێت یان ئەو سەرۆکایەتیەی حکومەت دێت هیچ لە مالیە نازانێت، دەیهێنیە پەرلەمان چی لێ دەکەیت، چی لێ دەپرسی؟ وەزیری مالیە موختەسسە لەو بابەتە، بۆیە هەندیك شت هەیە با (٣) کەسیش پشتگیری کردبێ، بەڵام لە رووی عورفی تەشریعییەوە شتێکی گونجاو نییە، ئێمە بێین کەسێك بکەینە مەسئوول کە ئەسڵەن مەسئوولی مەلەفەکە کەسێکی دیاریکراوە لە حکومەت، لەسەر ئەو بنەمایە ئێمە پێمان باشە ئەندامانی بەڕێزی پەرلەمان پشوویان درێژبێ، ئێمە وامان کردووە لە بەشی بودجە حکومەت هیچ دەرفەتێکی نەماوەتەوە دەبێ ساڵانە بودجە بنێرێتە پەرلەمان، هیچ دەرفەتێکمان نەهێشتۆتەوە.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگیری سەرۆکی پەرلەمان:

ئەو ماددەیە تەواو، تێبینییەکان پێشکەش کران دەخەینە دەنگدان، ماددەی (٩٩) بەو شێوازەی خوێندرایەوە کە زۆر موناقەشەی کراوە (٣٩) کەس لەگەڵدایە؟ کێ لەگەڵ نییە؟ (١٨) کەس لەگەڵدا نییە؟ بەزۆرینەی دەنگ پەسەندکرا، ئومێدەوارین ماددەکانی تر بە زۆرینەو کەمیینە نەبن، هەوڵ بدەین تەوافقەك لە سەری دروست بکەین بە لێك تێگەیشتنی باشتر فەرموو بەڕێزان.

بەڕێز د. فرست سۆفی علی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی (١٠٠) تەنها سیاغەکراوەتەوە سەرۆکایەتی پەرلەمان لە نزیکترین کۆبوونەوەی پەرلەماندا پاش گەیشتنی پرۆژەکە لەلایەن حکومەتەوە پرۆژەکە ئاڕاستەی لیژنەی دارایی و کاروباری ئابووری و وەبەرهێنانی پەرلەمان دەکات.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگیری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو بەڕێز کاك عمر.

بەڕێز عمر عینایەت.حمە سعید:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پەرلەمان دانیشتنی هەیە، کۆبوونەوەی نییە، ئەوە جاری پێشووش من ئەو سیاغەم کردووە، سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگیری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ ئەو تێبینییە، بەڕێزان ئەو تێبینییە لەبەرچاو بگرن، لە دوای راستکردنەوە کۆبوونەوە بۆ دانیشتن ئەو ماددەیە بەو شێوازەی خوێندرایەوە دەخەینە دەنگدان، (٦٢) کەس لەگەڵ دایە، کێ لەگەڵ نییە؟ کەس نییە، بە کۆی دەنگ پەسەندکرا، ماددەی (١٠١)، فەرموون.

بەڕێز د. فرست سۆفی علی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی (١٠١) هەم سیاغەکراوەتەوە، هەم گۆڕانکاری تێداکراوەتەوە ئەگەر بەڕێز ئەندامانی پەرلەمان سەیری بکەن، تێبینییەکانی ئەوانمان (١٠٠٪) وەرگرتووە،

ماددەی (١٠١)/ هەر لیژنەیەك لە ڕێگەی سەرۆکایەتی پەرلەمان تێبینییەکانی خۆی دەربارەی ئەو بەشەی پەیوەستە بەتایبەتمەندی خۆی لە نێو بوودجەی گشتی و ژمێرەی کۆتایی لە ماوەی (١٠) ڕۆژ دەداتە لیژنەی دارایی و کاروباری ئابووری و وەبەهێنان.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگیری سەرۆکی پەرلەمان:

ئەو ماددەیە بەو شێوازەی خوێندرایەوە دەخەینە دەنگدان، (٦٢) کەس لەگەڵ دایە، کێ لەگەڵ نییە؟ کەس نییە، بە کۆی دەنگ پەسەندکرا، ماددەی (١٠٢)، فەرموون.

بەڕێز د. فرست سۆفی علی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بڕگەیەکمان بۆ زیادکردووە، گۆڕانکاریمان تێدا کردووە، هەموو ئەو تێبینیانەی ئەندامانی پەرلەمان پێشکەشیان کردبوو لە ناو ئەو ماددەیەی (١٠٢)وە ئەوەی کە پەیوەست بوو بە ماددەی (١٠٢) جێگەی کراوەتەوە،

ماددەی (١٠٢):

١. پێویستە لە سەر لیژنەی دارایی و کاروباری ئابووری و وەبەرهێنان ڕاپۆرتی بوودجە و ژمێرەی کۆتایی خۆی دەربارەی پڕۆژەکە لە ماوەیەك کە لە (٢١) ڕۆژ دوای گەیشتنی ڕاپۆرتی لیژنەکان پێشکەش بە سەرۆکایەتی بکات.

٢. پێویستە سەرۆکایەتی لە یەکەمین کۆبوونەوەی دوای گەیشتنی ڕاپۆرتەکە بخاتە بەرنامەی کار.

٣. ئەگەر ئەو ماوەیە بەسەرچوو لیژنەکە نەیتوانی ڕاپۆرت پێشکەش بکات ئەوە دەستەی سەرۆکایەتی بۆی هەیە ماوەیەکی دیکەی بداتێ کە لە (١٠) ڕۆژ تێپەڕ نەکات ئەگەر لەو ماوەیەش ڕاپۆرتی پێشکەش نەکرد، بە پشت بەستن بە ڕاپۆرتی لیژنە پەرلەمانییەکان گفتوگۆی لە سەر دەکرێت.

تێبینی زۆر هەبوو لەسەر ئەوەی کە ڕاستەوخۆ ڕاپۆرتەکەی حکومەت نەخوێندرێتن ئێمە تێبینی ئەندامانی پەرلەمانمان لەبەرچاوگرت، ئەگەر لیژنەی کاروباری داراییش ڕاپۆرتەکەی نەهێنا بە پشت بەستن بە ڕاپۆرتی لیژنەکانی تر لە ناو پەرلەمان گفتوگۆی لە سەر دەکرێت.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگیری سەرۆکی پەرلەمان:

ماددەکە بەو شێوازەی خوێندرایەوە بە ڕەچاوکردنی تێبینی کاك عمر عینایەتی پێشتر کۆبوونەوە بکرێتە دانیشتن، فەرموو کاك عمر.

بەڕێز عمر عینایەت حمه علی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

(پێویستەکە) دەبێ بخرێتە دواوە، سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگیری سەرۆکی پەرلەمان:

کاك ئاری هەر ئەوە بوو، فەرموو.

بەڕێز ئاری عبدالطیف مولود:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

هەردوو (پێویستەکە) کرا بە (دەبێت)، یەعنی (پێوستە لە سەر) لا ببرێت، (دەبێت لیژنەی دارایی) دووەم خاڵیش (وەهەروەها بۆی هەیە قسەی لە سەر کرا) (بۆی هەیە) ئەویش زوعفە لاوازییە، سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگیری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، بەڕێز د. فرست فەرموو.

بەڕێز د. فرست صۆفی علی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەڕێز (د. پەری) هەمووی بۆ نووسیون، بەڵام لەبەر کەمی کات ئێمە وەکو ئەو پێویستە دەچێتە دوای لە ماددەی یەکەم وامان لێ کرد، بەس دوایی وەکو باسمان کرد لیژنەیەك پێك دێ ئەمە تەنها پێش و پاشە پێویستی بە دەنگدان نییە هەموو بۆمان چاك دەکەنەوە بۆیە من پێش نیاز دەکەم ئەوەی پەیوەندی بە سیاغەوە هەیە بەجێی بهێڵین بۆ ئەو بەڕێزانەی لە ناو پەرلەمانن دکتۆرایان هەیە لە زمانی کوردی یان موختەسن و، موهتەمن بەو بابەتە تەسلیمیان دەکەین با بۆمان چاك بکەن، ئەما ئەوەی تر کە جەوهەرین، کە مەزموونن، هەموومان چاك کردووە، بۆ نموونە لەو ماددەیە کە خستمەڕوو تێبینی ئەندامانی پەرلەمان (١٠٠٪) وەرگیرایە، سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگیری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو ئامینە خان،

بەڕێز ئامنه زکری سعید:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

عادەتەن وەختێ راپۆرت دێتن بۆ پەرلەمانی لیژنێین پەیوەندیدار هەموو راپۆرتی خۆ ئامادە دکەن بەڕێزان لیژنە ئەگەر ئەوە بکەن، وەختێ راپۆرت دهێتن بۆ پەرلەمانی ژ لایێ حکومەت ڤە هەر لیژنەیەك راپۆرتا خو سەر وی بەشی کو وی گرێدایە راپۆرتی خۆ د نڤیسیتن هەمی بۆچوون بۆ لیژنا دارایی دجێتن د برگا (سێی)دا ئەمێت بێژین ئەگەر هاتوو لیژنەی دارایی نەشێ راپۆرتا خۆ حازر کات (١٠) رۆژی دی دەدەینێ ئەگەر دیسان حازر نەکەت دێ پشت بەستن، یەعنی گفتوگۆ دی سەر وی ئەساسێ دهێتە کرن کو راپۆرتێت هەمی لیژانا ئەڤە کارێکی گەلەکە زەحمەتا د ڤێت جهەتەك هەبیت هەمی راپۆرتێت کۆن بکات

راپۆرتەکە هاوبەش هەبیت مەعقول نینە (٢٢) لیژنا پەرلەمانی (٢٢) راپۆرت هەبیت، (٢٢) راپۆرت توو بهێی موناقەشە بکەیت ژ بەر هەندێ خەلەلە ڤێرا هەی، یان بێتن لیژنەیەك هەبیتن راپۆرتا هاوبەش جێکا، یان ژ پشت بەستن ب ئەو راپۆرت بیتن ئەوە حکومەت دنێریتن چونکو گفتوگۆ د کەین، گەلەکە زەحمەت بیتن، سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگیری سەرۆکی پەرلەمان:

پێش ئەوەی خاڵی نیزامی تر باس بکەین با د. فرسەت روونکردنەوەی زیاترمان بداتێ. فەرموو کاك د. فرست.

بەڕێز د. فرست صۆفی علی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەوەی بەڕێز (ئامینە)خان باسی کرد حاڵەتێکی ئیستسنائییە، ئەگەر لیژنەی کاروباری دارایی مەعنییە دەیهێنێ، ئەگەر گریمان حاڵەتێك هاتە پێش لەوانەیە قەد رووش نەدا، ئەگەر گریمان نەیهێنە لەو حاڵەتە ئەو پڕۆژەیە حکومەت ناردوویەتی دەیهێنێتە ناو هۆڵ هەر لیژنەیەکی پەرلەمان راپۆرتی خۆی هەیە بە پشت بەستن بەو راپۆرتەی حکومەت تەبعەن ئەوە رەئی ئەندامانی پەرلەمانە ئێمە نەمان هێناوە، بە پشت بەستن بەو راپۆرتی لیژنانە و بەو پرۆژەیە کە لە حکومەت هاتووە موناقەشە دەست پێ دەکات بۆ ئەوەی بوودجە تەئخیر نەبی، مەبەستەکە چ بووە، مەبەست لەوە هیچ رێگایەك بۆ موناقەشەکردنی بوودجە نەمێنێتەوە، یەعنی ئەوەندە بە وردەکاری چووینە هیچ مەجالێك بۆ ئەوە نەمێنێ کە ساڵانە بوودجە موناقەشە نەکرێت، بۆیە حاڵەتێکی ئیستسنائییە یەك، دووەمیشیان راپۆرتی لیژنەکان هەر یەکەو سێکتەری خۆی هەیە کە لیژنە دێت لێرە دادەنیشی هەر لیژنە و مولاحەزاتی خۆی لە سەر بەشەکەی خۆی زراعەیە، سناعەیە ئەوە دەدات، بۆیە ئەمە وەکو باسم کرد پێم وانییە ئەوەی ئێمە دامان رشتییە کێشەی تێدابێت دەکرێت دەنگی لە سەر بدرێت، سەپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگیری سەرۆکی پەرلەمان:

ئێمە تەنیا تێبینییەکی تر وەردەگرین لە سەرۆکی لیژنەی دارایی کۆتایی بە موناقەشە دێنین، فەرموو د. عزت.

بەڕێز د. عزت صابراسماعیل:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

هەموو پڕۆژە یاسایەك بۆ هەر لیژنەیەکی تر بچێت بۆ لیژنەی یاساییش دەچێت لە راستیدا ئەمە لیژنەی یاسایی کۆی راپۆرتی هەموو لیژنەکان یەك بخات لەیەك راپۆرتدا ئەو راپۆرتە بکات ئەگەر هاتوو لیژنەی دارایی و ئابووری و وەبەرهێنان نەیتوانی لە کاتی پێویسی خۆیدا ئەم راپۆرتە ئامادە بکات، پێشنیار دەکەم لیژنەی یاسایی بۆ زیاد بکرێ لیژنەی یاسایی راپۆرتەکان لێك بدات کۆی بکاتەوە بیکات بەیەك، سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینكی/ جێگیری سەرۆكی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو كاك د. فرست.

بەڕێز د. فرست صوْفی علی:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

بەپێی ئەو سیستەمەی ئەندامانی پەرلەمان پەسەندیان كرد لەمەودوا راپۆرتی لیژنەكان بۆ سیاغەی قانونی و داڕشتنەوەی یاسایی دێتە ناو لیژنەی یاسایی، كەواتە قسەكەی (د. عزت) لە جێگەی خۆی دایە ئەو موشكیلەیەی (ئامنە)خانیش باسی كرد حەل دەبی كاتێك كە لیژنەكان راپۆرتیان نارد لیژنەی یاسایی لە چوارچێوەی سیاغەی راپۆرتێكی یاسایی دەتوانن رێكی بخاتەوە ئەگەر ئاماژەشی پێ نەدەی لەبەرئەوەی بودجەش وەكو هەموو تەشریعەكی تر دەڕوات، باوەڕ ناكەم هیچ كێشەیەكیترمان هەبێ، سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینكی/ جێگیری سەرۆكی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو هیڤا خان.

بەڕێز هیڤا حجی میرخان:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

پشتگیری قسەكانی (ئامنە) خان دەكەم، چونكە ئەگەر لیژنەكانی دیكە نەتوانن لە كاتی پێویست ئەوانە بۆ لیژنەی دارایی بهێنن، لیژنەی دارایی (١٠) رۆژە ماوەكەی تێپەر ببێتن، لێرە دەبێتە كێشەیەك لە سەرشانی لیژنەی دارایی دەمێنێتەوە، پشتگیری قسەكانی (امنە) خان دەكەم، سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینكی/ جێگیری سەرۆكی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو كاك علی.

بەڕێز علی حمە صالح:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

ئەو راپۆرتە گشتییەی كە لە سەر سیاسەتی عامی بودجە وردەكاری بودجە دەنووسرێت جیاوازە لەو راپۆرتەی كە لە سەر قانوونی بوودجەكە دەنووسرێت بۆ نموونە لیژنەی دارایی و یاسایی واتا دوو راپۆرتمان هەیە، راپۆرتێك لە سەر قانوونی بوودجە دەنووسرێت بۆ نموونە ماددەی یەك ئەوەندە تەرخان دەكرێت بۆ سەرۆكایەتی پەرلەمان، ماددەی دوو ئەوەندە خەرجی تەشغیلی ئەوەندە و كۆمەڵێك ماددەی تری تێدایە، ئەمە جیاوازە لەسەر ئەو راپۆرتەی كە لە سەر سیاسەتی گشتی بوودجەكە و سیاسەتی عامی بوودجەكە دەنووسرێت، واتا دوو راپۆرتمان هەیە، راپۆرتێكیان ئەركی لیژنەی داراییە هەمووی كۆبكاتەوە، راپۆرتی دووەم ئەركی لیژنەی یاساییە كە راپۆرتی یاسایی بوودجەكەیە ئەوەی لیژنەی دارایی دەیكات راپۆرتی یاسایی نییە، بەڵكو سەرەنجە، تێبینییە، لە سەر سیاسەتی دارایی لە سەر سێكتەرەكان بە گشتی، بەڵام راپۆرتی لیژنەی یاسایی كە دواتر پیدا دەچێتەوە ئەوە سەرنجە لە سەر ماددەكانی بوودجە، سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهيم ئێمينكى/ جێگيرى سەرۆكى پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو كاك مصطفى.

بەڕێز مصطفى زكرى:

بەڕێز سەرۆكى پەرلەمان.

والله هەر تێبينييەكم هەبوو، لە سەر وشەى (پێويستە و دەبێت) ئەوە پێم وابى كاك(د. فرست) مەسەلە هەر سياغە نييە لە كورديدا سيغەكەيان جياوازە، لە زۆر جێيان ئەم وشەيە دووبارە دەبێتەوە پێم وايە ئەم وشانە ئيلزامىينە دەبێت وشەكە (دەبێت) بێت، (پێويستە) دەكرێت بيكەيت و دەكرێت نەيكەيت، پێم وايە دەبێ ئەو مەسەلەيە يەك لا بكرێتەوە يەعنى لە شوێنى (پێويستە) لە شوێنەكان بكرێتە (دەبێت)، سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهيم ئێمينكى/ جێگيرى سەرۆكى پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو شيرين خان.

بەڕێز شيرين حسنى رەمەزان:

بەڕێز سەرۆكى پەرلەمان.

ئەگەر خويش ئەوێ وەزيفەت (د. فرست) خاندى دێ پرۆسا گفتوگۆيێى گەلەك زەحمەت د بێت ناڤ هۆلە پەرلەمانى دا كار دێ زەحمەت تر كەڤى حەتا بگەهينا نەتيجەيێ، بۆيە پشتەڤانى ئاخافتنە (امنە) خانێت كەم و و (كاك على حمە صالح) پرۆسەكە د ب ساناهى تر بتن و زيتر دەرباز بيت ژ پەرلەمانى، سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهيم ئێمينكى/ جێگيرى سەرۆكى پەرلەمان:

يەك تێبينى تر و كۆتايى پێ دەينين دەرفەت بە كاك د. فرست دەدەين فەرموو كاك صالح.

بەڕێز صالح فقى محمد:

بەڕێز / سەرۆكى پەرلەمان.

منيش پێش ئەوەى كاك (على حمە صالح) قسە بكات هەمان تێبينيم هەبوو لەگەڵ (د. عزت) قسەم كرد كاك على قسەكانى منى كرد، سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهيم ئێمينكى/ جێگيرى سەرۆكى پەرلەمان:

بە ڕەچاوكردنى تێبينى بەڕێزان ئەندامانى پەرلەمانى كوردستان فەرموو كاك د. فرست.

بەڕێز د. فرست صۆفى على:

بەڕێز سەرۆكى پەرلەمان.

ئێمە ئەوەى كە بەڕێزان باسيان كردو پشتگيرى (ئامنە) خانيان كرد چاكمان كرد، وەكو حاڵەتێكى ئيستيسنائى ئەگەر گريمان كە ئەوە لەوانەيە هەر روونەدات ليژنەى مالى خۆى راپۆرتى نەهێنا، ليژنەكانى تر راپۆرتيان حازركرد يەكخستنى راپۆرتەكانى ليژنەكانى تر بۆ ئەوەى ئيعتيمادى بكەوێتە سەر وەكو خۆى كە پێشتر وتوومانە هى حكومەت موناقەشە دەكرێت كە داواى خۆتان بوو دەڵێين دواى يەكخستنى

راپۆرتەکان لەلایەن لیژنەی یاسایی، سەبارەت بە (دەبێ) و (پێویستە) هیچ جیاوازیان نییە هەردووکیان ئیلزامینە هەردوکیان (یجب، علی) جیاوازیان نییە، سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگیری سەرۆکی پەرلەمان:

پێویست دەکات هەمووی بخوێندرێتەوە یان لە بیرتانە، بەڕێز د. فرسەت فەرموو.

بەڕێز د. فرست صوفی علی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی (١٠٢)

١. لیژنەی دارایی و کاروباری ئابووری و وەبەرهێنان راپۆرتی بوودجە و ژمێرەی کۆتایی خۆی دەربارەی پڕۆژەکە لە ماوەیەکدا کە لە (٢١) رۆژ دوای گەیشتنی راپۆرتی لیژنەکان پێشکەش بە سەرۆکایەتی دەکات.

٢. پێویستە سەرۆکایەتی لە یەکەمین کۆبوونەوەی دوای گەیشتنی راپۆرتەکە، بیخاتە بەرنامەی کار.

٣. ئەگەر ئەو ماوەیە بەسەرچوو لیژنەکە نەیتوانی راپۆرت پێشکەش بکات ئەوە دەستەی سەرۆکایەتی بۆی هەیە ماوەیەکی دیکەی بداتێ کە لە (١٠) رۆژ تێپەڕ نەکات ئەگەر لەو ماوەیەش راپۆرتی پێشکەش نەکرد، بە پشت بەستن بە راپۆرتی لیژنە پەرلەمانییەکان دوای یەکخستنیان لەلایەن لیژنەی یاسایی گفتوگۆی لە سەر دەکرێت.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگیری سەرۆکی پەرلەمان:

ئەو ماددەیە بەو شێوەازەی خوێندرایەوە دەخەینە دەنگدان، گفتوگۆکران تێبینییەکان وەرگیران، (٤٧) کەس لەگەڵدایە؟ کێ لەگەڵ نییە؟ کەس نییە بەکۆی دەنگ پەسەند کرا ماددەی (١٠٣)، فەرموون.

بەڕێز د. فرست صوفی علی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی (١٠٣) دەقی ئەوەیە کە بەڕێز (عمر عینایەت) بۆی ناردووین وەکو خۆی دەیخوێنمەوە ماددەی (١٠٣).

١. راپۆرتی لیژنەی دارایی و کاروباری ئابووری وەبەرهێنان بەسەر ئەندامانندا دابەش دەکرێت وە ناکرێت لەلایەن پەرلەمانەوە دەست بە گفتوگۆ بکرێت بەر لە تێپەربوونی (٤٨) کاژێر.

٢. راپۆرتی لیژنەی دارایی و کاروباری ئابووری وەبەرهێنان کۆکەرەوەی راپۆرتی سەرجەم لیژنە پەیوەندیدارەکان و رای کۆتایی راپۆرتی لیژنەی دارایی و کاروباری ئابووری دەبێت.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگیری سەرۆکی پەرلەمان:

هیچ تێبینییەك هەیە؟ لە سەر ئەو ماددەیە، ئەو ماددەیە بەو شێوازەی خوێندرایەوە دەخەینە دەنگدان، (٥٧) کەس لەگەڵدایە؟ کێ لەگەڵ نییە؟ کەس نییە؟ بەکۆی دەنگ پەسەند کرا.

بەڕێز د. فرست صۆفی علی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی (١٠٥)

بڕگەی بۆ زیاد کراوە ئەوەش بە پشت بەستن بە تێبینی ئەندامانی پەرلەمان و حەل کردنی ئیشکالیەتێك کە هەبوو، واتا بەو شێوەیە داڕێژراوە:

سەرەتا وەزیری دارایی دێت ڕاپۆرتی حکومەت پێشکەش دەکات، دواتر سەرۆکی لیژنەی کاروباری دارایی دێت ڕاپۆرتی دارایی پێشکەش دەکات، دوای ئەوە دەرفەت دەدرێتە ئەندامانی پەرلەمان هەر یەك (١٠) دەقیقە قسە دەکات، ئینجا دەچینە سەر پرۆژە قانونی بودجە و موناقەشە دەکرێت بەند بە بەند و لەسەر هەر ماددەیەك (٣) دەقیقە قسە دەکەن، بەو شێوەیە ڕێکمان خستۆتەوە:

ماددەی (١٠٥)

١-وەزیری دارایی ڕاپۆرتی حکومەت سەبارەت بە پرۆژە یاسای بودجە دەخاتەڕوو، پاشان لیژنەی دارایی و کاروباری ئابووری و وەبەرهێنان ڕاپۆرتی هاوبەشی لیژنەکانی پەرلەمان پێشکەش دەکات.

٢-ڕاپۆرتەکان بەشێوەیەکی گشتی گفتوگۆیان لەسەر دەکرێت پێش چوونە سەر گفتوگۆکردنی دەروازەکانی بودجە و بڕیاردانی بەندەکانی هەر ئەندامێك دەتوانێت بۆ ماوەیەك کە لە (١٠) خولەك تێپەڕ نەکات بە شێوەیەکی گشتی گفتوگۆ لەسەر ڕاپۆرتەکان بکات.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان بۆ ئەوەی بەرچاویان ڕوون بێت، ئێستا (١٠) دەقیقە تەنها لەسەر ڕاپۆرتی حکومەت و ڕاپۆرتی لیژنەی دارایی ئینجا ئەوە دادەخرێ ئینجا مسوەدەی لیژنەی قانونی دێت ماددە بە ماددە موناقەشە دەکات، هەر ئەندامێك بۆی هەیە لەسەر هەر ماددەیەك (٣) دەقیقە قسە بکات.

بەڕێز جعفر إبراهیم ئێمنیکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز د.عزت دواتر بەڕێز ئامینە زیکری.

بەڕێز عزت صابر:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەو صیاغەیە لەمەیان ڕوون نەبوو (لیژنەی دارایی ڕاپۆرتی کۆتایی پێشکەش دەکات کە پێکهاتووە لە ناوەڕۆکەکەیدا لە ڕاپۆرتی هەموو لیژنەکان و لیژنەکەی خۆی) یەعنی لیژنەی دارایی تەنها ناچێ ڕاپۆرتەکان کۆ بکاتەوە بە جیا ڕاپۆرتی هەر لیژنەیەك، یەك ڕاپۆرتی کۆتایی دروست دەکات، ئەم ڕاپۆرتە بریتی یە لە تەواوی ناوەڕۆکی هەموو لیژنەکان.

بەڕێز جعفر إبراهیم ئێمنیکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ ئەو ڕوونکردنەوە، بەڕێز ئامینە زیکری فەرموو.

بەڕێز امنە زكری:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

د بەشێ بودجەیێ دا بتەنێ وەزیرێ دارایی نەئاخاڤیتن، وەزیرێ پلاندانانێ ژی دهێتن پلانا خۆ و بەرنامێ خۆ وە هەروەسا ئەو پرۆژەییت كو بەردەوامن یان نەهاتینە ئەنجامدان سیاسەتا حكومەتێ و پلاندانانێ دیار دكاتن، واتە بتەنێ وەزیرێ دارایی تێدانیینە، ئەگەر ڤێ خالێش بەرچاڤ وەربگرن.

بەڕێز جعفر إبراهیم ئێمنیكی/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەڕێز ئامینە زیكری، بەڕێز د.فرست ڕوونكردنەوەی كۆتایی.

بەڕێز فرست صۆفی علی:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

ئێمە گوتومانە وەزیری دارایی ڕاپۆرتی حكومەت سەبارەت بە پرۆژە یاسای بودجە دەخاتەڕوو، جا ئەگەر وەزیری دارایی بە پێویستی زانی دەرفەت بداتە وەزیری پلاندانانیش كە ڕاپۆرتی حكومەت پێشكەش بكات، باوەڕ ناكەم هیچ مانیعەكی قانونی هەبێ، چونكە وەزیرە و بۆی هەیە قسە بكات.

بەڕێز جعفر إبراهیم ئێمنیكی/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

با دەرفەت بە دوو كەسی تر بدەین دەستی خۆیان بەرز كردۆتەوە، بەو شێوازەش بەڕاستی موناقەشە كۆتایی نایێ، بەڕێز علی حەمە صالح، فەرموو.

بەڕێز علی حەمە صالح:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

هەر لەڕووی مەنتیقییەوە پەرلەمانتار پتر سەرنجی لەسەر ڕاپۆرتی حكومەت هەیە تاوەكو ڕاپۆرتی لیژنەی مالی، هەر لە ڕووی مەنتیقییەوە، چونكە ئەو تەنفیزە، ئەو جێبەجێ دەكات ڕاپۆرتی لیژنەی دارایی ئەصڵەن كۆكەرەوەی ڕاپۆرتەكانە، یەعنی مەنتیق لەوەدا نیە قسەكردن لەسەر ڕاپۆرتی حكومەت كاتێكی پێویستری نەدرێتێ، كاتێكی زیاتری نەدرێتێ، بەتایبەتی بۆ لیژنە موختەصەكان، د.فرست مەبەستم ئەوەیە بۆ ئەو هەموو ئەندامانە لیژنەی دارایی لەسەر ڕاپۆرتی خۆی با هیچ قسەیەك نەكات و ناشیكات، بەڵام دەرفەتی پێ بدەن با چارەكێ، (٢٠) دەقیقە لیژنەی مالی كە لیژنەی موختەصە با كاتەكە كراوە بێ، چونكە زۆرە ڕاپۆرتەكە، ئەم هەموو سێكتەرانە ڕەنگە بە (١٠) دەقیقە كافی نەبێت، بەس بۆ لیژنەی مالی.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینكی/ جێگیری سەرۆكی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو.

بەڕێز شرین حسنی رەمەزان:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

پشتیڤانیا ئاخافتنا ئامینە خانی دەكەم، ئەم نەبێژن وەزیرێ دارایی، ئەم بێژن وەزیرەكانی پەیوەندیدار، سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگیری سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو کاك سالار.

بەڕێز سالار محمود مراد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

تەئیدی ئەو داڕشتنە ئەکەم کە لیژنە پەیڕەو دایانڕشتووە، بە پێچەوانەی بۆچوونی برای خۆشەویستم علی حمە صالح، پەرلەمانتار کەمتر قسە لەسەر ڕاپۆرتی حکومەت ئەکات، زۆرترین تێڕوانینی خۆی لە ڕاپۆرتی لیژنە و لیژنەی دارایی لەسەر پرۆژەکەی حکومەت وەکو بوودجە کە ئەهێنرێتە پەرلەمان باس لەوە ئەکات، و لە ناو پەرلەمان داکۆکی لە بۆچوونی خۆی ئەکات لە نێو ئەو ڕاپۆرتانەی کە لیژنەکان ناردوویانە و ڕاپۆرتی لیژنەی داراییش، ئەگینا ڕاپۆرتی حکومەت بریتیە لە سیاسەتی مالی و پلانی حکومەت بۆ ساڵێکی دارایی، تەفاسیلی ئەو بابەتە لە پرۆژەی بوودجەدایە، سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگیری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، تەئیدی بەڕێز سالار ئەکەم، چونکی (٢) ڕاپۆرت پێشکەش کرن، ئێك دەربارەی سیاسەتا دارایی، وەزیرێت دارایی پێشکەش دکەت، وەزیرێ پلاندانانێ دێتن بەحسێ سێکتەرا و لیستا حکومەتا تەرخان کری و ڕاپۆرتەکا پێشکەش کری، ئەگەر هەڤالێت من گەشە خان هاوکار بن، بۆیە پێتڤیا هەردوو وەزیران بێژن، وەزیری دارایی ڕاپۆرتا پێشکەش بکەتن، وەزیری پلاندانان ڕاپۆرت ئەگەر هەبێ پێشکەش بکەتن، ئەندام پەلەمانی با ل سەر ڕاپۆرتا گشتیا ڕەیا خۆ بدەتن، سوپاس، دیارە چارەسەریان کردیە، بەڕێز د. فرست، فەرموو.

بەڕێز د.فرست صۆفی علی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لەجیاتی وەزیری دارایی کردمانە وەزیری پەیوەندیدار، ڕاپۆرتی حکومەت سەبارەت بە پرۆژە یاسای بوودجە دەخاتەڕوو، سەبارەت بەوەی کاك (علی)ش باسی کرد ئێمە کاتێکی مەفتوحمان داوەتە لیژنەی دارایی و ئابووری و وەبەرهێنان، ڕاپۆرتی خۆی پێشکەش ئەکات، ئەو (١٠) دەقەیە بۆ یەك کەسە، پێم وایە زۆر باشە، ئێستا داوا لە بەڕێزتان ئەکەین ماددەی (١٠٥) وەکو ئەوە ئەیخوێنمەوە بیخەیتە دەنگدان.

ماددەی (١٠٥):

١ وەزیری پەیوەندیدار ڕاپۆرتی حکومەت سەبارەت بە پرۆژە یاسای بوودجە ئەخاتە ڕوو، پاشان لیژنەی کاروباری ئابووری و وەبەرهێنان ڕاپۆرتی هاوبەشی لیژنەکانی پەرلەمان پێشکەش ئەکات.

٢- ڕاپۆرتەکان بەشێوەیەکی گفتوگۆیان لەسەر ئەکرێ پێش چوونە گفتوگۆ کردنی دەروازەکانی بوودجە و دەروازەکانی، هەر ئەندامێك بۆ ماوەیەك ئەتوانێ کە لە (١٠) خولەك زیاتر نەبێ.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگیری سەرۆکی پەرلەمان:

ئەو ماددەی بەو شێوەیە کێ لەگەڵ دایە؟ (٥٩) کەس لەگەڵیەتی، کێ دژیەتی؟ کەس نییە، ماددەی دواتر، بەڕێز د. فرست، فەرمووو.

بەڕێز د. فرست صوٚفی علی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی (١٠٦) وەکو خۆی هیچ تێبینی لەسەر نەبووە

١ لیژنە بەشەکانی بوودجە ئەخاتە ڕوو بۆ گفتوگۆ کردن و بڕیاردان لەسەریان بەند بە بەند.

٢ هەر ئەندامێك بۆی هەیە لەسەر هەر بەندێك بۆ ماوەی (٣) خولەك گفتوگۆ بكات.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگیری سەرۆکی پەرلەمان:

کێ لەگەڵ دایە؟ (٥٨) کەس لەگەڵیەتی، کێ دژە؟ (١) کەس، بە زۆرینەی دەنگ پەسند کرا، ماددەی دواتر، بەڕێز د. فرست، فەرمووو.

بەڕێز فرست صوٚفی علی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

تەنیا صیاغەیە، ئەوەی کاك (عمر عینایەت) بۆی ناردبووین، ماددەی (١٠٥) چونكە تەسەلسولی ماددە گۆڕایە ئەبێتە ماددەی (٩٢) ، دەنگدان بەپێی ماددەی (٩٢) ی ئەم پەیڕەوە ئەبێت، ماددەی (١٠٧) بەو شێوەیە دادەڕێژرێتەوە، (دەنگدان بەپێی ماددەی (٩٢) ی ئەم ئەپڕەوە بێت).

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگیری سەرۆکی پەرلەمان:

کێ لەگەڵە؟ (٥٥) کەس، کێ دژە؟ کەس نیە، ماددەی دواتر، بەڕێز د. فرست، فەرمووو.

بەڕێز فرست صوٚفی علی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی (١٠٨) گۆڕنكاری تێدا كراوە لەسەر داوای ئەندامانی پەرلەمان،

ماددەی (١٠٨): پەرلەمان بوودجەی تایبەتی ئەبێ کە سەرۆکایەتی بە هەماهەنگی لەگەڵ لیژنەی دەستپاکی و کاروباری پەرلەمان و سکالاّ ئامادەی بکات و پاش پەسند کردنی لەلایەن دەستەی سەرۆکایەتی ئەخرێتە نێو بوودجەی گشتی.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگیری سەرۆکی پەرلەمان:

کێ لەگەڵیەتی؟ (٥٥) کەس، کێ دژە؟ کەس نیە، ماددەی دواتر، بەڕێز د. فرست، فەرمووو.

بەڕێز فرست صوٚفی علی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی (١٠٩) گفتوگۆی زۆری لەسەر کرا، تیبێنی لەسەر کرا، لەسەر داوای ئەندامان چاکمان کرد و بەم شێوەیە،

ماددەی (١٠٩): ئەگەر لەبەر هۆیەك كە لە دەرەوەی ئیرادەی حكومەتی هەرێم بێ ئامادە كردن یان پێشكەش كردنی بوودجەكە و دوای دەستپێكی ساڵی دارایی ئەوە بۆ هەرمانگێك كە بوودجە دواكەوت ڕێژەی (١-١٢)ی ئەو پشتیوانیەی بۆ ساڵی دارایی ڕابردوو بڕیاری لەسەر درابوو خەرج ئەكرێ.

لەبەر هەر هۆكارێكمان لابرد كردمانە (لەبەر هۆیەك كە لە دەرەوەی ئیرادەی حكومەت بێ)، داوا لە بەرێزتان ئەكەین بخرێتە دەنگ.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینكی/ جێگیری سەرۆكی پەرلەمان:

كێ لەگەڵیەتی؟ (٥٠) كەس، كێ دژە؟ كەس نیە، بەكۆی دەنگ پەسند كرا، ماددەی دواتر، بەڕێز د. فرست، فەرموو.

بەڕێز فرست صوفی علی:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

گەشە خان بیری خستمەوە، ماددەی (١١٠) كە ئێستا ئەخوێنمەوە ئەبێتە (١٠٩)، (١٠٩) دێتە خوارێ، بەس تەسەلسولیان ئەگۆڕێ، بەو شێوەیە تێبینی لەسەر نەبووە،

ماددەی (١٠٩): بەڕێوەبەرایەتی ژمێریاری پەرلەمان لە كۆتایی هەر ساڵێكی دارایی هەڵدەستێ بە دانانی ژمێرەی كۆتایی و ئەخرێتە بەردەم دەستەی سەرۆكایەتی بۆ ڕاست بوون لەسەری و ڕەوانە كردنی بۆ لیژنەی دارایی و كاروباری ئابووری و وەبەرهێنان بە مەبەستی پێداچوونەوە و بەرزكردنەوەی ڕاپۆرت لەسەری بۆ پەرلەمان.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینكی/ جێگیری سەرۆكی پەرلەمان:

كی لەگەڵیەتی؟ (٤٩) كەس لەگەڵیەتی، كێ دژە؟ كەس نیە، ئەچینە بەشی دەیەم، دەست بە گفتوگۆ ئەكەین، بەڕێز د. فرسەت فەرموو.

بەڕێز فرست صوفی علی:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

ئێمە داوا ئەكەین بگەڕێنەوە بەشی سێیەم كە موناقەشەمان نەكردبوو، هەڵبژاردنی دەستەی سەرۆكایەتی تەواو ئەكەین ئینجا بەشی ئەخیر كۆتایی پێ دێنین، سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینكی/ جێگیری سەرۆكی پەرلەمان:

سوپاس، بەشی سێیەم، فەرموو.

بەڕێز ڤالآ فەرید:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

ماددەی (١٠):

دەستەی سەرۆكایەتی پێك دێ لە سەرۆك و جێگر و سەرۆكی پەرلەمان.

تێبینی، پێشنیارێك هەیە كە جێگری سەرۆك بكرێتە دووان یان زیاتر و ڕەچاوی پێكهاتەكانی توركمان و كلدان و سریان و ئاشوور و ئەرمەن بكرێ.

ماددەی (١١):

١ پەرلەمان دانیشتنی یەكەمی خۆی كە لە ماددەی (٣)ی ئەم پەیڕەوە ئاماژەی پێكراوە بە سەرۆكایەتی بە تەمەنترین ئەندامی ئامادەبوو ئەبەستێ.

٢- بە تەمەنترین ئەندامی ئامادە بوو لەلایەن سەرۆكی دیوانی سەرۆكایەتی پەرلەمان بانگهێشت ئەكرێ.

٣- ئەركی تەنیا بریتیە لە بەرێوەبردنی دانیشتنی یەكەم ئەنجامدانی هەڵبژاردنی دەستەی سەرۆكایەتی.

ماددەی (١٢):

١ سەرۆك بەرامبەر پەرلەمان سوێندی یاسایی ئەخوات.

٢- كاندیدە هەڵبژێردراوەكان بەرامبەر پەرلەمان سوێندی یاسایی ئەخۆن.

٣- سوێندی یاسایی سەرۆكی یەكەم دانیشتن و كاندیدە هەڵبژێردراوەكان بەو شێوەیە ئەبێ:

(بە خودای گەورە سوێند ئەخۆم كە بەرژەوەندی گەلی كوردستان و یەكێتی خاك و گەل و شكۆ و ماف و ئازادییەكانی هاوڵاتیان و سامانی گشتی بپارێزم و ئەركی ئەندامیەتی بەراستی و دڵسۆزیەوە ئەنجام بدەم).

ماددەی (١٣):

١ لە ڕێكەوتی ئەنجامدانی سوێندی یاساییەوە كاندیدی هەڵبژێردراو ئەبێتە ئەندام و بە دەست بەكار هەژمار ئەكرێت و گشت مافێكی ئەندامیەتی ئەبێت و هەموو ئەركەكانی ئەندامیەتی ئەكەوێتە ئەستۆ.

٢- ئەگەر كاندیدی هەڵبژێردراو بەبێ پاساوی ڕەوا لە دانیشتنی یەكەمەوە بۆ ماوەی (٣٠) ڕۆژ سوێندی یاسایی ئەنجام نەدات ئەوە مافی ئەنجامدانی سوێندی یاسایی نامێنێ.

ماددەی (١٤):

پەرلەمان بە زۆرینەی ڕەهای ژمارەی ئەندامان و بە دەنگدانی نهێنی و ڕاستەوخۆ دەستەی سەرۆكایەتی بەپێی ئەو ڕێكەوتانە هەڵئەبژێردرێن:

١ سەرۆك لە یەكەم دانیشتن دەرگای خۆ پاڵاوتن بۆ كەسەكانی دەستەی سەرۆكایەتی ئەكاتەوە.

٢- داوا لە پاڵێوراوان ئەكات كە خۆ پاڵاوتنیان ڕابگەیەنن و دواتر دەرگای خۆ پاڵاوتن دائەخات و پرۆسەی هەڵبژاردن دەست پێ ئەكات.

٣- بەپێی پیتی (ا-ب)ی كوردی داوا لە ئەندامان ئەكات بەجیا بۆ پۆستەكانی دەستەی سەرۆكایەتی دەنگ بە پاڵێوراوەكان بدەن.

٤- ئەندام ناوی پاڵێوراوی خوازیاری خۆی بۆ هەریەك لە پۆستەكان لەسەر پسولەیەكی تایبەت بەو هەڵبژاردنە ئەنوسێ و بە دەستی خۆی ئەیخاتە ناو سەندوقی تایبەت بەو پۆستە.

٥- سەرۆكی یەكەم دانیشتن كۆتایی هاتنی پرۆسەی دەنگدان ڕائەگەیەنێ و داوا لە دوو لاوترین ئەندامان ئەكات بە جیا كردنەوەی دەنگەكان بە سەرپەرشتی خۆی.

٦- ئەگەر ژمارەی دەنگەکانی دوو ڕکابەر یان زیاتر بۆ هەر یەك لە پۆستەکان یەکسان بوون پرۆسەی دەنگدان دووبارە ئەکرێتەوە، ئەگەر دیسان ژمارەی دەنگەکان یەکسان بوون بە تیروپشك پۆستەکە بۆ یەکێ لە پاڵێوراوەکان ئەبێ.

٧- ئەگەر بۆ هەر یەك لە پۆستەکان تەنیا یەك پاڵێوراوی بێ ڕکاربەر هەبوو سەرۆکی یەکەم دانیشتن ڕاستەوخۆ بە ناولێنان پاڵێوراوەکە بە سەرکەوتو بۆ پۆستەکە ڕائەگەیەنێ.

٨- سەرۆکی یەکەم دانیشتن ئەنجامی دەنگدان بۆ ئەندامان ئاشکرا بکات و داوا لە دەستەی سەرۆکایەتی هەڵبژێردراو ئەکات بچنە جێگەی تەرخان کراوی خۆیان.

ماددەی (١٥):

ئەندامی دەستەی سەرۆکایەتی لە یەکێ لەم بارانەی خوارەوە پۆستەکەی لە دەست ئەدات.

١ دەست لە کارکێشانەوە، بە ڕەزامەندی زۆرینەی ڕەهای ئەندامانی پەرلەمان.

٢- متمانە لێ سەندنەوە لەسەر پێشنیاری یەك لەسەر سێی ئەندامانی پەرلەمان و بە ڕەزامەندی دوو لەسەر سێی ئەندامەکان.

٣- لە کاتێ چۆڵ بوونی یەکێ لە پۆستەکانی دەستەی سەرۆکایەتی کە لە بڕگەی (١) و (٢) ئەو ماددەیە هاتووە ئەبێ لە کارەکانی بەردەوام بێت تا شوێنەکەی پڕ ئەکرێتەوە.

٤- لە کاتی چۆڵ بوونی پۆستی یەکێ لە ئەندامانی دەستەی سەرۆکایەتی بە هەر هۆیەك پەرلەمان لە یەکەم دانیشتنی دوای چۆڵ بوونەکە پۆسەتەکە بە هەمان ڕێگەی کار پێکراو لەم پەیڕەوە پڕ ئەکاتەوە.

ماددەی (١٦):

ئەرك و دەسەڵاتی دەستە، دەستە ئەم ئەرك و دەسەڵاتانەی خوارەوە پیادە ئەکات:

١ دانان و ڕێکخستنی بەرنامەی کار و دانیشتنی کار بەپێی حوکمەکانی ئەو پەیڕەوە.

٢- خوێندنەوەی کورتەی کۆنووسی دانیشتنی پێشووتری پەرلەمان و پەسندکردنی.

٣- دانانی ڕێسای تایبەت بە ڕێکخستنی کۆنووسەکان.

٤- یەکلای کردنەوەی ناکۆکی پسپۆریەتی (تنازع الاختصاص) لە نێوان لیژنە هەمیشەییەکانی پەرلەمان.

٥- ڕاسپاردنی لیژنەیەکی دیاریکراو بە دیراسەکردنی بابەتێکی دیاریکراو.

٦- بڕیاردانی پەیکەری ئیداری پەرلەمان و هەموارکردنی داڕێژەی سیاسەتی دارایی پەرلەمان.

٧- ڕێکخستنی بوودجەی ساڵانەی کۆتایی پەرلەمان لەگەڵ لیژنە پەیوەندارەکان و خستنەڕووی بۆ پەرلەمان بە مەبەستی پەسند کردنی و سەرپەرشتی کردنی و جێبەجێ کردنی.

٨- وەرگرتنی بڕیار و فەرمانی پەیوەست بە دامەزراندنی کارمەندان لە پەرلەمان لە نێوانیاندا و بەڕێوەبەری گشتییەکان و ڕاوێژکارەکان.

٩- ڕێکخستنی پەیوەندیەکانی پەرلەمان لەگەڵ سەرجەم دامەزراوەکان و هەموو ئەو کارانەی ئەچنە چوارچێوەی کاری هاوبەشی پەرلەمانی لە ناوخۆ و دەرەوەی هەرێم.

١٠_ دەرکردنی بەیاننامە و دەربڕینی هەڵوێست لەسەر بابەت و ڕوودا و پێشهاتەکان.

١١- سەرپەرشتی کردنی کاروباری کارگێری و دارایی و سەرجەم نووسینگەکانی پەرلەمان.

١٢- واژوو کردنی کۆنووسی کۆبوونەوەکان.

١٣- هەر ئەرك و دەسەڵاتێکی تر لەو پەیڕەوە پێیان سپێردراوە.

ماددەی (١٧):

دەستە کۆبوونەوەی هەفتانەی خۆی ئەبێ و ئەکرێ لە هەرکاتێکی تر پێویست بێ لەسەر داوای سەرۆك کۆببێتەوە.

ماددەی (١٨):

ئەرك و دەسەڵاتی سەرۆك:

١- نوێنەرایەتی کردنی پەرلەمان و قسە کردن بەناویەوە.

٢- پیادە کردنی یاسا و پەیڕەوی ناوخۆ و بڕیارەکانی پەرلەمان.

٣- کردنەوەی خول و دانیشتنەکانی پەرلەمان و سەرۆکایەتی کردنیان و کۆتایی پێهێنان و ڕێکخستنیان و دەست نیشان کردنی کاتی ئەنجامدانیان.

٤- بەرزەفتەکردنی گفتوگۆکان و پارێزگاری کردن لە ڕێکارییەکان.

٥- گرتنەبەری ڕێکاری پێویست بۆ پاراستنی ئاسایش و ئارامی ناو پەرلەمان.

٦- خستنەڕووی ئەو بابەتانەی پێویستیان بە دەنگدان هەیە ڕاگەیاندنی ئەنجامەکان.

٧- نوێنەرایەتی کردنی پەرلەمان لە بۆنە و ئاهەنگە نیشتیمانیەکان لەگەڵ جێگر یان هەر ئەندامێکی تر ڕاسپێرێ بۆ ئەو کارە.

٨- هەڵسان بە سەرجەم ئەو ڕەفتارە یاسای و کارگێری داراییانەی کە پەیوەستن بە پەرلەمان و بەمەرجێ ناکۆك نەبێ لەگەڵ بڕگەی (٦) ماددەی (١٦) ی ئەو پەیڕەوە.

٩- ناردنی بڕیار و یاسا پەسندکراوەکان لەلایەن پەرلەمانەوە بۆ سەرۆکایەتی هەرێم و بە مەبەستی دەرکردنیان.

١٠- هەژمار کردنی ئەو بڕیار و یاسایانەی کە لە ماوەی دیاری کراو لەلایەن سەرۆکی هەرێمەوە ناکرێن بە یاسا و بڕیاری دەرکراو.

١١- واژوو کردنی سەرجەم نووسراوە فەرمییەکان لەگەڵ دەستەڵاتی جێبەجێ کردن لەلایەنی تری ناوەوە و دەرەوەی هەرێم.

١٢- واژوو کردنی سەرجەم ئەو نامە و هەواڵگریانەی کە لە پەرلەمانەوە لەلایەن یەکێ لە لیژنەکانەوە دەرئەچن.

١٣- پیادە کردنی هەردەسەڵاتێکی تر کە ئەو پەیڕەوە و یاسا کارپێکراوەکان پێیان بەخشیوە.

ماددەی (١٩):

دەسەلأتەکانی جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

١ جێبەجێ کردنی سەرجەم دەسەلأتەکانی سەرۆك لە کاتی ئامادە نەبوونی.

٢- هاریکاری کردنی سەرۆك بۆ ڕایی کردنی ئەرکەکانی.

٣- سەرپەرشتی کردنی بەدواداچوونی کاری لیژنەکان و پێشکەش کردنی ڕاپۆرت دەربارەیانەوە.

٤- سەرۆکایەتی کردنی کۆبوونەوەی هاوبەشی نێوان لیژنەکان.

٥- بەشداری کردن لە کارەکانی دەستە وەك ئەندام تێیدا.

٦- هەر دەسەلأتێکی تر کە سەرۆك پێیدا یان لە یاسا کارپێکراوەکان هەیەتی.

ماددەی (٢٠):

دەسەلأتی سکرتێر:

١- خوێندنەوەی بەرنامەی کاری دانیشتن.

٢- سەرپەرشتی کردنی نووسینی کۆنووسی کۆبوونەوەکانی پەرلەمان و بەرنامەی کاری دانیشتنەکان و چاپکردن و دابەش کرنی بەسەر ئەندامان و پاشان پەسند کردنیان لەلایەن دەستەکە.

٣- تۆمار کردنی ناوی ئەو ئەندامانەی کە ئەیانەوێ بەشداری گفتوگۆ بکەن بەپێی ڕیزبەندی کاتی داواکارییەکان.

٤- دڵنیابوونەوە لە بوونی ڕێژەی یاسایی کۆبوونەوە و ئەنجامدانی کاری تۆمار کردنی ناو ئامادە بووان بە پاسا و بێ پاساو.

٥- چاودێری کردن و ژماردنی دەنگەکان لە کاتی دەنگدان و دڵنیا کردنەوەی ئەنجامەکان.

٦- بەدوادچوونی کاروباری ئەندامان و خستنەڕووی کێشە و داواکارییەکان و پێشنیارەکانی دەستە بۆ بڕیار لێدانیان، ئەگەر خۆی نەیتوانی چارەسەریان بکات.

٧- بەدواداچوونی ئەو یاسا و بڕیارانەی لە پەرلەمانەوە دەنگیان لەسەر ئەدرێ بەراورد کردنیان بە دەقەکانی کە دەنگیان لەسەر دراوە.

٨- بە ئەنجام گەیاندنی وەرگێڕانی پرۆژە یان پێشنیار لە کوردی بۆ عەرەبی و بە پێچەوانەوە.

٩- نووسینی پەراوێزی کۆتایی لەسەر دەقی کۆتایی پرۆژە یان پێشنیارەکە بۆ سەرۆکی پەرلەمان و بەدواداچوون لە گەیشتنی بۆ سەرۆکی هەرێم لە ماوەی دیاری کراو.

١٠- بەشداری کردن لە کارەکانی دەستە وەکو ئەندام تێیدا.

١١- هەر دەسەلأتێکی تر کە ئەم پەیڕەوە پێی بەخشیوە.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگیری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، دەست بە گفتوگۆ ئەکەین، ماددەی (١٠)، فەرموو.

بەڕێز بێگەرد تاڵەبانی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ناوی ئەندامانی ئەیانەوێ گفتوگۆ بکەن (ئاری عبدالتیف، ئایدن معروف، مامۆستا ماجید، بێستون فائق، مونا خان، مامۆستا مروان، شێرکۆ حمه امین، قادر وەتمان، مامۆستا ئیدریس، ئەیوب عبداللە، نجیبه لطیف).

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگیری سەرۆکی پەرلەمان:

دەست بە گفتوگۆ ئەکەین، ناوەکان ڕەنگە پێشوو پاش بکەم بۆ ئەوەی هەموویان بەشداری بکەن، فەرموو کاك زانا.

بەڕێز زانا عبدالرحمن عبداللە:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لە ماددەی (١٠) تێبینیەکە لابرێ، لەبەر ئەوەی پەرلەمان دامەزراوەیەکی گرنگە ناکرێ، چونکە زۆربەی پۆستەکان لە پەرلەمان بە دەنگدان یەکلایی ئەبێتەوە، لەبەر ئەوە جێگرێك دابنێین بۆ پێکهاتەکان پێم وایە کێشە دروست ئەبێ، ئەکرێ لە ناو دەمەزراوەی تر جێگەیان بۆ بکرێتەوە، پێم وایە بۆ کاروباری پەرلەمان بۆ ئەوەی هیچ نەبێ دەستەی سەرۆکایەتی لە سێ کەس زیاتر بێ گرفت دروست ئەبێ، بۆیە ئەکرێ لە کاتی دابەش کردنی پۆستەکان جێگریان بەر بکەوێ نەك جێگریان بۆ زیاد بکرێ، پێم وایە ئەو تێبینیە لابرێ، سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگیری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو کاك ئاری.

بەڕێز ئاری عبدالطیف مولود:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لەسەر ناونیشانی بەشەکە (هەڵبژاردنی دەستەی سەرۆکایەتی) پێم باشە هەڵبژاردنەکە لابرێ، چونکە تەنیا هەڵبژاردن نیە، هەر دەستەلأتەکانیش دیاری ئەکات، وشەی پەرلەمان لابرێ لە ماددەی (١٠) (دەستەی سەرۆکایەتی پێك دێ لە سەرۆك و جێگر و سکرتێری پەرلەمان) چونکە لە ماددەی (١) دیاری کراوە کە سەرۆك و جێگر و سکرتێری پەرلەمانە، وشەی پەرلەمانی ناوێ، و لەگەڵ ئەو پێشنیارە نیم وەکو تێبینیەکە، لەگەڵ ئەوەم جێگر نەمێنێ تەنیا سەرۆك و سکرتێر هەبێ، سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگیری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو کاك ئایدن.

بەڕێز ئایدن معروف سلیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لە ماددەی (١٠) لە بەشی سێیەم لە هەڵبژاردن سێ سەرۆکایەتی، ئێمە لەگەڵ ئەوەین تێبینیەکە بمێنێتەوە، دەستەی سەرۆکایەتی پێك بێ لە سەرۆك و دوو جێگر، یەك لەو جێگرانە بدرێ بە پێکهاتەکان لە هەرێمی کوردستان، لەبەر ئەوەی لە ئێستا لە پەرلەمانی عێراقیش بەو شێوەیە، سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگیری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو مامۆستا ماجید.

بەڕێز ماجید عوسمان توفیق:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پشتگیری لە ڕایەکەی بەڕێز (ئایدن معروف) ئەکەم، دیارە لە هەرێمی کوردستان دوو پێکهاتەی سەرەکی هەیە، تورکمان و کلد و ئاشوری و سریانی ئەرمەنەکان کە پێکهاتەی ڕەسەنن لە هەرێمی کوردستان، بۆ ئەوەی بە تەواوی ئەدای کاری پەرلەمانی بکەین پێمان وایە ئەبێ لە سەرۆکایەتی پەرلەمان نوێنەری خۆمان هەبێ، ئایا ئەو جێگرە ئەگەر بکرێ بە تەوافوقیش بێ لە نێوان ئێمە و لە نێوان سریان و کلدان و ئاشوریەکان، یان بکرێ بە جێگرێك بۆ ئێمە و جێگرێك بۆ برادەرانی کلدان و ئاشور وەکو مافێکی نەتەوەیی خۆمان، سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی /جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، کاك علی فەرموو.

بەڕێز علی حمە صالح:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من پێموایە دەستەی سەرۆکایەتی هەر دەفیقەن سێ کەس بێ، هەر سێ کەسە، جا ئەگەر سکرتێر دەکرێ بە جێگری دووەم یان وەك سکرتێر دەمێنێتەوە ئەمەیان بابەتێکی دیکەیە، ئێمە دەتوانین کەمە نەتەواتییەکان بە ڕێز گرتن لە مافەکانیان، بە دابین کردنی پێداویستیەکانیان و، بە خواستەکانیان پێداویستیان دابین دەکەین نەك بە پێدانی پۆست وبەخشینەوە، دەکرێ هەر بە پێی ئیستحقاقی خۆیان با سێ کەس بێ و یەکیان هی ئەوان و دووانیان هی ئەوان بێت، بەڵام زیادکردن سبەینێ یەکێك دابنێی، مەسەلەن بۆ تورکمانەکان ئینجا کلدان و سریان داوای یەکێکی تر دەکەن، دەبێ یەکێکیش بۆ ئەوان دابندرێت، دیزاینی مێزەکە بۆ سێ کەس کراوە، با مصروف زیاد نەکەین.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئیمینکی /جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، د.سرووود فەرموو.

بەڕێز سروود سليم متى:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

بەتەسەورم هاوشێوەی پەرلەمانی بەغدا حزوری پێكهاتەكان لە كۆی دەستەی سەرۆكايەتی زۆر زۆر گرنگە، جەخت دەكەمەوە لەسەر ئەوە، تێبينی يەكەم بمێنێتەوە، نەك بكرێتە ڕەچاوی، بەڵكو ببێتە ئيلزامی باشترە هاوشێوەی پەرلەمانی بەغدا، حزور گرنگە، ئەمە يەك، دووەم/ كە دەڵێ دەستەی سەرۆكايەتی پێك دێت لە سەرۆك و جێگر و سكرتێر لێرەش مەرجێك دابنێن كە حزوری ئافرەت گرنگە، مەرجەكە ئەوە بێ كە يەك لە ئەوان دەبێ ئافرەت بێ، خاڵی سێيەم/ زمانەوانيە دەمەوێ د.فرست لەگەڵم بيت، نوسرايە پێكهاتەكانی توركمان كلدان سريان ئاشوور و ئەرمەن، ئەوە لە ڕووی زمانەوانيەوە بكرێت كلدو سريان ئاشووری، زۆرسوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهيم ئيمينكی /جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

سوپاس، ئەو كلدو ئاشووره هەميشە بەو شێوازەيە كە د.سروود باسی كرد، بەو شێوەيە بنووسرێت، نجيبە خان فەرموو.

بەڕێز نجيبە لطيف:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

منيش سەبارەت بە تێبينيەكە پێموايە زياد كردنی دەستەی سەرۆكايەتی كێشە دروست دەكات هەم بۆ ئەوەی ژمارەكە تاك بێ باشترە، بۆ مەسەلەی دەنگدان و ئەوانە زياد نەكرێت، بەڵام دەكرێت لەو سێيانە بە شێوازێك كە مافی پێكهاتەكانی تێدا پارێزراو بێ شتێكی باشە، پشتگيری لەو پێشنيارەی د.سروود دەكەم كە ئەگەر دەكرێ لێرە جێی بێتەوە يەكێك لە سەرۆكايەتيەكان بكرێتە كۆتا و يەكێ بۆ ئافرەتان بێ.

بەڕێز جعفر ابراهيم ئيمينكی /جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

سوپاس، كاك ايوب فەرموو.

بەڕێز ايوب عبدالله:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

تەبعەن من لەگەڵ تێبينيەكە دانيم، لەبەر ئەم هۆكارانەی خوارەوە، يەكەم/بوونی دوو جێگر لە كاتێكدا كردنەوەی هەر پرسێك دەبێتە حاڵەتێكی نا ياسايی، دووەم/ خودی جێگر لە كاتی بوونی سەرۆك دا پێموايە كە دەسەڵاتەكانی زۆر دياری كراوە، بۆيە بەزيادكردنی ئەم پۆستە پێموايە هيچ لە بابەتەكە ناگۆڕێت، سێيەم/ پێموايە ئەگەر بۆ پێكهاتەكان هەر يەكەيان جێگرێك هەبێ ئەو كاتە ئەو قسەيەش دەكرێ بۆهەر حزبێك جێگرێك زياد بكرێ ، بۆيە پێموايە لە ڕووی واقعيەوە گونجاو نيە، سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهيم ئيمينكی/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

سوپاس، كاك بيستون فەرموو.

بەڕێز بیستون فایق:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من لەگەڵ ئەوەم کە هەر ئەسڵی ماددەکە وەکو خۆی بمێنێتەوە، دەستەی سەرۆکایەتی پێك دێت لە جێگر و سەرۆك و سکرتێر، بەڵام وشەی سکرتێر من نازانم لە مەفهومی کاری دەولەتداری دا لە کوردستان سکرتێر بۆ شوێنێکی تر بەکاردێت، مەسەلەن سکرتێر ئەو کەسەیە کە لە بەردەم وەزیرێکدا یان بەڕێوبەری گشتییەکدا ئیش و کارەکانی بۆ ڕایی دەکات پێی دەوترێ سکرتێر، خۆ لە مەفهومی کاری حزبایەتیش دا بە سکرتێر دەوترێ سکرتێری یەکەم، بۆیە من نازانم ئەو وشەیە تۆزێك بە هین دەزانم، دەکرێ بکرێتە جێگری یەکەم و دووەم، بەڵام بە هەمان سەلاحیەتەوە، ئەو سەلاحیتەی کە ئێستا سکرتێر هەیەتی، تەنها ناوەکەی بگۆڕدرێت.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئیمینکی /جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، منی خان فەرموو.

بەڕێز منی نبی :

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من پشتگیری تەواوی قسەکانی بەڕێز ئایدن معروف و د.سروود دەکەم، سوپاسی بەڕێز نجیبە خان دەکەم بۆ ئەوەی کە تێبینیەکەی پشتگیری کرد، بەڵام من وێڕای دەست خۆشی لە سەرۆکایەتی پەرلەمانی کوردستان دەکەم، لەو چوار ساڵەی دا ئێمە بە هیچ شێوەیەك نەمان بینی هیچ جیاوازیەك بکرێت لە نێوان پێکهاتەکان و لە نێوان فراکسیۆنەکانی تر، بەڵام ئەو داواکارییە کە لەلایەن نوێنەری پێکهاتەی تورکمان و کلدان و ئاشوور ئاماژەی پێکراوە لەناو ئەو پەیرەوەدا جێگەی بکرێتەوە بۆ ڕەنگدانەوەی زیاتری بنەمای دیموکراسیەت بچەسپێت و بۆ ئەوەی کوردستان یەکەم بێت کەوا ڕۆڵی پێکهاتەکان گرنگەلایان، لەوانەیە سەکۆی سەرۆکایەتی پەرلەمان جوان نەبێت بۆ ئەوەی دوو جێگرو سەرۆك و سکرتێر هەبێت، بەڵام بەپێویستی دەزانین ڕەچاوی پێکهاتەکان بکرێت لەسەرۆکایەتیەکەی، بەتایبەتی کۆتای ئافرەتانیش ڕەچاو بکرێت، ئەگەر هەر ڕەزامەندیان نە فەرموو لەسەر ئەوەی کەوا دوو جێگر بێت، بەڵام بەگرنگی دەزانم کەوا ئافرەت تێدابێت لەو سێ سەرۆکایەتیەی پەرلەمانی کوردستانی ئاییندە، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئیمینکی /جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، مامۆستان مروان فەرموو.

بەڕێز مروان گەلاڵی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لەوانەیە قسەکانی من جیاواز بێ لە قسەکان هەموو ئەو خوشك و برایانەمان لەگەڵ ڕێزم بۆ ڕایەکان، جارێ دەستەی سەرۆکایەتی بە ئیتفاقێکی سیاسی دادەندرێت، جارێ ئەو خاڵانەی دیکەش کە هاتوون خۆ کاندیدکردن و خۆپاڵاوتن و ئەوانە بەتەسەوری من هەمووی زیادە کە هاتینە سەری، من قسەی لەسەر

دەکەم، چونکە ئەو پۆستە و ئەو سەرۆکایەتیە ئیستحقاقێکی ئینتخابیە لە نێوانی ئەو لایەنە سیاسیانەی کە دەنگی زۆرینە بە دەست دێنن، یەعنی بتەوێ یان نەتەوێ دەبێ ئەو دەرچێت، بۆ نموونە من ئەو پرسیارە لەئێوە دەکەم دەستەی سەرۆکایەتی و لیژنەی کاتی پەیڕەو، کەسێك کە لە دەرەوەی بازنەی ئەو حزبەی کە زۆرینەی بە دەست هێناوە یان بڕیاری لەسەر دراوە کە دەبێ سەرۆکی پەرلەمان بێ یان جێگر بێ یان سکرتێر بی، نەفەرێکی دیکە خۆی کاندید کرد و زۆرینەی دەنگی پەرلەمانتارانی بەدەست هێنا بۆ سەرۆکایەتی پەرلەمان دەبێتە سەرۆك؟ ناکرێت، ئەشکالیەتێکی قانونی دروست دەکەین و دەڵێین کاکە لەبەرئەوەی دەبێ هەڵبژاردنەکە دووبارە بکەینەوە، خاڵی دووەم/ لە بیدایەتی ژمارەمان گەلێکە دەتوانم بڵێم بە قەدەر دانیشتوانەکانی خۆمان ژمارەی ئەندامانی پەرلەمانمان زۆرە، یەعنی ئەگەر کەمی بکەین و بیکەینە نیوە بە تەسەوری من شتێکی زۆر باش دەبێ کە تێپەڕێوە بەسەرماندا، خاڵی دیکە پێکهاتەکان، لەگەڵ هەموو ڕێز و حورمەتێکم بۆ پێکهاتەکان، یەعنی لەگەڵ ئەوە بووم پێکهاتەکان هەڵبژاردنێکی تایبەتی خۆیان هەبایە، یەعنی لەناو خۆیاندا چۆن پەرلەمانتارێك بە ٢٢ هەزار دەنگ دێت، ئەوانیش بەهەمان شێوە ڕێژەی پێکهاتەکان دیاری کرابایە غەیری خۆیان کەس دەنگی بۆ نەدابانە، ئەو کات بە ئیستحقاقی خۆیان، لەبەرئەوە من لەگەڵ ئەوەم وەکو خۆی بمێنێتەوە، زیاد نەکرێت و ئافرەتانیش خوشکی ئێمەن و گەورەی ئێمەن، بەڵام ئەو دەستەی سەرۆکایەتیە کە دەچیتە ئەوێ، چۆن ئیستا بێگرد خان سکرتێری پەرلەمانە جێی ڕێز و تەقدیرە، ئافرەتێکە و خوشکێکیشە، ئەو حزبەی کە سەرۆکایەتی وەردەگرێ خوشکی زیرەك و بە توانای تێدا نەبا دەباتە ئەوێ، نەك خوشکێك دانێت و بە کۆتاش یەکێکی تریش بچێتەوە، بە شتێکی دروستی نازانم، دەستتان خۆش.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئیمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان.

سوپاس، د.شێرکۆ فەرموو.

بەڕێز د.شێرکۆ حمە امین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من لەڕاستیدا وەکو مەبدەئی من لەگەڵ ئەوەم هەموو هاووڵاتیانی هەرێمی کوردستان لە هەر پێکهاتەیەك بن ولەهەر ئایینێك بن و لەهەر ئایینزایەك بن وەك یەکین و هەموومان یەکسانین، تا مافی وەرگرتنی بەرزترین پۆست لەهەرێمی کوردستاندا، بەبڕوای من ئەمە شەراکەتی راستەقینەیە ئەوەی کەکورد خۆشی لە ئێستادا لە بەغدا داوای دەکات، بۆیە تۆ چۆن ئەم زەمینەیە دروست دەکەی، ئەم کلتورە دروست دەکەی کە لە هەرێمی کوردستان دا کە خۆت بەبێ ئەوەی پێویستت بەوە بێ کە مەسەلە ئەمە کۆتایە، ئەمە ئەوەیە کە بەڕاستی بەداخەوە لە هەرێمی کوردستان بەم نەوعە کار دەکرێت، یەعنی بە دیوە راستەقینەکە کار ناکرێت، بۆیە من وەکو مەبدەئی لەگەڵ ئەوەم کە بەرزترین پۆستی هەرێمی کوردستان وەرگرن، زۆر تەبیعیە بەلامەوە سبەینێ لە هەڵبژاردندا لە هەر شتێك دا هەر بەڕێزێك ئەو پۆستانە بباتەوە پیرۆزبایی لێ بکرێت، بەڵام وەکو ئەوەی کە تۆ بی هەست دەکەی ئەمە بۆنی با بڵێین شتێکی

سیاسی لێ بێ بەم جۆرە دابڕێژرێت، لەگەڵ ئەوەم کە ئێستا چۆنە هەر بەو شێوەیە بڕوات، پرسیارێکم هەیە لەو بەڕێزانە لەوانەی لیژنەی کاتی پەیڕەو کە چوونەتە ئەوێ، ئایا لەلای ئەو لەو وڵاتانەی تردا ئەم دابەش کاریان چۆنە؟ بۆ نموونە حزبی یەکەم و دووەمە موعارەزەی پەرلەمانی چۆنە؟ چی وەردەگرن و چی وەرناگرن ئایا لە ماددەکانی دواتردا موعالەجە دەکرێ؟ حەز دەکەم بەرچاو ڕوونیەك لەسەر ئەوە بدەن، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئیمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، کاك قادر فەرموو.

بەڕێز قادر وەتمان:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من لەگەڵ ئەوەدام کە دەستەی سەرۆکایەتی وەك خۆی بمێنێتەوە، ئەو پێشنیارەش ئەوەی کاك زانا وتی لابرێ، ئێمە لەگەڵ مافی تەواوی هەموو پێکهاتەکانین، لەڕاستیدا ئەگەر تورکمانێك بە نموونە بوو بە جێگر ئەی ئەرمەنێك، خۆ ئەگەر ببێ بە خولی پێموایە بەهەدەردانی سەروەت و سامان و پارەی لێ دەکەوێت چونکە جێگری سەرۆکی پەرلەمان بۆ خانەنیشینی و بۆ کۆمەڵێك ئیمتیاز دیاری کراوە، پێویست بە ئاماژە کردن ناکات، ئەو کات بە هەدەردانی لێ دەکەوێتەوە لە داهاتی گشتی، جگە لەوە ئێمە هەر باس لە پێکهاتەکانی تورکمان و کلدان وسریان و ئاشووری دەکەین لەگەڵ ئەرمەنەکان کە ئەمانە پێویستە بە تەواوی مافەکانی خۆیان شاد بن هەموو مافەکانیان بۆ فەرهەم بکرێ، بەڵام بەدەر لەم پێکهاتە نەتەوەییە جیاوازانە لە چوارچێوەی کۆمەڵگای هەرێمی کوردستاندا پێکهاتەی دیکەش هەن کە جیاوازیان نییە لە ڕووی نەتەوەییەوە، بەڵام لەڕووی ئایین و ئایینزاوە جیاوازن، بۆیە ئێمە ئەگەر قسە لەسەر مافی پێکهاتەکان بکەین دەبێت قسە لەسەر تەواوی مافی پێکهاتەکان بکەین لە هەرێمی کوردستان، ئەوانەی کە جیاوازیان هەیە لەگەڵ زۆرینەی دانیشتوانی هەرێمی کوردستان، جا لە ڕووی نەتەوەیی بێت یان لەڕووی مەزهەبیەوە بێ یان لەڕووی ئایینیەوە بێ، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئیمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، کاك انور فەرموو.

بەڕێز انور قادر:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

منیش لەگەڵ ئەوەم ئەو بەشە (هەڵبژاردنی دەستەی سەرۆکایەتی و ئەرك و مافەکانیان بێ)، چونکە تەنها لێرەدا هەر ئەوە نییە هەڵبژاردن بێ، چونکە ماف و ئەرکیشیان دیاری کراوە، لەگەڵ ئەوەش پشتگیری قسەکانی کاك بیستون دەکەم کە وشەی سکرتێر لابرێ، وشەیەکی تر دابندرێ کە لەگەڵ ئەو پیشەیەدا بگونجێ، جا جێگر بێ یان هەر وشەیەکی تر بێ کە لیژنەی کاتی پەیڕەو یان ئەوەی پەرلەمانتاران چ وشەیەك پێشنیار دەکەن، سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئیمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، مریم خان فەرموو.

بەڕێز مریم صمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لەگەڵ ڕای ئەو بەڕێزانەم کە ناوی سکرتێری پەرلەمان بگۆڕدرێت، ئەگەر بکرێت بە جێگری یەکەم و جێگری دووەم، نازانم تا چەند ئەو ڕایە دەڕوات، پشتگیری لە ڕایەکەی کاك د.سروود دەکەم، یەعنی بکرێتە مەرج لەدەستەی سەرۆکایەتی پەرلەمان یەکێك لە ئەوان ژن بێت، سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئیمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، کەژال خان فەرموو.

بەڕێز کەژال هادی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پشتگیری لە ڕایەکەی د.سرود دەکەین کە پۆستێك لە پۆستەکانی دەستەی سەرۆکایەتی پەرلەمان تایبەت بکرێت بە ئافرەتان، چونکە لەناو پەرلەمانی کوردستان ڕێژەی ٣٠٪ ژنان و ئافرەتان پێکی دەهێنین، ئەوە هەر مافێکی خۆمانە، ئەگەر جێگیریشی بکەین ئەوە زۆر باشتر دەبێ و سوپاستان دەکەم.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئیمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، بەڕێزان گفتوگۆ لەسەر ئەم ماددەیە کۆتایی پێ هات، ئەگەر لیژنەی کاتی تێبینی تایبەتتان هەیە پێشکەشی بە دانیشتنەکە بکەن، ئەگەر نا دەچینە ماددەی دواتر؟ کاك فرست فەرموو.

بەڕێز د.فرست صۆفی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێمە دوای گفتوگۆ کە تەواو بوو، لەوانەیە بکەوێتە ئەو فەترەیەی کە جەلسە هەڵدەگیرێ، هەموو ئەو تێبینیانەی کە سێ کەس زیاتر پشتگیریان کردووە دایان دەڕێژنەوە و ئامادەیان دەکەین بۆ دەنگدان، بۆیە ئێمە خۆمان هیچ تێبینیەکمان نییە لەسەر ڕایەکانیان، هەموو ڕای موحتەرەمن و ئەوەشی کە سێ کەس پشتگیری کردوون دەیخەینە دەنگدان، سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئیمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەڕێز د.فرست سەرۆکی لیژنەی کاتی، خاڵێکی نیزامی هەیە کاك زانا فەرموو.

بەڕێز زانا عبدالرحمن:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لە سێ کەس زیاتر پشتیوانی ئەوەیان کرد کە ناوی سکرتێر بگۆڕێ، ئەگەر بگۆڕێ خۆت دەزانی لەناو پەیڕەوەکە سکرتێر دەسەڵاتی بۆ دیاری کراوە، بۆ ئەوەی هەر ئیستا لە گفتوگۆکەوە بگۆڕێ، بۆیە من

پێموایە ئێستا ئەبێ ئەوە حەل بکرێت، چونکە ئێستا دەچینە فەقەرەیەك باسی سکرتێر دەکات، یەعنی ئەوە ناکرێ تأجیل بکرێ، ئەوە دەبێتە گرفت بۆ دوایی، سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئیمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، مامۆستا مەروان فەرموو.

بەڕێز مەروان گەڵاڵی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

خاڵێك هەیە لەبیرم چوو بوو لیژنەی کاتی دەستیان خۆش بێ زۆر ماندوو بوون، بە تایبەتی وەکو ئیستفادە کردن لە پەرلەماناتی دونیا، یەعنی ئەگەر تەماشای ئەو پەرلەماناتی دونیا بکەین، چ لە بریتانیا و سویسرا و فرنسا و هیچ یەکێك لەو پەرلەمانانەم نەبینیوە بێن لە هەموو وڵاتان جالیەی ئیسلامی هەیە، نەهاتوون، پێکهاتەیەکی زۆریشن بە تایبەتی بریتانیا ئەوەی کە چوو بێ بۆ ئەوێ، نەهاتوون یەکێك لە دەستەی سەرۆکایەتی بڵێن کاکە پێکهاتەی ئیسلامیەکان با بێن ئەندامێکیان بۆ دابنێین لە پەرلەمانی کوردستان لە دەستەی سەرۆکایەتی، لەگەڵ ڕێزم.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئیمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

ئەوە ڕەئی ئیزافی بوو ئەوە خاڵی نیزامی نەبوو، کاك فرست فەرموو.

بەڕێز د.فرست صۆفی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

سەبارەت بە عینوانی بەشەکەی فعلەن ئێمەش هاوڕاین کە دەیگۆڕین دەیکەینە (هەڵبژاردن و ئەرك و دەسەڵاتەکانی دەستەی سەرۆکایەتی) ئەوە کێشەمان نییە، سەبارەت بە ناوی سکرتێر، ئەگەر ناو بگۆڕین ناتوانین لە ئیستادا، چونکە ئەو کاتەمان نییە دەستکاری دەسەڵاتەکان بکەین، دەبێ تەنها جێگری دووەم بە هەمان دەسەڵاتەوە بێ و تەنها ناوەکەی بگۆڕین، بەڵام ئەمە مەتروکە بۆ دەنگدانی ئێوە، بە نیسبەت ئێمە وەکو لیژنەی کاتی باوەڕ ناکەم کێشە بێت، بەڵام ئەگەر بڵێین ناوی سکرتێر وەکو کاك بیستون دەڵێ تەنها ئەوەیە لای مودیر عامێك یان وەزیرێك شتی وانییە، سکرتێری گشتی نەتەوە یەکگرتووەکان هەیە سکرتێری گشتی ناتۆ هەیە، سکرتێری گشتی حزبیك هەیە، ئەمە سکرتێر بە مەهامی خۆی هەیە، بۆیە تەبیعیە سکرتێری پەرلەمانیش هەیە لە زۆر وڵاتان سکرتێرە، لە زۆر وڵاتانیش جێگری یەکەم و دووەمە، یەعنی شتێك نیە بڵێی نابێ، دەبێ بەڵام ئەگەر خۆتان حەز دەکەن بیکەنە جێگری دووەم، هیچ مانع نییە، دەتوانین بە تەسویت، مادام سێ کەس پشتگیری کردووە، ئەوها دەیخەینە تەسویت، کێ لەگەڵ سکرتێر بکرێتە جێگری دووەم؟ ئەم عنوانە دەخرێتە تەسویت.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئیمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

ئەوە دەخەینە دەنگدان، ئەو پێشنیارەی کاك زانا کردی مەعقولیەتی تێدایە، د.جوان فەرموو.

بەڕێز جوان اسماعیل عزیز:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

بەڕاستی لەڕووی ئیدارییەوە ئەمن كارگێڕی قسەی دەكەم ڕەئی كاك بیستون سەدا سەد ڕاستە، لەگەڵ د.فرست لەلای ئیداری ئەمن قسەی دەكەم كە ئیختساسی خۆمە، مەهامی وەزائیفی سكرتێری هەل چیەك بێ لە دوەلی عالەم لێرە و لەهەر كوێیەك بێ مەهامی جیاوازە لەگەڵ نائیبی، كە دەڵێی سكرتێر بەڕاستی بڕەك ئەوەیە لە هی پەرلەمان، هەتا لە دوەلی عالەم، شەرت نییە لە دوەلی عالەم كە كردیتیان مانای ئەوەیە سەدا سەد ئەوان ڕاستن، ڕاستیەكە لە ڕووی ئیداری دەبێ نائیب بێ، هەتا ئەوەی هی بەغدا، نائیبی یەكەم و نائیبی دووەمە، پێی ناڵێ سكرتێر، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئیمینكی/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

سوپاس، گفتوگۆ لەسەر ئەم ماددەیە كۆتایی هات، تیبینیەكان وەرگیران، پێشنیارەكان وەرگیران، دواتر لە دانیشتنی دەنگدان یەكلایی دەكەینەوە، لەوانەش پرسی گۆڕینەوەی ناوی سكرتێر بە جێگری دووەم، ماددەی دواتر، كێ دەیەوێ قسە بكات؟ تەنها چوار كەس دەیانەوێ قسە بكەن كەسی تر ئیزافە ناكەین، د.پەری فەرموو.

بەڕێز د.پەری صالح حمید:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

واباشە ئەو سێ خاڵە هەرسێكیان بكرێتە یەك و بەم شێوەی خوارەوە بخوێنرێتەوە، (بە پێی ماددەی سێی ئەم پەیڕەوە یەكەم دانیشتنی پەرلەمان بە سەرۆكایەتی بەتەمەن ترین ئەندامی ئامادەبوو دەست پێ دەكات و تەنیا لە بەڕێوەبردنی یەكەم دانیشتنی پەرلەماندا بەڕێوەبردنی هەڵبژاردنی دەستەی سەرۆكایەتی ئەركی دەبێت، سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئیمینكی/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

سوپاس، كاك قادر فەرموو.

بەڕێز قادر وەتمان:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

ئەندامی ئامادەبوو ڕەنگ بێ ئەمە مەبەستیان كاندیدی هەڵبژێردراوە، بەڵام ئەمە بكرێتە كاندیدی هەڵبژێردراو ڕاستترە، چونكە ئەندامەكە تا سوێندی یاسایی نەخوات نابێتە ئەندامی پەرلەمان، تەبعەن ببێتە كاندیدی هەڵبژێردراو، ئینجا لێرە دەڵێ بە تەمەنترین ئەندامی ئامادەبوو، مەبەستتان بە تەمەنترین ئەندامی ئامادەبووی یەكەم دانیشتنە، یان بە تەمەنترین پاڵێوراوی سەركەوتوو لە كۆی لیستەكان، باشتر نییە بە تەمەنترین كاندیدی هەڵبژێردراو بێ لە كۆی لیستەكە نەك بەتەمەنترین ئەندامی كاندیدی هەڵبژێردراوی ئامادەبوو لەیەكەم دانیشتنی پەرلەمان لە تەواوی لیستەكان، سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئیمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان.

سوپاس، کاك بیستون فەرموو.

بەڕێز بیستون فایق:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من ماددەکانی سەرەتا پێناسەکانم لەبەر دەست نییە بەڕێزان لیژنەی کاتی، پێناسەی دانیشتنتان کردووە؟ تەحدیدتان کردووە بریتیە لە ٢٤ سەعات، ئەوە باشە، ئەگەر نا ئەبێ لێرە تەحدید بکرێ وەکو ئەو خولەمان لێ نەیەت، دانیشتنێکی ٢٤ سەعاتی شەش مانگ بخایەنێت، لەسەر مەوزوعی بە تەمەنترین ئەندامەکە ئەوەی کاك قادر راستە، چونکە هێشتا نەبووەتە ئەندام، چونکە ئەوەی دیوان ئایا سەرۆکی دیوان دێت بەشداری لە پرسەکە دەکا و ئەندامەکە بانگهێشت دەکات؟ چونکە ئەوە لەوێ جۆرێك لە ئەوەی تێدایە، دەکرێ وای لێ دێت بکرێت پێشووتر دیوان ناوی بە تەمەنەکە ئیختیار دەکا و داوای لێ دەکات، چونکە ئەمە وادێت سیاغەکە سەرۆکی دیوانیش دێت موشارك دەبێ لە جەلسەکە و لەوێ بانگهێشتی دەکات، ئەوەی د.پەری تەواوە لەڕووی زمانەوانییەوە، دووەم و سێیەم هەردووکی بە یەکەوەیە کە دەڵێی بە تەمەنترین ئەندام دێت هەر لەگەڵی ئەبێ، بڵێی ئەرکەکەشی بریتیە لەوە، چونکە ئەرك بە تەنیا هاتووەو بووە بە خاڵێکی تر، سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئیمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، د.شێرکۆ فەرموو.

بەڕێز د.شێرکۆ حمەامین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من پشتیوانی قسەکانی کاك قادر و کاك بیستون و د.پەری دەکەم، سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئیمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، موناقەشەکە کۆتایی هاتووە خاڵێکی نیزامی بە بەڕێز عمر عینایەت دەدەین، فەرموو.

بەڕێز عمر عینایەت:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پێشنیاری دووەم لەبەرئەوەی پەرلەمان دروست نەبووە، دەکرێ لەڕووی پرۆتۆکۆڵی ئەتەکێتەوە هیچ کەسێ نییە بە تەمەنترین کەسی ئەو کۆبوونەوەیە بانگ بکات، لەبەرئەوە زەرورە کەسێك هەبێت بە تەمەنترین کەس بانگهێشت بکات بۆ سەر سەکۆکە و دوای ئەوەی کە دەستی کرد بە بەڕێوەبردنی جەلسەکە دەچێتە دەرەوەی جەلسە، کە بوو بە جەلسە سەرۆکی دیوان بۆی نییە لێرە بێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئیمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، دیارە ئەوە قسە هەڵدەگرێت، چونکە ئەوە یەکەم شت بە دانیشتن حساب دەکرێت، امنە خان فەرموو.

بەڕێز ئامینە زکری:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

هەندەك وەڵاتا وسانە کو بە تەمەنترین ئەندام ئەوێ کو تەجروبە هەبێ، واتا خولا دوییێ یان خولا سێیێ پەرلەمانتارا ئەو رێڤەبرنا وێ جەلەسەیی دکات، بۆ هەندێ کو شارەزایی هەبێ ڤی ڕێڤەبرنا جەلسەییێ دا هەبیت، پشتی هەندێ ژی سەرۆکی دیوانێ حەق وی نابیت بهێت بانگەشەییێ بکات، بەڵکو سەرۆکا دیوانێ بەس رێکخستنەکا دەرڤێ پەرلەمانی و بە تەمەنترین ئەندام تەبلیغ بکات ئۆتۆماتیکیەن ئەو بە تەمەنترین ئەندام دزانیت کو یەکەم جەلسە دهێت بەڕێڤەبرن بەرنامەیت دداتە بەر دەستی وی و هاوکاری دکات، ئۆتۆماتیکیەن دگەل دەستپێکا جەلسەییێ ئەو دهێتەکرن، سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئیمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، کاك خلف فەرموو.

بەڕێز خلف احمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەگەر لە حاڵەتێك مەسەلەن ئەو خولەی پەرلەمان، بەتەمەنترین پەرلەمانتار تەمەنی ٣٥ساڵ بوو و خاوەنی ئەو تەجروبەیە نەبوو، یان لە خولەکانی تر کەس دەرناچێتەوە ئەوتەجروبەیەی هەبێ لێرە ئیدارەی جەلسەکە بکات، زەرورە سەرۆکی دیوان لێرە بێ، تاوەکو جەلسەکەش تەواو دەبێ، چونکە تەجروبە نییە، بۆ شێوازی بەڕێوەبردن و ئیدارەدان هەتا ئەو جەلسەیە تەواو دەبێ، زۆرسوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئیمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، کاك صالح فەرموو.

بەڕێز صالح فقی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

قسەم لەسەر ئەوەی ماددەی (٣) هەیە کە دەتوانم بڵێم بۆیە بە خاڵی نیزامی هەستام، بۆیە دەستم هەڵنەبڕی بوو، ئەو دانیشتنە، ئەرکی ئەو سەرۆکە کاتییە، هەموو دانیشتنەکە نییە، بەشێکی دانیشتنەکە، لەبەرئەوەی دوای ئەوەی کە دەستەی سەرۆکایەتی دێتە پێشەوە، دانیشتنەکە هێشتا کۆتایی پێ نەهاتووە، بۆیە خاڵی (٣) بەشێکی دانیشتنی یەکەم، نەك هەموو دانیشتنەکە، سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئیمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، کاك ایوب فەرموو.

بەڕێز ایوب عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

دەربارەی ماددەی (١١) داوا دەکەم سەرۆکایەتی بەتەمەنترین بگوترێت بە سەرۆکی تەمەن، واتا (رئيس السن) یەعنی ئەو موستەلەحە بەکاربێت، بە نیسبەت هەمان مادده بڕگەی (٣) ئەو وشەی ئەرکە بگوترێت (ئەرکی سەرۆکی تەمەن)، سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئیمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، بەڕێزان گفتوگۆ لەسەر ئەو ماددەیە کۆتایی هات و تێبنیەکان وەرگیران، بەڕێز د.فرست فەرموو.

بەڕێزد.فرست صۆفی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بۆ ئەوەی بەرچاوی ئەندامانی پەرلەمان ڕوون بێت، ئێمە مەبەستمان ئەوەیە سەرۆکی دیوان یەك وەزیفەی بچووك دەکات، دێت لەسەر ئەو مەنەسەیە دەوەستێ ئەڵێ بەڕێز فلان کەس تۆ بە تەمەنترینی وەرە جەلسەکەی بەڕێوە ببە و خواحافیز و دەرواتە دەرەوە، خۆ نایەت بێت لە کۆبوونەوە دابنیشی، ئەوجا سەرۆکی بە تەمەن دێت ئیشەکانی خۆی دەکات و سەلام، یەعنی شتەکە ئەوەندە ئاڵۆز نییە، ئێمە هەتا ئاڵۆزی بکەین.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئیمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، لە هەندێ وڵاتی تر تەقالیدی تر هەنە، بە شێوازی تر بەڕێوەی دەبەن، بەس ئەوەی لای ئێمە بەڕێوەچووە تا ئیستا هەر وابووە، یەعنی ئەو خولەی ئێمەش گرفتی تێدا نەبووە و هەر بەو شێوازە ڕۆیشتووە، بەڕێزان ماددەی دواتر، ماددەی ١٢، کێ دەیەوێ موناقەشەی ئەو ماددەیە بکات؟ موناقەشە نییە، ماددەی ١٣ کەس نییە موناقەشە بکات؟ خاڵ بەندی باش کراوە و هەر ئەوەی پێشترەو شتێکی وا ئیزافە نەکراوە، ماددەی ١٤ کاك عمرفەرموو.

بەڕێز عمر عینایەت:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

وا موتەبەعە یەکەم جار هەموو ماددەکانی خوێندەوە، جاری دووەم ماددەکە دەخوێنێتەوە و دوای ئەوە جەنابت دەفەرمووی کێ گفتوگۆ دەکات، مەفروزە ئیستا ماددەی ١٤ بخوێنێتەوە و دوای ئەوە پێمان بڵێ،زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئیمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموون ماددەی ١٤ بخوێننەوە، کاك فرست فەرموو.

بەڕێز د.فرست صۆفی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێمە وا ئیتفاقمان کردبوو بەهەر جۆرێك بێت ئەمرۆ ئەوە تەواو بکەین، هەموو بەشەکان خوێنرانەوە، تەقریبەن زیاتر لە ساڵەکە لە خزمەتی ئێوە دایە ئەو پەیڕەوە، بۆیە ئێستا بە خوێندنەوەی جارێکی تری ماددەکە چەند دەقیقەیەکی ترمان دەروات، والحاصل تەواو نابین، بۆیە تکام وایە وەکو ئەوەی کە ئێستا ماددە ماددە لەبەردەستی ئێوەیە و خۆتان دەتوانن بیخوێننەوە، بۆیە پێم باش نییە ئەو کاتە بەوە بکوژین و لە ماددەی ١٤ ئەگەر تێبینی نییە با بچینە ماددەی ١٥، سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئیمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ ئەو ڕوونکردنەوەیە، لەبەردەستی ئێوەیە دەتوانن وردتر تەماشای بکەن، تێبینیەکان لەلای خۆتان تۆمار بکەن دەرفەتتان دەدەینێ، کاك سهراب خاڵی نیزامی فەرموو.

بەڕێز سهراب میکایل:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من ژی هەر وی خاڵی کو ماددە بهێتە خاندن، چونکی ماددی ١٢ من ژی دەستی خۆ بلند نەکر و ل وێرێ دەرباز بوون، من پرسیارەك هەبوو ل ماددێ ١٢.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئیمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

بەلێ باشە ئەو دەرفەت دێهتن، سێ کەس هەن لسەر ماددێ ١٤ فەرموو.

بەڕێز زانا عبدالرحمن:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لەسەر ماددەی (١٤) بڕگەی (٦) لە حاڵەتی یەکسان بوونەکە بە تیروپشك پۆستەکە بۆ یەکێك لە پاڵێوراوەکان یەکلای دەکرێتەوە، نازانم ئەوە زۆر عەمەلی نییە، ئەگەر چارەسەرێکی تر هەبێ؟.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئیمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، د.پەری فەرموو.

بەڕێز د.پەری صالح حمید:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەو سەرۆکی یەکەم دانیشتن بەرامبەر موقابلە، دەبێ لەبەردەم بێ.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئیمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، د.شێرکۆ فەرموو.

بەڕێز د.شێرکۆ حمه امین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەوەی کە د.پەری گوتی پشتیوانی دەکەم، منیش لەڕاستیدا نازانم ئەگەر بۆ نموونە ئێمە لەم خولە هەموو دەزانین تووشی چی بووین، یەعنی ئەوەی کە (٨) مانگی پێ چوو، ئایا ئەمە لەمە موعالەجە دەکرێ یاخود لە کوێی ئەم پەیڕەوە موعالەجە دەکرێ؟ من ویستم لەسەر ئەوە قسە بکەم، سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئیمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، بەڕێزان موناقەشە لەسەر ماددەی ١٤ کۆتایی هات، ماددەی ١٥ ئەگەر بخوێندرێتەوە؟ کاک قارەمان فەرموو.

بەڕێز قارەمان قادر فتاح:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی ١٥:

ئەندامی دەستەی سەرۆکایەتی لە یەکێك لەم کارانەی خوارەوە پۆستەکەی لەدەست دەدات:

١/ دەست لەکارکێشانەوە بە ڕەزامەندی زۆرینەی ڕەهای ئەندامانی پەرلەمان.

٢/متمانە لێ سەندنەوە لەسەر پێشنیاری (٣/١) ئەندامانی پەرلەمان و بەڕەزامەندی (٣/٢) ئەندامەکانی.

٣/ لەکاتی چۆڵ بوونی یەکێ لە پۆستەکانی دەستەی سەرۆکایەتی کەلە بڕگەی (١ و ٢) ی ئەم ماددەیەدا هاتووە دەبێ لە کارەکانی بەردەوام بێ تا شوێنەکەی پڕ دەکرێتەوە.

٤/ لەکاتی چۆڵ بوونی پۆستی یەکێك لە ئەندامانی دەستەی سەرۆکایەتی بەهەر هۆیەك پەرلەمان لە یەکەم دانیشتنی دوای چۆڵ بوونەکە پۆستەکە بەهەمان ڕێکاری کارپێکراو لەم پەیڕەوە، پەیڕەو دەکاتەوە.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئیمێنکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێزان بۆ گفتوگۆ لەسەر ماددەی (١٥) دوو بەڕێز داوا دەکەن، بەڕێز د.شێرکۆ حەمە أمین، فەرموو.

بەڕێز شێرکۆ حەمە أمین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێستا لە ماددەی (١٤) ماددەی پێشووتر هیچ دیاری نەکراوە یەعنی بۆ نمونە بە زۆرینەی ڕەها، بە زۆرینەی سادە، بە دوو لەسەر سێ ئەو پۆستانە پڕ دەکرێتەوە، بۆ لەو ماددەیە یەعنی؟ حیکمەت لەوە چی یە کە ئەم ڕێژانە دیاری کراوە، زۆرینەی ڕەها، یەك لەسەر سێ، دوو لەسەر سێ و ئەوانە؟ ویستم جەوابی ئەو پرسیارەم بدرێتەوە، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئیمێنکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس بۆ بەڕێز د.شێرکۆ حەمە امین، دوایی وەڵامەکە وەردەگرین لە بەڕێزانی لیژنەی کاتی، بەڕێز صالح فەقێ، فەرموو.

بەڕێز صالح فەقێ محمد أمین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

خاڵی (٣) مەبەستی چی یە دەبێت لە کارەکەی بەردەوام بێت تا شوێنەکەی پڕ دەبێتەوە؟ کە کەسێك دەستی لە کار کێشایەوە چۆن بەردەوام بێ؟ یان مەبەستیان ئەوەیە، سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئیمێنکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەڕێز صالح فەقێ، لە کۆتاییدا بەڕێز عمر عینایەت، فەرموو.

بەڕێز عمر عینایەت حمە سعید:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

متمانە لێ سەندنەوە لەسەر پێشنیاری یەك لەسەر سێ ی ئەندامانی پەرلەمان، یان لەبەر هەر هۆیەکی تر، شەرت نییە هەر دەست لەکارکێشانەوە بێت، بە ڕەزامەندی زۆرینەی ڕەها بێت باشترە لەوەی دوو لەسەر سێ بێت، لەبەر ئەوەی بەزۆرینەی ڕەها دەرچووە، بە زۆرینەی ڕەهاش متمانەی لێ وەردەگریتەوە، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئیمێنکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەڕێز عمر عینایەت، بەڕێزان گفتوگۆ لەسەر ئەو ماددەیە کۆتایی هات، ماددەی دواتر، ماددەی (١٦)، بەڕێز د.فەرسەت، فەرموو.

بەڕێز فرست صۆفی علی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

سەبارەت بە پرسیاری یەکەم، ئەو ڕێژانە وەکو باسمان کرد، کاتێك کەسێك دەبێتە دەستەی سەرۆکایەتی، دەبێ شێوازێکیش هەبێ بۆ لاچوونی، یەعنی بە چ ڕێژەیەك دەبێت و شێوازی لادانیشی، کە لە پەیڕەوی ئێستا ئەوە جۆرێك کێشەی تێدا هەبوو، بۆیە ئێمە بە سوود وەرگرتن وەکو هەمیشە دەیڵێین پەیڕەوی وڵاتان ئەوەمان تەسبیت کردووە. سەبارەت بە کارەکانی بەردەوام دەبێت، بۆ ئەوەیە فەراغ دروست نەبێت، چونکە ئەو خولەی ئێمە تووشی ئەو ئیشکالییەتە بووین، یەعنی ئەگەر ئیستیقالەشیدا دەبێ بێت ئیشی خۆی بکات، تاوەکو دەست لە کار کێشانەوەی پەسند بکرێت، بۆ ئەوەی پەرلەمان تووشی خەلەلی قانونی نەبێت، یەعنی لەسەری واجیبە لە ئەرکەکانی بەرداوم بێت.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئیمێنکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەڕێز کاك فرست، بەڕێزان بەردەوام دەبین، ماددەی (١٦) لەبەر دەستی ئێوەیە.

بەڕێز قارەمان قادر فەتاح:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی (١٦):

ئەرك و دەسەڵاتەکانی دەستە:

دەستە ئەو دەسەڵاتانەی خوارەوە پیادە دەکات:

١-دانان و ڕێکخستنی بەرنامەی کاری دانیشتنەکانی پەرلەمان بە پێی حوکمەکانی ئەو پەیڕەوە.

٢-خوێندنەوەی کورتەی کۆنووسی دانیشتنی پێشووتری پەرلەمان و پەسندکردنی.

٣-دانانی ڕێسای تایبەت بە ڕێکخستنی کۆنووسەکان.

٤-یەکلایی کردنەوەی ناکۆکی پسپۆڕی (تنازع الإختصاص) لە نێوان لیژنە هەمیشەییەکانی پەرلەمان.

٥-ڕاسپاردنی لیژنەیەکی دیاریکراو بۆ دیراسەکردنی بابەتێکی دیاریکراو.

٦-بڕیاردانی هەیکەلی ئیداری پەرلەمان و هەموارکردن و داڕشتنەوەی سیاسەتی دارایی و کارگێری پەرلەمان.

٧-ڕێکخستنی بودجەی ساڵانە و ژمارەی کۆتایی پەرلەمان لەگەڵ لیژنە پەیوەندیدارەکان، خستنەڕووی بۆ پەرلەمان بە مەبەستی پەسندکردن و سەرپەرشتی کردن و جێبەجێ کردنی.

٨-وەرگرتنی بڕیار و فەرمان پەیوەست بە دامەزراندنی کارمەندان لە پەرلەمان لە نێوانیان دا بەڕێوەبەری گشتییەکان و ڕاوێژکارەکان.

٩-ڕێکخستنی پەیوەندییەکانی پەرلەمان لەگەڵ سەرجەم دامەزراوەکان و هەموو ئەو ناوەندانەی دەستە و چوارچێوەی کاری هاوبەشی پەرلەمانی لە ناوخۆ و دەرەوەی هەرێم.

١٠-دەرکردنی بەیاننامە و دەربڕینی هەڵوێست لەسەر بابەت و ڕووداوە پێشهاتەکان.

١١-سەرپەرشتیکردنی کاروباری کارگێری و دارایی سەرجەم نووسینگەکانی پەرلەمان.

١٢-واژووکردنی کۆنووسی کۆبوونەوەکان.

١٣-هەر ئەرك و دەسەڵاتێکی تر لەم پەیڕەوە پێیان سپێردراوە.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئیمێنکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەڕێز قارەمان، ئەندامی لیژنەی کاتی، بۆ گفتوگۆ لەسەر ئەو ماددەیە، ناوەکان دەنووسین زۆر بوو، لە بیرمان دەچێت، بەڕێزان دەست بە گفتوگۆ دەکەین، بەڕێز سەهراب میکائیل، فەرموو.

بەڕێز سەهراب میکائیل محمد أمین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەز پێشنیار دکەم ئەرك و دەسەڵات بێنە جووداکرن، بۆ نمونە خالا ئێکێ ئەڤە هەر ئەرکە، هەر دەسەڵاتەژی، بەس ئەگەر لێك هاتنە جووداکرن ئەو ئەرك تەقصیری تێدا نابیتن.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئیمێنکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەڕێز سەهراب میکائیل، بەڕێز د.جوان، فەرموو.

بەڕێز د.جوان اسماعیل عزیز:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

خاڵی شەشەم (بڕیاردانی پەیکەری ئیداری) ، پێی ناڵێین پەیکەری ئیداری، پێی دەڵێین پەیکەری ڕێکخستن، بە عەرەبیش پێی دەڵێین (هیكل التنفیمی)، چونكە پێی بڵێی پەیکەری ئیداری مەعنای بەس ئیختیصاصی ئیدارە دەگرێتەوە، ئێ موئەسەساتیش بەس ئیدارە نییە، ئیختصاصەكانی تریشی تێدایە وەك ژمێریاری، لە ڕووی زانستی یە موستەلەحە عیلمییەكە پێی دەڵێن (هیكل التنفیمی)، بە مەعنای پەیکەری ڕێکخستن، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئیمێنكی/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەڕێز د.جوان بۆ ئەو تێبینییە پسپۆرانە، بەڕێز عمر عینایەت، فەرموو.

بەڕێز عمر عینایەت حمە سعید:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

منیش هەمان سەرنجم هەبوو، ئەوە ئۆرگان ئۆرگانی پێ دەڵێن بە ئینگلیزی، پەیکەری ڕێکخستنە، سەبارەت بە خاڵی هەشتەم (وەرگرتنی بڕیار و فەرمانی پەیوەست بە دامەزراندنی كارمەندان)، ئەوە جۆرێكە لە تێكەڵ بوونی، چونكە فەرمان یەك كەس ئیمزای دەكات، دەكرێ بڵێین (ڕێككەوتن لەسەر دامەزراندنی كارمەندان لە پەرلەمانی كوردستان لە نێوانیاندا بەڕێوەبەری گشتی)، بەڵام كاتێك كە فەرمانی بۆ دەردەكرێ سەرۆكی پەرلەمان مافی هەیە فەرمان دەربكات، لەبەر ئەوە دەبێت جیا بكرێتەوە، دامەزراندنی كارمەندان و بەڕێوەبەری گشتی تەنها دەسەڵاتی سەرۆكی پەرلەمانە، بەڵام دەكرێ پێشتر سازانی لەسەر بكرێ، لەبەر ئەوە داوا لە لێژنەی بەڕێز دەكەم كە سەرنجی ئەوە بدەن ئەو بابەتە تێكەڵ نەبێت، سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئیمێنكی/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەڕێز عمر عینایەت، ئەوەی باسی لێ دەكرێت (ڕێككەوتن) ئەوە كۆنووسێكە، یەعنی هەموو كۆبوونەوەیەكی دەستەی سەرۆكایەتی كۆنووسێكی تایبەتی خۆی هەیە.

بەڕێز عمر عینایەت حمە سعید:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

لێرە نووسراوە وەرگرتنی بڕیار و فەرمان، ئایا سێ كەس بڕیارێك دەردەكەن بەیەكەوە ئیمزای دەكەن؟ تەنها سەرۆكی پەرلەمان واژووی دەكات.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئیمێنكی/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

نەخێر، بڕیارەكان هەمووی یەك كەسە، بەڵام ئەو پرۆتۆكۆلە دەبێتە بنەما بۆ دیوان دەنێردرێ، ئەوە فەرمان بە پێی ئەو پرۆتۆكۆلەیە.

بەڕێز عمر عینایەت حمە سعید:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

لێرە دەستەواژەكە باش نەنووسراوە، سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئیمێنكی/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەڕێز عمر عینایەت، بەڕێز صالح فەقێ، فەرموو.

بەڕێز صالح فەقێ محمد أمین:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

ئەوەی مەبەستم ئەركی نوێنەرایەتییەكە بوو، بەلام لە ماددەی (١٨) باسی كردووە، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئیمێنكی/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەڕێز صالح فەقێ، بەڕێز مصطفی سەكری، فەرموو.

بەڕێز مصطفی أحمد حمد/ مصطفی سەكری:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

بەڕێزان ئەندامانی لیژنەی كاتی، دەڵێ (ئەرك و دەسەڵاتەكانی دەستە)، دەستە ئەم ئەرك و دەسەڵاتانەی خوارەوە پیادە دەكات، لە سەرەتا دەستە تەعریف كراوە (دەستەی سەرۆكایەتی) (دەستەی گشتی)، دەستە بە تەنیا تەعریف نەكراوە، یان دەبێ لێرە بنووسرێ دەستەی سەرۆكایەتی، چونكە دەستە بە تەنیا تەعریف نەكراوە، دەستەی گشتی تەعریف كراوە، دەستەی سەرۆكایەتیش تەعریف كراوە، دەستە بە تەنیا دیار نییە لەگەڵ كام دەستەیە، سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئیمێنكی/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

سوپاس بۆ ئەو تێبینییە بەڕێز مستەفا سەكری، بەڕێز سالار مەحمود، فەرموو.

بەڕێز سالار محمود مراد:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

سەرنجەكانی من لەسەر چەند خاڵێكن، من پێشنیار دەكەم بڕگەی (٣) لەگەڵ بڕگەی (١٢) دەمج بكرێ، بەیەكەوە بلكێندرێ لە دانانی ڕێسای تایبەت بە ڕێكخستنی كۆنووسەكان و واژوو كردنی كۆنووسی كۆبوونەوەكان دەمج بكرێ، واتا (١٢) و (٣) پێشنیار دەكەم خاڵی (٥) لابدرێ، پێموایە هیچ بۆشاییەك پڕ ناكاتەوە، پێشنیار دەكەم لە خاڵی (٧)دا لەبەر ئەوەی دیوانی سەرۆكایەتی لە ماددەكانی دواتردا دەنگمان لەسەردا كە ڕۆڵی هەیە لە دارشتنی بودجەی پەرلەمان، لێرە كە ڕێكخستنی بودجەی ساڵانە و ژمێرەی كۆتایی پەرلەمان، لەگەڵ دیوانی سەرۆكایەتی لیژنە پەیوەندیدارەكان ڕێك بخرێتەوە، واتا لێرە ڕۆڵی دیوانی سەرۆكایەتیش ئیزافە بكرێت، بڕگەی (٨) سەبارەت بە دامەزراندنی كارمەندان لە نێوانیشیاندا بەڕێوەبەری گشتی و ڕاوێژكارەكان، بۆ ئەوەی ئەم بابەتە بەڕاستی ڕێكاری یاسایی خۆی وەربگرێت، چونكە وەزیفەی بەڕێوەبەری گشتی و ڕاوێژكارەكان پلە باڵان، پێویستە بە پێی مەرجە یاساییەكان بێت، بەپێی ڕێكارە یاساییەكان بێت، ئەم دەستەواژەیە ئیزافە بكرێ، ڕێگرێك بێ لەوەی كە هەر كەسێك شایستەی

نەبوو بۆ بەڕێوەبەری گشتی و ڕاوێژكار دانەنرێ، لە چوارچێوەی ڕێكارە یاساییەكان، یان مەرجە یاساییەكانی بۆ ئیزافە بكرێ، سوپاستان دەكەم.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئیمێنكی/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەڕێز سالار محمود، یان بە پێی مەرجە یاساییەكان، بەڕێزان یەك خاڵی نیزامی، بەڕێز عمر عینایەت، فەرموو.

بەڕێز عمر عینایەت حمە سعید:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

بە پێی یاسای سەرۆكایەتی هەرێم دامەزراندنی پلە تایبەتەكان دەسەڵاتی سەرۆكی هەرێمە، ئایا لێرە بەڕێوەبەری گشتی پەرلەمان دامەزرێنێ، ئایا جۆرێك لە دژ بوون دروست ناكات؟

بەڕێز جعفر ابراهیم ئیمێنكی/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

شمولی پەرلەمان ناكات، ئەوەی سەرۆكی دیوانی پەرلەمان ئەوە تایبەتە، تایبەت بە پەرلەمانە.

بەڕێز عمر عینایەت حمە سعید:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

من وای بۆ دەچم هەموو بەڕێوەبەرە گشتییەكان، ڕاستە دەفەرمووی دەسەڵاتێكی سەربەخۆی پەرلەمانە، بەڵام ئەم دەسەڵاتە دەبێت لە یاسای هەڵبژاردنی سەرۆكی هەرێمدا جگە لە پەرلەمانێكی بۆ ئیزافە بكرێ، بەڵام لەوێ نییە و هەموو لە سەرتاسەری كوردستانە، سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئیمێنكی/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەڕێز عمر عینایەت، بەڕێزان گفتوگۆ لەسەر ئەو ماددەیە كۆتایی هات، بەڕێز د.سرود قسەی نەكردووە، فەرموو.

بەڕێز سرود سلیم متی:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

ئەم خاڵانەی كە باس كراون لێرە هەمووی تایبەتن بە پەرلەمان، لە ناو پەرلەمانن، بەڵام دەستەی سەرۆكایەتی نوێنەرایەتی پەرلەمان دەكات لە مەحافلی دوەلی و محەلی و ئیقلیمی، مەعنەویەن بە گرنگ دەزانم خاڵێك ئیزافە بكرێت، ببیتە خاڵی یەكەم (دەستەی سەرۆكایەتی نوێنەرایەتی پەرلەمان دەكات لە مەحافلی محەلی و وەتەنی و ئیقلیمی و دوەلی، ئەو كاتەی كە دەستەی سەرۆكایەتی دەچێت بە ناوی هەموو پەرلەمان قسە دەكات تا نەبێتە جەدەل لەسەر ئەو مەوزووعە، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئیمێنكی/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەڕێز د. سرود، دیارە ئەو لایەنی نوێنەرایەتی ڕاسپێردراوە بە سەرۆكی پەرلەمان، هاتووە كە ئەو دەسەڵاتانە بە سەرۆك دراوە، د. شێركۆ حەمە امین، فەرموو.

بەڕێز شێركۆ حەمە امین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پشتیوانی قسەکانی کاك عمر و دکتۆرە جوان دەکەم، لەوەش کە کاك سالار وتی خاڵی (٣) و (١٢) بکرێ بە یەك، ئەوەی تریشیان مەسەلەی دامەزراندن و دامەزراندنی بەڕێوەبەرە گشتییەکان و ڕاوێژکارەکان، بەڵێ منیش لەگەڵ ئەوەدام بە پێی پێوەر و مەرجە یاساییەکان ئەوانەی کە ڕاوێژکار و بەڕێوەبەری گشتی پێ دادەنرێت، چونکە بینیمان لەم پەرلەمانە بە درێژایی تاریخ چی کراوە؟ چۆن خەڵك دامەزرێنراوە؟ چۆنیش خەڵك تەقاعود کراوە؟ بە بڕوای من خانەنشینیشی بۆ زیاد بکرێ هەموویشی ببەسترێتەوە بە مەرجە یاساییەکانەوە، سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئیمێنکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەڕێز د.شێرکۆ حەمە امین، لە هەموو خوولەکان ڕەچاوی مەرجی یاسایی نەکراوە بەداخەوە، بەڕێزان موناقەشە لەسەر ئەم ماددەیە کۆتایی هات، ماددەی (١٧).

بەڕێز قارەمان قادر فتاح:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی (١٧)

دەستە کۆبوونەوەی حەفتانەی خۆی دەبێت و دەکرێت لە هەر کاتێکی تردا کە پێویست بوو لەسەر داوای سەرۆك کۆ ببێتەوە، سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئیمێنکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

ئەوە هەر پێشتر پەیڕەو کراوە، لێرە موناقەشە لەسەر ئەوە نییە، بەڕێز عمر عینایەت، فەرموو.

بەڕێز عمر عینایەت حمە سعید:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لەسەر قسەکەی کاك مستەفا (دەستەی سەرۆکایەتی)، سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئیمێنکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

دەستەی سەرۆکایەتی، دەستخۆش بەڕێز عمر عینایەت، ماددەی (١٨).

بەڕێز قارەمان قادر فتاح:

ماددەی (١٨):

ئەرك و دەسەڵاتەکانی سەرۆك:

١-نوێنەرایەتی کردنی پەرلەمان و قسەکردن بە ناوییەوە.

٢-پیادە کردنی یاسا و پەیڕەوی ناوخۆ و بڕیارەکانی پەرلەمان.

٣-کردنەوەی خول و دانیشتنەکانی پەرلەمان و سەرۆکایەتی کردنیان، کۆتایی پێهێنان و دواخستنیان و دەستنیشان کردنی کاتی ئەنجامدانیان.

٤-بەرزەفت کردنی گفتۆکان و پارێزگاری کردن لە ڕێکارەکان.

٥- گرتنەبەری ڕێکاری پێویست بۆ پاراستنی ئاسایش و ئارامی ناو پەرلەمان.

٦-خستنەڕووی ئەو بابەتانەی پێویستیان بە دەنگدان هەیە و ڕاگەیاندنی ئەنجامەکان.

٧-نوێنەرایەتی کردنی پەرلەمان لە بۆنە و ئاهەنگە نیشتیمانییەکان دا دەشێت جێگر یان هەر ئەندامێکی تر ڕاسپێرێت بۆ ئەو کارە.

٨- هەڵسان بە سەرجەم ئەو ڕەفتارکردنە یاسایی و کارگێری و داراییانەی کە پەیوەستن بە پەرلەمان بە مەرجێك ناكۆك نەبێ لەگەڵ بڕگەکانی شەش لە ماددەی (١٦)ی ئەم پەیڕەوە.

٩-ناردنی بڕیار و یاسا پەسندکراوەکان لەلایەن پەرلەمانەوە بۆ سەرۆکایەتی هەرێم بە مەبەستی دەرکردنیان.

١٠-هەژمارکردنی ئەو یاسا و بڕیارانەی کە لە ماوەی دیاریکراودا لەلایەن سەرۆکی هەرێمەوە دەرناکرێن بە یاسا و بڕیار دەرکراوە.

١١-واژووکردنی سەرجەم نووسراوە فەرمییەکان لەگەڵ دەسەڵاتی جێبەجێ کردن و لایەنی تری ناوەوەی و دەرەوەی هەرێم.

١٢-واژووکردنی سەرجەم ئەو نامە و هەواڵگرییانەی لە پەرلەمانەوە یان یەکێ لە لیژنەکانی دەردەچن.

١٣-پیادەکردنی هەر دەسەڵاتێکی تر کە ئەم پەیڕەوە یاسا کارپێکراوەکان پێیان بەخشیوە.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئیمێنکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەڕێز کاك قارەمان، بەڕێزان دەرگای گفتوگۆ لەسەر ئەم ماددەیە دەکەینەوە، بە ناو نووسین، ماددەی (١٨)، ناونووسین کۆتایی هات، بەڕێزان دەست بە گفتوگۆ دەکەین، بەڕێز سەکەوت سەرحەد، فەرموو.

بەڕێز سەرکەوت سەرحەد خلیفە:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی (١٨) خاڵی (٢) پیادەکردنی یاسا و پەیڕەوی ناوخۆ و بڕیارەکان، ڕاسپاردەکانیشی بۆ زیاد بکەین.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئیمێنکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

ڕاسپاردەکان زیاد بکرێت، بەڕێز صالح فەقێ، فەرموو.

بەڕێز صالح فەقێ محمد أمین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

زۆرجار باس لە شکۆی پەرلەمان دەکرێت، پەرلەمان و پەرلەمانتاران، پێم باشە خاڵێکی بۆ زیاد بکرێ، پاراستنی شکۆی پەرلەمان و پەرلەمانتاران، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئیمێنکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەڕێز صالح فەقێ، بەڕێز عمر عینایەت، فەرموو.

بەڕێز عمر عینایەت حمە سعید:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

خاڵی (٥) گرتنەبەری ڕێكاری پێویست بۆ پاراستنی ئاسایش و ئارامی ناو پەرلەمان، من لە لیژنەی بەڕێز دەپرسم مەبەستیان هەموو پەرلەمانە، یان هۆڵی دانیشتنەكانە؟ ئەگەر هەموو پەرلەمانە ئەوە تەواوە، ئەگەر هۆڵی دانیشتنەكانە، پێویستە بكرێتە (هۆڵی دانیشتن)، من پێشنیار دەكەم یەك بڕگەی زیاد بكرێ، بڕگەی (١٤) دامەزراندن و خانەنشینكردنی كارمەندانی پەرلەمان، یەعنی لە بەرزترین پلەوە تا دواترینی چونكە ئەوە دەسەڵاتی سەرۆكی پەرلەمانە، لە هیچ شوێنێك دا ئاماژەی پێ نەدراوە، سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئیمێنكی/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەڕێز عمر عینایەت، بەڕێز پەروا علی، فەرموو.

بەڕێز پەروا علی حمە محمد:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

پشتگیری لە قسەكانی كاك عمر عینایەت دەكەم، لە هەمان كات دا پرسیارێكم هەیە سەبارەت بە خاڵی (٩) و (١٠) لە ئێستادا دەووترێت یاسا پەسندكراوەكان لەلایەن پەرلەمانەوە بۆ سەرۆكایەتی هەرێم دەنێردرێت، خاڵی (١٠) بە هەمان شێوە، ئێستا دەزانین ئەو پۆستە هەڵپەسێنراوە، ئایا بۆ خولی داهاتوو دەمێنێ؟ یان ئەگەر نەما چۆن دەكرێ؟ چونكە پەیڕەوەكە پەسند كرا ئەوە بۆ خۆی جێگەی تێبینی یە، چۆن چارەسەری ئەوە دەكەن؟ زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئیمێنكی/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەڕێز پەروا علی، بەڕێز قادر وەتمان، فەرموو.

بەڕێز قادر وەتمان رسول:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

پشتگیری لە قسەكانی كاك سەركەوت و كاك صالح دەكەم، مولاحەزەم لەسەر خاڵی (١٢)ش واژووكردنی سەرجەم ئەو نامە و هەواڵگرییانەی لە پەرلەمانەوە، وشەی هەواڵگرییانە وابزانم گونجاو نییە، بكرێتە ئەو (نامە و نووسراوانە)، چونكە پەرلەمان دەزگایەكی ئیستیخباراتی و هەواڵگری و ئەوە نییە، یەعنی ئەوە ئیشی پەرلەمان نییە، ببێتە نووسراو، ئەگەر ئیشی پەرلەمانیش بوایە ئەسڵەن نەدەبوایە ئەو وشەیە بە كاربهێنرایە، سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئیمێنكی/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەڕێز قادر وەتمان، هەموو نووسراوێك یەعنی ئەوە نییە سەرۆكی پەرلەمان ئیمزا بكات، نووسراو هەیە سەرۆكی دیوانە، بەڵام با ئەو تێبینییە وەربگیرێت، بەڕێزان، دكتۆرە پەری، فەرموو.

بەڕێز پەری صالح حمید:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پێشەکی پشتیوانی لە قسەکانی پەروا خان دەکەم، بە نیسبەت خاڵی (٢) پیادەکردن نییە جێبەجێ کردنە، خاڵی (٥) گرتنەبەری ڕێکاری پێویست بۆ پاراستنی ئاسایش و ئارامی ناو پەرلەمان، ئەوە زیاتر هەڵوەستەی لەسەر بکەین تاوەکو ئەو خولە هەر کەسێك ئارەزووی بێ هەڵنەکوتێتە سەر پەرلەمان، خاڵی (٨) ئەو هەڵسانە تکایە بە هیچ شێوەیەك نابێ بنووسرێ، بە تایبەتیش لە سەرەتای ڕستە، جێبەجێ کردنی دابونەریتە قانونییەکان لەگەڵ عەرەبییەکەی بنووسری وەك کارگێری و دارایی، ئەوانی تر دوایی دەنێرن، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئیمێنکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەڕێز د. پەری، ئەوانە بنێرە بە سوپاسەوە، بەڕێز د.شێرکۆ حەمە امین، فەرموو.

بەڕێز شێرکۆ حەمە امین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەوەی کە پەیوەندیدار بوو بە زمانەوانیەوە د.پەری وتی لەسەر وشەی جێبەجێ کردن و ئەوەی لە خاڵی (٨) دا هەڵسان نەمێنێت و، ئەوانە منیش لای خۆم دامڕشتۆتەوە بۆیان دەنێرم، هەمان سەرنج و تێبینییەکانی پەروا خانیشم هەیە لەسەر ئەو دوو ماددەیە کە بنێردرێ بۆ سەرۆکایەتی هەرێم، بە تایبەتی خاڵی (٩) و (١٠)، ئەوی تریشیان پشتگیری قسەکانی کاك قادر و کاك عمر دەکەم، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئیمێنکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەڕێز د.شێرکۆ حەمە امین، بەڕێز کاك قارەمان، فەرموو بۆ وەڵامدانەوە.

بەڕێز قارەمان قادر فتاح:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

سەبارەت بە ناردنی یاساکان بۆ سەرۆکایەتی هەرێم، ئێمە دەزانین بە پێی دابەشکردنی دەسەڵاتەکانی سەرۆکی هەرێم دەسەڵاتەکان دابەشکراوە، واتا لە خولی ئاینده کاتێك پەرلەمانی نوێ کۆبوونەوە دەکات، هەر یاسا و بڕیارێك دەربکات، یان کارێك بەرزبکاتەوە ئاراستەی ئەو لایەنەی دەکات کە بە پێی دابەش کردنی یاسای دەسەڵاتەکە لە سەرۆکی هەرێم ئاراستەی دەکرێت، سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئیمێنکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەڕێز قارەمان بۆ ئەو ڕوونکردنەوەیە، بەڕێزان گفتوگۆ لەسەر ئەو ماددەیە کۆتایی هات، ماددەی (١٩)ش موناقەشەی نییە، ماددەی (٢٠) ئەگەر بیخوێننەوە، لەسەر ماددەی (٢٠) یەك بەڕێز دەیەوێت موناقەشە بکات، بەڕێز صالح فەقێ، فەرموو.

بەڕێز صالح فەقێ محمد أمین:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

ئەگەر ئەوەی كە لە ڕابردوودا باس كرا جێگر ئەو گۆڕانكارییانەی بەسەردا بێت، دەسەڵاتەكانی جێگری سەرۆك، دوایی جێگری یەكەم و دووەم، نازانم ئەوە دواتر دەنگی لێ دەدرێ، لە كۆتاییدا یان لە ئێستا؟ سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئیمێنكی/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

لە كۆتاییدا یەكلایی دەكرێتەوە، سوپاس بۆ بەڕێز صالح فەقێ، بەڕێزان گفتوگۆ لەسەر ئەو بەشە كۆتایی هات، دەرفەت بە لیژنەی كاتی دەدەین بۆ ئەوەی دووبارە ئەم بەشە داڕشتنی بۆ بكەن، داڕشتنی پێویست، بەڕێز أنور قادر، فەرموو.

بەڕێز أنور قادر مصطفى:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

من قسەم هەبوو بەس لەسەر ماددەی (٢٠) خاڵی (٢) زۆر ڕوون نییە، دەڵێ (سەرپەرشتی كردنی نووسینی كۆنووسی كۆبوونەوەكانی پەرلەمان)، ئەگەر مەبەست لە كۆبوونەوەی پەرلەمان بێت دەبێت بكرێتە دانیشتنی پەرلەمان، ئەگەر كۆنووسی كۆبوونەوەی لیژنەكانیشە بەو شێوەیەی لێ بكرێت (سەرپەرشتی كردنی نووسینی كۆنووسی كۆبوونەوەی لیژنەكان و دانیشتنی پەرلەمان)، سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئیمێنكی/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

سوپاس، ئەو كۆبوونەوەی پەرلەمان مەبەستی دانیشتنەكانە لێرە، پێشتر ئاماژەی پێ كراوە، بەڕێز أنور قادر، فەرمو.

بەڕێز أنور قادر مصطفى:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

ئاخر ئەگەر كۆنووسی كۆبوونەوەكانە، ئەگەر لیژنەكانە با لیژنەكانیشی بۆ زیاد بكرێت، خاڵی (٤) بە هەمان شێوە ڕێژەی یاسایی دانیشتنی پەرلەمان نەك كۆبوونەوە، سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئیمێنكی/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

سوپاس بۆ ئەو تێبینیە، بەڕێزان ئەو تێبینییانە تۆمار بكەن، بەڕێز پەروا علی، فەرمووو.

بەڕێز پەروا علی حمە محمد:

بەڕێزان لە ماددەی (٢٠) خاڵی (٨) كە دەڵێ بە ئەنجام گەیاندنی وەرگێڕانی پرۆژە یان پێشنیاز لە كوردی بۆ عەرەبی و بە پێچەوانەوە، پێموایە پێویست دەكات ئەوە لیژنەیەكی تایبەتمەند بیكات نەك سكرتێر، لەگەڵ ڕێزم دا هەندێك جار هەیە ڕەنگە سكرتێر عەرەبی نەزانێ، لەبەر ئەوە ئەركە ئایا نابێتە كارێكی قوڕس؟ ئەگەر ئەو ئەركە پسپێرێ بە یەكێكی تر ئەو پێداچوونەوەیك بكات دواتر بۆ كۆتایی یاساكە، بەڵام كاری وەرگێڕان هەست دەكەم كاری ئەو نەبێ، سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئیمێنكی/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەڕێز پەروا علی، ئەو بەشە ئەوەی ئەو ئەرکە ئەنجام دەدات کاروباری پەرەلەمانە، بەڵام لە ژێر سەرپەرشتی سکرتێرە، تا ئێستاش هەروا بووە، بەڕێز د.پەری، فەرموو.

بەڕێز پەری صالح حمید:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

خاڵی (٦) بە دواداچوونی کاروباری ئەندامان و خستنەڕووی کێشە و داواکاری و پێشنیازەکان، ئەوەی تەواوکەرەکەی بەم شێوەیەی لێ بێت بۆ دەستە تا بڕیاری یەکلایی کەرەوەیان بۆ بدرێ، ئەوە زۆر دوور و درێژە، خاڵی (٨) هیوادارم ئەو خاڵەی ڕەچاو بکات کاك د.فرست و لیژنەکە بە گشتی، بە ئەنجام گەیاندنی وەرگێرانی پرۆژە یان پێشنیازەکە لە کوردی بۆ عەرەبی و بە پێچەوانەشەوە، ئەوەی بۆ زیاد بکرێ (شارەزایانی زمان یان ڕاوێژکاران هەڵەکان لە ئەستۆی ئەوان دا بێت)، یەعنی ئەگەر لێپێچینەوە هەبێت لێرە کاتمان بە داڕشتنەوە ناڕوات، سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئیمێنکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەڕێز د.پەری، بەڕێزان تێبینییەکان وەرگیران لەسەر ماددەی (٢٠)، گفتوگۆ لەسەر ئەو بەشە کۆتایی هات، بەڕێز عمر عینایەت تێبینیت هەیە؟ فەرموو.

بەڕێز عمر عینایەت حمە سعید:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لە خاڵی (٧) و (٨) نووسراوە چاپکردن و بەدواداچوونی ئەو یاسا و بڕیارانە، یەعنی سکرتێر وەك کاتب تابیعەی لێ هاتووە لێرە، دەبێ بڵێین (سەرپەرشتی کردنی)، ئەوی تریشیان خاڵی (٨) هەر دەبێ بڵێی (سەرپەرشتی کردنی بە ئەنجام گەیاندنی وەرگێرانی پرۆژە)، یەعنی ئەوە ئەرکی سکرتێر نییە چاپکردن بکات، ئەرکی سکرتێرە سەرپەرشتی بکات، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئیمێنکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ ئەو تێبینی یە، تێبینییەکی بەجێیە بەڕێزان، بەڕێز د.شێرکۆ حەمە امین، فەرموو.

بەڕێز شێرکۆ حەمە امین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ببورە هەر ویستم پشتگیری ئەوانە بکەم، سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئیمێنکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، ئەوە لەلایەن لیژنە وەرگیراوە، هەندێك تێبینی هەنە دیارن، مەنتیقی زۆری تێدایە، زۆربەیان وانە، بەڕێزان گفتوگۆ بەردەوام دەکەین تا سەعات (٢)، بەڕێز د.فرست فەرموو.

بەڕێز فرست صۆفی علی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەو تێبینیانەی گوتران، بە تایبەت ئەوەی کاك عمر گوتی تەئکید چاکی دەکەین، فیعلەن صیاغەکەمان کەم و کوڕی هەبووە، من پێشنیازێك دەکەم بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان، ئێمە بە پێی ئەو عورفەی پەسندمان کردبوو بەش بەش موناقەشەمان دەکرد، دەهاتین دەنگمان لەسەر دەدا و دەچووینە بەشێکی تر، بەس لەبەر ئەوەی ئێستا سەعات (١)ە پێشنیاز دەکەم ئەوە بشکێنین، ئێستا لەسەر بەشێك تر بەردەوام دەبین، هەر دوو بەشەکە بەشی ئەرك و دەسەڵاتەکان و هەڵبژاردن لەگەڵ بەشی فراکسیۆن و دەستەی گشتی بەیەکەوە بیخەینە پاش پشووەکە و بەیەکەوە دەیخەینە دەنگدان، بۆیە ئێستا پێشناز دەکەم بگەڕێینەوە سەر بەشی دەستەی گشتی و فراکسیۆن، تەنها ئەحکامە کۆتاییەکانمان دەمێنێ، ئەویش تەصەور دەکەم تەواو ببێت، بۆیە با بەردەوام بین.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئیمێنکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێزان وابزانم نیصاب هەیە، ئەو پێشنیارەی بەڕێزان لیژنەی کاتی بۆ ئەوە گفتوگۆی دوو بەش بەیەکەوە ئەنجام بدەین و هەردوو بەشەکە بەیەکەوە دەخەینە دەنگدان، ئەو پێشنیارانە دەخەینە دەنگدان، نیصاب نییە، بەڕێزان ئەم پێشنیارە دەخەینە دەنگدان، (٤٦) کەس ئەو پێشنیارە بە پەسند دەزانێت، ئەوەی دژە؟ کەس نیە، بە کۆی دەنگ پەسند کرا، بەڕێزان لیژنەی کاتی فەرموو بۆ بەشی (١٠).

بەڕێز گەشە دارا جلال:

بەشی (١٠) فراکسیۆن و دەستەی گشتی ئۆپۆزسیۆنی پەرلەمانی:

یەکەم فراکسیۆن:

ماددەی (١٢٤): کۆی ئەندامانی پەرلەمان سەر بە یەکێك لەو لیستانەیە کە بەشداری هەڵبژاردنی گشتییان کردووە و سەرکەوتنیان بە دەست هێناوە و پێك دێن لە (....) ئەندام، لەسەر ژمارەی ئەو ئەندامانەی فراکسیۆن پێك دێنن سێ ڕا هەیە:

ڕای یەکەم: لە یەك ئەندام.

ڕای دووەم:لە پێنج ئەندام.

ڕای سێیەم: کە تایبەتمەندی بدرێتە پێکهاتەکان لە ژمارەی فراکسیۆن.

٢-دەستەی سەرۆکایەتی بە پێی پێوەری کورسی پەرلەمانی بۆ ڕاپەراندنی کارو چالاکی بودجەیەك بۆ فراکسیۆن دیاری دەکات.

٣-ئەو بودجەیە دەکەوێتە ژێر ڕێکارە داراییەکان.

دووەم: دەستەی گشتی

ماددەی (١١٢)

دەستەی گشتی لەلایەن سەرۆکی پەرلەمان سەرپەرشتی دەکرێت و پێك دێت لە سەرۆکایەتی پەرلەمان و سەرۆکی فراکسیۆنەکان.

ماددەی (١١٣)

دەستەی گشتی لەسەر بانگهێشتی سەرۆکایەتی پەرلەمان یان یەك لەسەر سێی فراکسیۆنەکان کۆ دەبێتەوە.

ماددەی (١١٤)

دەستەی گشتی ئەم ئەرکانەی خوارەوە لە ئەستۆ دەگرێت:

١-ڕۆڵی دەبێت لە هێنانە کایەی هاوهەڵوێستی لە نێوان فراکسیۆنەکان.

٢-سەرپەرشتی کردن و ڕێکخستنی شاندەکانی پەرلەمان لە ناوەوە و دەرەوەی هەرێم.

٣-بەرنامە دانان بۆ وەرزەکانی گرێدانی خولەکانی پەرلەمان بە ڕاوێژ لەگەڵ سەرۆکی لیژنەکان.

٤-پیادەکردنی هەر ئەرکێکی تر کە بە پێی ئەو پەیڕەوە دیاری کراوە.

ماددەی (١١٥)

ئۆپۆزسیۆنی پەرلەمانی:

ئەو فراکسیۆن و پەرلەمانتارانە دەگرێتەوە کە بەشداری لە پێکهێنانی کابینەی حکومەتییان نەکردووە.

ماددەی (١١٦)

ئەو فراکسیۆنانەی مەبەستیانە ببنە ئۆپۆزسیۆن پێویستە لە دانیشتنێکی ئاسایی پەرلەمان بە یاداشتێکی نووسراو ئۆپۆزسیۆنی پەرلەمانی خۆیان ڕابگەیەنن بە مەرجێك ژمارەیان لە (٣) ئەندام کەمتر نەبێت.

ماددەی (١١٧) ئۆپۆزسیۆنی پەرلەمانی ئەو ماف و جیاوکانەی هەیە:

١-بە پێی قەبارەی خۆیان بەشیان دەبێ لە لیژنەکانی پەرلەمان بە تایبەتی لیژنەی دەستپاکی و کاروباری پەرلەمان و سکاڵا و لیژنەی دارایی و ئابووری و وەبەرهێنان.

٢-ئەگەر لەسەر هەر ماددەیەك و بڕگەیەك چەند بۆچوونێك هەبوو، بۆچوونی ئۆپۆزسیۆن پێش ئەوانی تر دەخرێتە دەنگدانەوە.

٣-لەگەڵ دانیشتنی یەکەمی هەر وەرزێك ئۆپۆزسیۆن بە یەك وتار باری سەرنجی خۆی لەسەر بارودۆخی گشتی لە چوارچێوەی ڕێسا دەستووری و یاساییە بەرکارەکاندا دەخاتە ڕوو.

٤- بە گوێرەی ڕێژەیان لە چالاکی دیبلۆماسی پەرلەمان و شاندەکانی پەرلەمان بەشداری دەکەن.

٥- ئەگەر ئۆپزیۆنی فراکسیۆنی نەبوو ئەوە نوێنەرێکیان لە دەستەی گشتیدا دەبێت بۆی هەیەو داوای کۆبوونەوەی لە دەستەی گشتی بکات.

٦- لەسەر زیاد کردنی ئەم برگەیە دوو را هەیە رای یەکەم پێی وایە پێویست ناکات ئەم برگەیە رای دووەم ئەگەر ئۆپۆزسیۆن ئەندامانی پێك هێنا ئەوە لە دەستەی سەرۆکایەتی یان سەرۆك یان جێگر دەبێت.

بەڕێز جعفر ئیبراهیم ئیمنکی/ سەرۆکی پەرلەمان

سوپاس بۆ بەڕێز (گەشە دارا) بەڕێزان دەست بە گفتوگۆی ئەم بەشە دەکەین وەکو پێشتر هەمیشە ماددە بە ماددە لە ماددەی (١١١) دەست پێ دەکەین ئەوەی دەیانەوێ مناقەشە بکەین فەرموو بەڕێزان.

بەڕێز بێگەرد دلشاد شکراللە:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان .

ناوەکان دەخوێنمەوە (ابو کاروان،ئاری عبدللطیف، باپیر کاملا، منی خان،د.سرود،مامۆستا ماجد،ئایدن معروف،د.محمد،مامۆستامەروان،بێستون فایەق،د.هەورامان،پەروا علی،ئەیوب عبدالله رسول، د.عبدالله ،د.پەری، د.شێرکۆ حەمە امین،حاجی کاروان زولفا قادر،شیرین حوسنی،تحسین علی عوسمان،قادر وەتمان،زانا،عبدالرحمان،خلف احمد،تەلار لطیف،علی حەمە صالح، عمر عینایەت، شوان شێخ ئاحمد، صالح فقی، ئاواز جنگی.

بەڕێز جعفر ئیبراهیم ئیمنکی/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز (ابو کاروان) فەرموون.

بەڕێز عبدالرحمن فارس عبدالرحمن/ ابو کاروان:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان بەڕێزان ئەندامانی پەرلەمان ئەگەر تەعریفێکە واقعی فراکسیۆن بکەین پێم وایە تەعبیر لە بەرنامەیەکی سیاسی لایەنێك دەکات وە لە پەرلەمانەوە داکۆکی لەم بەرنامەیەوە ئەکات بۆ جێبەجێ کردنی ، دوو:لە کۆبوونەوەکانی فراکسیۆن نە دەنگدانی تێدا دەکرێت و نە بریاری تێدا دەدرێت و ئەم کۆبوونەوانە ئینجا ئەگەر ژمارەی چەنێك بێت و من پێم وایەسێ: ئەوەتا بەغدا دستورێك بەستویەتیەوە بە یەکەوە هەموومان داوای جێبەدجێکردنی دەکەین لەپەرلەملنەکەی یەك کورسی فراکسێۆنە بۆیە من ئەو سیغەیەم داناوە بۆ ئەم ماددەیە هیوادارم ئەم سیغەیە وەربگیرێت ،فراکسیۆن هەر حیزب و قەوارەیەکی سیاسی بەشداری لە هەلبژاردنی پەرلەمانی کوردستان بکات خاوەنی لیست و بەرنامەی هەلبژاردن بێت کورسی بە دەست هێنا دەبێتە فراکسیۆن و زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ئیبراهیم ئیمنکی/ سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەڕێز (ابو کاروان)،بەڕێز (ئاری عبدللطیف).

بەڕێز ئاری عبدللطیف:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان لەگەل ئەوەی پشتگیری ابو کاروان ئەکەم بۆ تێبینییەکەی وە ئەو دەقەی کە دایناوە بۆ بەشی فراکسیۆنەکان، خالی یەکەم پێم باشە بەم جۆرەی لێبکرێت کۆی ئەندامان بەو لیستانەیە کە بەشداری لە هەلبژاردنی گشتیان کردووە بە دەست هێناوە خاوەنی فراکسیۆنێکە پێك دێت لە یەك ئەندام یان زیاتر واتەئەوەی بۆ زیاد بکرێت یەك ئەندام یان زیاتر، وە ئێمە وە ئێمە وەك فراکسیۆنی بزوتنەوەی ئیسلامی پێمان وایە ئەو رەئانەی کە دانراوە فراکسین لە یەك کورسی زیاتر بێت دژی کەمینەیە وە لە بەرژەوەندی حزبە گەورەکانە وە ئێمە دەبێت رەچاوی شۆرشگێری هەندێك حزب و لایەن بکەن کە دەیان سالە خەبات و قوربانییان هەیە وە بتەوێ و نەتەوێ هەندێ حزبی سیاسی گەورە هەن بەلاَم بە دەنگ بچوکن بەلام ئێمە بە قەناعەت پێمان وایە بیئەی سیاسی بە دەنگ ناپێورێت بۆیە لەگەل

ئەوەیاین کە یەك کورسییەکە وەك خۆی بمێنێتەوە ،خالی دووەمیش پێم باشە هەر لەم بەشە بۆی زیاد بکرێت دەبێتە ئەندامی دەستەی گشتی واتە لە ماددەکەی تر هەلگیرێ بۆ ئەوەی تر سوپاس.

بەڕێز جعفر ئیبراهیم ئیمنکی/ سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەڕێز (ئاری عبدللطیف)،بەڕێز مامۆسا (مەلا مەروان).

بەڕێز مەلا مەروان:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان ئەمن پێم باشە پێشنیارەکان لە جیانی پێنج کەم بکرێتەوە بکرێتە سێ دەستتان خۆش بێت.

بەڕێز جعفر ئیبراهیم ئیمنکی/ سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەڕێز (مامۆستا مەروان)، بەڕێز بێستون فایەق.

بەڕێز بێستون فایەق:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان کۆمەلێك بابەت هەیە پێویستی بە لێوردبونەوە هەیە لە بەشی دواترا مەوزوعی دەستەیە کۆمولێك ئیجرائاد هەیە کە سەرۆکی فراکسیۆنەکان کۆمەلێ ئیشی بۆ دانراوە ئەزانی لە رووی من بە رەوای ئەزانم فراکسیۆنێك (٣٨) (٢٠)هەبێت (٤٠) ی هەبێت یەك دەنگ بێت یەك رەئی بێت لەو جەلسەیە لەو دەستەیە فارکسیۆنێکیش یەك نەفەرە هەردووکیان بەیەکەوە هاوتای یەکن هاوتای یەك رایان موناقەشە بکەن لە هینانەکایەی یەك بابەتا دەسەلاتی دەستەکان دوای باس کراوە ئەوە بۆ خۆی عەدالەت ناپێکێ کەسێك نوێنەرایەتی (٣٨) کورسی دەکات لە ناو پەرلەمانی کوردستان رەنگە زیاتریش رەنگە فراکسیۆن هەبێت (٥٠،٦٠) کورسی بێنێ هەشە یەك دانەیە ئەندامی پەرلەمانەکان لەوە ئەچی خۆی ببێتە فراکسیۆنێك لەی بەرامبەر فراکسیۆنەکەی خۆی بۆیە من پشتگیری رەئەکەی مامۆستا مەلا(مەروان) ئەکەم لە (٣) کەمتر نەبێت،زۆر سوپاس .

بەڕێز جعفر ئیبراهیم ئیمنکی/ سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەڕێز(بێستون فایەق)، بەڕێز (حاجی کاروان).

بەڕێز کنعان نجم الدین احمد/حاجی کاروان:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان منیش هەر پێشنیاری ئەوە ئەکەم کە لە (٣) کەمتر نەبێت ئەو بەڕێزانەی کە پێکهاتەن یان یەك کورسیان هەیە ئەتوانن لە نێوان خۆیانا فراکسیۆن یك بێنێت ئەوە بە قووەت و باشتریش ئەبێ هەم بەرنامەی کاریان هەم بۆ گەیاندنی بیر و بۆ چونەکانیان جگە لەوەش خەریکە لەوە ئەچێ لە دوای ئەم خولەوە ئەم حالەتە ببێتە باو یەنی هەر کەسێك لە فراکسیۆنێك جیا بێتەوەو بچێت فراکسێنێك ئیعلان کا من لەگەل ئەوەم لە (٣) کەمتر نەبێت.

بەڕێز جعفر ئیبراهیم ئیمنكی/ سەرۆكی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەڕێز(حاجی كاروان)،بەڕێز (تحسین اسماعیل).

بەڕێز تحسین اسماعیل:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان من پێم وایە هەر لە ناونیشانەكەی بەشی دەیەم ئۆپۆزسیۆنی پەرلەمان زیادە وە ئەو برگەیەی كە پەیوەستیشە.باس كرا ئەگەر ماددەی یەكەم خرا گفتوگۆ دەكرێتن ناونیشانەكەشی لەگەل گفتوگۆ بكرێتن ئەمە پێشتر متراوە كەواتە من لەگەل ئەوەم كە ئۆبسیۆنی پەرلەمانی نەمێنێت وە ئەوەی پەیوەستە بە ئۆپۆزسیۆنی پەرلەمانی هەمووی نەمێنێت، بە نسبەت ماددەی یەكەم لەسەر ژمارەی ئەو ئەندامانەی فراكسیۆن پێك دەهێنن من پێم وایە پشتگیری (ابو كاروان) دەكەم یەك ئەندامیش دەتوانێت فراكسیۆن بێتن زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ئیبراهیم ئیمنكی/ سەرۆكی پەرلەمان:

زۆر سوپاس بۆ بەڕێز(تحسین اسماعیل)،

بەڕێز ئاواز جەنگی:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان من پشتوانی لە راكەی بەڕێز (ابوكاروان)و(كاك(ئاری) دەكەم هەموو ئەو لیستانەی كە بەشداری لە هەلبژاردن كورسی پەرلەمانی دەكەن مافی ئەوەیان هەیە لەبەر ئەوەی بەرنامەی تایبەت بە خۆیان هەیە لە حیزبی جیاوە دێت تۆ ناكرێت لێرە محاسەرەیان كەی ئیجباریان كەی بەرنامەكانیان یەك خەن بلێی دەبێ یەك فراكسیۆن پێك بێنێت لەهەمان كاتدا من پێشنیارێكی ترم هەیەن تەعریفەی فراكسیۆن چۆن دەكەین (فراكسیۆن پێك دێت لەو ئەندامانەی كە دیاریكراو دێنە ناو پەرلەمانی كوردستان كەواتە دەبێت پابەند بین بە بەرنامە پەیرەوی ئەو لیستەی لەسەری هاتوون لە حالەتێك كە ئەندامێكی ئەو فراكسیۆنە فراكسیۆنەكەی بە جێهێشت مافی ئەندایەتی لێبسەنرێتەوە وە لیستەكە مافی ئەوەی هەبێت ئەندامێكی تر لە شوێنی ئەو ئەندامە دابنرێت) ،زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ئیبراهیم ئیمنكی/ سەرۆكی پەرلەمان:

زۆر سوپاس بۆ بەڕێز (ئاواز جەنگی)، بەڕێز(باپیر كاملا).

بەڕێز باپیر كاملا:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

بەرێزان سەرۆکایەتی پەرلەمان ئەندامانی پەلەمان باس لەوە کرا دوای ئەوەی کە فراکسیۆن دوای ئەنجامەکانی فراکسیۆن ئیشتقاقێك دروست دەکات نەخێر ئەوە رێگری هەیە ئەو پێنیارەی (ابو کاروان) رێگری لێهەیە ئەوەی کە بەرنامەی تایبەت بەخۆی لیستی تایبەت بە خۆی نەبێت نابێتە فراکسیۆن هەر وەکو ئەندام پەرلەمانێك دەمێنێتەوە بۆیە من پشتگیری لە رایەکەی (ابو کاروان)دەکەم وەکو ئەو دەقەی نووسیویەتی بخرێتە دەنگدانەوە،زۆر سوپاس.

بەرێز جعفر ئیبراهیم ئیمنکی/ سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەرێز(باپیر کاملا)،ئەو مەسەلەیە بە دەنگدان یەکلایی دەکرێتەوە ،بەرێز(منی قهوەچی)

بەرێز منی نبی قهوەجی:

بەرێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەرێز سەرۆکی پەرلەمان وێرای رای (ابو کاروان، کاك تحسین، ئاواز خان، باپیر کاملا) بۆ ئەوەی بەرچاو روونی هەبێت بەرامبەر ئەندام پەرلەمانی بەرێز، ئەوە تەخەوفێك هەیە لەناو فراکسیۆنە گەورەکان بۆ ئەوەی ئەندامێك زیاد دەبێتەوە دەبێتە فراکسیۆن ئەوە مافی خۆیانە لیستی و بەرنامەی کاری ئەو دارشتنەی کە لەلایەن (ابو کاروان)لیژنەی پەرلەمانی کاتی کراوە هەر قەوارەیەکی سیاسی لەلایەن کۆمسیۆن هەلبژاردن و راپرسی پەسەند کرا لەناو پەرلەمانی کوردستان کورسی بەدەست هێنا بەرنامەی کاری سیاسی خۆی هەبێت وە یبە فراکسیۆن هەژمار دەکرێت، زۆر سوپاس.

بەرێز جعفر ئیبراهیم ئێمینکی/ سەرۆکی پەرلەمان

سوپاس بۆ بەرێز(منی نبی)، بەرێز(د.هەورامان).

بەرێز هەورامان حەمە شریف:

بەرێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەناوی خوای بەخشندە بەرێز سەرۆکی پەرلەمان من پشتیوانی لە راکەی (مەلا مەروان) وکاك (بێستون) دەکەم.

بەرێز جعفر ئیبراهیم ئێمینکی/ سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەرێز(د.هەورامان)،بەرێز(پەروا علی)

بەرێز پەروا علی:

بەرێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەرێز سەرۆکی پەرلەمان پشتگیری قسەکانی کاك (بێستون)دەکەم، لەهەمان کاتدا بۆ ئەو رایانەی کە پێشنیاز دەکرێت، دەتوانین ئیزافەی بکەین لەکاتی جیابوونەوەی هەر ئەندامێك یان چەند ئەندامێك لە فراکسیۆنەکەی ناتوانن فراکسیۆن پێك بهێنن ئەگەر لە (٣)ئەندام کەمتر نەبێت.

بەرێز جعفر ئیبراهیم ئێمینکی/ سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەرێز(پەروا علی)،بەرێز(د.شیرین حسنی).

بەڕێز شیرین حسنی رمضان:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان پشتەڤانییە ل رەئیا (ابو کاروان)ی دکەم پشتوتنی وێ سیاغێت دکەم لای وی هاتییە دارشتن چونکە بەراستی مافێ هەر حیزبەکێیە کە خودان بیر و بۆچونەکی جیا بیت و خودان بەرنامەکی جیا بیتن ل هەلبژاردنا مافی وییە ببیتە فراکسیۆن رەئی خۆی ژنەکا فراکسیۆنەکا دی هەر حزبەکا رەئی وی بدا ،وە هەروەها پێنیار دکەم برگەیەکا دی ئیزافەببێت ژ سەر ڤێ ماددێ ئەو ژی کورسیەیا فراکسیۆنێ پەرلەمانێ پارێزراو بێت د حالەتێکا دی د هەر حالەتەکێدا کو پەرلەمانتارەك یان پەرلەمانتارەك لیژنەی فراکسیۆنی جودا بیت ئەو پەرلەمانتار مافی ئەندامەتی ژ دەست بدات ل دیڤ ریزبەندیا ل هەمان لیست کەسەکا دی بێتە جێگا وی پەرلەمانی،زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ئیبراهیم ئێمینکی/ سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەڕێز(د.شیرین حسنی).

بەڕێز خلف احمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان من پشتگیری ئەو رایە دەکەم کە هەر لیستێکی کە بەرنامەیەکی دیاریکراوی خۆی هەبوو بتوانێ ئەگەر یەك کەسیشی هاتە پەرلەمانکە دەرچوو فراکسیۆنی هەبێت بۆ چونکە دەبێت ئەوەی لەو لیستانەی کەدەبێت لەرووی جەماوەرییەوە دەبێ جەماوەری زۆریان هەیە ئەبینین شەخسی یەکەم کە دەنگ زۆ ئەهێنێ وە هەندێ شەخسی دی دێنە پەرلەمان کە دەنگی ئەوەیان نەهێناوە وەکو خۆیان مەقعەدی پەرلەمانی بەدەست بێنن لەبەر شەخی یەکەمیان بە قوەت بووە بێتە خوارەوە ،هەیە بە دوو هەزارو پێنج سەد دەنگدەر بووە بە ئەندام پەرلەمان بەلام لەو لیستانەی کە یەك کەسیان دەبێت بە ئەندامی پەرلەمان هەنێ جار شەخسی دووەم لە سێ هەزار دەنگ زیاتر ئەهێنێ یەعنی زیاتری هێناوە لەو شەخسانەی کە لەلیستە بە هێزەکان بوون بە ئەندامی پەرلەمان ئەوە یەك ،دوو:مادەم هێزێکی سیاسی دیاریکراو وتایبەتە بەرنامەیەکی جیاوازی هەیە وە تێروانینێکی جیاوازی هەیە بۆ کۆی کێشەکەن کە لە هەرێمە کوردستان هەیە مۆزایکێکی باشیش دەبێت بۆ ناو پەرلەمان لەناو پەرلەمانیش حەسر ناکرێت لە چوارچێوەیەکا کە وەك ئەندامی پەرلەمان بتوانێ بجولێ ئێمە فرسەتێکی پێدەدەین لەبەر ئەوە هێزێکی سیاسی تایبەت و دیاریکراوە بتوانێت لەگگەل دەستەی گشتی تەنسیقی نەبێت ناتوانێت ئەندامی دەستەی گشتیش بێت بتوانێت لەگەل دەستەی گشتی بەرنامەکانی خۆیان جێبەجێ بکەن،زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ئیبراهیم ئێمینکی/ سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەڕێز(خلف احمد)، بەڕێز (زانا عبدالرحمان).

بەڕێز زانا عبدالرحمن:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان پشتوانی ڕاكەی (ابو كاروان) دەكەم، پێم وایە مادەم لە ناو دەستەی گشتی نییە ڕێژەی چراكسیۆنەكان ئەگەر زۆریش بێت گرفت نییە، لەناو قاعە دوای فراكسیۆنە ئازادە لەوەی دوای لە پشتوانی ڕاكەی (ئاواز)خان) و(شیرین خان) دەكەم كێشەی فراكسیۆنەكان لەم خولەو لە خولەكەی پێشووتر بۆ زۆر جار بەڕاستی ئەندامێكە پەرلەمان بە دەنگی دەنگدەری پارتێكی سیاسی بۆتە ئەنامی پەرلەمان دوایی هاتووە جیا بۆتەوە جا پرسیارەكە ئەوەیە تۆ بتوانی فێل لە دەنگدەری حیزبەكەت بكەی چۆن ئەتوانی لە ناو پەرلەمانی كوردستان نوێنەرایەتی خەلك بكەی یەنی ناتوانی لەسەر ئەو مەبدەئەی كە دەنگی پێداوی‌ناتوانیت بمێنیتەوە و دیفاعی لێبكەی، بۆیە بە بڕوای من فەقەرەی ئیزافە بكەین، هەر ئەندامێكی فراكسیۆن، فراكسیۆنەكەی بەجێ ئەهێلێت بە هەر هۆیەك بێت، یا جیا ئەبێتەوە، مافی فراكسیۆنەكەیە بە پێی ڕێزبەندی هەلبژاردن ئەندامێی هەمان پارتی سیاسی جێگەكەی پركاتەوە، لەبەر ئەوە بەڕاستی پەرلەمانی كوردستان نوێنەرایەتی خەلك ئەركێكی گرینگ و قورسە خەڵكێك نەتوانێت لەگەل خۆی ڕاست كا حەق نییە، بەڕاستی لەم پەرلەمانە نوێنەرایەتی بكا و كورسی هەبێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ئیبراهیم ئێمینكی/ سەرۆكی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەڕێز (زانا عبدالرحمان)، بەڕێز (د.سرود).

بەڕێز سرود سلیم متی:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

بەتەسەورم ئەو بابەتە ڕەنگە مشكیلەكی زۆر گەورە دروست بكا، خولی داوای پەرلەمان ئەمە موخەیەرین بە دوو شت، ئایا پەرلەمانتار بە ئازادی بەجێبێلین بیروبۆچونی خۆی ممارەسەی بكات، یان بەرەو ئیماجی ایجباری بڕواتەوە، هەندەك لیست هەیە ناتوانین دەمجیان بكەین، سبە و دوسبەی لیستەك هەیە اكسر یمین، ئەویدی اكسر یسار ناتوانن یەك فراكسیۆن دروست بكاتن، لەبەر ئەوە ئوە مەشاكل دروست دەكا، لە كۆتایدا پشتیوانی لە قسەكانی سیغەكەی (ابو كاروان،كاك ئاری) دەكەم، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ئیبراهیم ئێمینكی/ سەرۆكی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەڕێز(د.سرود)، بەڕێزمامۆستا(ماجد) .

بەڕێز ماجد عثمان:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

هەندێك باس كرا سەبارەت بەعەدالەتی و ناعەدالەتی زۆرینەو كەمینەی فراكسیۆنەكان، بەڕاستی دەمەوێ لێرە شتێك شی بكەمەوە، بۆچی عەدالەتە یەكێك (٣٨)كورسی هەبێت یەكێك(٥) كورسی هەبێت؟ فراكسیۆن بێت هەشت یان حەفت بەقەدەر ئەوەی تر كورسی هەیە، فراكسیۆنیان یەك فراكسیۆبێت تر فراكسیۆن نەبێت، بۆیە من پشتگیری لە قسەكانی هەمو ئەو بەڕێزانە دەكەم كە ئاماژەیا بەوە كردووە هەر كەسێكی هەر قەوارەیەكی سیاسی یان حزبێك بەشداری لە هەلبژاردنەكانی پەرلەمانی كوردستان بكات وە، سەركەوتووبێت، مافی خۆیتی كە یەك كورسیش بێت فراكسیۆنی خۆی هەبێت وە لە هەمان كاتدا ئەو

بەرێزانەی ئەو ئەندام پەرلەمانانەی کە لە فراکسیۆنەکان دەردەچن فراکسیۆنیان هەبێت بەلکو دەبێت جیگرەوەیان هەبێت لە فراکسیۆنەکان، زۆر سوپاس.

بەرێز جعفر ئیبراهیم ئیمنکی/ سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەرێز (مامۆستا ماجد)،بەرێز (ایوب عبدالله رسول).

بەرێز ایوب عبدالله رسول:

بەرێز سەرۆکی پەرلەمان.

دەربارەی برگە (١) داوا دەکەم برگەی یەك بە تەواوەتی لە فراکسیۆن بنوسرێت، ئەوەش جیّ بکرێتەوە کە بلێین فراکسیۆن فراکسیۆنێکی دەبێت، چونکە ئەوە تێدا نەهاتووە وە، پیشنیار دەکەم دەربارەی برگەی دووەم لەسەر ژمارەی ئەندامان لە (٣) ئەندام پێك بێت، پالپشتی لە راکەی (مامۆستا مەروان) و (حاجی کاروان)دەکەم، سوپاس.

بەرێز جعفر ئیبراهیم ئیمنکی/ سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو کاك صالح.

بەرێز صالح فقێ:

بەرێز سەرۆکی پەرلەمان.

سەرەتا لە ناونیشانەکەوە من پێموایە ئۆپۆزسیۆنی پەرلەمانی زیادە، ئێمە هەموومان لێرە پەرلەمانتارین و ئەوە حکومەتە دەتوانرێ تیایدا ئۆپۆزسیۆن بوون و نەبوونی دەستنیشان بکرێ، زۆرجار ئێمە حیزبەکەمان لە ناو حکومەت دا لە دەسەلاّت بووە و ئێمە لێرە لە پەرلەمان دژی نوێنەرەکانمان لە حکومەت وەستاوینەتەوە و ئۆپۆزسیۆن بووینە، بۆیە مەرج نیە ئەوەی کە تەنها لە حکومەت بێ ئەوە لەگەلّ لایەنێکی تر، ئەی لایەنی تری لێرە دەسەلاّت دا چی ناو دەنرێ ئۆپۆزسیۆن نەبێ لە ناو پەرلەمانەوە؟ ئەوە بە زیاد دەزانم، سەبارەت بە خالّی سێیەم من پێشنیار دەکەم هەر بخرێتە سەر خالّی دووەم، دەکەوێتە ژێر رێکارە داراییەکان تەنها ئەوە بخرێتە سەر خالّی دووەم و خالّی سێیەم پێموایە زیادە، دوای ئەوەی کە خالّی دووەم کۆتایی پیّ دێت دەکەوێتە ژێر رێکارە داراییەکانەوە دەتوانرێ ئەوە بنووسرێ، سەبارەت بەو پێشنیارەی کە خاتوو ئاواز کە چەند هەڤالێك پشتیوانیان کرد منیش لەگەلّ ئەوەم پەرلەمانتار بەر لەوەیکە کاتێ خۆی کاندید دەکات لە هەلّمەتی هەلّبژاردنەکان دا لەسەر بنەمای بەرنامەی کاری لیستەکەی دەنگدەر دەنگی پیّ دەدەا و لە کاتێکدا کە ئەو پەرلەمانتارە نەیتوانی ئەو بەرنامەی کە بۆ خەلّکی ئاشکرا کردووە و هەولّی بۆ داوە و لەسەر ئەساسی ئەوە دەنگیان پێداوە، منیش پێموایە ئەوە حەقی خۆیەتی هەرچەندە لە یاسای هەلّبژاردنەکانیش دا ماڤ ئەندامان ئاماژەی پێدرابێ، لێرە لە ئەندامی بکەوێ، باشترین بەلگەش بۆ ئەوە پێموایە لەگەلّ رێزم بۆ هەموو ئەو لیستانەی کە کورسی یان چەند کورسییەکیان هێناوە ئەم سەد کەسەی کە لە ناو حیزبێك لەو حیزبانەیە کە ئێستا لێرە زۆرترین دەنگیان هێناوە هەمان ئەم سەد کەسە بەرە بۆ ناو لیستێك لەو لیستانەی کە کورسی و دوو کورسییان هێناوە، ئەم

سەدە بە هەمان شێوە دانە و دووانیان دەردەچێ، بۆیە ئەوە پەیوەندی بە شەخصەکانی ناو ئەو لیستەوە نییە کە لیستێك بێ (٣٠) کەسی دەردەچێ و لیستێك سێ دووانی دەردەچێ، ئەوە پەیوەندی بە قوەتی ئەو حیزبەوە هەیە، بۆیە من پێموایە ئەو ئەندامانی پەرلەمانە لە قوەتی حیزبەکانیانەوەیە دەردەچن و هەر یەکێك لە ئێمە ئەگەر بەراورد بکەین بەو سەد کەسەی کە لەو لیستانەی تر دا هەیە دەنگ بە دەست ناهێنێ، من پێموایە ئەوە حەقی حیزبەکەیە، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر إبراهیم ئێمنیکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەڕێز صالح فەقێ، بەڕێز علی عثمان، فەرموو.

بەڕێز علی عثمان:

بەڕێز جەنابێ سەرۆکی پەرلەمانی.

بڕگا ئێکێ پشتەڤانیا ڕەئیا کاك تحسین و صالح فەقێ دەکەم، سەبارەت بڕگا دوو و سێ پێشنیار دکەم بەو شێوەی خوارەوە بێتە دەمج کرن و بێتە داڕشتن:

بەپێی پێوەری کورسی پەرلەمانی بۆ ڕاپەراندنی کاروچالاکی، دەستەی سەرۆکایەتی بودجەیەك بۆ فراکسیۆن دیاری دەکات و ئەم بودجەیە دەکەویتە ژێر ڕێکارە داراییەکان، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر إبراهیم ئێمنیکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەڕێز علی عثمان، بەڕێز عبدالله حاجی محمود، فەرموو.

بەڕێز عبدالله حاجی محمود:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەبۆچوونی من فراکسیۆن بارگرانی دارایی دروست ناکات بۆ چارەسەرکردن و کردنەوەی گرێ کوێرەکانە، بۆ تەفاهوم و ڕێککەوتن و بەڕێکردنی کارەکانی پەرلەمانە لە دەستەی سەرۆکایەتی پەرلەمان، پشتیوانی لە کاك أبو کاروان دەکەم، ئەو صیاغەی کە کاك أبو کاروان خوێندییەوە باس لە لیست بەرنامەی هەڵبژاردنی هەبێ، یەعنی هەر لیستێك بەرنامەی هەڵبژاردنی نەبوو لە دوای هەڵبژاردن کە هاتە ناو پەرلەمان نابێتە فراکسیۆن، لەبەر ئەوە وازحە دەڵێ هەر حیزب و قەوارەیەکی سیاسی بەشداری لە هەڵبژاردنی پەرلەمانی کوردستان بکات و خاوەنی لیست و بەرنامەی هەڵبژاردن بێت کورسی بە دەست هێنا دەبێتە فراکسیۆن، بە بۆچوونی من ئەوە تەحسیل حاسلە، زۆر وردیش نەکرێتەوە، لەبەر ئەوەی لە دەرەوە باس لە کوشتنی ئازادیەکان دەکات، ئەوە خۆی تەحسیل حاسلە، بۆ چارەسەرکردنی ئەو مەترسیانەی کە فراکسیۆنەکانی تر هەیانە، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز د.پەری فەرموو.

بەڕێز پەری صالح حمید:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پشتیوانی له رای یەکەمی کاك عمر دەکەم، ئەوەی باسی لەوە دەکرد جارِدانی مەرگی دیموکراسیەتە لە ناو پەرلەمان، نابێت کاری لەو جۆرە بکرێ، بە نیسبەت خاڵی سێیەمیش بچێتە پاڵ خاڵی دووەم، شتێکی وا نییە، بەم شێوەیەی بۆ زیاد بکرێ بودجەکەش دەکەوێتە ژێر رێکارە داراییەکان، بەمە خاڵی سێیەم نامێنێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز کاك علی فەرموو.

بەڕێز علی حەمە صالح:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بە ناوی خوای گەورە، بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان، بابەتێك هەیە هەست پێ دەکەم شتێکی خراپە، مەسەلەن کە موناقشەیەك دەکرێ هەندێك پێیوایە تاوەکو کۆتایی حاکمە، هەندێك پێیوایە تاوەکو کۆتایی ئۆپۆزسیۆنە، هەندێك پێیوایە هەر یەك کورسی دەهەێنێ، بیرەکە با بیری دامەزراوەیی بێت، یەعنی با بیر لە دامەزراوە بکەینەوە چۆن دەکرێ بە دامەزراوە، بەڵێ، مافی ئۆپۆزسیۆنە بێت لە هۆلی پەرلەماندا بیپارێزی، ئینجا هەر کێی ئۆپۆزسیۆن بێت، بابەتی فراکسیۆن بابەتێکی زۆر جدیە، من لە خۆمەوە دەست پێ دەکەم نەك حەڵکی تر، نەك سەد و چل هەزار، بە تەنها خۆم هەڵبژێرم دوو هەزار دەنگیش ناهێنم، باشە، تۆ لیستەکەت هەر دەنگەکان نییە، هەر پەرلەمانتارێك ببێت بە کاندید بەلای کەمەوە لە بانگەشەی هەڵبژاردن حیزبەکەی بیست بۆ سی دەفتەر تێیدا سەرف کردووە، لە کۆی گشتی ئەو پارە بۆی سەرف دەکات بۆ بانگەشە هەلدەکرێ، دەکرێ لە خۆمەوە بچم جیاببمەوە و حیزبێکی سەربەخۆ و فراکسیۆنێکی سەربەخۆ دروست بکەم، ئەگەر بەرنامەی ئەم حیزبەت پێ قەبول نەبووە لە سەرەتا کارت لەگەڵ نەکردبا، ئەگەریش پێت قەبولە، خۆ ئەمە نییە ناچارات بکات نابێ وا دەنگ بدەی، لە ناو فراکسیۆنەکەتدا بەلێ ئازادی چۆن دەنگ بدەی، بەڵێ، ئازادی رووبەرووی گەندەڵی دەبیتەوە، بەڵێ، ئازادی رووبەرووی ستەمکاری دەبیتەوە، رەئی دەدەی، مانای ئەوە نییە هیچ رەئیت نەبێت، واتە ئازادی پەرلەمانتاری لە دەست نادەی، بەلاّم فراکسیۆن قەوارەیەکە، بەرنامەیەکی ئینتیخابیە و هێزێکی دیاری کراوە دایناوە، مەسەلەن من لە زۆر شتدا لەگەڵ فراکسیۆنەکەم رەنگە دەنگ نەدەم، فراکسیۆنەکەم زەختی ئەوەم لێ ناکات، فراکسیۆن دەرت نەکات، ئێمە ناڵێین فراکسیۆن ئەندام دەردەکات، ئەمە خراپە کە فراکسیۆن بۆی هەبێت ئەندام دەربکات، من دژی ئەمەم، ئەوە دژی بنەماکانی دیموکراسیە، بەلاّم ئەندامێك خۆی واز بێنێت لە فراکسیۆنەکەی، من پێموایە نەك دەبێ شوێنی بگیرێتەوە، بڵێی مافی ئەندامیەتی لە دەست داوە، واتە نابێتە دەرکردن، چونکە بەرنامەیەکە حیزبەکە لایدا تۆ لامەدە، هەر ئەوەیە کە لە بەرنامەی هەڵبژاردن گوتوتە، لەوە قسە بکە، لەوە چاودێری بکە، لەوەدا بە دواداچوون بکە، چونکە ئەمە زۆر گرنگە، دووەم: فراکسیۆن یەك بێت، ئێمە بەربەستی هەڵبژاردنمان نییە، خۆی بەربەستی هەڵبژاردن تەئسیر دەکات لە دەنگدان، بۆ نموونە لە ١٠٪ یان لە ٥٪ پێشتر لە ٧٪ نەهێنی نەیەتە ناو پەرلەمان، دێیتە ناو پەرلەمانەوە رەنگە ٢٤

کورسی بێنین، ڕەنگە هەر هاوپەیمانی ناو فراسکیۆنەکان زۆر ببێ، ئەوە ڕەنگە تەنها ڕێکارێك بێ بۆ ئاسانکاری بەڕێوەچوونی گفتوگۆکان، ئاسانکاری بەڕێوەچوونی دەستنیشان کردنی دەستی سەرۆکایەتی پەرلەمانی کوردستان، منیش لەگەڵ ئەوەم هیچ ئیمتیازاتێکی نەبێت، هەر کۆبوونەوەیەك دەکرێ و تەواو، بۆیە پێویست نییە فراکسیۆن ئیمتیازاتی هەبێت، بەڵام (خیرهم الاوسط) لە بەینی (٥ – ١) بکرێ بە (٣)، ئەوە تەنها ڕێکارە، من هیوادارم ئەو فراکسیۆنانە کە یەکن لە داهاتوودا پێنج بن، شەش بن، چوار بن، ئێمە دەڵێین برا تورکمانەکان و کلدان و ئاشوری نوێنەرایەتی قەزیەیەك دەکەن، نوێنەرایەتی پێکهاتەیەك دەکەن، مەعقولە لە ناو خۆیاندا ڕێك نەکەون لەسەر فراکسیۆن کە دروستی بکەن، یەعنی چۆن نوێنەرایەتی دەکەن، قەزیەکەتان یەك قەزیەیە، لە ڕووی پرەنسیپ کە ناو دەنووسرێت ئەم فراکسیۆنانەی لای خوارەوە، بە ڕاستی ئەگەر حیزبێك حەوت سەد و چل و هەشت هەزار دەنگی هێنابێ، یان پێنج سەد هەزار دەنگی هێنابێ، لەگەڵ یەکێك دوو هەزار دەنگ یان سێ هەزار دەنگ، والله ئیتر ئەوە قورسە بڵێی هەردووکیان وەکو یەك فراکسیۆنە، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

بەراستی هەم پێکهاتەکان قەزیەی خۆیان هەیە، هەم کوردەکانیش قەزیەی خۆیان هەیە، بەڵام لە ڕوانگەی سیاسی دابەش بوون و جیاوازی دروست دەبێ، بەڕێز شێرکۆ حەمە امین فەرموو.

بەڕێز د.شێرکۆ حەمە امین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لە ڕاستیدا بە ڕوونی هەستی پێ دەکەی، کە زۆر بە داخەوە، یەعنی ئەم بڕگە و ماددەیە پڕاو پڕکراوە لە موزایەدەی سیاسی، یەعنی بە بڕوای من نە موزایك نە پێکەوە ژیان نە بەرجەستەکردنی ماف کە هیچ یەکێك لەمانە بەم ماددەیە جێی ناکرێتەوە لە کوردستاندا، بەم ماددەیەش ناچەسپێ لە کوردستاندا، یەعنی ناکرێ تۆ لە دەرەوە دوژمنی ئازادی بی، لە دەرەوە دژی دیموکراسی بی، لە دەرەوە هەتك کردنی دیموکراسی هەبێت، تەبعەن بێی لە ناو هۆڵی پەرلەمان بۆ ئەغرازێکی سیاسی کۆمەڵێك قسە بکەی کە پێت وابێت ئەوە تۆی دیفاع لە شتانە دەکەی کە تەرەفاکانی تر هەموویان دژی بیروبۆچوونی سیاسین، یان دژی پێکهاتەکانن، من لێرەوە دەیڵێم بە نیسبەت منەوە و بە نیسبەت حیزبەکەشمەوە دڵنیاین لەوەی بەرزترین پۆستی هەرێمی کوردستان لە خۆشك و برایانی مەسیحی بێت یان ئەرمەن بێت، سریان بێت، پێکهاتەی تر بێت زۆر ئاساییە، یەعنی ئەوە مافێکی ڕەوای خۆیانە، هاووڵاتی ئەم نیشتیمانەن، لە کێبڕکێیەکی ئازاد و دیموکراسیانەی هەرێمی کوردستاندا هەر پۆستێك بە دەست دێنن ئەوانە، بەڵام تۆ بێی ئەمە بکەی بە سەفەقاتی سیاسی، ببێت بە بابەتێك کە لە ڕابردوودا بینیوومان چۆن کار کراوە لە ناو ئەم پەرلەمانەدا، لە ئێستاشدا دەبینین لەم موناقەشانەدا چۆنە، لە ڕاستیدا من پێموایە ئەوەیە خەتەرەکە، یەعنی تۆ وەزع بە خەڵك بدەی بڵێی دەبێ خەڵك وابێ، بەڵام خۆ لە ئەساسدا وا بیرکەیتەوە، بۆیە مەسەلەی پێکهاتەکان، مەسەلەی ئەو هاوڕێ بەڕێزانە، ئەو خوشك و برا بەڕێزانە هاونیشتیمانی ئەم کوردستانەن، هیچ

جیاوازیەکیان نییە لەگەڵ هیچ هاونیشتیمانیەکی تردا، پێویستە هەموو ماف و ئەرك و ئیمتیازات هەموو وەکو یەك وابێت لە کوردستاندا، بۆیە ئەمە بابەتێکە پەیوەندیدار نییە بەوەی کە تەرەفێك والله دژی پێکهاتەکانە و تەرفێکی تر زۆر لەگەڵیان دایە، کە ئەساسدا رەنگە وا نەبێت بە دڵنیایی، بە دلنیایی وانییە، بۆیە مەسەلەی فراکسیۆن ئەمە بابەتێکە پەیوەندیدارە بە هەڵبژاردنەوە، پەیوەندیدارە بە لیستەوە، پەیوەندیدارە بە قەوارەوە، پەیوەندیدارە بە کوتلەیەکی پەرلەمانیەوە، ئەگەر وانییە ئەم مەوزوعە تەئسیراتی نەبووە لەسەر بەڕێوەچوونی کارەکانی پەرلەمانی کوردستان، ژمارەی فراکسیۆن چەند بووبێ، یەك بێ، یان زیاتر بێ، ئێستا بۆ ئەم موناقەشەیە دروست دەبێت، بە دڵنیاییەوە مەسەلەی ئەوەی کە لە رابردوودا ژمارەی فراکسیۆنەکان تەئسیراتی هەبووە لەسەر مەسلەی بەڕێوەچوونی کارەکانی پەرلەمانی کوردستان، بۆیە ئێستا ئەم موناقەشانە هاتە پێشەوە، بۆیە من لە راستیدا کە حالەتەکەیان وا دروست کرد عەلا ئەساس ئەوە بلۆکێك لەگەڵ ئەوەیە بە تەواوەتی لەگەڵ ماڧ پێکهاتە و لەگەڵ بیروبۆچوونی ئازادی سیاسیە، بەلاّم کۆمەڵەیەکی تر کە لە دژی ئەوان، کە ئەسل و ئەساسی ئەو مەوزوعە نییە، لە راستیدا بە هیچ شێوەیەك ئەم نە بنەمای ئێمەیە، نە بنەمایەکی زانستی هەیە، ئێمە لەگەڵ ئەو هاوڕێیانەم کە پێشتر کاك بێستون باسیان کردووە، هەروەها مەسەلەی دەرکردنی ئەندام لە راستیدا ئەمە ئەسلەن کاری حیزبەکەیە، یەعنی ئەم حیزبە بۆ خۆی بۆ نایەت خەڵکی باش و تەقیمێکی باش ئەگەر بەلای ئەوەوە باشە بێنێتە ناو پەرلەمان، ئەوە بە بڕوای من لە ناو یاسای هەڵبژاردندا موعالەجە دەکرێ، من دژی ئەو رایانەم کە گوتیان لە سەر ئەوەی کە بەو شێوەیە مامەڵەی لەگەڵ بکرێ وا بکرێ و دەربکرێ، یەعنی لە راستیدا ئەسەلەن ئەمە لەگەڵ ئەوە نایەتەوە کە تۆ ئێستا باسی ئازادی دەکرا پێشتر، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

موناقەشە کۆتایی هات، خاڵێکی نیزامی هەیە؟ بەڕێز کاك زانا فەرموو.

بەڕێز زانا عبدالرحمن عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێمە لێرە ئەندامی پەرلەمانین، هەموو پەرلەمانتارێك ئازادە لەوێ رەئی چۆنە، بۆیە من داوا دەکەم یەکێك لە قسەکانی کاك د.شێرکۆ لە پرۆتۆکۆل بسڕنەوە، ئەندامێکی پەرلەمان ناتوانێ بە رەئی ئەندام پەرلەمانی تر بڵێ ئەوە موزایەدەیە، بۆیە ئەوە لە راستیدا ئەو کەلتورە کەلتورێکی خراپە، ئێمە لێرە یەکتری تۆمەتبار بکەین و قسە لەسەر قسەی یەکتری بکەین، ئەوە رەئی ئێمەیە وەکو ئەندامێکی پەرلەمان پێمانوایە ئەم شتە وا چارەسەر دەبێت، کەسیش باسی ئەوەی نەکردووە کێ دژە و کێ لەگەڵە، کێ تاوانبارە و کێ موزایەدە دەکات، یەعنی پێموایە ئەو جۆرە گفتوگۆیانە گفتوگۆی ئەندامی پەرلەمان نین، بۆیە حەقە بەشێك لەو قسانە لە پرۆتۆکۆل بسڕێتەوە، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

کاك د.شێرکۆ قسەی گشتی کرد، قسەی گشتی بوون، ڕاستە ئاماژەی تێدابوو، من ئاگادارم کرد کە قسەکان پوختە بێت، بەڵام قسەی تایبەتی نەکرد، نەی گوت ئەم لایەنە سیاسیە، بەڕێزان، گفتوگۆ لەسەر ئەم ماددەیە کۆتایی هات، تێبینی لیژنەی پەیڕەوی ناوخۆ.

بەڕێز د.فرست صوّفی علی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێمە داوا دەکەین ئەوەی کاك ابوکارون سیاغەیدا پێمان، چونکە بەشێ زۆری ڕەئیەکان سێ کەس زیاتر پشتگیری کرد، ئەوە ڕەئیەی تریش کە چۆنیەتی مامەلەکردن لەگەڵ ئەندامێك ئەگەر فراکسیۆنی بە جێ هێشت، ئەوە ئەندامانەی کە پشتگیری یەکتریان کرد سیاغەیەکیاندا پێمان، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

خاڵێکی نیزامی هەیە؟ بەڕێز کاك تحسین فەرموو.

بەڕێز تحسین اسماعیل دۆڵەمەری:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بابەتی ئۆپۆزسیۆنیش سێ ئەندام داوایان کردووە حەق بوو ئەوەش بتس بکرێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

ئەوەش بە دەنگدان دواتر یەکلایی دەکرێتەوە، کاك فرست ئەگەر وەڵامی ئەوەش بدەن کە کاك تحسین باسی کرد.

بەڕێز د.فرست صوّفی علی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێستا تەنها موناقەشە بوو، ئێمە تەنها ڕەئیەکانمان وەرگرتووە، دواتر دەچینە سەر ماددەی ئۆپۆزسیۆنیش، ئەگەر سێ کەس زیاتر پشتگیری کرد، ئێستا دوو کەس پشتگیریان کردووە، بە تەئکید دەخەینە دەنگدان، ئایا هەلبگیرێ یان نا، ئێمە نەچووینە ناو وردەکارییەوە، هەر ڕەئیە سێ کەس پشتگیری کردبێ وەکو جاری جاران دەیخەینە دەنگدانەوە، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێزان، بەردەوام دەبین، ماددەی (١١٢) ئەگەر بخوێننەوە.

بەڕێز قارەمان قادر فتاح:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی (١٢٥):

دووەم: دەستەی گشتی لە لایەن سەرۆکی پەرلەمان سەرپەرشتی دەکرێ کە پێك دێت لە سەرۆکایەتی پەرلەمان و سەرۆکی فراکسیۆنەکان.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز سالار محمود فەرموو.

بەڕێز سالار محمود مراد:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

سەبارەت بەم بڕگەیە، بە بۆچوونی من ئیستیحداس كردنی بەشێك لە ناو پەرلەمانی كوردستان كە پیموایە لە زۆربەی پەرلەمانەكانی جیهان حاڵەتێكی وا دەگمەن هەیە، لە ڕۆڵی پێكهاتەیەكی گرنگی پەرلەمانی دەكوژێ لیژنە هەمیشەییەكانە، مەسەلەی تەوزیف كردنی دەستەیەك لە ڕێگەی فراكسیۆنەكانەوە، من پێموایە ئەمە زۆرتر لێدانە لە كارە پیشەییەكانی پەرلەمان، كە خۆی لە ڕۆڵی پەرلەمانە بچووكەكە دەبینێتەوە كە لیژنە مەعنیەكانە و تەخسوسەكان ڕێك دەخات، لەبەر ئەوە بە دیدی من بوونی دەستەی گشتی دەرئەنجام و پیادەكردنی ئەم پەیڕەوەدا دەبێتە ڕێگرێكی گەورە لەبەردەم لە پێشەیی كاركردنی كاری پەرلەمانی، تەخسوسی كاری لیژنەكان، لە جیاتی ئەوە ڕۆڵێكی زیاتر بدرێ بە لیژنەكان، سەرۆكایەتی لیژنەكان دەتوانێ ئەو بۆشاییانە پڕ بكاتەوە كە ئەم دەستەیە دەیەوێ پڕی بكاتەوە، كە پێموایە ئەم دەستەیە و بەم پێكهاتەیە بەم جۆرە مەتبەخێكە لە دەرەوە، مەتبخە لیژنە هەمیشەییەكان، بە تایبەتی لیژنەی یاسایی و لیژنە گرنگەكانی تر، هەروەها هەندێك جار ئەوەندەی كێشە قوڵ دەكاتەوە كێشەكان چارەسەر ناكات، ڕێگر دەبێت لە كاری لیژنە هەمیشەییەكان، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینكی/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

بەڕێز كاك ئاری فەرموو.

بەڕێز ئاری عبداللطیف مولود:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

پێمباشە ماددەی (١١٢، ١١٣) بكرێتە یەك، واتە بكرێ بە خاڵ، لە ماددەی (١١٤) خاڵی چوارەم دەڵێ پیادەكردنی هەر ئەركێكی دی كە بە پێی ئەم پەیڕەوە بۆی دیاری كراوە، هەست دەكەم ئەركێكی دی مەتاتی بێت، یان هەر خاڵی چوارەم لابرێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینكی/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

بەڕێز كاك مەروان گەلاڵی فەرموو.

بەڕێز حسین اسماعلی حسین (مەروان گەلاڵی):

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

تێبینی یەكەم لەلای من ماددەی (١٢٦)ە، یەعنی هەر سێ ماددەكە بكرێتە یەكەم و دووەم و سێیەم، ئەوەی تری بە تەسەوری من وەكو تەجروبەیەك كە لەگەڵ دەستەی سەرۆكایەتی سەرۆكی فراكسیۆنەكان هەر كاتێك كە جەلسەیەكیان كردبێ و دانیشتنێكیان كردبێ، یەعنی زۆرێك لە كێشەكانیان چارەسەر كردووە، زەمینە سازی باشیان كردووە بۆ ئەوەی كە لە هۆڵی پەرلەمان ئەو بابەتە كە بابەتێكی هەستیار بووبێت بە ئاسانی تێپەڕێندرێت، تەوافوقێكی سیاسی لەسەر بكرێ، كاری لیژنەكان بە تەسەوری من جیایە لەگەڵ

کاری ئەو دانیشتنەی کە سەرۆکی فراکسیۆنەکان لەگەڵ دەستەی سەرۆکایەتی دەیکەن، کاری لیژنەکان کارێکی تەخسوسیە، داتوانن لە بواری خۆیان لەگەڵ دەستەی سەرۆکایەتی بە تایبەتیش لەگەڵ جێگری سەرۆکی پەرلەمان، کە جێگری سەرۆکی پەرلەمان مەعنیە لەگەڵ لیژنەکان لە خەت بێت، لە دانیشتنەکان لەگەڵ لیژنەکان بەشدار بێت، بۆ ئەوەی کە بتوانرێت ئیش و کارەکان بە رێك و پێکی ئەنجام بدرێن، بەلاّم ئەو دەستەیەی کە ئێستا دادەمزرێت بۆ زیاتر تاوتوێکردنی بابەتەکانە و لەیەك نزێككردنەوەی بیروبۆچوونەکانە، کەمترکردنەوەی خیلاف و تێڕوانینەکانە، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێزان، گفتوگۆ لەسەر ماددەی (١١٢) کۆتایی هات، تێبینی بەڕێز د.فرست، فەرموو

بەڕێز د.فرست صۆفی علی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

سەبارەت بە ئیستحداسکردنی دەستەی گشتی تەنها ناوەکەمان ئیستیحداس کردووە، ئەگەر نا کارەکە خۆی هەبووە، بە تەسەوری من ئەوەندەی کۆبوونەوەی سەرۆکی فراکسیۆنەکان و سەرۆکایەتی پەرلەمان کراوە، ئەوەندە کۆبوونەوەی پەرلەمان نەکراوە، ئەوەندە کۆبوونەوەی لیژنەکان نەکراوە، هیچ ناویشی نەبووە، ناوی دەستەی گشتیش نەبووە، بەلاّم هەر کیشەیەك هەبووبێ هەموو بەیانیەك کۆبوونەوەیەك هەبێ، بابەتێك هەبووبێ ئەوانە چووینە ژوورەوە کۆبوونەوەیان کردووە، ئێمە هاتووین چمان کردووە تەنزیمان کردووە، ناوێکیشمان لێ ناون لەو کۆبوونەوەیەی کە پێی دەگوترێت سەرۆکی فراکسیۆنەکان، ئەگەر سەیری مەهامەکانیشی بکەی لە ماددەی (١١٤) کە ئێستا دێینە سەری هاو هەڵوێستی دروست دەکات لە ناو فراکسیۆنەکان، شاندەکان رێك دەخات، وەرزەکانی گرێدان رێك دەخات، پیادەی هەر ئەکێکی دەکات کە بێتە پێش، یەعنی هیچ تەدەخولێك ناکات لە کاری لیژنەکان، تەنها هەوڵدەدات وەجهە نەزەری ئەو فراکسیۆنانە لەیەك نزیك بکاتەوە، کاری پەرلەمانی ئاسان بکات، بۆیە ئیستیحداس نییە، تەنها تەنزیمە و ناو لێنانە، هیچی تر نییە، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێزان، بەردەوام دەبین، ماددەی (١١٣) بخوێننەوە.

بەڕێز قارەمان قادر فتاح:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی (١١٣):

دەستەی گشتی لەسەر بانگهێشتی سەرۆکایەتی پەرلەمان یان یەك لەسەر سێی فراکسیۆنەکان کۆ دەبێتەوە.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز بەهزاد دەروێش فەرمووو.

بەهزاد دەروێش دەروێش:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

ماددەیا (١١٣) خالاً كە بەحس كەت تەبیعی ئەڤە دەستەی گشتی كۆبوونەوە دێ هەبن، ئایا لێرە بەحس نەكریە ڤێ كۆبوونەوێ دێ بڕیار لێ دەرچن یان نا؟ تەبعەن لەوانەیە ئەم زۆر گەل هەندێ نەبین كو بڕیاریش لێ دەرچن، بەلأم ئەگەر بێتوو بڕیار لێ دەرنەچن دەبێتە بهێتە نڤیسین كە راوێژكاریە، یەعنی خالەكا بهێتە نڤیسین دانیشتنێ دەستەی گشتی راوێژكاریە، یەعنی موشكیلەكە ئاشكرا بێتە نڤیسین، بەلأم ئەگەر بێتوو بڕیار لێ دەرچن پێتڤیە رێژەی بۆ دابنێن، بۆ نموونە بێژن زۆرینەی رەها، یەعنی پێنجە لە سەدێ زاید یەك، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینكی/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

خۆ ناتوانن بڕیار بدەن، چونكە دەستەی گشتی بە سەرۆكایەتی پەرلەمان پێك دێت و سەرۆكی فراكسیۆنەكان، چۆن بڕیار دەردەكات، بەڕێز كاك قادر فەرموو.

بەڕێز قادر ئۆتمان رەسول:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

پێشنیار دەكەم ئەو دەستەیە بتوانێ لەسەر بانگهێشتی یان داوای حەوت ئەندامی دەستەكەش بتوانێ كۆبوونەوە بكرێ، یاخود ئەم یەك لەسەر سێیە ببێت بە یەك لەسەر چوار، یەك لەسەر چواری فراكسیۆنەكان و فراكسیۆنێكیش، ئەگەر ببێت بە یەك لەسەر چوار جگەلە فراكسیۆنێكیش بتوانێ، یەعنی بتوانێ داوای كۆبوونەوەی دەستەكە بكات، یەعنی ئەگەر بكەین یەك لەسەر چوار دەتوانێ، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینكی/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

بەڕێز بەهار عبدالرحمن فەرموو.

بەڕێز بەهار عبدالرحمن محمد:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

لەم ماددەیەدا ئیشكالێك دەبینم لەو رووانگەیەی كە یاسا دەبێ جامع و مانع بێت، جێگەی تەفسیر و تەئویل نەبێت، من پێموایە لەم ماددەیەدا داڕشتنی جۆرێك لە تەفسیر و تەئویلی تێدایە، لەو رووانگەیەی كە باس دەكات یەك لەسەر سێی فراكسیۆنەكان، ئایا مەبەستی سەرۆكایەتی فراكسیۆنەكان یان ٣٧ پەرلەمانتارە، چونكە ئەگەر ٣٧ پەرلەمانتار یەك لەسەر سێی پەرلەمانتاران لە فراكسیۆنە جیاوازەكان داوا بكەن، یان سەرۆكی فراكسیۆنەكان؟ لێرە نووسراوە فراكسیۆنەكان ئەوە ئیشكالێكە، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینكی/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

ناخێر، سەرۆكی فراكسیۆنەكان، راست دەكەی، ئەوە زیاد بكرێت، راستە، بەڕێزان، گفتوگۆی تر لەسەر ئەم ماددەیە نەما، كۆتایی پێ هات، د.فرست فەرموو.

بەڕێز د.فرست صوفی علی:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

ئەم دەستەیە بە هیچ شێوەیەك بڕیاری تێدا نەهاتووە، ئەگەر بڕیاری تێدابایە بە ناوی بڕیار، دەبوایە بمانگوتبایە بە زۆرینەی ئامادەبووان، نیوە زاید یەك، هیچ بڕیاری تێدا نادرێ، دەستەیەكی هەماهەنگیە، ئەگەر سیاغەگەش بخوێنەوە رێك وا دەردەكەوێت، چونكە ئەمە باسی دەنگدان و شتی وای تێدانییە، باسی ئەوەنییە بە زۆرینە دەكرێن، بەس هەماهەنگیە، دەستەیەكی راوێژكاریە، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینكی/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

ماددەی (١١٤) بخوێننەوە تكایە.

بەڕێز قارەمان قادر فتاح:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

ماددەی (١١٤:

دەستەی گشتی ئەم ئەركانەی خوارەوە لە ئەستۆ دەگرێت:-

١- رۆڵی دەبێ لە هێنانە كایەی هاوهەڵوێستی لە ناو فراكسیۆنەكان.

٢- سەرپەرشتی كردن و رێكخستنی شاندەكانی پەرلەمان لە ناوەوە و دەرەوەی هەرێم.

٣- بەرنامە دانان بۆ وەرزەكانی گرێدانی خۆلەكانی پەرلەمان بە راوێژ لەگەڵ سەرۆكی لیژنەكان.

٤- پیادەكردنی هەر ئەركێكی دی كە بە پێی ئەم پەیڕەوە بۆی دیاری كراوە.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینكی/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

كێ قسەی هەیە بۆ گفتوگۆ لەسەر ئەم ماددەیە؟ دەست بە ناو نووسین دەكەین، دیارە حەوت بەڕێز داوا دەكەن گفتوگۆ لەسەر ئەم ماددەیە بكەن، دەست پێ دەكەین، بەڕێز سالار محمود فەرموو.

بەڕێز سالار محمود مراد:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

جارێكی تر جەخت لە ئەو بۆچوونەوە دەكەمەوە كە ئەم دەستەیە دەستەیەكە ناوی هاتووە و بە پێی پەیڕەو دەچەسپێنرێ، ماددەی پەیڕەوی بۆ دیاری دەكرێ، ناو لێنانیش بە پێی پەیڕەو واتە پێگە و ناونیشان و سەلاحیەت و دەسەڵات و ئاڕاستەكردن، بۆ پشتیوانی كردن لە دەسەڵاتی سەرۆكایەتی پەرلەمانی كوردستان، ئەگەر دیقەت بكەن لەو ماددەیەی پێشوودا بەشێك لە دەسەڵاتەكانی سەرۆكایەتی پەرلەمانیش دەبات دەستەی گشتی، بەشێك لە دەسەڵاتەكانی لیژنە پەیوەندیدار و كارە پێشەییەكان دەبات، راستە، هەموو پەرلەمانێك بەشێك بریتیە لە چەند بلۆكێكی سیاسی، هەندێك جار پێویستی بە تەوافوقی سیاسی هەیە یاساكان، یان بڕیارەكان، یان هەر هەڵوێستێك كە پێویست بووبێ، بەڵام كاتێك لە چوارچێوەی پەیڕەودا ئیستیحداسی ئەم دەستەیە دەكرێ نە لیژنەی هەمیشەییە، نە سەرۆكایەتیە، نە فراكسیۆنە، ئەمە چ مانایەكی هەیە؟ بردنی رۆڵێكە هەر یەكە لەو بەشانە، بەڵام لە هەمان كاتیشدا، ناتوانێ بڕیار بدات، وەكو تەوسیات بدات، وەكو لەوەی لە بڕگەی یەكەمدا هاتووە و لە بڕگەی چوارەمدا هاتووە، لە هەمان

کاتیشدا تەدەخولە لە ئەرکی لیژنە هەمیشەییەکانی تر، مەسەلەی سەرپەرشتی کردن و ڕێکخستنی شاندەکانی پەرلەمانی کوردستان لە ناوەوە و دەرەوەی هەرێم، ئەمە ئەرکی سەرۆکایەتی پەرلەمانە لەگەڵ لیژنەی پەیوەندیەکانی دەرەوە، لە هەمان کاتیشدا بەرنامە دانان بۆ وەرزەکانی گرێدانی پەرلەمان بە راوێژ لەگەڵ سەرۆکی لیژنەکان، واتە ڕۆڵی لیژنە، من باسی سەرۆکی لیژنە ناکەم، بەلاّم ڕۆڵی لیژنەکان لەم مەسەلەیە نامێنێ، واتە ئەمە هەموو ئەوانە تۆ دەستەی گشتی قۆرغ دەکرێ لە کاتێکدا دەستەی گشتیش ناتوانێ بڕیار دەربکات، واتە ئەمە بارێك دەبێ بەسەر کاری پەرلەمانییەوە، وە کورت کردنی کاری پەرلەمانییەوە بۆ خولی داهاتوو. زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز زانا عبدالرحمن فەرموو.

بەڕێز زانا عبدالرحمن عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پشتوانی لە ڕەئیەکەی کاك سالار دەکەم لە برگەی دووەم، پێموایە کە زیادە، ئەگەر لیژنەی پەیڕەو ئاگاداری من بێت، پێموایە خاڵی دووەم وای لێ بکرێ، سەرپەرشتی کردن و ڕێکخستنی شاندە سیاسیەکانی پەرلەمان لە ناوەوە و دەرەوەی هەرێم، نەك ئەو شاندانەی کە تەخسوسین، لیژنەیەك دیاری دەکات خۆی کێ دەڕوات ئەوە بە تەنسیق لەگەڵ سەرۆکایەتی پەرلەمان، بۆیە من پێموایە هەر کاتی خۆشی بۆ ئەوەیە زۆر جار هەندێ شاند دروست دەکرێ کە لە پارتە سیاسیەکان، لە فراکسیۆنە جیاوازەکان لە ناو پەرلەمان بۆ ئەوەی بڕۆنەوە دەرەوە و نوێنەرایەتی پەرلەمان بکەن، پێموایە ئەرکی ڕێکخستنی ئەوەبێ، نەك لیژنەکان، چونکە ئەوە کێشە و گرفت و ڕۆتین دروست دەکات، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز کاك علی عثمان فەرمووو.

بەڕێز علی عثمان:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەیا (١١٤) برگەیا یەکێ بە دیتنا من بە سڤکی هاتیە بەحس کرن، لەوما ئەز پێشنیار دکەم کو بەو شێوەیە بێتە دارشتن، دەستەی گشتی کار دەکات بۆ هێنانەکایەی لێك تێگەیشتن و هاوهەڵوێستی لە نێوان فراکسیۆنەکان، ئەگەر بە ڤی شێوەیێ بێتە دارشتن زۆر باشە، ژبەر کو بە سڤکی هاتیە ئیشارەدان، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز عمر عینایەت فەرمووو.

بەڕێز عمر عینایەت حەمە:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

سەرەتا پشتگیری لە قسەکانی کاك سالار و کاك علی و بەشێك لە قسەکانی کاك زاناش دەکەم، پێموایە ئەم سێ بڕگەیە زیادەیە، دوو، سێ، چوار، تێکەڵکردنی دەسەڵاتەکانی سەرۆکایەتی پەرلەمان لەگەڵ دەستەی گشتی و سەرۆکایەتی لیژنەکانە لەگەڵ دەستەی گشتی، ئەم (دوو، سێ، چوار) لابرێت، یان ئەو داڕشتنەی کاك علي عثمان باسی کرد دابڕێژنەوە، یان بەم شێوەیەی کە من دەیڵێم، دەستەی گشتی هەوڵدەدان بۆ نزیك کردنەوەی بیر و رای فراکسیۆنەکان و هێنانەکایەی هاوهەڵوێستی لە نێوانیاندا، هەر ئەوەندە بەسە، زیاتر دەستەی گشتی مەهامی تری نەبێ، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز تەلار خان فەرموو.

بەڕێز تەلار لطیف محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

منیش پشتگیری لە راکانی کاك سالار و کاك زانا و کاك عمر و کاك علی دەکەم، چونکە بە راستی لە خاڵی دووەمدا ئەوە بەشێك لە ئەرکەکە ئەرکی لیژنەی پەیوەندیەکانە، ئەوەی پەیوەندیدارە بە خاڵی سێیەمەوە ئەوە تەواو تەدەخولە لە کارەکانی دەستەی سەرۆکایەتی، یەعنی دەستەی سەرۆکایەتیە کار لەسەر دانانی ئەو بەرنامانە دەکات، نەك ئەو دەستە گشتیە، خاڵێکی تر ئەوەی کە پەیوەندیدارە بە خاڵی سێیەمەوە بە هەماهەنگی لەگەڵ لیژنەی یاسایی، یەعنی کە ئەمە گرنگە رۆڵی دەستەی سەرۆکایەتی، لیژنەی یاسایی لەوێدا ون دەبێت، یەعنی بۆیە گرنگە زۆر بە وردی خاڵی دووەم و سێیەم کاری لەسەر بکرێ، ئەگەر بڕیاری لێدرا ئەو دەستەیە هەبێ، خاڵێ چوارەم، یەعنی چی بەو شێوازە پیادەکردنی هەر ئەرکێکی دی بە پێی ئەم پەیڕەوە بۆ دیاری کرا، بە راستی ئەو خاڵە زۆر گرنگە لابرێت، دەبێتە هۆی دەست بەستنەوە و بە تایبەتی بۆ دەستەی سەرۆکایەتی، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز کاك شێرکۆ فەرموو.

بەڕێز د.شێرکۆ حەمە امین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لە راستیدا من لەگەڵ ئەوەدام هەمووی بمێنێتەوە، بەلاشمەوە گرنگە بە تایبەتی ئەو خاڵەی کە باس لە بەرنامەدانان دەکات بۆ وەرزەکانی خولەکانی گرێدان، چونکە یەکێك لەو گرفتە هەرە سەرەکیانەی کە لەم پەرلەمانە هەیە ئێمە رۆژانە بە راستی رەخنەی لێ دەگرین، یەعنی ئەوەیە کە نازانین لەسەر چ بنەمایەك پرۆژە یاسایەك دەهێننە پێشەوە، لەسەر چ بنەمایەك پرۆژە یاسایەکی تر نایەتە پێشەوە، هەروەها لەسەر چ بنەمایەك مەسەلەن پرساندنێك ناکاتە بەرنامەی کارەوە، بۆ وەڵامی یاداشتەکان نادرێتەوە، بۆیە من لەگەڵ ئەوەدام با هەبێت، لەگەڵ ئەوەدام لە راستیدا ئاگاداری ئیش و کاری ناو پەرلەمانیش بێ ئەم

دەستەیە، تەنها لەوەی خاڵی دووەمیان ئەوەی کە کاك زانا گوتی لەسەر مەسەلەی شاندە سیاسیەکان، یەعنی هەندێ شاند زۆر تەخسوسیە و پەیوەندیدارە بە لیژنەیەکی تایبەتمەندەوە، رەنگە ئەوە کاروباری لیژنەکە خۆی بێت، ئەوەی تریان روون بکرێتەوە کە مەبەستی لە شاندەکە چییە، ئەگەر نا من لەگەڵ ئەوەدام بمێنێتەوە، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز کاك خلف فەرموو.

بەڕێز خلف احمد معروف:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من پێشنیار دەکەم کە خاڵی دووەم لابرێ لە ماددەی (١١٤)ە، چونکە سەرپەرشتی کردن و رێکخستنی شاندەکانی پەرلەمان لە ناوەوە و دەرەوەی هەرێم، ئەوەندەی کاری دیبلۆماسی و پرۆتۆکۆلیە، ئەوەندە ئیشی ئەو دەستە گشتیە نییە، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز کاك قادر فەرموو.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز قادر ئۆتمان رەسول:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەوەی کاك زانا گوتی سەبارەت بە خاڵی دووەم من پشتگیری دەکەم، پشتگیری لە قسەکانی د.شێرکۆ دەکەم، چونکە ئەگەر ئێمە قەرارماندا دەستەکە هەبێ، ئەگەر دەستەکە هیچ ئەرکێکی نەبێت، هیچ دەسەڵاتێکی نەبێت بوونی لە چییە، ئینجا ئەم دەسەڵاتانە جگەلە لە خاڵی سێیەم نەبێ، باقی دەسەڵاتەکانی تر دەسەڵاتی پابەندکەر نین، دەسەڵاتی شکلینە، ئەو دەستەیە کە کۆ دەبێتەوە یان دەستەکە لاببەی، یان دەبێ ئەو ئەرکانەشی بۆ دیاری بکەی، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز علی حەمە صالح فەرموو.

بەڕێز علی حەمە صالح:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لە قسەی لیژنەی بەڕێزدا هات دەڵێ کارەکانی ئەم دەستەیە راوێژی و هەماهەنگیە، سەرپەرشتی کردن رێکخستن و راوێژ و هەماهەنگی نییە، بەرنامە دانان راوێژ و هەماهەنگی نییە، پیادەکردن راوێژ و هەماهەنگی نییە، یەعنی ئەمە پێچەوانەی ئەوەیە، بۆیە منیش تەئید لە قسەکانی کاك سالار دەکەم، ئەمە ببە سەرەوە بە ماددەی پێشووترەوە، دەڵێی یەك لەسەر سێ، بۆی هەیە جاری وا هەیە سێ فراکسیۆن لەوانەیە حەفتا کورسی پێك بێنن، بەلاَم نابنە یەك لەسەر سێی دەستەکە، بەلاَم پێنج فراکسیۆنی تر،

پێنج کورسین یەك لەسەر سێی پێك دێنن و دەتوانن داوای دانیشتنەکە بکەن، بۆیە تەئید لە قسەکانی کاك سالار دەکەم، هیوادارم بە وردتر لە چوارچێوەی موئەسەساتی سەیری ئەم بابەتە بکەن، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێزان، لیژنەکان کاتی روونکردنەوەتان هەیە؟ فەرموون.

بەڕێز د.فرست صوفی علی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێستا ئێمە بە پێی ئەو موناقەشەیە لەبەردەم دوو شت داین یان ئەسلەن ئەو دەستەیە هەر هەڵوەشێنینەوە، ئەمە خاڵی یەکەم، خاڵی دووەم، کە ئێمە موتەفقین وەکو لیژنەی کاتی لەگەڵتان بمێنێ، بەڵام بە سیاغەیەکی نوێ، کە ئێمە بە خۆمان لەگەڵ ئەوەداین هەبێت، بەڵام بەوەی کە ئێستا کاك عمر هاوکاری کردین و بۆ خۆشمان دەست کاریمان کرد بە سێ دەسەڵاتەوە، ناویان لێنانێین دەسەڵات، بە سێ مەهامەوە، یەکەمیان: دەستەی گشتی هەوڵدەدات بۆ نزیك کردنەوەی بیر و رای فراکسیۆنەکان و هێنانەکایەی هاوهەڵوێستی لە نێوانیاندا، دووەم: سەرپەرشتی دانانی بەرنامەی وەرزەکانی گرێدانی خولەکانی پەرلەمان بە راوێژ لەگەڵ سەرۆکی لیژنەکان، سێیەم: سەرۆکایەتی لە کاتی ناردنی شاندە سیاسیەکان راوێژ بە دەستەی گشتی دەکات، تەنها شاندی سیاسی، ئەویش تەنها راوێژیان پێ دەکات، یەعنی سەرۆکایەتی شاندە سیاسیەکان دەنێرێ، بەڵام دەتوانی راوێژ بە دەستەی گشتی بکات، خاڵەکەی تر دەبێ بمێنێ، بۆ بمێنێ پیادەکردنی هەر ئەرکێکی تر؟ چونکە پێشتر هەندێك ئەرك هەبوو ئەویش دەستەی سەرۆکایەتی راوێژی پێ دەکرد، ئەگەر سەیری پەیڕەو بکەنەوە، لەوێش دەیگوت بە راوێژ لەگەڵ دەستەی گشتی، یەعنی دەتوانی سەرۆکایەتی راوێژی پێ بکات یان نەکات، بۆیە ئەگەر دوای پشوو هاتینەوە ئەو سیاغەیەی کە ئێمە دەیکەین و لە چوارچێوەی چەند خاڵێك بەو پێشنیارانەی ئێوە وەرمان گرت، ئێمە پێمان باشە ئەو دەستە گشتیە بمێنێتەوە، چونکە خۆی هەیە، ئێستا کەستان لەم هۆلە ئینکاری ئەوە دەکەن بەیانی سەرۆکایەتی و سەرۆك فراکسیۆنەکان کۆ نابنەوە؟ خۆ ئەگەر نەبێ یەعنی هەر کۆ دەبنەوە، بەڵام لەوانەیە ئەو کاتی دەسەڵاتی هەموو لیژنەکان بگرن، لەوانەیە لە جیاتی پەرلەمان چەند لەو هۆڵەی باستان کرد و گوتان سەرۆکی فراکسیۆنەکان و سەرۆکایەتی لە جیاتی ئێمە قەرار دەدەن ئێمە قەبوڵمان نییە، ئێمە هاتووین ئەوەمان بۆ رێکخستوون، بەڵام بە دەسەلات بە راوێژ، بۆیە ئێمە لەگەڵ ئەوەداین کە هەبێ، بەڵام بەو تەعدیلاتانەی کە ئێوەی بەڕێز پێشنیارتان بۆ کرد، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئیمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

ئەم دانیشتنە هەڵدەگرین، پشوو وەردەگرین تاوەکو کاتژمێر (٣:٠٠).

دانیشتنی دووەم

بەڕێز جعفر إبراهيم ئێمنيكی/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

بەناوی خوای بەخشندەو میهرەبان، بەردەوام دەبین لەسەر دانیشتنەکەمان، ئەوانەی کە ماوە گفتوگۆی لەسەر ئەنجام دەدەین و دواتر ئەوەی تەواو بووینە دەیخەینە دەنگدان، بە دەنگدان یەکلایی دەکەینەوە، بەڕێزان بۆ گفتوگۆ لەسەر ماددەی (١١٥) دەرگای گفتوگۆ دەکەینەوە، ئەگەر ماددەکە بخوێنن، بەڕێزان لیژنەی پەیڕەو.

بەڕێز قارەمان قادر فتاح:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

سێیەم/ ئۆپۆزسیۆنی پەرلەمانی

ماددەی (١١٥)

ئەو فراكسیۆن و پەرلەمانتارانە دەگرێتەوە كە بەشداری پێكهێنانی كابینەی حكومەتیان نەكردووە.

بەڕێز جعفر إبراهيم ئێمنيكی/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

بۆ موناقەشە لەسەر ئەم ماددەیە و ئەوەی كە نووسراوە بەش نیە بەڵام (سێیەم/ ئۆپۆزسیۆنی پەرلەمانی) دیارە ئەوە شتێكی تازەیە ئیزافە كراوە،

بەڕێز جعفر إبراهيم ئێمنيكی/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

بەرێزان دەست بە گفتوگۆ ئەكەین، دیارە زۆر بەرێز داوایان كردووە لەسەر ئەو ماددەیە قسە بكەن، ناوەكان ئەخوێدرێتەوە.

بەڕێز بێگەرد تاڵەبانی:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

(زانە عبدالرحمن، قادر وتمان، حيات مجيد، شيرين حسنى، تحسين اسماعيل، محمد على، على عسمان، عيزت صابر، مريم صمد، فرحان جوهر، مامۆستا مروان، هاورامان گەچێنەیی، بێستون فائق، بەهار عبدالرحمن، دكتۆرە پەری، دكتۆر شێركۆ، حاجی كاروان، كاك بەشار، عمر عینایەت).

بەڕێز جعفر إبراهيم ئێمنيكی/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

دوو بەرێزی تر ماون، سوپاس، دەست بە گفتوگۆ ئەكەین، فەرموو كاك زانا.

بەڕێز زانا عبدالرحمن:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

بۆچوونی من وایە ئەو بڕگەی سێیەمە هەمووی لابرێ، هەم ماددەی (١٢٨، ١٢٩، ١٣٠) ش، پێم وایە تەعریف كردن و لە قاڵب دانی ئۆپۆزسیۆن لە ناو پەرلەمان كارێكی خراپە، ئۆپۆزۆسیۆن خۆی ئۆپۆزۆسیۆنە، ئەوەی بەشداری حكومەت ناكات، لەبەر ئەوە پێم وایە ئەو جۆرە تەعریف كردنە جۆرێكە لە قاڵب دان، لەبەر ئەوە سەیری ماددە و بڕگەكانیش هەر دژی ئەو پەیڕەوە خۆیەتی، هەندێ شت نووسراوە سەیرە، بۆیە بە

بۆچوونی من وایە ئەو ماددەی زیادە، ئەبێ جۆرێك لە ئازادی هەبێ، كۆت و بەند نەكرێ، كەی قسە ئەكات و ڕای چییە، لەبەر ئەوە ئەو شتە زۆر غەریبە، موناقەشە نەكرێ، لابرێ، سوپاس.

بەڕێز جعفر إبراهیم ئێمنیكی/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو حەیات خان.

بەرێز حەیات مجید:

بەرێز سەرۆكی پەرلەمان.

بەشی سێەم ئۆپۆزۆسیۆنی پەرلەمانی، ڕام وایە لابرێ، پشتیوانی قسەكانی بەرێز كاك (زانا) ئەكەم، چونكە سنووردار كردنە لە كوردستان، و پرسیارێكم لە بەرێزانی لیژنە هەیە ئەگەر ئاگایان لە ئێمە بێ سوپاسیان ئەكەم.......

بەڕێز جعفر إبراهیم ئێمنیكی/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

ئاگایان لێیە....

بەرێز حەیات مجید:

بەرێز سەرۆكی پەرلەمان.

ئەم جێكردنەوەی ئۆپۆزۆرسیۆن لە پەیڕەوی ناوخۆی پەرلەمانی كوردستان سوودیان لە پەێڕەوی ناوخۆی ژ ولاٚتێك بینیووە تا بەو جۆرە ئۆپۆزۆسیۆن جێگە بكەنەوە لە پەیڕەوی ناوخۆ كە سنووردار كردنی كاری ئۆپۆزۆسیۆنە لە كوردستان، سوپاس.

بەڕێز جعفر إبراهیم ئێمنیكی/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو مامۆستا.

بەرێز هەورامان گەچێنەیی:

بەرێز سەرۆكی پەرلەمان.

پێم وایە وشەی پەرلەمانتاران زیادەیە، ئەگەر بكرێتە فراكسیۆن كافیە، لە خوارەوەش باسی فراكسیۆن كراوە نەك پەرلەمانتار، سوپاس.

بەڕێز جعفر إبراهیم ئێمنیكی/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو كاك بێستون.

بەرێز بێستون فائق:

بەرێز سەرۆكی پەرلەمان.

تیمی ئۆپۆزسیۆنی بەشێكی گرنگی جەلسەی هەموو نیزامێكی سیاسیە لە حەقیقەت، وائەزانم ئەم بابەتە زۆر لە قەوانین و ئەنزیماتی پەرلەمانی جێی كراوەتەوە، مادام ئێمەش لە سەرەتاكانی پیادە كردنی كاری ئەزموونی ئۆپۆزۆسیۆنین لە كوردستان، پێم باشە ئەندامانی بەرێز بەو نیەتە سەیر بكەین كە فراكسیۆنی من ئەمرۆ لە موعارەزەیە ڕەنگە سبەی فراكسیۆنی مونافیسم بكەوێ، بۆیە گرنگە چوارچێوەی قانونی بۆ

کارەکانی ئۆپۆزۆسیۆن، بۆ ئەو حەق و مافانەی هەیەتی لەو پەیڕەوە جێی بکرێتەوە، بۆیە ئەو پەیڕەوە یەکێکە لەو فەقەرە زۆر گرنگ و تایبەتەکانی ئەو پەیڕەوە کە لە پەیڕەوەکانی تر و لە شێوەی بەڕێوەچوونەکانی نیزامی لە کوردستان لە ماوەکانی ڕابردوو تا ئێستا جیا ئەکاتەوە، سوپاس.

بەڕێز جعفر إبراهیم ئێمنیکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو بەهار خان.

بەڕێز بەهار عبدالرحمن:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

فراکسیۆن و پەرلەمانتار نیە کە بەشداری پێکهێنانی حکومەت ئەکات، ئەبێ بووترێ ئەو فراکسیۆن و پەرلەمانتارانەی کە پارتەکانیان یان قەوارەکانیان بەشداری پێکهێنانی کابینەی حکومەتی نەکردووە، سوپاس.

بەڕێز جعفر إبراهیم ئێمنیکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو کاك قادر.

بەڕێز قادر وتمان:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

سەبارەت بەو ماددەیە، فراکسیۆن و پەرلەمانتار لەبەر ئەوە وا هاتووە چونکە متمانە ئەدەن، بەلاّم ئەو فراکسیۆن و پەرلەمانتارانە ئەگرێتەوە کە بەشداری پێکهێنانی کابینەی حکومەتیان نەرکردووە، دەقە بگۆڕدرێ بگوترێ (ئەو فراسکیۆنانە ئەگرێتەوە کە بەشداری پێکهێنانی کابینەی حکومەتیان نەرکردووە یان کشاونەتەوە)، بۆ نموونە گۆران کۆمەڵی ئیسلامی لە ڕابردوو متمانەیان داوە بە کابینەکە، بەشداریان کردووە، بەلاّم دوایی کشاونەتەوە و ئێستا ئۆپۆزۆسیۆنن، کەواتە مەرج نییە فراکسیۆنێك کە بەشداری کرد لە پێکهێنانی کابینەکە دوایی مافی ئۆپۆزۆرسیۆن بوونی نەمێنێ، بە پێچەوانەوە، لەوانە کوتلەی سیاسی هەبێ لە سەرەتای تەشکیل کردنی وەزاری بەشداری لە پێکهێنانی کابینەکە نەکات، بەلاّم لە داهاتوو لە سێیەمساڵی تەمەنی کابینەکە بەشداری بکات، بۆیە ئەو دەقە ئەبێ بە شێوەیەکی تر دابڕێژرێتەوە بەو شێوە (ئەو فراکسیۆن و پەرلەمانتارانە ئەگرێتەوە کە بەشداری پێکهێنانی کابینەی حکومەتیان نەکردووە یان لێی کشاونەتەوە)، سوپاس.

بەڕێز جعفر إبراهیم ئێمنیکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو شرین خان.

بەڕێز شرین حسنی رمضان:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پشتەڤانیا ئاخافتێن کاك (زانا) و (حیات) خان دکەم، ئەڤی دبینم کو ئەڤ بەشێ هەنێ زیادە، هەروەسا پشتەڤانیا ئاختێنت کاك (تحسین) دکەم کە پێش پێش مە داڤێگاڤێ کو سەبارەت بە ناونیشانێت ڤی بەشی، وشا (ئۆپۆزۆسیۆنێ) ورێ راگرن، سوپاس.

بەڕێز جعفر إبراهیم ئێمنیکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو کاك مەروان.

بەڕێز مروان گەلاڵی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەگەر بە وردی سەیری ئەو بابەتە بکەین قەناعەتم وایە هەر وڵاتێك ئەگەر ئۆپۆزۆسیۆنێکی کارای هەبێ ئەو وڵاتە بەرەو پێش ئەبات، بەڵام بەداخەوە لە وڵاتی ئێمە ئەتوانم بڵێم بابەتەکان بەلارێ دابراون، چ حکوکەت داریە، چ ئۆپۆزۆسیۆنە، لەبەر ئەوەی کە باسی حکومەت ئەکرێ بەشێکمان لەوانەیە بەشێوازێکی تر سەیری بکەین، کە باسی موعارەزە ئەکرێ بەشێکی تر بە نەوعێکی تر سەیری بکات، دەنا بەراستی لە ناو پەرلەمانی کوردستان ڕام وایە دەستەی سەرۆکایەتی ئەگەر بمانەوێ ئەو حکومەتە ببێتە حکومەتێکی کارا و خزمەتی هاووڵاتی بکات ئەسڵەن ئەوانەی دەستەی سەرۆکایەتی ئەبن ئەبێ موعارەزە بن، بۆ ئەوەی ئەو حکومەتە دایمەن وەکو وەرەقەیەکی مەرفوع لەسەر سەری بێ، ترسی ئەوەی هەبێ ئەگەر خزمەتی نەکرد لێرە متمانەی لێ بسەنرێتەوە، بەداخەوە ئەڵێم کە ئەڵێن نابێ ئۆپۆزۆسیۆن هەبێ، تەئیدی قسەی بەرێز کاك (قادر وتمان) ئەکەم، و بە تایبەتی فراکسیۆن و یان پەرلەمانتارەکە زیادە، چونکە ئەو پێناسەی کە بۆ فراکسیۆن کراوە ئەگەر ئەوە دەربچێ ئەگەر یەك نەفەریش وەکو فراکسیۆن لە قەڵەم بدرێ کەوایە ئەوە بەو شێوە ئەبێ، پەرلەمانتار زیادە، سوپاس.

بەڕێز جعفر إبراهیم ئێمنیکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو دکتۆرە پەری.

بەڕێز پەری صالح:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

تێبینی من کاك (قادر) باسی کرد، بەڵام ئەگەر لە داڕشتنەوەکەش پێویستیم بە یارمەتی دوا قسە هەیە، ئەوجا دایدەڕێژمەوە، سوپاس.

بەڕێز جعفر إبراهیم ئێمنیکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو کاك حاجی کاروان.

بەڕێز کنعان نجم الدین (حاجی کاروان):

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

بۆ ئەو شیشكالیەتەی كاك (قادر) باسی كرد، خوشكە (بەهار) باسی كرد، ئەو داڕشتنە (ئەو فراكسیۆنانە ئەگرێتەوە كە پارتەكانیان بەشداری كابینەی حكومەت ناكەن)، یەعنی هەم بۆ كشانەوە ئەبێ و هەم بۆ ڕابردووش ئەبێ، سوپاس.

بەڕێز جعفر إبراهیم ئێمنیكی/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

سوپاس، بەڕێزێكی تر بەهەمان شێوە باسی كرد، بەڕێز خلف احمد فەرموو.

بەڕێز خلف احمد:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

لەبەر ئەوەی ئەگەر سەیری مافەكانی ئۆپۆزۆسیۆن بكەین كە لێرە دیاری كراوە پێچەوانەی زۆربەی ئەو ماددانەی كە ئێمە دەنگمان لەسەر دا، بۆیە من بە زیادی ئەزانم ئەو بابەتە هەبێ، چونكە ئۆپۆزۆسیۆنی پەرلەمانی هەر خۆی ئۆپۆزۆسیۆنی سیاسی ئۆپۆزۆسیۆنە، پێویست بەوە ناكات لێرە بخرێتە ئەو چوارچێوەیە، ئەڵێن ئەگەر لەسەر هەر ماددە بڕگەیەك چەند بۆچوونێك هەبوو بۆچوونی ئۆپۆزۆسیۆن پێش ئەوانی تر ئەخرێتە دەنگدانەوە، ئێمە یەكلامان كردۆتەوە لەو پەیڕەوە، ئەڵێین ئەو بۆچوونانەی كە سێ بۆچوونی جیاوازی لەسەر هەیە، دەنگدانی لەسەر ئەكرێ، كاك سێ بۆچوون یان چوار بۆچوون دەنگی زیادی هێنا ئەوە سەرئەگرێ لە پەرلەمان، كەواتە ئەوە پێچەوانەی پەیڕوەكەیە كە دەنگمان لەسەر داوە، بەپێی قەبارەی خۆیان بەشیان ئەبێ لە لیژنەكان، ئەوەش یەكلایی كراوەتەوە، چونكە هەر خۆی وایە بەپێی قەبارەی ئیستیحقاقی ئینتیخابی لە لیژنەكان هەموو فراكسیۆنەكان بەشیان هەیە، كەوایە دیسان زیادە و تكیرار لە ناو پەیڕەوی ناوخۆ زیادەیە، ئەوەی كە ئەڵێ نوێنەرێكیشان لە دەستەی گشتی، دیسان چەسپاندوومانە، هەموو ئەندامێكی پەرلەمان كە نوێنەرایەتی لیستی خۆی ئەكات بە جیاوازی ئۆتۆماتیكی فراكسیۆنی بۆ تەشكیل ئەبێ، كە فراكسیۆنی هەیە ئۆتۆماتیكی ئەندامە لە دەستەی گشتی، كەوایە ئەوەش زیادە، لەبەر ئەوە هۆكارێك نابینم بۆ مانەوەی مەسائیلی ئۆپۆزۆسیۆن، سوپاس.

بەڕێز جعفر إبراهیم ئێمنیكی/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو مونا خان.

بەڕێز مونا نەبی:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

من لەگەڵ كاك (زانا و حیات خان و دكتۆرە شرین و كاك خلف) ئەكەم، ئەو بەشە زیادە، لابرێ، سوپاس.

ب بەڕێز جعفر إبراهیم ئێمنیكی/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو كاك تحسین.

بەڕێز تحسین اسماعیل:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

هەروەك لە سەرەتاش وتم لە ناونیشانەکەی، ئۆپۆزۆسیۆنی پەرلەمانی شتێکی زیادەیە، هەموو پەرلەمانتارە بەڕێزەکان یەکسانن لە ناو هۆڵی پەرلەمان، و ئازادیشن لە ڕا دەربڕین، کەوایە ئۆپۆزۆسیۆن و نا ئۆپۆزۆسیۆن بە ڕای من نییە، سوپاس.

بەڕێز جعفر إبراهیم ئێمنیکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو کاك عمر.

بەڕێز عمر عینایەت:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من داڕشتنێکم نووسی و ناردم بۆ بەڕێزانی لیژنە، بە تەسەوری من ئەگەر بوونی ئەوە زۆر گرنگە، ئەگەر پەرلەمانێك ئۆپۆزۆرسیۆنی تێدا نەبێ پەرلەمانێکی مردووە، لەبەر ئەوە بوونی ئۆپۆزۆسیۆن زۆر گرنگە، بەتایبەتی لە ناو پەرلەمان لەوانەی لە دەستەی سەرۆکایەتی بەشدار نەبین، واتە ئۆپۆزۆسیۆنین، ئەگەر لە کابینەکەش نەبێ هەر ئۆپۆزۆسیۆنین، لەبەر ئەوە پێم باشە ئەوەی ناردوومە بۆ لایان بیخوێنەوە، ئەگەر بگەڕێینەوە بۆ دواوە کە باسمان کرد ئەگەر یەك ئەندام توانی فراکسیۆن دروست بکات کەوایە ئەبێ وشەی پەرلەمانتار لابرێ، ئەگەر سەرکەوتوو نەبووین با بمێنێتەوە، دەقەکەشم ناردووە بۆ لیژنە، سوپاس.

بەڕێز جعفر إبراهیم ئێمنیکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو دکتۆر محمد.

بەڕێز د. محمد علی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لەسەر بڕگەی سێیەم قسەم نییە، بەڵام پێشنیاری ئیزافە کردنی بڕگەیەك ئەکەم بۆ بەشی دەیەم، ئەگەر لێرە جێی ببێتەوە لەسەر ئۆپۆزۆسیۆن قسەم نییە، (گرووپی پەرلەمانی گشت پارتەکان پێك بهێنرێ)، لە هەندێ نموونەی دیموکراسی پەرلەمانی ئەم نموونەیە هەیە، بۆ نموونە لە پەرلەمانی بەریتانیا، بەلجیکا، کەندا، گرووپی پەرلەمانی گشت پارتەکان هەیە بۆ پشتگیری لە کوردستان، لە بەلجیکا هەیە، لە کەندا هەیە، بۆیە پێشنیار ئەکەم گروپی پەرلەمانی گشت پارتەکان پێکبهێنرێ، بەو شێوەیە نووسیوومە، دوایش بۆ برادەران ئەینێرم، (گرووپی پەرلەمانی گشت پارتەکان لە پەرلەمانتارانی هەموو فراکسیۆنەکان بۆ شتگیری کردن لە کەیسی دۆزێکی دیاری کراو یان بابەتێك پێك دێ و ئەندامانی پەرلەمان بۆیان هەیە گرووپی پەرلەمانی لە کاتی پێویست پێك بێنن٩، گرووپی پەرلەمانی لەسەر داوای ژمارەی یاسایی ئەندامان دوای بەدەست هێنانی ڕەزامەندی سەرۆکایەتی پەرلەمان پێك ئەهێنرێ، سەرۆکایەتی پەرلەمان بڕیار لەسەر ماوەی بەرکار بوونی گرووپی پەرلەمانی ئەدات، لە هەر فراکسیۆنێك یەك ئەندام بۆی هەیە ئەندامی ئەو گرووپە بی، فراکسیۆنەکان سەرپشکن بۆ پێشنیار کردنی ئەندامێك، گرووپی پەرلەمانی پاش دەرچوونی ڕەزامەندی دامەزراندنی لەلایەن سەرۆکایەتی پەرلەمان یەکەم کۆبوونەوەی خۆی لە ماوەیەك

کە لە (١٥) ڕۆژ تێپەڕ نەکات ئەبەستێت و لەو کۆبوونەوەیە سەرۆك جێگر و بڕیار دەرێك بۆ گرووپەکە هەڵئەبژێرێ، گرووپی پەرلەمانی تەنیا لەو بوارانە پێشنیاز و بۆچوون ئەداتە سەرۆکایەتی پەرلەمان و پەرەلەمانتاران و لیژنەکانی پەرلەمان کە بۆ ئەو مەبەستەی بۆی دامەزراون، سوپاس.

بەڕێز جعفر إبراهيم ئێمنیکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، ڕەنگە شوێنی ئەو ماددەیە نەبێ، ڕەنگە لە ئەحکامەکان لە بەشی (١٢) لەوێ باسی بکرێ، فەرموو کاك صالح.

بەڕێز صالح فەقێ:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لە بەشی دەیەم پێشنیاری ئەوەم کرد کە ئەو بابەتە هەر موناقەشەی نەکرێ، لەبەر ئەوی پێم وایە جگە لە ئیش و کاری ڕۆژانەی لیژنەکان و پەرلەمانتاران ئەرکە سەرەکییەکانی ئەو پەرلەمانە دیارە کە خۆی لە پرۆسەی یاسادانان و چاودێری کردنی یاسا و یاسای بودجە ئەبینێتەوە، بۆیە ئەوە ئەرکی سەرەکییەتی، پێم وایە ئەوە وەکو سەرەتاش وتم کاری ئۆپۆزۆسیۆن و دەستەڵات لە حکومەتە بە بواری تەنفیزی پێم وایە لە ناو ئەو پەرلەمانە هەموومان یەکین، زۆرکات کە حیزبەکشەمان لە حکومەت لە دەستەڵاتە، یان لە وەزارەت ئێمەش مافی خۆمانە دژی بوەستینەوە، لە هەندێ حاڵەتی ئەوەی کە پێمان وابێ کە حکومەت نەبوانییوە ئەرکی خۆی ئەنجام بدات، بۆیە نابێ تەسکی بکەیتەوە لەوەی گرووپێك معارەزەیە، گرووپەکەی تر وا دەرئەکەوێ گرووپێکی تر هەیە بە ناوی دەستەڵات، سوپاس.

بەڕێز جعفر إبراهيم ئێمنیکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو دکتۆر عیزەت.

بەڕێز عزت صابر:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پشتیوانی ڕای کاك (زانا و صالح و حیات خان) ئەکەم، لە ڕاستی (٣) خاڵ پێچەوانەی پەیڕەوی ناوخۆیە، ناکرێ پەرلەمانتاری ئۆپۆزۆسیۆن و دەستەڵاتیشیت هەبێ، ئەوکات پەرلەمانتاری دەستەڵات مافی نییە چاودێری وەزیر و ئەرکی خۆی بەجێ بگەیەنێ کە لە پەیڕەوی ناوخۆی پەرلەمان هاتووە (٢) ئەرکی گرنکی هەیە (دەرکردنی یاسای باش، چاودێری کردنی دەستەلاتی جێ بەجێ کردن)، بۆیە پێشنیار ئەکەم ئەو (٣) ماددەیە (ئۆپۆزۆسیۆنی پەرلەمانی) هەڵبوەشێتەوە، سوپاس.

بەڕێز جعفر إبراهيم ئێمنیکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو فەرموو کاك فەرحان.

بەڕێز فەرحان جوهر:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەم ماددەی ئەگەر بشمینێت هەر چەند لەگەڵ ئەوەم نەمێنێ، بەڵام ئەگەر بشمینێت بەو شێوازەی ئێستا هەڵەیە، بەو شێوەیە دامڕشتووە (ئەو پارت و قەوارانە ئەگرێتەوە کە فراکسیۆنیان لە نێو پەرلەمان هەیە بەشداری کابینەی حکومەتیان نەکردووە یان لە حکومەت کشاونەتەوە)، سوپاس.

بەڕێز جعفر إبراهیم ئێمنیکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

ئەگەر ئەوە بنێریت بۆ لیژنەی پەیڕەو، سوپاس، فەرموو دکتۆر شێرکۆ.

بەریز د.شێرکۆ حمە امین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەوە ماددەیەکی گرنگە، ئەو چەند ماددەی کە پەیوەندیدارە بە ئۆپۆزۆسیۆنی پەرلەمانیەوە، هیوادارم وا سەیر نەکرێ گرووپێك پێی وابێ بۆ ئەبەد لە دەستەڵاتن، گرووپێکیش پێی وابێ بۆ ئەبەد لە ئۆپۆزۆسیۆنە، ئەگەر وابێ کەوایە هەر لە سەرەتاوە کۆتایی یاریەکە دیاری کراوە کە وا نییە لە راستیدا، ئەتانگێرمەوە بۆ خولی پێشووی پەرلەمانی کوردستان کە چەند گرنگە ئەو بڕگە و ماددانە هەبێ، لە خولی پێشووی پەرلەمانی کوردستان کە بۆ یەکەمجار ئێمە وەکو موعارەزە هاتینە پەرلەمانی کوردستان داوامان کرد لیژنەی دەستپاکیمان بدەنێ، ڕازی نەبوون لیژنەی دەستپاکی بدەن بە فراکسۆنی گۆڕان لە خولی پێشوو، بۆیە گرنگە، نازانم ئەو سەخاوەتە لە کوێ هاتووە کە پێویست بەو بڕگە و ماددەیە ناکات ئەوان خاوەنی هەموو شتێکن، پێویستە هەبن، و سەرەتایەکی قانوونی زۆر باشە بۆ ڕێکسختنی کاری ئۆپۆزۆسیۆنی، بەڵێ لە هەموو دونیا هەیە، بلوکێك هەیە حیزبەکەی لە دەستەڵاتە، بلوکێکیش هەیە لە دەستەڵات نییە، ئەوە نە بیدعەیە، بەڵکو ئەسڵەن دواکەوتووین لەوەی کە پەیڕەوەکە یان ئیش و کارەکانمان لەو شێوە ڕێکنەخستووە، بۆیە من لەگەڵ ئەوەم بمێنێ و ئەو دەستکاریانەش بکرێ، ئەوەی ئەو هاوڕێیانە لە سەرەتا وتیان ئەوانەی کە قەوارە سیاسیەکەیان یان حیزبەکانیان بەشداریان نەکردووە یان ئەکشێنەوە لە حکومەت، منیش لەگەڵ سیاغەی ئەو هاوڕێیانەم، لەگەڵ ئەوەشم سەرۆکایەتی ئەو لیژنانەیان پێ بسپێرێ کو لە خاڵی یەکەم دیاری کراوە، و لەگەڵ ئەوەشم لە ناو دەستەی سەرۆکایەتی ئەندامیان هەبێ، زۆر گرنگە بمێنەوە، سوپاس.

بەڕێز جعفر إبراهیم ئێمنیکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو کاك علی.

بەڕێز علی عوسمان:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

من ماددا دەهێ ژی تەئیكد كری سەبەب ئۆپۆزۆسیۆنا پەرلەمانی، ئەز پێشنیار دكەم ماددی (١١٥) و (١١٦) و (١١٧) ئیكجار بێنە ئیلغا كردن، پێویست نینە، پشتگیریا ڕایە كاك (زانا، حیات خان، شرین خان، كاك خلف، كاك تحسین، و كاك زانای دكەمەڤەوە، كو ئەڤ بابەتە بهێتە هەلگرتن ل پەیرەوا پەرلەمانێ كوردستانێ، سوپاس.

بەڕێز جعفر إبراهیم ئێمنیكی/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

سوپاس، كاك بهزاد فەرموو.

بەڕێز بهزاد درویش:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

بڕاستی ڕاستە مە ناڤێ خۆ نەنڤیسی بەس دیارە ئەو بەڕێزێت موداخەلە كری، بەحسێ هەر سێ ماددا دكات، ئەڤە ماددێ ١٢٩ كە بیتە ١١٦ و ١١٧ ، بەلاْم ئەڤان بەڕێزان تێن بەحسێ هەر سێ ماددا دكەن، مهیم مەخسەدا من ئەو نینە، لبەر هەنێ وی ڕوخسەتێ بدەنە مە دا ئەمیش دیار كەین كا كاری ئۆپۆزسینی چەندی پێویستە لێرە هەبیت، ئەگەر بێتو ئەڤ بەشە لێرە دانایە تەبعەن نوێنەرێت هەمی لایەنی سیاسی ئەغلەبە بەشدار بی لە داڕشتنا ئەڤ پەیڕەوێ، ئەڤ لیژنا كاتی نوكەشی بەردەوامە، ئەگەر بێتو ئەم بێین ئەو بەشەی لادەین دیارە نیەتەكا دی بهێت خەلكەك لێك داتەوە ئەڤ نیەتە یەكجاری ئۆپۆزسیۆنی نەهێلین و پرۆسا دیموكراسی بەرەو پاش ببەن قەناعەتا من بۆ پەرلەمانێ كوردستانێ دبیتە عەیب داریەك، چونكە ڤی گاڤێ ئەم قیاس نەكەین لسەر وێ گاڤی هەتا ئیحتمالە ڤی گاڤی هەتا دەسەلاتیش ڕەنگە زۆر ئەندامێت پەرلەمانی دسەلاتی ژی ڤی گاڤی ڕازی نەبن ئەدا پەرلەمانێ و پەرلەمانتارێ بۆ خۆ بڕاستی، چونكی حالەتەكی دشێن بێژین نە ئاسایی تێ بپەریتن ل ڤی فەترێ، ئەم وێ هەستێ دكەین جا ئەگەر بهێت ئەم ڤی برگەیەش لابەین ڕاستی دبیتە شتەكی زۆر خراپ بۆ پرۆسا دیمەكراسی و ڤەتیش كرنا ئۆپۆزسیۆن و ڕەئیا بەرامبەر كو نمینێت، بۆ هەندی زروری دزانم كو ئەڤ بەشە بمینیت، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر إبراهیم ئێمنیكی/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

سوپاس، پێش ئەوەی كاك د.فرست قسە بكات، قسەی كۆتایی بەبەڕێز علی حمە صالح دەدەین، فەرموو.

بەڕێز علی حمە صالح:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

بابەتی ئۆپۆزسیۆن بوون چەند لە خزمەتی ئەو هێزانەیە كە دەبێتە ئۆپۆزسیۆن ئەوەندە لە خزمەتی دەسەلات دایە، دەسەلات بۆ ئەوەی توانای مانەوەی هەبێ پێویستی بە ئۆپۆزسیۆنێكی جدیە، هەر دەسەلاتێك باوەڕی بە ئۆپۆزسیۆن نەبوو تەمەنی خۆی كورت دەبێتەوە، تەمەنی خۆی كەم دەكاتەوە، ئەم بیركردنەوە بیركردنەوەیەكی زۆر خراپە كە پێتوایە ئۆپۆزسیۆن نابێ نوزەی هەبێ نابێ حیمایەی هەبێ، بەعەكسەوە دەسەلات دەبێ تەشجیعی ئەوە بكات ئۆپۆزسیۆنێكی جدی هەبێ، ئەم تەشجیعە بە چی

دەكرێ بە حیمایە دەكرێ، ئۆپۆزسیۆن دەبێ حیمایەی هەبێ، حیمایەكەش كە لەیاسا و لە پەیڕەوەكاندا جێگیر بكرێ، نەك ئەوەی انشالله موعادەلاتی سوڵتە ئەم ئۆپۆزسیۆن بوونە دەگۆڕێ، یەعنی خۆ دنیا هەر وانابێ، بەڵام ئەم بیر كردنەوە بیركردنەوەیەكی زۆر خراپە، من بام حیمایەی زیاترم بۆ ئۆپۆزسیۆن دەكرد، بۆ ئەوەی چاودێر بێ بەسەرمەوە، بۆ ئەوەی رەقیب بێ بەسەرمەوە، دەسەڵاتێك باوەڕی بە رەقابەتێكی نەبێ زۆر خراپە، خاڵێكی تریش لێتان ناشارمەوە، ئەم بەشەی ئۆپۆزسیۆن بە شێوەیەك لە شێوەكان كوا لە لیژنەی پەیڕەوی نووسراوە، ئێستا بۆنی ئاڵوگۆڕی موعادەلات و شتی تر دەكەین و سوپاس.

بەڕێز جعفر إبراهیم ئێمنیكی/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

سوپاس، گفتوگۆ لەسەر ئەم ماددەیە و لەسەر ئەم دروشمە كە شتێكی تازەیە كۆتایی هات، بەڵام ماددەی ١١٦ و ١١٧ پێویستی بە موناقەشەیە، ئێستا داوا لە كاك د.فرست دەكەین چۆن ئەمە یەكلایی بكەینەوە، چۆن موناقەشە بەردەوام بێ، فەرموو.

بەڕێز د.فرست صۆفی:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

ئێمە كە ئەم پەیڕەوەمان نووسی هەندێكی بەڕای جیاواز، هەندێكیشی سیستمی كاركردنمان وابوو ئەندامانی لیژنەی كاتی دەزانن، ئەگەر یەك كەسیش ڕەئیەكی هەبایە لەو ١٦ كەسەی، هەر تەسبیت دەكرا لەناو پەیڕەوەكە دادەنرا، ئەگەر سەیر بكەی و بگەڕێینەوە كاك علی لەو چەند رۆژەی ڕابردوو، نزیكەی بوو بە ساڵێك خەریكی موناقەشە كردنی ئەو پەیڕەوەین، زۆر شتی تریش هەبوو وئیتفاقیشمان لەسەری كردبوو وبە كۆی دەنگیش تێ پەڕی بوو، خرایە تەسویتیش و بەدڵی ئێمەش نەچوو و هیچ قسەیەكمان نەكرد، یەعنی دەبێ تەبیعی وەری بگرین كە مەسەلەن لێرە ڕەئی جیاواز لەسەر شتێك هەبێ، بەو خەستیەی نییە كە كاك بهزاد باسی دەكات، یەعنی ئێمە دامانناوە بەڵێ لە پەیڕەو دامانناوە، بەڵام هەر نەسەكی دامانناوە خازعە بۆ دەنگدانی ئەو پەرلەمانتارانە، ئەگەر وابێ بگەڕێینەوە و لە پەیڕەوی پێشتریش نەبووە ئۆپۆزسیۆن هەبووە، مەعنای وایە ئەگەر هەبوو بەهاری ئۆپۆزسیۆنە شەرت نییە، ئەگەر نەش بوو ڕێگری لە شۆپۆزسیۆن ئەوەش مەرج نییە، نەش بووە و كاری خۆشی كردووە، لەبەرئەوە ئێمە پێشنیاز دەكەین، لەبەرئەوەی دوو ڕای جیاوازی زەق لەسەری هەیە، ئەو بابەتە كە خاڵی ٣ یە یان دەمێنێ یان نامێنێ، بۆیە ئێمە ئەگەر بێتو ماددەكانیش بخەینە گفتوگۆ لەوانەیە سەعات و نیوێكی دیكەشمان بڕوات، ئەخیری بڕیار بەوە بدرێ كە نەمێنێ، مەسەلەن، بۆیە ئێستا ئەوە پێشنیاز دەكەین ئەوە بخرێتە دەنگدان كە ئایا ئەو بەشە دەمێنێ یان نامێنێ ئەو چەند ماددەیە، ئەگەر ما بەردەوام دەبین لە گفتوگۆ و تەنزیمی دەكەین، ئەگەر نەما دەچینە سەر لایەنێكی دیكە.

بەڕێز جعفر إبراهیم ئێمنیكی/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

سوپاس، ئەو ڕایەی لیژنەی پەیڕەو ڕای گەشە خان وەردەگرین، فەرموو.

بەڕێز گەشە دارا :

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

من وەكو ڕای خۆم ئەم قسەیە دەكەم، دیارە ئێمە پێشتر كە ئەم بابەتەمان ڕێك خست بۆ خزمەتی كاری ئۆپۆزسۆنی و كاری پەرلەمانی بوو، كەلە كاتێك دا بوونی ئۆپۆزسیۆنێكی بەهێز بە جیاوكێكی ئیجابی بۆ بەهێزكردنی ئۆپۆزسیۆن و بەهێزكردنی پەرلەمانە، یەعنی ئەمە لەو مەنتقەوە سەرچاوەی گرتووە، پێموایە ئەگەر دایبنێین هەندێ جیاوك تەمیزی ئیجابی تیایە لە خزمەتی كاری پەرلەمانی دەبێت و هیوادارم پەرلەمانتاران قبوڵی بكەن.

بەڕێز جعفر إبراهیم ئێمنیكی/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

سوپاس، ڕەئی بەو ئاراستەیەیە كە پەرلەمانتاران ئۆپۆزسیۆنی پەرلەمانی پەسەند بكەن، دوو كەسی تر وەردەگرین، پێش ئەوەی پرسەكە بە دەنگدان یەكلایی بكەینەوە، فەرموو.

بەڕێز علی حمە صالح:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

ئەو پێشنیبارەی كاك فرست ڕاستە لەسەر هەندێ شتی بەسیت، بۆ نموونە وەزیر ئیستجواب بە چەند دەنگ بكرێ، ئەمە بووە، بەڵام لەسەر بابەتێكی گرنگ بڕگەیەكی ئاوا ئەساسی كە حیمایەی ئۆپۆزسیۆن دەكات و ئۆپۆزسیۆن حیمایەی پرۆسەی دیموكراسی دەكات، ئێستا لێرە بخرێتە دەنگدان و پێموایە تەوافوق لەسەر هەموو پەیڕەوەكە تێك دەچێت.

بەڕێز جعفر إبراهیم ئێمنیكی/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

سوپاس، كاك بەهزاد ڕەئی كۆتایی؟ فەرموو.

بەڕێز بهزاد دەرویش:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

تكا لە لیژنەی كاتی دكەین حیاداتا خۆ بپارێزی بڕاستی لەبەشی بودجە كە زیاتر چەند كەس دوو ڕەئی هەبوو و لێرەش نەبوو تەبعەن یەكێكیان نەگوت ئەگەر بودجە نەهات لە كاتی دیاری كراو بانگهێشتی سەرۆكایەتی حكومەت بكات، ڕەئیەك هەبوو بانگهێشتی وەزیر بكات، بەڕێز سەرۆكی لیژنەی كاتی بیانوی ئەوەی هێنا گوتی ئەوە لە عورفی پەرلەمانات نییە و زۆر بیانوی هینا كە ئەو زیاتر لە سێ كەس پشتگیری كردبوو نەخرا دەنگدان، بەڕاستی ئەمە بە قەناعەتی ئێمە ئەم بەشە زۆر لەوە گەورەترە كە تۆ باسی بەشەكی جوزئی بكەی لەناو بودجە ئێستا بە دەنگدان ئەم بەشە هەمووی نەمێنێ بەڕاستی بە تەواوەتی لێكەوتەی خراپی دەبێت، تكا دەكەین دەستەی سەرۆكایەتی پەرلەمان كە ئەم بابەتە نەخرێتە دەنگدان و بەردەوام بین، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینكی/جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

سوپاس، كاك قارەمان فەرموو.

بەڕێز قارەمان قادر فتاح:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێمە لە کاتی داڕشتنەوەی پەیڕەوی ناوخۆی پەرلەمان، کاتێك کە ئیستحداسی مەوزوعی ئۆپۆزسیۆنی پەرلەمانی کرا، ڕای جیاوازمان نەبووە، یەعنی ئەگەر سەرنج بدەین لەسەر هەر بابەتێك و لەسەر هەر مادده و بڕگەیەك ڕای جیاواز هەبێ، بەڕایەك یان بە دوو ڕا هاتووە، بە پێی ئەو میکانیزمەی دامان نابوو لە سێ کەس زیاتر پشتیوانی لە هەر بڕگە و ماددەیەك بکات، بۆ ئەوەی بخرێتە دەنگدان، خراوەتە دەنگدانەوە، ئەوەی کە پێشتر کردوومانە، بەڵام ئێستا ئەو مەسەلەی ئۆپۆزسیۆنی پەرلەمانی پێشتووتر بەڕای جیاواز لەوێ نەمان هێناوە، هیچ کام لە بڕگە و ماددەکان ڕای جیاوازیان نییە، با گفتوگۆ و موناقەشەکە لەسەر کۆی بابەتەکان بەردەوام بین، پێشموایە بۆ وەڵام دانەوەی یەك شت، یەعنی ئێمە بەردەوام خەریکی بەرهەمین، قەت لەگەڵ نوێکاری نین،ئەمە یەکێك لەوەی کە خۆمان کردوومانە یەکێ لە داهێنانەکانە کردوومانە، مەرج نییە، لەهەموو بابەتەکان و لە هەموو بەشەکان و لە هەموو بڕگە و ماددەکان ئێمە ئیستفادەمان لە پەیڕەوی ناوخۆی وڵاتانی تر کردبێ، بۆ ئێمە قابیلی ئەوە نین داهێنان بکەین، من پێموایە ئۆپۆزسیۆنی پەرلەمانی یەکێ لە گرنگترین بەشەکان و ئەحداسە نوێیەکانە کە لە ناو پەیڕەوی ناوخۆی پەرلەمانی کوردستان کراوە بەبێ جیاوازیش، مەرج نییە خۆ لە چوار ساڵی داهاتوو لایەنێکی سیاسی ئۆپۆزسیۆن بێ و لایەنێکی سیاسی تر لە پەرلەمان، بۆیە من پێموایە دەبێ گفتوگۆ لەسەر کۆی ماددەکان بکرێ و دواتر ماددەبە ماددە بخرێتە دەنگدان، ئەگەر وابڕیارە لەسەر هەر هەمووی بێت و بە یەکجاری گفتوگۆی بکرێ، ئەوە پێچەوانەی ئەو میکانیزمەیە کە دامانناوە، بۆیە دەبێ موناقەشە لەسەر کۆی ماددەکان بکرێ و دواتر بیخەینە دەنگدان و سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، بەڕێزان ئێمە لە دەستەی سەرۆکایەتی بڕیارمان دا، موناقەشەکە بەردەوام دەکەین، ناخەینە دەنگدان، ئەو بابەتە هەمووی دەیلێین پێکەوە، وەکو پێشتر چۆن چووە کاك فرست خۆی ڕەئی کاك د.فرست بووە بەردەوام بین، ئێمە لە دەستەی سەرۆکایەتی لێمان پرسی گوتمان ئەوە چەندین پێشنیار بۆ ئەوەی لابردنی ئۆپۆزسیۆنی پەرلەمانی پێشکەش کراوە، ئێستا علاجی بکەین یان دواتر علاجی بکەین، ڕەئیەکی وا هاتە پێش لە ئەنجامی ئەو ئاڵوگۆڕی بیروڕایانە ئەوە هاتە پێش کە ئێستا حەسمی بکەین و سوود لە کات ببینین، ئەگینا نە بەرنامەیەکی وا هەیە نە پلانێکی وا هەیە ئەو پەیڕەوە بە ئینتقائی معامەلە بکرێت، هیچ تەوافوق و ئیتفاقەکی دەرەوەی ئەم هۆڵە نەبووە لەسەر ئەم مەوزوعە، ئەمە پرسەکە ئازادانە و پێشتر لیژنە ئیشی لەسەر کردووە، ئێستاش ئازادانە بیروڕای لەسەر ئەنجام دەدرێ، یەعنی باوەڕ بکە هەبووە پێشتر خەڵکەك هەبووە قەناعەتی هەبووە و ڕەنگە قەناعەتی وی گۆڕا بێ ئێستا، لەبەرئەوە با مەوزوعەکە وەکو خۆی باسی لێ بکەین، بەڕێزان ماددەی ١١٦ ئەوەی پێشتر بمێنێ و نەمێنێ ئەوە دووبارە نەبێتەوە، لەسەر سیاغەی ئەم ماددەی ١١٦ ئەگەر پێشنیاری تازە هەبن پێشکەشی بکەن بۆ

لیژنە، ئەگەر نییە دەچینە ماددەی ١١٧؟ ئیتر ماددە بە ماددە پێیدا دێینەوە، هەموو ماددەكان یەك بە یەك بە دەنگدان یەكلایی دەكرێن وەكو جیاواز، یەعنی یەك پاكێچ نییە، كاك قارەمان فەرموو.

بەڕێز قارەمان قادر:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

ماددەی ١١٧

ئۆپۆزسیۆنی پەرلەمانی ئەو ماف و جیاوكانەی هەیە:

١/بەپێی قەبارەی خۆیان بەشیان دەبێ لە لیژنەكانی پەرلەمان،بە تایبەتی لیژنەی دەست پاكی و كاروباری پەرلەمان و سكالاّ و لیژنەی دارایی و ئابووری و وەبەرهێنان.

٢/ئەگەر لەسەر هەر ماددە و بڕگەیەك چەند بۆچوونێك هەبوو، بۆچوونی ئۆپۆزسیۆن پێشی ئەوانی تر دەخرێتە دەنگدان.

٣/لەگەڵ دانیشتنی یەكەمی هەر وەرزێك ئۆپۆزسیۆن بەیەك وتار باری سەرنجی خۆی لەسەر بارودۆخی گشتی و لە چوارچێوەی ڕێسا و دەستووری و یاساییە بەركارەكان دا دەخاتەڕوو.

٤/بە گوێرەی ڕێژەیان لەسەر چالاكی دبلۆماسی و پەرلەمان شاندەكان بەشداری دەكەن.

٥/ ئەگەر ئۆپۆزسیۆن فراكسیۆنی نەبوو ئەوا نوێنەرێكیان لە دەستەی گشتی دەبێت و بۆی هەیە داوای كۆبوونەوەی دەستەی گشتی بكات.

٦/ لە سەر زیادكردنی ئەم بڕگەیە دوو ڕا هەیە، ڕای یەكەم/ بمێنێ واتە پێویست ناكات ئەم بڕگەیە هەبێت، ڕایدووەم/ ئەگەر ئۆپۆزسیۆن ٤/١ ی ئەندامانی پێكهێنا ئەوا لە دەستەی سەرۆكایەتی یان جێگر یان سكرتێری دەبێت.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینكی/جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

خالّی نیزامی وەردەگرین، بەهار خان فەرموو.

بەڕێز بەهار عبدالرحمن:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

ماددەی ١١٦ پەڕێنرا و ١١٧ ی خوێندەوە، هێشتا ١١٦ موناقەشە نەكراوە.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئیمینكی/جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

بەهار خان، من داوام كرد ئەگەر بۆ دارشتنە موناقەشەی ماددەی ١١٦ بۆ موناقەشە كەس دەستی خۆی بەرز نەكاتەوە، گوتم بۆ دارشتن ئەگەر پێشنیار هەنە بینێرن، ئەوەی موناقەسەی لەسەر ماددەی ١١٦ هەیە دەرفەت دەدەین.

بەڕێز بێگەر تالّەبانی/ سكرتێری پەرلەمان:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

ئەو بەڕێزانەی کە داوای گفتوگۆی ئەو ماددەیە دەکەن، خلف احمد، صالح فقی، زانا عبدالرحمن، سالار محمود، فرحان جوهر، حیات مجید، مەردان خدر، علی عوسمان، تحسین اسماعیل، ڤمان فیصل، بهزاد دەروێش، مامۆستا مروان، ایوب عبدالله، علی حمه صالح، بیستون فایق، ایوب عبدالله رسول، مامۆستا غریب، عمر عینایەت.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/جێگری سەرۆکی پەرلەمان.

کاك خلف فەرمووـ، تێبینیەکان لەسەر هەردوو مادده ١١٦ و ١١٧ فەرمووـ.

بەڕێز خلف احمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی ١١٧ خاڵی یەکەم، بەڕای من ئەمە لێرە لە دووبارە کردنەوەی ئەو خاڵانەیە کە لە پەیڕەو ئێمە چەسپاندوومانە و دەنگمان لەسەری داوە، بە پێی قەبارەی فراکسیۆنی پەرلەمانی ئەندامیان لە لیژنەکان هەبێ لە پەیڕەو چەسپاوەو بە پێی ئیستحقاقی ئینتخابی لیژنەکان ئەوان هەموو فراکسیۆنەکان مافیان هەیە کە ئەندامیان هەبێ، بۆیە من ئەمە بە زیادی دەزانم، ئەگەر لەسەر هەر ماددەیەك چەند بۆچوونێك هەبوو، دیسان ئەمەش هەر تیکرارە، چونکە ئێمە لە پەیڕەوەکە چەسپاندوومانە، ئەگەر بۆچوونێك یان دوو بۆچوون و سێ بۆچوون هەبوو، هەموویان دەخرێنە دەنگەوە و کامیان زیاتر هێنا ئەوەیان دەچەسپێ، بۆیە ئەمەشیان هەر زیادە، مەسەلەی وتار کە لە سەرەتای هەر وەرزێك وتار پێشکەش بکات، ئۆپۆزسیۆن، هەموو ئەندام پەرلەمانێك مافی پێشکەش کردنی وتاری هەیە لەسەرەتای وەرز بێ، لە ناوەڕاستی وەرز بێ، لەهەر کاتێك هەبێ، پێشتر پێش ٢٤ سەعات بە پێی پەیڕەوی ناوخۆ بیرۆکەیەك تەقدیم دەکات و لەسەر هەر بابەتێك بیەوێ دەتوانێ قسە بکات، بە گوێرەی ڕێژانە چالاکی دبلوماسی بڕوا بکەن ئەمەش هەر زیادە، چونکە هەموو فراکسیۆنەکان بەشدار بوون و لە ڕابردوو هەبووە و یەعنی عورفێکی وا خراپ نییە کە مەسەلەن زوڵمیان لێ کرابێ و ئێستا ئەمە بچەسپێنین، من ئەم قسانەی کە دەیکەین بەرامبەر هیچ لایەنێك نییە کە ئۆپۆزسیۆن بوون یان ئۆپۆزسیۆن دەبن، خۆ نازانرێ لە خولی داهاتوو کێ ئۆپۆزسیۆن دەبێ و کێ دەسەڵاتە، مەسەلەی فراکسیۆنیش براوەتەوە، ئەوەی کە یەك ئەندامیش بێ لیستی جیاوازی هەبێ بۆ ئینتخابات، بەرنامەی کاری هەبێ بۆ هەڵبژاردن کە بوو بە ئەندامی پەرلەمان چەسپاندمان کە ئێمە ئەمە دەبێتە فراکسیۆن، کە بوو بە فراکسیۆن ئۆتۆماتیکی ئەندامی ئەنجومەنە گشتیەکەشە کە لەگەڵ سەرۆکایەتی پەرلەمان بەرنامەی کار دادەنێ، بۆ ئەوەی ئەمانەش هەمووی تەحسیلێ حاسڵە، ئێمە پەیڕەو دەردەکەین، ئەم پەیڕەوە خۆتان دەزانن لەڕووی مەرتەبەی قانونەوە کەمێك لە خوار قانونەوەیە، وەکو قوەی قانونی هەیە و موئەسەسەیەکی گەورەی وەکو پەرلەمانی پێ بەڕێوە دەچێ، بۆیە ناکرێ شتەکان تیکرار بکرێنەوە، بۆیە با بابەتەکانمان وازح بێ و ڕوون بێ، بۆ ئەوەی هیچ ڕەخنەیەك لەسەر تێپەراندنی پەیڕەوەکە نەبێ زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، مامۆستا غریب فەرموو.

بەڕێز غریب مصطفى حمەخان:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بە پێی ئەوەی بوونی فراکسیۆنی ئۆپۆزسیۆن پێویستیەکی حەتمیە، خزمەتێکی گەورە دەکات بە پرۆسەی دیموکراسی، لە کاتێك ئەوان بەشێکن لە ئەو پەرلەمانە، بەڵام پێویستە دانیان پیا بنرێ بە پێی یاسا مافەکانیان دەستەبەر بکرێ لەم پەیڕەوەدا، بۆ ئەوەی فراکسیۆنی دەسەڵات تەنگیان پێ هەڵنەچنێ، بەبڕوای من ئەم خاڵانە کە نووسراون، هەمووی زیادە و دەکرێ بەم دەقە کۆتایی بە هەموو خاڵەکان بهێندرێت، بنووسرێ (پەرلەمانتار و فراکسیۆنە ئۆپۆزسیۆنەکان هەمان ئەو مافانانەیان هەیە کە پەرلەمانتار و فراکسیۆنەکانی تر هەیانە لەبەشداری لیژنەکان و بایکۆت و چالاکیە دبلۆماسیەکان و شاندەکان و دەستەی گشتی).

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، کاك تحسین فەرموو.

بەڕێز تحسین اسماعیل:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئۆپۆزسیۆنی پەرلەمانی ئەو ماف و جیاوکانەی هەیە، جیاوکانە جارێ لە کوردی نییە حەز دەکەم ئەوە بگۆڕدرێت، ئەوەی یەکەم بە پێی قەبارەی خۆیان بەشیان دەبێ لە لیژنەکانی پەرلەمان، مەگەر ئێستا لیژنەکان بەو شێوەیە دابەش نەکراوە؟ کە بە پێی کورسی پەرلەمانتار بەشدارن لە هەموو لیژنەکان، بە پێی حەجمی خۆیان و بە پێی قەوارەی خۆیان کە ئەمە شتێکی زیادەیە، ئەگەر لەسەر هەر مادده و بڕگەیەك چەند بۆچوونێك هەبووبێ، بۆچوونی ئۆپۆزسیۆن ئەمەش هەر دیسان چوارچێوە دانانە بۆ ڕەئی پەرلەمانتار، من دەمویست یەك تێبینی بدەم، پێم خۆشە برادەران وا دانەنێن کە ئەوان هەتا هەتا ئۆپۆزسیۆنن یاخود بەو ئاراستەیە قسە دەکرێت کە ئەوان هەر ئۆپۆزسیۆنن و لە شوێنی خۆیان دەمێننەوە، نە دەبێ ئومێدیان بەوە هەبێ ئێمە بۆ ئاییندە ئەمە دادەنێین بۆ ئێستا نییە، لە سێیەم لەگەڵ دانیشتنی یەکەمی هەر وەرزێك ئۆپۆزسیۆن بە یەك وتار ئەمەش هەر شتێکی زیادەیە، یەعنی وتاری چی؟ هەر پەرلەمانتارێك ئازادە و بۆی هەیە سەرنجی هەبێ و وتاری هەبێ و پێشکەشی بکات، هەموو ئەو خاڵانەی کە من سەیری دەکەم ئۆپۆزسیۆن دەڵێن دەبێ تەئمین بکرێ و پشتگیری بکرێ و بپارێزرێ، مەگەر تا ئێستا نەپارێزراوە؟ کە ئەم خاڵە هەر نەبووە و ئەم بڕگەیە هەر نەبووە، چ گرفتێکیان هەبووە لە ئەداکردنی ئۆپۆزسیۆنی خۆیان و زۆرسوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، کاك ایوب فەرموو.

بەڕێز ایوب عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من لەگەڵ ئەوەدام لە بڕگە ١ ی ئەم ماددەیەدا لیژنەی یاساییشی بۆ زیاد بکرێ، دووەم/ من پێموایە بڕگەی ٥ زیادە، چونکە پێ دەچێ فراکسیۆن لە یەك کەسیش هەر پێك بێت، لەگەڵ ڕای دووەمی بڕگەی ٦ دام کە ئەگەر ئۆپۆزسیۆن ٤/١ ی ئەندامانی پێکهێنا ئەوا لە دەستەی سەرۆکایەتی جێگر یان سکرتێریان هەبێ، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، کاك زانا فەرموو.

بەڕێز زانا عبدالرحمن:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ڕاستی خەریکە گفتوگۆیەکە بەو ئاراستەیە دەڕوات کە ئێمە بەشێك دیفاع دەکەین لەوەی کە ئۆپۆزسیۆن نەمێنێ، یەعنی نەمانی ئۆپۆزسیۆن نە بە دەست پەرلەمانە و نە یاساش دەتوانێ ڕێگری لێ بکات، لەو مەسەلەیە، ئەوانەی ئۆپۆزسیۆنن بەشداری ناکەن بۆ خۆیان ئۆپۆزسیۆنن، لەم خولەی پەرلەمانیش ئێمە ئۆپۆزسۆنمان نەبووە، هەموو هەر لە دەسەڵات بوون، یەعنی کەس خۆی نەکات بە خاوەنی ئۆپۆزسیۆن، ئەوەی کە لێرە هەیە، من بۆ خۆم بەڕاستی دەیڵێم لەوانەی حزبەکەی من لە خولی ئایندە ئۆپۆزسیۆن بێ، بەڵام مەعقولە حزبەکەی من هێزێکی ئۆپۆزسیۆن بە شەش لەو مافانەی کە بۆی دیاری کراوە، کە بەڕاستی زۆر مافی سەرەتایین، یەعنی ناکرێ هێزی ئۆپۆزسیۆن لەوە قەید بکرێ واللە بۆی هەیە وتار بدات و بۆی هەیە قسە بکات و بۆی هەیە ئەم بڕواو یەعنی نازانم بەراستی ئەوە کارێکی یەکجار خراپە، ئەمە بچووككردنەوەی ئۆپۆزسیۆنە، یەعنی لەوانەیە هەندێ کەس نیەتیان هەبێ لە خولی ئاییندەدا لە دەسەڵات بمێننەوە و ئەوەی ئەبێتە ئۆپۆزسیۆن بەڕاستی ئەفەوتێ بەم خاڵانە، یەعنی ئەمانە بە بۆچوونی من هەر هەمووی خراپە و زۆر زۆر چالاکی دبلۆماسی و لەسەر بڕگە و ماددەیەك بیخەیتە پێشەوە و بیخەیتە دواوە، ئەوانە کەی مافی ئۆپۆزسیۆنن بەڕاستی ئەگەر بمانەوێ بەڕاستی ماف و ئیستحقاقی ئۆپۆزسیۆن بپارێزین بەمە ناپارێزرێ، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، حیاة خان فەرموو.

بەڕێز حیاة مجید:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پشتگیری تەواوی قسەکانی مامۆستا تحسین دۆڵەمەری دەکەم، قسەکانی ئێمەی کرد، سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، کاك بهزاد فەرموو.

بەڕێز بهزاد دروێش:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

ئەز پشتگیریا ئەویٚ ڕەئی بکەم کو ماددا ١١٦ پێویست ناكات، چونکی هەر وەکی ماددا ١١٥ بەحس هاتە کرن کە ئۆپۆزسیۆن ئەو فراکسیۆنە کە لە کابینەی حکومەت نین، واتا چ پێش و چ پاش حکومەت نیە ئەو کات دەبێتە ئۆپۆزسیۆن، مەبەستم مادام ئەو سیاغە باش کراوە، ماددەی ١١٦ نەمێنیٚ بەراستی، لەسەر ماددەی ١١٧ خالّی یەکەم/ بە پێی قەبارەی خۆیان بەشیان دەبی لە لیژنەکانی پەرلەمان و سەرۆکایەتی لیژنەکان. تەواو یەعنی ئەگەر تەخسیسە ئەمە لەوانەیە شتەکی باش بیت، بەلاّم کە تۆ تەحدید بکەی، تەحدید خراپە، یەعنی ئەگەر خسوسیەت بدەی لەو لیژنانەی کە باسکراوە، بەس ئەسلّ وایە ئۆپۆزسیۆن بی یان لە دەسەلاّت بی بەشدار بی لەو لیژنانەی باسیان کردووە، بە ئیعتبار گرنگن لەبەر هەندیٚ تایبەتمەندی پێداوە، لەگەلّ ئەو ڕەئیەشم خالّی ٦ کە دەلّێت ڕەئی دووەم ئەگەر ئۆپۆزسیۆن ٤/١ ی ئەندامانی پێکهێنا ئەوا لە دەستەی سەرۆکایەتی یان جێگر یان سکرتێر دەبی، بۆ؟ لەگەلّ ئەو ڕەئیەن، چونکە بەڕاستی خۆی لە دەسەلاّت نییە، ئۆپۆزسیۆن لە دەسەلاّت نییە و لە ئەنجومەنی جیٚ بەجیٚ کردن نییە، لە ولاّتی ئێمە لە ئەنجومەنی دادوەریش نییە، خۆتان دەزانن، لە دەستەی سەرۆکایەتیش نەبیٚ، واتا قەتیس کراوە لە راگەهاندن و لەناو هۆلّی پەرلەمان ڕەئیەك دەربڕی، بەلاّم ئەگەر لە دەستەی سەرۆکایەتی بیٚ ئەو وەختە دەتوانین بۆ سیستمی حوکمرانیش باش بیٚ بۆ هەرێمی کوردستان، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

سوپاس، دەسەلاّتی دادوەری سەربەخۆیە، کاك انور فەرموو.

بەڕێز انور قادر:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

ماددەی ١١٧ ڕای دووەم کە دەلّیٚ ئۆپۆزسیۆن ٤/١ ی ئەندامانی پێکهێنا ئەوا لە دەستەی سەرۆکایەتی یان جێگر یان سکرتێری دەبیٚ، مادام لە ماددەی ١١٥ پێناسە کراوە کە ئۆپۆزسیۆن ئەوەیە کە بەشداری حکومەتی نەکردووە، کەواتە لێرە مادام جێگری هەبیٚ یان سکرتێری هەبیٚ بۆ مافی ئەوەی نەبیٚ سەرۆکیشی هەبیٚ، بۆیە من پێشنیار دەکەم بەو شێوەیە بیٚ ئەگەر ئۆپۆزسیۆن ٤/١ ی ئەندامانی پێکهێنا ئەوا لە دەستەی سەرۆکایەتی سەرۆك یان جێگر یان سکرتێری دەبیٚ، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

سوپاس، کاك صالح فەرموو.

بەڕێز صالح فقی:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

سەبارەت بەو ماددەیەی پێشوو ئەوەی کە باس لە ژمارەی ٣ ئەندام کەمتر نەکات، من پێموایە پەیوەندی بە ماددەی ١١١ ەوە هەیە، ئەگەر ئەو ماددەی ١١١ یە ڕێك بکەوێ لەسەر ئەوەی یەك ئەندامی پەرلەمانیش فراکسیۆنێکە کەواتە ئەم سێ ئەندامە ئەبێ ببێتە سێ فراکسیۆن و خۆ ناکرێ ئەندامێك لەناو فراکسیۆنێك دابێتە موعارەزە، سەبارەت بەو خاڵانەی تر خاڵی دووەم، ئەگەر مەبەست ئەو پرۆژەیە پرۆژە یاساکان بە پێی ئەو پەیڕەوە ڕاپۆرتی لیژنەی یاسایی دەکرێتە ئەساس، لەرابردوو ڕێکخراوە، خاڵی سێیەم پێموایە زیادە، خاڵی پێنجەم ئەوەی کە دوو ڕا هەبێ، هەڵبژاردنی دەستەی سەرۆکایەتی چ بە ڕێککەوتن بێ یان هەماهەنگی بێت، بە دەنگدانی نهێنی دەکرێ بۆیە من پێموایە ئەوەش هەر زیادە و پشتیوانی لەو ڕایەی یەکەم دەکەم، کە پێویست ناکات ئەم ماددەیە بێ و سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، کاك شێرکۆ فەرموو.

بەڕێز شێرکۆ حمە امین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من لەگەڵ ئەوەم کە خاڵی یەکەم، نەك بەشدار سەرۆکایەتی ئەو لیژنانەیان پێ بسپێرێ، چونکە خۆی وایە کە بلۆکێك لە دەسەڵات دابوو وە چاودێری زیاتر خۆی گشتیە و هەموو لیژنەکانە، بەڵام دەستپاکی و دارایی و ئەمانە کۆڵەکە ئەساسیەکانن، من لەگەڵ ئەوەم بنووسرێ سەرۆکایەتی ئەو لیژنانەیان لابێ، لەخاڵی ٣ وتار بە یەك واو دەنووسرێ، ئەوەی کۆتایی، خاڵی ٦ من لەگەڵ ڕای دووەمم، ڕای خۆم وایە بکرێ بە ٥/١ یش نەك ٤/١ ، سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، کاك مەردان فەرموو.

بەڕێز مەردان خدر:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

منیش تەئیدی ئەو بۆچوونە دەکەم کە ئەم ماددەیە بەهەموو بڕگەکانیەوە زیادە، چونکە بەشێك لە بڕگەکان تەحسیلێ حاسڵە، لە ماددەکانی تر هاتووە، یەعنی هەندێ حقوق هەیە هەموو فراکسیۆنەکان هەیانە و جا چ فراکسیۆنی ئۆپۆزسیۆن بێ یان فراکسیۆنی دەسەلات بێ، بۆیە تاکید کردنەوە و دووبارە کردنەوە لێرە پێویست نیە، هەندێ لە بڕگەکان جیاکاریە، ناکرێ هەندێ حقوق لەناو هۆڵی پەرلەمان بدەیە هەندێ فراکسیۆن یان نوێنەری هەندێ فراکسۆن، بەڵام هەندێ فراکسیۆنی تر لەبەرئەوەی کە لە دەسەڵاتن ئەم مافانانەیان نەبێ، یان ئەم حقوقەیان نەبی، بۆیە من تەواوی ماددەکە بە زیاد دەزانم و لەگەڵ ئەوەمە کە هەڵبگیردرێت، سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، کاك علی فەرموو.

بەڕێز علی عثمان:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددێ ١١٦ پێشنیار دکەم بێتە ئیلغا کرن، دەبارەی ماددەی ١١٧ عنوانی بابەتی ئۆپۆزسیۆنی پەرلەمانی ئەو ماف و جیاوکاریانە هەیە بە حەقیقەت هەندێ عیبارت تێنە خار دڤان یاسایان دا بڕاستی کەسەك تێ ناگەیت لەوما ئەز داخوازیێ سەرۆکایەتی پەرلەمانا دکەم لیژناکا شارەزا یا ڤێ زمانزانی دا دەمێ هەر یاسایەك دێتە داڕشتن ئەڤ لیژنا موختەص یا زمانزانی دا ئەڤان موستەلەحێت یاسایی بە شێوەیا ڕێك و داڕێژن، چونکە هەمی وەختێت کوم بینەت پەرلەمانی ئەمە تووشی ڤان ئیشکالێ تێتن، گەلەك جاراژی مەسەلە لەوەوا کە ئیحتیمالە یەك سەعات برادەرێ موداخەلێت دکەن دەرەنجامێژی کوم بینەت پەرلەمانی درێژ بن لەوماش پێشنیار دکەم ڤێ خولا پەرلەمانێ دا لیژنەیەکا موختەص یان کەسانێ شارەزای زاراوەی بادینی و سۆرانی دا پەرلەمانی کوردستانێ بێتە پێکهینان، بۆ داڕشتنا هەر یاسایەك لە پەرلەمانی کوردستانێ دەرکەویتن، دەربارەی برگا ئێکێ کە حەقەت ڕەنگە خوارێت پێشنیارا داڕشتن، بە پێی قەبارەی خۆیان بەشیان دەبێت لە لیژنەکانی پەرلەمان، ئەوانەی ئەوی دیکە هەمووی زیادە بێتە هەلگرتن، خالا چاریش دیتنا من یا زێدەیە، چونکە عەمەلیەن دێتە جێبەجێ کرن، خالا پێنجیشی کە هاتیە حەسم کرن ژ بەلکو بابەتێ فراکسیۆنێ دەهاتە یەکلایی کرن، تەئیدا ڕەئیا کو ڕەئیا ئێکێ دکەم سەبارەت ئەڤ ڕەئیەی هاتنە تەحدید کرن، سەرەرای کو ئەز گشتی گەڤی ماددەی خرا دانابوون، پێشنیار دکەم دووبارە ئەڤ ماددە خر بێتە ئیلغا کرن، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەڕێز علی عوسمان، بەڕێز سالار محمود، فەرموو.

بەڕێز سالار محمود مراد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بە گفتوگۆی پەرلەنتاران دا دەردەکەوێ هیچ لایەك بە ئەو لیژنەی پەیڕەوەی بە هەند وەرنەگرتووە پێش ئەوەی ئەو پرۆژەیە بێتە پەرلەمانی کوردستان تەرحەکانی خۆمانیان بدەینێ، بۆیە ئێستاکە زۆربەی گفتوگۆکە هاتۆتەوە ناو پەرلەمانی کوردستان، ئەم مەسەلەیە زۆر بابەتێکی موعەقەدە و بابەتێکی سیاسی سرفە و زۆر پەیوەستە بە پرسی دیموکراسیشەوە لە کوردستان، بابەتی پەیڕەو تەواوکەری پرسی دەستورە کە ئێستا ئێمە دەستورمان لە کوردستان نیە، ڕەنگدانەوەی سیستەمی سیاسی تێدایە، بۆیە زۆر گرنگە زۆر بە وریاییەوە ئەم بابەتە حەسم بکرێت کە ئیجماعی لەسەر بێت لە پەرلەمانی کوردستان، ئەوەی پەیوەستە بە ئۆپۆزسیۆن تەعریف کردنی لە ناو پەیڕەوی پەرلەمان دا کارێکی ئاسایی یە، بەڵام من بۆ خۆن لەگەڵ ئەوەدا نیم پەرلەمانتارێك لە ئۆپۆزسیۆن بێت ئیمتیازی قسەکردن و ئیمتیازی لیژان و ئیمتیازی دەسەڵاتی زیاتر بێ لە هەر پەرلەمانتارێکی تر، دەبێ ئەو کەسانەی یان ئەو بلۆکەی کە لە ئۆپۆزسیۆن دا خۆی داکۆکی بکات لەسەر ئەوە بکات یەکسانی لە ماف و ئازادی ئەرکی پەرلەمانتار هەبێ،

لیژانی هەمیشەیی هەبێ، نەك ئێمە ئەرکەکان بەو جۆرە دابەش بکەین لە ڕاستی دا، ئەگەر بێت و ئەوەی ئێستاکە بە بێ موناقەشە دەنگی بدەینێ، من بۆچوونم وایە لە خولی داهاتوو ئەگەر پەرلەمانتارێك هاوشێوەی من بۆ نمونە لە ئۆپۆزسیۆن بێ، بەشێکی زۆر لەو ماف و ئیمتیازانەی بۆ کاری پەرلەمانتار دا لە دەست دەدات، چونکە پەیڕەوەکە مافی زۆرتری لەم ئیمتیازاتە زەمان کراوە بۆ پەرلەمان، لەبەر ئەوە من لەگەڵ ئەوەم لەم پەیڕەوەدا ئۆپۆزسیۆن تەعریف بکرێت، ڕۆڵی وتاری سیاسیشی بدرێتێ، بەڵام وەکو پەرلەمانتارێك لەگەڵ ئەوە نیم کە ئەرکی پەرلەمانتارێك کە لە بلۆکی دەسەڵاتە، پەرلەمانتارێك کە لە بلۆکی ئۆپۆزسیۆنە ڕۆڵ و ئەرك و کاریان جیا بکرێتەوە، ئەوە بابەتێکی زۆر زۆر موعەقەجە بەڕێزینە، من لە ئۆپۆزسیۆن بم قەت قبوڵی ناکەم جوزئێك بم لە دەسەڵات، جا جوزئێکی بچووکیش بم، واتا قبوڵی ناکەم لە سەرۆکایەتی پەرلەمان کە نەتوانم ڕۆڵێکی فیعلیم هەبێ لە بەرنامەی کارو سیاسەت، من لە ئۆپۆزسیۆن بم خۆم دەبم بە حکومەتی سێبەر، ئەندام بم لە لیژنەی تەندروستی دەبم بە وەزیری تەندروستی سێبەر و لەگەڵ حیزبەکەم کار دەکەم، پرۆژەکانم لە ناو پەرلەمان، لە لیژنەکەم لە ڕێ و شوێنی تر ڕووبەڕوو دەبمەوە، نابم بە بەشێك لەو دەسەڵاتە، بۆیە گرنگە ئۆپۆزسیۆن ئۆپۆزسیۆنێکی یەکلاکەرەوەی فیعلی بێ، بە مانا دیموکراسییەکەی وەکو چۆن لە پەرلەمانە عەریقەکانی دنیا دەیبینیتەوە، من ئۆپۆزسیۆن بم وەزیرێك بێتە ئەم پەرلەمانە وەکو ئۆپۆزسیۆن تەعامولی لەگەڵ دەکەم، نەك ٨٠٪ی پەرلەمانتارێکی دەسەڵات موجامەلەی بکەم، ئەوەی کە لە پەرلەمانی بەریتانیا هەیە، پەرلەمانی سوید هەیە، زۆر هەوڵدان بۆ زۆر قسەکردن لە ناو هۆڵی پەرلەمان دا بە دیدی من بەشێك نیە لە ئیمتیازی دیموکراسی، بەڵکو گرنگ ئەوە تۆ کاتێك پرۆژە یاسایەك موناقەشە دەکرێ لە پەرلەمان دا، تەنها لیژنەی مەعنی بتوانێ ڕۆڵی گەورە و گرنگ و یەکلاکەرەوەی هەبێ، کە ئەوە هەم دەسەڵاتی تیایە و هەم ئۆپۆزسیۆنیش، سوپاستان دەکەم.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەڕێز سالار محمود، بەڕێزان بەردەوام دەبین، بەڕێز مامۆستا مروان.

بەڕێز مامۆستا مروان گەلالی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەشێکی زۆر لە قسەکان کاك سالار قسەکانی دڵی منی کرد، بەڕاستی ئەو قسانە من دامنابوو بیانکەم، بەڵام پێشم خۆشە دووبارەیان بکەمەوە، لەگەڵ ئەوەدام کە تەعریفەی ئۆپۆزسیۆن بکرێت، بەڵام ئەگەر تەماشا بکەین بە وردی ئەو لیژنەی کە ئەو پەیڕەوەی نووسیوەتەوە دەتوانم بڵێم زۆر هاتووە ئەگەر ئەوەی کە ئۆپۆزسیۆنە لە سەدا دەتوانم بڵێم پەنجای لە پەرلەمانتاری دەشۆردرێت، یەعنی کۆمەڵە وەزیفەیەکی زۆر بچووکی بۆ دەمێنێتەوە، یەعنی بۆت هەیە قسە بکەی، بۆت هەیە هەوا هەڵمژی، بۆت هەیە دانیشی، بۆت هەیە، یەعنی بە حەقەت من ئۆپۆزسیۆنم، من وەکو پەرلەمانتارێکی کۆمەڵی ئیسلامی قەت ڕازین نیم کە ئەوەندە وەزیفەم هەبێ، پەرلەمانتارم وەکو ئەو خوشك و برایانەم لە ناو هۆڵی پەرلەمان لە دانیشتن،

دەكەوێتە سەر توانای من تا چەند دەتوانم ڕۆڵێكی ئیجابی ببینم بۆ ئیستیجوابی حكومەت بێت، بۆ لێپرسینەوەی حكومەت بێت، بۆ بەدواداچوونی پرۆژەكان بێت، ئەوە ڕۆڵێكی گرنگ دەبینێت، بەڵام من ئەو پرسیارە لە دەستە و لە هەموو خوشك و برایانی خۆم دەكەم، نووسراوە بە پێی قەبارەی خۆیان بەشیان دەبێت لە لیژنەكان، ئەرێ كاكە هەموو ئەندامێكی ئەو پەرلەمانە، هەمووفراكسیۆنێكی ئەو پەرلەمانە ئۆپۆزسیۆن بێ یان ئۆپۆزسیۆن نەبێ هەرچی كە هەیە بە گوێرەی قەبارەی خۆی لە لیژنەكان مەوجود نین؟ لە خولی ڕابردوو كۆمەڵی ئیسلامی، بزووتنەوەی گۆڕان لە لیژنە حەساسەكان نەبوون؟ لە لیژنەی یاسایی نەبوون؟ یەعنی كاكە سەرۆكایەتیەكەش ئێمە لە پەیڕەو، سەرۆكایەتی لیژنەش دیاری كراوە بە گوێرەی قەبارەی فراكسیۆنەكان سەرۆكایەتی لیژنەكان دەبێ وەرگری، وەریشدەگیرێت، لەبەر ئەوە من وەكو خۆم بەس تەعریفەكە بكرێت وەكو كاك سالار گوتی، دەنگی خۆم دەخەمە پاڵ دەنگی كاك سالار، بۆ ئەوەی كە دیار بێت ئۆپۆزسیۆن بەس تەعریف بكرێت، ئەگەر نا لە ئەوەڵەوە هەتا ئەخیر لەگەڵ هیچ خاڵێكی دا نیم، دەستتان خۆش بێ.

بەڕێز جعفر ابراهيم ئێمينكی/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەڕێز مامۆستا مروان گەلالی، فەرموو بەڕێزان بەردەوام دەبین، بەڕێز عمر عینایەت.

بەڕێز عمر عینایەت حەمە سعید:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

سەبارەت بە ماددەی (١١٦) وەكو یەكێك لەو بەڕێزانە فەرمووی، لە ماددەی (١١١) هاتووە ئەگەر لەسەر ئەوە ڕێك كەوتین كە فراكسیۆن دەتوانێ یەك كورسی بێ، كەواتە ئەو فراكسیۆنەی كە مەبەستیانە ببنە ئۆپۆزسیۆن پێویستە لە دانیشتنێكی ئاسایی پەرلەمان بە یاداشتێكی نووسراو ئۆپۆزسیۆنی خۆیان بۆ پەرلەمان ڕابگەیەنێن، لەوێ دا كۆتایی پێ دێ، ئەگەر لە یەك كۆتایی پێ نەهات، بە سێ بوو، ئەو كات پێویست بەوەی دوای ئەوە هەیە، سەبارەت بە ماددەی (١١٧) بە پێی ژمارەی كورسییەكانیان بەشداری لە سەرۆكایەتی لیژنەكانی پەرلەمان دەكەن، لەوێ دا كۆتایی پێ دێ، بە پێی ژمارەی كورسییەكانیان بەشداری لە سەرۆكایەتی لیژنەكانی پەرلەمان دەكەن، سەبارەت بە بڕگەی دوو وەكو خۆی بمێنێتەوە، سەبارەت بە بڕگەی ئەگەر ئۆپۆزسیۆن فراكسیۆنی نەبوو، ئەوە نوێنەرێكیان لە دەستەی گشتی، بە ڕەئی من ئەوە زیادەیە، هەڵبگیرێ وەكو مامۆستا مەلا مروان گوتی، سەبارەت بە ڕای ئەوەی شەشەم كە داوا دەكات ئۆپۆزسیۆن لە دەستەی سەرۆكایەتی بەشدار بێ، ئێمە كاتێك لایەنێك ئۆپۆزسیۆن بێ، ئۆپۆزسیۆن یەعنی چی؟ لە دەسەڵات دا ئۆپۆزسیۆنە، لە حكومەت نییە بە تەنها، دەسەڵاتی دادوەری، دەسەڵاتی یاسادانان، دەسەڵاتی جێبەجێ كردن، هەر سێ دەسەڵاتەكە ئێمە ئۆپۆزسیۆن بەشدار نابێ، كەواتە نابێ لە دەستەی سەرۆكایەتیش بەشدار بێ، كە بەشدار بوو یەعنی پۆستی هەیە، یەعنی داخیل بووە، مەسەلەن بەڕێز د.یوسف كاتێك سەرۆكی پەرلەمان بوو، ئێمە بەشداری دەسەڵات بووین لە هەرێمی كوردستان دا، كە كاتێك كشایەوە ئێمە وازمان هێنا، كەواتە ئێمە نابێ لە جێی سەرۆكایەتی ئۆپۆزسیۆن بەشداری مەبەستم

ئۆپۆزسیۆنە، بەشدار بێ، کەواتە من داوا دەکەم بڕگەی شەش هەر لابرێ بە تەواوی، بڕگەی سێهەم لابرێ بە تەواوی، تەنها بڕگەی یەکەم و بڕگەی چوارەم بمێنێەوە، زۆر سوپاستان دەکەم.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەڕێز عمر عینایەت، دەسەڵاتی دادوەری بەدەرە لە موناقەشەی ئەم بابەتە، ئۆپۆزسیۆن و دەسەڵات، بەڕێز بەهار عبدالرحمن.

بەڕێز بەهار عبدالرحمن:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من پێش ئەوەی گفتوگۆکە بکەم، خاڵێکی پەیڕەوی کە بە پێی پەیڕەو دەبێ مادده بە مادده گفتوگۆ بکرێ، (١١٦)تان پەڕاند گفتوگۆی نەکراوە، دیسانەوە دەچینە سەری، کە من بۆ خۆم قسەم هەبوو دەستیشم هەڵبڕی، لەسەر ماددەی (١١٦) ئێمە هێشتا دەنگدان نەکراوە بۆ ئەوەی فراکسیۆن یەك بێ، سێ بێ، پێنج بێ، لێرە دە دەڵێ لە سێ کەمتر نەبێ، تەناقوز دەردەچێ لەگەڵ ئەوەی ئەولادا، لەسەر ماددەی (١١٧) بڕگەی یەکەم کە باس لە لیژنەکانی پەرلەمان دەکات، دیارە ئەگەر بە گرنگی بێت لیژنەی یاسایی یەکێکە لە لیژنە گرنگەکان، بۆیە هەر بووترێ سەرجەم لیژنەکانی پەرلەمان، چونکە لیژنەی گرنگی هەیە کە بۆ نمونە لیژنەی یاسایی، یان ئیحتیمال هەیە هەر لە خولێکی تردا لیژنەی تر پێك بهێنرێ، هەر وەکو چۆن ئێمە لەو خولەدا لیژنەیەکمان ئیزافە کرد، ئیحتیمال هەیە لە خولی داهاتوودا هەندێك لیژنەی زۆر گرنگ ئیستیحداس بکرێت و ئەوان دەنگی بۆ بدەن، یەعنی لێرە ناوی نەبێت لەوەش ئیشکالێك دروست دەبێت، بۆیە هەر بووترێ سەرجەم لیژنەکان، گونجاوترە، سەبارەت بە بڕگەی چوار و پێنج ئەو قسەیەی کە هەندێ لە هاوڕێیان کردیان مەسەلەی وردەکاری لە شێوازی داڕشتن دا بۆ ئەوەی کە تووشی ئیشکالات نەبین، ئەوەی کە پێشتر پێشنیار نەدراوە لە لیژنەکان، یاخود بەشداری نەکراوە، لێرەوە هەست دەکەم یەعنی هەندێك تەناقوزات ڕووی داوە، یەعنی مەسەلەن لەولا تۆ یەکلاییت کردۆتەوە کە چالاکی دیبلۆماسی و شاندەکان دەستەی گشتی ڕێکی دەخا، لێرە هاتووی ئیستیسنایەکت کردووە، کە ئەوە هینێك دروستدەکات، ئیشکالێك دروست دەکات، یان لێرە لە بڕگەی پێنجەم دا کە باس لەوە دەکات نوێنەرایەتی لە دەستەی گشتی دا هەبێت، لەولا تۆ کۆبوونەوەی دەستەی گشتی بە یەك لەسەر سێ یەعنی ئەوەندە قورسی کردبێت یەك لەسەر سێ ئێستا لێرە بەم شێوازەت لێ کردووە، ئەوە تەناقوزێکە، یاخود یەعنی لەولا باس لەوە دەکات کە دەستەی گشتی سەرۆکایەتی پەرلەمانیش یەك لەسەر سێ داوای دەکەن، لێرە بە یەك کەس کە دەچێتە دەستەی گشتییەوە، کەواتە بۆ لەوێ ڕەچاوت نەکرد، بۆ ئەوەی لێرە تووشی ئیشکال نەبی، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەڕێز بەهار عبدالرحمن، بەڕاستی دەمەوێ تەئکید لەسەر ئەو نوقتە بکەم بەهار خان، ڕوونکردنەوەمان دا لەسەر ئەوە، یەعنی ماددەکەمان تێنەپەڕاند (١١٦)، کە ئاماژەت بە پەیڕەو کرد، ئەوە لایەنێکی زۆر شکلی یە، یەعنی بۆ لایەنی تری گەورەتر لەلایەنی شکلی بۆ لەبەرچاو ناگرین؟ کە ڕوونکردنەوەمان دا گۆتمان فەرموو لەسەر (١١٦)ش موناقەشە بکەن، بەڕێزی تر موناقەشەیان کرد، لەبەر ئەوە هەندێك جار لایەنی شکلی ئەوەندە گەورە دەکرێت یەعنی بەڕاستی لایەنی تر هەمووی بزردەبێت، خاڵی نیزامی بەڕیز مامۆستا مروان.

بەڕێز مامۆستا مروان گەلالی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من لە قسەکانم دا کە باسی ئۆپۆزسیۆنم کرد، بەڕاستی بە ئەنقەست نەبووە، ئێمە و برایانی یەکگرتوو و بزووتنەوەی گۆڕان، هەر سێکمان ئۆپۆزسیۆن بووین، هەرددومان نەبووین، دەستتان خۆش بێ.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

یەعنی پێویست دەکرا ئەوە بڵێی؟ فەرموو بەڕێز فرحان جوهر.

بەڕێز فرحان جوهر:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من لەگەڵ خاڵی یەکەم بە پێی قەبارەی خۆیان بەشیان دەبێت، لەبەر ئەوەی ئەوە هەموو تەناقوزە، ئۆپۆزسیۆن لە پەرلەمانی کوردستان فراکسیۆنێکی موەحەد نیە، تۆ وتار دەدەی بە ئۆپۆزسیۆن، بەڵام چەند فراکسیۆنێك ئۆپۆزسیۆنە، یەك ئۆپۆزسیۆن نیە، ڕەنگە ئەوەی لە دەرەوە، لە پەرلەماناتی دەرەوە هەبێ ئۆپۆزسیۆن هەموویان خۆیان کردبێ بە یەك فراکسیۆن، کە نوێنەریان دەبێ و وتاریان دەبێ بە یەك کەس وتارەکە دەدەن، بەڵام لە کوردستان دا ئێستا لەو پەرلەمانەی خۆمان ئۆپۆزسیۆنەکان چەند فراکسیۆنێکن، ئایا ئەوانە حازرن یەك لە جیاتی ئەوی تر وتار بخوێنێتەوە؟ نەخێر ناکرێت، هەر یەکە وتاری خۆیان دەبێت، لەبەر ئەوە ئیشکالیەتێکی گەورە دەبێت، بەڕەئی من بە پێی ئەوانە دووبارە لە فراکسیۆنەکانی خۆیان هەموو فراکسیۆنێك لە دەستەی گشتی نوێنەری هەیە، یەعنی هەموو سەرۆك فراکسیۆنێك دەستەی گشتی هەیە، چ ئۆپۆزسیۆن بێ، چ لە دەسەڵات بێ، هەموو فراکسیۆنەکان لە لیژنەکان ئەندامیان هەیە، چ دەسەڵات بێ، چ ئۆپۆزسیۆن بێ، بۆیە ئەوانە بە ڕەئی من هەموو دووبارەنە، ئەوەی تر خاڵی شەشەم کە پێویستە کەسێکیان لە دەستەی سەرۆکایەتی هەبێ، ئەوە مانای ئەوەیە لە دەسەڵاتن، لە ئۆپۆزسیۆن نین، لەبەر ئەوەی ئەوە پۆستی سیادینە، بە پێی ئیستیحقاقاتی ئینتیخابی لە نێوان لیستە براوەکانی ناو حکومەت دابەش دەکرێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەڕێز فرحان جوهر، بەڕێز ڤەمان فیصل، فەرموو.

بەڕێز ڤەمان فیصل:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

دیارە دەسپێکیژیچەند بەڕێزەکی ئیشارەت پێدا، ئەز خوژی دبینم کو هەستت پەندی دکەم کو تەناقوزەکا بەرچاڤ یا هەی ناڤبەرا ماددەی (١١٥) و (١١٦) دا، (١١٥) بەحسێ هەندێت کاتن کو پەرلەمانتار دەشێتن ببێتە ئۆپۆزسیۆن، ماددەی (١١٦)دا یا حەصر کریت بێژیتن فراکسیۆن، کەواتە لێرە تەناقوزەکا هەی، ئەز وەسا تەصەور دەکەم کو سەر ڕاوەستانەکا هزرکردنەکا زێدەترە بۆ هەندێك و ئەڤ ماددە ئەگەر ما بە شێوەیەکی جوانتر بێت ڕێکخستنێ، دیسان لە ماددە (١١٧)ژی فەقەرە ئێك بەحسی هەندێك دکاتن کو دێ ماڤێ لیژنا بەشی ئەو مەسەلە هاتین تەنزیم کرن، لە ماددا (٢) ئەگەر بووچوونێ جوودا هەبێ دیسان ئەوی هاتی تەنزیم کرنێ، لە خالاْ (٥) دیسان تەناقوزا هەی دگەل ماددا (١١٦)، کەواتە هەبینا ماددەی (١١٦) و (١١٧) پێ زێدەیە ڤ لێرەدا پشتەوانی ڤێ ڕەئیا دکەم کو گوتنێ ئەگەر بمینێتن ئۆپۆزسیۆن بێتە تەعریف کرنێ، بێکو هیچ ماف و دەسەڵاتەکو جوداهییەك بێتن کرن و ناو بەرەوان پەرلەمانتارەکی دی، ۆرز سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەڕێز ڤەمان فیصل، بەڕێز أیوب عبدالله رسول.

بەڕێز أیوب عبدالله رسول:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پێموایە مافەکانی ئۆپۆزسیۆن ئەوەی کە لێرەدا هاتووە گونجاوە، دەربارەی خاڵی شەشەم ڕای دووەمم پێ باشە کە دەڵێ (ئەگەر ئۆپۆزسیۆن یەك لەسەر چواری ئەندامانی پێك هێنا، ئەوە لە دەستەی سەرۆکایەتی یان جێگر یان سکرتێر دەبێت)، یەك ڕوونکردنەوە دەرەبارەی بابەتی ئۆپۆزسیۆن بوون و ئۆپۆزسیۆن نەبوون،ئۆپۆزسیۆن بوون گوتمان ئەو فراکسیۆنەیە کە لایەنەکەی بەشداری حکومەت ناکات، مانای ئەوە نیە کە لە پەرلەمان وجودی نەبێ، یان سکرتێری نەبێ، یان جێگری سەرۆك وەرنەگرێت، خاڵێکی تری گرنگ وەکو زانیاری لە زۆربەی پەرلەماناتی ئەوروپا چ لە بەریتانیا و لە کەنەدا لە زۆربەی وڵاتانی تریش دا هەیە، ئەوەیە کە لە هەندێ وڵاتان سەرۆکی لیژنەکان بە تایبەتی سەرۆکی لیژنەی یاسایی دەدرێتە ئۆپۆزسیۆن، بۆیە هیوادارم ئەوەش لێرە جێبەجێ بکرێ، ئیتر سوپاس، دەستتان خۆش بێت.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەڕێز أیوب عبدالله، بەڕێز مامۆستا عبدالرحمن.

بەڕێز عبدالرحمن علی رضا:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

وەڵڵا من پێم خۆشە پێش هەموو شتێك باسی ئەوە بکەین کە لە ڕاستی دا ئەو پەیڕەوە بۆ باشتر کردن و باشتر بەڕێوەچوونی کاری پەرلەمان و پەرلەمانتارانە، ئەم پەیڕەوە پێموایە ئۆپۆزسیۆن و دەسەڵات تەواوکەری سیستەمی سیاسین لە هەرێمی کوردستان دا، بۆیە ئەم پەیڕەوە کە دەینووسین بۆ باشتر کردنی کاری خۆمانە، با وا لەیەکی نەدەینەوە ئەوڕۆ من لە ئەپەزسیۆنم، ئێستا برادەرێك لە دەسەڵاتدایە، یان

فراكسیۆنێك لە دەسەڵاتدایە، ئەوە قابیلی ئەوەیە لە خولێكی كە جیاوازی بكرێ لەو بابەتانە، من لەسەر ماددەی (١١٦) پێموابێ لەسەر ماددەی (١١٦) زیادە، چونكە لە ماددەی (١١٥) كە باس لەوە كراوە ئەو فراكسیۆنانەی كە قەوارەكانیان بەشداری حكومەتیان نەكردووە، ئیتر كۆتایی پێ هاتووە، پێموابێ تەحصیل حاصلە و پێویست ناكا لە ماددەی (١١٦) باس بكرێت، خاڵی (١) لە ماددەی (١١٧) بە پێی قەبارەی خۆیان بەشیان دەبێت لە لیژنەكان، بە پێی قەبارەی خۆیان بەشیان بێت لەسەرۆكایەتی كردنی لیژنەكان، ئەگینا لە ئێستادا هەمپومات لە لیژنەكان دا هەین و هیچ گرفتێكمان نیە لەو بابەتەوە، یەك شت جێی بكرێتەوە ئەگەر لیژنەی پەیرەو پێیان باش بێت، جیاوازی نەكرێت لە نێوان ئەو پرۆژانەی كە لە نێوان ئۆپۆزسیۆن و دەسەڵات دا ئاراستەی سەرۆكایەتی دەكرێت، چونكە پێموابێت ئێمە بە تەجروبە لە خولی پێشوویش دا و ڕەنگە لەو خولەش دا هەندێك حاڵەت لەو بابەتە ڕوویدابێ، سوپاستان دەكەم.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینكی/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەڕێز عبدالرحمن علی رضا، بەڕێز بێستوون فایق.

بەڕێز بێستوون فایق:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

كە باس لە دانانی چوارچێوەیەكی قانونی بۆ موعارەزە دەكەین، مەبەستمان بەقوەت كردنی نیزامە سیاسییەكەیە، تۆ موعارەزەیەكی بەقوەت و چالاك و ئەكتیڤت هەبێ، نیزامە سیاسییەكە نیزامێكی چالاك و ئەكتیف دەبێ، سوڵتەی سیاسی و حكومەتەكە حكومەتێكی ئەكتیف و چالاك دەبێ، ئەگەر جەنابتان و سەرۆكی لیژنەی پەیرەوی ناوخۆ لە شوێنی ئێمە بوون ماوەیەك بە موعارەزەیی، ئەو كاتە حەقتانە داینێن كە ئەوە چەند موهیم و چەند گرنگە، بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان، ئینشاڵا ڕۆژێ تاقی دەكەنەوە موعارەزەیی، ئەم ماددانەی كە دانراون لێرە، یەعنی بۆ ئەمڕۆی كاری پێكەوەیی موعارەزە و سوڵتە لە كوردستان دا من بە گرنگی دەزانم، بە گرنگی دەزانم بەو مانایەی كە تۆ لە ناو پەرلەمان دا زۆرجار ئیحتیرامم بۆ جەنابت، بۆ بێگەرد خان كە لەوێن، زۆرجار نوقتەیەكی نیزامی دەگری حەقی نوقتە نیزامییەكەت نادرێتێ تا لایەنەكەی ئەودیو هەستابێ، لە قسەكردن دا مەسەلەن ڕیزبەندییەكەی وا، پرسیارێك دەنێری وا، كەی تۆ سەرۆكایەتییەكی پەرلەمانی صرف بێ لایەن هەبوو، كەی تواندرا لە ڕیزبەندی قسەكردن، لەهەندێك ئیجرائاتی كاری ناو پەرلەمانی دا وەك یەكی پەیدا كرا، ئەو كات ڕەنگە پێویستت بەو ئیجرائاتانە نەبێ، بەڵام بۆ ئەم مەرحەلەیە دەتوانین زیاتر لەوەی كە ئێستا هەیە سەرپێ دەكەوین، پێویستمان بە هەندێك چوارچێوەی قانونی هەیە بۆ كاری موعارەزە،پێویستمان بە چەسپاندنی هەندێك حەق هەیە كە لە موعارەزە و لە كارەكتەرەكانی موعارەزە لە ئۆرگانە گرنگەكان بە تایبەتی لە ئۆرگانی پەرلەمان دا هەندێ جار زەوت دەكرێ بدرێ و تەسبیت بكرێ، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینكی/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەڕێز بێستوون فایق، حەز دەکەم ئەوە بڵێم من بەرگری لەخۆم ناکەم، ڕەخنەش وەردەگرم، ڕەخنەش لەخۆ دەگرم، بەڵام باوەڕ بکەن یان باوەڕ نەکەن ئێمە هەوڵێکی جددیمان داوە بێ لایەن بین، هەردووکمان، ڕاستە ئێمە ئینتیمای حیزبیمان هەیە، شانازیش بە ئینتیمای حیزبی خۆم دەکەم، ئەگەر پێویست بوو دەنگیش بۆ دەدەم، بەڵام بۆ ئەوەی بێ دادی لەگەڵ لایەنێکی سیاسی لە ناو ئەو پەرلەمانە بکەم، من نەمکردووە، ئەگەر خەڵکی تریش، یەعنی پێش ئێمە هەبوو، گرفتتان هەبوو لەگەڵ خودی بەڕێز کاك یوسف، یەعنی ئەوە دەگەڕێتەوە بۆ ئیشتیهاد، هەندێك جار ئێمە سوڵتەی تەقدیریمان هەیە، یەعنی مەسەلەن بۆ تەقدیری ئێمە ڕاستە ڕەئیەك دەدەین، بەڵام ئەو ڕەئیە هیچ ئەوەکی لەسەر میزاجی حیزبی نەبووە، لەبەر ئەوە تکام وایە ئێمە مەسەلەکە کە باسی لێ بکەین با بەو شێوازە باس نەکەین کە ئێمە لێرە دانیشتینە تەنیا، یەعنی تەصەور دەکەم دامەزراوەکانی هەرێمی کوردستان بەو ئێوازە بێ، ڕۆژێك لە ڕۆژان بە تەواوی پێناگەیەنن، لەبەر چاوی خەڵك هەمیشە بە چاوێکی حیزبی تەماشا دەکرێت، بەڵێ فەرموو، با بێگەرد خانیش بەرگریەك لە خۆی بکات، چونکە ناوی هەردووکمان هات.

بەڕێز بێگەرد تاڵەبانی/ سکرتێری پەرلەمان:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

زۆر سوپاس، لە ڕاستی دا لەبەر ئەوەی من ئەرکی منە کە ناوەکان لە ناو پەرلەمان بنووسم بۆ ئەوەی کە گفتوگۆ بکەن، وەرگرتنی خاڵی نیزامی کە بەداخەوە بەشێکی زۆری ئەو خاڵانەی کە وەردەگیرێن بە ناوی نیزامی، خاڵی نیزامیش نین، بەڵام ئەرکی منە کە ناوەکان بنووسم، بۆ زانیاریتان من بەش بە حاڵی خۆم بە هیچ جۆرێك ڕۆژێك لە ڕۆژان لەوەتەی دەست بەکار بووم لە سکرتێری پەرلەمان، قەت لەسەر بنەمای ئەوەی کە ئینتیمام بۆ حیزبێکی سیاسی هەبێ هیچ کەسێکم لێرە هەڵنەساندووە، یان ڕیزبەندی ناوەکانم نەگۆڕیوە بۆ ئەوەی کە بڵێم فلان کەس پێش بکەوێ، بەڵام یەك شتمان کردووە لە سەرۆکایەتی پەرلەمان بۆ ئەوەی کە عەدالەت هەبێ، لە کەرتەکانی دانیشتن لێرەوە ڕۆیشتووین، گەڕاوینەتەوە، ڕۆیشتووین و گەڕاوینەتەوە بۆ ئەوەی کە عەدالەتێك هەبێ، زۆرجار لەوانەیە ناوێك لێرە یەکەم نووسرابێ، بەڵام لە ڕیزبەندییەکە گەیشتبێتە چوارەم یان پێنجەم، ئەگینا موتلەقەن من ئەوە ڕەت دەکەمەوە کە لەسەر بنەمای ئینتیمابوون بۆ حیزبێك هیچ ئەندامێکی پەرلەمان هەڵسێندرێ بۆ ئەوەی کە گفتوگۆ بکات، بەڕاستی ئەرکی ئێمەش ئەوە نیە لێرە حیزبایەتی بکەین، بە یەك چاو و بە یەکسانی سەیری هەموو ئەندامانی پەرلەمان دەکەین، ئیحتیفاز بە بۆچوونە حیزبیەکانیشمان دەکەین، دەکرێ لە شوێنێکی تردا لە دەرەوەی ئەو هۆڵە کاری پێ بکەین، بەڵام لە ناو هۆڵی پەرلەمان دا من بەش بە حاڵی خۆم قەت حیزبایەتیم لەبەرچاو نەگرتووە بۆ ئەوەی کە جیاوازی بێنمە ناو هۆڵی پەرلەمان، لە نێوان ئەندامانی پەرلەمان.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەڕێز بێگەرد تاڵەبانی، بەردەوام دەبین، بەڕێز علی حەمە صالح.

بەڕێز علی حەمە صالح:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بابەتی ئۆپۆزسیۆن بوون بابەتی ئەوە نیە ئەفزەڵیەتی پێ بدەی بەسەر هیچ پەرلەمانتارێکی تردا، بەڵام واقیعێکی سیاسی هەیە و وێنە گەورەکە ببینە، بۆ نمونە دەسەڵات مەساحەیەکی هەیە لە حکومڕانی دا نموزەجی حکومڕانی خۆی تەقدیم بکات، بە وەزیرە، بە پۆستە، بە سەرۆکی حکومەتە، ئەو نموزەجەی کە پێیەتی تەقدیم بکات، ئۆپۆزسیۆنیش دەبێ حیمایە بکرێ، ئەو دەرفەتەی کە لە موعارەزەبوون، لە چاودێری، لە لێپیچینەوە، لە لێپرسینەوە، دەیەوێت تەنفیزی بکات، بۆنمونە فیکرەی چیە یەکێك حزووری هەبێت؟ ناکرێت بۆ نمونە ئۆپۆزسیۆن بوون بابەتێك دەنێرێت، پەرلەمانتارێکی ئۆپۆزسیۆن بابەتێك دەنێرێت بۆ لێپرسینەوە، لێپێچینەوە، پرساندن، پرسیار، دەستەی سەرۆکایەتی ئەگەر هەر نەینارد، یان نایئێرێ، یان دوای دەخات، یان پرسیارەکە وەڵامەکەی هەر ناگاتەوە، زۆرمان بینیوە، واتا بابەتەکە حیمایە کردنە، من دەستخۆشی لە لیژنەی پەیڕەو دەکەم، بەڕاستی هیلاك بوون، بەڕاستی جوان نەخشاندوویانە و جوان ڕیزبەندیان کردووە، جوان بەش بەش و پۆلێنیان کردووە، من هەندێ سەرنجی خۆم دەدەم لەسەر ئەم بڕگە، هەرچەندە ئەوەی من تێگەیشتووم ئەك بەشە لە ئەخیر دا لایدەبەن بە زۆرینە، ئەوەی تێگەیشتووم، دڵنیام لەسەر خاڵی یەکەم، ڕەنگە نیەتەکەشتان وابێ، بە پێی قەبارەی خۆیان بەشیان دەبێت لە سەرۆکایەتی لیژنەکانی پەرلەمان، چونکە تەحصیل حاصلە، قابیلە بڵێ پەرلەمانتاری ئۆپۆزسیۆن نابێ لە لیژنەدا هەبێ، هەر ئەندامی لیژنە یەعنی، بە پێی قەبارەی خۆیان بەشیان دەبێت لە سەرۆکایەتی لیژنەکانی پەرلەمان و بە تایبەتەکە بکرێتە سەرۆکایەتی لیژنەکانی دەستپاکی و کاروباری پەرلەمان و سکاڵا و لیژنەی دارایی دەدرێ بە ئۆپۆزسیۆن، ئەوانە زۆر ریقابین، دڵنیابە ئەوانە لای ئۆپۆزسیۆن بوون بابەتی چاودێری کردنەکە جددیتر دەکاتەوە و ڕۆڵیشی دەبێت، ڕای دووەم ئەوەیە کە ئەگەر ئۆپۆزسیۆن یەك لەسەر چواری ئەندامەکانی هەبوو ناوی جێگر و سکرتێر هەر نەوترێ، بووترێ لە دەستەی سەرۆکایەتی دا حزووریان هەبێ، من بابەتێکی تریشم زۆر لەلا گرنگە هیوادارم ئێوە هەردووکتان بە سنگی فراوان وەری بگرن، ئەوەی لە دەستەی سەرۆکایەتی دا حزووری هەبێ پێویستە واز لە کاری حیزبی بێنێ، چونکە ناتوانیت، مەسەلەن دوێنێ کۆبوونەوەی پەرلەمانمان بۆ نەکرد؟ بۆ نەمانکرد؟ لەبەر ئەوە ئیشتان هەبوو، ئەی ئەگەر ئیشە حیزبیەکە دوو کاك و خوشکێکی تر بیانکردایە؟ ئێوە لێرە دەبوون، بۆیە من پێم گرنگە ئەوەی لە دەستەی سەرۆکایەتی پەرلەمان دا هەیە، بەڕاستی حەقە هەر کێ بێ واز لە کاری حیزبیەکەی بێنێ.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەڕێز علی حەمە صالح، ئەوەی ببیتە ئەندامی پەرلەمان دەبێ هەموویان واز لە کاری حیزبی بێنن، هەمووتان، بەڕێز عمر عینایەت حەمە سعید.

بەڕێز عمر عینایەت حەمە سعید:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من قسەم کرد، سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەڕێز عمر عینایەت حەمە سعید، بەڕێزان گفتوگر لەسەر ئەوە تەواو بوو، بەڕێز د.فرست صۆفی سەرۆکی لیژنەی پەیڕەو، فەرموو.

بەڕێز فرست صۆفی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەگەر بەڕێز ئەندامانی پەرلەمان پشوویان درێژ بێ ئێستا بەشی سێیەم و بەشی دەیەم مادده بە مادده دەخوێنینەوە، دەیخەینە دەنگدان، کە بەشی سێیەم و دەیەممان تەواو کرد، ئەوەی تر من باوەڕم وایە بە ماوەی نیو کاتژمێر موناقەشە لەسەر هەردوو بەشەکەی ماوە تەواو دەبێ، زۆر کورتە یەعنی، ئەو جارە ئەویش دەخەینە دەنگدان، ئێستا بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان دەمانەوێ لە بەشی سێیەم دەست پێ بکەین، مادده بە مادده دەیخوێنینەوە، ئێمە لەو فەترەیەی کە پشوو بوو هاتین صیاغەی هەموو ئەو ڕەئیانەمان کردەوە کە پێویستە بخرێنە دەنگدان، ڕای ئەندامانی پەرلەمانمان لەبەرچاو گرت، بۆیە داوایان لێ دەکەین بەوردی گوێمان لێبگرن، بۆ ئەوەی کەس نەڵێت ڕای من ڕەچاو نەکراوە.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

لە ماددەی (١٠) لاپەڕە (٥)

بەڕێز فرست صۆفی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەشی سێیەم ماددەی (١٠)

لەسەر داوای ئەندامانی پەرلەمان ناونیشانی بەشی سێیەم بەو شێوەی لێ دێت:

هەڵبژاردنی دەستەی سەرۆکایەتی و ئەرك و دەسەڵاتەکانیان.

ماددەی دەیەم، سێ دەنگدانمان هەیە لەسەر ئەو ماددەیە، سێ دەنگدانمان هەیە، دەنگدانی یەکەم لە شوێنی سکرتێر بکرێتە جێگری دووەم، واتا تەنها ناو دەگۆڕدرێت، دەسەڵاتەکان هەمان دەسەڵاتی سکرتێری دەبێ، جارێ سێ دەنگدانەکە دەخوێنمەوە بۆ ئەوەی بزانن، دەنگدانی یەکەم/ لە شوێنی سکرتێر بکرێتە جێگری دووەم، واتا ئاوای لێ دێت، دەستەی سەرۆکایەتی پێك دێت لە سەرۆك و جێگری یەکەم و جێگری دووەم.

دەنگدانی دووەم/ جێگرێك زیاد بکرێت و ڕەچاوی مافی پێکهاتەکان بکرێت.

دەنگدانی سێیەم/ یەك لە دەستەی سەرۆکایەتی ژن بێت.

ئەو سێ دەنگدانەمان هەیە.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

لە دەنگدانی یەکەم دەست پێ دەکەین.

بەڕێز فرست صۆفی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

دەبێ هەر سێك...

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

دژی لەگەڵ بێت، بەڵێ، دەنگدانی یەکەم.

بەڕێز فرست صۆفی:

دەنگدانی یەکەم/ ئایا لەگەڵن سکرتێر، ناوی سکرتێر نەمێنێ، بەس ناو، بە هەمان دەسەڵات دەبیتە جێگری دووەم، ئەوە بخرێتە دەنگدان.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

ئەوە دەخەینە دەنگدان، دەنگدان لەسەر گۆڕینی ناو، (٤٧) کەس بە پەسندی دەزانن، ئەوەی دژە (٩) کەس دژن بە زۆرینەی دەنگ ئەم پێشنیارە پەسەند کرا.

بەڕێز فرست سۆفی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەم پێیە لە هەر شوێنێك ناوی سکرتێرتان بینی لەو پەیرەوە کە پێشتریش پەسەند کرایە دبیتە جێگری دووەمی سەرۆکی پەرلەمان، ئەمە بۆ ئەوەی لە پرۆتۆکۆل تەسبیت بی (اپری رەجعی) هەیە بەسەر ماددەی یەکەم هەتا ماددەی سەت و ئەوەندە کە تەواو دەبیتن لە هەر شوێنێك سکرتێر هەبوو بەو دەنگدانەی ئێوە دەبێتە جێگری دووەم.

٢-بەرێز سەرۆکی پەرلەمان دەنگدانی دووەم جێگرێك تایبەت بە پێکهاتەکانی پەرلەمانی کوردستان یەعنی تورکمان و کلد و ئاشوور و ئەرمەن زیاد بکرێت ئەمە بخرێتە دەنگدان.

بەرێز جعفر ئیبراهیم ئێمنیکی/ سەرۆکی پەرلەمان:

ئەمە دەخەینە دەنگدان زیادکردنی جێگرەك بۆ پێکهاتەکان، (٢٦) کەس بە پەسەند دەزانن، ئەوەی دژە (٣٣) کەس دژن واتە بە زۆرینەی دەنگ رەت کراوە ئەم پێشنیارە.

بەرێز فرست سۆفی:

بەرێز سەرۆکی پەرلەمان.

دەنگدانی سێیەم یەك لە سێ ئەندامی دەستەی سەرۆکایەتی بدرێتە (ژن) ئەوە بخرێتە دەنگدان.

بەرێز جعفر ئیبراهیم ئێمینکی/ سەرۆکی پەرلەمان:

ئەوە دەخەینە دەنگدان یەك لە ئەندامی دەستەی سەرۆكایەتی دەبێت ژن بێت (٣٥) كەس بە پەسەند دەزانن، ئەوەی دژە (١٧) كەس دژن بە زۆرینەی دەنگ پێشنیارەكە پەسەند كرا.

بەڕێز سالار محمود:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

بەڕێزان ئەندامانی پەرلەمان دیارە ئەم مەسەلەیە هەم بۆ مەسەلەی پێكهاتەكان هەم بۆ مەسەلەی ژن بۆ دەستەی سەرۆكایەتی یەكلا كرایەوە، بەڵام نابێت خاڵێكی پەیرەوی گرینگ فەرامۆش بكرێت، ئەمە ناكاتە ئەوەی ئەندامێك لە ئەندامەكانی پێكهاتەكان مافی ئەوەیان نەبێت سەرۆكی پەرلەمان بن یان جێگری یەكەم یان جێگری دووەم لە هەر حالەتێكابێت ئەوە ئیستیحقاقێكی ئینتیخابیە وە مافێكی كاری پەرلەمانتارییە واتە ئەومافە چۆن بۆ هەر پەرلەمانتارێكی تر هەیە بۆ پێكهاتەكانیتریش هەیە ئەمە دەبێت لە پرۆتۆكۆڵ بچەسپێنرێت چونكە بەو دەنگدانە ئەمە ئیمتیناع نا لەوەی یەكێك لە ئەندامانی پێكهاتەكان بۆیان نەبێت بچنە سەرۆكایەتی.

بەڕێز جعفر ئیبراهیم ئێمنیكی/ سەرۆكی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەڕێز (سالار محمود) بۆ وەبیر هێنانەوە، خالی تری نیزامی، (د.فرست) رونكردنەوە.

بەڕێز فرست سۆفی:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

پێم وایە ئێستا ماددەكە وەكو خۆی چونكە وەقتمان زۆر زۆر كەمە ماددەكە وەكو خۆی ئەخوێنمەوە كە ئێستا پەسەندتان كرد بیخەیە دەنگدان بۆ ئەوەی لەم ماددەیە دەربچین.

ماددەی (١٠):

دەستەی سەرۆكایەتی پێك دێت لە (سەرۆك) و (جێگری یەكەم) و (جێگری دووەم) ی پەرلەمان بە مەرجێك یەك لە (٣) ئەندامی دەستەی سەرۆكایەتی ژن بێت.

بەڕێز جعفر ئیبراهیم ئێمنیكی/ سەرۆكی پەرلەمان:

ئەم ماددەیە بەم شێوازەی خوێنرایەوە دەیخەینە دەنگدان (٤٦) كەس بە پەسەند دەزانن، ئەوەی دژە (١٤) كەس دژن ئەو ماددەیە بە زۆرینەی دەنگ پەسەند كرا، بەڕێز (مصگفی سكری) خالی نیزامی.

بەڕێز مصطفى سكرى:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

بەڕێزان ئەندامانی پەرلەمان ئە ماددەیە تەسبیت كرا، بەڵام ئەو سێ مەنسەبە لەسەر ئەساسی فراكسیۆنەكان دیاری ئەكرێت چ رێكارێك هەیە بۆ ئەوەی كە ژنەكە لە چ لایەنێك بی یەنی خۆ هیچ رێكارێك نییە بۆ ئەو مەسەلەیەی یەكەك دەبی (ژن) بی، ئەوەش دیاری بكەن رێكارەكەش دیاری بكرێت لە چ حزبێك بی لە چ فراكسیۆنێك بی.

بەڕێز جعفر ئیبراهیم ئێمنیكی/ سەرۆكی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەڕێز (مصگفى سكرى) رەنگە هەر سێ (ژن) بن، بەڕێز (عمر عينايەت) فەرموو.

بەڕێز عمر عينايەت:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

منیش تەئكید دەكەمەوە بە چ ڕێكارێك (ژن) دائەنێی ئەمە غەدرە لە (ژن) كێ ئەڵێی هەرسێكی ژن نییە كەواتە ئەبوایە بەلای كەمەوە یەكێكیان (ژن) بێت لەبەر ئەوە هەلەیەك بوو لەبەر ئەوە جارێكی تر غەدر لە ژن كرایەوە، نابێت ژن ئەوەندە بە كەم سەیر بكرێت ژن ئەتوانێ هەمووومان بەرێت بەڕێوە .

بەڕێز جعفر ئیبراهیم ئێمنیكی/ سەرۆكی پەرلەمان:

ئەمە هەلە نییە ئەمە ڕێكارە ئەمە قەت نابیتە ڕێگر بەڕێز (مەردان خدر) فەرموو.

بەڕێز مەردان خدر:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

تەنیا بۆ ئەوەی لە حالەتەكانی داهاتوو زۆر بە وردتر كە تەسویت لەسەر شتێك دەكرێت بیر لە داهاتوو بكەین ئایا كە ناحیەی جێبەجێكردنەكە توشی گرفت ناكەین بۆ نموونە بەیانی لە خولی داهاتوو كە ئینتیخابات دەكرێت پۆستەكانی دەستەی سەرۆكایەتی دابەش كران، (سەرۆكی پەرلەمان) بۆ فلان حزب (جێگر) بۆ فلان حزب (سكرتێر) بۆ فلان حزب هەرسێكیان پیاویان پێشنیار كرد، لەسەر كێ فەرز دەكەی ئیلا ئافرەت پێشنیار كەین؟ بۆیە كە تەسویتمان دەبی تەحدیدیش بكەین فلان پۆست دەبیتە ئافرەت ئەگەر دیاری نەكەی بەیانی لە تەتبیقەكە توشی گرفتمان دەكات.

بەڕێز جعفر ئیبراهیم ئێمنیكی/ سەرۆكی پەرلەمان:

رونكردنەوەك لە لایەن (بێگەرد تالەبانی) فەرموو.

بەڕێز بێگەرد تالەبانی:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

لە راستیدا من هیوادارم لیژنەی كاتی رونكردنەوە لەسەر ئەم بابەتە بدات بەس من بەش بە حالی خۆم تێگەیشتم بابەتی یەك لاكردنەوەی یەكێك لە پۆستەكان لە دەستەی سەرۆكایەتی بۆژن ڕێگر نییە لەبەر دەم ئەوەی كە هەردوو پۆستەكەیدیكە ژن بێت، لەبەر ئەوە ئەوانەی كە لە سەرۆكایەتی پەرلەمان بریار دەدەن بە یەكەوە كار بكەن هەر حزبێكی سیاسی بێت دەبێت ئەو سێ حزبە یەكێكیان موتەفیق بێت لەسەر ئەوەی یەكێك لە ژنەكان بپالێوێت بە پێی ئەوەی ئێستا لە پەیرەودا ژنێك بپالێوێت بە پێی ئەوەی لە پەیرەو دیاریكراوە بەلام ئەگەر هەر سێكیان (۳) ژنیان تەرشیح كرد هیچ ڕێگریەك بە پێی ئەو پەیرەوە نییە ئومێد دەكەم سەرۆكی لیژنەی كاتی بۆ پەیرەو ئەم رونكردنەوەیەی منیش ئەو رونكردنەوەی هەبێت لەسەر ئەمە.

بەڕێز جعفر ئیبراهیم ئێمنیكی/ سەرۆكی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەرێز (بێگەرد تاڵەبانی)، با خاڵی نیزامی کۆتایی پێبێنین، تەنیا ئەگەر تەنیا بۆ ئەمە بیتن دڵنیا بن ئەو رێکارانە پەیدا دەکرێن، چونکە ئێستا سی لە سەدی ئەو پەرلەمانە دەبێت ئافرەت بن کە سی لە سەد ئافرەت بن کەواتە ئەمە گرفت نابێت لە فراکسیۆنەکان کەسی وا بپاڵێون.

بەرێز جعفر ئیبراهیم ئێمنیکی/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەرێز(د.فرست) فەرموو.

بەرێز فرست سۆفی:

بەرێز سەرۆکی پەرلەمان.

بە سوپاسەوە راوێژکارە بەرێزەکان تێبینیەکیان ناردووە دەمەوێت لێرە لۆ پرۆتۆکۆل تەسبیتی بکەین جەلەسەی پێشوش ئێمە دەنگدانێکمان کرد لە پەیرەو کە بە پێی ئەو (پلم)ە قانونیەیی کی هەیە پەیرەو لە خوار قانونەوەیە بەتایبەتی قانونی ئەو قەوارانەی تەبیعەتی دەستوریان هەیە، وەکو قانونی (هەڵبژاردنی پەرلەمان) قانونی (سەرۆکایەتی هەرێم)، ئەم قانونانە ئێمە لێرە جەلەسەی رابردوو دەنگدانێکمان کرد ئەوەی رێژەی ئەغلەبیەی رەهامان هێنا زۆرینەی ئامادەبوان لە قانونی سەرۆکایەتی ئەغلەبیە رەهایە ئێستا دەنگدانێکمان کرد سکرتێرمان کردە جێگری دووەم لە قانونی هەلبژاردن سکرتێرە، بۆیە تۆ ئەگەر بتەوێ ئەمانە بخەیتە سەر خەتی تەشریعی خۆی دەبێ ئەو قانونانە مەعالەجە بکەی خۆی ئەو قانونانە لەسەرەوەی پەیرەوی ناوخۆنە بۆیە وە بە نسبەت ئەوەش کە پەیوەندی بە (ژن) هەیە لە دەستەی سەرۆکایەتی من بۆ خۆم یەکێکم لەوانەی کە زۆر زۆر پشتوانی ژنم دەنگم بۆ ئەوە نەداوە لەگەلیشی نیم پێشم وایە ئیشکالیەتە فعلەن ئیشکالیەتە بە چ پێوەرێك ژن دیاری دەکەی وە لەسەر کێ فەرزی دەکەی، بەڵام ئەوە خۆتان بەرپرسیاریەتی هەلدەگرن وە ئێوە دەنگتان داوە بۆیە لە سەر ملی من وەکو ئەندامێکی لێژنەی پەیرەو دامەنێن .

بەرێز جعفر ئیبراهیم ئێمنیکی/ سەرۆکی پەرلەمان:

خاڵی نیزامی بەرێز (گەشە دارا).

بەرێز گەشە دارا:

بەرێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەرێزان یەعنی نازانم من ئەی پیاوەکان چۆن دیاری ئەکرێن خۆ پیاوەکانیش هەر ئیتیفاقیان لەسەر ئەکرێ یەعنی نازانم بۆ ژن بۆتە رێگر لەو مەسەلەیەوە، بەرێز سەرۆکی پەرلەمان سکرتێری پەرلەمانیش وتیان کە ئەمە کۆتایە ئەمە رێگر نیە لەوەی کە زیاتر بێن لە ژنێك بەڵام ئەو ژمارەیە کە لە هەر سێ کەسی سەرۆکایەتیەك یەکێکی ژن بێت ئەم کۆتایە ئەمە تەمیزێکی ئیجابیە بۆ ژنە وە هەمیشە ئەو تەمیزە ئیجابیانە بۆ ئەو کەسانەیەن بۆ ئەو فیئانەن کە کەمینەن کە زیاتر ستەمیان لێکراوە لە کۆمەڵگا کەمتر مافیان دراوەتێ وەکو ئەوەی ئۆپۆزسیۆنیش ئەوەی کە مناقەشەمان کرد دەنگدانی هێشتا لەسەر نەکراوە لەو مونتەلەقانەوەیە، سوپاس.

بەڕێز جعفر إبراهيم ئێمینكی/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەرێز (گەشە دارا)، وابزانم خالی نیزامیتر هەر بۆ پشتوانی قسەكانی (گەشە دارا) نە بەرێز (تەلارلطيف) فەرموو.

بەڕێز تەلار لطيف:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

لە كاتێكا بۆ دەسەی سەرۆكایەتی ئەوە بۆ ئیستیحقاقی ئینتیخابی هەر حزبێك بێت ئەوە ئەكوێتە سەر حزبەكە كە كاندیدەكەی ژن بێت چۆن بێت چۆن نەبێت لەو كاتەشا ئەو حیزبە راستگۆیی ئەو حزبە بۆ داواكردنی مافەكانی ژنان بۆیە یەكسانی بەرامبەر مافەكانی ژنان و پیاو دەرئەكەوێت تا چەند باوەری بە مافەكانی ژنانە وە تا چەند باوەری بە ژنە لە حیزبەكەیا كارپێكردنی لە ناوەندی بریارا بۆ یەعنی ئەو ترسە بۆ بە هیوای ئەوەی لە خولی پێنجەمی پەرلەمانا دەستەی سەرۆكایەتی هەمووی ژن بێت و بۆ ئەوەی بتوانن ئەم جارە حەكیمانەتر ئەم ولاتە ببەن بەڕێوە.

بەڕێز جعفر إبراهيم ئێمینكی/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەرێز (تەلار لطيف)، بەرێز (كەژال هادی) فەرموو.

بەڕێز كەژال هادی:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

لەگەل ئەو پەری رێزم بۆ هەموو پەرلەمانتاران بۆ هەموو پیاو و هاوپیشەكانمان كە لێرە لەگەلمانن وە رێزیشم بۆ (د.فرست) داوا دەكەم لە پرۆتۆكۆل ئەو وشەی (د.فرست) كە دەلێت (بە چ پێوەرەك ژن كاندید دەكرێت بۆ سەرۆكایەتی پەرلەمان) ئەوە لە پرۆتۆكۆل رەش بكرێتەوە، ئەو پێوەرەی كەوا پیاوی پیدەكرێتە سەرۆك دێتە دەستەی سەرۆكایەتی پەرلەمان هەمان پێوەریش بۆ ژنەكانە وە ژنی بەتوانا و لێهاتوو لەناو هەموو حیزبەكان هەیە تەنانەت لەناو حزبەكەی د.فرست یشەوە كەواتە ئەوە مافی خۆمانە لەسەدا سەد پەرلەمانیش پێك دەینین و بۆیە داوا دەكەم ئەو بەشەی قسەكانی د.فرست لە پرۆتۆكۆل رەش بكرێتەوە، سوپاس.

بەڕێز جعفر إبراهيم ئێمینكی/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەرێز (كەژال هادی)، مەبەستی (د.فرست) پێوەرەكە مەبەستی ئەوە نییە لە كەم بایەخدانی ئافرەتا، مەبەستی ئەو لە بیری لە ئیشكالیاتی ئەوەی دەكرد كە چۆن تەوافقی لەسەر دروست دەكرێت دواتر دەرفەتی دەدەینێ خۆی وەلام بداتەوە، بەرێز (حیات مجید) فەرموو.

بەڕێز حیات مجید:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

منیش به هەمان شێوە پشتگیری لەو هەڤالانەم ئەکەم کە لەسەر پرسی ئافرت قسەیان کرد بەراستی ئەوانەی کە ئەبنە ئەندامی پەرلەمانی کوردستان بە پیاو و ژنەوە دیارە ئەو   توانایان هەیە ببنێ کەدەبنە ئەندامی پەرلەمان گەر توانای ئەوەیان هەبوو توانای ئەوەشیان ئەبێت ببنە ئەندامی سەرۆکایەتی پەرلەمانی کوردستان بۆیە داوا ئەکەم تکا ئەکەم ئەو ترسە برەوێتەوە لەسەر بونی ئافرەت و تەسبیت کردنی ئافرتێك لە سەرۆکایەتی پەرلەمانا، سوپاس.

بەڕێز جعفر إبراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

ترس نییە بەلکو تێگەیشتنێکی فراوانتر دروست دەبیت وردە وردە چاك دەبیت، بەڕێز (ئامینە زکری) فەرموو.

بەڕێز ئامینە زکری:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمانی تکایە ل گور پەیرەوی ناوخۆ دەستەی سەرۆکایەتی تەعامل بکات دی چوو دەنگدانێ تەمام بوو پێویست ناکات مناقەشێ لسەر بێتە کرن، سوپاس.

بەڕێز جعفر إبراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەڕێز (ئامینە زکری)، بەڕێز (د.فرست) فەرموو.

بەڕێز فرست سوفی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی (١١):

١-پەرلەمانی کوردستان کە خۆی لە لەم پەیرەوە ئاماژەی پێکراوە بە سەرۆکایەتی بەتەمەنترین کاندیدی دەرچووی ئادمادە بوو دەبەستێت .

٢- بەتەمەنترین کاندیدی دەرچوی ئامادەبوو لەلایەن دیوانی سەرۆکایەتی پەرلەمان بانگێشت دەکرێت ئەرکی تەنها بریتی دەبێت لە بەڕێوەبردنی دانیشتنی یەکەم و ئەنجامدانی هەلبژاردنی دەستەی سەرۆکایەتی ، واتە دووەم و سێیەممان دەمج کرد وە سیاغەشمان گۆڕی داوادەکەین بخرێتە دەنگدان.

بەڕێز جعفر إبراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

ئەو ماددەیە بەوشێوازەی کە خوێنرایەوە دەیخەینە دەنگدان (٥٩) کەس بە پەسەند دەزانی ئەوەی دژە (١) کەس دژە بە زۆرینەی دەنگ پەسەند کرا.

بەڕێز فرست سوفی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی(١٢):

بەس سیاغەکراوە هیچ دەسکاری نەکراوە.

١-سەرۆکی یەکەم دانیشتن لە پەرلەمان سوێندی یاسایی دەخوات.

٢- كاندیده هەلبژێرراوەكان لەبەر دەم پەرلەمان سوێندی یاسایی دەخۆن.

٣-سوێندی یاسایی سەرۆكی یەكەم دانیشتن كاندیده هەلبژێرراوەكان بەم شێوەیەی خوارەوە دەبێت به خوای گەورە سوێند دەخۆم كه بەرژەوەندی گەلی كوردستان و یەكێتی خاك و گەل و شكۆ و ماف و ئازادیەكانی هاولاتیان و سامانی گشتی بپارێزم و ئەركی ئەندامیەتی به راستی و دلسۆزیەوە ئەنجام بدەم ، تەنها برگەی (٤) ئیزافه كراوه له سەر داوا ی كاك (سۆران) كه پیمان وایه برگەیەكی زۆر باشه ،هەر كاندیدێكی هەلبژێرراو بەناوەرۆكی برگەی (٣) ی ئەم ماددەیه هاتووه پابەند نەبوو دەبێت سوێندەكه دووباره بكاتەوە.

بەڕێز جعفر إبراهیم ئێمینكی/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

ئەو ماددەیه بەم شێوازەی خوێنرایەوە دەیخەینه دەنگدان، ماددەی (١٢) ، (٦٠) كەس به پەسەندی دەزانن، ئەوەی دژه كەس نییه به كۆی دەنگ پەسەند كرا، ماددەی دواتر.

بەڕێز فرست سوفی:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

ماددەی (١٣):

هیچ دەسكاری نەكراوه وەكو خۆی بوو چونكه هیچ تێبینی لەسەر نەبوو.

١-لەرێكەوتی ئەنجامدانی سوێندی یاسایی وكاندیدی هەلبژێرراو دەبێته ئەندام و به دەست بەكار ئەژما ئەكرێت و گشت مافێكی ئەندامیەتی دەبێت و هەموو ئەركەكانی ئەندامیەتی دەكەوێته ئەستۆ.

٢-ئەگەر كاندیدی هەلبژێرراو به بێ پاساوی رەوا له دانیشتنی یەكەمەوه به ماوەی (٣٠) رۆژ سوێندی یاسایی ئەنجام نەدا ئەوه مافی ئەنجامدانی سوێندی یاسایی نامێنێت.

بەڕێز جعفر إبراهیم ئێمینكی/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

ئەو ماددەیه بەو شێوازەی خوێنرایەوە دەخەینه دەنگدان، (٦٣) كەس به پەسەندی دەزانن، ئەوەی دژه كەس دژ نییه ب كۆی دەنگ پەسەند كرا، ماددەی دواتر.

بەڕێز فرست سوفی:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

ماددەی (١٤):

ماددەی (١٤) هیچ تێبینی لەسەر نییه ئەوەی هەیه لەبەر دەم ئەندامانی پەرلەمانه،بۆ پرۆتۆكۆل ئەیخوێنینەوە .

پەرلەمان به زۆرینەی رەهای ژمارەی ئەندامان و به دەنگدانی نهێنی راستەوخۆ دەستەی سەرۆكایەتی به پێی ئەم رێكارانه هەلدەبژێرێت.

١-سەرۆكی یەكەم دانیشتنی دەرگای یەكەم بۆ خۆپالاوتن بۆ دەستەی سەرۆكایەتی دەكاتەوە.

٢-داوا له پالێوراوان دەكات كه خۆپالأوتنیان رابگەیەنێت دواتر دەرگای خۆپالأوتن دادەخات و پرۆسەی هەڵبژاردن دەستپێدەكات .

٣-بەپێی پیتی ئەلف و بێ كوردی داوا له ئەندامان دەكەیات كه به جیا پۆستەكانی دەستەی سەرۆكایەتی دەنگ به پالێوراوەكان بدەن.

٤-ئەندام ناوی پالێوراوی خوازراوی خۆی بۆ هەر یەك له پۆستێكان لەسەر پسولەی تایبەت بۆ هەلبژاردن دەنوسێت بەدەستی خۆی دەیخاته نا سندوقی تایبەت بەو پۆسته.

٥-سەرۆكی یەكەم دانیشتن كۆتایی هات پرۆسەی دەنگدان رادەگەیەنێت و داوا لەدوو لاوترین ئەندامان دەكات بۆجیاكردنەوەی دەنگەكان به سەرپەرشتی خۆی.

٦-ئەگەر ژمارەی دەنگدەران دوو ركابەر یان زیاتر بوو وە هەر یەك له پۆستەكان یەكسان بوون پرۆسەی دەنگدان دووباره دەكرێتەوە ئەگەر دیسان ژمارەی دەنگەكان یەكسان بوون به تیر و پشك پۆستەكەی بۆ یەكێك لەپالێوراوەكان یەكلایی دەكرێتەوە.

٧-ئەگەر بۆ هەر یەك له پۆستەكان تەنها یەك پالێوراوی بێ ركابەر هەبوو سەرۆكی یەكەم دانیشتن راستەوخۆ بەناولێنان پالێوراوەكه به سەركەتوویی بۆ پۆستەكه رادەگەیەنێ.

٨-سەرۆكی یەكەم دانیشتن ئەنجامی یەكەم بۆ دەنگدەران ئاشكرا دەكات و دوا له دەستەی سەرۆكایەتی هەلبژێرراو دەكات بچنه جێگەی تەرخانكرای خۆیان.

بەڕێز جعفر إبراهیم ئێمینكی/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

سوپاس، بەرێزان ماددەی (١٤) به (٦٢) دەنگ پەسەند كراوە، ئەوەی دژە، كەس نییه به كۆی دەنگ ماددەی (١٤) پەسەند كرا، ئەوەی دواتر ماددەی (١٥).

بەڕێز فرست سوفی:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

ماددەی (١٥):

بەم شێوەیه له سەر داوای ئەندامان دارێژراوە دەسكاری كراوە.

١-ئەندامی دەستەی سەرۆكایەتی لەیەكێك لەم بارانەی خوارەوە پۆستەكەی له دەست دەدات دەست له كاركێشانەوە بەرەزامەندی زۆرینەی ئامادەبوانی پەرلەمان.

٢-متمانه لێسەندنەوە لەسەر پێشنیاری یەك لەسەر سێی ئەندامانی پەرلەمان و به رەزامەندی دوو لەسەر سێی ئەندامەكانی.

٣-لەكاتی چۆلبونی یەكێك له پۆستەكانی دەستەی سەرۆكایەتی كه له برگەی یەكی (٢) ی ئەم ماددەیەدا هاتووە دبێت كارەكانی بەردەوام بێت تا شوێنەكەی پر دەكرێتەوە.

٤-لەكاتی چۆڵ بوونی پۆستی یەكێك لە ئەندامانی پەرلەمان دەستەی سەرۆكایەتی بە هەر هۆیەك پەرلەمان لە یەك دانیشتنی دوای چۆڵ بوونەكە پۆستەكە بە هەمان رێگای كارپێكراو لەم پەیرەوە پردەكاتەوە.

بەڕێز جعفر إبراهيم ئێمينكی/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

ئەم ماددەیە بەو شێوازەی خوێنرایەوە دەیخەینە دەنگدان (٦٠) كەس بە پەسەند دەزانن ،ئەوەی دژە (٣) كەس دژن بە زۆرینەی دەنگ پەسەند كرا، خالێكی نیزامە (عمر عينايەت)، فەرموو.

بەڕێز عمر عينايەت:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

ئێمە داوامان لە جەنابت و بە لیژنەی تایبەتمەندەوە كرد كە دوو لەسەر سێكە بكرێتە زۆرینە وە من لە یادمە باسم كرد وتم چۆن هەلبژێرراو دەستەی سەرۆكایەتی هەر بەو شێوەیەش لابېرێت دوو لەسەر سێ هەرگیز دروست نابێت لەناو پەرلەمان وە گرفتی گەورەش دروست دەكات وە ئەبوایە بەڕێز جەنابی (د.فرست) داوای بكردایە ئەوەش بخرێتە دەگدانەوە بە لاّم بە داخەوە.

بەڕێز جعفر إبراهيم ئێمينكی/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

دوای دەنگدان مناقەشە كۆتایی دێت، گومانێك لەسەر دەنگدان لەسەر ئەوەی جێگری پێكهاتەكان پێشكەش بە دەستەی سەرۆكایەتی كراوە ئێمەش داوامان لە دیوان كردووە پشكنینی پێویستی كامێرا بۆ ئەو دەنگدانە بكرێتن وە دواتر ئەنجامەكە بۆ ئێوە بەڕێز رادەگەینین، بەڕێز (د.سرود) و بەڕێز (ليناخان) داوایان كردبوو، ئەو گومانەش بە هەند وەرگیرا وە هەموو گومانەكیش لەم بارەوە بە هەند هەردەگیرێت،بەڕێزان بەردەوام دەبین خالێكە تری نیزامەی بەڕێز (تحسين اسماعيل)، فەرموو.

بەڕێز تحسين اسماعيل:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

داوای لێبوردن بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان تەنها لە برگەی (٣) ئیشكالەك دروست دەبیتن دەڵێ (لەكاتی چۆل بوونی یەكێك لە پۆستەكانی دەستەی سەرۆكایەتی تا دەگات دەبێ لە كارەكانی بەردەوام بێت) ئەدی ئەگەر لە دونیا نەمابێت ئەگەر مردبێت.

بەڕێز جعفر إبراهيم ئێمينكی/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

ئەوە مەبەستی (تحسين حاصل) ئەگەر مابێت، ماددەی دواتر.

بەڕێز فرست سوفی:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

ئەوەی بەڕێز كاك (عمر عينايەت) وتی ئەوە مناقەشەمان لەسەر كرد، بەلاّم لەبەر ئەوەی دوو كەسی تر پشتوانیان نەكردبوو بۆیە ئێمە نەمانتوانی بیخەینە دەنگدان.

ماددەی(١٦):

بەپێی ئەوەی کە ئەندامانی پەرلەمان داوایان کردبوو ئەگەر ئێستا سەیری ئەو سیاغە نوێیەی ئێمە بکەن یەکە بە یەکەی ملاحەزاتی ئێوە لەناو ئەم سیاغە نوێیە کە دامان رشتووە رەچاو کراوە یەعنی یەك تێبینیش بە لاوە نەنراوە ئەرك و دەسەڵاتەکانی دەستەی سەرۆکایەتی دەستەی سەرۆکایەتی ئەم ئەرك و دەسەلاتانەی خوارەوە پیادە دەکات .

١-دانان وڕێکخستنی بەرنامەی کاری دانیشتنەکان پەرلەمان بە پێی حوکمەکانی ئەم پەیرەوە.

٢-خوێندنەوەی کورتەی کۆنووسی دانیشتنی پێشوتری پەرلەمان و پەسەند کردنی.

٣-دانانی ڕێسای تایبەت بە ڕێکخستنی کۆنووسەکان و واژوو کردنی کۆنووسی کۆبونەوەکات .

٤-یەکلاکردنەوەی ناکۆکی پسپۆڕیەتی (تناجع الاختصاص) لە نێوان لیژنە هەمیشەییەکانی پەرلەمان.

٥-راسپاردنی لیژنەیەکی دیاریکراو بە دیراسەکردنی بابەتێکی دیاریکراو.

٦-بریاردانی پەیکەری ڕێکخستنی هەیکەلی پەرلەمان هەموارکدنی و دراشتنی سیاسەتی دارایی و کارگێری پەرلەمان .

٧-ڕێکخستنی بوجەی سالانەو ژمێرەی کۆتایی پەرلەمان لەگەل دیوانی پەرلەمان و لیژنە پەیوەندیدارەکان،خستنەروە بە مەەستلی پەسەندکردنی سەرپەرشتیکردن و جێبەجێکردنی.

٨-رەزامەندی دەربرین بەدامەزراندی کارمەندان و خانەنشینکردنیان لە پەرلەمان لە نێوانیاندا بەرێوەبەری گشییەکان و راوێژکارەکان لە چوارچێوەی رێکار و مەرجی یاسایی

.٩-ڕێکخستنی پەیوەندییەکانی پەرلەمان لەگەل سەرجەم دامەزراوەکان و هەموو ئەو ناوەندانەی دەچنە چوارچێوەی هاوبەشی پەرلەمانی لە ناوخۆ و دەرەوەی هەرێم.

١٠-دەرکردنی بەیاننامە و دەربرینی هەلویست لەسەر بابەت و روداو پێشهاتەکان.

١١-سەرپەرشتیکردنی کاروباری کارگێری و دارایی سەرجەم نووسینگەکانی پەرلەمان.

١٢-هەر ئەرك و دەسەلاتێکی دیکە لەم پەیرەوە پێیان سپێردراوە .

بەڕێز جعفر إبراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

ئەو ماددەیە بەو شێوازەی خوێنرایەو دەخەینە دەنگدان (٦٣) کەس بە پەسەند دەزانن، ئەوەی دژە کەس نییە بە کۆی دەنگ پەسەند کرا، ماددەی دواتر.

بەڕێز فرست سوفی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی (١٧) وەکو خۆی.

ماددەی(١٧):

دەستەی سەرۆکایەتی کۆبونەوەی خۆی دەبێت ، دەکرێت لە هەر کاتێکی تر کە پێویست بێت لەسەر داوای سەرۆك کۆ ببێتەوە.

بەڕێز جعفر إبراهیم ئێمینكی/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

ئەو ماددەیە بەو شێوازەی خوێنرایەوە دەخەینە دەنگدان (٦٣) كەس بە پەسەند دەزانن، ئەوەی دژە كەس دژ نییە، بە كۆی دەنگ پەسەند كرا.

بەڕێز فرست سوفی:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

ماددەی(١٨) برگەمان زیاد كردووە دەسكاریمان كردووە لەسەر داوای ئەندامانی پەرلەمان ئێستا دەیخوێنمەوە یەكە یەكە تێبینیەكانی ئێوە كە بە ئێمەتان دا هەمووی تێدا رەچاو كراوە.

ماددەی(١٨):

ئەرك و دەسەلاتەكانی سەرۆك

ماددەی ١٨:

ئەرك و دەسەڵاتەكانی سەرۆك

یەكەم: نوێنەرایەتیكردنی پەرلەمان و قسەكردن بەناوییەوە.

دووەم: جێبەجێكردنی یاسا و پەیڕەوی ناوخۆ و بڕیارەكانی پەرلەمان.

سێیەم: كردنەوەی خول و دانیشتنەكانی پەرلەمان و سەرۆكایەتی كردنیان، كۆتاییهێنان و دواخستنیان، دەستنیشانكردنی كاتی ئەنجامدانیان.

چوارەم: بەرزەفتكردنی گفتوگۆكان وپارێزگاریكردن لە ڕێكارییەكان و پارێزگاریكردن لە شكۆی پەرلەمان.

پێنجەم: گرتنەبەری ڕێكاری پێویست بۆ پاراستنی ئاسایش و ئارامی ناو پەرلەمان.

شەشەم: خستنەڕووی ئەو بابەتانەی پێویستیان بە دەنگدان و ڕاگەیاندنی ئەنجامەكان هەیە.

حەوتەم: نوێنەرایەتیكردنی پەرلەمان لە بۆنە و ئاهەنگە نیشتیمانییەكان دا، دەشێت جێگرەكانی یان هەر ئەندامێكی تر بۆ ئەو كارە ڕاسپێرێت.

هەشتەم: سەرجەم ئەو ڕەفتاركارییە یاسایی (التصرفات القانونية) و كارگێری و داراییانەی كە بە پەرلەمانەوە پەیوەستن دەگرێتەبەر بە مەرجێك لەگەڵ بڕگەی (شەشەم) لە ماددەی (١٦) شازدەی ئەم پەیڕەوە ناكۆك نەبێت.

نۆیەم: ناردنی بڕیار و یاسا پەسندكراوەكان لەلایەن پەرلەمانەوە بۆ سەرۆكایەتی هەرێم بە مەبەستی دەرچوواندنیان.

دەیەم: هەژماردنی ئەو یاسا و بڕیارانەی لە ماوەی دیاریكراودا لەلایەن سەرۆكی هەرێمەوە بە یاسا و بڕیاری دەركراو دەرناچن.

یازدە: واژووكردنی سەرجەم نووسراوە فەرمییەكان لەگەڵ دەسەڵاتی جێبەجێكردن و لایەنی تری ناوە و دەرەوەی هەرێم.

دوازدەم: واژووکردنی سەرجەم ئەو نامە و نووسراوانەی لە پەرلەمانەوە یان لە یەکێك لە لیژنەکانییەوە دەردەچن و دەکەونە چوارچێوەی دەسەڵاتی سەرۆك.

سێزدەم: دەرچوواندنی بڕیاری خانەنشینکردنی ئەندامانی پەرلەمان.

چواردەم: پیادەکردنی هەر دەسەڵاتێکی دی کە ئەم پەیڕەوە و یاسا کارپێکراوەکان پێیان بەخشیوە.

ماددەی (١٩):

دەسەڵاتەکانی جێگری یەکەمی سەرۆکی پەرلەمان:

یەکەم: پیادەکردنی سەرجەم دەسەڵاتەکانی سەرۆك لە کاتی ئامادە نەبوونیدا.

دووەم: هاریکاریکردنی سەرۆك بۆ ڕایی کردنی ئەرکەکانی.

سێیەم: سەرپەرشتی کردن و بەدواداچوونی کاری لیژنەکان و پێشکەش کردنی ڕاپۆرت دەربارەیان بۆ سەرۆك.

چوارەم: سەرۆکایەتی کردنی کۆبوونەوەی هاوبەشی نێوان لیژنە هەمیشەییەکان.

سیدی (٣)

دانیشتنی ژمارە (٨) لە بەرواری ١٧-٧-٢٠١٨

لیژنە هەمیشەیەکان

٥- بەژداری کردن لە کارە کانی دەستە وەك ئەندام تیای دا.

٦- هەر دەسەڵاتێکی تر کە سەرۆك پێی دەدات یان لە یاسا کار پێکراوەکان هەیەتی .

بەڕێز جعفر ابراهیم ئیمنێکی_ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

بەرێزان ئەو ماددەی بەم شێوازەی خوێندرایەوە دەدەینە دەنگ دان ،کێ لەگەڵ دایە (٦٤) کەس بە پەسەند دەزانێت ، ئەوەی دژە کەس نیە بە کۆی دەنگ پەسەند کرا .

ماددەی (٢٠). فەرموو د. فرسەت .

بەڕێز د. فرسەت سۆفی علی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

مادەی (٢٠) بەم شێوەیەی لێ دێت دوای رەچاو کردن و تێبینی ئەندامانی پەڕلەمان مادەی (٢٠) دەسەلأتەکانی جێگری دووەمی سەرۆکی پەڕلەمان .

١- خوێندنەوەی بەرنامەی کاری دانیشتن.

٢- سەر پەرشتی کردنی نووسینی کۆنووسی دانیشتنی پەڕلەمان و بەرنامەی کاری دانیشتنەکان وچاپ کردنو دابەش کردنیان بەسەر ئەندامانداا پاش پەسەند کردنیان لە لایەن دەستەی سەرۆکایەتی.

٣- تۆمار کردنی ناوی ئەو ئەندامانەی دەیانەوێت بەشداری گفتو گۆ بکەن بە پێی ریزبەندی کاتی داواکاریەکەیان.

٤- دڵنیا بونەوە لە بوونی ڕێژەی یاسایی کۆبونەوە ئەنجامدانی کاری تۆمار کردنی ناوی ئامادە بوان بە پاساو بێ پاساو.

٥- چاودێری کردنوو ژماردنی دەنگەکان لە کاتی دەنگ دان و دڵنیا کردنەوە لە ئەنجامەکان .

٦- بە دواداجوونوو کاروو‌باری ئەندامان خستنە روی کێشەو داواکاری و پێشنیازەکانیان بۆ دەستەی سەرۆکایەتی بۆ بڕیار لێدانیان ئەگەر خۆی نەی توانی چارەسەریان بکات.

٧- سەر پەرشتی چاپ کردنوو بە دواداچونی ئەو یاساو بڕیارانەی لە پەڕلەمان دەنگیان لەسەر دەدرێت و بەراورد کردنیان بەو دەقانەی دەنگیان لەسەر دراوە.

٨- سەرپەرشتی بە ئەنجام گەیاندنی وەرگێرانی پرۆژە یان پێشنیازە یان لە کوردی بۆ عەرەبی بە پێچەوانەوە بە پشت بەستن بە شارەزاو پسپۆرانی زمان.

٩- نوسینی پەراوێزی کۆتای لەسەر دەقی کۆتای پرۆژە یان پێش نیازەکە بۆ سەرۆکی پەڕلەمان و بەدوا داجون لەسەر گەیشتنی سەرۆکی هەرێم لە ماوەی دیاری کراو.

١٠- بەژداری کردن لە کارەکانی دەستە وەك ئەندام تیای دا.

١١- هەر دەسەلآتێکی دی کە ئەم پەیڕەوە پێی بەخشیوە.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئیمنێکی _ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو کاك عمر.

بەڕێز عمر عینایات حمە سعید:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لە بڕگەی (٤) دڵنیابونەوە لە بوونی ڕێژەی دانیشتنە کۆبوونەوە خوێندەوە .

بەڕێز/ جعفر ابراهیم ئیمنێکی _ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس . بەڕێزان ئەو مادەیە بەو شێوازەی خوێندرایەوە دەخەینە دەنگ دان،کێ لەگەڵ دایە ؟ (٦٣) کەس بە پەسەند دەزانێت ، ئەوەی دژە کاك عباس ،کەس نیە بە کۆی دەنگ پەسەند کرا . دەنگ دان بەر دەوامە.

بەشی دەیەم:

بەڕێز جعفر ابراهیم ئیمنێکی_ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو د. فرسەت.

بەڕێز د. فرسەت سۆفی علی:

بەڕێز سەرۆکی پەڕلەمان.

.ئێمە ئامادەین دەجینە بەشی دەیەم .

فراكسيۆن دەستەی گشتی ئۆپۆسسیۆنی پەرلەمانی ، لە كاتی گۆرانكاری كردن لە هەر لایك لەو تایتلاَنەی یەكەم و دوەمەوە ئەوە ئۆتۆماتیكی گۆران كاری لە عینوانی بەشی دەیەمیش دەبێت .

بەشی دەیەم ئێمە سەرەتای بەشی دەیەم مادەی (١١١)مان هەیە فراكسیۆن (٣) دەنگ دانمان دەبێت لەسەر فراكسیۆن .

دەنگ دانی یەكەم: بۆ ئەو پێشنییازەیە كە كاك أبو كاروان پێشكەشی كردیە دەقەكەی دەخوێنینەوە دەنگی لەسەر دەدەین .

دەنگ دانی دوەم: لەسەر ئەوەیە كە فراكسیۆن لە (٣) كەس كەمتر نەبێت .

دەنگ دانی سێییەم : لەسەر ئەوەیە كە فراكسیۆن لە پێنج كەس كەمتر نەبێت ، پاش ئەوەی ئەم سێ دەنگ دانە یەك لا كرایەوە ، ئینجا ماددەی كە پەیوەستە بە فراكسیۆن بە سیاغە نوێكەوە دەیخەینە دەنگ دان ئەگەر پەسەندتان كرد ، داوا لە بەرێز سەرۆكی پەرلەمان دەكەم دەنگ دانی یەكەم دەست پێ بكەین كە ئێستا دەقی ئەوەی بەرێز أبو كاروان پێشكەشی كرد زۆر لە ئەندامانی پەرلەمان پشتگیریان كرد بەو شێوەیە بوو .

بەرێز جعفرابراهیم ئیمنێكی _ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

خالێكی نیزامی هەیە ؟ فەرموو كاك تحسین.

بەرێز تحسین اسماعیل احمد:

بەرێز سەرۆكی پەرلەمان .

وەكوو مووتتەبەعە لێرە دەبێ لە ناو نیشانەكەوە دەست پێ بكرێت سوپاس.

بەرێز جعفرابراهیم ئیمنێكی_ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

كاك دكتۆر فرسەت ڕونی كردەوە .

فەرموو د. فرسەت.

بەرێزد. فرسەت سۆفی علی:

بەرێز سەرۆكی پەرلەمان.

ناونیشانەكە ئیحتمالی گۆڕانكاری هەیە لە ئەنجامی ئەوەی ئەگەر لە دەستەی گشتی نەما چونكە یەك لە پێشنیارەكان كە ئیستا دەیخەینە دەنگ دان ئایە دەستەی گشتی بمینێ یا نە مینێ ، ئۆ پۆسسیۆن ئەمێنێ یا نەمێنێ ، كە ئەوانە كە بڕیاری لە سەر درا ئینجا دێین سیاغەی عینوانەكەی دەكەینەوە .

بەرێز جعفر ابراهیم ئیمنێكی _ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

خالّی نیزامی هەیە؟ فەرموو ماموّستا ملا مەروان.

بەڕێزحسێن اسماعیل حسێن:

بەڕێز سەرۆكی پەڕلەمان.

خوازیارین كە مەسەلەی ئۆپۆزسیۆن تعریفەكەی بمێنێتن و بە تایبەتیش تەسبیت بكرێت كە هەندێك سەرۆكی لیژنەی تایبەت هەیە بۆئۆپۆزسیۆن بدرێتن.

بەڕێز جعفر إبراهیم ئێمینكی/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

ئەوە دواتر دواتر ئەوە خاڵی نیزامی نیە. فەرموو كاك برزۆ.

بەڕێز برزۆ مجید عبدالله:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

ببورە خاڵەكە نیزامی نیە تەنها مراعاتی دۆخەكەیە ئەمەی لیژنەی پەیڕەو كردوویانە بۆ مەسەلەی ئۆپۆزسیۆن رێك رەنگ دانەوەی ئێستای واقیعی سیاسیە هیوادارین بە شێوەیەكی حەكیمانە مامەڵەی لەگەڵ بكرێت بۆ ئەوەی ئیفرازاتی سلبی نەبێت .

بەڕێز جعفر إبراهیم ئێمینكی/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

سوپاس , بەڕێز برزۆ مەجید . بەرێزان بەردەوام دەبین، فەرموو د. فرسەت.

بەڕێز د. فرسەت سۆفی علی:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

سەرەتا داوا لە بەڕێزتان دەكەین كە پێشنیازی پشتگیری كراوی كاك أبو كاروان بخرێتە دەنگ دان ، هەر حزب و قەوارەیەكی سیاسی بەژداری لە هەڵبژاردنی پەڕلەمانی كوردستان بكات و خاوەنی لیست و بەرنامەی هەڵبژاردن بێت ، كورسی بە دەست هێنا دەبێتە فراكسیۆن .

بەڕێزجعفرابراهیم ئێمنیكی _ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

ئەو پێشنیارە بەو شێوازەی خوێندرایەوە دەخەینە دەنگ دان، كێ لەگەڵ دایە؟ (٤٧) كەس ئەو پێشنیارە بە پەسەند دەزانن .

پێشنیاری دووەم، فەرموو د. فرست،

بەڕێزد. فرسەت سۆفی علی:

ئێستا دژەكەی مەخە دەنگ دان، ئەوە بخە دەنگ دان، كێ لە گەڵە؟ سێ كەمتر نەبێت .

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمنیكی_ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

پێشنیاری دووەم /فراكسیۆن لە (٣) ئەندام كەمتر نەبێت ئەوە دەخەینە دەنگ دان ، فراكسیۆن لە (٣) ئەندامی پەڕلەمان كەمتر نەبێت ، (٢٣) كەس بە پەسەندی دەزانن فراكسیۆن لە (٣) ئەندام كەمتر نەبێت.

بەڕێز فرسەت سۆفی علی:

بەرێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەمجارەیان لە (٥) کەس کەمتر نەبێت .

بەرێز جعفر ابراهیم ئێمنیکی_ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

ئەو پێشنیارەی داوا دەکات لە (٥) کەس کەم تر نەبێت ، کەس نیە؟ پێشنیاری یەکەم پەسەند کرا .

خاڵی نیزامی هەیە ؟ فەرموو کاك عمر عینایەت .

بەرێز عمر عینایات حمه سعید:

بەرێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەوە بوو بە تەحسیل حاسڵ، پێویست ناکات بخرێتە دەنگ دانەوە کە سێ دەنگی نە هێنا کەواتە (٥) دەنگ ناهێنێت ، هەر یەکەم بردیوە ئەوانی تر قورس ئەبن

بەرێزجعفر ابراهیم ئێمنیکی_جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو دز فرسەت .

بەرێز د. فرسەت سۆفی علی:

بەرێز سەرۆکی پەرلەمان.

زیاتر لە سێ کەس پێشنیازی زیاد کردنی بڕگەیەکیان لەم مادەیە کرد لە ماددەی (١١١) ئێمە داوامان لێکردن سیاغەیەکمان بدەنێ ئەم سیاغەیان هێناوە لەبەر ئەوەی سێ کەس زیاترپشتگیریان کردوە دەبێت بخرێتە دەنگ دان ، پەرلەمانتار، لەکاری پەرلەمانی ئازادە بەلأم کورسی فراکسیۆنی پەرلەمان پارێزراو دەبێت بۆ فراکسیۆن لە حاڵەتی دەست لە کارکێشانەوەی هەر ئەندامێکی فراکسیۆن یان جیا بونەوەی ئەو ئەندامە ئەوە ئەو ئەندامە ئەندامیەتی خۆی لە دەست دەدات لە پەرلەمان و کەسێکی دی لەو فراکسیۆن بە پێی ریزبەندی دەنکەکان شوێنی دەگرێتەوە .

بەرێزجعفر ابراهیم ئیمنێکی_ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

ئیێمە دەزانین چۆنە، تکایە گوێ بگرن بزانین دارشتنەکە بخوێنەوە.

ئێمە دوو خاڵ وەر دەگرین خاڵی نیزامی بۆ هاوکاری بۆ سیاغە. فەرموو کا عبدالله.

بەرێز عبدالله حاجی محمود:

بەرێز سەرۆکی پەرلەمان.

سەرۆکایەتی لیژنە لەگەڵ یاسای هەڵبژاردنەکان یەك ئەگرێتەوە ئەو پێشنیارە .

بەرێز جعفر ابراهیم ئیمنێکی_ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس . فەرموو کاك تحسین.

بەرێز تحسین ئیسماعیل احمد:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

بۆ ئەوەی بەو جۆرە توند نەبیتن بەرامبەر پەڕلەمانتار، هەر بگوترێتن پەڕلەمانتار بۆی نیە لەسەر حسابی فراكسیۆنی خۆی فراكسیۆن دروست بكات .

بەڕێز جعفر ابراهیم ئیمنێكی_ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

فەرمووو مامۆستا ملا مرِوان.

بەڕێز حسێن اسماعیل حسێن:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

ئێمە هەموو لایكمان دەزانین هەر ئەندامێكی كە خۆی كاندید كردوە دەر دەجێت حسانەی هەیە ، كە حسانەی هەیە ئایە بە موجەڕەت گۆڕینی لیستەكەی دەتوانین ئەو حسانەی لێ بسەنینەوەو و لە پەڕلەمان بە دەری بنێین ئەگەر شتێكمان هەیە قەیدناكە، بەلاَم بە تەسەوڕی من زۆرمان لە سەر دەكەوێت ئەو خالَەی تەسپیت بكەین .

بەڕێز جعفر ابراهیم ئیمنێكی_ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

سوپاس، ئێمە چاوەروانی پێشنیارین یەعنی ڕەئی نەدەن پێشنیار بۆ جارەسەری ئەمە .

فەرمووو كاك سعید مەسیفی.

بەڕێز سعید محمد سعید:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

ئەوەی كە ئێستا بەرێز سەرۆكایەتی ئەم لیژنە باسی كرد كە زیاتر لە سێ ئەندام و چوار ئەندام باسی ئەوەیان كرد كە هەر كەسێك لە فراكسیۆنێك دەست لە كار بكێشێتەوە یا فڕاكسیۆنێكی تر ڕابگەیەنێت مافی ئەوەی هەیە لە هەمان فراكسیۆن كەسێكی تر بێە جێی لە ئەندامەكان كەواتە ئەوە دەدرێتە دەنگ دان وابوە ئەوەی ئەو وتوویەتی.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئیمنێكی_ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

سوپاس . فەرمووو خاتو شرین.

بەڕێز شرین حسنی رمضان:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

گفو گۆ كردن لەسەر ڤی ماددەیا هاتیە كرن ئەو پێشنیارە هاتیە كرن دوو كەس زیاتر پشتوانی كردن هیڤیدام دەسالاَتا خۆ ب كار بینی بیخەیە دەنگ دانێ جارێكی تر نەكەڤتیتە گفتو گۆ زۆر سوپاس .

بەڕێز جعفرابراهیم ئیمنێكی_ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

سوپاس، ئێمە ئەوە دەزانین، بەلاَم گرفتەك هەیە خۆتان دەبینن دەبێت جارەسەری بۆ پەیدا بكەین.فەرمووو كاك بێستون.

بەرێز بێستون فایق محمد:

بەرێز سەرۆکی پەرلەمان.

پەڕلەمانتار نوێنەری خەڵکە کە دەر ئەجێت ڕاستە لە چوار چێوەی حزبەکەی دەر ئەجێ، حزبەکانمان لێ بکەنەوە کەسمان دەر ناچین ئەم قسەیە تەواوە، بەلاّم پەڕلەمانتار کە بە حەقی خۆشی دەست لە کار ئەکێشێتەوە مەفرووز وایە بخرێتە دەنگ دانەوە وەزیرێك مەسەلەن پێویستی بە دەنگ دان و کۆمەڵێك ری و شوێن هەیە چۆن لیرەوە بتوانین بێ پێجەوانەی هەرجی مەبادئی دوونیا هەیە پەڕلەمانتار دەر بکەیت و بینێریتەوە ماڵەوە ئەمە زۆر قورسە ، زۆر توندە ، ئاخر مەرحەلەیە دەکرێت پێش ئەوە کۆمەڵێك رێکاری تر هەبێت تکایە زۆر سوپاس.

بەرێز جعفر ابراهیم ئیمنێکی_ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

دەزانی ئەم پێشنیارە ئاخرەکەی بە دەنگ دان یەك لای دەکرێتەوە بەلام ئەگەر پێشنیار هەبن بۆ ئەوەی بتوانن هاوکاری لیژنەی پەیرەو بکەن . فەرموو کاك بەهزاد.

بەرێز بەهزاد دەروێش دەروێش:

بەرێز سەرۆکی پەرلەمان.

پێویست زانین لێرەدا چارەسەریەکا مام ناوەند هەبیت ب راستی حەل وەست ئەگەر بێتوو هەم بێژین دەربخەین پەڕلەمانێ لەوانەیە ئەوا پێجەوانەی یاسا هەڵبژاردندا دەقێ دکتۆر فرسەتیش باش دەزانی ڤێ ب جەندێ پێجەوانەی یاسایە ئیحتیمالە پێجەوانەی مافی ئەو ئەندامەیە، بەلاّم حەلەکا وەست ئەم بێژم هەر ئەندامێك هەر فراکسیۆنەك کە جیابۆە لە فراکسیۆنا خۆ بۆی نیە فراکسیۆن پێك بێنیت یان پەیوەندی بە فراکسیۆنیکی تر بکات ئەوا بلێین حەل وەست یانی دەمینێت لە پەڕلەمان، بەلاّم ناتوانیت ببێتە خاوەن فراکسیۆن یان پەیوەندی بە فراکسیۆنەکی تر بکا زۆر سوپاس .

بەرێز جعفر ابراهیم ئیمنێکی_ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس .فەرموو پەروا خان.

بەرێز پەروا علی حمە:

بەرێز سەرۆکی پەرلەمان.

پشتیوانی لە قسەکانی کاك بێستون دەکەم بە هیج شێوەیەك ئێمە ناتوانین لە پەیرەوی ناوخۆیا تەزبیت کەین پەرلەمانتارێك ئەگەر رای جیاوازی هەبوو ئەبێت ئەو پەرلەمانتارە بکرێتە دەرەوە یان حسانەی لێ بسەنێتەوە مەگەر بیکووژی، لەبەر ئەوە باشتر وایە ئەو پەرلەمانتارە وەکو پەرلەمانتارێکی سەر بە خۆ بۆی نەبێت فراکسیۆن درووست بکا بەلاّم بۆت هەیە لە فراکسیۆنەکەت دەری بکەی ئەوەش من لەو باوەرەیام حزبەکان دەتوانن بیکەن، بەلاّم ئێمە بە پەیڕەوئەندامیەتیو حسانە لە پەرلەمانتار بسەنینەوە منیش لەگەڵ ئەوەیا نیم زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهيم ئيمنێكی_ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

سوپاس. ئەوە هەمو ڕەینە چاوەڕوانی پێشنیارین .

فەرموو كاك برزۆ.

بەڕێز بەرزۆ مجید عبدالله:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

وەكو پێشنیارێكی مام ناوەند هەر ئەندامێكی پەڕلەمان كە باوەر بە سیا سەتی لیستەكەی نامینێ و جیا دەبێتەوە لە فراكسیۆنەكەی مافی ئەو فراكسیۆنەو حزبەكەیەتی كە جارە نووسی ئەو پەرلەمانتارە ساغ بكاتەوە.

بەڕێز جعفر ابراهيم ئيمنێكی_جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

سوپاس، خۆی ئەوە ڕەنگە سەرەتایەك بێت بۆ جارەسەر كردنی ئەو مادە. فەرموو ئامینە خان.

بەڕێز ئامینە زكری سعید:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

ئەڤ مادە دوو برگە پێك دێت یەكەم: دەبێژیتن پەڕلەمانتار ئازادە واتا لەناو فراكسیۆنی خۆدا هەر جۆرە ڕاو بۆ چوونەك هەبیتن ئازادانە دادەبرێ، واتا ئەگەر لە ناو فراكسیۆنا خۆدا ڕایەكی جدی گەل فراكسیۆنی خۆ هەبیتن ئەو پەڕلەمانتار لەناو فراكسیۆنی خۆ نایەتە دەرخستن بەس هەڵبژاردنی هەرێمی كوردستانی بە شیوازی نیمچە كراوە دەكرێت ئەگەر هاتوو دەنگ دەرەك وەختی دەجیتە سەر سندوقی دەنگ دانی، دەنگی خۆ دەداتە كاندیدێ، بۆ نمونە بێتن دەنكی خۆ بداتە ژمارە فلان كاندیدێ ناو لیستەكە ئەگەر بەس دەنگی خۆ بداتە ژمارە و كاندیدی ئەو دانگ دان دێتە سوتاندن واتا حیكمەت چیە؟هەندێ دەنگی خۆ دێتە لیستێ پیشەنگ دەدا دەنگی خۆ كاندیدی ئەو دەنگ یێ وێ لیستەیا ئەڤە گەلێك هەڤالا پرسیار كردن بۆ ئەڤە دژی پێجەوانەی دیموكراسیەتیا ، پەڕلەمانی هۆڵندا ئەڤە هەبوو بەریتانیا و هەروەها بێژی هەبو ئەگەر هاتوو ناو فراكسیۆنێدا پەڕلەمانتارەكی هات دەست بەردانە خۆی كێشا فراكسیۆنا خۆ یان لادانی فراكسیۆنا خۆ كرد فراكسیۆنەكی تر پیك هینا ئەڤ كورسیە حەقی وێ حزبیە حەقی وێ لیستییە و كەسەكی دینیتە جێی وی ژ بەر ئەز بینم دژی دیموكراسیتا نە ژی پێچەوانەی عورفی پەڕلەمانیە .

بەڕێز جعفرابراهيم ئيمنێكی_ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

سوپاس، بەڕێز ئامینە زكری ئەوە كاك برزۆش تەئكیدی لەوە كرد ، ئێمە سێ خاڵی تر وەر دەگرین، خەلاس تەواو . مەردان خدر ، عمر عینایات، فەرموو كاك مردان.

بەڕێز مەردان خدر مصطفى:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

لە ڕووی یاساییەوە هەر ئیزافە بۆ قسەکانی ئامینە خان ئێمە دەبێت جیاوازی بکەین لە بەینی نێوان شێوازی هەڵبژاردنەکان ، ئەگەر شێوازی هەلبژاردن سەدا سەد کراوە بێ ئەوە کورسیەکە هەقی ئەندام پەڕلەمانە و کەس مافی نیە ئەو کورسیەی لێ وەر بگریتەوە، بەلاّم بە هۆی ئەوەی کە سیستەمی ئێمە سیستەمی نیمجە کراوەیە دەنگ دەر یەکەم جار دەنگ دەداتە لیستەکە پاشان دەداتە ئەو مرەشەحە، بۆیە مافی دەنگدەرو مافی حزبەکەیە کە کەسێك ئیستقالە لە فراکسیۆن دەکات ئەو فراکسیۆنە ئیحتفاز بەو کورسیە بکات و مافی ئەوەی هەبێت مافی چارەنووسی ئەو کورسیە یەك لا بکاتەوە بۆیە بە پێی سیستەمی هەلبژاردنی ئێمە ئەو پێشنیارە بە ڕای من هیچ ئیشکالیەتێکی تێدانیە و حقی فراکسیۆنەو زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئیمنێکی_ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس .فەرموو کاك عمر.

بەڕێز عمر عینایات حمە سعید:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پێم خۆشە سەرۆکی پەڕلەمان هەمووتان بە وردی گوێ بگرن ، پەیڕەوی ناو خۆ هێزی یاسای لە یاسای هەڵبژاردن کەمتر و ناتوانێت یاسای هەڵبژاردن لەکار بخا، ڕێکارەکانی لادانی ئەندامی پەڕلەمان واز هێنانی و دەرکردنی بە پێی یاسای هەڵبژاردن دیاری کراوە ئەگەر لەم پەیرەوە جێگەی بکەینەوە دژی یاسای هەڵبژاردن، لەبەر ئەوەی با کاری نەکەین کە دژ بە یاسا بێت ئەوکەسانەی دەیانەوێت ئەو جۆرە بیرو بۆچونانەی خۆیان جێگە بکەنەوە لە ناو یاساکاندا با بچن یاسای هەڵبژاردنی پەڕلەمانی کوردستان هەموار بکەنە چۆن ئەیانەوێت لەوێ جێبەجێی بکەن ئەوا جێبەجێ بکەن، بەلاّم لێرە ناتوانن دژ بە یاسای هەڵبژاردن مادده بچەسپێنن کە دژ بە یاسای هەڵبژاردن بێت سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئیمنێکی_ جێگری سەرۆکی پەڕلەمان:

فەرموو مامۆستا ماجد.

بەڕێز ماجد عثمان تۆفیق:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من دوو تێبینیم هەبو، ئەوەی یەکەم ئەوەی کاك عمر عینایات فەرمووی بە پێی یاسای هەڵبژاردنەکان ناکۆکە.

دووەم : دەکرێ بڵێن ئەوەی کە لە قەوارە سیاسیەکەی دەردەچێت یاخود لە لیستی حزبەکەی دەردەچێت ئەوە بۆی نییە فراکسیۆن دا بمەزرێنێت، زۆر سوپاس .

بەڕێز جعفر ابراهیم ئیمنێکی_ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس .فەرموو کاك صالح.

بەڕێز صالح فەقێ محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من پێم وایە باشترین بەڵگە بۆ ئەوەی کە ئەو ئەندامی پەرلەمانە مافی ئەوەی نیە بڕیاری لە چارە نووسی ئەو دەنگانەی خۆی بدا تەماشای هەر لیستێك لە لیستەکان بکەی بۆ نمونە لەکاتێکا کورسیەك بەرامبەر بە نزیکی (بیست هەزار) دەنگ لە خولی رابردوو کە ئەم خولەی خۆمان کە ئیستا تیایە ئەندام پەرلەمانی رەنگە ئەندامی پەرلەمان یەك بێت بە (چوار پێنج هەزار دەنگ) کەواتە نەگەیشتۆتە (بیست هەزار) دەنگ لە کاتێکدا ئەو دەنگەش دەنگی لیستەکەیە نەك دەنگی شەخسەکە بێت ، بۆیە من پێم وایە ئەوە هیچ دژی یەکێکی تیانیە دەتوانرێت لە دوای وەك چۆن لە یاساکانی هەڵبژاردن هاتووە کە لەسەر ئەو ئەساسە لە دەست دانی ئەندامیەتی هیچ ڕێگریەك نیە بۆ ئەوەی بچەسپێت زۆر سوپاس .

بەڕێز جعفر ابراهیم ئیمنێکی_ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، دیارە ئێستا پێشنیارەکە ئامادە کراوە گوێ لە پێشنیارەکە دەگرین ئێوە مناقەشەی ئیزافیتان کرد دەستان خۆش بێت، فەرموو د. فرسەت.

بەڕێز د. فرسەت سۆفی علی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

دوو سیاغەمان لە لایە ، سیاغەیەك کاك برزۆ ناردویەتی ، سیاغەیەکیش ئێمە لەگەڵ دەستەی سەرۆکاتی کردمان ، با هەردووکی بخوێنمەوە .

یەکەم: پەرلەمانتار ئازادە لە کاری پەرلەمانی دا بەلاَم هەر کاتێك ئەندامی فراکسیۆنێك لە فراکسیۆنەکەی خۆی جیا بۆوە ، یاخود جوە پاڵ فراکسیۆنێکی تر ئەوا ئەندامیەتی لە دەست دەدات و کەسێکی دیکە لەو فراکسیۆنە بە پێی ڕیزبەندی شوێنی پڕ دەکاتەوە بە ڕەزامەندی پەرلەمان .

دووەم: هەر ئەندامێکی پەرلەمان کە باوەڕی بە بەرنامەی سیاسی فڕاکسیۆنەکەی نامینێت و جیا دەبێتەوە ئەوا دەسەلاَتی فراکسیۆنەکەیەتی کە بڕیار لە چارە نووسی ئەو ئەندامە بدات لە پەرلەمانی کوردستان .

هەردووکی یەك ناوەرۆکە ئەوەی یەکەم ئیستا دەخەینە دەنگ دان .

بەڕێز جعفر ابراهیم ئیمنێکی _جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

ئێستا ئەو بابەتە تەحەمولی موناقەشەی زیاتر ناکات ئەوەی یەکەم دەخەینە دەنگ دان ، دواتر ئەوەی دوەم دەخینە دەنگ دان. فەرموو مامۆستا ملا هەورەمان.

بەڕێز هەورەمان حمە شریف:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من پێم وایە ئەو دوو پێشنیارە وەکو عەرەب ئەڵێ (ئەحلامووها موڕ) یانی لە ڕاستیا کۆت و بەند کردنی ئەندامی پەرلەمانە بە حەقیقەت خوای گەورە بە خوایەتی خۆی ئەفەرمێ (فمن شاء فالیمن فمن شاء فالیکفر، افانت تکرە ناس حتي یکن مئمنین) یانی تۆ بە زۆر نەفەرێك پابەند دەکەیت و کۆت و زنجیری دەکەی هەر لەو فراکسیۆنە بێ لەو حزبە بێت بە ڕاستی ئەمە نەبۆتە دیاردەیەکی زۆر گەورەش تاکو ئێمە

لێرەیا کۆت و بەندی ئەندامی پەڕلەمان بکەین بە راستی پێم وایە شتێکی زۆر زۆر خراپ ئەکەوێتەوە لەسەرمان ئەو بابەتە.

بەرێز جعفر ابراهیم ئیمنێکی_ جێگری سەرۆکی پەڕلەمان:

فەرموو د. فرسەت.

بەرێز د. فرسەت سۆفی علی:

بەرێز سەرۆکی پەرلەمان.

داوا دەکەین جی تر موناقەشە نەکرێت ئەگەر دەرفەتم پێ بدەن دەی خوێنمەوە هەردوو سیاغەی ، سیاغەی یەکەم و دووەم کامە زۆرترین دەنگی هێنا ئەوە دەروات .

بەرێز جعفر ابراهیم ئیمنێکی _ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

بەرێزان خاڵی نیزامی وەر ناگرم چونکە ئەوە ئێوە تازە بە تازە ڕەیی دەدەن وە ڕەیش هەموو وەکو یەکن ، ئەوەی یەکەم بخوێنەوە بیخەینە دەنگ دان .

بەرێز د. فرسەت سۆفی علی:

بەرێز سەرۆکی پەرلەمان.

سەرەتا دەبێ ئەوە بخەینە دەنگ دان کێ لەگەڵ دایە؟ بڕگەیەك بەو ناوەڕۆکە زیاد بکرێت ، سەرەتا ئەوە بخەرە دەنگ دان کێ لەگەڵە؟ بڕگەیەك زیاد بکرێت بەم شێوازەی کە ڕێگە نەدات ئەندامێکی فراکسیۆن بجێتە فراکسیۆنێکی تر .

بەرێز جعفرابراهیم ئیمنێکی_ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

بڕگەیەکی ئیزافە کە ئازادی بە فراکسیۆن نە دات ، فراکسیۆن بڕیار دەدات.

فەرموو د. فرسەت.

بەرێز د. فرسەت سۆفی علی:

بەرێز سەرۆکی پەڕلەمان.

دەنگ دانەکەمان لەسەر ئەوەیە کە ئەندامی فراکسیۆن ناتوانێت فراکسیۆنەکەی خۆی بگۆڕێت سیاغەکەی ئێستا قەرار لەسەر ئەدەین .

بەرێز جعفرابراهیم ئیمنێکی_ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

(٤٣) کەس بە پەسەند دەزانن ، ئەوەی دژی ئەو مەبدەئەیە ، کاك ئاری لێرە نیە ئاری هەرسین ، (١٥) کەس دژن بە زۆرینەی دەنگ ئەو مەبدەئە پەسەند کرا مەبدەئی ئیزافە کردن ، ئەوجا سیاغەکە . فەرموو د. فرسەت.

بەرێز دکتۆر فرسەت سۆفی علی:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

هەردوو بڕگەكە ، دوو سیاغەمان هەیە سیاغەی یەكەم دەخوێنمەوە دەیخەینە دەنگ دان ، سیاغەی دووەم دەخوێنمەوە بخرێتە دەنگ دان كامە زۆرینەی هێنا ئەو سیاغەیە پەسەند دەكرێت.

سیاغەی یەكەم :

یەكەم : پەرلەمانتار ئازادە لە كاری پەرلەمانی دا بەلآم هەر كاتێك ئەندامی فراكسیۆنێك لە فراكسیۆنەكەی خۆی جیا بۆوە ، یاخود جوە پاڵ فراكسیۆنێكی تر ئەوا ئەندامیەتی لە دەست دەداتو كەسێكی دیكە لەو فراكسیۆنە بە پێی ڕیزبەندی شوێنی پڕ دەكاتەوە بە ڕەزامەندی پەرلەمان واتا بە بێ ڕەزامەندی پەرلەمان نابێت داوا دەكەین ئەوە بخرێتە دەنگ دان .

بەڕێز جعفر ابراهیم ئیمنێكی_ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

ئەو پێشنیارە دەخەینە دەنگ دان پێشنیاری سیاغەی یەكەم كێ لە گەڵ دایە ؟ (٣٠) كەس ئەو پێشنیارەیان پێ پەسەندە . فەرموو د. فرسەت .

بەڕێز دكتۆر فرسەت سۆفی علی:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

پێشنیاری دووەم:

دووەم : هەر ئەندامێكی پەرلەمان كە باوەڕی بە بەرنامەی سیاسی فڕاكسیۆنەكەی نامینێت و لێی جیا دەبێتەوە ئەوا دەسەلآتی فراكسیۆنەكەیەتی كە بڕیار لە چارە نووسی ئەندامیەتی ئەو ئەندامە بدات لە پەرلەمان .

بەڕێز جعفر ابراهیم ئیمنێكی_ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

دەنگ دان لەسەر پێشنیاری دووەم كێ لەگەڵ دایە؟ (٦) كەس پێشنیاری دوەم پێ پەسەندە ، پێشنیاری یەكەم بە زۆرینەی دەنگ پەسەند كرا ، پێشنیاری سێیەم نیە، فەرموو د. فرسەت.

بەڕێز د. فرسەت سۆفی علی:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

بڕگەی دووەم و سێیەم لە هەمان ماددە دەمج دەكرێت و كۆی ماددەكە بەم شێوەیە دەخوێندرێتەوە .

یەكەم / مادەی (١١١) فراكسیۆن .

١- هەر حزب و قەوارەیەكی سیاسی بەژداری لە هەڵبژاردنی پەرلەمانی كوردستان بكات و خاوەنی لیست و بەرنامەی هەڵبژاردن بێت ، كورسی بەدەست هێنا دەبێتە فراكسیۆن .

٢- پەرلەمان ئازادە لە كاری پەرلەمانی دە بەلآم هەر كاتێك ئەندامێك لە فراكسیۆنەكەی خۆی جیا بۆوە یاخوت چوە پاڵ فراكسیۆنێكی تر ئەوا ئەندامیەتی لە دەست دەداتو كەسێكی دی لەو فراكسیۆنە بە پێی ریزبەندی شوێنی پڕدەكاتەوە بە ڕەزامەندی پەرلەمان .

٣- دەستەی سەرۆکایەتی بە پێی پێوەری کورسی پەرلەمانی بۆ ڕاپەراندی کارو چالاکی وە بوودجەیەك بۆ فراکسیۆن دیاری دەکاتو ئەم بودجەیە دەکەوێتە ژێر ڕێکارە داراییەکان، داوا دەکەین بخرێتە دەنگ دان.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئیمێنکی _ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

ئەو مادەیە بەو شێوازەی خوێندرایەوە بەڕێزان دەخەینە دەنگ دان کۆی مادەکە ئێستا دەنگ دانە کێ لەگەڵ دایە ؟ (٣٢) کەس ئەم مادەیە بەو شێوازەی خوێندرایەوە پێی پەسەندە ، ئەوەی دژە ئەوەی دژی ئەو مادە بو بەو شێوازەی بەڕێزان خوێندیانەوە (٢٣) کەس دژە ئەو مادەیە بە زۆرینەی دەنگ پەسەند کرا . فەرموو د. فرسەت .

بەڕێز د. فرسەت سۆفی علی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی (١١٢) دەستەی گشتی:

سەرەتا دەنگدانمان هەیە هیوادارم ئەندامانی پەرلەمان لەگەڵمان بن، لەبەر ئەوەی (٣) کەس زیاتر پێشنیاریان کردبوو دەستەی گشتی نەمێنێ، سەرەتا ئەوە دەخەینە دەنگدان ئایا دەستەی گشتی بمێنێت یان نەمێنێت؟ ئەگەر نەمێنێت پێویست ناکات تەفاسیلەکانی تر باس بکەین،

بەڕێز د. جعفر ابراهیم ئێمنیکی/جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سەرەتا دەنگدان لە سەر ئەوەی دەستەی گشتی نەمێنێت، (٣٥) کەس ئەو پێشنیارەیان پێ پەسەندە، ئەوەی دژە؟ ئەوەی دەیەوێت دەستەی گشتی بمێنێت، (٢١) کەس پێی پەسەندە بمێنێت، کەواتە بە زۆرینەی دەنگ پێشنیاری یەکەم پەسەندکرا بۆ لابردنی دەستەی گشتی، فەرموو د. فرست سۆفی،

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی (١١٢) دەستەی گشتی:

سەبارەت بە ماددەی (١١٥) ئۆپۆزسیۆنی پەرلەمانی.

(٣) را هەیە، پێشنیازێك هەیە بمێنێ ئەو سیاغە هەیە بیکەین، پێشنیازێك هەیە هەر نەمێنێ، پێشنیازێك هەیە کە ئەویش سێ کەس زیاتر پشتگیری کردییە کە من پێم وایە حەلە وەسەتییەکەیە، ئێمە لەم مەرحەلەیە تەعریفێکی جوانی ئۆپۆزسیۆنی پەرلەمانی دەکەین لە ماددەیەك تەعریفێك دەکەین خۆم پشتیوانی دەکەم با باسی برادەران نەکەین ئێستا تەعریفێکمان لە پێشە ئێستا بۆتان دەخوێنمەوە ئەو تەعریفە ببێتە حەلی وەسەتی بەینی هەردوو ئەو تەرەفانەی کە لەگەڵ نەمان ئەو تەرەفانەی کە وەکو خۆی بی، ئەوەش ئەو تەعریفەیە کە سیاغەمان کردۆتەوە، ماددەی (١١٥) ئەم فراکسیۆنە پەرلەمانیانە دەگرێتەوە کە بەشداری پێکهێنانی کابینەی حکومەتیان نەکردووە یان لێی دەکشێنەوەو ئازادی کاری پەرلەمانی و ئۆپۆزسیۆنی تەواویان بۆ دەستەبەر دەکری.

بەڕێز د. جعفر ابراهیم ئێمنیکی/جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

ئەم تەعریفی ئۆپۆزسیۆن دەخەینە دەنگدان بەم شێوازی د. فرست خوێندییەوە تەعریفی ئۆپۆزسیۆنی پەرلەمانی، کێ لەگەڵ دایە؟ خۆی لە سەرۆکایەتی لیژنەکان تەحسل حاسڵە (٤٧) کەس ئەم تەعریفەیان پێ پەسەندە، ئەوی دژە؟ (٦) کەس دژە، بەزۆرینەی دەنگ پەسەند کرا، فەرموو د. فرست سۆفی.

بەڕێز د. فرسەت سۆفی علی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەگەر ئەندامانی پەرلەمان پشویان درێژبێ زۆر زۆر کەمان ماوە دەتوانین بە نیو سەعاتی تر هەم دەنگدان و هەم موناقەشە تەواو بکەین، چونکە ئەوەی ماوە زۆر زۆر کەمە،

بەڕێز د. جعفر ابراهیم ئێمنیکی/جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

پشوویان درێژە، ئەمە پەرلەمانە کاکە لە پەرلەمانی یابان چای هەیە، ئاو هەیە، بسکێت هەیە، بەڕێزان بەردەوام دەبین، فەرموو گەشە خان،

بەڕێز گەشە دارا حفید.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەشی (١١)یەم، ماددەی ١١٨.

دیوانی پەرلەمان، نووسینگەکان، وەزیری هەرێم بۆ کاروباری پەرلەمان،

١. دیوانی پەرلەمان: پەرلەمان بۆ راپەراندنی کاروباری کارگێری و داراییەکانی دیوانێکی دەبێت کە لەلایەن سەرۆکی دیوانەوە بەڕێوە دەبرێت لە سەر پلەی سەرۆکی دیوان دوو را هەیە، رای یەکەم بە پلەی تایبەت بێت، رای دووەم بە پلەی وەزیر بێت،

ماددەی ١١٩.

سەرۆکی دیوان بەفەرمانێك لەلایەن سەرۆکی پەرلەمانەوە دادەمەزرێت و بەرپرسیار دەبێت و لەبەردەمیدا

ماددەی ١٢٠.

سەرۆکی دیوان ئەرکەکانی بەپێی یاسای رەچاوکراوەکان و ئەو دەسەڵاتانەی لەلایەن سەرۆکەوە پێی دەدرێت پیادەی دەکات.

ماددەی ١٢١.

پێکهاتە و دابەشکردنی کارگێری دیوانی پەرلەمان لەلایەن دەستەی سەرۆکایەتی بەپەیڕەوێکی تایبەت رێك دەخرێت

ماددەی ١٢٢.

دیوانی پەرلەمان پێك دێت لەم بەڕێوبەرایەتییە گشتییانەی خوارەوە،

١. بەڕێوەبەرایەتی گشتی کاروباری پەرلەمان
٢. بەڕێوەبەرایەتی گشتیی کارگێڕی و دارایی

٣. بەڕێوەبەرایەتی گشتی پەیوەندییەکان و ڕاگەیاندن

ماددەی ١٢٣.

هەر یەك لە سەنتەری توێژینەوەی پەرلەمان و سەنتەری ڕاوێژکاری یاسایی و دەستووری پەیوەست دەبن بە سەرۆکایەتی پەرلەمان، ڕایەك هەیە پێی وایە سەنتەری ڕاوێژکاری یاسایی پێویست ناکات،

٢. نووسینگەکانی پەرلەمان:

ماددەی ١٢٤.

دوو ڕای لە سەرە، سەرۆکایەتی پەرلەمان بە هەماهەنگی لە گەڵ دەستەی گشتی بۆی هەیە لە ناوەندی پارێزگاکان هەر شوێنێکی تر پێویست بکات نووسینگە بکاتەوە بە مەرجێك لە (٣) ئەندام کەمتر نەبێ لەو ناوچەیە ،

ڕای دووەم، نووسینگەکان تەنها لە ناوەندی پارێزگاکان دەبن،

ماددەی ١٢٥.

نووسینگە هەڵدەستێت بە وەرگرتن و گەیاندنی داواکاری و سکاڵای هاوڵاتیان بە سەرۆکایەتی پەرلەمان تا ڕەوانەی لیژنە پەیوەندیدارەکان بکرێت بەمەبەستی بەدواداچون و وەڵامدانەوە و گەیاندنەوەی وەڵامەکان بە خاوەنەکانیان،

٢. پێویستە سکاڵاکان لە ژێر دادبینیدا نەبێت و قۆناغەکانی بەدواداچوونی لەلایەنی تایبەتمەند بڕیبێ

ماددەی ١٢٦.

هەر نووسینگەیەك چەند کارمەندێکی دەبێت بۆ بەڕێوەبردنی کارەکانیان یەکێك لە کارمەندەکانی دەبێتە بەڕێوەبەری نووسینگە ژمارە و چۆنیەتی کارکردنیان لەلایەن سەرۆکی دیوانی پەرلەمان دیاری دەکرێت.

ماددەی ١٢٧.

پەرلەمان پێویستی و خەرجی نووسینگەکان دابین دەکات.

ماددەی ١٢٨.

هەر ئەندامێك بۆی هەیە سەردانی هەر نووسینگەیەك لە نووسینگەکانی پەرلەمان بکات و بەدواداچوون بۆ کاری هاوڵاتیانی هەر ناوچەیەك بکات.

٣. وەزیری هەرێم بۆ کاروباری پەرلەمان،

ماددەی ١٢٩.

ڕای یەکەم پێی وایە پێویست ناکات باسی وەزیری هەریم لە ناو پەیڕەو بکرێت،

ڕای دووەم پێ وایە بەم شێوەیە بێت

وەزیری هەرێم بۆ کاروباری پەرلمان تایبەتمەندە بە ئەنجامدانی هەماهەنگی نێوان پەرلەمان و حکومەت بۆی هەیە لە هەموو کۆبوونەوەکانی پەرلەمان ئامادە بێت و بەم ئەرکانەی خوارەوە هەڵدەستێت،

١. ناردنی گشت پڕۆژە یاسا و بڕیارە پێشنیازکراوەکان لەلایەن ئەنجومەنی وەزیران بۆ پەرلەمان.

٢- وەرگرتنی ئەو پێشنیارانەی کە پەرلەمان دەینێرێت و خستنە رووی بۆ ئەنجومەنی وەزیران و بەمەبەستی زانینی رایان.

٣- رێکخستنی کۆبوونەوە لە نێوان هەردوو سەرۆکایەتی پەرلەمان و ئەنجومەنی وەزیران بەهەماهەنگی لەگەڵ سکرتێری پەرلەمان و لەکاتی پێویست.

٤- وەرگرتنی ئەو پرسیارانەی کە ئەندامی پەرلەمان ئاراستەی سەرۆك و جێگر و ئەندامانی ئەنجومەنی دەکەن ، ناردنەوەی وەڵامەکانیان بۆ پەرلەمان بە گوێرەی یاسا.

٥- هەر ئەرکی دیکە لەم پەیرەوە یان یاسا بەرکارەکان پێی سپێردراوە.

بەڕێز د. جعفر ابراهیم ئێمنیکی/جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەڕێز گەشە دارا، بۆ گفتوگۆی ئەم بەشە وەکو پێشتر دەست بە گفتوگۆ دەکەین مادده بە مادده زۆربەی پەیوەستە بە هەیکەلیەت پەیوەست نییە بە سیاسەت و بیرو بۆچوونی سیاسی ماددەی ١١٨ دەست پێ دەکەین دەرگای موناقەشە دەکەینەوە، فەرموو گەشە خان،

بەڕێز گەشە دارا حفید:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەشی (١١)یەم، ماددەی ١١٨.

دیوانی پەرلەمان، نووسینگەکان، وەزیری هەرێم بۆ کاروباری پەرلەمان،

ماددەی ١١٨.

١- دیوانی پەرلەمان: پەرلەمان بۆ راپەراندنی کاروباری کارگێری و داراییەکانی دیوانێکی دەبێت کە لەلایەن سەرۆکی دیوانەوە بەڕێوە دەبرێت لە سەر پلەی سەرۆکی دیوان دوو را هەیە، رای یەکەم بە پلەی تایبەت بێت، رای دووەم بە پلەی وەزیر بێت،

بەڕێز د. جعفر ابراهیم ئێمنیکی/جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

خاڵی نیزامییە کاك بهزاد، فەرموو بێگەرد خان،

بەڕێز بێگەرد دڵشاد شکرالله/ سکرتێری پەرلەمان.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەو بەڕێزانەی داوای گفتوگۆی ئەو ماددەیە دەکەن (مدینە ایوب، د. پەری، د. شێرکۆ حمە امین، حاجی کاروان، بهزاد دەروێش، ایوب عبدالله رسول، علی عثمان، حیات مجید، شیرین حسنی، تحسین اسماعیل، عزت صابر، سالار محمود، خلف احمد، صالح فقێ، بێستون فائق، عمر عینایەت، مامۆستا عبدالرحمن، شوان شێخ احمد).

بەڕێز د. جعفر ابراهیم ئێمنیکی/جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

خاڵی نیزامییە کاك بهزاد فەرموو .

بەڕێز بهزاد درويش:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەس بۆ راستکردنەوە، دەبێتە ماددا (١١٦)، جۆنکە ماددا (١١٦) و (١١٧) لاچوو، دەبێتە ماددا (١١٦)،

بەڕێز د. جعفر ابراهیم ئێمنیکی/جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوباس بۆ وی تێبینییە ئەو ماددەیە دەبێتە ماددەی (١١٦) راستە، تا دەتوانن کورت پوختی بکەن، فەرموو مدینە خان،

بەڕێز مدینە ایوب:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

دەربارەی ماددا (١١٨) ل سەر پلەی سەرۆکی دیوانێ ئەز د گەل پلە تایبەتم بە هیچ شێوەیەکی ئەز دگەل پلە وەزیری نینم، چونکو ئەگەر ئەم بێین صەحکەینێ ماددە (١٣٥)ی سێ رێڤەبەری دین گشتی دیش هاتن زێدە کرن، خالە ئێکێ ل ناو پەرلەمانێ کوردستانێ دا (٩) بەرێوەبەرێت هەین و (١٩) بەش (٢) هۆبەێت هەین، ئەڤ پلەی سەرۆکی دیوانێ گرێدایە ب خولی پەرلەمانیدا بۆ نموونە سەرۆکی پەرلەمانێ کیش حزبی بێتن سەرۆکی دیوانی ژی هەر بۆ وێ حزبێیە کەواتە هەر خولەك بێ شەرت نینە یەك سەرۆکی دیوانێ بی هەتا خول کۆتایی دێتن، ئەگەر ئەم بێین صەحکەینێ خولە سێی پەرلەمانێ کوردستانی (٢) سەرۆك دیوان هاتن گۆڕین هەر خولە چارێ پەرلەمانێ کوردستانێ دیسان دوو سەرۆك دیوان هاتن گۆڕین کەواتە ئەگەر پلە وەزیری بن کەواتە د بن دوو پلە وەزیری وەرگرن، کێ گرەنتێ دات کو خولە پێنجێ پەرلەمانێ کوردستانێ دی چەند سەرۆك دیوان دێنە گۆڕین بۆ نموونە (٤) هاتن گۆڕین ئەوا چار پلەی وەزیری دی وەرگرن ئەڤ پلە د بێتە بارگرانی بۆ بودجە پەرلەمانێ کوردستانێ فەرموو کەرەمکە صەحکێ ڤێ راپۆرتە بەر دەستێ وانە ئەوە من پێشکەش کری کا مە چەند پلە ناو پەرلەمانێ کوردستانێ دا هەنە (٤٣) پلە بریکارێت وەزارەتێنە (٣١) خەبیرن (٣١) رێڤەبەرن یەعنی ئەڤە گەلێك زیدەنە، بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان دڤێت ئەڤ پلە د بێت پلە تایبەت بیتن ب هیچ شێوەیەك ئەز دگەل پلە وەزیر نینم، سوپاس،

بەڕێز د. جعفر ابراهیم ئێمنیکی/جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

کاك سالار فەرموو.

بەڕێز سالار محمود مراد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

قسەکانی من کرا، سوپاس.

بەڕێز د. جعفر ابراهیم ئێمنیکی/جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

ئەگەر بەو شێوەیە بێتن زوو تەواو دەکەین، کاك بێستوون فەرموو.

بەڕێز بێستوون فائق:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەمە دەبێتە ماددەی (١١٣) چونکە دەستەی گشتی هەمووی لابرا (١١٢) بوو ئۆپۆزسیۆنمان دانە بە یەك ماددە بوو بە (١١٢) کەواتە ئەمە دەبێتە (١١٣) و لە گەڵ ئەوەم پلەی تایبەت بێ، سوپاس.

بەڕێز د. جعفر ابراهیم ئێمنیکی/جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ ئەو تێبینییە، کاك بهزاد فەرموو ،

بەڕێز بهزاد درویش درویش:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئاخافتنێ من هاتنە کرن هەمان تێبینیم هەبوو کو پلە تایبەت بیت نەك پلە وەزیر، سوپاس.

بەڕێز د. جعفر ابراهیم ئێمنیکی/جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو کاك زانا،

بەڕێز زانا عبدالرحمن:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

منیش هەر لەگەڵ ئەوەم پلەی تایبەت بێ، هەرچەند پلەی تایبەت وەزیریش دەگرێتەوە دوایی شەرح نەکراوە چۆنە، بەڵام هەر پلەی تایبەت بێ باشترە، سوپاس

بەڕێز د. جعفر ابراهیم ئێمنیکی/جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

ئەوەی وەزیر پلە باڵاکانە، فەرموو کاك ایوب.

بەڕێز أیوب عبدالله رسول:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

دەربارەی ئەو ماددەیە دیارە سەرۆکی دیوان لە ئەنجومەنی نوێنەرانی عێراق پلەی وەزیری هەیە، بەڵام لە هەرێمی کوردستان پێم باشە ئەم پلەیە بە پلەی تایبەت بمێنێتەوە، بۆچی؟ چونکە بە بوونی وەزیری زیاتر پرۆسەی کەم کردنەوەی پلە باڵاکان بەرەوە سستی دەڕوا، بۆیە پاڵپشتی لە قسەکانی (منیرە خان و کاك بێستوون) دەکەم،

بەڕێز د. جعفر ابراهیم ئێمنیکی/جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو کاك عمر.

بەڕێز عمر عینایات:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من بابەتەکەم داڕشتووە تەنها بۆ بەرچاو روونی بەڕێزتان، لە ناو پەرلەماندا چەندین راوێژکار هەیە بە پلەی وەکیل وەزیر ناکرێ سەرۆکی دیوان پلەکەی کەمتر بێ لەوان، لەبەرئەوە من پێشنیار دەکەم پلەی سەرۆکی دیوان بە پلەی وەکیل وەزیر بی، ئەگەر لەو پلەیە کەمتر بێ کەواتە راوێژکاری پێشکەوتوو کە پلەکەیان بە پلەی وەکیل وەزیرە کەمتر دەبێ و ئەمەش کارێکی نەگونجاوە، بۆیە بەم شێوەیە ئێستا دەینێرمە خزمەتان، (پەرلەمان بۆ راپەڕاندنی کارەکانی دیوانێکی دەبێت لەلایەن سەرۆکێکەوە بەڕێوە

دەبرێت بە پلەی وەکیل وەزیر) ئیتر ناکرێت بڵێی کاروباری کارگێری و دارایی، ئەی کاروباری هونەری، ئەی کاروباری رۆشنبیری کەواتە هەموو کاروبارەکانی پێویستە، ئەگەر بڵێی کاروبار ئیتر هەمووی دەگرێتەوە ئەمەش دەقی پێشنیارەکەی منە، سوپاس.

بەڕێز د. جعفر ابراهیم ئێمنیکی/جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو کاك شوان،

بەڕێز شوان شێخ احمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

والله من پێشەکی داوا لە ئیدارە دەکەم، چونکە ئەمە چەندین دانیشتنە ئەوەمان هەر چا نەبووە هەر دەبێ هاتووچۆ بکرێ،

بەڕێز د. جعفر ابراهیم ئێمنیکی/جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

ئەمە دوا حەفتەی داهاتوو دەست بەکار دەبن بۆ چاکردنەوەی سیستەمی ئێرە کە ئەمە چوار پێنج ساڵە بەڵێن بە بەڵێندەرەك دراوە چاکی نەکردۆتەوە، فەرموو کاك شوان،

بەڕێز شوان شێخ احمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پشتگیری لە قسەکان مدینە خان و بەڕێزەکانی تری ئەندامانی پەرلەمان دەکەم لەگەڵ پلە تایبەتم، سوپاس.

بەڕێز د. جعفر ابراهیم ئێمنیکی/جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو کاك حاجی کاروان،

بەڕێز کنعان نجم الدین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من هەر لە عینواکەوە دەست پێ دەکەم، نازانم من پێشنیار دەکەم وەزیری هەرێم بۆ کاروباری پەرلەمان هەست دەکەم شتێکی زیادە یەعنی ئەصل وایە هەر نەبێت، چ پێویست دەکات ئەوە پەرلەمان ئیشی خۆی دەکات لە رێگەی دیوانەوە موخاتەبەی حکومەت دەکات، پێشنیار دەکەم هەر ئەوەندە دیوان و نووسینگەکان بێ لەگەڵ پێشنیاری کاك عمر عینایەتم ببێ بە وەکیل وەزیر ئەوەو بابەتە و سوپاس.

بەڕێز د. جعفر ابراهیم ئێمنیکی/جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو کاك خلف.

بەڕێز خلف احمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پشتگیری له قسەی ئەو بەڕێزانە دەکەم کە سەرۆکی دیوان پلە تایبەت بێ، سوپاس.

بەڕێز د. جعفر ابراهیم ئێمنیکی/جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو حیات خان.

بەڕێز حیات مجید:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پشتیوانی لە قسەکانی مدینە خان و د. شرین دەکەم هەمان رەئیم هەیە پلە تایبەت بێت، سوپاس

بەڕێز د. جعفر ابراهیم ئێمنیکی/جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو کاك شێرکو.

بەڕێز شێرکۆ محمد امین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەوەی کە پەیوەندی دار بوو بە ماددەکەوە کاك بێستوون وتی و بە هەمان شێوە منیش پشتگیری ئەوە دەکەم کە پلە تایبەت بێ، سوپاس.

بەڕێز د. جعفر ابراهیم ئێمنیکی/جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو کاك علی.

بەڕێز علی عثمان:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددێ (١١٨) پشتگیریا مدینە خانێ و حیات خانی و شرین خانی د کەم هەر وەسا پێشنیار د کەم ڤی رەنگێ خارێ بێتە دارشتن (بۆ راپەڕاندنی کاروباری کارگێڕی و داراییەکانی پەرلەمان دیوانێکی دەبێت کە لەلایەن سەرۆکی دیوانەوە بەڕێوە دەبرێتن)سوپاس.

بەڕێز د. جعفر ابراهیم ئێمنیکی/جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو کاك صالح.

بەڕێز صالح فقی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

منیش پشتیوانی ئەو رایەی مدینە خان و ئەو هەڤاڵانەیان کرد کە پشتیوانیان کرد کە پلەی تایبەت بێ پلەی تایبەت هەم وەکیل وەزیر هەم بەڕێوەبەری گشتی و راوێژکارەکانیش دەگرێتەوە، بۆیە هیچ رێگریەك نییە ئەگەر پلەی تایبەت بێ وەکیل وەزیرێك دابنێ، رەنگە لە خولەکانی ئایندە وەکیل وەزیر نەمێنێ و تەنها خوار وەکیل وەزیر بمێنێ، بۆیە هەر پلە تایبەتەکە بێ.

بەڕێز د. جعفر ابراهیم ئێمنیکی/جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو کاك عزت.

بەڕێز عزت صابر:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

منیش پشتیوانی لەو رایەی دەکەم کە دەڵێت پلەی تایبەت بێ، سوپاس

بەڕێز د. جعفر ابراهیم ئێمنیکی/جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو کاك تحسین.

بەڕێز تحسین اسماعیل:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

منیش پشتگیری لەو رایەی دەکەم کە پلەی تایبەت بێ، سوپاس

بەڕێز د. جعفر ابراهیم ئێمنیکی/جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو ماموستا عبدالرحمن.

بەڕێز عبدالرحمن علی رضا:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

کاك عمر عینایەت قسەکانی منی کرد، یەك روونکردنەوە پلەی تایبەت وەکیل وەزیریش هەر تایبەتە با ئاگادار بن، سوپاس.

بەڕێز د. جعفر ابراهیم ئێمنیکی/جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو د. پەری.

بەڕێز د. پەری صالح حمید:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

دارشتنەوەکەی بەم شێوەیەی لێ بکرێ (بۆ راپەڕاندنی کاروباری کارگێڕی و دارایی پەرلەمان دیوانێکی دەبێت کە لەلایەن سەرۆکی دیوانەوە بەڕێوە دەبرێت)ئەو وشەی لە سەرە لە عەرەبیەوە وەرگیرایە لە هیچ شوێنێك نابی بەکاری بێنین لێرە دەبێتە دەربارەی سەرۆکی دیوان دوو را هەیە، سوپاس.

بەڕێز د. جعفر ابراهیم ئێمنیکی/جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو د. فرست سۆفی،

بەڕێز د. فرست سۆفی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێمە ئەو تێبینیانەمان وەرگرت بەتایبەتی ئەوەی کاك عمر عینایەت ناردی دواتر کە خرایە دەنگدان ئیتر لەبەرچاو دەگرین تێبینییەکان.

بەڕێز د. جعفر ابراهیم ئێمنیکی/جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێزان بەردەوام دەبین ماددەی دواتر کە دەبێتە ماددەی (١١٤) فەرموو گەشە خان.

بەڕێز گەشە دارا حفید:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

ماددەی ١١٤

سەرۆكی دیوان بەفەرمانێك لەلایەن سەرۆكی پەرلەمانەوە دادەمەزرێت و بەرپرسیار دەبێت و لەبەردەمیدا.

بەڕێز د. جعفر ابراهیم ئێمنیكی/جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

وابزانم هیچ موناقەشە لەسەر ئەو ماددەیە نییە، فەرموو د. پەری،

بەڕێز د. پەری صالح حمید:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

سەرۆكی دیوان بەفەرمانێك لەلایەن سەرۆكی پەرلەمانەوە دادەمەزرێت و لەبەردەم پەرلەماندا بەرپرسیار دەبێت.

بەڕێز د. جعفر ابراهیم ئێمنیكی/جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

سوپاس ، كاك بهزاد فەرموو.

بەڕێز بهزاد درویش دروێش:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

پێم باشە بەو شێوازەی لێ بێت، (سەرۆكی دیوان دوای ئەوەی لەلایەن دەستەی سەرۆكایەتی دەپالێوێت بە فەرمانێك لەلایەن سەرۆكی پەرلەمانەوە دادەمەزرێت و بەرپرسیار دەبێت لەبەردەم دەستەی سەرۆكایەتی)، واتە پالاوتن هەبی دواتر فەرمان پالاوتنەكە لەلایەن دەستەی سەرۆكایەتی پەرلەمان بیت، سوپاس.

بەڕێز د. جعفر ابراهیم ئێمنیكی/جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

فەرموو كاك علی،

بەڕێز علی عثمان:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

پێشنیار د كەم ڤی رەنگێ خارێ بێتە دارشتن (بە فەرمانی سەرۆكی پەرلەمان سەرۆكی دیوان دادەمەزرێت و بەرپرسیار دەبێت لەبەردەمیدا)،

بەڕێز د. جعفر ابراهیم ئێمنیكی/جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

بەڕێزان لیژنەی پەیرەو ئەگەر تێبینییەكتان نەبێت، فەرموو گەشە خان.

بەڕێز گەشە دارا حفید:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

سەرۆکی دیوان ئەرکەکانی بەپێی یاسای ڕەچاوکراوەکان و ئەو دەسەڵاتانەی لەلایەن سەرۆکەوە پێی دەدرێت پیادەی دەکات.

بەڕێز د. جعفر ابراهیم ئێمنیکی/جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

بۆ گفتوگۆ لە سەر ئەو ماددەیە تەنیا سێ بەڕێز داوا دەکەن، فەرمووو شرین خان،

بەڕێز شرین حسنی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لەلایەن سەرۆکی پەرلەمان، پەرلەمان بۆی ئیزافە بکرێت،

بەڕێز د. جعفر ابراهیم ئێمنیکی/جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

کاك بێستوون فەرموو.

بەڕێز بێستوون فائق:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەو سێ ماددەیە سێ دێڕن دەتوانرێ دەمج بکرێ بەیەکەوە ئەم سێ ماددەیە هەر سێکیان زۆر کورت و پوختن دەکرێ دەمج بکرێ بەم جۆرە (سەرۆکی دیوان بەفەرمانێك لەلایەن سەرۆکی پەرلەمانەوە دادەمەزرێت ئەرکەکانی بەپێی یاسای ڕەچاوکراوەکان و ئەو دەسەڵاتانەی پێ دەدرێ و جێبەجێ دەکا و پێکهاتەکەشی ئەوە دەکرێ) لەیەك جوملەی دوو هینییە دەتوانێ جێی بکرێتەوە، سوپاس.

بەڕێز د. جعفر ابراهیم ئێمنیکی/جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

ماددەکانیش کەم دەبنەوە، فەرموو کاك صالح.

بەڕێز صالح فقی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پشتیوانی ئەو ڕایەی کاك بێستوون دەکەم ئەوە بکرێتە (٣) خاڵ و سەبارەت بە دووەمیان سەرۆکی دیوان ئەرکەکانی پیادە دەکات بەپێی یاسای ئەو دەسەڵاتانەی لەلایەن سەرۆکەوە پێی دەدرێت بە ڕەچاوکردنی یاسا کارپێکراوەکان.

بەڕێز د. جعفر ابراهیم ئێمنیکی/جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

ئەو ماددەیە کۆتایی هات ئەگەر لیژنەی پەیڕەو هیچ تێبینییەك نەبی دەچینە ماددەی دواتر، فەرموو گەشە خان.

بەڕێز گەشە دارا حفید:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی ١١٦

پێکهاتە و دابەشکردنی کارگێڕی دیوانی پەرلەمان لەلایەن دەستەی سەرۆکایەتی بەپەیڕەوێکی تایبەت ڕێك دەخرێت.

بەڕێز د. جعفر ابراهیم ئێمنیکی/جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

دیارە موناقەشە لە سەر ئەو ماددەیە نییە دەچینە ماددەی دواتر،

فەرموو گەشە خان،

بەڕێز گەشە دارا حفید:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی ١١٧

دیوانی پەرلەمان پێك دێت لەم بەڕێوبەرایەتییە گشتییانەی خوارەوە،

1. بەڕێوەبەرایەتی گشتی کاروباری پەرلەمان
2. بەڕێوەبەرایەتی گشتیی کارگێڕی و دارایی
3. بەڕێوەبەرایەتی گشتی پەیوەندییەکان و ڕاگەیاندن

بەڕێز د. جعفر ابراهیم ئێمنیکی/جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

بۆ گفتوگۆ لە سەر ئەو ماددەیە دەست بە ناو نووسین دەکەین، فەرموو بێگەرد خان،

بەڕێز بێگەرد دڵشاد شکرالله/ سکرتێری پەرلەمان:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەو بەڕێزانەی داوای گفتوگۆی ئەو ماددەیە دەکەن (شرین حسنی، زانا عبد الرحمن، حیات مجید، مدینە ایوب، شوان شێخ احمد، سالار محمود، تحسین اسماعیل، مردان خچر، بیستون فائق، منیرە، زولفا، عمر عینایەت) فەرموو کاك عمر

بەڕێز عمر عینایات:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەگەر گریمان سەرۆکی دیوانی پەرلەمان پلەی تایبەت بێ یەعنی بەڕێوەبەری گشتی بێ ناکرێ بەڕێوەبەری گشتی بەرپرس بێ لە بەڕێوەبەری گشتی، کەواتە یان دەبێ لەولا سەرۆکی دیوانی پەرلەمان وەکیل وەزارەت بێ لێرە بەڕێوەبەری گشتی هەبێ و بەو پێیەی حکومەتی هەرێمی کوردستان و پەرلەمانیش بەو ئاڕاستەیەی کاردەکەن پۆستە باڵاکان کەم بکەنەوە، بە رای من ئەو بەڕێوەبەرایەتییە گشتیانە بکرێن بە بەڕێوەبەرایەتیسەر بە دیوان بن، بەڵام دەسەڵاتەکانیان دەسەڵاتی بەڕێوەبەری گشتی بێ ئەوە پێشنیاری منە بۆ ئەو ماددەیە، سوپاس.

بەڕێز د. جعفر ابراهیم ئێمنیکی/جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو شرین خان.

بەڕێز شرین حسنی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پشتەڤانی ئاخافتنێت کاك عمر عینایەتێت دکەم ئەو بەڕێوەبەرایەتی گشتی ببنە بەڕێوەبەرایەتی، پێشنیارەکی دیشی من هەیە دیارە ڤێگاڤێ بەڕێوەبەرایەتیەك هەیە بە ناوی بەڕێوەبەرایەتی و پەیوەندی و کاری باڵیۆزخانە و قونسلگەری و پرۆتۆکۆل لە پەرلەمان، بەڵام جێگاکەی نەکراوە لێرە، چونکو ئەو جیایە لەگەڵ بەڕێوەبەرایەتیەکان و راگەیاندن، چونکە ئیشی پەیوەندییەکانی گشتی زیاتر ئیش کردنە لە سەر میدیا و پەیوەندی بەجەماوەرەوە هەیە، بەڵام پەیوەندییەکانی پرۆتۆکۆل کارکردنە لەگەڵ سەفارات و قونسولیات و پرۆتۆکۆل و وفودی خارجی، بۆیە پێشنیار دەکەم خاڵی چوارەم ببێتە بەڕێوەبەرایەتی پەیوەندی و کاروباری باڵیۆزخانە و قونسلگەری و پرۆتۆکۆل کە ئێستا بوونی هەیە لە پەرلەمان، سوپاس.

بەڕێز د. جعفر ابراهیم ئێمنیکی/جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو زولفا خان.

بەڕێز زولفا محمود:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پشتگیری لە قسەکانی خاتوو شرین دەکەم لە خاڵی سێیەمدا باس لە بەڕێوەبەرایەتی پەیوەندییەکان کراوە کە کاری لە سەر میدیایە، بەڵام ئێمە بەشێکی تایبەتمان هەیە بەناوی پەیوەندییەکان کە کاری پرۆتۆکۆل وەفدی خارجی و هەروەها کار لە سەر قونسولی سەفارەتەکان دەکات کە ئەمە بەشێکی گرنگە، بەڵام لێرەدا ناوی نەهاتووە پێشنیاز دەکەین کە بە بەشێکی جیا باسی لێوە بکرێت و تەسبیت بکرێت، سوپاس

بەڕێز د. جعفر ابراهیم ئێمنیکی/جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو کاك زانا.

بەڕێز زانا عبدالرحمن:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پشتیوانی رایەکەی کاك عمر عینایەت دەکەم ئەوانە ببنە بەڕیوەبەرایەتی یەعنی بەڕێوەبەرایەتی گشتی نەمێنن ئەوەی پەیوەندی بە عیلاقاتەوە هەیە من پێم باشە خاڵی سێیەم ببێتە بەڕێوەبەرایەتی توێژینەوەو راگەیاندن و خاڵی چوارەم بەڕیوەبەرایەتی پەیوەندییەکان و پرۆتۆتۆکۆل کە ئەوە بابەتێکی گرنگە لە رووی ئیدارییەوە مەسەلەی رێ و رەسمی پرۆتۆکۆلی پەرلەمان و دروست کردنی پەیوەندی ئەوە ببێتە بەڕێوەبەرایەتییەك بۆ خاڵی چوارەم، سوپاس.

بەڕێز د. جعفر ابراهیم ئێمنیکی/جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو حیات خان.

بەڕێز حیات مجید:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

سەرەرای پشتگیری خۆم لە قسەکانی عمر عینایەت کە گشتییەکان نەمێنێ وپشتگیری خۆشم لە دکتۆرە شرین دەکەم لە سەر ئەو بابەتەی کە خاڵێکی تر ئیزافە بکرێ بە ناوی بەڕێوەبەرایەتی پەیوەندییەکانی کاروباری بالیوزخانە و قونسولگەری و پرۆتۆکۆل کە ئێستا وجودی هەیە و لێرە جێگەی نەکراوەتەوە، چونکە پەیوەندییەکان و راگەیاندن پەیوەندی ناوەخۆییە بە میدیا و بە جەماوەر، بەڵام ئەوەی تر پەیوەندی دەرەکییە بە بالیوزخانە و قونسولەکان، سوپاس.

بەڕێز د. جعفر ابراهیم ئێمنیکی/جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو منیرە خان.

بەڕێز منیرە عثمان:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پشتگیری قسەکانی کاك عمر و زولفا خان و دکتۆرە شرین و حیات خان و کاك زانا دەکەم، سوپاس.

بەڕێز د. جعفر ابراهیم ئێمنیکی/جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو مدینە خان.

بەڕێز مدینە ایوب.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەزێ د گەل هندێمە گشتی نەمێنن تێدا بەس بەڕێوەبەرایەتی بمێنن، سوپاس.

بەڕێز د. جعفر ابراهیم ئێمنیکی/جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو كاك بهزاد.

بەڕێز بەهزاد دەروێش دەروێش:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەوەی بەڕێز کاك عمر عینایەت کە گوتی، بەڵێ، وایە، شەوانە و رۆژانە خەڵك دێتە ماڵ داخوازیان دێنن، ئەو داخوازیەش ئێمە هەر دەیهێنینە پەرلەمان، ئێمە ناچین ببەینە شوێنێکی تر بەراستی، واتە، ئەگەر بمانەوێ لە نزیك هاووڵاتیان بین و کێشەی ئەوان چارەسەر بکەین بە قەناعەتی من، داخواز دەکەم هەموو ئەندامانی بەڕێزی پەرلەمان ئەو جارە وەکو گوتی هەر چ نەبێت خاترێ ئەو ئەندامانە بگرن ئەوەی لە دەرەوەی سەنتەری پەرێزگاکانن، کو ڤێ خالی رەئیا یەکێ دەنگێ خۆ بدەنێ، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئیمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز مامۆستا مەروان فەرموو.

بەڕێز حسین اسماعیل حسین (مەروان گەلاڵی):

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

قەسەکانی من کرا، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئیمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز عبدالله حاجی محمود فەرموو.

بەڕێز عبدالله محمود محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

دەکرێ فراکسیۆن، پەرلەمانتار بۆ خۆی نووسینگەی هەبێت، بەڵام نووسینگەی پەرلەمان شتێکی زیادە، بار گرانیە لەسەر پەرلەمانی کوردستان، بۆیە پێویستە لابرێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئیمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز د.محمد فەرموو.

بەڕێز د.محمد علی یاسین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من لەگەڵ ئەوەدام کە نووسینگەکان نەمێنن، منیش هاوڕام لەگەڵ برادەران کە بار گرانیەك دروست دەکات، بەڵام لە جیاتی ئەوەدا ئەو بودجەیە تەرخان بکرێ بۆ ئەوەی کە هاوڵاتیان بتوانن بە ئاسانی بگەن بە پەرلەمان و راو بۆچوونەکانیان بگەیەنن بە هەر شێوازێك بێ، میکانزمێك بدۆزرێتەوە، هەروەها ئەو بودجە تەرخان بکرێ بۆ پەرلەمانتاران کە بەلایەنی کەمەوە حەفتەی دوو رۆژ یان سێ رۆژ سەرەدانی دەڤەرەکانیان بکەن و قسەی خەڵك و راو بۆچوونی خەڵك، لە خەمی خەڵك ئاگاداربن، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئیمێنکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز د.عزت فەرموو.

بەڕێز عزت صابر اسماعیل:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

تاکە سوودی ئەو نووسینگانە ئەوەیە خواست و داواکاری و گلەیی و گازاندەی خەڵك دەگەیەنێ بە سەرۆکایەتی پەرلەمان، بە هەزاران هاووڵاتی لەو نووسینگانەوە نامەو شکایەتی خۆی ناردووە بۆ پەرلەمان، ئەگەر نا دەبوایە بە سەدان هەزار دیناری خەرج بکردایە بۆ ئەوەی بگەشتایە هەولێر، ئەوە سوودێکە، سوودێکی تریش زۆربەی خۆپێشاندانەکان لە شارەکانی کوردستاندا لەبەردەم نووسینگەی پەرلەماندا دەکرێ، ئەمەش سوودێکی ترە کە گوێیان لێ دەگیری و داواکاریەکانیان لێ وەردەگیری و کاریان لەسەر دەکرێ، رێکخراوەکانی کۆمەڵگەی مەدەنی گوێیان لێ دەگیرێ، لەگەڵ رای دووەمدام، نووسینگەکان تەنها لە ناوەندی پارێزگاکان هەبن، لەگەڵ ئیدارە سەربەخۆکان، چونکە شوێنێکی گەورەی وەکو پشدەر یان گەرمیان ناکرێ هەم بە پارێزگا حیسابی نەکەی و هەم نووسینگەی نەبێت، کەواتە نووسینگە لە ناوەندی پارێزگاکان و ئیدارە سەربەخۆکان، لە داهاتووشدا ئەگەر سۆران بوو بە پارێزگا تەبعەن ماڧ دەبێ، کوێی بوو بە پارێزگا ماڧ دەبێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهيم ئيمێنكی/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

بەڕێز د.شرين فەرمووو.

بەڕێز د.شرين حسنی رمضان:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

هەبوونا ڤان نڤيسينگەها بار گرانيەكی مەزنە لەسەر داهاتێ گشتی، ئەڤ تەڤەشوفە هەندێ پێويستە ل دەست پێكا ڤەيرانا دارايی پەرلەمانی ئەنجامدابا، ل جهێ وێ رێكێن بەديل هەنە، يەعنی نە شەرتە تەنها ل نڤيسينگەهێ تۆ بشێی داواكاريا خەڵكی بگەهينی، ب سەدان داواكاری ب رێكێن جودا، ب رێكێن تەكنەلۆجيايێ، ب رێكا (email)، ب رێكا (facebook) گەهانديە مە و مە چارەسەر كريە، ژبەر هەندێ رێكێن بەديل هەنە كو چێ دبيت سەندوقەكێ ژی دانێن هەتا ل ناحيە و قەزا و پەرێزگەهان، ئەو سەندوقە تايبەت بيتن ب داواكاريێن خەڵكی، يان ژی ب رێكێن جودا، يەعنی بشێين ب رێكا تەكنەلۆجيايێ داواكاريەت خۆ بگەهينن، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهيم ئيمينكی/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

بەڕێز د.شێركو حەمە امين فەرمووو.

بەڕێز د.شێركو حەمە امين:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

لە راستيدا ئەو قسانەی كە كاك د.عزت كردی زۆر تەواوە، لە جێگای خۆيەتی، من پشتيوانی لە قسەكانی دەكەم، پشتيوانی لەو قسانەی تريش كە وەكو كاك عمر عينايەت و زۆر لەو هاوڕێيانەی تريش لەسەر نووسينگەكان، من سەيرم لێ دێت ئەم بەڕێزانە باسی ئەوە دەكەن كە گوايە ئەم نووسينگانە بار گرانيەكی گەورەی لەسەر ئەم پەرلەمانە دروست كردووە، هەر لەو راپۆرتەی لە چەند رۆژی رابردوو كاروباری پەرلەمان كە مەدينە خان پێشكەشی كرد، وەرن سەيری بكەن سەيری سەرفياتی با بڵێين شوێنەكانی تری ناو ئەم پەرلەمانە بكەن، هەروەها سەيری ژمارەی فەرمانبەر و بەراوردی بكەن بە نووسينگەكان بزانن كامەيە بار گرانی لەسەر بودجەی ئەم پەرلەمانە، ئايا نووسينگەكانن بار گرانيان دروست كردووە، يان شوێنی ترە بار گرانی دروست كردووە لەسەر مەسەلەی بودجە، يەعنی من سەيرم پێ دێت ئەمە بە تەنگ مەسەلەی بار گرانی و بودجەوەن لە كاتێكدا پێنج دانە ساڵە ئەم حكومەتە ئامادە نەبووە داهاتی خۆی بۆ ئەم وڵاتە كەشف بكات، كەچی ئێستا تۆ بێی ئەوەندە ديفاع لەسەر مەسەلەی بار گرانی و بودجە و ئەوانە بكەی، با بڵێين جۆرێك لە پلانە كە بتەوێ كۆمەڵێك نووسينگە داخەی، لە راستيدا نووسينگەكان زۆر زەرورن، ئەسلەن بەشێكن لە كاری پەرلەمانی، بەشێكن لە پاراستنی هەيبەتی پەرلەمان، من تێناگەم، بۆ دەبێ نووسينگە هەيبەتی پەرلەمان و پەرلەمانتاری شكاندبێ، بەڵام حەز ناكەم بچمە هەندێ بابی تر كە داخستنی پەرلەمانە هەيبەتی پەرلەمانی شكاندووە، يەعنی بۆيە ئەمە جۆرێكە لە نەزعە، جۆرێكە لە بيركردنەوە، لە راستيدا وەكو چۆن ئەوەی كە ئۆپۆزسيۆن بە پەرلەمانی رەوا نابينێ ئاوا نووسينگەشی پێ

ڕەوا نابینێ، بۆیە زۆر گرنگە و پێویستە، ئەسلەن حەلقەی تەواسولە لە بەینی پەرلەمان و کاری پەرلەمانیدا، تێبینی هەیە لەسەر ئەوەی چەند نووسینگە هەیە ئەمە شتێکی ترە، تێبینی هەیە لەسەر هەر بابەتێکی تر ئەمە شتێکی ترە، کە لە کاتێکدا هیچ یەکێك لەو نووسینگانە بە داواکاری نووسینگە فەرمانبەری بۆ دانەمەزرێنراوە، بە داواکاری نووسینگە بودجەی بۆ تەرخان نەکراوە، بەڵکو ئەوە هەمووی لە خودی سەرۆکایەتی پەرلەمان و پەرلەمانەوە ئەو شتانەی نێردراوە، یەعنی دەبێ تۆ لێرەوە موعالەجەی بکەی، نەك بێی لە نووسینگەکە بدەی، حدودی سەد و ئەوەندە سەیارە لەو پەرلەمانەدا هەیە، کامە سەیارە بە دەست نووسینگەکانەوەیە، یەعنی ئێوە وەرن لە سەیارەکان بکۆڵنەوە، بۆ هاتوون جارێ لە نووسینگەکان دەکۆڵنەوە، بۆیە زۆر گرنگە نووسینگەکان هەبن، لە راستیدا بە هیچ جۆرێك من لەگەڵ هەڵوەشاندنەوەی ئەوانە نیم، ئەمانە بە ئەندازەیەکی زۆر گەورە رۆژانە پێشوازی لە هاووڵاتیان دەکەن، هاووڵاتیانی کوردستان سەرەدانیان دەکەن، یەعنی زۆر گرنگە بمێننەوە، بەڵام ئەگەر تێبینیتان لەسەر کارێکی هەیە ئەوە تێبینییەکان چارەسەر بکرێ، لە راستیدا ئەگەر وا نەبێ هەمووماں لە ماڵەوە دانیشتووین لەسەر شەقام پێشوازی لە خەڵکی دەکەین، ئەسلەن من لەگەڵ ئەوەدام بە راستی پەرلەمان کەم تەرخەم بووە لەوەی لە ماوەی ئەو هەموو ساڵە نەیتوانیوە بینای سەربەخۆی خۆیان بۆ دروست بکات، یەعنی سەدان بینا هەیە بۆ کاری زۆر لا بەلا بەکار دێت هەمووشی موڵکی گشتییە، هەمووشی موڵکی ئەم وڵاتەیە بۆ کاری زۆر لا بەلا بەکار دێت، ئەسلەن دەبوو ئەم پەرلەمانە یان بینای سەربەخۆیی بۆ بکڕینایە، یاخود تەرقی جێ بەجێ کار ناچار بکردایە بینای بۆ دروست بکردنایە، من لەگەڵ ئەوەدام هەبن و خاوەنی هەیکل و بیناو موئەسەساتی سەربەخۆی خۆیان بن، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئیمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز سوهراب میکائیل فەرموو.

بەڕێز سوهراب میکائیل محمدامین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

یا بەرچاڤە کو ناوچەی دەرڤەی سەنتەرێ پارێزگەها ئاریشەیا وان پترن، داخوازیات وان پترن، چونکە خزمەتگوزاری بۆ وان ناوچە هەمی گاڤا لاوازتر و کەمترن، قەزا و ناحیە دیرن ل سەنتەرێن باژێرێ، بۆ نموونە شێلازێ سیلیێ یان ژی باتیفە و مایێ، ئەگەر ئێکێ بڤێت بچیت داخازیا خۆ بگەهینیتە پەرلەمانتاران چەند وەخت پێتڤێت ئەوە چەندێ سەرف کەت حەتا دچیتە نڤیسینگەهەکێ ل دهۆکێ یان ژی پارێزگەهەکا دی تر، ل قەزا و ناحیە پەرلەمانتار لێت کەمن، ژبەر هەندێ ئەز دبێژم کو ناوچەی بەر فرەهن، ئەز دبێژم ئەم نڤیسین دڤێت یەعنی دەبێت هەمی قەزا نڤیسینگەهێن پەرلەمانتاران لێ بن، دا خەڵکێ بشێت گازاندێت خۆ بگەهینی، ل ڤێرێ بلا ئەز شتەکی بەری من هاتە تەرح کرن، گەلەك پەرلەمانتارێن بەرێ گوت دەرڤەی پارێزگەها بلا نەبن، یەعنی ل قەزا نەبن، ئەز دبێژم ب عەسکەوە بلا ل سەنتەرێ پارێزگەها نەبیتن، چونکە پەرلەمانتار ل وێرێ هەنە خەڵك دەشێ دەنگێ خۆ بگەیەنیت، بەس

بلا ل قەزاكان هەبن، چونكە پەرلەمانتار ل ڤێرێ كەمن و ئاریشیێت وان پتڕن، ڤێتفی ناكات ئەڤایەكی گەلەك مەزن بیت، ئاڤایەكی بچیك، بەس بۆ داخازێت خەلكێكی تر، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئیمینكی/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

بەڕێز حیاة خان فەرموو.

بەڕێز حیاە مجید قادر:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

پشتیوانی لە قسەكانی د.عزت صابر دەكەم، كە لە سەنتەری پارێزگاكان بمێنێت نووسینگە، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئیمینكی/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

بەڕێز كاك خلف فەرموو.

بەڕێز خلف احمد معروف:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

زیاتر لە چەند كەسێك پێشنیاری كردووە بە داخستن، زیاتر لە چەند كەسێكیش دەڵێ بمێنێتەوە، من قسە لەسەر ئەوە ناكەم با دەنگدان یەكلایی بكاتەوە، بەڵام ئەگەر مایەوە نووسینگەكانی پەرلەمان داوا دەكەم لێرە بچەسپێنرێت و میكانیزمێك بدۆزرێتەوە كە سەرۆكایەتی پەرلەمان یەكلای بكاتەوە، هەندێك جێگامان هەیە كەمترە لە رووی ژمارەی دانیشتوانەوە لەوەی نووسینگەی لێیە و هەندێ جێگامان هەیە دوورە دەست ترە، قەڵەلغ ترە، بۆ نموونە شوێنێكی وەكو گەرمیان كەلاری لەسەرە، قەزای كفری لەسەرە، باوەنوری لەسەرە، ناوچەیەكی دورە دەستی گەرمیانە، ئیدارەشە تاوەكو ئێستا نووسینگەی لێ نییە، شوێنێكی وەكو سەیدسادق سەد و دە هەزار نفوسی هەیە تاوەكو ئێستا نووسینگەی پەرلەمانی لێ نییە، بەڵام جێگای ترمان هەیە كەمتریشە لەو عەددەدە تێیدایە، بۆیە داواكارم لە بەرێز سەرۆكی لیژنەی كاتی و ئەندامانی لیژنەی كاتی میكانیزمێك دیاری بكەن ئەگەر مایەوە كە بتوانین لەو شوێنانەی كە پێویست دەكات و دوورە دەستە هاووڵاتی گەرمیانمان هەیە لە سەدا دووی تەسەور ناكەم بە درێژایی تەمەنی پەرلەمان هاتبێتە ئەو پەرلەمانە، گرنگە نووسینگەیەكی لەو دەشتی گەرمیانە هەبێت بۆ ئەوەی كێشەكانی خۆی بگەیەنێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئیمینكی/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

بەڕێز كاك تحسین فەرموو.

بەڕێز تحسین اسماعیل احمد دۆڵەمەری:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

منيش پتشگیری هەموو ئەو بەڕێزانە دەکەم کە نووسینگەکان نەمێنن، هەبوونی ئەو نووسینگانە کە هەشت نووسینگەمان هەیە، هەشتا و نۆ فەرمانبەری ڕەسمیمان هەیە، شازدە فەرمانبەری گرێبەستمان هەیە، ئەوانەی کە سوودمەندن زیاتر خاوەن خانووەکانن کە کرێیەکی ڕەحت وەردەگرن، من لە مامۆستا مەروان دەپرسم چەند جار بە یەکەوە لەوێ دانیشتووین؟ من دەڵێم ئەم نووسینگانە نووسینگەی زیادن، لە جیاتی ئەوە لە هەر ناحیەیەك و لە هەر قەزایەك و لە هەر پارێزگایەك دەکرێ سەندوق دابنرێت، هەموو قەزا و ناحیە و پارێزگاکان نووسینگەی پەرلەمانن، ئەمە شتێکی زیادەیە بە حەقیقەت، نەك لەبەر ئەوەی باری پەرلەمانی قورس کردووە، بەڵکو شتێکی بێ مانایە، ئێستا ئەو فەرمانبەرانەی لەوێ دەوام دەکەن نە پەرلەمان ئاگای لێیانە، نە پەرلەمانتار ئاگای لێیانە، چۆن دێن و چۆن دەچن، چۆن سەرف دەکەن، چ دەکەن، یەعنی ئەم نووسینگانە بەس بۆ ئەم فەرمانبەرانە دانراون بۆ خۆیان تەراتێنێ تێدا دەکەن، دەوام دەکەن و ناکەن کەس لێیان ناپرسێ، من پێموایە بە هیچ جۆرێك نووسینگە سوودی نییە بۆ پەرلەمان لەو جێگایانە، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهيم ئيمينكى/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز امینە خان فەرموو.

بەڕێز امینە زکری سعید:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

هەڵبەت پەرلەمانتار دێ چاوا نوێنەرێ گەلیە، ل هەمان دەمدا نوێنەرێ وێ دەڤەرێیە ئەوە کو تێدا دەژیتن، واتە هەدەف چییە، پەرلەمانتار نوێنەرایەتیا خەڵکی دکەتن، هەدەڤ ئەوە کو ب رێکێن تەواسولێ گەل هاووڵاتیان نێزیك تر ببیتن، ئاسانتر بکەتن، رێکێن تەواسولێ بۆ هاووڵاتیان ژی هەم ئاسانتر بی، هەم ژی پەرلەمانتار نێزیکایەتیا خەڵکی بکەتن، بۆ هەندێ کو رەنگ و دەنگی خەڵکی بیتن، گەهاندنا دەنگێ خەڵکیە بۆ ناڤ هۆلا پەرلەمانیدا ب رێکێن جودا، رەئیامن دڤێتن رێکێن تەواسولێ بۆ هاووڵاتیان ئاسانتر ببن، هەڵبەت ل بیر ژی نەکەین پەیرەوێ ناڤخۆدا ژی پەسەند کر کو رۆژەك هاتە تەرخان کرن، پەرلەمانتاران کو ل دەڤەرێت خۆ نوێنەرایەتیا خەڵکی بکەن، گۆیێ خۆ بدەنە خەڵکی، سەرەدانێت خەڵکی بکەن، یان خەڵکی ببینن، دڤێتن راستە یەکیش وا رێکاران ئەوە کو تۆ بە رێکێت (internet) تەواسولێت گەل خەڵکی بکەن، بەس خەڵکی مە خۆ هەمی خیندەوار نینە، خۆ هەمیان (internet) نینە، خۆ هەمی نزانن (email) بەکار بینن، بۆیە دڤێتن جێیەك هەبیتن کو خەڵکی ببینن، مە یا هەی لە دنیایێدا هەر پەرلەمانتارێك نڤیسینگەها یا خۆی هەی، واتە ئەو رێکارێن کو پەرلەمانتار تەوسولێت گەل میللەتی بکەتن یا هاتیە رێکخستن، ل ڤێرە ب رەئیا من ئەو هەمی موناقەشە تێدا کرن هەندێك ل سەر ئەساسێ تەوجوها سیاسیە، ئەو کێشەیەن سیاسی کو نڤیسینگەهێك وان دروست بوون، هەندێك ل سەر ئەساسی هەندێیە کو پەرلەمانتار ئەو ناچن نڤیسنگەهێت خۆدا و دەوامێ بکەتن، خەڵکی نابینن، پتر هێڤیا فەرمانبەرێت وان، ژبەر هەندێ ب رەئیا من دڤێتن ئەم بەرفراوانتر بەرچاڤ هەڵبگری، پێویستیا هەندێ

کوجێگەهێك هەبیت، ئەز ناچمە ئەنجومەنی پەرێزگا خەلکی ببینم، ئەز نوێنەرایەتی خەلکی دکەم وەك پەرلەمانتار، جهێی من ئەنجومەنێ پارێزگا نینە ئەز بچم خەلکی ببینم، ئەز گەل هەندێمە نڤیسینگە بمینن، ئەگەر ب شێوازێکی فراوان ژی نەبیتن ناڤ سەنتەرێ پارێزگایان بمینی، ئەگەر هاتوو هەر بڕیار سەر هەندێ هاتە دان کو نڤیسینگە نەمینە، بە راستی سەرۆکی پەرلەمان، هۆسا موناقەشە نایەتە کرن، ئەڤ دەنگە دەنگە مرۆڤ نەشێت ب ئاخڤی، ئەگەر هاتوو بڕیار ل سەر هەندێ هاتە دان کو نڤیسینگە ب ڤی شێوازی بەرفراوان نەبینن، ئەز تێدگەم ژی هەڤالێت من ترسا وان چییە، نڤیسینگەهێ پەرلەمانی وەك جیهەیەکی تەحقیقی هاتیە بەگارهینان، دی ئەم دشێ کارێت وی ب ئەنزیما رێکبێخین، ئەڤە حەل نینە کو نڤیسینگەها نەهێلی، ئەگەر هاتوو نڤیسینگە ل مەنتیقە نەمان دڤێت ل سەنتەرێ پارێزگەهان بمینی، ئەگەر هاتوو دیسان پەرلەمان بڕیار دا کو ل سەنتەرێ پارێزگەهان نەمینی دڤێت حەلەکی دی هەبیتن، فراکسیۆنا نڤیسینگەهێت خۆ هەبن، چونکە مە خەلاکا دی زێدە کر کو فراکسیۆن دێ بودجەیەك هەبیتن، واتە دڤێت هەر رێگەکا تەواسولێ گەل هاوولاتیان ببینن، دێ چ ب رێکا نڤیسینگەهێ پەرێزگایان بن، چ ب شێوازێکی بەرفراوان وەك نوکە بن، چ ب رێکا فراکسیۆنان بن، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئیمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێزان، گفتوگۆ لەسەر ئەم ماددەیە کۆتایی هات، من مافم نییە رەئی بدەم، بەلاّم لەبەر ئەوە ئەو نووسینگانە پەیوەستن بە سەرۆکایەتی پەرلەمان، من دوو راستی دەڵێم، هەردووکیان راستینە بۆ ئێوەی بەڕێز، بۆ بەرچاو روونی، ئەگەر لەبەر بار گرانی دارایی بێت ئەم نووسینگانە بار گرانیەکی وایان لەسەر پەرلەمان دروست نەکردووە، لەسەر دارایی پەرلەمان، ئەوە راستیەکە کە پێتان دەڵێم، بودجەی ئەوان بیست و یەك ملیۆن بوو کردمانە سێزدە ملیۆن، بەوەش رازی نەبوون و کارەکانی خۆیان بەڕێوەدەبەن، ئەوەی دووەم بەڕێوەبردنی کاروباری خۆیان، ئەو نووسینگانە کەمترین گرفتی ئەو فەرمانبەرانە بۆ دیوان دێت، ئەوە دیوان ئاگادارن، یەعنی گرفتێکی وا نایەت، بەلاّم کارانە کارەکان چۆن بەڕێوە دەچێت ئەوە هەڵسەنگاندنێکی ترم هەیە، رەئیەکی ترم هەیە، بەلاّم ئەو رەئیانەی تر پێشکەش ناکەم، بەلاّم ئەوەش لەبەر چاو بگرن ئەو نووسینگانە نەمێنێت چارەنووسی هەشتا و نۆ فەرمانبەر موعەلەق دەمێنێت، لەبەر ئەوە ئێوە ئەو رەئیە دواتر بە دەنگدان یەکلایی دەکرێتەوە، هەر ئەوە بۆ بەرچاو روونی، دەچینە ماددەی دواتر، ئەوە ماددەیە ئەگەر بمێنێ یان نەمێنێ ئەم نووسینگانە سێ چوار ماددە پەیوەستن بەوە، بەڕێز د.فرست فەرموو.

بەڕێز د.فرست صۆفی علی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێمە ماوەیەك لە بەر ئێستا هەستاین موناقەشەی دەستەی گشتیمان کرد، دەسەڵاتی هەبێ یان نەبێ، دواتر بڕیارمان دا هەر نەیهێڵین، مانای وایە تەقریبەن نیو کاتژمێر کاتمان رۆیی لە نەتیجەش نەمان هێشت، ئەو بابەتەش بابەتێکی ئاساییە، سێ رەئیمان هەیە، راستە، ئێستا کاتی دەنگدان نییە، بەس موشکیلە لەسەر ئەوەیە لە دوای ئەو ماددەیە چوار ماددەی تریش هەیە پەیوەستە بە نووسینگەکان، بۆیە من پێشنیار دەکەم سێ رەئی بخەینە دەنگدان، ئێستا، وەکو ئیستیسنا لەسەر ئەو قاعیدەیەی کە پێشتر هەمان بوون، ئایا نووسینگەکان نەمێنن، یان نووسینگەکان وەکو ئەوەی ئێستا هەیە بمێنن، یان نووسینگەکان لە مەرکەزی شارەکان بمێنن، ئەگەر نووسینگەکان نەمان ئیتر پێویست ناکات ماددەکانی تر موناقەشە بکەین و ئەو هەموو کاتە بگرین، ئەگەر نووسینگەکان مان ئەو کاتی دەچینە سەر ماددەکەی پاشتر، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئیمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز عمر عینایەت فەرموو.

بەڕێز عمر عینایەت حەمە:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بۆ بەرچاو روونی بەڕێزتان و ئەندامانی پەرلەمان، نووسینگەکانی پەرلەمان لە شارەکان زەویمان بۆ وەرگرتوون، لە هەڵبجە، لە سلێمانی، پێموایە لە هەندێ شارەکانی تریش، نەخشەی بۆ تەواو کراوە، دێزاین پاریەکی زۆری پەرلەمانی بۆ سەرف کراوە، هاتە سەر ئەوەی کە پارەشیان بۆ تەخسیس کرد بینای نووسینگە دروست بکەین لە هەموو شار و شاروچکەکان، بەڵام قەیرانی دارایی رایگرت، من حەزم کرد ئەو تەوزیحە بدەمن زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئیمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

خاڵێکی نیزامی هەیە؟ بەڕێز کاك فرحان فەرموو.

بەڕێز فرحان جوهر قادر:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من هەر تێبینییەکم هەیە، پێویست دەکات نەمانی بڕیاردان لەسەر نەمانی نووسینگەکان، یەعنی پەرلەمان بڕیار لە شتێك دەدات لە مەرگی خۆی دەدات لە تەواسول لەگەڵ خەڵکی کوردستان، بۆیە ئەمە زۆر بە گران دەکەوێت لەسەرمان، بۆیە ئەم تێبینیەم لەبەر چاو بگیرێ زۆر گرنگە، چونکە پەرلەمان ناکرێ قەتعی عیلاقە بکات لەگەڵ خەڵك، پەیوەندی خەڵك لە رێی نووسینگەکان لەگەڵ پەرلەمان دەمێنێتەوە، بۆیە خۆی موعەلەقە دەکات، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئیمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

ئەوە خاڵی نیزامی نەبوو، خاڵی نیزامیت هەیە؟ کاك تحسین فەرموو.

بەڕێز تحسین اسماعیل احمد دۆڵەمەری:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

خاڵی نیزامیم نییە لەگەڵ داوای لێبوردن، من تەنها تێبینی ئەوەم هەیە تاوەکو ئێستا خاڵی نیزامی بەس ئیشارەت کردنەکە خاڵی نیزامی بووە، هیچ قسە کردنێك خاڵی نیزامی نەبووە، ئەگەر کاك فرحان یان هەر برادەرێك رەئی هەیە لە کاتی دەست بڵندکردن با رەئی بدات، لەمەودوا حەز دەکەم، داواتان لێدەکەم ئەو کاتژمێر حەوت و بیست و پێنجە کێ گوتی بە پێی ماددەی ئەوەندە، ماددەکەی نەگوت حەقی قسەکردنی پێ نەدەی، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئیمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

داوا لە ئێوە دەکەم ناوی مادده بێنن، پەیڕەو جێ بەجێ بکەن، هەمووتان پێکەوە، بێ ئیستیسنا، ئێمەش لەگەڵ ئێوە، بەڕێز د.فرست فەرموو.

بەڕێز د.فرست صۆفی علی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەگەر ئەندامانی پەرلەمان لاریان نەبێت، چونکە ئەوە لادانە لەو قاعیدەیەی کە بۆ دەنگدان دامانناوە، ئێستا سێ رەئی دەخەینە دەنگدان، رەئی یەکەم: نووسینگەکان وەکو خۆی بمێنن کە هەیە، لەبەر ئەوەی ئەو رەئیە ئەسلەکەیە ئەوەیان یەکەم، وەکو خۆی کە هەیە دەیخەینە دەنگدان، رەئی دووەم: ئەوە دەخەینە دەنگدان تەنها لە مەرکەزی پارێزگاکان، رەئی سێیەم: دەخەینە دەنگدان کە نەمێنن بە کۆتایی، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئیمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

دیارە ئیعتراز لەسەر شێوازی دەنگدان هەیە، بەڕێز د.عزت فەرموو.

بەڕێز د.عزت صابر اسماعیل:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ناوەندی پارێزگاکان و ئیدارە سەربەخۆکان دانیشتوانێکی زۆری هەیە ئەو ناوچانە، بەڕێزان، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئیمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

د.فرست فەرموو.

بەڕێز د.فرست صۆفی علی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەگەر بەس بلێین پارێزگاکان و ئیدارەی گەرمیان، ئەگەر نا مەسەلەن قەزای سۆران لە ئیدارەی راپەڕین گەورەترە، زاخۆ گەورەترە لە ئیدارەی راپەڕین، بۆیە ئەگەر بەو شێوەیە بێت، یەعنی ئەگەر بە پێی حەجمی دانیشتوان و ئەوە بکەین سۆران گەورەترە لە رانیە، زاخۆ گەورەترە لە رانیە، چۆن دەکرێ تۆ لە رانیە بیهێڵی لە سۆران و زاخۆ هەڵی بگری، بۆیە تەنها دەڵێین پارێزگاکان و ئیدارەی گەرمیان، کە دەکاتە هەڵبجە، سلێمانی، دهۆك، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئیمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز کاك خلف فەرموو.

بەڕێز خلف احمد معروف:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بۆ ئەوەی ئیشکال بۆ خۆمان دروست نەکەین ئەو تەواسولەی کە لە بەینی پەرلەمان و خەڵکدا هەیە، ئەگەر قەرار بێت نەمێنێت لە پێشەوەدا ئەوە بخەنە دەنگدانەوە کە نەمێنێ، بۆ ئەوەی هەمووی وەکو یەك بێت ئەو کاتە ناوچەکان، بەلاَم ئەگەر قەرار بێت بمێنێتەوە با وەکو خۆ بمێنێتەوە، چونکە ناکرێ هەندێ ناوچە بمێنێتەوە و هەندێ ناوچە نەمێنێتەوە، بۆیە داواتان لێدەکەم لە پێشدا ئەوەی کە هەمووی لابرێت بخەنە دەنگدانەوە، ئەگەر لابرا ئەوە هەموومان وەکو یەك، ئەگەر نەبوو با وەکو خۆی بمێنێتەوە، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئیمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

د.فرست فەرموو.

بەڕێز د.فرست صوْفی علی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەو مەنتیقانە هەمووی ئیستیحقاقێکی خۆیان وەرگرتووە، با ئەفزەلیەت بدەینە ئەو رەئیەی کە هەیە وەکو خۆی، ئایا نووسینگەکان لە هەموو ئەو قەزا و پارێزگایانەی هەیە بمێنێتەوە، ئەوە بخە دەنگدانەوە، ئینجا ئەوەی تر. زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئیمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز کاك بەهزاد فەرموو.

بەهزاد دەروێش دەروێش:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەز دبێژم کەم جار دەستەی سەرۆکایەتی تەوزیحات دەدەتن، ئەگەر گرنگیەك نەبیت، بەڕێزتان تەوزیحەکا باش دا، کە مەسیرێ وان هەشتێ و نەهـ فەمانبەر دێ چ لێکەین، وەختێ ئەم هاتینە سەر پرسێ دیوانێ سەرۆکایەتیا هەرێمێ بیرا مە تێت مە نەشیا قەرارەکێ بدەین کو تەئسیر ل وان فەرمانبەران بکەت، باشە چاوا هەر چەندە بە روونی گۆتن مەخسەدا من نییە ئەڤە، مەخسەدم ئەوە کو رەئیا جەنابێ تەژی بێتە

وەرگرتن، یەعنی بێتە هەند وەرگرتن، ئەز دگەل هەندێ مە وەکی خۆی بێتە دەنگدان، وەکی د.فرست گوتی، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئیمینكی/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

خالێ نێزامی نەبوون، بەلاَم رەئی بوون بۆ بەرچاو روونی، کاك د.فرست ئەوەی یەکەم با بخەینە دەنگدانەوە.

بەڕێز د.فرست صوَفی علی:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

یەکەم: نووسنگەکان لەو شوێنانەی کە ئێستا هەن و بە پێی ئەوەی ئێستا ئێمە ئەرك و مەهامەکانمان لەم پەیڕەوە دیاری کردووە بمێنێت، لە پارێزگاکان و لە قەزاکان، دەیخەینە دەنگدانەوە.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئیمینكی/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

بەڕێزان، ئێستا رەئی یەکەم دەخەینە دەنگدانەوە، کێ لەگەلْ ئەوەدایە نووسینگەکان لە قەزا و پارێزگاکان بمێنێتەوە، وەکو ئێستا، تکایە دەست بەرزکاتەوە؟ (٤٣) کەس لەگەلْ ئەوەدایە وەکو خۆی بمێنێتەوە، زۆر سوپاس، پێشنیاری دووەم کێ لەگەلْ ئەوەدایە لە سەنتەری پارێزگاکان بە ئیدارەی گەرمیانەوە، تکایە دەست بەرزکاتەوە؟ (١) کەس لەگەلْ دایە، زۆر سوپاس، بەڕێزان، کێ لەگەلْ ئەوەدایە هەر نووسینگەکانی پەرلەمان نەمێنن یە یەکجاری؟ نە لە سەنتەری پارێزگاکان، نە لە ئیدارەی گەرمیان، نە هیچ شوێنێکی تر، تکایە دەست بەرزکاتەوە؟ (١٠) کەس لەگەلْ ئەوەدایە کە نووسینگەکان نەمێنن، زۆر سوپاس، پێشنیاری یەکەم بە زۆرینەی دەنگ پەسەندکرا، کە نووسینگەکان وەکو ئێستا بمێننەوە، ئەو ماددەیە کۆتایی پێ هات، ببورن بەڕێزان، ئەوەی دەنگدانی لەسەر کرا راپۆرتەکە لەلایەن بێگەرد خان دەخوێندرێتەوە.

بەڕێز بێگەرد دلْشاد تالْەبانی:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

دوای دووبارە سەیرکردنەوەی ڤیدیۆیی دەنگدانەکە لە راگەیاندن بە ئامادەبوونی بەڕێز د.سرود و مامۆستا ماجد و بەڕێوەبەری گشتی دیوان و بەڕێز کاك طارق و کاك سامان، هەمان ئەنجام کە پێشەکەش کرا لەلایەن بەڕێوەبەرایەتی راگەیاندنەوە هەمان دەرئەنجام بوو کە لەلایەن ئەو بەڕێزانە دووبارە بینراوەتەوە، بەوەی کە (٢٩) کەس لەگەلْ بووە، (٣٢) کەس لەگەلْ دژی بووە، یەعنی نەتیجەکە وەکو خۆی بووە، دروست بووە، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئیمینكی/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

بەڕێزان، بەردەوام دەبین، د.فرست فەرموو.

بەڕێز د.فرست صوَفی علی:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

بۆ سوود وەرگرتن لە کات ئەم ماددەی (١٢٠، ١٢١، ١٢٢، ١٢٣) کە دێن هەمووی پەیوەندیان بە یەکەوە هەیە، دەیکەینە پێنج برگە، بۆیە داوا دەکەین لە بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان هەر پێنج ماددە بە یەکجار بخاتە گفتوگۆ، بۆ ئەوەی بیخەینە پێنج برگە بە یەك ماددە، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئیمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێزان، ئەو پێنج ماددەیە بۆ دەمج دەخەینە دەنگدان، ماددەی (١٢٠، ١٢١، ١٢٢، ١٢٣) هەموویان کە پەیوەستن بە کاری تەنزیم کردنی نووسینگەکان لە یەك ماددە کۆ دەکەینەوە، کێ لەگەڵ ئەوەدایە کە دەمج بکرێ؟ تکایە دەست بەرزکاتەوە؟ (٣٢) کەس لەگەڵدایە کە دەمج بکرێ، کێ لەگەڵ دانییە؟ تکایە دەست بەرزکاتەوە؟ کەس نییە، بە کۆی دەنگ پەسەندکرا دەمجەکە، ئەو پێنج ماددەیە بە یەکجار گفتوگۆی لەسەر دەکرێ، تکایە بخوێننەوە.

بەڕێز گەشە دارا جلال:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی (١٢٠):

١- نووسینگە هەڵدەستێت بە وەرگرتن و گەیاندنی داواکاری و سکالأی هاوولأتیان بە سەرۆکایەتی پەرلەمان تا رەوانەی لیژنە پەیوەندیدارەکان بکرێت بە مەبەستی بەدواداچوون و وەلأم دانەوە و گەیاندنەوەی وەلأمەکان بە خاوەنەکانیان.

٢- پێویستە سکالأکان لە ژێر دادبینی دانەبێت، قۆناغەکانی بەدواداچوونی لەلایەنی تایبەتمەند بڕی بێت.

٣- هەر نووسینگەیەك چەند کارمەندێکی دەبێت بۆ بەڕێوەبردنی کارەکانی، یەکێك لە کارمەندەکانی دەبێتە بەڕێوەبەری نووسینگە، ژمارە و چۆنیەتی کارکردنیان لەلایەن سەرۆکی دیوانی پەرلەمان دیاری دەکرێت.

٤- پەرلەمان پێویستی و خەرجیەکانی نووسینگە دابین دەکات.

٥- هەر ئەندامێك بۆی هەیە سەرەدانی هەر نووسینگەیەك لە نووسینگەکانی پەرلەمان بکات و بەدواداچوون بۆ کاروباری هاوولأتیانی هەر ناوچەیەك بکات.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئیمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێزان، دەرگای گفتوگۆ دەکەینەوە لەسەر ئەو ماددە و بڕگانە، ناونووسین دەست پێ دەکەین، ناوەکان دەخوێنینەوە.

بەڕێز بێگەرد دڵشاد تاڵەبانی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەم بەڕێزانە داوایان کردووە گفتوگۆی ئەم ماددەیە بکەن (ئاری عبداللطیف، ایوب عبدالله، بێستون فائق، صالح فەقێ، د.پەری، د.شێرکۆ حەمە امین، عمری عینایەت).

بەڕێز جعفر ابراهیم ئیمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز کاك ئاری فەرموو.

بەڕێز ئاری عبداللطیف مولود:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەم ماددەیە لە بڕگەی سێ دەڵێ هەر نووسینگەیەك چەند کارمەندێکی دەبێت، پێموابێ چەند لەوێدا باش نییە، پێم باشە بکرێ بە پێی، ئەگەر چەندەکەش بمێنێ بکرێت بە پێی قەبارە و ژمارەی دانیشتوان کە لە پێنج ئەندام کەمتر نەبێت و لە (١٠) یان (١٥) ئەندام زیاتر نەبێت، لە بڕگەی دوای ئەوە نووسراوە پەرلەمان پێویستی و خەرجیەکانی نوسینگە دابین دەکات، ئەو پەرلەمانە بکرێ بە دیوانی پەرلەمان و سوپاس.

بەڕێز جعفر ئیمێنکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، کاك ایوب فەرموو.

بەڕێز ایوب عبدالله اسماعیل:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

دیارە ئەوەیان دەبێتە بڕگەیەك هەر نووسینگەیەك چەند کارمەندێکی دەبێت بۆ بەڕێوەبردنی کارکردنی یەکێك لە کارمەندەکان دەبێتە بەڕێوبەری نووسینگە، پێشنیار دەکەم ببێتە بەڕێوبەری کارگێری نووسینگە، چونکە زۆر جار لێ حاڵی نەبوون دروست دەبێ لە بەینی ئەو لێپرسراوی کارگێڕی نووسینگەکان لەگەڵ ئەندامانی پەرلەمان، ئەوان پێیان وایە لێپرسراوی نوسینگەن و جاری وا هەیە لێدوان دەدەن و ئەوامر دەردەکەن و بەکەیفی خۆیان، بەلاَم ئەگەر بەڕێوبەری کارگێری بێ یەعنی تایبەت بە فەرمانبەران بێ و زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئیمێنکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، کاك بیستون فەرموو.

بەڕێز بیستون فایق:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

چوارەمیان هەر زیادەیە هەر ئەندامێك بۆی هەیە سەردانی نوسینگە بکات، بێگومان ئەوە تەحسیلێ حاسڵە، لەسەر گرنگی نووسینگەکانیش بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان، تەعلیقێك، یەعنی نووسینگەکان گرنگن، بۆ نموونە کە سەرۆکی پەرلەمان ڕێگەی لێ دەگیرێ خۆ دەبێ لە شوێنێك دەوام بکات، بۆ نموونە بچێ لە سلێمانی دەوام بکات، سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئیمێنکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، کاك صالح فەرموو.

بەڕێز صالح فقی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

منیش تێبینم لەسەر ئەوەیە ئەندامی پەرلەمان ئازادە لەهەر نووسینگەیەك بچێ ئەوە پێویست بە نووسینگە ناکات.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئیمێنکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، د.پەری فەرموو.

بەڕێز د.پەری صالح:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بە نووسین ناردم پێویست ناکات قسە بکەم، سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئیمێنکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، د.شێرکۆ فەرموو.

بەڕێز د.شێرکۆ حمە امین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لە بڕگەی (١) من لەگەڵ ئەوەم چۆن لە پێشتوو تر ماوە دیاری کراوە لە ماوەی ئەوەندە ڕۆژە دەبێ حکومەت وەلامی پرسیار بداتەوە، لەڕاستی دا گرنگیشە ماوەیەك دیاری بکرێت بۆ وەڵامی ئەو داواو نووسراوانەی لە نووسینگەکانەوە دێن بۆ پەرلەمان ماوەیەکی بۆ دیاری بکرێت لە ماوەی ئەوەندە وەڵام بدرێنەوە، چونکە ئەوەش بۆ خۆی گرفتە بە پێی ئەزموونی خۆم، لە بڕگەی هەر نووسینگەیەك چەند کارمەندێکی دەبێت، هەر نووسینگەیەك بۆ بەڕێوەبردنی کارەکانی چەند کارمەندێکی دەبێت، ئاوا دایبڕێژینەوە، ئەو پێشنیازەی کاك ایوب کە وتی بەڕێوبەری کارگێڕی پەسەند بکرێت، ئەوەی تریشیان تەحسیلْ حاسڵە کە وەکو کاك بیستون وتی سەردانی پەرلەمانتار لابرێ، سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئیمێنکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، لەسەر وەڵامدانەوەی نووسراوی نووسینگەکان دوو شێوە نووسراو هەنە، ئەوەی پەیوەستە بە دیوانەوە، بە تەئکید خێرا وەڵامیان دەدرێتەوە، بەڵام ئەوەی پەیوەستە بە دامودەزگای ترەوە، هەندێك شت هەیە پەیوەستن بە وەڵامدانەوەی لیژنەی یاسایی و ئەوانە بەڕاستی زەحتێکی زۆر لەسەر لیژنەی یاسایی هەیە، بۆ وەڵامدانەوەی هەندێك لەو نووسراوانە، ئەوە دوو بابەتن، کاك عمر فەرموو.

بەڕێز عمر عینایەت:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

سەبارەت بە نووسینگەکان ئێمە خیبرەیەکی زۆرمان پەیداکردووە، دەستتان خۆش بێ ئەوانەی کە دەنگیان دا بۆ مانەوەی، یەکەم/ نووسراوە نووسینگە هەڵدەستێ بە گەیاندنی داواکاری و سکاڵا، هیوادارم لیژنە ئاگایان لە سەرنجەکانمان بێت، هەڵدەستێ بە گەیاندنی داواکارە و سکاڵای هاووڵاتیان ئاراستەکردنی بۆ ئەندامانی پەیوەندار بەو کەیسەوە، یەعنی نووسینگە خۆی ناتوانێ لە هاووڵاتی وەرگرێت و سکاڵاکەی بنێرێ بۆ سەرۆکایەتی پەرلەمان، وەکو جەنابت باست کرد، دوو جۆر نووسین هەیە لەناو پەرلەمنتارەکان، دوو جۆر کتاب دەردەچێ، یەکێکیان بە ئیمزای بەڕێوبەری کارگێری وەکو کاك ایوب باسی کردوو و د.شێرکۆش باسی کرد، یەکیان بە ئیمزای بەرپرسێکی نووسینگەکە کە یەکێك لە ئەندام پەرلەمانەکانە تا ئێستا باسی ئەوە نەکراوە لێرە، بەرپرسی نوسینگەکە پێویستە دیاری بکرێت، ئەبێ ئەندامێکی پەرلەمان بە پێی ڕێککەوتن بەرپرسی نوسینگەکە بێ و ئەو بەڕێزەش لەڕووی کارگێریەوە بەرپرسە ئەوە تەنها لەڕووی کارگێریەوە بێ بۆ ئەوەی ئەو پێکدادانە دروست نەبێ لە نێوان بەرپرسی نووسینگە و بەڕێوبەری کارگێری نووسینگە، سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئیمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

گفتوگۆ لەسەر ئەم ماددەیە کۆتایی هات، بەڕێزان لیژنەی پەیڕەو ئەگەر تێبینیەکتان نەبێت ماددەی دواتر، کاك فرست فەرموو.

بەڕێز د.فرست صۆفی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پێشنیازێکی تر هاوشێوەی پێشنیازی پێشوو، قسە لەسەر وەزیری هەرێم بۆ کاروباری پەرلەمان دوو ڕا هەیە، رایەك دەڵێ هەر پێویست ناکات ناوی بێنین لەناو پەیڕەو کە بە خۆی ناوی نەبووە لە ئەسڵدا، لەو پەیڕەوەی ئیستا ناوی وەزیری کاروباری پەرلەمان هەر نەبووە، ئێمە لە ڕەئی دووەم ڕەئیەکی دی باس بکرێت و کارەکان و مەهامەکانی دیاری بکرێت، پێشنیاز دەکەم بۆ بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان بیخە دەنگدان ئەگەر باس نەکرێت بۆچی بچین ئەو هەموو وەقتەمان بکوژین و ئەو موناقەشەیە بکەین، بۆ بیخەینە دەنگدان، ئایا کامە لەگەڵ رای یەکەمە کە باس نەکرێت؟، سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئیمێنکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، با تەماشای نیصاب بکەین، داوا لە بەڕێزان بکەین هەوڵ بدەن ئەوانەی تر بگەڕێنەوە، بەڕێزان ئەوە بە دەنگدان یەکلایی دەکرێتەوە، ئەگەر دووبارە بیخوێنیتەوە، کاك فرست فەرموو.

بەڕێز فرست صۆفی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

رای یەکەم: پێویست ناکات باسی وەزیری هەرێم بۆ کاروباری پەرلەمان لەناو پەیڕەو بکرێت؟

بەڕێز جعفر ابراهیم ئیمێنکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

ئەمە دەخەینە دەنگدان، ئەوە پێشتریش لەناو پەیڕەو نەبووە، کێ لەگەڵە؟ (٤٢) کەس ئەو رایە بە پەسەند دەزانن، کێ لەگەڵ نییە؟ (٨) کەس دژە، واتا رای یەکەم پەسەند کرا، موناقەشەی ئەو ماددەیە ناکرێ کۆتایی پێ هات، دەچینە ماددەی دواتر، کاك فرست فەرموو.

بەڕێز فرست صۆفی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

وا قەرار بوو بەش بەش دەنگدانی لەسەر بکەین، بۆ سوود وەرگرتن لەو بەشەی کۆتایی چەند ماددەیەکمان ماوە موناقەشەی دەکەین، پاش موناقەشە کردنەکە کە تەواومان کرد هەردوو بەشەکە بەیەکەوە دەخەینە دەنگدان، دوو ماددەش بۆ ئیستحداس بۆمان هاتووە، بۆ ئەوەی لەگەڵی بۆتان بخوێنینەوە، یەکێکیان دەڵێت دەستەی سەرۆکایەتی بۆی هەیە دەرماڵەی پێویست بۆ فەرمانبەر و کارمەندانی پەرلەمان بڕیاری لەسەر بدات یان دابینی بکات، یەکێکی تریان ئەو پێشنیارەی بەڕێز (د. محمد علی) کە لەناو پەرلەمان بە رەزامەندی سەرۆکایەتی پەرلەمان و پەرلەمان دەتوانرێ گروپی پەرلەمانی بۆ پەیوەندی هەماهەنگی لەگەڵ پەرلەماناتی دیکەی دنیا پێك بهێندرێت، ئەو دوو ماددەیە وەکو ئیستحداس لەناو ئەو ئەحکامی خیتامیە هەیە بۆ ئەوەی گفتوگۆی لەسەر بکرێ، سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئیمێکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

گەشە خان فەرموو.

بەڕێز گەشە دارا جلال حفید:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

حوکمە کۆتاییەکان

ماددەی (١٢٤):

١-پەرلەمان پاسەوانی تایبەتی دەبێت و دەکەونە بەر فەرمانی سەرۆکی پەرلەمان.

٢-سەرۆك قەباریە ئەو هێز و ژمارەی تاکەکانی دیاری دەکات کە بە تەواوی دەزانێ بۆ پاراستنی رێکاری و پاسەوانی لە پەرلەمان.

٣-هێنانە ژوورەوەی چەکی ئاگری یانبریندارکار بۆ ناو باڵەخانەی پەرلەمان قەدەغەیە.

٤-جگە لە پاسەوانی پەرلەمان بۆ هیچ چەکدارێك یان هێزێکی چەکدار نییە بچێتە نێو باڵەخانەی پەرلەمان و بۆشیان نییە لە نزیك دەرگاکانی بمێننەوە و تەنها بە رەزامەندی سەرۆك نەبێت.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئیمێنکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

ئەگەر گفتوگۆی لەسەر نەبێت دەچینە ماددەی دواتر، دوو کەس مووناقەشەی هەیە، د. شێرکۆ فەرموو.

بەڕێز د.شێرکۆ حمەامین:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

من تەعقیبێکم لەسەر خاڵی یەکەم هەیە، پەرلەمان پاسەوانی تایبەتی دەبێت، دەکەوێتە بەر فەرمانی سەرۆكی پەرلەمان، ئایا ئەمە مەبەستی لەوەیە پەرلەمان خۆی خاوەنی هێزێکە و خۆی دایمەزراندووە و خۆی تەسەروفی پێوە دەکات، لەژێر سەیتەرەی خۆیەتی یان حکومەت بۆی دابین کردووە، تۆزێ ناروونە، لەراستی دا من حەزیش دەکەم لەسەر ئەمەی ئێستاش ئەگەر بکرێ وەڵامم دەست بکەوێ، ئایا بە فعلی ئەم هێزەی کە ئێستا پارێزگاری لە پەرلەمان دەکات، ئەمەیە؟ بەپێی ئەم پەیڕەوەیە یان چۆنە؟ حەز دەکەم لەسەر ئەوە روونکردنەوەیەکم دەست بکەوێ، سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئیمێنکی/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

ئەو هێزەی ئێستا هەیە لەلایەن پەرلەمانەوە دانەمەزراوە، پێشتر هەبووە و هێزێکە کۆی ئەو ناوچەیە دەپارێزێ، یەعنی ناوچەی ئەنجومەنی وەزیران و پەرلەمانی کوردستان یەك حەوزی ئەمنیە، ئەو هێزە هەمووی پێکەوە دەپارێزێ، ئەو هێزە سەر بەسەرۆکایەتی ئەنجومەنی وەزیرانە، بەڵام لەلایەن پەرلەمانەوە ئەوە پەسەند کراوە، ئیتر لەناو پەرلەمانی کوردستان ژمارەیەك پۆلیس هەنە تەنها بۆیان هەیە بەرەزامەندی سەرۆكی پەرلەمان کەم بکرێن و زیاد بکرێن، ئەوە لە دەسەڵاتی سەرۆكی پەرلەمانە، کاك صالح فەرموو.

بەڕێز صالح فقێ محمدامین:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

خاڵی چوارەم: جگە لەپاسەوانی پەرلەمان و پەرلەمانتاران، پەرلەمانتارانی بۆ زیاد بکرێ تۆزێ ناروونە، سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئیمێنکی/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

سوپاس، دیارە گفتوگۆ لەسەر ئەم ماددەیە کۆتایی هات، ماددەی دواتر، گەشە خان فەرموو.

بەڕێز گەشە دارا جلال حفید:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

ماددەی (١٢٢):

پەرلەمان بۆی هەیە لەنێو ئەندامەکانی شاند رەوانەی دەرەوەی هەرێم بکات و داوەتی شاندیش بکات بۆ سەردانی کردنی.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئیمێنکی/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

کاك تحسین فەرموو.

بەڕێز تحسین اسماعیل احمد:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

ئەوانە هەمووی دەچێتە ئەو ماددەیەی صلاحیاتی سەرۆكایەتی پەرلەمانە، هەم ئەو ماددەیەی ئێستا خوێنرایەوە و هەم ئەوەی دوای ئەویش، سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئیمێنكی/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

سوپاس، د. جوان فەرمووو.

بەڕێز د. جوان اسماعیل عزیز:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

داوا دەكەم لەو بڕگەیە ئیزافەیەك بكرێ، پەرلەمان بۆی هەیە لەنێو ئەندامەكانی شاند رەوانەی دەرەوەی هەرێم بكات كە پەیوەندی بە كارەكانیان هەبێ و بە رەچاوكردنی پسپۆری لیژنەكان، داوەتی شاندیش بكات بۆ سەردانی كردنی، سوپاس.

بەڕێز جعفرابراهیم ئیمێنكی/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

سوپاس، ئەو ماددەیە بۆ داڕشتنەوە داوا لە لیژنە دەكەین سوود لەو تێبینیانە وەربگرن، بەڕێزان ماددەی دواتر؟ گەشە خان فەرموو.

بەڕێز گەشە دارا جلال حفید:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

ماددەی (١٢٣):

پەرلەمان بۆی هەیە یارمەتی ئەو ئەندامە بدات كە تووشی نەخۆشیەك دێت و پێویستی بە چارەسەر دەبێت لە ناوەوە یان دەرەوەی هەرێم، ئەوە پاش راسپاردەی لیژنەی پزیشكی تایبەتمەند.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئیمێنكی/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

موناقەشە لەسەر ئەو ماددەیە نییە؟ د. سرووود فەرمووو.

بەڕێز د. سرووود سلیم متی:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

پێشنیار دەكەم رێژەیەك بنووسرێ لێرە، لەو پارەیەی كە دەدرێتە پەرلەمانتار بۆ نەخۆشی و شتی وا، پێشنیاری ئەوەش دەكەم ٦٠٪ی مەساریفەكانی، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئیمێنكی/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

سوپاس، كاك عمر فەرمووو.

بەڕێز عمر عینایەت حمەسعید:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

من پێم باشە بنووسن بە پشت بەستن بە راپۆرتی لیژنەی پزیشكی تایبەت، پەرلەمان بۆی هەیە یارمەتی ئەو ئەندامانە بدات كە تووشی نەخۆشیەك دێت و پێویستی بە چارەسەر دەبێت لە ناوەوە یان لە دەرەوەی هەرێم، ئەویش لابرێت، تۆزێ ناجائیزە، سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئیمێنكی/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

سوپاس، كاك مستەفا فەرموو.

بەڕێز مصطفى سكری:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

پەرلەمان بۆی هەیە یارمەتی ئەو ئەندامە بدات .... الخ، پەرلەمان لە سەرۆكایەتی پەرلەمانەوە تاوەكو ئەخیری ئەندام پەرلەمانە، پەرلەمان كێ دەتوانێ، پێم وابێ ئەوە تەقید بكرێ بە سەرۆكایەتی پەرلەمان یەعنی هەندەك تەشخیص بكرێ بە مووتڵەقی و بەرەهایی نەگووترێت پەرلەمان، خۆ ئەندامی پەرلەمان بۆی نییە هاوكاری بكات یان پارە سەرف بكات، یەعنی بەس سەرۆكایەتی بۆی هەیە، سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئیمێنكی/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

سوپاس، كاك زانا فەرموو.

بەڕێز زانا عبدالرحمن عبدالله:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

هەر لەو ماددەیە بڕگەیەكی تر زیاد بكرێ ئەوەی كە كاك شوان ووتی، پشتیوانی لێ دەكەم، كە سەرۆكایەتی پەرلەمان لەكاتی پێویست بۆ رایی كردنی كاروباری ئەندامە خانەنشین كراوەكانی نووسراوی پشتگیری بكات، سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئیمێنكی/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

ئێستاش ئەوە هەیە و ئەوە پەیڕەو دەكرێت، بەڵام ئەوە پێشنیارە بۆ لیژنە بۆ ئەوەی وەریبگرن، كاك شوان فەرموو.

بەڕێز شوان شێخ احمد:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

بەڵێ گوێیان لێ نەبوو ئەوەی كە كاك زانا گووتی ئەوە مەبەستەكەی من بوو، بەڵام لەبەر ئەوەی گوێیان لێ نەبىوو، گوتم با لێرە باسی بكەمەوە، سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئیمێنكی/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

سوپاس، د. شرین فەرموو.

بەڕێز شیرین حسنی رمضان:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پشتەڤانیا ئاخافتنێت کاك شوانی دکەم، ل ڤێری ژی پرسیارەك من هەیە ژ لیژنەیی، کیف لیژنا پزیشکیا تایبەتمەند، مەبەستا وان لیژنا پزیشکی چییە؟ چونکە هەندەك دامەزراوە لیژنا تایبەتمەند هەی، ئایا پەرلەمانێ ئەو لیژنە پزیشکیە هەیە؟ یان ئەو لینێت پزیشکیەت پارێزگەها کیژ لیژنەیە؟ روون نینە و زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئیمێنکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس کاك ڤەمان فەرموو.

بەڕێز ڤەمان فیصل سلیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەز ژی پشتەڤانیا هاڤکارێت خۆ کاك زانا و کاك شوان و د. شیرین دکەم، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئیمێنکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، بەڕێزان گفتوگۆ لەسەر ئەم ماددەیە کۆتایی هات، ماددەی دواتر؟ گەشە خان فەرموو.

بەڕێز گەشە دارا جلال حفید:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی (١٢٤):

راوێژکارانی پەرلەمان لەلایەن سەرۆکایەتی پەرلەمان دیاری دەکرێن، ئەرك و فەرمانیان پێ دەسپێردرێت و لەبەردەمیان بەرپرسیار دەبن.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئیمێنکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

موناقەشە لە سەر ئەم ماددەیە هەیە؟ کاك عزت فەرموو.

بەڕێز د.عزت صابر اسماعیل:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لە دام و دەزگاکانی حکومەتی هەرێم دا پێدانی پلەی راوێژکار بە هەر کەسێك کاری خزمەت دەکات یاسا و رێسای خۆی هەیە، شاراوە نییە، ناعەدالەتیەك دەبینرێلە پێدانی پلە بە راوێژکار تەنها لە پەرلەمان هەیە، لە ئەنجومەنی وەزیران دەسەلاتی جێ بە جێ کردن نییە، هیوادارم لە سەر دەستی بەڕێزتان و لە ناو ئەم پەیڕەوە بچەسپێ، روونکردنەوەی زیاتر بدرێت بە راوێژکار یان هەمووی یەك پلە بێت، یان ناکرێ راوێژکاری پێشکەوتوو و راوێژکاری پاشکەوتوو و (أ) و (ب) و مووچەی جیاواز، سالی خزمەت، هیوادارم لەسەر دەستی بەڕێزتان ئەمە لیژنەی کاتی پەیڕەو سیاغەی بکەن و بەهەندی وەربگرن و بۆ ئەوەی کۆتایی بەو ناعەدالەتیە بێت کە لە مووچە و ئیمتیازاتی راوێژکارانی پەرلەمان دایە، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئیمێنکی / جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، كاك شێركۆ فەرموو.

بەڕێز/ د.شێركۆ حمه امين:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

منيش پشتسوانی لە قسەكانی د.عزت دەكەم كە پێوەری زانستی و ئەوانە لە بەر چاو بگيردرێت لە دامەزراندندا، سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهيم ئيمێنكی/جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

سوپاس، كاك عمر فەرموو.

بەڕێز عمر عنايەت حمه سعيد:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

پێم باشە ماددەكە وای لێبكرێت، راوێژكارانی پەرلەمان بە پێی (الوصف الوظيفة) دادەمەزرێن و لە لايەن سەرۆكی پەرلەمانەوە دادەمەزرێن و ئەركەكانيان دياری دەكرێت و لە بەردەم سەرۆكايەتی پەرلەمان بەرپرسيار دەبن.

بەڕێز جعفر ابراهيم ئێمينكی/جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

سوپاس كاك عمر، ئەوەی نووسيوتە بينێرە زەحمەت نەبی، كاك صالّح فەرموو.

بەڕێز صالّح فقێ محمدامين:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

پشتيوانی لەو رايەی كاك عزت دەكەم، لە رووی بەرپرسياريەتەكەوە بەرپرسيارە بەرامبەر بە سەرۆكايەتی پەرلەمان و بەرامبەر بە ليژنەكانيش،لە بەر ئەوەی هەر يەك لەو راوێژكارانە بەشێكيان دابەشی سەر ليژنەكان و بۆ ئەوەی بەرپرسيار بن لە ليژنەكان، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهيم ئێمينكی/جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

سوپاس، كاك زانا فەرموو.

بەڕێز زانا عبدالرحمن عبدالله:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

پشتيوانی لە رايەكەی د.عزت دەكەم.

بەڕێز جعفر ابراهيم ئێمينكی/جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

سوپاس، بەڕێزان داوا لە ليژنەی پەيڕەو دەكەين بۆ ئەوەی ئەو پێشنيارانە لە بەر چاو بگرن و دەچينە ماددەی دواتر، گەشە خان فەرموو.

بەڕێز گەشە دارا جلال:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

ماددەی (١٢٥)

دوو را هەیە بۆ زیاد كردنی ئەم ماددەیە، رای یەكەم/ لە كاتی گفتوگۆكان و كاركردنی پەرلەمان ئەگەر هەر كێشە و گرفتێك هاتە رێگا لە پەیڕەو دا ئاماژەی پێنەدرابوو بە دەنگی زۆرینەی رەها یەكلایی دەكرێتەوە.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینكی/جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

بەڕێزان ئەو ماددەیە تەحسیل حاسڵە، دیارە موناقەشەی لە سەر نییە و دەبێ یەكلایی بكرێتەوە، بڕگەی یەكەم لای ئێوە پەسندە؟ دەچینە ماددەی دواتر، گەشە خان فەرموو.

بەڕێز گەشە دارا جلال:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

ماددەی (١٢٦)

دەكرێت حوكمەكانی ئەم پەیڕەوە هەمووی یان بەشێكی لە سەر پێشنیاری (٤/١) ئەندامان بە رەزامەندی زۆرینەی رەهای دەنگی ئەندامان هەموار دەكرێت و بە هەمان رێكاری یاسایی.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینكی/جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

دیارە موناقەشە لە سەر ئەمە نییە، د. فرسەت فەرموو.

بەڕێز د. فرسەت صۆفی علی:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

ئێستا كاتی ئەوەیە ئیستحداسی ماددەكان بكەین، چونكە ئێستا ئەگەر بگەینە ماددەی ئەخیر ئەوە ئەخیر ماددەیە لە كاتی دەرچوونی لە رۆژی دەرچواندنەوە، یەك لەو ماددانە ئەگەر ئەندامانی پەرلەمان موناقەشەیان لە سەری هەبێت، فەرمانبەرانی پەرلەمان لە رێی چەندین ئەندامی پەرلەمانەوە و لە رێی لیژنەی كاتی، بەڕێوەبەرایەتیەكانی پەرلەمان داوایان كردووە دەسەڵات بدرێتە دەستەی سەرۆكایەتی پەرلەمان، بۆ دیاری كردنی دەرماڵە بۆ فەرمانبەر و كارمەندانی ئەم پەرلەمانە، ئەگەر كەسێك موناقەشەی لە سەر ئەم ماددەیە هەیە؟

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینكی/جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

ئێستا بۆ روونكردنەوەی زیاتر لە ئەنجومەنی وەزیران رێنمایی هەیە، لە پەرلەمان رێنمایی نییە لە سەر ئەمە، بێ رێنمایی ئەو دەرماڵەیان بۆ دیاری كراوە، لە بەر ئەوە پێویستی بە رێنمایی هەیە، كاك د.عزت فەرموو.

بەڕێز د. عزت صابر اسماعیل:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەو بڕیارانەی ئەنجومەنی وەزیران کە دەری دەکات سەبارەت بە دەرماڵە بۆ فەرمانبەران و مووچە خۆران تەنها دەسەڵاتی جێ بە جێ کردنی گرتۆتەوە، دەسەڵاتی دادوەری نەگرتۆتەوە، بۆیە لە گەڵ ئەو ئیزافەیە دەسەڵاتی پەرلەمان و سەرۆکایەتی پەرلەمان دەسەڵاتی هەبێ دەرماڵەی تایبەت بۆ موئەسەسەی پەرلەمانی بە پەرلەمانتار و راوێژکار و بە سەرۆکایەتی و فەرمانبەرەکانیشیەوە لەم پەیڕەوەی ناوخۆیەدا بچەسپێ.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، کاك عمر فەرموو.

بەڕێز عمر عنایەت حمە سعید:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بە رای من تەحسیلێ حاسڵە، هەموو کارمەندێك بە پێی وەزیفەکەی خۆی پێویستە لای لێ بکرێتەوە و دەرماڵەی پێویستی پێ بدرێت بە پێی ئەو ئەرکەی ئەیکێشێ لە ئەندامی پەرلەمانەوە لە راوێژکاەکانەوە، لە کارمەندانەوە تا ئاخر کارمەند لە ناو پەرلەماندا، بە پێی ئەو ئەرکەی جێ بە جێ دەکات، سەرۆکی پەرلەمان دەسەڵاتی پێ بدرێت کە دەرماڵە بدات، سوود لە رێنماییەکانی حکومەتیش وەربگرێت، نەك بکرێت بە بنەما.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، د.جوان فەرموو.

بەڕێز جوان اسماعیل عزیز:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من پشتگیری د. عزت دەکەم، بۆ ئەو موخەسەساتە، بەڵام سەرۆکی پەرلەمان حوڕە داینێت بە گوێرەی پێوەر و سوود لە رێنماییەکان وەربگری و دەتوانێ ئەو موخەسەساتانە بداتە موەزەفەکانی پەرلەمان.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، منی خان فەرموو.

بەڕێز منی نبی نادر:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

منیش پشتگیری د. عزت دەکەم، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، د.فرست فەرموو.

بەڕێز د.فرست صۆفی علی:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

كەوانە تەسەلسولەكانی ماددەی (١٢٧) بەو شێوەیە دەبێ، دەستەی سەرۆكایەتی دەرماڵەی تایبەت بۆ فەرمانبەران و كارمەندانی پەرلەمان دیاری دەكات، پەرلەمانتار بۆ خۆی دیاری كراوە پێویست ناكات لێرە بنووسرێ، ماددەی دواتر ئەو ئیستحداسەی كە كاك د. محمد علی ئەگەر لە سەری رازی بن، بیخوێنمەوە هێشتا سیاغەی ماددەكەم نەكردووە،بەس یەو شێوەیە دەبێ وەكو ئەوەی كە ئیستحداس دەكرێ، و بە رەزامەندی پەرلەمان دەتوانرێ گروپی پەرلەمانی لە نێوان فراكسیۆنە جیاوازەكانی پەرلەمان پێك بهێندرێت لە گەڵ پەرلەمانی وڵاتانی دونیا.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینكی/جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

ئەوەی پەیوەستە بە دەرماڵە، د.عزت فەرموو.

بەڕێز د.عزت صابر اسماعیل.

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

دەرماڵە بۆ هەموو موئەسەسەی پەرلەمان، سەرۆكایەتی و پەرلەمانتاران و راوێژكاران و فەرمانبەرانە، بۆ هەمووی، چۆن دەزگای دادوەری و چۆن دەسەڵاتی دادوەری سەربەخۆیە بوودجەی ساڵانەی خۆی دیاری دەكات، هەموو ئەو موخەسەسات و مووچە و دەرماڵە دەنێرێ بۆ حكومەت، حكومەت پەسندی دەكات، هەر ئاواش سەرۆكایەتی پەرلەمان بودجەی ساڵانەی خۆی ئامادە دەكات تیایدا دەرماڵە، مووچە، خەرجی وەبەرهێنان، خەرجی بەكاربردن بە یەك پاكێج دەدا بە حكومەتی هەرێم، لە ناو بودجەدا پەسند دەكرێ لە پەرلەمان دا، بۆیە موخەصەصاتەكان بۆ هەمووی، تكایە.

بەڕێز جعفر ئیبراهیم ئیمێنكی/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

بەڕێز د. عزت صابر سوپاس، ئـەوە بنووسـە، ئێسـتاش ئێمـە بـە عەمـەلی پـەیڕەومان كـردووە، بـێ ئـەوەی دەسەڵاتمان دیاریكراوبێت، پێشتر وابوو لەگەڵ بەڕێز كاك یوسف، لەگەڵ كاك فخرالدین كـە دادەنیشـتین بـۆ دیاریكردنی دەرماڵەكان پەیڕەومان دەكـرد، بـەڵام بـێ ئـەوەی ئیشـارەت كرابێـت لـە پـەیڕەودا، بـەڕێز عمـر عینایەت، فەرموو.

بەڕێز عمر عینایەت حمه سعید:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

هیچ مووچەیەك، هیچ دەرماڵەیەك بە بێ فەرمان، بـە تایبـەتی مووچـە موقەنەنـە، بـەڵام دەرماڵـە بـە بـێ فەرمانی سەرۆكی پەرلەمان ناكرێ بۆ هیچ كەسێك لە ناو پەرلەماندا سەرف بكرێت، من پشـتگیری تـەواوی قسەكانی د.عیزەت دەكەم، دەبێ ئەوە رێك بخرێ، ئەم دەرماڵەیە بۆ كێیە؟ فەرمانێكی هەبێ تا ئـەو كاتـەی سەرف دەكرێ ئەو فەرمانە كاری پێ بكرێ، دەبێ فەرمانێك هەبێ بۆ ئەوەی پشتی پێ ببەستن.

بەڕێز جعفر ئیبراهیم ئیمێنكی/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

ئەوە ئێستا داوای دیوانە، داوایان کردبوو، بەڵێ سوپاس، د.فرست بۆ ئەوەی کۆتایی بەوە بێنین، سوپاس.

بەڕێز فرست صۆفی علی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەگەر ئەو برادەرانەی موختەصەن لەو بوارە مانعیان نەبێ، دیاری ناکەین هەمووی بە موتڵەقی دەیڵێین (دەستەی سەرۆکایەتی دەرماڵەی تایبەت بۆ پەرلەمان دیاری دەکات)، یان لە پەرلەمان دیاری دەکات، چۆن دەکرێت تۆ فەرمانبەر و کارمەند و ئەندامی پەرلەمان بە یەك جوملە بینی، یان دەبێ بڵێی (بۆ پەرلەمان دیاری دەکات)، یان دەبێ بیکەینە دوو برگە، کە دەڵێی (بۆ پەرلەمان) مەعنای کارمەندیش دەگرێتەوە، ئێستا لە پرۆتۆکۆڵیش تەسبیتی دەکەین، مەبەستمان پەرلەمانتارە، مەبەستمان ڕاوێژکارە، مەبەستمان موەزەفە، مەبەستمان کارمەندە، هەموویە، ئەوە تەسبیت بوو لە پرۆتۆکۆڵ کە دەڵێ (بۆ پەرلەمان) یەعنی بۆ هەمووی دیار دەکات.

بەڕێز جعفر ئیبراهیم ئیمێنکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەڕێز کاك فرست، ماددەی دواتر، فەرموو.

بەڕێز د.فرست صۆفی علی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەو ماددەیە لەسەری ڕێککەوتین، ئێستا ماددەکەی تر کە بەڕەزامەندی پەرلەمان، پەرلەمانتارانی سەرجەم فراکسیۆنە جیاوازەکان دەتوانین گروپی پەرلەمانی دروست بکەن لەگەڵ پەرلەمانی وڵاتانی دونیا، ئەگەر هیچ مولاحەزەی لەسەر نەبێ ئەو ماددەیەش رەقەمی (١٢٨)ی دەدەینێ.

بەڕێز جعفر ئیبراهیم ئیمێنکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

هیچ تێبینی هەیە؟ بەڕێز عمر عینایەت، فەرموو.

بەڕێز عمر عینایەت حمە سعید:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بۆ پەیوەندی کردن لەگەڵ پەرلەمانەکانی دونیا، بۆ پەیوەندی و هەماهەنگی.

بەڕێز جعفر ئیبراهیم ئیمێنکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

بۆ پەیوەندی، بۆ هەماهەنگی، بۆ هاوسۆزی، هاوکاری، دەرگاکە فراوانە، ئەوەش پەسند کرا، ماددەی تر، کە دەبیتە ماددەی (١٢٩)، فەرموو.

بەڕێز گەشە دارا جلال:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەو پەیڕەوە لە ڕێککەوتی دەرچواندنی کاری پێ دەکرێت و لە ڕۆژنامەی فەرمی بڵاودەکرێتەوە.

بەڕێز جعفر ئیبراهیم ئیمێنکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

هیچ موناقەشەی لەسەرە؟ موناقەشەی لەسەرە، بەڕێز گەشە دارا، فەرموو.

بەڕێز گەشە دارا جلال:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەندامانی پەرلەمان، نازانم ئێمە پێموایە بە پێی بەرواری ڕاگەیەندراوی هەڵبژاردنەکانی کوردستان ڕەنگە مانگێك، مانگێك و نیومان مابێت، ئەم پەیڕەوە گۆڕانکاری زۆری تیاکراوە، لیژنەکان کەمکراونەتەوە، دەسەڵاتەکانی سەرۆکایەتی گۆڕانکاری تیاکراوە، چۆنیەتی تەشریع گۆڕانکاری تیاکراوە، چۆنیەتی پرساندن و چۆنیەتی چاودێریکردنی حکومەت و متمانە سەندنەوە بەغیابی گۆڕانکاری تیاکراوە، هەیکەلەی ئیداری و ئەو شتانەی کە ئەو ماددانەی کە لەم کۆتاییە ئێمە موناقەشەمان کرد، بۆیە ئەگەر پێمان دەکرێ هەمووی جێبەجێ بکەین کارێکی باشە ئەگەر بتوانین لە ماوەی ئەم مانگ و نیوە ئێمە پەرلەمان باشتر کارا بکەین بە پێی ئەو پەیڕەوە، ئەگەرنا ماددەیەك هەڵنابژێرێ و ماددەیەکی تر پەراوێز بخرێ، بۆ بەرچاوڕوونی بەڕێزتان ئەو گۆڕانکارییانە لەسەر ئەو ئەساسە دەبێت، سوپاس.

بەڕێز جعفر ئیبراهیم ئیمێنکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەڕێز گەشە دارا، بەڕێز د.فرست بۆ ڕوونکردنەوەی ئیزافی، بۆ ئەوەی زیاتر بەرچاوڕوونیمان هەبێ، فەرموو.

بەڕێز فرست صۆفی علی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بۆ ئەوەی تووشی ئەو ئیشکالە نەبین چونکە ئەگەر ئێستا بڕیارمان دا، کە دەستەی سەرۆکایەتی دەریچوواند، تەوقیعی کرد، دەبێ بێیت بە پێی ئەو پەیڕەوە ئیش بکەیت، بۆیە ئەگەر ئەندامانی پەرلەمان لارییان نەبێت، بۆ ئەوەی ئێمە بتوانین ئەو دەرفەتە بدەینە خولی پێنجەمی پەرلەمان لەم خولە بڵێین لە حوکمی کۆتایی یە وا بنووسین کە لە خولی پێنجەمی پەرلەمان کاری پێ دەکرێ نەك لەم خولە، چونکە ئێمە تووشی ئیشکالیەتێکی گەورە دەبین، یەك/ خۆمان ڕانەهاتووین لەسەری، دوو/ لیژنەکانمان دەبێ بکەینە (١٦) لیژنە، بۆیە من پێشنیاز دەکەم بنووسین (لە خولی پێنجەمی پەرلەمان کاری پێ دەکرێت و لە ڕۆژنامەی وەقائیعی کوردستان بلاودەکرێتەوە).

بەڕێز جعفر ئیبراهیم ئیمێنکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

تێبینی تر، بەڕێز د.عزەت صابر، فەرموو.

بەڕێز عزت صابر اسماعیل:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

دوای دەستخۆشی بۆ هەموو ئەوانەی بەشدارییان کرد لە دەرچوواندنی یاخود با بڵێین ماوەتەوە دەنگدان لەسەری، دەیان ماف و ئیمتیازتی زۆر جوان و عادیلانەی تیایە، بۆیە بۆچی ئەم خولی چوارەمەی لێ مەحروم دەکەن؟ داوا دەکەم دوای ئەوەی دەنگدان کرا و پەسندکرا و بلاوکرایەوە کاری پێ بکرێت، کە

دەڵێی کاری پێ بکرێت قۆناغە، قۆناغێکیان هەیە بەیانی بێ دەتوانی جێبەجێی بکەی، قۆناغێکیان هەیە بە ساڵێکی تر جێبەجێ ناکرێ، لەبەر ئەوە داوا دەکەم لەم خولەوە، لە کەی دەرچوو لە ڕۆژنامەی وەقائیعی کوردستان کاری پێ بکرێت.

بەڕێز جعفر ئیبراهیم ئیمێنکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەڕێز د.عزت، ئەوەی لیژنەکان دەکرێت کاری پێ نەکرێت، بەڕێز منیرە عثمان، فەرموو.

بەڕێز منیرە عثمان علی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پشتگیری ڕاکەی گەشە خان و د.فرست دەکەم، لە ڕاستی دا ئەوە بەجێبێلین بۆ خولی پێنجەمی پەرلەمانی کوردستان دەست بە جێبەجێکردنی ئەو پەیڕەوە بکرێ، ئەوە کارێکی باش نابێ لەم خولەدا، چونکە ماوەیەکی زۆر کەممان ماوە.

بەڕێز جعفر ئیبراهیم ئیمێنکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەڕێز منیرە عثمان، بەس خۆی کە پەیڕەو دەنووسرێت، هەر خولێك بۆ خۆی دەنووسێت، بەڕێز عمر عینایەت، فەرموو.

بەڕێز عمر عینایەت حمە سعید:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پشتگیری قسەکانی د.فرست دەکەم، من تەصەور دەکەم تووشی زۆر تەناقوزات بین، لەبەر ئەوە من داوا دەکەم بۆ خولی پێنجەم جێبەجێ بکرێت.

بەڕێز جعفر ئیبراهیم ئیمێنکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەڕێز عمر عینایەت، بەڕێز سالار محمود، فەرموو.

بەڕێز سالار محمود مراد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەڕێزان ئەندامانی پەرلەمان.

وێڕای دەستخۆشی زۆر بۆ لیژنەی ئامادەکردنی پەیڕەوی ناوخۆ، بۆ ئەندامانی پەرلەمان بۆ دەوڵەمەندکردنی پەیڕەوێکی گرنگ لەم خولەی پەرلەمان، بریا ئەم پەیڕەوە لە ساڵی یەکەم یان لە ساڵی دووەم، یان ئەگەر بکرایە لە ساڵی سێیەمی کاری خولی چوارەمی پەرلەمانی پەسند بکرایە، نەك لە کۆتایی مانگێکدا، کە مانگێك ماوەی پەرلەمان ماوە ئەم پەیڕەوە کەوتە ئەم ساتە وەختە، کە کارێك ئەگەر درەنگیش بکرێت باشترە لەوەی کە هەر نەکرێ، گرنگ ئەوەیە پەرلەمانی کوردستان لە خولی چوارەمدا یەکێك لە کۆڵەکە گرنگەکانی خۆی ڕاست کردەوە کە دانانی پەیڕەوێکی نوێیە بۆ خولێکی نوێ، بۆیە من بۆچوونم وایە بە هەموو حوکمێك پێویستە ئەم پەیڕەوە لە خولی داهاتوو کای پێ بکرێ، چونکە ئێمە

ماوەی کاری پەرلەمانیمان یەکەم تەواو بووە، دووەم/ هەیکەلی سەرۆکایەتی پەرلەمان و مەسەلەی لیجانەکان و مەسەلەی فراکسیۆنەکان و وەحدە ئیدارییەکانی ناو پەرلەمان و کۆمەڵێك بابەتی تر تیادا ئاڵوگۆڕی پێ کراوە، مەوقیعی فراکسیۆنەکان لە ئۆپۆزسیۆنەوە بۆ دەسەڵات و لە دەسەڵاتەوە بۆ ئۆپۆزسیۆن گۆڕاوە، بۆیە داوا دەکەم کە ئەم پەیڕەوە بۆ خولی پێنجەمی پەرلەمانی کوردستان کاری پێ بکرێ، چونکە ئەوە ئێمە لە دوایین کاتەکانی کارکردنی خۆماندایین، ئێمە لەسەر ئەو پەیڕەوەی کە موتەبەع بووە بەردەوام بووین، ئەم مانگەش ماوە بەردەوام بین، ئەوەی دەمێنێتەوە جارێکی تر دەستخۆشییە لە لیژنەی ئامادەکردنی پەیڕەو و هیوای سەرکەوتنیان بۆ دەخوازم.

بەڕێز جعفر ئیبراهیم ئیمێنکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەڕێز سالار محمود، بەڕێز فرحان جوهر، فەرموو.

بەڕێز فرحان جوهر قادر:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

وێڕای دەستخۆشی بۆ لیژنەی کاتی پێداچوونەوەی پەیڕەوی ناوخۆی پەرلەمانی کوردستان کە ئەرکێکی زۆریان بینی و کارێکی گەورەیان کرد، دەستخۆشیان لێ دەکەین، بەڵام ئەسڵ ئەوەیە کە ئێمە شتێك دابڕێژین خۆمان سوودی لێ ببینین، ئەگەر باشە بۆ ئێمە بۆ خۆمانی بەکارناهێنین؟ بۆچی شتێك بکەین بۆ خولەکانی داهاتوو؟ بۆچی ئێستا ئێمە وەخت ماوە، لەوانەیە وەختەکە زیاتریش ببی، کێ ناڵێ بە هۆی بارودۆخێك بێتە پێشەوە، بۆیە من لەگەڵ ئەوەدام کە لەم خولە جێبەجێ بکرێ، هیچی تیا نیە کە زۆر زەحمەت بێت، ئەگەر پێویست بێت لیژنەکان کەم دەکەینەوە، بۆیە من لەگەڵ ئەوەدام پشتگیری ڕایەکەی د.عزت دەکەم لەم خولە جێبەجێ بکرێ، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ئیبراهیم ئیمێنکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەڕێز فرحان جوهر، بەڕێز مامۆستا غریب، فەرموو.

بەڕێز غریب مصطفى حمە خان:

بەناوی خوای گەورە.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

وەکو ئاماژەی پێ کرا ئێمە ئەرکێکی زۆر کەوتووە بەسەرماندا، کاتێکی کەمیشمان لەبەردەم دا ماوەتەوە، بەهۆی ئەو بارودۆخەی کە بەسەر ئەم هەرێمەدا هات، ئەگەر لە ئێستادا و لە کۆتایی ئەم خولەدا ئەم پەیڕەوە جێبەجێ بکرێ ئەوە بەڕاستی جۆرێ لە شڵەژان، جۆرێ لەسەرقاڵی لاوەکیمان بۆ دروست دەکات، کە هەر بەوەدا ڕادەگەین ئەوەی کە گۆڕانکاری تیادا ڕوودەدا بمانەوێ ڕاستی بکەینەوە لەگەڵی دا ڕابێین، کاتیشمان هیچ بە دەستەوە نیە، شەو و ڕۆژمان داوەتە دەم یەك و ئەوە ئێستا لە شەوداین لێرە دانیشتووین، لەبەر ئەوە پشتیوانی ڕای کاك د.فرست و ئەو بەڕێزانەی تر دەکەم کە ڕەئیان وابوو، لە

کۆتاییشدا ناکرێ نەڵێین دەستیان خۆش بێ، زۆر سوپاسیان دەکەین، ماندووبوون لەجیاتی هەموومان، سەرکەوتووبن.

بەڕێز جعفر ئیبراهیم ئیمێنکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەڕێز مامۆستا غریب، بەڕێز د.شێرکۆ حمه أمین، فەرموو.

بەڕێز شێرکۆ حمه أمین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

منیش سەرەتا دەستخۆشی لە هەموو ئەوانەی ماندووبوون و هەموو ئەوانەی کە بە تایبەتی ئەو لیژنەیە و ئەوانەی تێبینیان دا لەسەر ئامادەکردنی پەیڕەوەکە، منیش لەگەڵ ئەوەدام بۆ خولی ئاینده بێت، خۆ ناکرێت یان هەمووی جێبەجێ نەکەیت، یان بە ئینتیقائی سەیری بکەی، بۆیە ئەو ڕای د.فرست ڕایەکی تەواوە، سوپاس.

بەڕێز جعفر ئیبراهیم ئیمێنکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەڕێز د.شێرکۆ حمه أمین، بەڕێز نجیبة لطیف، فەرموو.

بەڕێز نجیبه لطیف أحمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ڕاستە ئێمە ماوەیەکی کەممان لەبەردەستدا ماوە بۆ ئەم خولە، بەڵام ناکرێ بەڕاستی ئێمە پەیڕەوێك دامانناوە بۆ خۆمان، بەڵام خۆمان کاری پێ نەکەین و بیدەینە خولی داهاتوو بڵێین ئێوە کاری پێ بکەن، بۆیە ئەگەر بەو شێوازەی لێ بکرێ (لە دوای بڵاوبوونەوەی لە ڕۆژنامەی وەقائیعی کوردستان)، پێموابێ بڵاوبوونەوەکەی کاتی دەوێ، هەتا بڵاودەبێتەوە ئەگەر مانگێکمان مابێ هەر خۆی ئۆتۆماتیکی دەکەوێتە خولی داهاتوو، بەس ناکرێ ئێمە بەو شێوازە بڵێین (بۆ خولی داهاتوو کاری پێ بکات)، چونکە ئەوە پێموایە لە زۆربەی شوێن هەموو خولێك پەیڕەوی بۆ خۆی دادەنێ، یەعنی بۆ ئەو خولە دادەنێ، ئێمە بە هەموو ماوەی خولەکە تا پەیڕەوێکمان دانا بشڵێین خۆمان کاری پێ ناکەین؟ پێموایە شتێکی گونجاو نیە، سوپاس.

بەڕێز جعفر ئیبراهیم ئیمێنکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەڕێز نجیبة لطیف، بەڕێز شوان شێخ أحمد، فەرموو.

بەڕێز شوان أحمد نعمان:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

دەستخۆشی لە ئەندامانی لیژنەی ئامادەکردنی پەیڕەو دەکەم کە ماوەیەکی زۆر بەڕاستی پێوەی ماندوو و سەرقاڵ بووینە، دەستخۆشیان لێ دەکەین، پشتگیری لە ڕایەکەی بەڕێز د.عزت صابر دەکەم، قسەکانیش کە من دەمویست بیکەم کاك فرحان کردی، بۆیە پێویستە لە خۆمانڕا دەست پێ بکەین، لەو خولەی ئەوەندەی ماوە بتوانین جێبەجێی بکەین، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ئیبراهیم ئیمێنکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەڕێز شوان شێخ أحمد، بەڕێز مامۆستا مروان، فەرموو.

بەڕێز حسین إسماعیل حسین (مامۆستا مروان):

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

وێڕای دەستخۆشی بۆ لیژنەی کاتی، هەروەکو شتێکی عەمەلی ئەگەر تەماشا بکەین، ئەگەر مانگێکمان لەبەردەستدا مابێ قەناعەتم وایە بە مانگێك دیزاینەکەی تەواو نابێت و ئەو هەڵەی ئیملائی کە هەنە لەڕووی زمانەوانی کۆتایی پێ نایێت، لەبەر ئەوە ئێمە دەبێ کە تەواومان کرد من نالێم بۆ ئەو خولەی داهاتوو بێت، بەڕێز ئەگەر ئاگادار بی لیژنەی کاتی، ناوی نەنێین بۆ خولی پێنجەم بێت، قەناعەتم وایە کە ئێمە تەواو دەبین و کاتیشمان تەواو دەبێ ئۆتۆماتیکیەن دەست بە حەملەی ئینتیخابات دەکرێت، ئەو کاتەی خولی پێنجەم جێبەجێی دەکات و لەو ئیشکالیەتەی کە بەشێك دەڵێن بۆ ئەو خولە و بۆ خولی دیکە بێت ڕزگارمان دەبێت.

بەڕێز جعفر ئیبراهیم ئیمێنکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەڕێز مامۆستا مروان، بەڕێز أنور قادر، فەرموو.

بەڕێز أنور قادر مصطفى:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

منیش لەگەڵ ئەوەم لەم خولەدا کاری پێ بکرێت و نەخرێتە خولی پێنجەم، سوپاس.

بەڕێز جعفر ئیبراهیم ئیمێنکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەڕێز أنور قادر، بەڕێز بەهزاد دەروێش، فەرموو.

بەڕێز بەهزاد دەروێش دەروێش:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

مەش دەستخۆشیەکان تایبەتا هەیە بۆ لیژنا کاتیا پەیڕەوی ناوخۆی پەرلەمانی کوردستانێ، ڕاستی نازانم ناحیەیا یاسایی چەند ڕەوایە ئەگەر خو مستەحیلە بچین، بەشی سێیەم کە پەیوەستە بە دەستەی سەرۆکایەتی پەرلەمان و بەشی پێنجەم پەیوەستە بە لیژنە هەمیشەییەکان، ئایا لە ڕووی یاساییەوە دەتوانین بڵێین لەم خولە کاری پێ دەکرێ جگە لەبەشی سێیەم و پێنجەم؟ ئەوە پرسیارە، ئەگەر ئەوە بکرێت حەلەکی مامناوەندە، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ئیبراهیم ئیمێنکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەڕێز بەهزاد دەروێش، دەکرێ دەسەڵاتەکان بە دەستەی سەرۆکایەتی بدرێت، بەڕێز مامۆستا عبدالرحمن علی رضا، فەرموو.

بەڕێز عبدالرحمن علی رضا:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

وێڕای دەستخۆشیم لەو برادەرانەی کە ماندووبوون بەم کارەوە، لە ڕاستی دا کە قسە دەکەین پێموابێت باشترە قسەی مەنتیقی بکەین، چونکە ئەم پەیڕەوە بە دوو حەفتە هەڵەچنەکانی تەواو ناکرێ، ئێمەش کارکردنمان مانگێکی ماوە، بۆیە باشترین ست ئەوەیە لە ڕاستی دا ناکرێت ماددەیەك تاڵکێش بکەین و کاری پێ بکەین، ئەوی تریان بهێڵینەوە، ئێمە کارەکەمان تا ئێستا کردووە و پێشموایە ئەگەر بێین گۆڕانکارییەکان بکەین لە پەرلەمان دا بە پێنج شەش دانیشتن حەل نابێ، بۆیە داوا دەکەم لە خولی پێنجی پەرلەمانی کوردستانەوە بخرێتە بەرنامەی کار و سوپاستان دەکەم.

بەڕێز جعفر ئیبراهیم ئیمێنکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەڕێز مامۆستا عبدالرحمن، بەڕێز حاجی کاروان، فەرموو.

بەڕێز کنعان نجم الدین أحمد(حاجی کاروان):

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

هەموو ڕەئیەمان لە (٥٠٪) لەگەڵ ئەوەیە ئەو خولە بێ، (٥٠)کەی تریشی لەگەڵ خولەکەی تردایە، ئێ دە کۆتایی پێ بێنن لێرە، هەر دووبارەیە شتەکان بەخوا.

بەڕێز جعفر ئیبراهیم ئیمێنکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەڕێز حاجی کاروان، بەڕێز ڤەمان فیصل، فەرموو.

بەڕێز ڤەمان فیصل سلیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەوە کو ئەڤرۆکە تشتەکی شازت مەجالێت تەشریعی و قانونی تێدا دێنە دیتن، ئەوە کو دەسەڵاتا تەشریعی تەصەور بکەتن کو کارەك گەلەك باش و راقی گەل هەندێژیدا خۆ ئیستیسنا بی، یەعنی بۆ هەندێ کو ئەو کاری باشە سەر وی نەیێتە تەتبیق کرنێ، دیارە دەست برن ڤو پەیرەوێ دانانا کو پەیرەوی کە جوهدا چەندینساڵە، چەندین دەوەی پەرلەمانی بویە، کو هەستا هەندێکی خەلەلی تەشریعی، هەندەك خەلەلێت ئیداری هەی، ژبەرهەندێ دەست هاتە بۆ برن و مەصرەفەکا ئیجگار مەزنی لێهاتە کرنێ، ژبەرهەندێ ئەز پشتەڤانیێ کاك فرحان و کاك شوان و د.عزت دکەم کو ژ خولا مە دەست پێ بکەن و بێتە جێبەجێ کرنێ، گەلەك سوپاس.

بەڕێز جعفر ئیبراهیم ئیمێنکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەڕێز ڤەمان فیصل، بەڕێز تحسین إسماعیل، فەرموو.

بەڕێز تحسین إسماعیل أحمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

با گفتوگۆ زۆر درێژه نەکێشێ، پشتیوانی لە حاجی کاروان دەکەم، بوویتە دوو دەستە، دەستەیەك دەڵێ بۆ خولی دابێت، دەستەیەکیش دەڵێ ئێستا، یان بە دەنگدان یەکلایی بکرێتەوە، یاخود چۆن هاتووە وا بڕوات، سوپاس.

بەڕێز جعفر ئیبراهیم ئیمێنکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەڕێز تحسین إسماعیل، تێبینی پێش کۆتایی بەڕێز د.عزت، فەرموو.

بەڕێز عزت صابر إسماعیل:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ڕاستە هەموو قائیمەکان ڕەقەمیان وەرگرتووە بۆ ئینتیخاباتی (٩/٣٠) بەڵام هەتا ئێستاش یەکلا نەبۆتەوە (١٠٠٪) کە ئینتیخابات لەو کاتە دەکرێ، بۆ ئەم یاسایەمان کردووە؟ بۆ خولی چوارەم نەبێ؟ زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ئیبراهیم ئیمێنکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەڕێز د.عزت صابر، دوو تێبینی تر وەردەگرم، بەڕێز عبدالله حاجی محمود، فەرموو.

بەڕێز عبدالله حاجی محمود:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

جەنابت ڕوونکردنەوەت لەسەر نووسینگەکانی پەرلەمان نەدا، ئەگەر دەکرێ لەسەر ئەو مەوزووعەیش ڕوونکردنەوەیەك بدەی.

بەڕێز جعفر ئیبراهیم ئیمێنکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەڕێز عبدالله حاجی محمود، بەڕێز علی حەمە صالح، فەرموو.

بەڕێز علی حمه صالح طه:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

وەڵلاهی ڕەنگە زۆری نەبێ ئەگەر مەعلوماتێك شتێك هەیە پێمان بڵێن، ئەگەر درێژ دەکرێتەوە ماوەی پەرلەمان ئەوە جیایە، ئەگەر درێژ ناکرێتەوە بەخوا تەنفیز ناکرێ، ئیتر بۆ خۆمان بخەینە، ئەگەر ئێوە شتێکتان لایە بۆمان باس بکەن، چەندێکیش درێژ دەکرێتەوە ئەوەشمان هەر بۆ باس بکەن.

بەڕێز جعفر ئیبراهیم ئیمێنکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

ئەوەی لای منە هەڵبژاردن لە کاتی خۆی ئەنجام دەدرێت، بەڕێز خلف أحمد، کۆتایی، هیچ تێبینی تر نیە فەرموو.

بەڕێز خلف أحمد معروف:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێمە کاتێکی زۆرمان کوشتووە بە تەعدیلی ئەم پەیڕەوەوە، بە تایبەت لیژنەی کاتی، هەر ئەمڕۆ نزیکەی (١٠) سەعات لەسەری دانیشتووین، مادام ئەو هەموو کاتەمان کوشتووە ئەگەر پەیڕەوەکە پێویستی بەوە هەبوو تەعدیل بکرێ لە باشەوە کردوومانە بە باشتر و کردوومانە بە چاکتر، بۆ ئەم ڕەنج و ماندووبوونەی ئەم خولەی پەرلەمان، ئەم لیژنە کاتیە، ئەم پەرلەمانتارە بەڕێزانە خۆمان لە بەرهەمەکەی بەڕاستی نەچنینەوە، بۆیە من داوا دەکەم لەم خولەی پەرلەمانەوە جێبەجێ بکرێ، من گوێم گرت لەو بەڕێزانەی کە دەیانەوێ تەئجیل بکرێ بۆ خولی پێنجەمی پەرلەمان، یەعنی سەبەبەکان موقنیع نەبوون، لەبەر ئەوە داوا دەکەم جێبەجێ بکرێ، چونکە ڕەنج و ماندووبوونی ئەو پەرلەمانەیە، ئەگەرنا سەرقاڵی یاسایەکی تر دەبووین و دەرماندەرکرد و ئێستا جێبەجێمان دەکرد، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ئیبراهیم ئیمێنکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەڕێز خلف أحمد، بەڕێزان سوپاس بۆ ئێوەی بەڕێز، گفتوگۆی باشتان کرد، بەڕێز د.فرست ڕەئیەکی ئامادە کردووە لەبەر ڕۆشنایی ڕەئیەکانی ئێوە، فەرموو.

بەڕێز فرست صۆفی علی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لە دوای ئەو گفتوگۆیە، ڕەئیەکی دیسان وەسەتی هەڵدەبژێرین، پەیڕەوەکە تەتبیق دەکەین، تەنها بەشێکی نەبێت کە پەیوەندی بە لیژنەکانەوە هەیە، چونکە ئەو لیژنانە لەسەر ئەساسی کۆمەڵێك تەوازوون و ئەوانەی فراکسیۆن و ئەوانە دروست بووە، با لیژنەکان وەکو خۆی بمێنن، دەنووسین (لە ڕۆژی بڵاوکردنەوەی لە ڕۆژنامەی وەقائیعی کوردستان) بڕگەیەك زیاد دەکەین هەر لەگەڵ ئەو ماددەیەی (ئەو بەشەی پەیوەستە بە لیژنە پەرلەمانییەکان لە خولی پێنجەم کاری پێ دەکرێت)، باشە ئەوە؟

بەڕێز جعفر ئیبراهیم ئیمێنکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

یان لە ڕۆژی دەرچواندنی؟ دیارە هیچ تێبینییەك لەسەر ئەو داڕشتنەوەیە نیە، بۆیە ئێمە دەست بە دەنگدان دەکەین، کاك سالار محمود، فەرموو.

بەڕێز سالار محمود مراد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

جارێکی تر دەستخۆشی بۆ لیژنەی کاتی، من پێموایە ئەم بابەتە کەرت ناکرێ، پەیڕەوی ناوخۆ یان هەمووی جێبەجێ دەکرێ، یان بەشێکی تەرك ناکرێ و بەشێکی جێبەجێ دەکرێ، بۆیە ئەوە خیلافی پەیڕەوە، خیلافی عورفی پەرلەمانییە، خیلافی ئەو کارکردنانەیە کە لە ڕابردوودا کراوە، من نازانم نیاز لەم بابەتە چیە؟ ئەگەر مەسەلە ئیمتیازاتە بێگومان پەرلەمانی کوردستان و پەرلەمانتاران مافی خۆیانە هەر ئیمتیازێکیان هەبێ و ئیستیحقاقاتی خۆیان لە کۆتایی خولەکە وەربگرن، یەعنی کەس ڕێگر نیە لەوەی ئەو ئیمتیازاتەی کە لە ناو ئەو پەیڕەوەدا بۆ پەرلەمانتاران دەستنیشان کراوە ڕێگە نەدرێ، پێشموایە ئەو

ئیمتیازاتەی کە لە پەیڕەوی کارپێکراوی ئێستا هەیە تاوەکو ئەم پرۆژەی کە تەواو بووە وەکو یەکە، بەڵام ئەگەر ویستێکی تر هەیە لە دەرەوەی ئەوە، کە ڕووناکی نەخراوەتە سەر، ئاسایی یە با ئیشەکە وەکو خۆی بڕوات و هەمووی پەسند بکرێ، بەڵام بە دڵنیاییەوە ئێمە بە نەزعەیەك کارمان لەسەر جێبەجێکردنی ئەم پەیڕەوە، پەسندکردنی ئەم پەیڕەوە بە هەنگاو هاتن لەگەڵ ئەم پەیڕەوە کرد کە بۆ خولی پێنجەمی پەرلەمانی کوردستان بێت، بیرمان نەچێ ئێمە پەرلەمانی کوردستان ماوەکەی درێژ کراوەتەوە، لە خولی حەقیقی، دەستووری، قانونی خۆی دا نەیتوانیوە پەیڕەو پەسند بکات، لە ماوە درێژکراوەکەی دا کە کۆتایی مانگێکی ماوە، ئەگەر ئەو ئیدیعایەی کە دەکرا کە پەرلەمان بۆ دوو وەرز واتا هەشت مانگ درێژ دەکرێتەوە، هەشت مانگەکەشی تەواو بووە، لەبەر ئەوە هیوادارم بە گیانێکی پەرلەمانی و هاوپیشەیی ئەم پەیڕەوە تەسلیمی ئەوانە بکرێ کە گەرماوگەرم لەسەرەتاوە کار لەسەر قۆناغێکی تازەی کاری پەرلەمانی دەکەن، نەك ئەم پەیڕەوە خۆی لە حەفتەی داهاتوو کە کاری پێ دەکرێ کۆمەڵێك گرفتی تر بهێنێتە ناو هۆڵی پەرلەمان، ئەوە ئێمە و ئەوە ئێوە، سوپاستان دەکەین.

بەڕێز جعفر ئیبراهیم ئیمێنکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەڕێز سالار محمود، وامزانی خاڵی نیزامی بوو کاك سالار، بەڵام ڕەئی ئیزافی بوو، سوپاس بە هەرحال، بەڕێزان دەست بە دەنگدان دەکەین لەسەر ئەو ماددانەی کە تەواو بووینە، بەڕێز د.فرست، فەرموو.

بەڕێز فرست صۆفی علی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەشی یازدەیەم:

دیوانی پەرلەمان، نووسینگەکان و وەزیری هەرێم بۆ کاروباری پەرلەمان هەڵدەگیرێت لەو عینوانە، چونکە ڕەفزمان کردەوە ئەوە.

یەکەم/ دیوانی پەرلەمان

ماددەی (١١٣)

دوای وەرگرتنی ڕای ئەندامانی پەرلەمان بەم شێوەیە صیاغە کراوەتەوە:

(پەرلەمان بۆ ڕاپەڕاندنی کاروبارەکانی دیوانێکی دەبێت کە لەلایەن سەرۆکێکەوە بەڕێوەدەبردرێت بە پلەی تایبەت)

داوا لە بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان دەکەم ئەم صیاغەیە بخاتە دەنگدان.

بەڕێز جعفر ئیبراهیم ئیمێنکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

ئەو دارشتنەوە بەو شێوازەی خوێندرایەوە دەخەینە دەنگدان، ماددەی (١١٣)، کێ لەگەڵە؟ (٥٢) کەس بە پەسند دەزانی، کێ دژە؟ (٣) کەس دژن، ئەو ماددەیە بە زۆرینەی دەنگ پەسند کرا، ماددەی دواتر.

بەڕێز فرست صوڤی علی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی (١١٤)

سەرۆکی دیوان بە فەرمانێك لەلایەن سەرۆکی پەرلەمانەوە دادەمەزرێت و لەبەردەمیدا بەرپرسیار دەبێت.

بەڕێز جعفر ئیبراهیم ئیمێنکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

ئەو ماددەیە بەو شێوازەی خوێندرایەوە دەخەینە دەنگدان، کێ لەگەڵە؟ (٥٨) کەس بە پەسند دەزانی، کێ دژە؟ کەس نیە، بەکۆی دەنگ پەسند کرا، ماددەی دواتر.

بەڕێز فرست صوڤی علی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پێشنیازێك هەبوو ماددەی (١١٥) و (١١٦) لەگەڵ ماددەی (١١٤) دەمج بکرێ، داوا دەکەم ئەو بخەیە دەنگدان بۆ ئەوەی وەکو بڕگە بیخوێنمەوە ئەگەر دەمج کرا.

بەڕێز جعفر ئیبراهیم ئیمێنکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

ئەو سێ ماددەی پێشنیارکراون بۆ دەمج دەخەینە دەنگدان، کێ لەگەڵە؟ (٦٠) کەس بە پەسند دەزانن، کێ دژە؟ کەس نیە، بەکۆی دەنگ پەسند کرا، وەکو بڕگە.

بەڕێز فرست صوڤی علی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

کەواتە ماددەی (١١٤) لە سێ بڕگە پێکهاتووە بەو شێوەیەی دەیخوێنمەوە دوای صیاغە بۆ ئەوەی بیخەیە دەنگدان.

ماددەی (١١٤)

١- سەرۆکی دیوان بە فەرمانێك لەلایەن سەرۆکی پەرلەمانەوە دادەمەزرێت و لەبەردەمیدا بەرپرسیار دەبێت.

٢-سەرۆکی دیوان ئەرکەکانی بەپێی یاسا ڕەچاوکراوەکان و ئەو دەسەڵاتانەی لەلایەن سەرۆکەوە پێی دەرێت پیادە دەکات.

٣-پێکهاتە و دابەشکردنی کارگێری دیوانی پەرلەمان لەلایەن دەستەی سەرۆکایەتی بە پەیڕەوێکی تایبەت ڕێك دەخرێت.

بەڕێز جعفر ئیبراهیم ئیمێنکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

ئەو ماددەیە بەو شێوازەی خوێندرایەوە دەخەینە دەنگدان، کێ لەگەڵە؟ (٥٩) کەس بە پەسند دەزانی، کێ دژە؟ کەس نیە، بەکۆی دەنگ پەسند کرا، ماددەی دواتر.

بەڕێز فرست صۆفی علی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

دوای وەرگرتنی ڕای ئەندامانی پەرلەمان ئەم ماددەیە بە گۆڕانکارییەوە صیاغە کراوەتەوە و دوای خوێندنەوەی داوا دەکەین بخرێتە دەنگدان.

دیوانی پەرلەمان پێك دێت، دوو ڕای لەسەر هەیە، داوا دەکەین پێشوەختە ئەوە بخرێتە دەنگدان، چونکە هەردووەکی سێی زیاتر پشتگیری کردییە، یەکیکیان ئەوەیە:

ئایا پێك دێت لەو بەڕێوەبەرە گشتییانە؟ یان لە بەڕێوەبەرایەتییانە؟

یەعنی ئەو سێ مودیرییانە مودریەی عامە بن یان بەڕێوەبەرایەتی بن؟

بەڕێز جعفر ئیبراهیم ئیمێنکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

ئەوەی یەکەم ئەوەی هاتووە.

بەڕێز فرست صۆفی علی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

داوا دەکەین سەرەتا ئەوە بخەیە دەنگدان:

پێك دێت لەو بەڕێوەبەرە گشتییانەی خوارەوە.

بەڕێز جعفر ئیبراهیم ئیمێنکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

ئەوە دەخەینە دەنگدان، بەڕێوەبەرە گشتییەکان، کێ لەگەڵ ئەوەیە بەڕێوەبەری گشتی بن؟ (٣٣) کەس بە پەسند دەزانی، پێشنیاری دووەم.

بەڕێز فرست صۆفی علی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پێشنیاری دووەم:

پێك دێت لەو بەڕێوەبەرایەتییانە.

بەڕێز جعفر ئیبراهیم ئیمێنکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

لە جیاتی بەڕێوەبەری گشتی، لەو بەڕێوەبەرایەتییانە، ئەوە دەخەینە دەنگدان، کێ لەگەڵە؟ (١٦) کەس لەگەڵ پێشنیاری دووەمن.

بەڕێز فرست صۆفی علی:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

بەڕێوەبەری گشتی، مودیری بەڕێوەبەری گشتی نیە، بە پلەی تایبەتە دەكرێت وەكیل وەزیریش بێت، پلەی تایبەت ئەوەیە بەڵێ، دەكرێت وەكیل وەزیریش بێت.

بەڕێز جعفر ئیبراهیم ئیمێنكی/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

ئەوە پێشنیاری بەڕێوەبەرایەتی گشتی بە زۆرینەی دەنگ پەسند كرا، كۆی ماددەكە.

بەڕێز فرست صوفی علی:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

كۆی ماددەكە بەم شێوەیەی خوارەوەی لێ دێت، تەبعەن گۆڕانكاری لە ناوی بەڕێوەبەرایەتی یە گشتییەكان كراوە، دوای ڕای ئەندام پەرلەمانان و وەرگرتنی ڕای خودی بەڕێوەبەرایەتییەكان.

دیوانی پەرلەمان پێك دێت لەم بەرێوەبەرە گشتییانەی خوارەوە:

١-بەڕێوەبەرایەتی گشتی كاروباری پەرلەمان و لیژنەكان.

٢-بەڕێوەبەرایەتی گشتی كارگێری و دارایی.

٣-بەڕێوەبەرایەتی گشتی ڕاگەیاندن و پەیوەندییە گشتییەكان.

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان ئەوەی باسی دەكەن ئەوە لە برگەی دووەم جێی دەكەینەوە، پرۆتۆكۆڵ و هاریكاری نێودەوڵەتی دەیكەینە بەڕێوەبەرایەتییەك سەر بە سەرۆكایەتی پەرلەمان.

بەڕێز جعفر ئیبراهیم ئیمێنكی/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

ئەو ماددەیە بەو شێوازەی خوێندرایەوە دەخەینە دەنگدان، كێ لەگەڵە؟ (٤٢) كەس بە پەسند دەزانی، كێ دژە؟ (٥) كەس دژن، بە زۆرینەی دەنگ پەسند كرا. ماددەی دواتر، فەرموو، ئەو پێشنیارەی بەڕێز (د.شیرین) باسی كرد.

بەڕێز فرست سۆفی:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

ئێستا جێگەمان كردۆتەوە لێرە،ماددەی (١١٦) با بێ پرۆتۆكۆل تەسجیل بی لەبەر ئەوەی ئێمە ماددەكانمان زۆر گۆری، دوای پێداچوونەوە تەسەلسولی ماددەكان بەپێی ئەو تەسەلسولە دەبێت كە ئەگەر هەڵەیەكیش هەبوو بەو تەسەلسولە دەبێت كە بە نەتیجەی كۆتایی پرۆتۆكۆل دەردەچێت.

ماددەی (١١٦)

هەر یەك لە سەنتەری توێژینەوەی پەرلەمان و بەرێوەبەرایەتی پرۆتۆكۆل و هاریكاری نێودەولەتی پەیوەست دەبن بە سەرۆكایەتی پەرلەمان.

بەرێز جعفر ئیبراهیم ئیمینكی/ سەرۆكی پەرلەمان:

ئەو ماددەیە بەو شێوازەی خوێنرایەوە دەبێتە ماددەی (١١٦)، دەخەینە دەنگدان (٥٠) کەس بە پەسەند دەزانی، ئەوەی دژە، کەس نییە بە کۆی دەنگ پەسەند کرا، ماددەی دواتر، فەرموو.

بەڕێز فرست سۆفی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پێشتر ئەوەمان بە دەنگدان یەکلایکردەوە، کە نووسینگە وەکو خۆی کە هەیە دەمێننەوە، بۆیە ئێستا بەس رایەك (٣) کەس پشتگیری کردبوو دەخرێتە دەنگدان، ئێمە گوتومانە بە مەرجێك لە (٣) ئەندام کەمتر نەبێت، ئەو کات نووسینگە دەکرێتەوە، رایەك هەبوو کە پێویست ناکات (٣) ئەندام بێت، بۆیە پێش ئەوەی هەموو ماددەکە بخوێنمەوە ئەوە بخرێتە دەنگدان، ئایا پێویست دەکات (٣) ئەندام بێت یان مەرج نییە، سەرۆکایەتی پەرلەمان بۆی هەیە لە ناوەندی پارێزگاکان و هەر شوێنێکی دی پێویست بکات نووسینگە بکاتەوە.

بەڕێز جعفر ئیبراهیم ئیمینکی/ سەرۆکی پەرلەمان:

ئەم ماددەیە وەکو خۆیەتی بەم شێوازە دەخرێتە دەنگدان (٤٤) کەس ئەم پێشنیارە بە پەسەند دەزانێت، ئەوەی دژە (٤) کەس دژن، بە زۆرینەی دەنگ پەسەند کرا، خاڵێکی نیزامی بەڕێز (صالح فقی)، فەرموو.

بەڕێز صالح فقی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لە پێشوا دەنگێك درا بۆ ئەوەی کە نووسینگەی پارێزگاکان ئیدارەی گەرمیانی لەگەلا باس کرا، ئەوە ئیدارەی گەرمیان نابێت رێگر بێت لەوەی کە هەر کاتێکی پێویست نووسینگە بکرێتەوە لە وێ.

بەڕێز جعفر ئیبراهیم ئیمینکی/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز (فرست سۆفی) فەرموو.

بەڕێز فرست سۆفی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پێشتر خستبوومانە دەنگدان ماددەی (١٢٠) کە پێك دێت لە (١٣٩-١٤٠-١٤١) ئەمانە هەمووی دەمج بووە لە چوارچێوەی (٥) برگە دوای وەرگرتنی تێبینی ئەندامانی پەرلەمان بەم شێوەیە رێکخراوەتەوە.

ماددەی (١١٨)

١-نووسینگە هەڵدەستێ بە وەرگرتن و داواکاری و سکاڵای هاولاتیان بە ئەندامانی پەرلەمان لەو نووسینگەیە تا رەوانەی لیژنە پەیوەندیدارەکان بکرێت بە مەبەستی بەدواداچوون و گەیاندنەوەی وەڵامەکان بە خاوەنەکانیان.

٢-پێویستە سکاڵاکان لە ژێر دادبینیدا نەبێت وە قۆناغەکانی بە دواداچوونی لە لایەنی تایبەتمەند بریبێ.

٣-هەر نووسینگەیەك چەند كارمەندێكی دەبێت بۆ بەڕێوەبردنی كارەكانی یەكێك لە كارمەندەكان دەبێتە بەڕێوەبەری كارگێری نووسینگە ژمارە و چۆنیەتی كاركردنیان لەلایەن سەرۆكی دیوانی پەرلەمان دیاری دەكرێت.

٤-پەرلەمان پێویستی و خەرجییەكانی نووسینگەكان دابین دەكات.

٥-هەلانگرت لەسەر رای ئەندامانی پەرلەمان.

بەڕێز جعفر ئیبراهیم ئیمینكی/ سەرۆكی پەرلەمان:

ئەو ماددەیە بەم شێوازەی خوێنرایەوە دەیخەینە دەنگدان (٤٩) كەس بە پەسەند دەزانی ئەوەی دژە (٢) كەس دژن بە زۆرینەی دەنگ پەسەند كرا، ماددەی دواتر، فەرموو.

بەڕێز فرست سۆفی:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

بەشی دوازدەیەم

ماددەی (١١٩)

١-پەرلەمان پاسەوانی تایبەتی دەبێت و دەكەونە بەر فەرمانی سەرۆكی پەرلەمان.

٢-سەرۆك قەبارەی ئەو هێزە و ژمارەی تاكەكانی دیاری دەكات كە بە تەواوی دەزانێت بۆ پاراستنی رێكاری و پاسەوانی لە پەرلەمان.

٣-هێنانە ژوورەوەی چەكی ئاگرین یان بریداركەر بۆ ناو باڵەخانەی پەرلەمان قەدەغەیە.

٤-جگە لە پاسەوانی پەرلەمان و پەرلەمانتاران بۆ هیچ چەكدارێك یان هێزێكی چەكدار نییە بچێتە نێو باڵەخانەی پەرلەمان و بۆشیان نییە لە نزیك دەرگاكانی بمێننەوە، تەنها بە رەزامەندی سەرۆك نەبێت.

بەڕێز جعفر ئیبراهیم ئیمینكی/ سەرۆكی پەرلەمان:

ئەو ماددەیە بەو شێوازەی خوێنرایەوە دەیخەینە دەنگدان (٥٥) كەس بە پەسەند دەزانن، ئەوەی دژە، كەس نییە بە كۆی دەنگ پەسەند كرا، ماددەی دواتر، فەرموو.

بەڕێز فرست سۆفی:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

ماددەی (١٢٠)

پەرلەمان بۆی هەیە لە نێو ئەندامەكانی شاد رەوانەی دەرەوەی هەرێم بكات و داوەتی شاندیش بكات بۆ سەردانیكردنی، سیاغەكەی پێشكەشمانكرا پێمان نەكرا سیاغەی بكەینەوە لە رووی ئەو سیاغەوە دایدەنێین كە بۆمان هاتبوو.

بەڕێز جعفر ئیبراهیم ئیمینکی/ سەرۆکی پەرلەمان:

ئەو ماددەیە دەخەینە دەنگدان (٥٩) کەس بە پەسەند دەزانی، ئەوەی دژە، کەس نییە بە کۆی دەنگ پەسەند کرا، ماددەی دواتر، فەرموو.

بەڕێز فرست سۆفی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی (١٣١)

بە پشت بەستن بە راپۆرتی پزیشکی تایبەتمەند سەۆکایەتی بۆی هەیە یارمەتی ئەو ئەندامە بدات کە تووشی نەخۆشیەك دێت پێویستی بە چارەسەری دەبێت، لە ناوەوە یان لە دەرەوەی هەرێم.

بەڕێز جعفر ئیبراهیم ئیمینکی/ سەرۆکی پەرلەمان:

ئەو ماددەیە بەو شێوەیەی خوێنرایەوە دەیخەینە دەنگدان (٤٧) کەس بە پەسەند دەزانی ئەوەی دژە (٧) کەس دژن، بە زۆرینەی دەنگ پەسەند کرا، خالی نیزامی بەڕێز (شوان)، فەرموو.

بەڕێز شوان احمد نعمان:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لێرە رایەکامن هەبوو کە چەندین ئەندام پەرلەمان پشتگیریان کرد بەس دیارە لێرە لە بیریان کرد خالی (٢) لەو ماددەیە، سوپاس.

بەڕێز جعفر ئیبراهیم ئیمینکی/ سەرۆکی پەرلەمان:

ئەوە دواتر دێت، سوپاس بۆ بەڕێز (شوان احمد) ماددەی دواتر، فەرموو.

بەڕێز فرست سۆفی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئیستا ماددەیەکی ترمان دەبێت دەیکەینە ماددەیەکی موستەقیل دەبێتن، ئەو ماددەیە پەیوەست بە راوێژکاران، بەو شێوەیە دارێژراوەتەوە.

ماددەی (١٢٢)

راوێژکارانی پەرلەمان لەلاین سەرۆکایەتی پەرلەمان دیاری دەکرێن و ماف و موچە و ئیمتیازاتەکانیان بە پێی یاسا بەرکارەکان دیاری دەکرێت.

بەڕێز جعفر ئیبراهیم ئیمینکی/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز (علی حمە صالح)، فەرموو.

بەڕێز علی حمه صالح:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

(ئـەرك_مـاف_پلـە_ئیسـتیحقاق)یش، چـونکە پلەکـە نابێـت (بەڕێوەبـەری گشـتی) راوێـژکار بێـت، نابێـت (بەڕێوەبەر) پلەی (راوێژکار) بێت، دوو: راوێژکاریش ئەبێت بە ئیستیحقاق بێت، ناکرێـت صـناعەت تـەواو کردووە متەوەستەت تەواو کردبێن مەحەدت تەواو کردبێت پلەکەی وا بێ.

بەڕێز جعفر ئیبراهیم ئیمینکی/ سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس کاك (علی حمه صالح)، با بەڕێز (د.فرست) ئەو سیاغە بخوێنێتەوە، فەرموو.

بەڕێز فرست سۆفی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

سیاغەیەکی تر لە لایەن کاك (عمر عینایەت)، وە سیاغەیکیش لای (د.عزت سـابیر) بـوون ئـەو سـیاغەیەش لای (عمـر عینایـەت) هـاتوو، راوێـژکارانی پەرلـەمان بـەپێی ئەلوەسـفەل وەزیفییـە لـە لایـەن سـەرۆکی پەرلەمانەوە دادەمەزرێن و ئەرکەکانیان دیاری دەکرێن و لەبەر دەم سەرۆکی پەرلەمان بەرپرسیار دەبن.

بەڕێز جعفر ئیبراهیم ئیمینکی/ سەرۆکی پەرلەمان:

ئێمە تێبینیەکیتر وەردەگرین، لەبەر ئەوە ئەو ئیختیصاصی ئیدارەیە (د.جوان)، فەرموو.

بەڕێز جوان اسماعیل عزیز:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

دەتـوانین سـەرۆکی پەرلـەمان ئەرکـەکانمان مەسـئولیات و واجبـاتی ئەوانـەی دانـێتن، بـە گـوێرەی ئـەو شارەزایەی ئەوەی هەیەتی بەڵام ئەگەر بلێی وەسفی وەزائیف، وەلا! هەست دەکەم لە هەرێمی کوردستان لۆ هیچ وەزیفەك لە هیچ موئەسەسەکی وەسفی وەزائیف نییە، سوپاس.

بەڕێز جعفر ئیبراهیم ئیمینکی/ سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ (د.جوان)، بەڕێز (د.عزەت صابر)، فەرموو.

بەڕێز عزت صابر اسماعیل:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەوەی (د.فرسەت) هنی کرد تەنها وشەی ئەرکی بۆ زیادکا ئەڵێ (بەپێی یاسا بـەرکارەکان یاسـا هەیـە دیـاری کردووە مووچەی راوێژکار چیە؟ ئەرکەکەی چییە؟ کەی ئەبێت بە راوێژکار؟ کـە تـۆ وشـەی یاسـات تێکـرد هیچ لبسێکی تیا نامێنێت، ئەوەی هەیـە لـە پەرلـەمان کێشـەیەك هەیـە ئـەوەش ئەمەیـەن پلـەی (أ) و (ب) دراوە بە راوێژکار، راوێژکارێك کەمتر وەرەگرێت لە راوێژکارێ لە کاتێکا وەسفە وەزیفیەکـەیان وەك ئـەوەی کە کاك (عمر) ئاماژەی پێدا یەك وەسفی وەزیفیان هەیـە، بۆیـە ئـەوەی ئـەڵێ بـە یاسا بـەرکارەکان هیچ کێشەی نامێنێت، ئیمتیاز و مووچەیان یەك ئەخرێن ئەرکەکانیان لەلایەن سەرۆکەوە دابەش ئـەکرێت بە سەریان، سوپاس.

بەرێز جعفر ئیبراهیم ئیمینکی/ سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەرێز (د.عزت سابیر)، بەرێز (عمر عینایەت) تۆ لەبەر ئەوە قسەت نەکردووە لەسەر ئەمە، فەرموو.

بەرێز عمر عینایەت:

بەرێز سەرۆکی پەرلەمان.

من با پێم بلێن بە چ یاسایەك راوێژکار دائەمەزرێت لە هەرێمی کوردستانا بە پێی وەسفەی وەزیفییە بۆ نموونە ئەگەر کەسێك خەریجی (بەکالۆریۆس) بێت ئەبێ (١٥) سال خزمەتی هەبێت (١٧) سال خزمەتی هەبێت، بەحسێك تەقدیم کات بۆ زانکۆکانی کوردستان بەحسەکە موسەدەق بێت، وە بلاۆوبێتەوە ئینجا بۆی هەیە ببێتە (راوێژکار)، ئەگەر (ماستەر) ی هەبێت ئەبێت (١٥) سالی هەبێت، لەگەل رێزم بۆ قسەکەی (د.جوان) زۆربەی زۆری ئەوانەی کە ئێستا کارمەندن لەو دەوڵەتا بەپێی وەسفەی وەزیفی ئێستا کارئەکەن، لەوانەیە زۆر هەیە بە پێی وەسفەی وەزیفەی نییە، بەلاٚم ئەوانەی کاردەکەن لەناو حکومەتی هەرێمی کوردستان زۆربەی زۆری بە پێی وەسفەی وەزیفییە،بەلێ هەیە بەپێی وەسفەی وەزیفی نییە بەلاٚم ئێمە بۆ لەمەودوا ئەو یاسایە دائەنێین، بۆیە پێویستە بۆ لەمەودوا ئێمە هەولبدەین بە پێی وەسفەی وەزیفی بێت، سوپاس.

بەرێز جعفر ئیبراهیم ئیمینکی/ سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەرێز (عمر عینایەت)، بەرێز (علی حمە صالح)، فەرموو.

بەرێز علی حمە صالح:

بەرێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێمە لەم پەرلەمانە پێشووتریش ئیشی پێکراوە قانوون وەسفی وەزیفی عیراق وەسفە وەزیفیەکە ئینفاز کراوە، کەواتە ئیش بەوە وە ئەکرێت، بەلاٚم یەك خەلەل هەیە لێرە جواب بدرێتەوە، ئەگەر سەرۆکایەتی پەرلەمان ئەوەی مەسئولە وەسفە وەزیفیەکە قانوونوونەکە جێبەجێ ی نەکرد ئیشی بەم پێرەوە نەکرد، حەل چییە؟ کێ ئیجرائات ئەکا؟ کێ بەدواداچوون ئەکا؟ سوپاس.

بەرێز جعفر ئیبراهیم ئیمینکی/ سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەرێز (علی حمە صالح)، (د.جوان)، فەرموو.

بەرێز جوان اسماعیل عزیز:

بەرێز سەرۆکی پەرلەمان.

من ئەو قسانەم کرد کە وەسفی وەزیفی، من (٣٠) ساڵە خزمەتم لە زانکۆی هەیە، وەسفی وەزائیف لە ئیدارەت بەشەریە ئەو دەرسەشم دایە، بەس (٣٠) سالٚ ئیدارەت مەوارد بەشەرییە تەرتیب وەزائیف، وەسفل وەزائیف، تەقیم وەزائیف، لە ئەساسی علمی دەلێ ئەگەر ئەتوو مووچەی دادەنێیت دەبی ئەرکەکان

و مافـەکان و مـەخاتر و مخەسەسـات و لەسـەر ئـەو ئەساسسـەی دابنێیـت، واجبـاتی چـەندە؟ ئەرکـەکانی چەندە؟ مەسئولیەتی چەندە؟ مەخاتری هەیە یان نا؟ ئەوە ئەساسـەکی علمییـە دەبـی وەها بـی، بـەلاّم لـە واقعی عەمەلی لە هەموو عیراقی وەسفی وەزائیـف کرایـە بـەلاّم تـەتبیق ناکرێت، لەسـەر قـانوونی خدمـەی مەدەنی، زۆر سوپاس.

بەرێز جعفر ئیبراهیم ئیمینکی/ سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەرێز (د.جوان)، ئێستا رای کۆتایی (صالح فقێ)، فەرموو.

بەرێز صالح فقێ محمدامین:

بەرێز سەرۆکی پەرلەمان.

بـۆ چارەسـەر کردنـی ئـەو ماددەیـە مـن پێشـنیار ئەکـەم بکرێتـە دوو بـەش، بەشـێکی تایبـەت بێـت بـە دامەزراندن بۆ لەمەو دوا بۆ خولەکانی ئاینده، وە بەشێکی تایبـەت بێـت بـەو نایەکسانییەی کـە لـە نێـوان راوێژکارەکانە لەو ماف و ئیمتیازاتانەی لە ئێستایا هەیە، بکرێ بە دوو بەش و رێك بخرێت.

بەرێز جعفر ئیبراهیم ئیمینکی/ سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بـۆ بـەرێز (صـالح فقـی)، ئـەوەی ئێسـتا هەیـە ئـەوە بـە پێـی یاسـای چاکسازی هـەموارکراو هـەموو چارەسەر دەکرێت، کاك (فرست)، فەرموو.

بەرێز عمر عینایەت:

بەرێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەگەر ئەوەی کە ئێستا دەینووسین دوای ئەوەش یاسای چاکسازی پەسـەند بکرێـت کـە ئێمـە ماددەیـەکمان هەیە کە ئەڵێ: هەر کەسەك ئەبێتە موستەشار دەبێت خزمەتی وەزیفی (٢٠) ساڵی هەبێت، ئەگەر دکتۆرای هەبێت، بۆیە ئەوەی ئێسـتا دەیخوێنمـەوە بـە لێکـدانی ئـەوەی کـاك (عمـر)و کـاك (د.عـزت) و دەسـکاریەکی بچووك ئەو سیاغەی لێدەرچووە، هیوادارم پەسەندی بکەن.

ماددەی (١٢٢)

راوێـژکارانی پەرلـەمان لەلایـەن سـەرۆکایەتی پەرلـەمان دیـاری دەکـرێن بـە پێـی وەسـفی وەزیفـی یاسـا بەرکارەکان ماف و ئەرك و مووچە و ئیمتیازاتەکانیان دیاری دەکرێت.

بەرێز جعفر ئیبراهیم ئیمینکی/ سەرۆکی پەرلەمان:

ئەو ماددەیە بە شێوازەی خوێنرایەوە دەیخەینـە دەنگدان (٥٠) کـەس بـە پەسـەند دەزانـی، ئـەوەی دژە (٣) کەس دژن، بە زۆرینەی دەنگ پەسەند کرا، ماددەی دواتر، فەرموو.

بەڕێز عمر عینایەت:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەیەکمان بۆ ئیستیحداس دەبێت، داوای زیاتر لە (٣) ئەندام پەرلەمان کە ئەگەر ئەندامانی پەرلەمان دەنگی بۆ بدەن، تەسەلسولی (١٢٣) وەردەگرێت.

ماددەی (١٢٣)

سەرۆکایەتی پەرلەمان نووسراو بۆ پەرلەمانتارە خانەنشینکراوەکان دەکات کار ئاسانکردنی راپەراندنی کاروبارەکانی لە دام و دەزگا فەرمییەکان.

بەڕێز جعفر ئیبراهیم ئیمینکی/ سەرۆکی پەرلەمان:

ئەو ماددەیە بەم شێوازە ئیزافەیە دەیخەینە دەنگدان (٥٤) کەس بە پەسەند دەزانی، ئەوەی دژە کەس نییە، بە زۆرینەی دەنگ پەسەند کرا، خالی نیزامی بەڕێز کاك (شوان) فەرموو.

بەڕێز شوان احمد نعمان:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

زۆرخالمان پەیوەندی بە یەکتریەوە هەبوو دەمج کرا، پێم باشە ئەو ماددەیەش دەنگی لەسەر درایە لەگەل ماددەی (١٢١) ببێتە خالی یەکەم و دووەم دەمج بکرێت بە رای من پێم باشترە، سوپاس.

بەڕێز جعفر ئیبراهیم ئیمینکی/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێزان لیژنەی پەیرەو، فەرموو.

بەڕێز عمر عینایەت:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەم دەنگمان لەسەر ماددەی (١٢١) دا با وەکو خۆی بێت.

ماددەی (١٢٣)

دوو را هەیە بۆ زیاد کردنی رایەك پێی وایە ئەسلەن ئەو ماددەیە پێویست ناکات، رایەکیش پێی وایە هەبێت، ئەو رای یەکەم لەکاتی گفتوگۆکان و کارکردنی پەرلەمان ئەگەر هەر کێشەو گرفتێك هاتە رێگا و لە پەیرەودا ئاماژەی پێنەدرابوو ئەوە بە دەنگی زۆرینەی رەها یەکلایی دەکرێتەوە، رای دووەم/ پێی وایە پێویست ناکات ئەو ماددەیە هەبێت.

بەڕێز جعفر ئیبراهیم ئیمینکی/ سەرۆکی پەرلەمان:

ئەو ماددەی کە پێی وایە ئەو رایە هەبێت هەرچەندە تەحسین حاصلە.

بەڕێز عمر عینایەت:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لەوانەیە شتەك لەناو هۆڵ دروست دەبێت لەوانەیە دروستیش نەبێت لە پەرلەمان مەعالەجەی نەکردییە، بە زۆرینەی ڕەها بڕیار دەدەن کەوا مەعالەجەی بکەن، بەس ڕایەك دەڵێت بۆ ئەو تەخمینە بکەین ئەو پێشبینیە بکەین، هەر پێویست ناکات باسی بکەین، بۆیە ڕای یەکەم دەخەینە دەنگدان، ئەو ماددەیە هەبێت یان نەبێت.

بەڕێز جعفر ئیبراهیم ئیمینکی/ سەرۆکی پەرلەمان:

ئەو ڕایەی کە دەڵێت ماددەکە هەبیتن دەیخەینە دەنگدان (١٠) کەس بە پەسەند دەزانن ئەو مادده هەبێت، ئەوانەی دەڵێن ئەو مادده نەبێت (٣٦) کەس پێیان پەسەندە، ئەو مادده نەبێت، واتە بەزۆرینەی دەنگ ئەو پێشنیارە نامێنێت، ماددەی دواتر، فەرموو.

بەڕێز فرست سۆفی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەو ماددەیەیی کە ئیستیحداسمان کردبوو دەستەی سەرۆکایەتی دەبیتە ماددەی (١٢٤).

ماددەی (١٢٤)

دەستەی سەرۆکایەتی دەرماڵەی تایبەت بۆ فەرمانبەر و دەرماڵەی تایبەت بۆ پەرلەمانتار دیاری دەکات.

بەڕێز جعفر ئیبراهیم ئیمینکی/ سەرۆکی پەرلەمان:

ئەو ماددەیە بەو شێوەیەی خوێنرایەوە دەخەینە دەنگدان (٤٦) کەس پێی پەسەندە، ئەوەی دژە، کەس نییە بە کۆی دەنگ پەسەند کرا، ماددەی دواتر، فەرموو.

بەڕێز فرست سۆفی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی (١٢٥)، ئەو ماددەیەش ئیستیحداس کراوە.

ماددەی (١٢٥)

پەرلەمان گروپی هەماهەنگی لەگەڵ پەرلەمانتارانی عیراق و دەرەوە پێك دەهێنن.

بەڕێز جعفر ئیبراهیم ئیمینکی/ سەرۆکی پەرلەمان:

ئەو ماددەیە دەخەینە دەنگدان (٤٢) کەس بە پەسەند دەزانێت، ئەوەی دژە (٢) کەس دژە ئەو ماددەیە بە زۆرینەی دەنگ پەسەند کرا،ماددەی دواتر،فەرموو.

بەڕێز فرست سۆفی:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

ماددەی (١٢٦)

دەكرێت حوكمەكانی ئەم پەیڕەوە هەمووی یان بەشێكی لەسەر پێشنیازی یەك لەسەر چواری ئەندامان بەرەزامەندی زۆرینەی ڕەهای دەنگی ئەندامان هەموار دەكرێت، بە هەمان ڕێكاری یاسا دانان، خاڵی نیزامی، كاك (صالح فقی)، فەرموو.

بەڕێز صالح فقی محمدامین:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

ئەمە ڕێكاری هەمواری هەموو ماددەكانە یان بەشێكی، بەش لە چەند ماددەیەك پێكهاتووە، بەڵام باس لە مادده ناكات، بۆیە من پێشنیار دەكەم ماددەیەكیشی تێبكرێت لە دوای بەشەكە، بەپێی ئەمە بێت دەتوانین لە خولەكانی داهاتوو تەنها هەمووی یان بەشێك ئەو بەشە چەند ماددەیەك یان هەموویان بە یەكەوە هەموار بكەن، باس لەمادده ناكات بە تەنها، سوپاس.

بەڕێز جعفر ئیبراهیم ئیمینكی/ سەرۆكی پەرلەمان:

ئەمە پێشنیاری تازەیە.

بەڕێز فرست سۆفی:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

ماددەش بەشە، ماددەش بەشێكە لە پەیڕەو، پارچەیەكی بچوكە بەڵام بەشێكە، ئەگەر یەك مادده بكەی دەی بكەی.

بەڕێز جعفر ئیبراهیم ئیمینكی/ سەرۆكی پەرلەمان:

بەش (فصل) نییە، ئەوەش ئیزافە بكەن.

بەڕێز فرست سۆفی:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

دەكرێ حوكمەكانی ئەو پەیڕەوە هەمووی یان بەشێكی یان هەر ماددەیەكی لەسەر پێشنیازی یەك لەسەر چواری ئەندامان بەرەزامەندی زۆرینەی ڕەهای دەنگی ئەندامان هەموار دەكرێت، بەهەمان ڕێكاری یاسا دانان، بەڵام لێرە یەك تێبینی هەیە، ماددەم بە هەمان ڕێكاری یاسا دانانە، یاسا دانان بەزۆرینەی ڕەها نییە بە زۆرینەی ئامادەبوانە، بۆیە من خۆم پێشنیاز دەكەم ئەو زۆرینەی ڕەهایە هەلبگرین، ماددەم بە هەمان ڕێكاری یاسا دانانە دەبێت زۆرینەی ڕەها هەڵبگرین.

بەڕێز جعفر ئیبراهیم ئیمینکی/ سەرۆکی پەرلەمان:

زۆرینـەی ڕەها بـۆ زۆرینـەی ئامـادەبوان وەکـو ئێسـتا، ئـەو ماددەیـە بـەو شـێوازەی خوێنرایـەوە دەخەینـە دەنگدان (٤٥) کەس بە پەسەند دەزانی ئەوەی دژە، کەس نییە بە کۆی دەنگ پەسەند کـران مـاددەی دواتـر، فەرموو.

بەڕێز فرست سۆفی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پەرلـەمان مـاددەی کۆتاییـە، ئایـا کامـەی پەسـەند دەکـەن، ئـەم پـەیرەوە لـە ڕێکـەوتی دەرچـواندنی کـاری پێدەکرێت و لە ڕۆژنامەی فەرمی بڵاودەکرێتەوە، یان ئەم پـەیرەوە لـە ڕۆژی بڵاوکردنـەوەی لـە ڕۆژنامـەی وەقـائعی کوردسـتانی کـاری پێـدەکرێت، جگـە لـەو بەشـەی پەیوەسـتە بـە لیژنـە پەرلەمانیـەکان لـە خـولی پێنجەم کاری پێدەکرێت، یان ئەم پەیرەوە لـە خـولی پێنجـەمی پەرلـەمان کـاری پێـدەکرێت، لـە ڕۆژنامـەی وەقائعی کوردستانی بڵاو دەکرێتەوە، ئەمانە هەمووی دەخەنە دەنگدان یان لەسەر سـیغەکی ڕێـك دەکـەون، ناوەراسـتەکەی ئەمەیـە، ئـەم پـەیرەوە لـە ڕۆژی بڵاوکردنـەوەی لـە ڕۆژنامـەی وەقـائعی کوردسـتانی کـاری پێدەکرێت، جگە لەو بەشەی پەیوەسـتە بـە لیژنـەکان پەرلەمانیـەکان لـە خـولی پێنجـەمی پەرلـەمان کـاری پێدەکرێت.

جعفر ئیبراهیم ئیمینکی/ سەرۆکی پەرلەمان:

ئەوەی ئێستا هەیە با بخرێتە دەنگدان، دواتـر دێینـە ئـەوەی دووەم هەرسـێکیان دەخەینـە دەنگـدان ئـەوەی زۆرینەی هینا ئەوەی پەسەند دەکەین، فەرموو.

بەڕێز فرست سۆفی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەم پەیرەوە لە ڕێکەوتی دەرچواندنی کاری پێدەکرێت، لە ڕۆژنامەی فەرمی بڵاو دەکرێتەوە.

بەڕێز جعفر ئیبراهیم ئیمینکی/ سەرۆکی پەرلەمان:

ئەمە دەخەینە دەنگدان (٢٥) کەس ئەو پێشنیارەیان پەسەندە، پێشنیاری دووەم، فەرموو.

بەڕێز فرست سۆفی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەم پەیرەوە لە ڕێکەوتی بڵاوکردنەوەی لە ڕۆژنامـەی فـەرمی وەقـائعی کوردسـتان کـاری پێـدەکرێت، جگـە لەو بەشەی پەیوەستە بە لیژنە پەرلەمانیەکان.

بەڕێز جعفر ئیبراهیم ئیمینکی/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێزان ئەوەی دووەم دەخەینە دەنگدان (١٧) کەس ئەم پێشنیارەیان پەسەندە، ئەوەی دواتر، فەرموو.

بەرێز فرست سۆفی:

بەرێز سەرۆکی پەرلەمان.

پێشنیاری سێیەم، ئەم پەیرەوە لە خولی پێنجەمی پەرلەمان کاری پێدەکرێت و لە رۆژنامەی فەرمی بلاّودەکرێتەوە.

بەرێز جعفر ئیبراهیم ئیمینکی/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەرێزان پەیرەوی سێیەم دەخەینە دەنگدان (١٦) کەس پێشنیاری سێیەمی پێ پەسەندە، واتە پێشنیاری یەکەم پەسند کرا.

بەرێز فرست سۆفی:

بەرێز سەرۆکی پەرلەمان.

کەواتە پەیرەوەکە بەم شێوەی لێدێت، ئەم پەیرەوە لە رێکەوتی دەرچواندنی کاری پێدەکرێت و لە رۆژنامەی فەرمی بلاّودەکرێتەوە.

بەرێز جعفر ئیبراهیم ئیمینکی/ سەرۆکی پەرلەمان:

کاك (د.فرست) هەمووی بێخنە دەنگدان، فەرموو.

بەرێز فرست سۆفی:

بەرێز سەرۆکی پەرلەمان.

کۆی پەیرەو دێخینە دەنگدان، ماددەی (١) تا ماددەی (١٢٧).

بەرێز جعفر ئیبراهیم ئیمینکی/ سەرۆکی پەرلەمان:

پەیرەو هەمووی دێخینە دەنگدان کێ لەگەلیەتی (٥٣) کەس بە پەسەند دەزانێت، ئەوەی دژە (٢) کەس دژن، بە زۆرینەی دەنگ، پەسەندکرا.

دەستتان خۆش بیت، سوپاسەکی تایبەت بۆ لیژنەی کاتی پەیرەو، پیرۆز بێت لە پەرلەمانی کوردستان، دەستتان خۆش.

فخرالدین قادر	**جعفر ابراهیم ئێمینکی**	**د. یوسف محمد صادق**
سکرتێری پەرلەمانی	**جێگری سەرۆکی پەرلەمانی**	**سەرۆکی پەرلەمانی**
کوردستان – عێراق	**کوردستان – عێراق**	**کوردستان - عێراق**